محمودجان ! شما بیایید سوال روي تخته رادیده وبگویید که چه میکنید ؟

ج : من دودانه قلم را درجیب پائین جیب اول که (۸) دانه قلم دارد میگذارم . چرا ؟

ج : براي اینکه همراي قلم هاي جیب بالا جمع شود .

حامدجان شما بیایید وکارت عدد [۲] راگرفته پیشروي جیب که لازم است آویزان کنید ! ج : ....

شریف جان ! شما بیایید این قلم هارا باهم جمع نمایید ! ج : شریف (۸) دانه قلم و (۲) دانه قلم را باهم جمع میکند که حاصل آن (۱۰) دانه قلم میشود. حالا میپرسیم که آیا درجیب پائین طرف راست (۱۰) دانه قلم را گذاشته میتوانیم ؟

ج : نه خیر ! س : آیا کارت عدد [۱۰] را پیشروي این جیب نصب میتواني ؟

ج : نه خیر !

خودمعلم (۱۰) دانه قلم وکارت عدد [۱۰] را درهمان جیب میگذارد وبشاگردان میگوید :

خوب متوجه باشید که من همین سوال را عملاً برایتان حل میکنم ! ماوشما پیشترگفته بودیم که درخانه یا جیب اول ازصفر تا (۹) دانه قلم مانده میتوانیم . چون (۸) دانه قلم رابا (۲) دانه قلم جمع کردیم (۱۰) دانه قلم حاصل شد حالا این (۱۰) دانه قلم را یك بندل میسازیم ودرخانه یا جیب حاصل میبریم ، پس شما بگویید که دراین جیب چند دانه قلم مانده ؟

ج : صفرقلم مانده است .

اکنون بگویید که عددصفردرپیشروي همین جیب بماند صحیح است ؟

جواب - بلي صحیح است . پس بگویید که عدد یك این کارت عدد [۱۰] را به کجا ببریم ؟ ج : پیشروي جیب حاصل . بسیارخوب ! قسمیکه دیده میشود. درجیب چپ عدد (۱۸) یك بندل قلم ۱۰ دانه یي داریم ودرخانه حاصل هم یك بندل قلم (۱۰) دانه ئي بنام حاصل جمع دوجیب [۸] و[۲] داریم ! حالا کي گفته میتواند که دیگر چه کنیم ؟

ج : شاید یك شاگرد بگوید که هردوبندل (بندل حاصل وبندل پائین) آنرا باهم جمع میکنیم . آفرین ! پس چند بندل قلم میشود ؟ ج : دوبندل . شادباش !

اسدجان! شما بیایید این دوبندل رادرکجا میگذارید ؟

ج : جیب پائین طرف چپ . کریم جان شما بیایید وکارت عدد [۲] را درجاي مناسب آن بگذارید ، بسیارخوب !

کتاب حساب اوراق سوال کار گروپي

یوسف جان بگویید که ۱۸ قلم + ۲ قلم = ؟ ج : ۱۸قلم + ۲ قلم = ۲۰ قلم

آصف جان شما بیایید سوال رادرتخته حل کنید !

۱ ۸
\+ ۲
۲ ۰ ← ۰ ۱ بندل ۱۰ ①

سودارجان ! شما بیایید ونوشته کنید که :

۱ ۲
\+ ۹

قیوم جان ! شما ازسرمیزقلم ها را بردارید »

وازروي سوال درجیب هابگذارید ! ج : درجیب اول (دستگاه جیب دار)(۲) دانه قلم ودرجیب دوم یك بندل قلم و درزیرجیب اول که (۲)دانه قلم دارد(۹) دانه قلم را مي مانم .

ستارجان ! شما کارتهاي اعداد را بصورت درست درجاهاي مناسب آن بگذارید !

عبدالقدیرجان شما بیایید سوال را عملاً درچارت حل کنید ؟!

ج : (۲) دانه قلم و (۹) دانه قلم (۱۱) دانه قلم میشود که (۱۰) دانه قلم آنرا یك بندل میسازم ودرجیب حاصل میمانم ویکدانه قلم میماند که درجیب پائین آنرا میگذارم و هم بندل حاصل را بابندل جیب پائین آن جمع کرده دراخیر درجیب جواب میمانم که (۲) بندل میشوند . بسیارخوب ! آفرین شما ! کارت هاي عدد جواب را درپیشروي جیب هاي جواب بمانید ! شاد باش !

کي میتواند سوال را درتختهٔ سیاه حل کند ؟ فرید بیاید !

۱ ۲
\+ ۹
۲ ۱ ← ۱ بندل ① ۱۱ ①

طرزکارخود را شاگرد درجریان عمل بزبان میگوید .

دراین اثنابه شاگردان چانس داده شود که مشکل خود را بپرسند .

شاگردان عزیز ! همهٔ تان صفحهٔ (۱۷) کتاب حساب خودرا بازکنید وآن سوال را پیدا کنید که حل شده است ! خودمعلم درصنف گردش میکند و شاگردان راکه به کمك ضرورت دارند ، رهنمائي میکند .

۸ دقیقه ۱ دقیقه ۱ دقیقه	**III** - بستن (جمع کردن) درس : ارزیابي : - کارگروپي : - شاگردان لایق ! حالا یك کارگروپي داریم شما (۵) نفر گروپ اول ، شما (۵) نفر گروپ دوم ،شما (۵) نفر گروپ سوم شما (۵) نفر گروپ چهارم، سرگروپ هاي خود را تعین کنید و رق سوال ۱۵ + ۹ رابراي هرگروپ میدهم ، شما به مشورهٔ اعضاي گروپ خود سوال راحل نمایید ! سرگروپ آنرا بنویسد ! براي این کار (۳) دقیقه وقت دارید. نیتجهٔ کارگروپي : درآخیر نتیجهٔ کاررا سرگروپ ها اعلان میکند . یعني میگویند که چطورسوال راحل کرده اند . - خلاصهٔ درس : شاگردان عزیز ! درس امروزماوشما جمع اعداد دورقمي بایك رقمي بودکه حاصل داشت .... - وظیفهٔ خانگي : - این سوالات رادرخانه حل نمایید ! ۱۹ + ۷ ، ۱۳ + ۸ (والسلام)	

ارزیابي :

تبصره :

معلم :---------- پلان درسي مضمون :-اجتماعیات-__

صنف : چهارم________ پروگرام تعلیم وتربیهٔ کمیتهٔ بین موضوع : جنگ اول افغان وانگلیس_

مدرسه :امام ابوحنیفه (رح) المللي نجات واقع هنگو تاریخ :۱۳۶۹/۱۱/۲۴هـ ش

اهداف : شاگردان دراخیر درس بتوانند نکات مهم جنگ اول افغان و انگلیس ومظالم انگلیس هارا ۸۰ فیصد بیان نمایند.

وقت ۴۵ دقیقه	فعالیت هاي درسي / اسلوب	مواد
۵ دقیقه	**I- مقدمه :** ترتیب وتنظیم صنف : - سلام دادن ، احوال پرسي،گرفتن حاضري ، دیدن نظافت ، تنظیم شاگردان درصنف وترتیب مواد درسي،دیدن وظیفهٔ خانگي (نام دریاهاي افغانستان) را شامل میباشند. - ارزیابي درس گذشته : - دیدن وظیفهٔ خانگي (نام بردن دریاهاي افغانستان) به روش سوال وجواب بحیث ارزیابي درس گذشته ذیلاً صورت میگیرد : احمد ! نام یك دریاي مشهور افغانستان را بگیرید ! ج : دریاي کابل . شکیب ! شما نام دریاي دیگررابگیرید ! ج : دریاي آمو . فریدون ! میتوانید کدام دریاي دیگرانام ببرید ؟ ج : بلي دریاي هلمند س : کي گفته میتواند که دریاهاي افغانستان ازکجا سرچشمه میگیرند ؟ ج : دریاهاي افغانستان زیادترازکوهاي مرکزي سرچشمه میگیرند .آفرین ! س : شاگردان عزیز ! وطن ماوشما کوه ها ، دریاها و شهرهاي قشنگ دارد، آیا شما آنرا دوست دارید ؟ بلي ، ماوطن خود را بسیار دوست داریم . آیا وطن زیباي مامورد حملهٔ دشمنان قرارگرفته بود ؟ بلي ، کدام دشمنان ؟ روسهاي وحشي . س : آیاغیرازروسها درزمانه هاي پیش کدام مملکت دیگربالاي وطن ماهم حمله کرده بود یانه ؟ ج : .... بلي . پس بگویید که کي حمله کرده بود ؟ شاید شاگردي بگوید که انگریزها .ودرغیرآن خود معلم میگوید که انگیس ها .	تخته تخته پاك تباشیر کتاب

س : كي گفته ميتواند كه انگيس ها چند بار بالاي وطن ما حمله كرده بودند ؟

ج :... امكان دارد شاگردي بگويد كه دوبار ويا خود معلم ميگويد . اكنون ميتوانيد بگوييد كه درس امروز ما چيست ؟ ج :.... حمله اول انگليس ها بالاي افغانستان !

چارت نقشهٔ افغانستان كارت هاي سوالات براي مسابقه

II - جريان درس جديد :

۲۵ دقيق

معلم باگفتن تسميه عنوان درس (حملهٔ اول انگيس ها بالاي افغانستان) را درتختهٔ سياه نوشته ميكند و به شاگردان ميگويد كه صفحهٔ (۷۳) كتابهاي اجتماعيات خودرا بازكرده وحملهٔ اول انگليس ها بالاي افغانستان را براي (۵) دقيقه تا به صفحه (۷۵) (تاسيس شوري اسلامي) خاموشانه مطالعه كنيد ! بعدازمطالعهٔ خاموشانه معلم براي شاگردان ميگويد : حالا فريد كتاب را به آوازبلند مي خواند شماخوب گوش كنيد و به كتابهاي خود به دقت متوجه باشيد كه من درآخرازشما مي پرسم ! بعد ازختم خواندن معلم به شاگردان ميگويد كتابهاي خود را بسته كرده متوجه من باشيد :

حالا معلم به روش سوال وجواب نكات مهم درس را ازشاگردان ميپرسد ونكات خيلي عمدهٔ آنها را درتختهٔ سياه يادداشت ميكند :

س : پيش ازحملهٔ اول انگليس ها وضع درافغانستان چطوربود ؟

ج : بين پادشاهان وسرداران سدوزايي ومحمد زايي نفاق و كشمكش بود .

س : درجريان نفاق وكشمكش شاه شجاع بكجا گريخت ؟

ج : نزدانگليس ها درهندوستان رفت . س : انگليس هادرهندوستان چه ميكردند ؟

ج : انگليس ها هندوستان را گرفته بودند س : بعدازرفتن شاه شجاع به هندوستان چه واقعه رخ داد ؟

ج : انگليس ها شاه شجاع را باخود گرفته بالاي افغانستان حمله كردند .

س : دركدام سال حمله كردند؟

ج : درسال ۱۲۵۵ هـ . ق انگليس ها به افغانستان حمله كردند .

س : فوج هاي انگليس ازكدام راه داخل افغانستان شدند ؟

ج : دوفوج انگليس ازراه هاي قندهاروجلال آباد داخل افغانستان شدند.

س : فوج هاي انگليس بعدازداخل شدن به افغانستان دركدام قسمت هاي وطن ماجابجا شدند ؟ ج : درقندهار ، غزني ، كابل و باميان .

س : مكناتن كي بود و درافغانستان چه وظيفه داشت ؟

ج : مكناتن كه بحيث سفيرآمده بود خودراصدراعظم افغانستان ساخت .

س: وقتيكه مكناتن خودراصدراعظم ساخت . شاه شجاع چه ميكرد ؟

ج : شاه شجاع چند وقت کارهاي حکومتي را ميکرد ولي بعداً اورا انگليس هاخانه نشين کردند چون نمايندهٔ انگليس شده بود .

س : باآنکه شاه شجاع خانه نشين بود براي مکناتن چند بارچه پيشنهاد کرد ؟

ج : شاه شجاع چندباربراي مکناتن پيشنهاد کرد که درمملکت آرامي است ضرورت به فوج شما نميباشد .

س : مکناتن چه گفت ؟ ج : مکناتن درجواب شاه شجاع گفت تاوقتيکه خوف ازتجاوزخارجي درافغانستان باشد قواي انگيس درافغانستان ميباشد .

س : مردم مسلمان افغانستان دربرابر دشمن چه کردند ؟

ج : مردم مسلمان ومجاهد مادرهرجا بمقابل انگيس ها براي جهاد به پا خاستند .

س : درجريان جهادمردم مسلمان افغانستان،کي خود را به انگليس ها تسليم نمود ؟

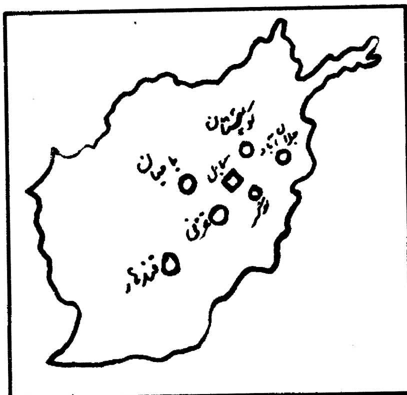
ج : دوست محمد خان بطور ناگهاني خودرابه انگيس ها تسليم نمود .

س : بعداً چه واقع شد؟ج:روحيه و جذبهٔ اسلامي مجاهدين ضعيف نشد ، جهاد شدت وقوت يافت .

س : چگونه جهاد قوت وشدت يافت ؟

ج : درکوهستان مجاهدين به سرکرده گي ميرمسجدي خان فوراً بالاي دشمن حمله کردند و درقندهار ، غزني و لوگر نيز مجاهدين بسنگر هاي جهادرفته بالاي دشمن روزروشن را شب تاريك ساختند .

دراين وقت معلم نقشهٔ افغانستان راکه به ارتباط درس قبلاً تهيه کرده به ديوار مقابل صنف آويزان ميکند و با شاگردان به ارتباط نکات عمده ومهم که درتخته يادداشت شده چنين مناقشه مينمايد :

س :فريد شما بگوييد که فوجهاي انگليس ازکدام راه ها داخل افغانستان شدند ؟

ج : ازراه جلال آباد و قندهار .

س : شما بياييددرنقشه آنرا نشان بدهيد !

شادباش ...... س : انگليسها

بنابرکشمکش کدام قوم ها داخل افغانستان شدند ؟

ج : سدوزايي ومحمد زايي .

س : حميدجان شما بگوييد که انگليس ها درکدام سال وهمراي کي باراول داخل افغانستان شدند ؟

ج : درسال ۱۲۵۵ هـ . ق همراي نمايندهٔ خود(شاه شجاع) كريم جان شما بگوييد كه قواي انگليس دركدام ولايات افغانستان جابه جا شدند ؟

ج : درولايات قندهار، غزني ، كابل و باميان . نصراله جان ميگويد كه نماينده هاي كدام ولايات افغانستان درمقابل دشمن تصميم جهاد گرفتند ؟

ج : كوهستان ، قندهار ، غزني ولوگر .

س : شاه محمد جان‌شما بياييد جاهاي نامبرده رادرنقشه نشان بدهيد ! .... آفرين !

قيوم جان ميگويد كه جهاد دركوهستان به سر كردگي كي شروع شد ؟

ج : به سركردگي ميرمسجدي خان جهاد آغازشد . بسيارخوب .

III- بستن (جمع كردن) درس :

۲ دقيقه

- خلاصهٔ درس :- شاگردان عزيز ! درس امروز ماوشما حملهٔ اول انگيس ها به افغانستان بود كه باهمراي شاه شجاع درسال ۱۲۵۵ هـ ،ق ازراه جلال آباد وقندهار داخل وطن ما گرديدند و درقندهار،غزني ، كابل و باميان قرارگاه گرفتند كه شاه شجاع بنام پادشاه بود واختيارات همه ازمكناتن بود . بالآخره مردم مسلمان ومجاهد افغانستان دربرابر انگليس ها جهادراازكوهستان بسركرده گي ميرمسجدي خان و همچنان قندهار ، غزني و لوگر شروع كردند .

-ارزيابي :

۱۲ دقيقه

مسابقه : - معلم شاگردان صنف رابه دو گروپ (الف) و (ب) تقسيم مينمايد وازهرگروپ چهار، چهارنفر شاگرد راپيشروي صنف دردوقطارمقابل همديگر استاد ميكند و كارتهاي راكه نكات مهم درس بشكل سوال درآن نوشته شده براي شان ميدهد وميگويد كه يكنفر شاگرد گروپ(الف)سوال كارت نوشته شدهٔ خود را ازشاگرد گروپ (ب) كه مقابل او قرار دارد بپرسد درصورت گفتن جواب صحيح (۲) نمره دارد،اگر جواب صحيح نبود سوال بشاگردان گروپ مربوطه (ب) كه نشسته اند راجع شود درصورت گفتن جواب صحيح (۱) نمره براي گروپ شان داده ميشود . بعد همين شاگردگروپ (ب) سوال كارت دست داشتهٔ خود را ازهمان شاگرد گروپ (الف) كه مقابل او ميباشد بپرسد اگر جواب صحيح داد (۲) نمره ودرغير آن سوال به شاگردان نشسته گروپ مربوطهٔ شان راجع شود و به گفتن جواب صحيح (۱) نمره براي گروپ (الف) داده ميشود بهمين ترتيب مسابقه تابه آخردوام ميكند و معلم صنف راكنترول نموده و نمرات مسابقه را درتختهٔ سياه زيرنام هرگروپ يادداشت مينمايد.

درختم مسابقه نمرات هرگروپ راجمع و نتیجه را اعلان میکند و براي شان توصیهٔ تشویقي میکند و هم براي شاگردان چانس میدهد که اگر مشکلي داشته باشند بپرسند .

این سوالات براي مسابقه درکارتها نوشته شده است :

سوالات گروپ(الف)

۱ – فوجهاي انگیس ازکدام راه ها داخل وطن ما شدند؟

۲ – درآنوقت کي به انگلیسها تسلیم شد ؟

۳ – بکدام سال انگیسها باراول بوطن ما حمله کردند ؟

٤ – به رهبري کي ودرکجا جهاد علیه انگیسها شروع شد ؟

سوالات گروپ (ب)

۱ – باثوبوخلافي کدام قومها انگلیسها به افغانستان آمدند ؟

۲ – صدراعظم دورهٔ شاه شجاع چه نام داشت؟

۳ – شاه شجاع درآنوقت به کمك کي بادشاه شد ؟

٤ – مردم کدام ولایات به سنگرهاي جهاد علیه انگلیسها رفتند ؟

دادن وظیفهٔ خانگي : – شاگردان عزیز !

(۱۰) دقیقه

وقتیکه خانه رفتید صفحهٔ (۷۵) کتاب تانرا تحت عنوان(تاسیس شوراي اسلامي) خوب به دقت مطالعه کنید !

(والسلام)

ارزیابي :

تبصره :

چون نمونه هاي ازپلانهاي واحد درسي را دريك فورم مطالعه كرديم ، اينك چند نمونه سفيد، ازفورم پلانهاي درسي رانيز مورد مطالعه قرار ميدهيم :

پلان واحد درسي

نمونه[۱](ب)

معلم		مدرسه	
صنف		وقت	
مضمون		تاريخ	

اهـــداف

عمومي	خصوصي

عنوان	موضوع يا درس	ميتود ها و فعاليت ها			وقت
		مراحل درس	جريان درس	ميتود	
		ترتيب وتنظيم صنف			
		ارزيابي درس گذشته وارتباط آن با درس جديد			
		فعاليت هاي جريان درس			

نمونهٔ (ج)

پلان واحد درسي يوميه

عنوان درس	
اهـداف	
مواد ووسايل درس	

معلم	
مضمون	
صنف	
وقت	
تاريخ	
مكتب	

شماره	مراحل درس	جريـان درس	ميتود	وقت
١				
٢				
٣				
٤				

چه تاسف بارترازین خواهد بود که مسلمان باشد ولي بي علم زندگي کند!

مسلمان باشد وراز نهفتهٔ کرامت خلقت خود را نداند ! مسلمان باشد واز حکمت انسانیت خود بي خبر باشد ! باز هم مسلمان باشد وازنعمت خاصیکه خواست ورضاي خدا جل جلاله در آنگونه مسلماني است بي بهره مانده باشد ! مسلمانیکه به این خطاب اللّٰه جل جلاله به پیغمبرش بیدار وتنبه میشود :

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ۗ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ۝

(جز۲۳ سورة الزمر آیه ۹)

ترجمه: بگو اي محمد صلي الله علیه وسلم آیا برابر هستند آنانیکه میدانند وآنانیکه نمیدانند ، جز این نیست که پند میگرد صاحبان خرد .

بود معلوم هر آزاد بنده   که نادان مرده ودانا ست زنده

هیچگاه حق وباطل ، نوروظلمت ،عاقل ونادان ،عالم وبي علم برابر نبوده وهم بوده نمیتواند بلکه مقابل هم قرار میگیرند. باز پروردگار عالم مهرباني کرده میفرماید :

يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ ۚ (جز ۲۸ آیهٔ ۱۱ سورة مجادله)

« بلند میکند خداوند جل جلاله مرتبهٔ آنانواکه ایمان آورده اند از شما وبمراتب بلند میکند درجهٔ آنانواکه علم براي شان داده شده است » .

ازفضیلت علم است که انسان مؤمن به مراتب عالي ومدارج بلند آدمیت روبه کمال میرود ورهسپاردیار عزت وکمال میگردد ومیتواند ساخت مقدس شرافت خویش را در پرتو معرفت خدا شناسي وحق پرستي بشناسد وتشخیص نماید وهم راه وصول به هدف مطلوب را انتخاب کند تا بمقام والاي خویش که آدم شدن ، آدم بودن ،آدم زیستن وآدم مردن است پي ببرد . بالآخره مسئولیت احساس میکند تا آدم باشد . بعبارت دیگر شرافت ، کرامت وفضیلت جاویدانه انسان راعلم نافع وعمل صالح او درچوکات تعهد ومسئولیت که دارد تثبیت کند .

قرآنکریم در مورد فضیلت حضرت خضرنبي علیه الصلوٰة والسلام میفرماید :

وَعَلَّمْنَاهُ مِن لَّدُنَّا عِلْمًا ۝ (جز ۱۵ - سورة الکهف - آیه ۶۵ ») .

(آموختاندیم اورا ازنزد خود علم)

مثال خوب است که بمامیفهماند همان کرامت هاي محیرالعقول شان در ارتباط با وظایف رسالت الطاف خاص خداوندي میباشد واز فیض گهرآن علم لدن است که به حضرتش کیف حیات جاویدان بخشیده شد . وخاطرات تابناك معجزاتش مایهٔ نصرت،برکت وامید واري براي اهل ایمان واسلام شده پس بسیاربجا خواهد بود اگر بگوئیم همه امتیازات بني نوع انسان که درفطرت او بودیعت گذاشته شده ، زینت وپرورش بواسطهٔ علم مي یابد حتیٰ تقوي وترس از خدا جل جلاله که اساس کرامت براي نوع انسان است بدون علم میسو شده نمیتواند چنانچه پروردگار عالم میفرماید :

نمونهٔ (د)

۷۸٦

پلان درسي

مدرسه : ---------------------

صنف : ---------------------

معلم : ---------------------

مضمون : ---------------------

موضوع : ---------------------

ساعت : ---------------------

تعداد شاگردان : ---------------

وقت : ---------------------

اهداف	موضوع	مواد درسي وروشهاي تدريس	مراحل تطبيق درس وفعاليت ها	ارزيابي ، نتيجه ووظيفهٔ خانگي	تغيرپلان وپيشنهادات
۱ - هدف نهائي : ۲- هدف عمومي مضمون : ۳ - هدف خصوصي درس :		۱- مواد ولوازم درسي : --------------- --------------- --------------- ۲ - ميتود ها ،طرق و راه هاي تدريس --------------- --------------- ---------------	الف : قبل ازشروع درس جديد : بعد ازاداي سلام باشاگردان احوال پرسي، تنظيم صنف ، گرفتن حاضري ، مشاهدهٔ وظيفهٔ خانگي ارزيابي درس گذشته ، ارتباط بين درس گذشته ودرس جديد، توليد انگيزه (قصه،صحبت ويا پرسش سوال) براي معرفي نمودن درس جديد وشروع درس جديد . ب : جريان عملي تدريس (فهمها وفعاليت هاي درس جديد): فعاليت هاي معلم — فعاليت هاي شاگردان ۱ - قدم ... — ۱- قدم ۲ - قدم — ۲ - قدم . . . — . . . . . . — . . .	۱ - ارزيابي : - - - - - - - - - - - - - - - ۲- نتيجه : - - - - - - - - - - - ۳- وظيفهٔ خانگي : - - - - - - - - - - - -	۱-مشكلات درس : - - - - - - - - - - - - - - - ۲- پيشنهادات براي درس آينده . - - - - - - - - - - - ۳ - تغير پلان . - - - - - - - - - - - -

نمونهٔ (هـ)

پـــلان واحد درسي

اسم معلم ( ) تاريخ ( ) مدرسه ( ) صنف ( )					
مضمون	موضوع درس يوميه	فعاليت هاي معلم درصنف	فعاليت هاي شاگردان درصنف	مواد درسي	ارزيابي معلم
		فعاليت هاي كه معلم به اساس هدف تعين شدهٔ درس اجرا ميكند عبارت از: تنظيم وترتيب شاگردان ومواد درسي درصنف ،تعين وانتخاب روش ها ، بكاربردن مواد به ارتباط درس ،كمك ورهنمائي نظري وعملي به شاگردان، سهيم ساختن وجرأت بخشيدن به شاگردان درفعاليت هاي درسي، نيتجه گيري وارزيابي شاگردان ميباشد.	اجرافعاليت هاي كه توقع آن ازشاگردان ميرود آنها بايد قدم به قدم معلم را همراهي نمايند مثلاً: درگروپ ها مطابق هدايت ـــ معلم كاركردن شاگردان دراجراي نقش رول خود راانجام دادن، درمسابقه به اساس هدايت كاركردن،درروش سوال وجواب سهيم شدن شاگردان،وهمچنان،درروش تكرار،قرائت ،نمايش مشق وتمرين وغيره،معلم خودرا همراهيـــ كردن .	چارت ها نقشه ها كتاب لوحه ها نمونه ها تخته سياه تباشير مواد محيطي وغيره .	۱- ارزيابي فعاليت ها ورسيدن به هدف . ۲- چه كمبود ونواقص موجود بود؟ ۳- چه تدابير براي رفع نواقص پيشبيني شود ؟ ٤- تاچه حد برآوردن اين هدف به هدف عمومي شاگردان رارهبري ميكند! ۵- دراخرساعت درسي وظيفهٔ خانگي شاگردان رامدنظرميگيرد .

طرح ومراحل پلان درسي ايجاب ميكند كه معلم هدفمند براي رسيدن بمقاصد درس ازطرق وراه هاي مؤثرومناسب تدريس استفاده نمايد، بنا برآن لازم است كه اكنون اصول تدريس وانواع آنرا مورد بحث ومطالعه قراردهيم .

فصل چهارم

اصول تدریس (روشهاي تدریس)

یا

میتود هاي تدریس

TEACHING TECHNIQUES

((METHODS))

درعالم امکان هر بناء رابه اساس اصول وقواعد ي استوار مي یابیم . اجتماع انسانها که خود نوعي از بناهاي این عالم است براي بقاو پایداري ضرورت به نظمي دارد که این انتظام هم برپایه ها وا ساسا ت ریشه دارمیتني وبرقرار میباشد و افراد اجتماع ناگزیراند درجمله اعمال ، حرکات ، سکنات ، کردار ، گفتارورفتارخود ازقوانین موضوعهٔ مذکوراطاعت و پیروي نمایند.

الحمد الله جامعهٔ مایك جامعهٔ اسلامي میباشد و هرفردمسلمان مکلف است موافق به موازین ومقررهٔ دین مبین اسلام ازروش ها . طرق و اسلوب هاي پسندیده ومطلوب درزندگي خود کاربگیرد واستفاده نماید تا بتواند به اهداف مطلوب ومنظورنایل آید.

بهمین ارتباط آموزش و پرورش یا تعلیم و تربیه که یکي از پروسه هاي طبیعي وضروري اجتماعات بشري میباشد درسهم خود وزعم کارمندان مسئول آن داراي یك دسته اصول وقوانین است که میتواند ازآنها درمسائل، موضوعات ومطالب مربوط به درس کارگرفت . فلهذا لازم دانسته شد تادرقسمت اصول تدریس یك سلسله معلومات راجمع آوري کرده برشتهٔ تحریر آوریم ودرمعرض مطالعهٔ معلمان واستادان علاقمند به مسلك قراردهیم، امیدواریم استادان محترم ازآن استفاده شایسته نمایند و درازدیاد معلومات ومهارتهاي مسلکي خویش بیافزایند. بنابرآن باید بدانیم که اصول تدریس یعني چه ؟

اصول تدریس :

عبارت اصول تدریس ، ازدوکلمهٔ اصول و تدریس ترکیب شده بناً لازم است تا اول بطور جداگانه راجع به هرکدام آن معلومات مختصر داده شود.

اصول یعني چه ؟

اصول جمع اصل واصل درلغت بمعني ريشه ، بيخ ، اساس ، پايه ، بنياد، قاعده و قانون آمده است ولي دراصطلاح عام عبارت ازيك سلسله قواعد، قوانين ، مقررات ، احكام ودستورهاي اساسي است كه موافق به اساسات دين ومعيارهاي اجتماعي ازجانب منابع ومقامات ذيصلاح بخاطراجراي منظم امورومسايل اجتماعي وضع گرديده است .

همين طورپس ازمعلومات مختصرراجع به اصول ، ضروراست دانسته شود كه :

تدريس يعني چه ؟

تدريس درلغت بمعني درس دادن ودرس گفتن است ودراصطلاح تدريس عبارت از شناخت ورهنمائي شاگردان بطور فردي واجتماعي ميباشد .اين تعريف چنين معني دارد كه معلم تجارب آموخته واندوخته شدهٔ خودرا به قسم مرتب ومنظم بشاگردان منتقل نمايد تابشكل متوالي ومتمادي باعث رشد و انكشاف طبيعي و فزاينده وهم آهنگ تمام توانائي ها و استعداد ها وتربيت سالم اسلامي آنها گردد كه درنتيجه ايشان را براي انجام وظايف آينده درزندگي و اجتماع آماده سازد قسميكه بتوانند نقش آيندهٔ خود را بحساب هدفيكه دارند درجامعه اجراكرده بتوانند . پس بصورت واضح گفته ميتوانيم كه اهداف اساسي تدريس قرارذيل اند :

١ - نايل شدن به اهداف تعليم وتربيه .

٢ - براي حصول اهداف مطلوب ، ترتيب و تنظيم پروگرام ونصاب تعليمي .

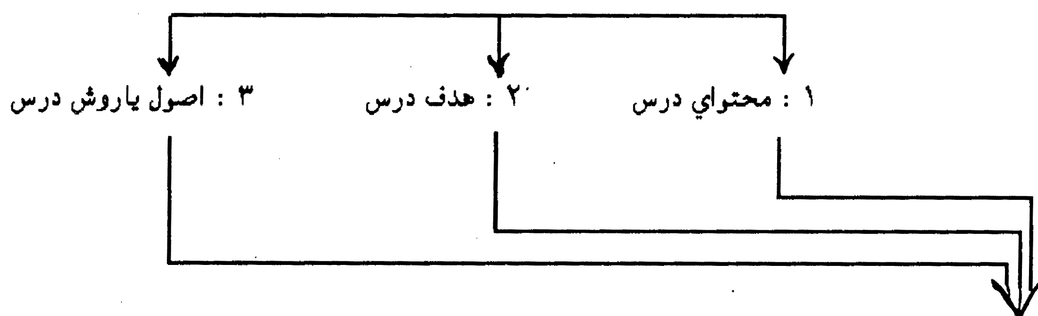
٣ - تطبيق نصاب تعليمي به اساس تفاوت استعداد و سويه هاي شاگردان .

٤ - فراهم ساختن شرايط مؤثرو مفيد براي آموزش عملي و تطبيقي .

٥ - احساس وشناخت مسئوليتهاي فردي و اجتماعي را سرعت بخشيدن .

٦ - براي انكشاف ووسعت بخشيدن اهداف تعليم وتربيه بطور متداوم ارزيابي نمودن شاگردان .

باوصف داشتن همه اهداف فوق ،تدريس بطور عموم به سه اصل ذيل استوار ميباشد :

تدريس هردرس داراي سه مرحلهٔ اصلي ذيل است :

١ - تشخيص ،تدبير و تهيه نمودن موضوع درس .

٢ - تدريس همان موضوع براي شاگردان .

۳ – معلومات حاصل کردن ومطمئن شدن که شاگردان موضوع درس را خوب آموخته اند یا نه ؟

خلاصه اینکه تدریس مؤثر وانتقال علم ودانش براي شاگردان به رهنمائي خوب ، مهارتهاي مسلكي وسطح دانش معلم ارتباط دارد و تاکنون مادربارهٔ اصول وتدریس معلومات حاصل کردیم . اینك به تشریح اصول تدریس میپردازیم :

اصول تدریس :

اصول تدریس دراصطلاح تعلیم وتربیه بنامهاي طرق ، اسلوب ، فن، روش ومیتود تدریس نیز یاد شده که میتوان آنرا چنین تعریف کرد :

تعریف : – اصول تدریس عبارت ازیك سلسله فعالیتهاي منظم تعمیري آموزشي و پرورشي است که معلم وشاگردان هردورا به هدف تدریس میرساند . بابعبارت دیگر اعمال متقابل مختلف معلمان وشاگردان درصنف بخاطر انجام دادن فعالیتهاي آموزشي عبارت از اصول تدیرس میباشد بطور مثال :

استاد یك موضوع را بیان میکند .	شاگردان مي شنوند .
معلم سوال میکند .	شاگردان جواب میدهند .
استاد هدایت ووظیفه میدهد .	شاگردان آنرا عمل واجرا میکنند.

برعلاوه ازتعریف فوق علماي تعلیم وتربیه براي اصول تدریس تعریفات متعدد داده اند که بعضي از آنها قرارذیل میباشند :

۱ – اصول تدریس یك سلسله راه هاي منظم معمولي است که معلم درعملیهٔ تدریس ازآن کارمیگیرد .

۲ – اصول تدریس عبارت ازیك طریقهٔ عملي است که براي رسیدن به هدف انتخاب میشود .

۳ – براي انجام دادن یك کار ، گذشتاندن مراحل لازم را میتود وروش تدریس گویند. مثلاً ولایات افغانستان را براي شاگردان تدریس مینمائیم ، تمام فعالیتهاي لازم ومواد درسي یي که بطرق آسان ومؤثر؛ دروقت مناسب به شاگردان آموزش موضوع ولایات افغانستان رامیدهدعبارت ازمیتود واصول تدریس است.

٤ – میتود عبارت ازبکاربردن وسایل ویك سلسله فعالیتها و مهارتهاي است که بواسطهٔ آن رسیدن بهدف ، موفقانه ودروقت کم میسر میگردد .

٥ – رهنمائي اساسي تعلیم وتربیه را میتود یا اصول تدریس گویند .

٦ – اصول تدریس عبارت ازیك سلسله فعالیتها و تکتیك هاي منظم آموزشي است که از آغازقدم بقدم تا انجام درس توسط معلم وشاگردان صورت گرفته وایشان را به هدف تدریس میرسانند .

یك عالم تعلیم وتربیه چنین نظر داردکه هرعملیهٔ تدریس چهار جنبهٔ ذیل را دربر دارد :

۱- آماده کردن شاگردان براي آموزش .

۲- شيوهٔ تدريس بايد طوري باشد که شاگردان به آساني موضوع را درك نموده وبراي آنها معني و مفهوم داشته باشد .

واين كار وقت صورت گرفته ميتواندكه شاگردان علاقه وتوانايي لازم رابراي يادگيري دارا باشند .

۳- فعاليتهاي تدريسي بايد يك سلسلهٔ بهتر ورابطهٔ ممكن رابا يكديگر داشته باشد .

٤- نتيجهٔ فعاليت تدريس با جنبه هائي مناسب از پاداش وتنبه همراه باشد .

تا اينجا موضوع مورد بحث ما اصول تدريس بود حال لازم است که اهميت آنرا نيز مورد مطالعه قراردهيم :

اهميت اصول تدريس :

مدرسان ومعلمان بايد بخاطرداشته باشند که يك اصول تدريس بصورت واحد وجود ندارد بلكه طرق و راه هاي زيادي موجود است که معلمان ميتوانند دراوقات مختلف به ارتباط مضامين وموضوعات درتدريس ازآنها کاربگيرند . تدريس يکنوع فن و مهارت است که معلمين تاحد ممکن کوشش ميکنند با استفاده ازآن ، شيوه هاي تدريس آنها مناسب وجالب واقع شوند .

آنعده معلمانيکه تحت تربيت گرفته شده يامیشوند ضرورت دارند که از تمام طرق وراه هاي تدريس آگاهي ومعلومات داشته باشند واين را بايد بدانند که چرا بالاي اصول و روشهاي مختلف تدريس تأکيد ميشود. دراصول يا طريقه هاي تدريس کدام رازنهفته وپنهاني نيست، بلکه اصول تدريس يك وسيله يي است براي بدست آوردن دانش که معلم با استفاده ازمهارتهاي خود ازآن کارميگيرد که داراي اهميت وارزش هاي ذيل ميباشد :

۱ - اصول يا طرق تدريس مفيد است زيراکه ازتدريس تصادفي و غير منسجم جلوگيري ميکند . اگر درتدريس ازآن کارگرفته شود هرج ومرج ، بي نظمي ووارخطايي درجريان درس بميان نمي آيد . همچنان اصول تدريس خوب ،معلم را درترتيب مواد درسي و تنظيم آن و پلان کارکمك ميکند .

۲ - اصول تدريس ازضياع وقت وانرژي جلوگيري ميکند .

۳ - وقتيکه ازشيوه ها ، روش ها و طرق مناسب تدريس پيروي شود معلم ميتواند علاقه وتوجه شاگردان را درتدريس بخود جلب نمايد .

٤ - اصول تدريس براي شاگردان سبب آموزش مؤثر ميگردد .

وقتيکه ازاصول تدريس مناسب استفاده شود کسب دانش ، مهارتها ،توافق نظر وعمل بطور مداوم صورت ميگيرد.

اصول تدريس علاوه از اهميت وارزشهاي فوق داراي يك سلسله قواعد کلي هم است که ذيلاً تشريح ميگردد :

قواعد كلي اصول تدريس :

بعضي قواعد كلي كه معلمان را درتدريس كمك ورهنمائي ميكند وجود دارد وآن عبارت از قواعد است كه بقسم عصا ازآن استفاده شود نه بقسم قطب نما ورهنما، يابعبارت ديگر قواعد كلي اصول تدريس رابايد استخدام كنيم نه اينكه مستخدم آنها شويم پس به اين ترتيب معلمان محترم باخود فيصله نمايند كه چه وقت ؟ چطور ؟ و به چه قسم ؟ درهرموقعيت ازآنها پيروي نماييم واين قواعد قرارآتي ميباشد :

١ – رفتن يا شروع ازمعلوم بطرف مجهول :– معلمين بايدازآنچه كه شاگردان ميدانندكاررا آغاز نمايند.

٢ – رفتن ازموضوع واقعي ومعين بطرف موضوع غير واقعي ومجود :– معلمان بايد ازموضوع واقعي ومعين كه شاگردان به آن آشنايي ودلگرمي دارند آغاز نمايند.

٣ – آغاز ورفتن از آسان بطرف مشكل :– معلمان بايد درتدريس از آسان شروع نموده و به تدريج مراحل مشكل را به آن افزوده پيش بروند .

٤ – شروع و رفتن ازبسيط بسوي مغلق :– معلمان قبل از اينكه از مطالب وموضوعات مغلق و پچيده شروع نمايند بايد سروكارشان بامطالب واشياي بسيط باشد وازآنها شروع نموده تدريس كنند .

اساسات و پرنسيپ هاي مهم ميتود ها :

پرنسيپ ها واساساتيكه براي تطبيق ميتود ها درساحۀ تدريس معلم راكمك ورهنمائي ميكند بسيار است . پس لازم خواهد بود كه معلم باتطبيق ميتود ازهمه اولتر دربارۀ هدف آن ، ميتوديكه درنظر گرفته آگاهي و معلومات حاصل نمايد و كوشش كند كه هيچ قسمت آن پوشيده وپنهان نباشد ، معلم بايد توانايي وقدرت آنرا داشته باشد كه فعاليتهاي خود را طوري تنظيم كند تا اورا قدم بقدم بطرف هدف نزديك كند و هم بتواند خودرادرهرمرحلۀ فعاليت ارزيابي نمايد ، تا قوت وضعف هربخش فعاليتهاي خود را پيدا نموده و به اصلاح آن اقدام نمايد.

علاوه برآن چون معلم وظيفه دارد براي آموزش شاگردان ازميتود هاي متنوع تدريس استفاده نمايد و فعاليت هاي آنها رادرست رهنمايي وتنظيم نمايد بنا برآن لازم است كه معلمان درعمليۀ آموزش پرنسيپ ها ، قواعد و اساسات مهم ميتود ها را ذيلاً درنظرداشته باشند :

١ – براي فرد وگروپ هردوبايد فعاليت ها موجود باشد زيراكه تعليم و تربيه عملي اهميت وفايده زياد دارد.

٢ – ارتباط داشتن موضوع درس بازندگي : موضوعات درسي را باپرنسيپ هاي عملي پياده نمايد كه بازندگي شاگردان ارتباط مستقيم داشته باشد يعني تدريس بايد حقيقي باشدو باشرايط فعلي وگذشته زندگي ارتباط پيدا كند .

۳ - معلم باید این پرنسیپ را درنظرداشته باشد که مطابق به دلچسپي شاگردان تدریس نماید تا سبب ایجاد علاقهٔ شاگردان وانکشاف ذوق آنها گردد.

٤ - داشتن مرام مشخص ومعین :- معلم باید به این اساس متوجه باشد که هردرس داراي مرام واهداف واضح و مشخص است.

٥ - پرنسیپ واساس انتخاب :- چون تمام مواد وموضوعات یك باردرتدریس بکارنمي رود پس انتخاب آن طوري باید باشد که ضرورت ایجاب میکند تا درتدریس مطابق اصول، مفید و مؤثر تمام شود.

٦ - تقسیم موضوع :- معلم باید مطالب ضروري درس را به سویه ها ومراحل مختلف طوري تقسیم نماید که ازآغاز تاانجام یك تسلسل منطقي رامراعات کند.

۷ - یك پرنسیپ اساسي میتود ها اینست که تنها طرق تدریس وبرخورد معلم درازدیاد تجارب ومعلومات شاگردان مؤثرنیست بلکه وضع وحالت رواني وصحي اونیز دراوضاع واحوال رواني وصحي شاگردان کاملاً تاثیر دارد.

۸ - دراصول تدریس باید وضع وحالت فودي شاگردان درنظرگرفته شود زیراکه هرفرد استعداد جداگانهٔ آموزشي دارد.

۹ - آموزش مهمترازتدریس است :- تدریس باید تابع آموزش باشد بهمین اساس معلم باید باقوانین وطرق آموزش آشنا باشد و مطابق آن براي آموزش راه وروش مناسب را بکار بیندازد.

۱۰ - درآموزش مطالب درسي هرمضمون باید از طریقه ومیتود خاص کارگرفته شود.

بطورمثال : درمضمون ریاضي ازطریقهٔ حل پرابلم ودرمضمون ساینس ازاصول تجربي ولابراتواري باید استفاده کرد.

۱۱ - درتطبیق میتود باید ازوسایل سمعي وبصري وموادسادهٔ محیطي استفاده شود.

۱۲ - درانتخاب میتود باید سن شاگردان درنظرگرفته شود.

۱۳ - عملیهٔ آموزش باید به زمان ومکان خاص وابسته نشود زیرا که عملیهٔ آموزش متداوم بوده و میتواند ازمنابع مختلف بدست آید.

۱٤ - چون زبان درعملیهٔ آموزش رول مهم دارد وهرمیتودیکه انتخاب میشود باید این اساس را درنظرداشته باشد : به هراندازه که زبان انکشاف نماید به همان اندازه آموزش خوبترصورت میگیرد، پس معلم باید خود کوشش نماید تا دربارهٔ مهارت هاي زبان معلومات حاصل کند وهم مهارتهاي زبان را درشاگردان انکشاف دهد تا آموزش به آساني صورت گیرد.

۱۵ - درتطبیق میتود معلم باید ازاهداف تعلیم وتربیه ، کلتور و ثقافت اجتماعیکه شاگردان درآن زیست مینمایند استفاده کند .

۱۶ - معلم باید درتطبیق میتود ازاساسات وقوانین آموزشي اطلاع وآگاهي داشته باشد .

۱۷ - معلم باید از فرهنگ ملي خود شناخت علمي داشته باشد و بخش هاي مثبت و ضعیف آنرا بداند و درك کند تا دراصلاح بخش هاي ضعیف آن از میتود صحیح کاربگیرد .

۱۸ - معلم باید ازفرهنگ اجتماعات دیگران معلومات داشته باشد وازبخش هاي علمي آنها استفادهٔ مناسب نماید طوریکه باعقاید وارزش هاي اسلامي وملي ما مخالفت نداشته باشد و به هیچ صورت از فرهنگ دیگران به عین شکل بدون کدام تغیر کارگرفته نشود زیراکه هواجتماع ازخود خاصه هاي جداگانه دارد .

۱۹ - حرکت ازحالت فعلي بحالت مطلوب که مادرنظرگرفته ایم باید ازمیتود ها و وسایل مطمئن براي رسیدن به آن کارگرفته شود .

۲۰ - آن وسایل وروش هایکه به ضرورت آن معتقد هستیم باید آنرا آزمایش کنیم ، نواقص وکمبودي هایش رابراي خود قبلاً معلوم وانگشت نشان نمائیم تادرآینده بتوانیم ازغلطي ها ولغزش هاجلوگیري کنیم .

۲۱ - باید بدانیم که امکانات ، نیازمندیها و اهداف ماچه است ؟ آنرا به هوشیاري تعین ومشخص کنیم تا دروقت تطبیق میتود ، هدف رادرنظرداشته باشیم و به پیش برویم واهداف آینده رانیز مورد توجه قرار دهیم که آنها چه خواهند بود ؟

۲۲ - یکي از پرنسیپ هاي میتود ها اینست که مشق و تکرار را درخود داشته باشد زیراکه مشق و تمرین ازیك طرف استادي ومهارت را بمیان میآورد و ازجانب دیگر آموزش هردرس به مشق وتمرین ضرورت دارد .

بنا برتشریحات فوق که اساسات و پرنسیپ هاي اصول ومیتود هاي تدریس درآن توضیح شد ایجاب میکند که بپرسیم :

اصول تدریس خوب کدام است ؟

درجواب این سوال باید بگوئیم که اصول تدریس خوب آنست که دروقت کم به آساني اهداف مطلوب مابواسطهٔ آن بدست آید. البته این اهداف مطلوب ازاهداف پروگرام تعلیم وتربیهٔ ما بوده که آنرا به نوبهٔ خود ساختارجامعه ، ضرورت هاي فردي و اجتماعي ، طرزحکومت ، قانون و مقررات ، کلتورو تمامي آن مسایل

که به زندگي بشر سروکاردارد تعین مینماید .

به همین ارتباط علماي تعلیم وتربیه انواع اصول ومیتود هارابراي تدریس خوب حسب موضوعات ومضامین وضع وبررسي کرده اند که اینك مورد مطالعه قرار میگیرد :

انواع اصول تدریس و میتود ها :

براي یك معلم مسلکي اصول تدریس ارزش زیاد دارد بهمین اساس انتخاب روش یا طرق تدریس ازبحث هاي مهم تعلیم و تربیه بوده که انتخاب واستعمال خوب و مناسب آن معلم رابه هدف میرساند و آن اهدافي راکه دربخش آموزش شاگردان درنظرگرفته به آساني بدست مي آورد .

اصول تدریس معلم را رهنمایي میکند و درعملیهٔ تدریس وظایف ونقش هاي معلم و شاگردان را تعین میکند ، پس براي معلمان لازم است که اصول هاي متنوع تدریس را بشناسند و به قسمت هاي مثبت و منفي آن توجه داشته باشند و اصول راکه درتدریس روزمره اش مؤثرواقع مي شود بکارببرند .

چون طرق وروش هاي تدریس انواع زیاد دارد،مادراین جا بعضي از اصول و میتود هاي تدریس را با ارائهٔ دیاگرام ذیل نشان میدهیم :

(إِنَّمَا يَخْشَى اللّٰهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمٰؤُا) (جز۲۲ –صورة فاطر آیه ۲۸)

(هرآئینه ازخداوند جلّ جلاله از جملهٔ بندگانش علما میترسند)

خلاصه اینکه خداوند تبارك وتعالیٰ علیم است وقرآن کریم بحیث عالیترین منبع وسرچشمهٔ علم در آیات متعددی فضیلت واهمیت آن را تثبیت میکند حال ببینیم که حضرت محمد مصطفی صلی اللّٰه علیه وسلم منحیث افضل انبیاء علیهم الصلوٰة و السلام درمورد فضیلت علم چه فرمایشات سودمندانه را ارائه فرموده است :

(طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيْضَةٌ عَلٰى كُلِّ مُسْلِمٍ وَمُسْلِمَةٍ)

(طلب علم بالای هر مردوزن مسلمان فرض است)

چون اسلام دین فضیلت ، عدالت ، کرامت ، عزت وخدمت میباشد واهل آن باید در هر عصر وزمان فاضل ، عادل، محترم، شریف، عزیزو خادم از برکت علم نافع باشد یعنی که برای ابناء بشر ازروی نفع وخیر رسانی علم مصدر خدمت واقع گردد وزیور شائستهٔ عزت وشرافت راکه خدا جل جلاله برای مسلمانان سزاوار دیده ازراه خدمت به نوع خویش زیب گفتار وزینت کردار خود سازند.

چنانچه دربارهٔ طلب علم ذکر گردیده :

(اُطْلُبُوا الْعِلْمَ مِنَ الْمَهْدِ اِلَى اللَّحْدِ)

(طلب کنید علم را ازگهواره تا گور)

علم از بسکه مهم و با ارزش است معلم حقیقی عالم بشریت حضرت محمد «ص» دربارهٔ طالب علم می فرماید :

(مَنْ خَرَجَ فِيْ طَلَبِ الْعِلْمِ فَهُوَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ حَتّٰى يَرْجِعَ) (روایت شده ازترمذی)(کسیکه از خانهٔ خود برای تحصیل علم بیرون شود پس او در راه خداوند «ج» است تاآنکه باز گردد).

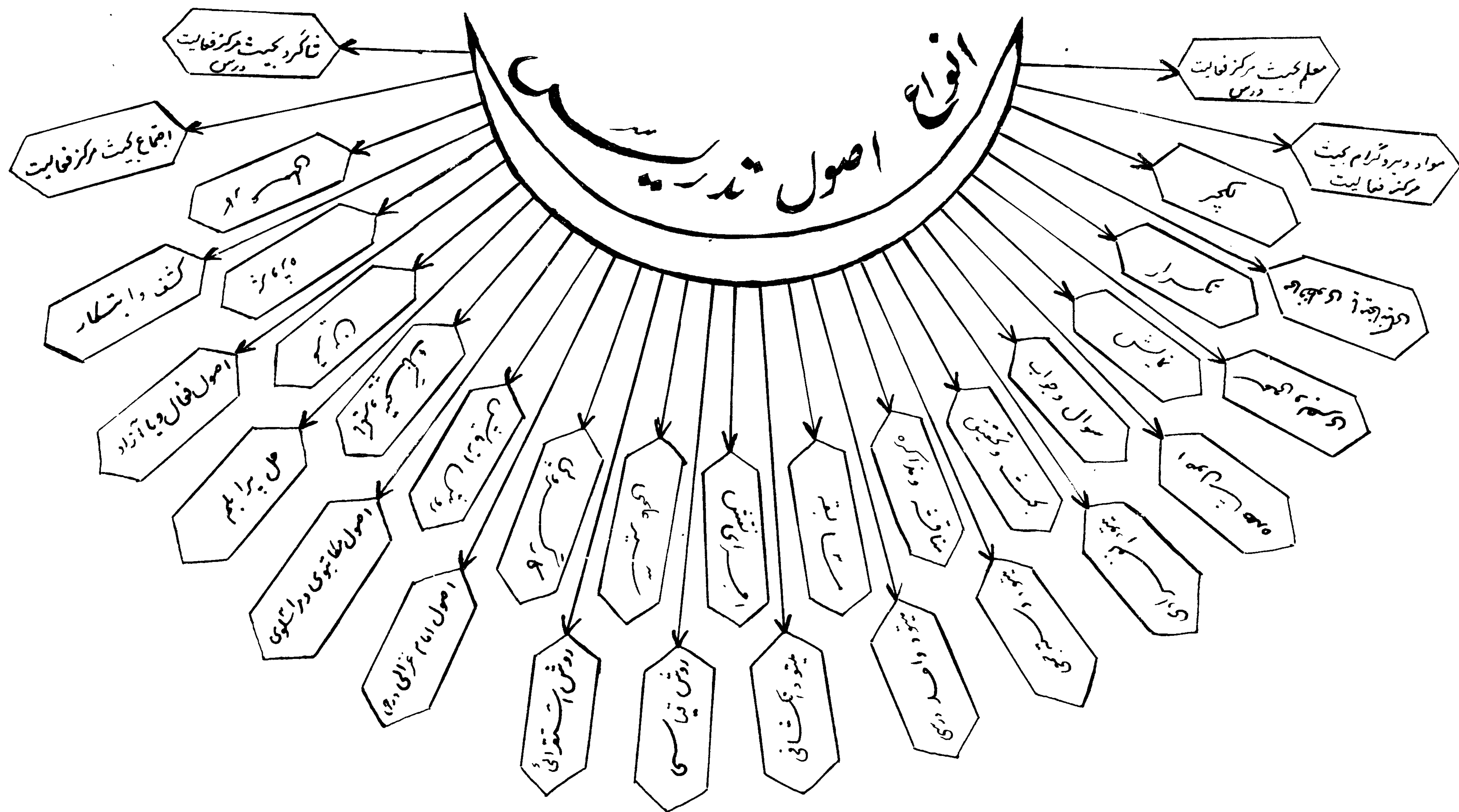
حاصل مطلب اینکه در جهاد است ، جهاد باجهل ! جهاد باظلمت وتاریکی یا چون جهل ظلمت بارمی آورد وظلمت شرك، پس این جهاد ، جهاد مقدس بوده ومجاهدش که طالب علم است ، مجاهد یك صحنه ،یك میدان ویك معرکه ویك زمان نیست بلکه مجاهد عصرها وقرنها است مجاهد دلباخته حق وحقیقت ، جانباز کمر بسته برای دفاع در معرکه ها وصحنه های حق وباطل ازسنگر علم ،فرهنگ ودانش اسلامی خواهد بود .

همچنان میفرماید :

(مِدَادُ الْعُلَمَاءِ اَفْضَلُ مِنْ دِمَاءِ الشُّهَدَاءِ)

(رنگ قلم علمای مبارز ومجاهد بهتر است از خون شهداء)

حقا عالم ویادانشمندیکه از طریق علم ودانش ، سنگر ایمان وعقیدهٔ اسلام را محکم واستوار میسازد وبه اساس عقیدهٔ اسلامی مبارزه و جهاد میکند ، درحقیقت امر، روح جهاد را زنده نگهمیدارد ومجاهدیکه از طریق جان ،مال ونفس جهاد ومبارزه میکند پیکر جهاد را تقویت میکند وحیات میبخشد .

انواع اصول تدریس
شاگرد بحیث مرکز فعالیت درس
معلم بحیث مرکز فعالیت درس
اجتماع بحیث مرکز فعالیت
مواد و پروگرام بحیث مرکز فعالیت
لکچر
کشف و ابتکار
اصول فعال ویا آزاد
حل پرابلم
اصول امام غزالی
روش استقرائی
روش قیاسی
سوال و جواب
نمایش

حالا بالاي آنعده اصول هاي تدريس بحث ميكنيم كه معلمان درتدريس بيشتر ازآن كارميگيرند :

۱ - روش لكچريا ميتود خطابه :

لكچردرلغت به معني سخنراني ، خطابه ، كنفرانس وقرائت باصداي بلند ميباشد امادراصطلاح تعليم و تربيه عبارت ازميتود وروش است كه معلم حقايق ،واقعيت ها و مفاهيم اساسي را به يك گروپ نسبتاً بزرگ شاگردان ارائه كند .

اصول لكچر يك روش قديمي تدريس بوده كه تقريباً دوهزارسال قبل ازاموز دريونان قديم و روم رايج بود . لكچر ازمحض گفتن يعني گفتن عادي فرق دارد .درگفتن تنها قضيهٔ يك شي بيان ميشود امادرلكچر شرط عمده توضيح وتشريح آنست . لكچربراي توضيح مفاهيم مغلق ومهم قبل از اينكه شاگردان رادريك فعاليت مثل يك تجربهٔ آزمايش علمي ياخواندن متن كتاب درسي مشغول بسازد مفيد است،همچنان لكچر قبل از يك فعاليت مقدماتي يا نمايشي كه توجه شاگردان رابخود جلب وحس كنجكاوي شانوانحويك مينمايد مؤثر ميباشد . به نحوي دل خواه ، لكچرتوسط وسايل بصري ،مودل و يانمايش توضيح گرديده و شوكت شاگردان رادرآن بشكل ازاشكال احتوا ميكند. با شاگردان خوردسال معلم بايد بالاخص ازسخنراني طولاني بدون شركت فعال شان اجتناب ورزد . معلمان بايد متوجه باشند تاميتود لكچر صنفي راكه دراينجا بحث ميشود باميتود لكچريكه درزمان تحصيلات عالي خود ديده اند مغالطه نكنند. لكچر بحيث وسيلهٔ درس بايد از سخنراني درمورد متن ، خواند ن وتكوار بخشي از كتاب درسي چيزي بيشترباشد . معلم ارائهٔ مطلب را درلكچر صنفي آنقدر خوب طرح وپلان كند تا بوسيلهٔ آن بتواند ذوق و يادگيري شاگردان را به حد اعظمي برساند ، مهارتهاي خوب رسانيدن مطلب را تمرين نمايد،سوالها و مباحثهٔ صنفي را به منظور تقويت يادگيري مفاهيم بكاربرد .

ميتود لكچرداراي يك سلسله فوايد ونواقص ميباشد كه ذيلاً ارائه ميگردد :

فوايد اصول لكچر وموارد استعمال آن :

۱ - معلم ميتواند دروقت كم مطالب ومفاهيم زياد را به شاگردان تدريس نمايد .

۲ - چون توضيح و تشريح قاعدةً مهم وخاصيت عمدهٔ لكچر است لذا باستفاده از اين روش معلم ميتواند مطالب علمي ، مفاهيم مغلق و مفكوره هاي عميق آموزشي را توضيح و تشريح كنند .

۳ - اصول لكچرميتواند قواي ميخانيكي ذهن رابراي حفظ مطالب ومفاهيم تقويت بخشيده انكشاف دهد .

٤ - معلم دراين روش به ارتباط درس معلومات آفاقي وعمومي رابراي شاگردان انتقال ميدهد .

٥ - مقدمه ومعرفي موضوعات درسي نيز به اصول لكچر صورت ميگيرد .

٦ - دركنفرانس هاي علمي ، مسلكي و صنفي اكثراً ازاين روش استفاده ميشود .

۷ - اهمیت وفایدهٔ لکچر دراین است که ذهن شاگردان را براي فراگیري مطالب وموضوعات صنوف بالاتر وتحصیلات عالي آماده میسازد .

۸ - ازمیتود لکچر میتوانیم درهمه مضامین خصوصاً درمضامین لسان واجتماعیات استفاده کرد .

۹ - معلم از اصول لکچردرتقدیم خلاصهٔ هردرس استفاده میکند .

۱۰ - این میتود یك روش قدیمي بوده وهرمعلم باآن آشنایي دارد و ازآن کارگرفته میتواند .

۱۱ - بااستفاده ازاین روش معلم میتواند درعین وقت براي چند صنف تدریس کند .

نقایص میتود لکچر :

۱ - دراین میتود انتقال دانش زیاد بوده ولي اخذ آن توسط شاگردان به پیمانهٔ کم صورت میگیرد .

۲ - بااستفاده ازلکچر محض معلم مرکزومضمون محورفعالیت بوده شاگردان شنونده میاشند و سهم فعال ندارند .

۳ - دراین روش فعالیت یکطرفه میباشد بنابرآن معلم آن مطالب راکه براي شاگردان ارائه میکند ارزیابي کرده نمیتواند .

٤ - این میتود جنبهٔ دیکتاتوري دارد ، زیرا معلم نظرخودرا بالاي شاگردان تحمیل میکند .

٥ - دراین روش تدریس شکل حفظي ومیخانیکي دارد و بالاي دماغ شاگردان فشارزیاد وارد میگردد پس مطالب رازود فراموش میکنند .

٦ - دراین اصول معلم نمیتواند مطابق سویهٔ همه شاگردان تدریس کند.

۷ - دراین روش بسیارمشکل است که معلم توجه شاگردان را تاآخودرس بخود جلب نماید .

۸ - چون دراین میتود شاگردان غیر فعال میباشند بناًدرفهمیدن مطالب علمي بمشکلات روبرو میشوند .

۹ - دراین میتود شاگردان بیشتراحساس خستگي میکنندو به درس علاقه ودلچسپي نشان نمید هند .

۱۰ - هردرس که متکي به روش لکچرباشد اکثراوقات به ناکامي روبرو میشود .

۱۱ - چون تدریس دراین میتود بطور شفاهي است نه عملي، بنابرآن انتقال تجارب توسط آن خوب صورت نمیگیرد .

پیشنهاد هاي مهم درمورد بهبود ارائهٔ مطلب که توسط آن روش لکچر بیشترمؤثر میشود ذیلاً ذکر میگردد :

۱ - تهیه وتدارك :

- خاکه ونوشتن نکات مهم و تشکیل آن بطور منظم درروش لکچر .
- وضاحت نکات مهم درس باارائه و طرح مثالها .

– لست سوالها وطرق دیگر دخیل ساختن شاگردان وراجع کردن سوالات بادرنظر گرفتن وقت وجاي مناسب به آنها .

– تهیهٔ موادیکه شاگردان را درشنیدن ونوت گرفتن کمك کند.

– تدارك کمکهاي درسي بصري .

– سنجش وقت کافي براي سوالها و مباحثهٔ صنفي .

– لکچر را هرقدر که میتوان باید مختصر ساخت .

– تهیهٔ نوت براي ذکر ماخذ ، لیکن نه براي خواندن آن یعني لکچر نوت را بحیث ماخذ داشته باشند نه اینکه درجریان لکچر آنرا بخوانند .

۲ – مقدمه :

– خاکه ونوشتن نکات مهم بالاي تختهٔ سیاه (خصوصاً اگرازشاگردان انتظارنوت گرفتن راداشته باشیم) .

– ایجاد ذوق درمرحلهٔ اول توسط آنچه که توجه را جلب وفکررا تحریك میکند مثلاً (تصویر ، سوال ، قصه ، معماي ساده و تمرین .)

۳ – ارائه ورسانیدن مطلب :

– حفظ تماس چشم با چشم ، باشاگردان .

– تغییر آواز ، سیما ، حرکت وجاي .

– کاربردبذله گویي وشگفت آوري یعني گفتن لطیفه وقصه هاي حیرت انگیز .

– توضیح نکات مهم بوسیلهٔ مثالهاي واقعي ، تشبیهات و افسانه ها .

– استفاده ازمحرکهاي غیر لفظي مانندتصویرها ،مودل ها ، سمبولها ، اشاره ها وغیره مواد درسي .

– دخالت دادن شاگردان در درس با ارائهٔ سوالها و خواستن پاسخهاي شان (سوال و جواب .)

– آمیختن سوالهاي انگیزنده وتحریکي باسوالهاي بدیعي و نوپیدا .

– آزمایش درك شاگردان به وقفه هاحین سخنراني .

– تکرار وتقویت یادگیري الفاظ ونکات مهم درس .

– دادن وقت براي سوالات شاگردان .

– استفاده از وقفه ها وخاموشي براي تأکید وتحریك تفکر .

– کاربرد میتود غیر مستقیم ازطریق ابراز نظرهاي نادرست یا استعمال استدلال ناقص براي تصحیح غلطي توسط شاگردان (لیکن سعي کنید تااین عمل را گاه گاه بکاربرید واین کاربرد را درحد اقل نگهدارید .)

٤ - خلاصه :

- درس راقبل ازاینکه توجه شاگردان ازدرس برود ، خلاصه کنید .
- نکات مهم راتکوار کنید (توسط معلم یا شاگرد .)
- بعضي سوالها را بي جواب بگذارید تاشاگردان درمورد آن بحث و فکرنمایند .

٥ - وقت سوال وجواب ومباحثات :

- ازشاگردان تقاضاي سوال کنید وبه سوالهاي شان پاسخ و عکس العمل مثبت نشان دهید .
- سوالها را بطوز دیگر طرح وراجع کنید تاشاگردان که باقیمانده اند جواب بدهند .
- مباحثات گروپ هاي خوردرا بمنظور حل پرابلم یا پاسخ به سوال تنظیم کنید .

٢ - روش تکرار ، مشق وتمرین :

. تکراردرلغت کاریرا دوباره کردن ، سخني رادوباره گفتن ، عملي را یك یاچند مرتبه انجام داد ن معني میدهد ودراصطلاح تعلیم وتربیه ، مطلبي رادوباره بیان کردن ، همنوا بامعلم چیزي را گفتن و یا باپیروي ازمعلم عملي را بدون درك مطلب ، تحلیل و تجزیهٔ آن دویاچندبار اجراکردن را تکرار گویند .

مشق و تمرین درلغت شتاب ،ورزش درکارکردن ، نوشتن ، نوم کردن ، ورزش دادن ، آشنا کردن کسي بکاري معني میدهد ودر اصطلاح تعلیم وتربیه مشق و تمرین عبارت ازروش است که درآن شاگردان موضوع یك درس رابعد ازفکرکردن بقسم تکرار به حافظه سپرده ومفهوم آنرا درك ، تحلیل وتجزیه مینمایند ویابه عبارت دیگر مشق وتمرین عبارت ازمیتودي است که معلم موضوع درس را براي شاگردان معرفي نموده ،آنها بالایش فکرمیکنند بعدازتکرار آنرا به حافظه سپرده استعمال واظهار میدارند . به این معني که دراین روش ابتدا معلم یك موضوع درس را به شاگردان معرفي میکند ، وقتیکه شاگردان آنرا میبینند دفعتاً راجع به آن فکرمیکنند وامکان دارد شاگردان درقسمت دادن جواب صحیح ، غلطي زیاد نمایند واین غلطي ها وقتي اصلاح میگردد که مشق وتمرین صورت گیرد یعني :

١- مرحلهٔ فکرکردن :- مرحلهٔ اول که مرحلهٔ فکرکردن است بالاي موضوع درس بعد ازمعرفي فکرمیشود دراین مرحله غلطي بسیار است این غلطي هاي شاگردان وقتي اصلاح میشود که مشق وتمرین صورت بگیرد .

٢ - مرحلهٔ اصلاح کردن :- دراین مرحله غلطي هاي مرحلهٔ اول توسط مشق وتمرین اصلاح شده درذهن ودماغ شاگردان تسلط واطمینان پیدا میشود که حالاموضوع درس را میدانیم .

۳- مرحلهٔ اظهارواستعمال :- دراین مرحله بنابر اعتماد وتسلطیکه ازدو مرحلهٔ قبلي حاصل شده شاگردان میتوانند آنرا به دیگران اظهارنموده واستعمال نمایندهدراین مرحله سهووخطا نیست وبا پیروي ازیك مثال ، مثالهاي دیگررا نیز ساخته میتوانند .

مشق وتمرین وتکرار بشکل نوشتن (لغات واعداد ریاضي) ، خواندن (آهسته یا به آواز بلند) بصورت انفرادي ویادسته جمعي اجرا شده میتواند ،تطبیق آن دردورهٔ ابتدائي نسبت به دورهٔ ثانوي وتحصیلات عالي بسیار مهم است . چون تکرار وبازگویي یکنوع تمرین است که متضمن تکرار زیاد و جواب هاي ازپیش ساخته شده میباشد لذا باید باتکنیکهاي دیگر متبادل گردد . بطور عام مشق وتمرین باید از پنج دقیقه تجاوز نکند زیرا بکاربرد بیش ازحد این تکنیك میتواند یکنواختي وخستگي رادرصنف ببار آورد . دروقت استفاده واستعمال این روش معلمان باید نکات ذیل را درنظرداشته باشند :

۱ - معلم باید براي شاگردان هدایت بدهد که چطور مشق وتمرین نمایند . اگر معلم خواسته باشد که شاگردان بصورت دسته جمعي کارنمایند باید تمام شاگردان راتحت نظر خود داشته باشد که آیا واقعاً آنها تکرار ، مشق وتمرین میکنند یاخیر ؟ اگر کدام شاگرد مشق وتمرین نمیکرد توجه اورابه خود جلب نموده برایش هدایت میدهد .

۲ - مشق وتمرین باید بصورت جبري بالاي شاگردان تحمیل نشود بلکه ذوق وعلاقهٔ آنهادرنظرگرفته شود .

۳ - ازاین روش بیشتر درتدریس موضوعات مضمون لسان ویادیگر مضامینیکه موضوعات حفظي دارند استفاده میشود. مثلاً معلمان درمسایل ریاضیات وساینس وغیره شاید روش تمرین را بکاربرند تا براي شاگردان دریادگیري وبحافظه سپردن ممد واقع شوند .

باید علاوه کردکه روش مشق و تمرین باروش قرائت نیز فرق دارد . درروش مشق و تمرین بالاي موضوعیکه کارمیشود آن موضوع به حافظه سپرده میشود و ازمفهوم آن آگاهي حاصل میگردد، تحلیل وتجزیه صورت میگیرد امادرروش قرائت تمام آثار نوشته شده چه نثر باشد وچه نظم هردوشامل است بدون اینکه خواننده بداند که هدف متن چیست تنها آن را قرائت میکند . روش قرائت درهمه مضامین خصوصاً لسان وریاضیات زیاد استعمال شده میتواند . براي توضیح بیشتر گفته میتوانیم یك نفرقرآن عظیم الشان را تلاوت میکند اما معني آنرا نمیداند ولي تمرین برعکس قرائت است . اول میخواند، همنوا باقرائت فکرمیکند تامفهوم ومعني آنرا دانسته به حافظه بسپارد ودرموقع مناسب آنرا عمل واظهار نماید .

براي وضاحت بیشترهشت (۸) نوع عمدهٔ روش تمرین را که معمولاً درتدریس زبان ازآن استفاده میشود ذیلاً بامثالهاي آن مینگاریم :

نوع تمرين	مثالها
۱- تكراروبازگويي .	اشاره : اودربارهٔ كتاب بامن صحبت كرد . جواب : اودربارهٔ كتاب بامن صحبت كرد .
۲ - تعويض .	احمد اشاره : اوبه من قصه گفت . جواب:اوبه احمد قصه گفت .
۳ - ارتباط .	آنها اشاره : او خانه ميرود . جواب : آنها خانه ميروند .
٤ - تغيير .	منفي اشاره : ماموزيم رفتيم . جواب : ماموزيم نرفتيم .
٥ - اتصال جمله ها .	اشاره : آنها خوش هستند . اوخانه مي ايد . جواب : انها خوش هستند كه او خانه مي آيد .
٦ - سرجواب يا پاسخ ، پاسخ .	اشاره : من يك برادردارم . نام او چيست ؟
۷ - توسعه .	اشاره : اودرمورد كتاب بامن صحبت كرد. خوب . جواب : اودرمورد كتاب بامن خوب صحبت كرد .
۸ - ترجمه .	اشاره : كَيْفَ حَالُكَ يَا اَخِيْ ؟ جواب : اي برادر! چه حال داري ؟

۳- روش نمايش :

نمايش درلغت نماياندن يانمودن ، نشان دادن ، جلوه و منظره معني ميدهد ودراصطلاح تعليم وتربيه نشان دادن وسايل لوازم وتمثيل موضوعات درسي غرض كمك به شاگردان براي درك وفهم بعضي مطالب ، مفاهيم ومسايل عبارت از روش نمايش است .

ازاين روش درتدريس موضوعات زيادكارگرفته ميشود كه شاگردان باارائه دلائل شفاهي ونظري ازدرك مفاهيم آن عجز وناتواني داشته باشند.تطبيق اين روش به شاگردان فرصت ميدهد كه علاوه ازشنيدن استعمال و بكاربردن وسايل ومواد درسي راعملاً ببينند و به موضوع درس علاقه ودلچسپي پيدا

نمایندتا آموزش بهترصورت گیرد . بهمین ارتباط معلم میتواند با ارائهٔ چند سوال دربارهٔ موضوع شاگردان راهم بیشترد رفعالیتهای صنفي سهیم سازد، همچنان نمایشات عموماً توسط معلم ، شاگردان ویاهمکاران دیگر به سر میرسد و بمقاصدذیل اجرا میشود :

۱- تحریك :- شاگردان را فعال وشایق ساختن به درس .

۲ - تطبیق وتوضیح یك پرنسیپ :- شاگردان راقادرمیسازد که مفاهیم اساسي نمایش رابوضاحت مشاهده وتطبیق نمایند.

۳ - نظراجمالي بالاي یك واحد درسي گذشته .

٤ - تیاري وآمادگي براي مراحل مختلف تدریس .

٥ - تمثیل یك فن ومهارت .

٦ - تجدید نظر ، یعني دوباره زنده و بامعني ساختن معلومات حاصله .

۷ - ارزیابي .

معیارهاي یك نمایش خوب :

بادرنظرداشتن نکات ذیل میتوان معیارهاي یك نمایش خوب را تعین کرد .

۱ - نمایش باید قبلاً ازمایش وامتحان شده باشد .

۲ - هدف نمایش باید واضح وروشن باشد .

۳ - نمایش باید براي تمام شاگردان قابل دید باشد .

٤ - مواد و لوازم قابل استفاده باید تاحد امکان ساده و بسیط باشد .

٥ - نمایش باید درتکمیل نمودن اهداف درسي کمك کند.

باید درنظرداشت که روش نمایش به روش تحقیقي مبدل میگردد. فلهذا این روش باید به کلتور وعنعنات اجتماع که درآن زیست مینمائیم موافق باشد .

٤ - روش سوال و جواب :

روش سوال و جواب یکي از مهمترین اصول تدریس به شمارمیرود که دراین روش موضوع درس به قسمت هاي خورد ، خورد تقسیم شده وازهرقسمت آن سوالات طرح میگردد، درآخر شاگردان موضوع درس را ازمجموعهٔ جوابات داده شده درك نموده یاد میگیرند وتدریس هر درس درتمام مضامین ایجاب میکند که ازاین روش استفاده شود . چون روش سوال و جواب مهم ترین وسیلهٔ تحریك فکروآزمایش سطح دانش بوده لذا براي فعال ساختن شاگردان خاموش وزیاد شدن علاقه ودلچسپي شان به درس ودلگرمي براي بحث

استعمال میگردد . درنتیجه جوابات شاگردان معلم را درکامیابي وحصول اهداف پلان درسي آن معلومات میدهد ودرجهٔ تشویق فعالیت شاگردان رازیاد میکند و زمینهٔ گوش گرفتن وقرائت را برابر میکند و ازحالت تمرینات ونوشتن یك نواخت آنها را بیرون میکند، معلم باید یك ذخیرهٔ ازانواع سوالات را باخود داشته باشد تا فکرشاگردان را تحریك نماید ، چون براي تصنیف سوالات راه هاي زیادي وجود دارد لیکن مادراینجا بالاي چهارگروپ عمدهٔ سوالات درروش سوال و جواب بحث میکنیم .

انواع سوالات درروش سوال و جواب :

۱ - سوالات معلوماتي (مستقیم یابسته):

عبارت ازسوالات است که براي بخاطر آوردن حقایق وتوضیحات نظریات ذهني که یك جواب دارد و دفعتاً ارائه میگردد پرسیده میشود مثلاً:

۱ - الف (۱) چطورآواز دارد ؟

۲ - یك شبانه روز چند ساعت است ؟

۳ - ایا معاونت،کلمهٔ مترادف لغت کمك است ؟

٤ - فورمول مساحت دایره چه است ؟

۵ - مقبرهٔ حضرت خواجه عبد الله انصاري (رح) درکجا واقع است ؟

٦ - آیا میرزا عبدالقادربیدل (رح) شاعرزبان پشتو بود یا دري ؟

پرسش این قسم سوالات مطالب خوانده شده را به یادشاگردان آورده ومستقلانه فکرمیکنند و براي معلوم کردن ادراك وفهم شاگردان مفید است باید معلم تنها این نوع سوالات راازشاگردان نه پرسد ویا انواع دیگر سوالات آنرا مخلوط کند، زیرا شاگردان را براي فکرکردن موقع زیاد نمیدهد .

۲ - سوالات متعاقب (بورسي کننده یا غورکننده ویاآزمایشي):

عبارت ازسوالات است که براي وضاحت ، وسعت ، اثبات ویابراي دادن جواب دوباره درصورتیکه جواب ، سوال صحیح یا مکمل نباشد پرسیده مي شود وشاگردان را قدم به قدم به طرف جواب نزدیك میکند مثلاً:

۱ - الف (۱) چطور آواز دارد ؟! آیادرست است ؟

۲- الف (۱) رادرتخته بنویسید ؟ آیا صحیح است ؟

۳ - نظیف یعنيچه؟آیا متیقن هستي ؟

٤ - اتحاد واتفاق کارخوب است ؟ چرا ؟

٥ - مطلب شما ازگپ زدن بالاي اين موضوع چه است ؟ (وضاحت)

٦ - بلي ! ليکن چرا ؟ .(حقانيت)

٧ - شما ميتوانيد اين جمله .... را بعبارت ديگر بيان کنيد ؟ (تفسير)

٨ - شمادراين باره ديگر چيزي گفته ميتوانيد ؟ (وسعت)

٩ - احمد شما دراين باره چيزي گفته ميتوانيد ؟ (رجعت)

١٠ - حرکات متعاقب غير لفظي مانند اشارهٔ سر ، تبسم وحرکات کوتاه لفظي مانند بلي ، آه ، فهميدم ، بلي بلي نيز شاگردان راتشويق ميکند تابتوانند چيزي بگويند ويابالاي جوابات خود فکر کنند .

٣ - سوالات تحليلي :

سوالات تحليلي مستلزم تفکر بيشتر، مجرد و تصوري ميباشد اين نوع سوالات شاگردان را غالباً به تفکر واميدارد ومانند سوالات معلوماتي دفعتاً جواب برايش ارائه نميشود زيرا که سوالات تفکري نظربه سوالات معلوماتي زياد تربازميباشند درحاليکه اين سوالها به معلومات ودانش واقعي متکي اند باآنهم جوابها متضمن طرز تفکر انتقادي وتحليلي ميباشند يا بعبارت ديگر اين نوع سوالات براي تحليل ، تجزيه ، ارزيابي ، حل مسائل ، مقايسه و بالاخره براي بدست آوردن نتايج پرسيده ميشوند بنابراين سوالات تحليلي با کلمات والفاظ چه ، چي ، چرا و چطور پرسيده ميشود.

مثلاً :

١ - چند لغت رانام ببريد که به حرف الف شروع شده باشد ؟

٢ -
$$2 + x = y$$
$$y = 3$$
$$x = ?$$

٣ - چرا برق را قبل از رعد مي بينيم ؟

٤ - چرا آسمان آبي است ؟

٥ - چرا بعضي حشرات براي صحت مفيد وبعضي مضر است ؟

٦ - چه چيز رادراين سفر خوش داريد وچرا ؟ (ارزيابي)

٧ - چي دليل ارائه ميتوانيد که زمين کروي است ؟ (استنباط استقرايي)

٨ - ازمشاهدات خود چي نتيجه گرفته ايد ؟ (استنباط قياسي)

پس فضیلت آن واضح وهویداست که هردو لازم وملزوم ،قرین ومقرون همدیگرند . همچنان حضرت رسول مقبول صلي الله علیه وسلم میفرماید :

مَنْ سَلَكَ طَرِيقاً يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْماً سَهَّلَ اللّٰهُ لَهُ طَرِيقاً اِلَي الْجَنَّةِ) « رواه الترمذي »

(کسیکه روان شود به راهي که طلب نماید درآن علم را آسان میگرداند خداوند جل جلاله براي وي راه جنت را).

اگر از طریق جهاد در جنت باب است از طریق کسب علم هم راه است ، چه بهتر خواهد بود مجاهد مسلمان از راه علم ودانش یعني راه شناخته شده بدون تشویش وارد دروازهٔ جهاد گردد ومبارزه و جهاد با نفس را که جهاد اکبر است نیز از طریق علم وعمل با معرفت نفس عارفانه بسر رساند وهم جهاد مقدس را از طریق علم ودانش با جهل وشرك انجام داده وارد معرکهٔ جهاد باظلم وتجاوز گردد یعني از همه حق ها درمقابل ستم دفاع نماید .

حضرت محمد مصطفیٰ صل اللّٰه علیه وسلم میفرماید:

(اُطْلُبُوْاالْعِلْمَ وَلَوْكَانَ فِي الصِّيْنِ).

(علم را طلب کنید ولو که در چین باشد).

مراد ازچین همان فاصله هاي دور است که انسان جهت کسب علم آن را طي مینماید .

قبلاً در مورد فضیلت علم با مقایسهٔ جهاد توضیحات داد ه شد درینجا لازم است که بمقایسهٔ هجرت وفضیلت علم نیز تشریح مختصري صورت گیرد . قرآن کریم فضیلت هجرت را پیش از جهاد ذکر کرده :

اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْاوَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا وَجَاهَدُوْافِي سَبِيْلِ اللّٰهِ اُو لٰئِكَ يَرْجُوْنَ رَحْمَةَ اللّٰهِ ط وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ۝) « جزء۲ سورة بقره آیه ۲۱۸ »

(هرآئینه آنهائیکه ایمان آورده اند وآنانیکه هجرت کرده اند وجهاد نموده اند ، آنها امید دارند رحمت خداوندجل جلاله را وخدواند جل جلاله آمرزنده ومهربان است). وموارد هجرت نیز معلوم است که بغرض بجا آوردن مراسم دیني باید انسان ازمحیط جور که کفر حاکم برآن گردد ومانع انجام فرایض دیني مسلمانان شود هجرت کند یا بغرض تدارك دیدن پایگاه جهادي جهت نجات مسلمانان وشروع جهاد مسلحانه هجرت بعمل آید وهمچنان بهدف تحصیل علم وتکمیل تحقیقات علمي نیز هجرت فضیلت دارد پس کسیکه غرض بدست آوردن وکسب علم جامع ونافع سفر میکند در حکم هجرت است واز فضیلت وثواب هجرت دراسلام بر خوردار میباشد .

سخنان مفید وارزش مندي زیادي درموردعلم وفضیلت آن گفته شده که مختصراً اکتفا میکنیم به :

(شَرَافَتُ الْاِنْسَانِ بِالْعِلْمِ وَالْاَدَبِ لَابِالْمَالِ وَالنَّسَبِ).

اندوخته هاي علمي وگنجینه هاي ادبي با داشتن تقویٰ ، شرافت انسان را ثابت میکند نه گنجینه هاي طلا ونقد ه ویا نسبت هاي نسبي چگونه قارون نسب طلائي داشت وهم کنعان پسر نوح «ع» نسب پیغمبري ،

۹ - چطور مساحت این شکل هندسي رادریافت میتوانید ؟ (حل پرابلم)

۱۰ - چي چیز سبب انبساط بالون میگردد ؟ (علت ومعلول)

٤ - سوالات متباعد یا انشعابي :

این نوع سوالها ازشاگردان میخواهد تا ابراز نظر کنند ،مصدر قضاوت شوند و تفسیر وتعبیر بنمایند یا بعبارت دیگر این نوع سوالات براي بیان کردن عقیده ، معلوم نمودن قضاوت ویاتفسیر یك موضوع پرسیده میشود. یا عبارت ازسوالات است که به عقیده وطرزتفکر شخص ارتباط دارد چون این نوع سوالات ، سوالهاي بازبوده و تخیل را تحریك میکند، صحیح وغلط بودن آن به طرزتفکر اشخاص فرق دارد.مثلاً :

۱ - کدام یك ازمیوه هاي(انار، انگور، انجیر)راکه نام هاي شان به حرف الف شروع شده خوش دارید؟

۲ - شما چه فکرمیکنید که نویسندهٔ این شعر چي حس میکرد ؟

۳ - بفکرشما کدام مشکلات دردنیا بسیار مهم است ؟

٤ - کدام نویسنده را دوست دارید ؟

۵- عکس العمل شمادربرابر (..........) چیست ؟

٦ - احمد نظرشما چیست ؟

۷ - زمین بدون درختها چگونه معلوم خواهد شد ؟

نکات ،پیشنهادات ونظریاتیکه براي انکشاف تکنیکهاي پرسشي مؤثر است ذیلاً ذکر میشوند :

۱ - معلم باید گاهي به ارتباط موضوع درس طوري سوال نماید که شاگردان واقعیت رابا گفتن بلي و یانه بدون اینکه به استدلال کردن ضرورت داشته باشند بیان کنند.بدین معني که شاگردان یك چیزي را مي بینند ، میشنوند ویا احساس میکنند بازدرمقابل آن جواب میدهند مثلاً :

(س) این کتاب ازشما است ؟ (ج) بلي .

۲ - معلم بعضي اوقات ازشاگردان طوري سوال نماید که جواب آن به استنتاج ضرورت داشته متوسط وکوتاه باشد بدین معني که دربارهٔ یك چیزي مباحثه صورت میگیرد وازآن نتیجه گیري میشود مثلاً :

(س) نباتات چطور براي خود غذا میسازند ؟ (ج) (.............)

٤ - معلم باید به ارتباط موضوع درس بطور شعوري وهدفمندانه ، سوالاتي راطرح کند که جوابات (کوتاه متوسط وطویل) داشته باشند تاشاگردان را بیشتر به تفکر وادارد وذهن شان را انکشاف دهد .

۵ - معلم باید براي آساني کارخود سوالات راطوري طرح نه نماید که جواب آن ساده وآسان بوده و به تفکرواستدلال ضرورت نداشته باشد.

٦ – معلم بادرنظرداشت فعالیت شاگردان باید :

الف) ازشاگردان درشروع درس جدید سوال نماید که تقریباً پنجاه فیصد شاگردان مرکز فعالیت قرار میگیرند .

ب) وقتیکه شاگردان درجریان درس به مشکلات مواجه میشوند ویامعلومات اضافي میخواهند معلم براي شان موقع سوال کردن را بدهد که دراینصورت نیز شاگردان تقریباً پنجاه فیصد مرکز فعالیت قرار میگیرند .

ج) سوال یك شاگرد را به شاگردان دیگر وقتي راجع کند که آنها درمورد درس یك اندازه معلومات حاصل کرده باشند دراینصورت شاگردان تقریباً هفتادوپنج فیصد مرکز فعالیت قرار میگیرند .

د) وقتیکه شاگردان راجع به درس ، خوب معلومات حاصل کردند ، چانس بدهد تا ازیکدیگر سوال کنند که دراینصورت تقریباً صد فیصد شاگردان مرکز فعالیت قرار میگیرند .

٧– معلم درصورت امکان شاگردان را بشکل دایره وي ویانعل مانند تنظیم نماید.

٨ – سوالات باید واضح باشد وبه اکثریت شاگردان صنف سهم داده شود .

٩ – سوالات درصنف بشکل متبادل (بطورانفرادي ازهرقطار وازهرنقطهٔ صنف وهمه شاگردان) پرسیده شود.

١٠– جواب سوالات ، مکافات مثبت و تشویق کننده داشته باشد اگر چه بعضي جوابها صحیح هم نباشند.

١١ – درصورت گفتن جواب غلط،شاگردان باید تهدید نشوند .

١٢ – براي تائید جوابات شاگردان،باید معلم حرکات لفظي (آفرین ، شادباش بسیارخوب....) وغیر لفظي (حرکت سر، دست ، تبسم ......) رابکاربرد.

١٣ – شاگردان خاموش را باید درسوال وجواب وفعالیتهاي صنفي سهیم ساخت .

١٤ – هرگاه یك شاگردجواب نامکمل بدهد ، سوال باید دوباره تکرار شود و اشاره هاي کمکي داده شود تاجواب تکمیل گردد.

١٥ – دراثناي سوال و جواب ، به جوابات شاگردان گوش بدهد وتماس چشم باچشم را حفظ کند .

١٦ – شاگردان را براي فکرکردن وارائهٔ جوابات وقت بدهد .

١٧ – معلم سوالات را مطابق سویهٔ شاگردان طرح کند .

١٨ – چون روش سوال وجواب وقت زیاد را دربرمیگیرد بنابرآن معلم باید وقت خود را درنظرداشته و ازموضوع اصلي درس خارج نشود .

١٩ – شاگردیکه همیشه جواب میگوید وچانس شاگردان دیگر را میگیرد باید کنترول شود.

۵ - روش مسابقه :

مسابقه روش است که درآن شاگردان موضوع یك درس رابه قسم رقابت مثبت وسیالي مي آموزند رقابت هاي سالم درآموزش موضوعات درسي بسیار مؤثر بوده ودرآن استعداد هاي ابتکاري شاگردان متبارزمیگردد وزمینهٔ خوب براي فعالیت هاي شاگردان مساعد میشود .

دراین روش زیادترشاگردان مرکز فعالیت قرار گرفته یك گروپ ازشاگردان میخواهند ازگروپ دیگر مسابقه را ببرند ، معلم میتواند ازاین روش درمضامین صنوف ابتدائي ودورهٔ ثانوي استفاده نماید .

مسابقه را میتوانیم درساعت درسي ، درآخر هفته ،درختم ماه بین شاگردان یك صنف با صنف دیگر دریك مدرسه ، درعین صنوف با مدرسهٔ دیگرویابین شاگردان یك صنف بقسم گروپهاي خورد و کلان اجرا نمائیم .

بطورمثال : درمضمون ریاضي صنف اول ازصفر الي (۸) خواندن ونوشتن اعداد تدریس شده میخواهیم بین شاگردان صنف مسابقه نماییم !

مسابقه :

طرزالعمل : شاگردان صنف رابه دوگروپ (الف) و(ب) تقسیم مینمائیم وازهرگروپ سه ، سه نفرشاگرد را پیشروي صنف دردوقطار ، مقابل همدیگر استاده میکنیم وکارتهاي راکه اعداد،درآن نوشته شده براي شان توزیع نموده چنین هدایت میدهیم :

یکنفر شاگرد گروپ الف ، عدد کارت خود را دیده و به نفرمقابل خود از گروپ (ب) بگوید که آن عدد را در تخته بنویسد اگر صحیح نوشت (۲) نمره دارد، اگر نوشته نتوانست سوال را به شاگردان گروپ مربوطهٔ (ب) که نشسته اندا راجع کند که یکي از آنها بنویسد،وقتیکه صحیح نوشت براي گروپ شان (۱) نمره داده میشود.

حالاهمان شاگرد گروپ (ب) که کارت دارد عدد آنرا ببیند وبهمان شاگرد گروپ (الف) که مقابل آن است میگوید ، آنعدد را درتخته بنویسد اگر صحیح نوشت (۲) نمره درغیر آن سوال به شاگردان نشسته گروپ مربوطهٔ شان راجع شود اگر صحیح نوشت (۱) نمره براي گروپ (الف) داده میشود .

به همین ترتیب مسابقه تا به آخر دوام میکند و صنف راکنترول مینمائیم نمرات مسابقه را درتختهٔ سیاه زیرنام هرگروپ یادداشت میگیریم درختم مسابقه نمرات هرگروپ راجمع و نتیجه را اعلان کرده براي شان توصیهٔ تشویقي میکنیم ودرآخر براي شاگردان چانس میدهیم که اگر مشکلي داشته باشند بپرسند .

نکات مهمیکه دروقت استفاده ، استعمال وتطبیق روش مسابقه باید درنظرگرفته شود قرارذیل اند :

۱ - صنف به دو گروپ طوري تقسیم گردد که تعداد شاگردان هرگروپ مساوي باشد وگروپ ها نام گذاري شوند .

۲ - براي هرگروپ تعداد سوالات مساوي باشد ونوعیت آنها (آسان ، متوسط ومشکل) یکسان درنظرگرفته شود و سویهٔ شاگردان درمسابقه نیز مورد توجه قرار داده شود .

۳ - براي شاگردان باید درموردطرزالعمل و عملکرد شان درمسابقه هدایت واضح داده شود.

٤ - معلم باید درتوزیع نمرات ازعدالت کارگرفته وازهیچ گروپ طرف داري نکند

٥ - دروقت مسابقه کنترول شاگردان خیلي مهم بوده پس معلم باید صنف را خوبتر کنترول نماید .

٦ - درختم مسابقه معلم باید نتیجهٔ آنرا براي شاگردان اعلان کند .

شکل صنف دراثناي مسابقه :

نوت :

۱ - علامهٔ شاگرد :(✱)

۲ - جاي خالي شاگردیکه براي مسابقه به پیشروي صنف رفته است :(O)

٦ - روش اجراي نقش :

اجراي نقش یك راه وروش مؤثر وخوب آموزش وتدریس است که شاگردان بعد از خواندن، یك موضوع درس راکه قابل نمایش باشد بقسم یك صحنهٔ حقیقي تمثیل مینمایند . یابه عبارت دیگراجراي نقش عبارت ازروش است که شاگردان یك صحنهٔ حقیقي زندگي را به شکل نمایش تمثیل میکنند .

درین روش احساس خستگي ازبین رفته و شاگردان باعلاقه ودلچسپي زیاد درس را مي آموزند **مثلاً** : شاگردان درکتاب دري صنف سوم درس (شیرفروش)را خوانده بعداً به ارتباط درس مذکور دونفر شاگرد عین صحنه راتمثیل میکنند ودرختم اجراي نقش بین معلم وشاگردان توسط مباحثه و سوال

وجواب نتيجه گرفته مي شود كه تقلب ومردم فريبي كارخوب نيست وعاقبت خوب ندارد ومسلمانان بايد كاري نكنند كه به نفع خود وضرر ديگران باشد.

درين روش چون شاگردان مي بينند،مي شنوندوعملاً كارميكنندپس آموزش خوبترصورت ميگيرد .

دروقت اجراي نقش نكات ذيل را بايد درنظر داشته باشيم :

١- وقتي ازين روش استفاده شود كه به عنعنات،كلچر ورسم ورواج مامطابق باشدومردم آنرا بدنه بينند.

٢ - مواد ولوازميكه براي اجراي نقش لازم است بايد قبلاً آماده وتهيه گردد.

٣ - براي اجراي نقش شاگردان انتخاب شوند كه قدرت اجراي آنرا داشته باشند .

٤ - معلم بايد هدايت لازم بدهد كه كدام شاگرد دركدام نقش ، چه وقت وچه بايد بكند .

٥ - اجراي نقش بايد درجاي مناسب صنف صورت بگيرد تاتمام شاگردان آن را مشاهده وديده بتوانند

٦ - معلم بايد شاگردان صنف را كنترول نمايد .

٧ - اجراي نقش درعين ساعت درسي وياقبلاً نيز تهيه شده ميتواند .

٧ - روش سير علمي :

سير علمي عبارت ازمشاهدات ومعلومات است كه شاگردان عملاً به ارتباط موضوع درس درخارج ازصنف حاصل مينمايند وباعث زنده شدن موضوعات خوانده شدهٔ صنفي ميگردد و يا به عبارت ديگرسيرعلمي روش علمي و عملي است كه موضوع خوانده شدهٔ درس را درخارج ازصنف زنده وبيشتر بامعني ميسازد .

سيرعلمي طوري طرح گردد كه شوق ، ذوق و علاقه شاگردان را تشويق وتحريك نمايد مثلاً: درمضمون ساينس معلم ساختمان نبات را قبلاً تدريس كرده وحالا شاگردان را به يك ساحهٔ بيرون ازمدرسه كه براي سيرعلمي مناسب باشد ميبرندتا درآنجا عملاً قسمت هاي مختلف نباتات رامشاهده نموده و راجع به آنها معلومات حاصل كنند و بعداً درصنف بالاي آن بحث صورت بگيرد .

دروقت سيرعلمي بايد نكات ذيل را درنظر داشته باشيم :

١ - بايد بدانيم راجع به چه موضوع سير علمي داريم وبكجا ميرويم ؟

٢ - بايد بدانيم كه چقدر وقت داريم،واين وقت رابراي اجراي فعاليت ها بطور مناسب تقسيم نمائيم .

٣ - بايد قدرت وتوان مالي را نيز درنظرداشته باشيم .

٤ - بايد شاگردان را كنترول نمائيم،بنابرآن ايشان رابه گروپها تقسيم نموده وبراي هرگروپ سرگروپ را نيز تعين نمائيم .

۵ - دروقت سیرعلمي باید براي شاگردان مفصلاً هدایت داده شودتا آنها ازطرزکارخود آگاهي حاصل نمایند .

٦ - معلم باید همه گروپها ، سرگروپها وشاگردان را درجریان مشاهدات وفعالیتهاي سیرعلمي بطور عموم تحت نظارت وکنترول داشته باشد .

۷ - معلم باید به سوالات شاگردان هنگام مشاهده جواب بگوید ومعلومات لازم ارائه کند .

۸ - معلم باید متوجه باشد که درختم سیرعلمي حین بازگشت شاگردان به صنف اهداف ذیل را مشاهده وارزیابي میکند .

الف - اهداف معلوماتي :

شماراجع به کدام موضوع ومطالب چه معلومات حاصل کردید ؟ (شاگردان ازمشاهدات وتجارب سیرعلمي معلومات میدهند)

ب - اهداف عاطفي :

کدام چیزهابه شوق و ذوق شما برابر بود ؟

(شاگردان ازسیرعلمي به اساس شوق و ذوق خود معلومات میدهند ویااینکه ازنارضایتي هاي خود میکند) .

ج - اهداف حرکي :

شما درکدام فعالیتها اشتراك کردید وبه چه قسم آنرا اجرا نمودید ؟ (شاگردان به نوبت خود یادداشت ها و مودل ها ، رسامي و یا نوشه هائیکه به اهداف حرکي مربوط است عملاً به کارمیبرند) .

۸ - روش کارگروپي :

عبارت ازروش است که معلم شاگردان صنف را به دسته هاي مساوي تقسیم نموده تاهردسته بالاي موضوع درس بقسم مشترك کاروفعالیت نموده معلومات خود را باهم شریك وتبادل افکار نمایند . این روش درتدریس بخاطر آموزش بهتر شاگردان عملي میگردد .

دراین روش زیاد تر شاگردان مرکز فعالیت بوده و تجربه ثابت نموده است که آموزش گروپي نسبت به آموزش انفرادي مؤثر بوده واکثر شاگردان موضوع درس رابه آساني وبدون ترس یاد میگیرند .

دراین اصول معلم حیثیت رهنما را داشته و ازطرزکارشاگردان اداره ، نظارت وکنترول مینماید ودرهرگروپ که شاگردان سوال و یامشکل داشته باشند آن را حل میکند چون درین روش شاگردان آزادانه کارمیکنند ، پس زبان ، فکر ، ذهنیت واحساس همکاري آنها خوبترانکشاف مینماید وبراي رشد شخصیت

اجتماعي شاگردان نیز مفید ومُوثر است . مثلاً؛شاگردان صنف اول شمار کردن را از صفر تا « ٤ » توسط اشیا یاد میگیرند. بنابرآن براي هر گروپ شاگردان مواد درسي (سنگ چل ، قلم ، چوبك و برگ) را میدهیم که آنها را عملاً در گروپ خود شمار کنند.

وقتیکه از روش کار گروپي استفاده میکنیم باید نکات ذیل را در نظر داشته باشیم :

١- بهتر خواهد بود که تعداد اعضاي هرگروپ از ٣ تا ٦ نفر باشند تا زمینهٔ خوب وفرصت کافي براي تبادل افکار بین اعضاي هر گروپ میسر ومساعد باشد .

٢- بعد ازاینکه گروپها تشکیل شد فوراً نام گذاري شوند وسرگروپ براي هرگروپ تعین گردد .

٣- مواد مورد ضرورت کار گروپي باید قبلاً تهیه ، ترتیب ودر وقت مناسب توزیع گردد .

٤- در هدایت کارگروپي باید موضوع ،هدف وطرز کارآن خوب واضح شود .

٥- شاگردان باید براي اجراي کار گروپي به شکل دایروي نشسته واخذ موقع نمایند .

٦- بین گروپ ها باید فاصلهٔ مناسب مد نظر گرفته شود تااز یك طرف معلم براي حل مشکلات، کنترول ،مشاهده ونظارت کار شاگردان بین گروپ ها گشته بتواند واز طرف دیگر بحث ومناقشه شاگردان هر گروپ مزاحم همدیگر نشوند .

٧- معلم علاوه از نظارت وکنترول کار وپاسخ به سوالات شاگردان نقش یك عضو همکار را در گروپها نیز دارا میباشد .

٨- موضوع ومطالب کار گروپي باید مطابق استعداد وسطح دانش شاگردان داده شود تاآنهاقدرت اجراوتوان انجام آنرا داشته باشند.

٩- اعضاي هر گروپ باید متوجه شوند که در فعالیتهاي کارگروپي مسئولیت مشترك دارند لازم است تا سهم فعال بگیرند .

١٠- وقت کار گروپي باید معین باشد وبراي گروپ ها ابلاغ شود .

١١- وقتي باید ازین روش کار گرفته شود که در تدریس نمودن موضوع بسیار مؤثر باشد .

١٢- شاگردان صنوف ابتدائي در وقت کارگروپي باید خوب کمك و رهنمایي شوند تا در آینده به همین قسم عادت نمایند وسر وصداي آنها قابل تشویش نیست .

١٣- نتیجه وابلاغ کارگروپي توسط سوال کردن ، بحث نمودن وجمع آوري نوشته ها میتواند اصلاح وارزیابي شود .

١٤- گاه گاه میتوان نتایج کار گروپي را به شکل مسابقه بررسي وابلاغ نمود .

١٥- براي باردوم درکار گروپي باید اعضاي گروپ ها تبدیل گردند .

١٦- روش کارگروپي وقت مؤثر است که دربین اعضاي گروپ احساس همکاري وجود داشته باشد .

۹- روش مناقشه :

اساسات تعلیم وتربیه به این تأکید میکند که ضرور است شاگردان مرکز فعالیت باشد . مطلب متذکره این معني میدهد که براي شاگردان اجازه داده شود تا درجریان آموزش سهم فعال گرفته وبشکل گروپي مذاکره ومناقشه نمایند .

بناً دراصول مناقشه طرح وکنترول آن بسیار اهمیت دارد تا مناقشه به منازعه تبدیل نشود .

از طرف دیگر باید مناقشه مفید باشد واهمیت حیاتي داشته باشد تاشاگردان از موضوع اصلي خارج نشده ودور نرود .

مطلب ازمناقشه گپ زدن محض نیست بلکه آشکار نمودن حقایق وقضاوت ها است ، خلاصه اینکه مناقشه یك فعالیت گروپي است مشتمل بر پرسیدن ، شنیدن وجواب گفتن که درنتیجه آن نظریات ودانش تمام اعضاي گروپ بین هم تبادله شده ودرس انکشاف پیدا میکند . وقتیکه صنف به گروپ هاي خورد تقسیم شد یك شاگرد به حیث رهنما تعین میگردد ونکات رهنمایي مناقشه برایش داده مي شود تا مناقشه را دربین گروپ ایجاد ورهنمایي نماید روش هاي مناقشه با روش هاي دیگر مختلط نیز کار میشود .

فوائد روش مناقشه ومذاکره :

۱- سطح دانش شاگردان معلوم میگردد وهمچنان دانش وقوانین براي شان انتقال میابد .

۲- شاگردان بطور فعال در درس سهم میگیرند یعني شاگرد بحیث مرکز فعالیت درس میباشد .

۳- مناقشه سبب اظهار تجارب گذشته ورسم ورواج محیط شاگردان میگردد .

٤- مهارت افهام وتفهیم شاگردان انکشاف میابد .

۵- سبب اظهار طرز برخورد وسلوك شاگردان میگردد .

٦- باعث جلب وتمرکز توجه شاگردان میگردد .

۷- شاگردان عملاً درس را مي آموزند .

۸- موضوع درس بشکل خوبتر وبهتر انکشاف پیدا میکند .

نواقص روش مناقشه :

۱- تطبیق این روش وقت زیاد را دربرمیگیرد .

۲- امکان دارد بعضي شاگردان دراین روش سهم فعال ومناسب گرفته نتوانند .

۳- شاید درجریان مناقشه بعضي شاگردان از موضوع ومطلب اصلي خارج شوند .

٤- اگر معلم مسلکي ومتجرب نباشد بیم آن میرود که پروگرام پلان شده بسر نرسد .

۵- کنترول ورهبري شاگردان به ارتباط موضوع مورد مناقشه مشکل میباشد .

٦- جمع آوري وارتباط دادن مطالب براي خلاصه کردن موضوع مشکل میباشد .

۷- بیم آن میرود که سوالات بطریقهٔ خوب تعین وطرح نگردد.

براي اینکه اصول مناقشه مفید ومؤثر باشد نکات ذیل باید مد نظر گرفته شود :

۱- براي مناقشه پلان درسي منظم ، آمادگي معلم ، شاگردان وتنظیم صنف ضرور است .

۲- مهیا ساختن محیط مناقشه یعني تشکیل جلسه بشکل دایروي طوري که شاگردان یکدیگر خود را ببینند وآواز همدیگر را بشنوند .

۳- معرفي نمودن موضوع ، مقاصد ، تحلیل وتجزیهٔ آن .

٤- به تمام اعضاي گروپ درمناقشه سهم مناسب داده شود یعني اختلافات فردي وسرعت آموختن شاگردان در نظرگرفته شود ، شاگردان که زیاد گپ میزنند کنترول شوند ودر عوض شاگردان خاموش تشویق گردند تا درمناقشه سهم بگیرند .

۵- سوالات مناقشه باید واضح ومشخص باشند ، تا سبب مناقشه گردند .

٦- به شاگردان موقع داده شود تا نظرخود را بطور مکمل اظهار نمایند .

۷- استعمال مواد بصري باعث انکشاف مؤثر مناقشه میگردد.

۸- درهنگام مناقشه باید نکات حتمي ونهائي موجود باشدتادرنتیجه قضاوت نهایي هم صورت بگیرد . .

۹- کسیکه مناقشه را رهبري میکند باید کم بگوید وزیاد بشنود . دراخیر مناقشه باید موضوعات خلاصه شود تا نتیجه گیري صورت گرفته شاگردان مهارتها ومعلومات جدید رابطور مشخص درك نمایند .

۱۰- سوال باید سبب اظهار تجارب ومهارتهاي شاگردان گردد یعني سوال مناقشه باید بشکل سوال امتحان نباشد .

۱۰- روش کار عملي :

قبل از اینکه میتود عملي را معرفي نمائیم باید یك نکتهٔ مهم را متوجه باشیم که « هر عمل انسان دو ارزش دارد ، یکي اینکه میل کنجکاوي وازدیاد تجارب میتواند انسان را قانع وراضي سازد ، دوم اینکه تجارب اندوخته شده عملاً مورد استفاده قرار گیرد . » یعني چیز هاي راکه از تجارب خویش بدست میآورد در حل مسایل ومشکلات زندگي بشکل عملي از آنها کار بگیرد ، که اولي را ارزش نظري ودومي را ارزش عملي گویند . بطور مثال هرگاه فزیك وکیمیا را بخاطرپي بردن خواص فزیکي وکیمیاوي اشیأ مطالعه کنیم ماتوجه به جنبهٔ نظري علوم مذکور نموده ایم وهرگاه بشکل عملي در زندگي خود از آن کار بگیریم پس توجه به ارزش جنبهٔ عملي علوم مذکور کرده ایم .

روش عملي را بار اول « جان ديوي » بكار برد ، وي معتقد بود كه پروگرام با ارزشتر آنست كه جنبهٔ عملي داشته باشد ودرزندگي انسان مفيد واقع شود واورا درزندگي خوشنود نگهدارد. بهمين قسم گفته مي توانيم كه هدف تعليم وتربيه تنها ترويج علم نيست بلكه هدف واقعي آن اينست كه دانش درزندگي عملي مفيد واقع شود .

مكتب ومدرسه بايد براي طفل زمينهٔ كار وفعاليترا مساعد بسازد ، طفل بايد به پديده هاي زندگي روزمره آشنا شود ، جان ديوي عقيده دارد كه تعليمات عمومي مداواي خوب براي دردهاي اجتماع باشد، پس پروگرام مدرسه بايد طوري ساخته شود كه مدرسه بحيث يك اجتماع باشد ، براي اينكه مدرسه در فعاليت هاي اجتماع سهم فعال بگيرد ، اطفال بايد بياموزند كه چطور در نشيب وفراز، سختي ها ومشكلات حيات اجتماعي وصنعتي زيست نمايند ، بايد كار مدرسه تزريق معلومات نباشد بلكه ساختن واستعمال افزار ووسايل كار، تماس با طبيعت وبيان خاطرات ، نوشته ها ،رسامي وغيره طرق مختلف را بطور عملي وظيفهٔ خود بداند كه به اين ترتيب شاگردان مركز فعاليت گرديده ، عضلات ، چشمها ، احساسات، عواطف وبالآخره گوشهاي شان بكار ميافتد .

در اصول وروش هاي عملي تدريس مشق وتمرين كار هاي تجربتي ولابراتواري وكارهاي عملي شاگردان شامل ميباشد . بنابرآن كار هاي عملي بشكل انفرادي گروپي وپروژه انجام ميگردد .

چون كارهاي گروپي را تحت عنوان روش كارگروپي درينمبحث قبلاً ياد آورشده ايم ضرورت به تكرار آن نيست ولي كار انفرادي عبارت از روش است كه درموجوديت مواد ووسايل درسي شاگردان بشكل فردي مصروف نگهداشته شوند تا اينكه شاگردان خود شان درآن سهم فعال داشته باشند ، اما با آنهم اين روش دو نقص عمده دارد :

١- اين طريقه وقت زياد را دربر ميگيرد .

٢- درين طريقهٔ تدريس شاگردان به پيمانهٔ زياد نميتوانند بياموزند قسميكه بر نامهٔ تعليم وتربيه نظر به وقت تعين شده توقع دارد .

روش عملي انفرادي داراي فوايدي نيزميباشد :

١- چون معلم بشكل انفرادي تدريس ميكند ، بناً كار مطابق به سويه واستعداد هرشاگرد صورت ميگيرد .

٢- معلم در تدريس انفرادي وارسي ونظارت خوب از درس هر شاگرد كرده ميتواند .

٣- چون درين روش معلم مستقيماً با هرشاگرد درتماس است بنا برآن براي هرشاگرد درمورد درس تمركز فكري ايجاد شده وتمام حواس خود را به درس متوجه ميسازد .

كارهاي عملي را بشكل پروژه نيزمي توانيم بسربرسانيم . چون دراين روش فعاليت وهمكاري

اما حسن بصري «رح »، بلال حبشي (رض)، وسلمان فارسي «رض» وهزاران شخص صالح وعالم ديگو منسوب هيچ يك از نسب هاي مذكور نميباشد ولي نام شان وجود شان ،صفحات تاريخ انسانيت را زيب وافق بيكران حق پرستي را درخشان ساخته و بحيث نمونه هاي كامل انسانيت در معرفت آدم شناسي جهان هر كدام مثال زنده است از فضيلت وبزرگواري در ابعاد معنوي ، نه ابعاد هندسي ، بجا خواهد بود درين جا باتو صل ازين آيهٔ كريمه قرانكريم استفاده كنيم كه :

(وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِيٓ ءَادَمَ وَحَمَلْنَٰهُمْ فِي ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ ....)

« جزو ۱۵- سورهٔ بني اسرئيل - آيه ۷ » .

(هرآئينه كرامت داديم اولاد آدم عليه السلام را وبرداشتيم ايشانرا درخشكه وبحر)

بر داشتن درخشكه ودر بحر ميرساند كه كرامت مسلط در بحر وبرعالم است وانسانها ميتوانند با استفاده از جوهر كرامت خويش كه عبارت از علم ودانش ميباشد از اسرار ، خاصيت و رازهاي نهاني مواد خشكه وآب آگاه شود وآنرا بغرض استفاده مشروع در خدمت همنوع خود قراردهد .

به چشم سر ديده مي شود كه انكشاف وپيشرفت هاي بشر درساحات مختلف زندگي امروز وفردا حاصل وثمر همين علم وآگاهي انسانهاست .

تاريخ علم ثابت ميكند كه درجهان هرتغير وتحول مثبت وهر كشف واختراع نافع چه در بخش تعليم وتربيه ، چه در قسمت ساينس وتخنيك ،چه در حدود سياست و جامعه وچه درمورد اقتصادوصنعت همه وهمه مرهون احسان كار وزحمت علماي مبتكر ودانشمندان متفكر ميباشد ودر آينده هم چنين خواهد بود .

خداوند «ج» در آيهٔ ذيل به توضيح مطلب امر فرموده :

(لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِٱلْبَيِّنَٰتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْمِيزَانَ لِيَقُومَ ٱلنَّاسُ بِٱلْقِسْطِ ۖ وَأَنزَلْنَا ٱلْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَٰفِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ ٱللَّهُ مَن يَنصُرُهُۥ وَرُسُلَهُۥ بِٱلْغَيْبِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ۝)

(پاره ۲۷ سورهٔ الحديد آيه ۲۵)

(به تحقيق فرستاديم پيغمبران خودرا با حجت و دلايل روشن وفرستاديم همراه شان كتاب وترازو ، براي قوام مردم به عدل وپيدا كرديم آهن راكه در اوجنگ شديد است ومنافع مردم تا بيا زمايد خداوند جل جلاله كسي راكه كي ياري ميكند اورا و پيغمبران اورا درغيب هرآئينه خداجل جلاله قوي وغالب است).

ونسبت به طول نكشيدن مطلب از همه توضيحات وتشريحات پيرامون آيهٔ مباركه بهمين قدراكتفا نموده عرض ميداريم كه :

رؤس مطالب وموضوعات مربوط به ترقيات اجتماعي سياسي ، علمي ، تخنيكي ، فني واقتصادي در جهت سازندگي يك جامعهٔ بزرگ متمدن حقيقي ، متعهد،مؤمن ومسئول كه واقعاً بتواند براي انسانها زندگي مرفه شايسته وپسنديده موافق به شان آدمي مؤيد به (لَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِيٓ ءَادَمَ .... الخ) رامطابق به ارمان ديرينهٔ آن مدينهٔ فاضلهٔ انساني كه ازروي حقيقت در آن فرق سياه وسفيد ، عرب وعجم ،

شاگردان بایکدیگر بیشترمورد توجه وتائید میباشد پس معلم باید متوجه باشد که شاگردان ازمعلومات یکدیگر استفاده نمایند .

اصول پروژه وقتي خوب مفید وثابت تمام میشود که صنف خورد ومواد ووسایل درسي براي کارعملي زیاد باشد این روش داراي فواید ذیل میباشد :

۱ - بواسطهٔ این میتود توجهٔ اکثرشاگردان به کارعملي درارتباط موضوع جلب میگردد.

۲ - حس ابتکارورحیهٔ تحریك درشاگردان تشویق وترغیب میگردد.

۳ - چون شاگردان درزندگي بااوضاع وفعالیت هاي مختلف درتماس هستند لهذا مشکلات وموانع راکه با آن روبرو مي شوند عملاً به رفع نمودن آن اقدام وکوشش مینمایند.

٤ - براي تمام شاگردان زمینهٔ کاروفعالیت مطابق به علایق شان برابر وآماده میگردد.

٥ - هرشاگردبه خوش خود براي اجراي کاروفعالیت حاضر میشود .

ناگفته نماند که روش کارعملي بشکل پروژه نواقص ذیل را نیز دارا میباشد :

۱ - اگر چه شاگردان درکارها بقسم داوطلبانه سهم میگیرند باآنهم اطمینان کامل وجود ندارد که آنها بطور صحیح کارکرده میتوانند یا نه ؟

۲ - بسیارمشکل است که درمضامین مدارس بطور منظم وسیستماتیك پیشرفت نماید .

۳ - تطبیق این میتود وقت زیاد را دربر میگیرد .

٤ - اگر معلم عامل نباشد ازمطلب نیتجه گرفته نمي تواند .

دراجراي کارهاي عملي باید سه نکتهٔ اساسي ذیل را درنظربگیریم :

۱ - موادکارهاي عملي باید قبل ازشروع تهیه وآماده شده باشد .

۲ - هدایت کارهاي عملي باید واضح باشد .

۳ - معلم باید دروقت کارعملي شاگردان را تحت نظرداشته باشد، ازآنها نظارت وکنترول نموده وبه بسوالات شان جواب بگوید .

ازتوضیحات بحث اصول تدریس به این نتیجه میرسیم که تدریس ازلحاظ فعالیت معلم وشاگرد به دوشکل ذیل صورت میگیرد :

۱- معلم بحیث مرکز فعالیت درس :- نوع تدریسي است که درآن معلم زیاد کاروفعالیت میکند . شاگردان آرام نشسته صرف میشنوند وغیر فعال میباشند .

۲ - شاگرد بحیث مرکز فعالیت درس :- درین نوع تدریس شاگردان زیادکاروفعالیت مینمایند ومعلم تنها دروقت ضرورت به آنها کمك ورهنمایي مینماید نوع تدریس معلم بحیث مرکز فعالیت را بنام (طریقهٔ قدیم تدریس) وشاگرد بحیث مرکز فعالیت را بنام (طریقهٔ جدید تدریس) مي نامند که فرقهاي این دوطریق قرارذیل است :

فرق بین طرق قدیم وجدید تدریس

معلم بحیث مرکز فعالیت درس (طریقهٔ قدیم تدریس).

۱- تمام معلومات « علم ودانش » رامعلم باخود دارد شاگردان به یك طریقه مي آموزند .

۲- شاگردان به چیزي نمي فهمند وآموزش بصورت غیر فعال به آنها انتقال مینماید .

۳ - تنها معلم فعال بوده و درس میدهد .

٤ - بالاي دماغ شاگردان فشارزیاد بوده و به ارتباط موضوع مثال ها گفته نمي شود .

٥ - درین نوع تدریس موضوع ومطلب بطور میخانیکي (حفظي) ازطرف معلم ازروي کتاب و یاکاغذ قرائت میشود وتمام شاگردان بیکارنشسته بعد یك شاگرد چوب را گرفته بالاي شاگردان دیگر درس را تکرار مینمایند .

٦ - استاد پلان منظم درسي نداشته ،مواد درسي لازم موجود نبوده ، کدام نظم وترتیب خاص هم برقرار نمیباشد .

۷ - معلم مرکز تدریس بوده وبراي شاگردوقت سهم گیري درفعالیت درسي داده نمیشود .

شاگرد بحیث مرکز فعالیت درس (طریقهٔ جدید تدریس).

۱- شاگردان بطورانفرادي فعال بوده وکارمیکنندنظریات،احساسات ، تجارب ، ضروریات وفواید خودرا اظهارنموده آنها راعملي مینمایند .

۲ - معلم تنها حیثیت رهنما را دارد وفقط هدایت میدهد تمام کار و فعالیت را شاگردان مینمایند .

۳ - تمام فعالیت هاراشاگردان انجام میدهند .

٤ - بالاي دماغ شاگردان فشارکم بوده وتوسط مثال ها موضوع را درك مینمایند.

٥ - درطریقهٔ جدید تدریس مطلب به شکل یك تصویر، روشن شده بعد راجع به آن مضمون ساخته مي شود واین کارتوسط شاگردان اجرا میگردد ، شکل میخانیکي نداشته وشاگردان درآن سهم میگیرند .

٦ - استاد پلان منظم درسي داشته و به ارتباط درس مواد لازم تهیه نموده وبطریقهٔ خاص آن را استعمال مینماید .

۷ - شاگردان مرکزفعالیت بوده واکثرفعالیت ها را آنها انجام میدهند .

۸- درشاگردترس وبیم وجود داشته درس را میخانیکي مي آموزد و جنبهٔ عملي ندارد .

۹ - شاگردان ازتجارب آگاه نمي شوند وانتقال تجارب به آنها صورت نمي گیرد .

۱۰ - به شاگردان خطاب زیاد گردیده وکارهاي عملي کم صورت میگیرد .

۱۱ - اگر آموزش صورت میگیرد یا نمیگیرد به معلم ارزش ندارد، معلم درس میدهد وبه پیش میرود .

۱۲ - براي شاگردان مطالب زیاد گفته میشود وایشان آنها را حفظ مینمایند که شاگردان ضعیف این کارراکرده نمیتوانند .

۱۳ - شاگردان آرام نشسته ومثال بیننده وشنونده را دارند .

۸ - درشاگردترس وجود نداشته ،درس شکل میخانیکي را ندارد و شاگردان عملاً کارمیکنند .

۹ - براي شاگردان چیزها وطریقه هاي نووجدید با مثالها گفته مي شود وانتقال تجارب به ایشان صورت میگیرد .

۱۰ - به شاگردان کمتر خطاب (تشریح) صورت میگیرد وکارعملي زیادترصورت میگیرد .

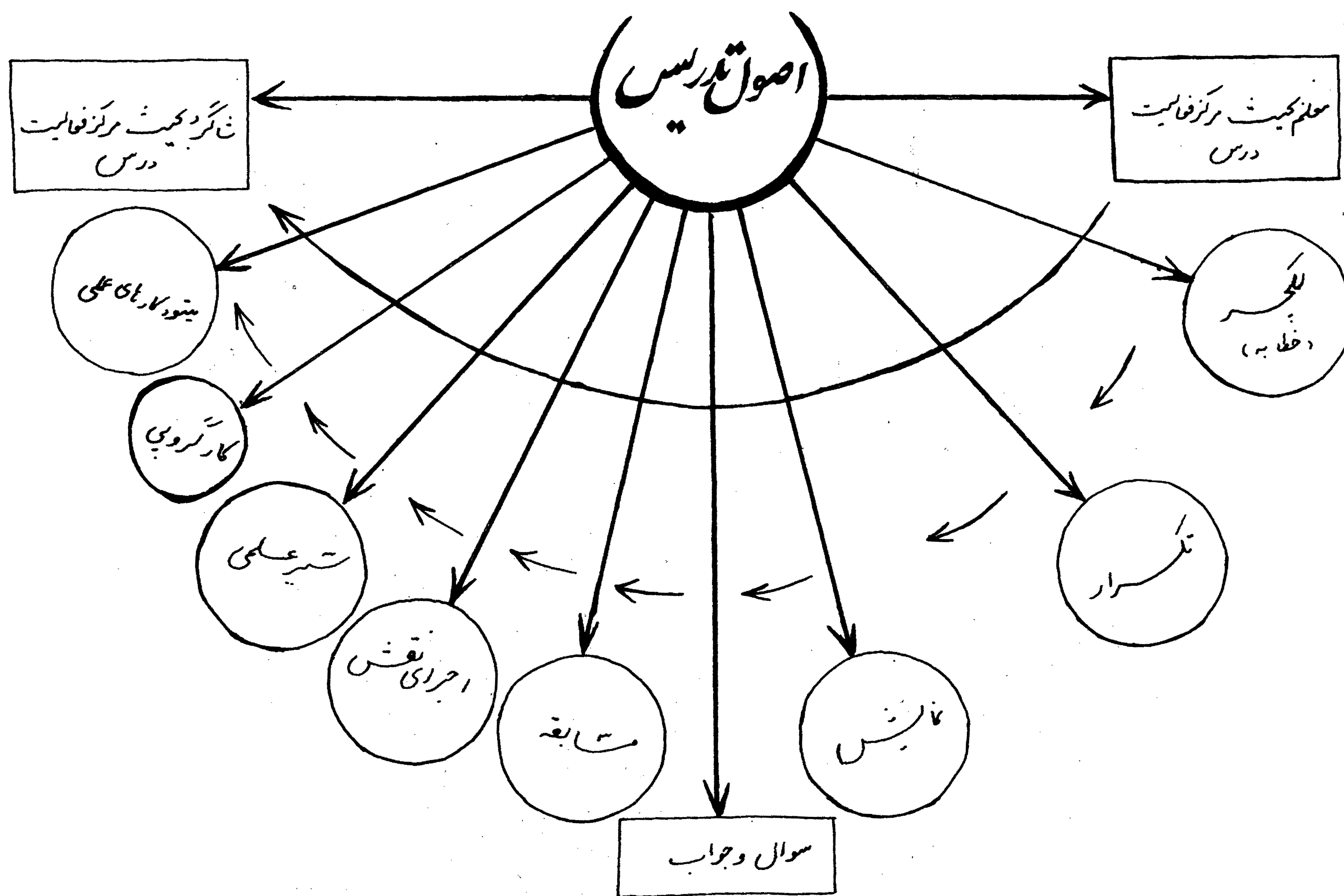
۱۱ - براي معلم ارزش دارد که آموزش چطور خوب صورت میگیرد وبراي شاگردان موقع این داده مي شود تابیاموزند .

۱۲ - براي شاگردان مطالب کم گفته مي شود ،خود آنها فکرمینمایند وچیزي میاموزند .

۱۳ - شاگردان تنها نبوده بلکه باهمدیگر - یکجا ومشترك کارمینمایند .

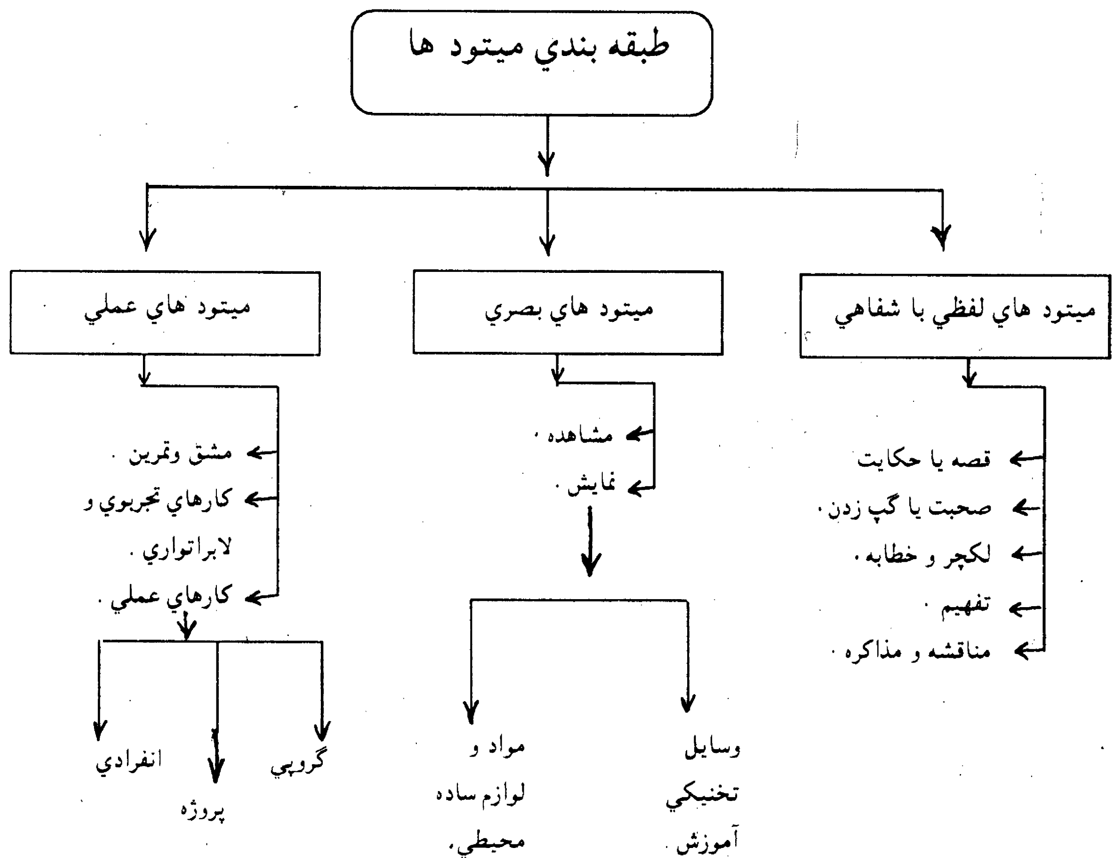
بنابرتشریحات فوق معلم باید درس خود راطوري عیارنماید که درآن شاگردان سهم زیاد گرفته وفعالیت نمایند وازروش درتدریس خود استفاده نماید که شاگردان زودتر به هدف برسند ، شاگردان وقتي زود به هدف میرسند که تمام حواس آنها فعالیت نمایند، یعني بیشتر ویا همه فعالیت هاي درسي را خود شاگردان اجرا کنند ومعلم رول کنترولر ورهنما را داشته باشد .

اینك براي توضیح مطلب دیاگرام اصول تدریس راکه از معلم بحیث مرکز فعالیت درس (میتودلکچر) آغاز شده وقدم به قدم بطرف شاگرد بحیث مرکز فعالیت درس (میتود کارهاي عملي) ختم میگردد ذیلاً ارائه میداریم .

اصول تدریس
شاگرد بحیث مرکز فعالیت درس
معلم بحیث مرکز فعالیت درس
لکچر
(خطابه)
تکرار
نمایش
سوال وجواب
مسابقه
اجرای نقش
سیر علمی
کار گروپی
میتود کارهای عملی

همچنان میتود های مروج ، مؤثر وساده که بصورت عمومي درتدريس مضامين مدارس ابتدائي بسيار مفيد ومؤثراست ، طبقه بندي شده که آنرا درديا‌گرام ذيل بطور خلاصه ارائه میداريم :

درين فصل ميتود ها واصول تدريس تايك اندازه توضيح شد وچون استعمال مواد درسي درعمل آموزش بسيار مؤثر ومفيد است بنابرآن اينك درفصل پنجم اين کتاب به تشريح وتوضيح مواد درسي ميپردازيم .

فصل پنجم

مواد درسي

بزرگترین پیشرفتهائیکه نصیب تعلیم وتربیه ، خصوصاً در مورد تطبیق میتود و روشهاي تدریس گردیده ،استعمال وبکار بردن مواد درسي مناسب درتدریس است . گرچه کتب ومواد طباعتي درتدریس از قرنها به اینطرف وسایل اساسيٰ آموزش وپرورش را تشکیل داده ومیدهند ولي امروز درتمام ساحات تعلیمي وتدریسي از دیگر سواد مناسب وضروري بحیث وسایل ممد درسي استفاده مینمایند حتي گاه گاهي این مواد بعوض کتب درسي نیز استعمال میگردند بنابرآن لازم است معلمین اهمیت واثر استعمال مواد درسي را درتدریس خود نادیده نگرفته واصول درست بکار بردن آنرا بیاموزند تا بامهارت و درایت خاص از آن کار گرفته بتوانند.

استعمال واستفاده از مواد درسي درتعلیم وتربیه از قدیم رائج بوده معلیمن ماهر واستادان فن سعي ورزیده اند طرق وراه هاي را جستجو کنند که بوسیلهٔ آن بتوانند مطالب ومفاهیم را بشاگردان آسانتر وبهتر انتقال بدهند .

فیثا غورث ریاضي دان یوناني (۲۵۰۰) سال پیش براي واضح ساختن مطالب ومفاهیم کار خویش از اشکال هندسي بالاي کرهٔ زمین استفاده میکرد .

همچنان علماي تعلیم وتربیه درامر آموزش وپرورش از تصاویر اشیاي واقعیکه که شاگردان قبلاً بآنها آشنایي داشتند درتدریس خود ازآنها کار میگرفتند تاaz آموزش طوطي وار جلوگیري کرده باشند وازآن به بعد تا امروز در قسمت استعمال مواد درسي تحولات روز افزوني رونما شده وباین نتیجه رسیده اندکه مواد ووسایل درسي به ذات خود کدام اهمیت نخواهد داشت تا اینکه مفید بودن ومؤثریت آن در تدریس ثابت نشود .

اینك براي توضیح بیشتر مطلب لازم است از همه اولتر مواد ولوازم درسي را تعریف نمائیم .

تعریف : مواد درسي عبارت ازاشیا و وسایل اند که معلم وشاگردان را براي بدست آوردن هدف درس کمك مینمایند . ویا به عبارت دیگر آن وسایل سعمي وبصري که معلم درتدریس از آن کار میگیرد بنام مواد درسي یاد مي شود ویاهر چیزیکه در محیط موجود بوده وبراي عملیهٔ آموزش بطور مناسب

استعمال مي شود بنام مواد درسي ياد ميگردد.

مواد درسي در تدريس وآموزش نقش عمده را بازي ميكند وبه همه معلوم است كه شيندن ، گفتن وتجربه كردن طرق مهم ويگانه وسايل اندكه انسانها بواسطهٔ آنها مي آموزند وآموزش وقت خوب صورت گرفته ميتواند كه تجارب باعث تغير سلوك ورويه گرديده وبوسيلهٔ آن علم ومعرفت حاصل شود ، چون براي فراگرفتن علم تمام حواس انسان كار وفعاليت مينمايند ولي دربين اين حواس حس باصره وسامعه سهم بارزتر دارند چراكه تحصيل وفراگرفتن علم اول ازينطريق شروع ميگردد .

چون واضح است كه درتدريس يك موضوع استعمال مواد درسي هم رول مهم دارد پس بايد براي تدريس هر موضوع مواد درسي مناسب استعمال گردد مثلاً؛درتدريس موضوعات مضمون اجتماعيات مانند جزيره ، آبنا ، خاكنا وغيره ميتوان از آب وخاك استفاده كرد ، بهمين ترتيب درتدريس مضمون رياضي مثلاً؛در موضوعات شما ر اعداد ، عمليهٔ جمع وتفريق از سنگريزه ها ودانه هائي لوبيا ، جواري ، قلم ها وغيره استفاده كرده مي توانيم .

ماوشما به صفت معلمان مي بينيم كه آيا يك موضوع درسي با استفاده از مواد ،خوب ومؤثر تدريس ميشود ويا بدون مواد ؟

واضح است هر درسي كه با استعمال مواد تدريس شده باشد بسيار مؤثر است نسبت به درسيكه در تدريس آن از مواد مد درسي استفاده نشده باشد حتیٰ دربعضي اوقات تدريس بدون استعمال مواد درسي دشوار ومشكل ميباشد .

پس طوريكه مواد درسي و وسايل درتدريس رول مهم دارد معلمان بايد براي بدست آوردن هدف درسي خود از مواد و وسايل خوب ومؤثر درسي استفاده نمايند .

تهيه مواد درسي به مهارتهاي ذيل معلمان ارتباط دارد :

١- ابتكار معلمان.

٢- دانش مسلكي معلمان .

٣- مهارت معلمان در تهيه وآماده ساختن مواد درسي بادر نظر داشت شرايط ومحيط .

٤- مهارت معلمان در تهيه وآماده ساختن مواد درسي مطابق موضوع .

هرگاه معلم واقعاً به مسلك خود علاقه داشته باشد او دائماً سعي وتلاش ميكند تا مواد درسي و وسايلي را پيدا نمايد كه در تدريس از آنها استفاده كند زيرا او ميداند، صرف پيدا نمودن مواد و وسايل براي معلم كافي نبوده بلكه بكار بردن واستعمال آن بطور مناسب در تدريس اهميت بيشتر دارد.

علاوه برآن معلمان بايد بدانند كه مواد درسي راازلحاظ ساختمان به سه قسم ذيل بدست آورده ميتوانيم :

الف - اصل شي ب - مودل (نمونهٔ ساخته شدهٔ مصنوعي يك شي) ج - تصوير

فرضاً درمضمون بيالوژي اگرموضوع درسي ما قلب باشد وما خود قلب گوسفند ويا گاو را درصنف بياوريم ودرس خودرا عملاً ذريعهٔ آن به شاگردان توضيح كنيم ، اصل شي (خود قلب)بحيث مواد درسي بكار رفته وهرگاه قلب پلاستيكي را باخود آورده وبه شاگردان تدريس كنيم ، مودل شي (قلب پلاستيكي) بحيث مواد درسي استعمال شده واگردر كاغذ وياتختهٔ سياه شكل قلب رسم شود وتوسط آن درس را تشريح كنيم تصوير (شكل قلب) بحيث مواد درسي مورد استفاده قرار گرفته است .

مثلاً: اگرگل را درصنف بياوريم اصلي شي واگرگل كاغذي ويا پلاستيكي را تهيه نموده ودر صنف بياوريم مودل آن وهمچنان اگر گل را در كاغذ رسم نموده با خود بياوريم ، تصوير گل است .

مواد درسي از لحاظ استعمال ومؤثريت به دو نوع است :

۱- آن مواد درسي كه براي يك موضوع درسي تهيه شده باشد وحالا درتدريس خوداز آن كار ميگيريم مانند چارتها ،كارتهاوغيره كه اين مواد مستقمياً درتدريس مورداستفاده قرار گرفته ومؤثرميباشد.

۲- آن مواد درسي كه قبلاً تهيه شده وبه موضوع درسي ارتباط مستقيم ندارد وبراي زيب وزينت صنف به ديوارهانصب شده تا شاگردان از ديدن آن بعضي چيزها (موضوعات) را ياد بگيرند مانند نقشه ها ، تصاوير وغيره مواد معلوماتي ونمايشي، كه اين مواد بصورت غيرمستقيم درتدريس وآموزش مؤثر است .

انواع موادولوازم درسي ازنگاه ميعاد استهلاك :

مواد ولوازم درسي ازنگاه استهلاك بر دوقسم است :

۱- مواد درسي استهلاكي :

مانند تباشير، كاغذ ، كتابچه ، رنگ ، گل سفيد ، پنسل وغيره كه معياد استهلاك آن كم بوده يعني زود بمصرف ميرسند .

۲- غير استهلاكي (لوازم درسي) :

مانند كتب ، تخته پاك ، چارت ، نقشه ،فلش چارت ، كارت ، فلش كارت ، تصاوير ، گراف ، پوسترها ، سلايد ، فلم ، پروجكتور وغيره كه اكثراً از طرف مسئولين تعليم وتربيه براي مدارس تهيه مي شوند يك عده مواد درسي مانند چارت ، فلش چارت ، كارت و فلش كارت ، اكثراً دربعضي موضوعات درسي ازطرف استادان نيز تهيه ميگردند كه ميعاد آنها زياد بوده وزوداستهلاك نميشوند .

بطورعموم مواد ولوازم درسي داراي انواع واقسام زياد است كه بعضي ازآنها قرارذيل تعريف ميشوند :

١ - تخته و تباشير :

تخته وتباشير ازجملهٔ لوازم ومواد ضروري تدريس براي معلم وشاگرد به شمارميروند ، تخته انواع زياد دارد مثلاً: Flet board يا تختهٔ نمدي ، تختهٔ فللين ، تختهٔ پلاستيكي سوراخ دار ، تختهٔ سياه و تختهٔ سفيد و غيره .

تختهٔ سياه معمولاً ازچوب ساخته ميشود و دركشورهاي پيشرفته اكثراً ازتختهٔ سفيد كه ازفارميكا ساخته شده وبراي نوشتن درآن ازماركراستفاده ميكنند.تخته بايد دروسط صنف گذاشته شود تاهمه شاگردان آنرابه آساني ديده بتوانند ومعلم بايد هنگام نوشتن درتخته طوراستاده شود ، آنچه كه مينويسد شاگردان آن را ديده بتواند دروقت نوشتن نبايد حرف زد تادردرس سكتگي رخ ندهد .

٢ - تصاوير :

معلم بخاطروضاحت موضوع ودلچسپي شاگردان ازتصاوير استفاده مينمايد . امادرمورد تصاوير نبايد چنين فكرنمايد كه هركس آنرا ميشناسد به اين معني كه همه افراد تصاوير را بازندگي مردم ارتباط وتطابق داده نمي توانند درمورد تصاوير بخاطرمعلوم نمودن فهم شاگردان سوالات ذيل را بپرسيد .

الف) درتصوير چه چيزهارا مشاهده ميكنيد ؟

ب) مفاد و ضررآن چه است ؟

ج) چرا به وقوع مي پيوندد ؟

٣ - مودل :

مودل درلغت به معني نمونه ودراصطلاح ساختن مصنوعي جسم ويايك شي را گويند . هرگاه موضوع درس ماگوش و يا چشم انسان باشد ، معلم ميتواند ازمودل هاي گوش وچشم استفاده نمايد . زيرا نميتوان گوش و چشم انسان را ازوجودش جداكرد وبحيث مواد درسي ازآن كارگرفت . هرگاه مودلها قيمت بها باشند و به آساني حاصل نگردند بايد معلم ازمواد سادهٔ محيطي مودل ها را تهيه كرده و بشكل مواد درسي ازآن استفاده نمود .

٤ - گرافها :

گراف ها انواع مختلف دارند مثلاً: گراف ستوني ، دايروي ، خطي و گراف مصور ، اكثر معلمين ازگرافها درموضوعات كارميگيرند كه درآن كميت وكيفيت ضروري باشد كه اين كاربطور عموم دراحصائيه ، طب و درموضوعات مختلف زندگي بكارميرود. بهمين ترتيب شاگردان ميتوانند تعداد، وقت ، مقدار ووزن يك چيز را بواسطه گراف ياد بگيرند .

۵ - چارت :

چارت عبارت ازمواد بصري است كه بحيث مواد مهم‌مدرسي از آن ا ستفاده بعمل مي آيد وموضوع درس را بشكل الفاظ ، كلمات وجملات واضح ميسازد و انواع مختلف دارد مثلاً:چارت مقوا ، چارت لوله‌يي و چارت تكه يي و غيره .

چارت بايد داراي اوصاف ذيل باشد :

١ - ازهرقسمت وهرنقطهٔ صنف آن را شاگردان ديده وخوانده بتوانند .

٢ - چارت آنقدر رنگارنگ نباشد كه توجه شاگردان ازدرس به رنگها معطوف گردد .

٣ - مطالب اضافي درآن گنجانيده نشود كه شاگردان ازرسيدن به هدف اصلي بازمانند .

٤ - فاصله بين خطوط يكسان باشد.

٥ - حاشيه مطابق فن خطاطي ونويسنده گي درنظر گرفته شود ويابعبارت ديگر همه مقررات نويسندگي مراعات گردد.

٦ - مطابق تقسيم اوقات ، موضوعات يكساعت درسي درآن گنجانيده شود نه اضافه ازآن .

٦ - فلش چارت ها :

عبارت ازمواد بصري است كه يك موضوع درسي رابه شكل تصوير مجسم مي سازد .

۷ - كارت ها :

عبارت از آن مواد بصري است كه يك جزموضوع درسي را بشكل كلمه يا لفظ روشن ميسازد و يا به عبارهٔ ديگر كارتها عبارت ازمواد درسي بوده كه به شكل مستطيل وديگر اشكال هندسي خورد از كاغذ ساخته ميشوند وعنوان موضوع ، لغات و يا كدام اصطلاح درآن نوشته ميشود. بخاطر وضاحت جمله متوجه كردن وعلاقه مند ساختن شاگردان درنقاط مهم درس توسط معلم بكاربرده ميشوند .

۸ - فلش كارت ها :

عبارت ازآن موادبصري است كه يك جزموضوع درسي را بشكل تصوير روشن ميسازد .

۹ - پوسترها :

اشكال وتصاويريكه درروي كاغذ برنگهاي مختلف ديزاين ميگردد عبارت از پوستراست يا به عبارهٔ ديگر چند فلش چارت كه داراي اشكال وتصاوير متنوع راجع به يك موضوع واحد باشند پوسترناميده ميشوند، معلم موضوعات راكه راجع به آن تصوير موجود باشد وازروي آن تصاوير موضوع درست وخوبتر واضح ، روشن ومشخص گردد ، درآنصورت بايد ازپوستر استفاده نمايد تا درآموزش شاگردان مؤثر واقع گردد و پوسترها بدون تشريح خود شان گويا ميباشند .

شرقي و غربي،شمالي وجنوبي ، دارا ونادار، فقير وغني نباشد مژده ميدهد به يقين كه امكانات سازندگي جامعه جز درمكتب اسلام درهيچ مكتب ديگر ميسر نخواهد بود. خلاصه هر چه هست شده وارزش هستي دارد در عالم ، كمال ارزشمندي آن در گرو علم است كه از اثر فيض علم تجلي بخود گرفته و جلوه گرشده وچه نيكو گفته است .

خرم گلي كه بشگفدازشاخسار علم　　　خوش سبزهٔ كه سرزند از جويبار علم

چون علم صفت ذاتي خداوند جل جلاله است ما نميتوانيم آن را درچند سطر خلاصه وبيان نمائيم ،ازينكه خداوند «ج» علم را بصفت يك جوهر ونعمت گران بها قرار داده از فضل وكرم خود بعضي بنده گان خويش را از آن بهره مند ساخته تا آن ها بواسطه اين علم نافع به همنوع خود در ساحات مختلف حيات اجتماعي از طريق تعليم وتعلم كمك نمايند وافراد بشر را درجهان از ظلمت كفر جهل وناداني وتعدي بسوي هدايت ، نور معرفت وعدالت رهنمائي كنند ،بناً لازم است دربارهٔ مقام وفضيلت عالم ومعلم ازنگاه دين مبين اسلام نيز اندك روشني اندازيم .

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXX

XXXX

XX

۱۰ - نقشه ها :

نقشه ها نیز ازجملهٔ مواد درسي بوده که در روي کاغذتر وازآن ها درموضوعات جغرافیایي ، انجنیري وساختماني کارگرفته میشود ، اکثراً معلمین میتوانند نقشه را درمعرفي یك کشور وبخصوص درروشن ساختن موقعیت ومساحت آن بکار ببرند وشاگردان ازروي نقشه بشکل خوبترمیآموزند وهمچنان درمسایل مسلکي به قسم نمونه درپل سازي ، تعیمرات و سرك سازي ازنقشه استفادهٔ درست به عمل میآید .

۱۱ - سلاید ها :

سلاید عبارت ازشیشهٔ مستطیل یامربع شکل میباشد که درطبابت ، لابراتواروردرموضوعات کیمیا وبیالوژي زیاد ترمورد استفاده قرارمیگیرد و همچنان معلم درکارهاي عملي وتطبیقات ازسلاید استفاده میکند بطورمثال تحت مکروسکوب قرار دادن سیلاید خون مریض جهت تشخیص براي شاگردان بسیار مُوثر بوده زیرا جنبهٔ عملي را دارا میباشد و آنها عملاً درآن فعالیت سهم میگیرند ومیدانیم که « انجام دادن فهمیدن است » .

۱۲ - فلم ها :

فلم تهیه نمودن زندگي مصنوعي ونمایش آن درمقابل دیگران میباشد . هرگاه معلمان تنها به بخش نظري درس اکتفا بکنند درس بعد ازاندك زمان ازذهن شاگردان به دور شده آنرا فراموش میکنند بهترآن خواهد بود تا آنچه بشکل نظري تدریس میگردد ازچنان مواد درسي استفاده گردد که درآموزاندن و یاآموختن شاگردان مُوثر باشند فلم ازجملهٔ مواد درسي است که خاطرات آن درذهن شاگردان باقي میماند شاگردان به درس علاقه مندي پیدا نموده و ازسوي دیگرتوسط نشان دادن فلمها زمینهٔ خوب را براي بخاطر آوردن دوباره آماده مینمایند . هرگاه شاگردان بکدام سوال ویا مشکل مواجه میگردند بادیدن فلم ها همهٔ آن حل ومرفوع خواهد گردید .

معلمان بوسیلهٔ فلم علم الاشیأ ، شناخت حیوانات ، گیاه ها ، شرح حال بزرگان ، تاریخ ، نمو و انکشاف حیوانات ، نباتات ، عملیات ، نشان دادن طرززندگي، مسایل تولد وتناسل وتکاثرموجودات حیه را نشان داده مي تواند .

مزایاي فلم :

۱ - جریان کاردرمدت کوتاه نشان داده میشود ($\frac{1}{۴}$) خصهٔ زمان تدریس ازروي کتاب را دربرمیگیرد .)

ب - تحولات یك امرطبیعي یا علمي(مثل گردش خون ، تبدیل گل به میوه)دقیقاً ارائه میگردد.

ج - وضع رویت را چنان طبیعي میسازد که براي آدمي خوش آیند است . گویا خود فرد درکنار واقعه یا صحنه حضور دارد .

د - خاطره آن زیاد درذهن باقي ميماند .

هـ - فلم براي اطفال کم هوش ، کودن ، بسیارمددگار ومؤثر است .

معلمان ، اولیاي شاگردان ومسئولین امور تعلیمي وتربیتي باید متوجه باشند که نزاکت هاي فني ومسلکي فلم اثر تعلیمي و تربیوي منفي نداشته باشد بلکه مطابق اهداف تعلیم وتربیهٔ اسلامي جنبهٔ مثبت آموزش و پرورش را انکشاف بدهد وازدایرهٔ دین ، مذهب و کلتور اجتماع خارج نگردد و ازشاگردان ارزیابي به عمل آید و بپرسند که از نمایش صحنه ها ، تصاویر ووقایع درفلم چه احساس وادراك نموده اند تا آنهارا به جهت مثبت رهبري نمایند .

۱۳ - پروجکتور :

پروجکتورآلهٔ است که معلم آنچه بروي کاغذ مینویسد و یا ترسیم میکند ، توسط آن واضح وچندین برابر درروي تخته یا پردهٔ سفید نشان داده میشود این نوع مواد درسي ازیك طرف علاقه مندي شاگردان را نسبت به درس زیاد نموده و ازطرف دیگر معلم میتواند دروقت کم موضوعات زیاد را درروي تخته به شاگردان نشان دهد. هرگاه این موضوعات را برروي تخته بنویسد وقت زیاد را ایجاب نموده و باعث خستگي شاگردان میگردد .

۱٤ - خلاصهٔ مطلب یا اوراق معلوماتي (Hand out)

اوراق معلوماتي بحیث مواد درسي دربهترنمودن تدریس یك وسیلهٔ است که معلم درنوشتن نکات مهم وخلاصه نمودن موضوعات ازآن استفاده مینماید ومیتواند بشکل جدول، دیاگرام و سوالنامه باشد ازتصاویر بخاطر دلچسپي شاگردان در(هند اوت) استفاده میشود تاشاگردان درنوشتن نوت ها وهمچنان بحیث نگهداشت حقایق ازآن استفاده به عمل آرند. که این مواد ازیك سو زمینهٔ مطالعه را آماده نموده و ازسوي دیگر جلوگیري ازضیاع وقت مینماید .

لازم است معلم نکات زیر رادرهند اوت مد نظر بگیرد :

۱ - نکات عمده را تذکردهد .

۲ - تصاویر رادرآن بگنجاند .

۳ - زبان ساده را استعمال کند.

٤ - موضوعات را تسلسل بخشد .

مشخصات مواد درسي :

مواد درسي بايد داراي مشخصات ذيل باشد :

۱ - مواد درسي ساده ، محطيي وارزان باشد .

۲ - به زندگي شاگردان ارتباط داشته باشد .

۳ - مواد درسي بايد واضح وروشن باشد وشاگردان بآن آشنائي قبلي داشته باشند .

٤ - مواد درسي بايد باموضوع درس ارتباط داشته باشد .

٥ - كافي ومكمل باشد .

٦ - براي شاگردان قابل استفاده باشد .

۷ - مشكلات شاگردان را حل نمايد و به استعداد وعلايق آنها موافق باشد .

۸ - مواد درسي مضر ومنفي نباشد و تغيرات مثبت رادرزندگي شاگردان بارآورد.

۹ - ازهرنقطهٔ صنف قابل ديد وخواندن باشد .

۱۰ - مطابق به رسم ورواج وعنعنات مردم باشد .

منابع مواد درسي :

اگرچه منابع مواد درسي بسيارزياد است ولي درپروگرام تعليم و تربيه منابع بزرگ ، عمده ومطلوب آن عبارت اند از :

۱ - منابع داخل مكتب ومدرسه :

معمول است كه قبل از آغازسال تعليمي جديد مديران ، آمران وهيئت تربيوي مكتب جلسات ترتيب داده و دراطراف موضوعات مختلف مكتب ولوازم درسي بحث نموده تصاميم وتدابير اتخاذ مينمايند. معلمين ميتوانند كه لست مواد مورد ضرورت لوازم درسي رادراين مجلس تقديم نمايند و هم به اشتراك وفيصلهٔ هيئت ومسئولين مدرسه تدارك وتهيه مواد درسي راازطريق شاگردان ، معلمان واداره مكتب تثبيت و پلان نمايند.

۲ - منابع داخل قريه واجتماع شاگردان :

زمانيكه براي بدست آوردن مواد ولوازم درسي به خارج مكتب مراجعه ميگردد لازم است پلان صحيح براي جلوگيري ازموانع ومشكلات طرح شود چون يكي ازمؤثرترين منابع كمك مردم قريه است وامكان دارد اشخاص زياد ومتخصصين فن بامهارت هاي متفاوت درخود قريه موجود باشد و زمانيكه بكمك آنها ضرورت پيدا شود ازآنها كمك بخواهيم ، يااينكه بعضي ازلوازم ومواد مورد نياز مدرسه نيز بطور عاريت ازآنها خواسته شود وبدون مشكلات بتوانند مكتب ومدرسه راكمك نمايند .

۳ - منابع دیگر :

بعضي مؤسسات ، دوائر و دفاتريکه نزديك مدرسه باشندميتوانيم ازآنها نيز درموقع ضرورت طلب کمك نمائيم .
بهمين ترتيب خود معلمان وشاگردان نيز درکاربرد مواد درسي بحيث دواصل اساسي کمك کرده ميتوانند .

انتخاب وارزيابي مواد درسي :

چون مواد درسي معرفي شده وراجع به ارزش واثرآن درآموزش بحث صورت گرفت وازمشخصات مواد ولوازم درسي منابع تهيه وتدارك آن نيز تذکاربه عمل آمد خصوصاً اشاره شد که نسبت به تهيه و انتخاب مواد درسي استعمال آن مهمتر بوده ودرهمه موارد فوق مهارت ، ابتکار ومعلومات مسلکي معلم شرط ميباشد ودخالت مستقيم دارد .

اينك براي توضيح مطلب انتخاب مواددرسي راتوسط سه نفر معلمين صنف اول راجع به يك موضوع درسي که عملاً کارشده قرارشرح ذيل مورد مطالعه قرارميدهيم :

سه نفر معلمين صنف اول درمضمون حساب که موضوع درس آن (شمارکردن ، ازصفر تا٤) است ازمواد تهيه شدهٔ ذيل که دراختيارشان قرارداده ميشود هرکدام مواد درسي شانرا انتخاب نمايند .

- چند دانه سنگچل .
- چند دانه برگ درخت چنار.
- چند دانه بدني .
- چند دانه شاخچه درخت مثمر .
- چند دانه سطل .
- دودرجن پياله چاي خوري .
- سه دانه پطنوس .
- يك درجن قاشق ماست خوري .
- پنج دانه چاي جوش .
- سه دانه گيلاس آب .
- يك درجن قلم پنسل .
- يك درجن قم خود کار.
- يك درجن قلم ني .
- سه قطي تباشير .
- سي جلد کتاب دينيات صنف اول .
- سي جلد کتاب پشتو و حساب صنف اول .
- دوازده جلد کتابچهٔ خط دار.
- پانزده دانه تختهٔ سليت .
- يك درجن قلم سليت .
- سه دانه خط کش .
- يك درجن قلم رنگه .
- پانزده دانه مسواك .
- يك درجن قطي گوگرد .
- سه مترتکه .
- يك قطي تارنيچه .
- يك پوري سوزن .
- چند تخته کاغذ اخبار.
- چاردانه چاقو .
- پنج دانه قيچي .
- دانه‌ي لوبيا .
- دانه هاي جواري .
- دانه هاي گندم .
- شش دانه کارد .
- چند تخته منظره .
- چهاردانه برس دندان .
- يك درجن قاشق پنجه .
- پنج تابليت نوالجين .

هرکدام معلمین ازمواد متذکره قرارذیل مواد درسي خویش را انتخاب نموده اند :

معلم (۱)	معلم (۲)	معلم (۳)
- (٤) دانه قاشق پنجه .	- (٤) دانه برگ درخت چنار.	- چند دانه سنگچل متوسط .
- (٤) دانه کارد .	- دانه هاي لوبیا .	- (٤) دانه قلم ني .
- دانه هاي گندم .	- (٤) دانه پیاله .	- (٤) دانه قلم پنسل .
- یك درجن گوگرد .	- (٤) دانه پطنوس .	- (٤) دانه تختهٔ سلیت .
	- (٥) دانه تابلیت نواجین .	- (٤) جلد کتابچه .
	-(٤) شاخچهٔ درخت مثمر .	- (٤) قلم تباشیر .
		-(٤) جلد کتاب حساب صنف اول
		- چند تختهٔ چارت هاي مصور .

حال به نظرشما کدام یك ازمعلمان مذکور مواد درسي بهتررااانتخاب نموده است ؟

الف - ارزیابي مواد درسي معلم(۱) :

- قاشق پنجهٔ راکه معلم انتخاب نموده است ممکن اکثرازشاگردان صنف نشناسند.

- انتخاب کارد بمنزلهٔ مواد درسي براي شاگردان صنف اول مناسب نیست زیراکارد ازجمله آلات جارحه بوده اگراطفال صنف اول زیادتربآن تماس داشته باشند ممکن درخانه به اثر استعمال آن خود رامجروح سازند .

- استفاده ازدانه هاي گندم براي شمارکردن هم مفید نیست زیرا دانه هاي گندم بسیارخورد بوده دراثناي شمارکردن همه شاگردان صنف آنرا دیده نمیتوانند .

- انتخاب گوگرد بحیث مواد درسي نیز براي شاگردان صنف اول درست نمیباشد ازاثر تماس زیاد بآن ممکن اطفال صنف اول روزي خود ویاخانهٔ شانرا بسوزانند.

ب - ارزیابي مواد درسي معلم(۲) :

- درشمارکردن استفاده ازبرگ هاي درخت چنار و دانه هاي لوبیا خوب است .

- استفاده ازپیاله ها درصورتیکه آوردن آن درصنف براي معلم مشکلات را ایجاد نمیکند نیز خوب است زیرا شاگردان بآن شناخت قبلي دارد.

- آوردن پطنوس ها درصنف کمي مشکل خواهد بود .

- استفاده از ادویه جات بحیث مواد درسي کارخوبي نیست پس تا میتوانید ادویه جات را ازاطفال دور ومحفوظ نگهدارید .

- قطع نمودن شاخچه هاي درختان مثمرنیزیك زیان اقتصادي میباشد .

ج - ارزيابي مواد درسي معلم (۳):

- هريك ازاقلام مواد درسي معلم (۳)، بسيارخوب ومناسب انتخاب گرديده است زيرا ازيك طرف طرزتهيهٔ آن آسان بوده و ازطرف ديگراستعمال آن براي شاگردان ضرر ندارد .

پس معلوم شدكه موادرسي انتخاب شدهٔ معلم(۳) نسبت به معلم(۲)وازمعلم(۲)، نسبت به معلم(۱)، بهتر ميباشد .

بناً وقتيكه يك معلم مواد درسي را تهيه و انتخاب مينمايد بايد قبل ازهمه غرض ارزيابي آن ها پرسش هاي ذيل را باخود مطرح نمايد :

سوالات ارزيابي مواد درسي :

۱ - آيا اين مواد درسي مطابق بااستعداد شاگردان است ؟

۲ - آيا اين مواد درسي مطابق به احتياجات شاگردان است ؟

۳ - آيا اين مواد درسي مطابق به ذوق شاگردان است ؟

٤ - آيا اين مواد درسي ارزان ، ساده و محيطي است ؟

۵ - آيا طرزتهيهٔ اين مواد درسي آسان است ؟

٦ - آيا اين مواد درسي مطابق به رسم ورواج ، شرايط محيط وجامعه است ؟

۷ - آيا اين مواد درسي ازهرنقطهٔ صنف قابل ديد براي شاگردان است ؟

۸- آيا اين مواد درسي براي شاگردان دلچسپ است ؟

۹ - آيابه اين مواد درسي شاگردان آشنائي قبلي دارند ؟

۱۰ - آيا چه بايد كرد كه مواد درسي ماديگر هم خوب ودلچسپ شود ؟

علاوه ازسوالات ارزيابي مواد درسي فوق ، لازم است.وقتيكه مواد درسي بحيث بخشي از پروسهٔ درسي استعمال ميشوند ،خودمواد ازنگاه ارتباط عملي بودن،مؤثريت ومفيدبودن به درس نيزارزيابي شوند .

درصورتيكه مواد توسط معلم تهيه شده ويا باراول درصنف بكاربرده مي شوند معلم مسئوليت دارد تا تشخيص كند كه چنين مواد تاچه حد مؤثر است چطور ميتواند آنرا قبل ازكاربرد مجدد آن به نحو مناسب تغير دهد يك چنين موديلكه درساحهٔ تهيه و انكشاف مواد بكاربرده شده عبارت از مودل (تعديل واصلاح قبلي) و (اصلاح وتعديل بعدي) مواد ميباشد درمودل آتي انكشاف مواد دريك دور يا سايكل توليدي قرارميگيرد؛

۱- مواد تولید وانکشاف داده میشوند .

۲ - مواد دریك گروپ خورد ، یك صنف نمونه ،یا درمحیط واقعي تدریس قبل ازکاربرد امتحان (تست قبلي) میشوند .

۵ - مواد بازیادریك محیط عادي صنف ویادریك صنف نمونه یي دیگر امتحان (تست بعدي) میگردند .

۳ - مواد ازلحاظ وضاحت ، مفید یت وغیره بعد ازکاربرد ارزیابي میشوند .

٤ - مواد طبق ضرورت تعدیل واصلاح میشوند .

غرض ارزیابي مواد درسي بهتراست که تنهایك درس را انتخاب نموده و دونوع مواد ممد درسي مختلف را برایش تهیه کنید و آنرادریك صنف ویادرکاربایك گروپ تحت تربیت ، امتحان کنید وبعداً مؤثریت آنرا ارزیابي نموده (بملاحظهٔ آن) تعدیل واصلاح لازم را درآن وارد کنید .

ارائهٔ مواد ممد درسي درصنف :

ارائهٔ هرنوع مواد درسي بعضي ازمراحل رااحتوا میکند. این مراحل درارتباط به اینکه چه وقت صورت میگیرند ذیلاً دسته بندي میشوند .

مرحلهٔ قبل از ارائهٔ درس :

- باید مواددرسي به اهداف درسي ذکرشده درپلان درسي ارتباط مستقیم داشته باشد .
- اگر بعضي ازاشکال و وسایل تکنالوژي بکاربرده میشوند . معلم باید قبل ازاینکه درس شروع شود خود را مطمئن سازد که وسایل قابل استفاده بوده و کارمیکنند .

مرحلهٔ جریان درس :

- طرزونحو ارائهٔ درس از نگاه سرعت مهم است محراق ومرکزتوجه باید درجریان درس بصورت واضح بطرف کمك هاي بصري معطوف گردد .

معلم باید همان طوریکه حین سخنراني درصنف به هرطرف حرکت میکند درارائهٔ مواد سمعي و بصري نیز بطورآهسته وواضح ازیك طرف به طرف دیگر حرکت کرده و عملاً به هرشکل وشي شامل کمك بصري اشاره کند .

دراستفاده ازوسایل درسي معلم باید :

الف :- انحراف توجه و اختلال حواس شاگردان را به حد اقل برساند .

ب :- جلب توجه شاگردان را به وسائلیکه ارائه میشوند به حد اکثر برسانند بطورمثال بعضي ازمعلمان به شاگردان میگویند که بعدازارائهٔ مواد سمعي وبصري درصنف امتحان مختصري ازشما اخذ میگردد .

دردرسهاي که وسایل ومواد درسي را بکارمیبرند باید توسط مقدمه ازطرف معلم شروع شوند چون فلم ، تیپ هاي سمعي ودیگروسایل متضمن معلومات زیاد میباشند ، معلم باید شاگردان را مبني بر اینکه درپي کدام نوع معلومات باشند قبلاً آگاه سازند .

- معلم باید نوع از تکرار یا خلاصه درس راتهیه کند که ختم درس تلقي گردد ((بطور مثال سوال هاي پرسیده شود که بعدازارائهٔ درس شاگردان رادرتکرار درس یاري برسانند)) .

مرحلهٔ بعد از ارائه درس :

مواد ووسایل درسي باید بعد از استفاده جهت کاربرد بعدي درجاي مناسب محفوظ نگهداري شوند .

پروسهٔ یادگیري ومواد درسي :

به ارتباط استعمال مواد درسي دواصل اساسي باید مد نظرگرفته شود :

۱ - معلمان مؤثرترین پروسهٔ یادگیري بشمارمیروند (مواد درپروسهٔ درسي محض کمك میکند، این معلم است که منبع اولي رهنمایي دریادگیري بشمارمیروند .)

۲ - اندازهٔ معلومات را که یك شاگرد کسب میکند بطرزارائهٔ مواد ارتباط مستقیم دارد .

این مفهوم را میتوان بحیث یك سلسله مراحلیکه به بزرگترین حد و اندازهٔ حفظ معلومات منجر میگردد ارائه نمود :

آنچه را مردم حفظ میتوانند :

موادي راكه درتعليم و تربيت بكارميبرند به ملاحظهٔ نوع معلوماتيكه دارا اند وباساس حواسيكه دراستفاده ازآن مواد بكارميافتند و فعال ميگردند حسب ذيل ميتوان گروپ بندي نمود .

مواد تحريري (بينش): - مثل كتب درسي وقرائت كه با كاربرد كلمات كتبي معلومات مفصل تهيه ميدارند .

كمكهاي بصري (ديدن):- معلومات گرافيك و يا كتبي كه معمولاً معلومات شفاهي (شنيدن) را تكميل ميسازد .

ريكاردها و تيپ هاي سمعي وبصري :- معلومات را كه از طريق گفتار تهيه ميدارند(غالباً با كار برد ويا بدون كار برد ساير مواد صورت ميگيرد) .

فلم ، سلايد ، تايپ ورِيدوتيپ (ديدن وشنيدن) :- جهت ارائهٔ معلومات از وسايل بصري وسمعي وكتبي كار ميگيرند .

اشياي واقعي ومودل ها :(لمسي وانتقالي) :

بمنظور ارائهٔ معلومات مطالب ارائه شده از طريق حس باصره را باحس لامسه منسجم ميسازد .

فيصله اينكه كدام نوع مواد براي كدام نوع فعاليت هاي آموزشي مناسب اند ، مسئوليت معلم است كه كدام نوع مواد را انتخاب وچطور استعمال نمايد تادر رسيدن به هدف تدريسش مؤثر ونتيجه بخش ثابت شود ..

فوايد مواد درسي :

١- شاگردان با سمبولها ، بهتر موضوعات را ارتباط ميدهند مثلاً(استعمال تيليفونهاي ساختگي در جريان تمرين يك ديالوگ) .

٢- شاگردان زياد تر فعال ومتحرك بوده كمتر ساكن ميگردند مثلاً (استعمال ساعت هاي كاغذي براي نشان دادن وقت).

٣- درس بيشتر جالب وشنيدني ميگردد.

٤- مهارتهاي عملي تقويه ميگردد .

٥- مهارتهاي افهام وتفهيم شاگردان را مؤثر مينمايد .

٦- شاگردان خوب مي آموزند وآموزش بهتر صورت ميگيرد .

٧- يك مشاهدهٔ بصري ، بخصوص يك چيزي رنگارنگ ، آسانتر بخاطر ميماند .

نواقص ومشکلات مواد درسي :

١- دراستعمال مواد درسي ، نیاز به وقت زیاد است .

٢- تهیه وآماده ساختن آن زیاد مشکل است .

٣- تهیه وآماده ساختن بعضي از مواد درسي مشکلات اقتصادي دارد .

٤- شاید بعضي از مواد درسي در موضوعات خاص استعمال شود .

٥- بعضي اوقات انتقال آن هم مشکل میباشد .

براي تدریس مؤثراستعمال و بکار برد مواد درسي لازم است ولي نا گفته نماند که جهت استفادهٔ مناسب از آن زمینه را باید براي تدریس وتطبیق آن مساعد ساخت که بهمین منظوردرفصل بعدي (فصل ششم) ترتیب وتنظیم صنف وادارهٔ صنف را تحت مطالعه قرار میدهیم .

مقام عالم ومعلم

چون فضیلت علم تا اندازه توضیح شد لازم است که فضیلت عالم ومقام معلم را نیز بشناسیم چنانچه رسول اکرم صلي الله علیه وسلم درین مورد میفرماید :

(فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَي الْعَابِدِ كَفَضْلِيْ عَلَيْ اَدْنَاكُمْ) « رواه ترمذي »

« برتري عالم بر عابد مثل برتري من برادناي شما میباشد »

واقعاً امتیاز عالي مرتبهٔ حضرت آدم علیه السلام درخلقت او نسبت بملائك جوهر علم بود كه بحيث اولين واعليٰ ترين تحفه ازجانب پروردگار علیم وحکیم برایش لطف وعنایت شد وبا آماده شدن باین سلاح کمال توانست که امتیاز کمال افتخار وخلافت بشررا در روي زمین بواسطهٔ علم بدست آرد . پس همان امتیازي راکه علم دارد ، عالم بآن مقام ممتازتکیه میکند وبرملائك فخر مینماید .

زهي سعادت وخوش کامي که انسان راست ، انسانیکه رهبري کامل عالم بشریت رابه عهده داشت ،حضرت محمد مصطفي صلي الله علیه وسلم میفرماید:

(اَلْعُلَمَاُوَرَثَةُ الْاَنْبِيَاءِ) (علماوارث انبیأعلیهم السلام هستند)

خوشابحال علمافقها ،مدرسین ومعلمین که دراین موقف ومقام قرارگرفته ومیگیرند. سلطان زاده گان فخردارند که وارث تاج ودیهم پدرهستند وبرعکس خوش دارند بانتظار مرگ پدر روزشماري کنند تابه تاج وتخت پدردست یابند ولي چقدرعالي وصفا است که علماي عامل بدون این انتظارشوم ، وارث انبیأ علیهم الصلوٰة والسلام گفته شده اند درین مورد آنحضرت صلي الله علیه وسلم چنین ارشادفرموده اند :

(اَقْرَبُ النَّاسِ مِنْ دَرَجَةِ النَّبُوَّةِ اَهْلُ الْعِلْمِ وَاَهْلُ الْجِهَادِ).

« نزدیك ترین مردم به درجه نبوت وپیغمبري اهل علم وجهاد میباشد»

یا اینکه آنحضرت صل الله علیه وسلم درمورد فضیلت علماي اسلام چنین ارشاد فرموده :

(اَلْعُلَمَاءُاُمَّتِيْ اَفْضَلُ مِنْ اَنْبِيَاءِبَنِيْ اِسْرَائِيْلَ ط)

« علماي امت من بهترازانبیأ بني اسرائیل است »

علما درارتباط معني چهرهٔ اتصال وپیوند هم بستگي بین دوره هاي متمادي تاریخ انسانهابوده که اثرات گران مایهٔ دوره ها ی قبلي را براي دوره هاي بعدي باکمال امانت داري حفظ کرده انتقال میدهند بلکه برزیبائي وارزشهاي انهم دوره به دوره مي افزایند .

بازهم رسول اکرم صلي الله علیه و سلم چه خوب فرموده اند :

فصل ششم

ترتیب ، نظم واداره‌ٔ صنف

به همه معلوم وآشکار است که هرکار در شرایط مساعد ونظم خاص بخوبي پیش میرود . تعلیم وتربیه که از جملهٔ خواسته هاي با ارزش وکارهاي مهم اجتماعي دردوران حیات وزندگي انسانها قبول شده بصورت حتمي به نظم ودسپلین درست ضرورت دارد واین نظم ایجاب میکند که قبلاً تصامیم اتخاذ گردد وآمادگي هاي میسر باشد تا زمینه وفرصت تدریس را بشکل مطلوب آن در صنف مساعد سازد. یعني موانع ومشکلات پروسهٔ تعلیم وتربیه بر طرف شده وتدریس از نگاه کمیت وکیفیت در جهت هدفمندي ورسیدن به آن موفقانه پیش میرود این فرصت ها وامکانات معلم را یاري مینماید که بدون وارد شدن کدام لطمه به عملیهٔ آموزش وپرورش فضاي تدریس رابراي پیشرفت بطور مناسب مهیا وآماده سازد .

اینك لازم است که بغرض داشتن وساختن یك چنین فرصت وزمینهٔ مساعد راجع به هریك از موضوعات اساسي یعني ترتیب ، نظم وادارهٔ صنف بقدر توان وامکان خود بحث وگفتگو نمائیم .

۱- ترتیب وتنظیم صنف :

ترتیب وتنظیم صنف در بخش تربیوي شامل بوده ودر بخش تعلیمي (تدریسي) شامل نیست . زیرا ترتیب وتنظیم صنف شاگردان را آمادهٔ این میسازد تابه ایشان تدریس شود وآنها درعملیهٔ تدریس سهم منظم وفعال بگیرند ، طوریکه این کارآهسته آهسته وبه تدریج عادت شاگردان میگردد ولي دراین قسمت معلم دراول بسیار کار میکند وبعداً شاگردان خود به اینکار متوجه میگردند . نظم وترتیب ، زمینه سازي براي تدریس بوده یعني معلم وشاگردان را براي درس تحریك وآماده مینماید تا اینکه پروسهٔ تدریس به نحو مناسب جریان یابد واین کار را معلم باید قبل ازدرس بسر برساندیعني فضاي صنف را قبل ازشروع درس براي تدریس آماده بسازد . براي اینکه شرایط تدریس مهیا شده بتواند پس معلم را لازم است تایك سلسله فعالیت ها را طوري انجام دهد که براي انتقال مطالب تعلیمي وتربیتي امکانات مساعد شود وپروسه نیل به اهداف آموزشي وپرورشي به موفقیت انجام پذیرد .

بناً لازم است تاموافق به پرنسیپ هاي تعلیم وتربیه آن مراحل که براي ترتیب وتنظیم صنف مؤثر است قدم به قدم عملي شود .

نکات ذیل باید در قسمت ترتیب وتنظیم صنف درنظر گرفته شود :

۱- معلم باید دروقت داخل شدن به صنف آداب سلام دادن را مراعات نماید .

۲- در صنف باید به پیشاني باز وآواز مناسب تکلم نماید .

۳- معلم بایددربین صنف گشت وگذارنموده بعددرجاي مناسب استاد شودهمراي شاگردان احوال پرسي کند .

٤- هرگاه کدام شاگرد مریض یا معلول باشد ، آنرادلجوئي نموده وتسلیت دهد اگر لازم باشد آنرا از طریق اداره براي تداوي معرفي کند .

۵- معلم باید صنف را منظم بسازد (ترتیب نمودن میز ، چوکي ، مواددرسي و تختهٔ سیاه.......) ونشاندن شاگردان ازلحاظ قد برابري .

٦- دیدن نظافت شاگردان وبه مهرباني توصیه نمودن به آنان .

۷- گرفتن حاضري شاگردان ودرمورد اهمیت حاضري وعواقب خراب غیرحاضري به ایشان توصیه نمودن .

۸- دیدن وظیفهٔ خانگي شاگردان واصلاح نمودن غلطي ونواقص آن ها .

۹- تحریك نمودن شاگردان براي درس (تولید انگیزه) .

الف:درصورت امکان بهتر اینست که معلم دربارهٔ دین ، اخلاق وآداب فامیلي واجتماعي معلومات لازم بدهد.

ب : دادن موقع براي شاگردان تاآنها چشم دیدخود رابگویندویاکدام فعالیت گروپي دیگرمانندترانه ها ویا شعارهاي اسلامي را اجرا کنند .

ج : معلم باید براي شاگردان مسایل روز اخبار مهم وقصه هاي تربیوي را بگویند .

ازینکه نظم وترتیب زمینه را براي تدریس آماده مي سازد ودر جریان درس شامل نیست ، اما گاهي دراثناي تدریس به مشکلات وواقعات روبرو مي شویم که سبب بینظمي فضاي تدریس میشود که این گونه حالات راتحت عنوان حل مشکلات صنفي ذیلاً مورد برسي قرار میدهیم .

۲- حل مشکلات صنفي :

بعضي معلمان به معلومات ومهارت هاي مسلکي ضرورت دارند وایشان قسمیکه در فوق ذکر شد به مشکلات در اثناي تدریس روبرو میشوند ، طورنمونه سه مشکل آتي باراه هاي حل آنها توضیح میگردد .

الف - یك مشکل در صنف اول :- یك شاگرد در آخر صنف نشسته بخواب رفته وخرس مینماید شاگردان دیگر خنده نموده ونظم صنف از بین مي رود ، معلم مي فهمد که این شاگرد ازیك فامیل غریب بوده وازجاي دوربه مدرسه میآید درین حالت معلم چطور میتواند نظم صنف را حفظ نموده واز خندهٔ شاگردان دیگر جلوگیري نماید؟

حل :- شاگرد را ازخواب بیدار نموده واز جایش بلند میکنیم و به مهربانی برایش میگوئیم بروید دست وروی خودرا بشوئید وبعد بیائید ، پس ازآمدن وی را در قطار اول می نشانیم وهم در فعالیت های درسی اورا زیاد توسهیم میسازیم وبرای شاگردانیکه خنده می نمودند توصیه میکنیم که بعد ازین خنده نکنند وهرگاه شاگرد مذکور این عمل را دو باره تکرار نماید باپدرش تماس میگیریم .

ب - مشکل در صنف دوم :- معلم صاحب در صنف مصروف درس دادن است دراین اثنا یك شاگرد همرای شاگرد دیگر دست اندازی ، بازی وشوخی میکند وبه درس متوجه نیستند معلم که این حالت را می بیند چه کند تا این مشکل را حل کند؟

حل : شاگردانیکه شوخی مینمودند آنها را پیشروی صنف خواسته علت شوخی را ازایشان میپرسیم وقتیکه علت معلوم شد فیصلهٔ عادلانه میکنیم . شاگردیکه اول دست اندازی را شروع نموده به لهجهٔ نرم آن را می فهمانیم تا درآینده اینکاررانکند وبعد وی را درقطار اول می نشانیم . ودر فعالیت های درسی او را زیاد تر مصروف میسازیم .

هرگاه این عمل دوباره تکرار شود باداره ، فامیل وهمبازی های وی در تماس میشویم که علت آن معلوم گردد وبعد مشکل حل شود .

ج- مشکل در صنف پنجم :- معلم میخواهد که در اول سال تعلیمی یك امتحان صنفی بگیرد ولی صنف آن قدر تنگ است که امکان دورماندن چوکیها ودورنشاندن شاگردان موجود نیست وشاگردان ازیك دیگر نقل میکنند . معلم چطور می تواند این مشکل را حل نموده وامتحان بگیرد .

حل مشکل فوق :- معلم باید سوالات را دو گروپ (الف وب) بطور عادلانه بسازد که ازیك گروپ مشکل واز دیگری آسان نباشد .

شاگردانرابه قطارهای منظم می نشاند ودرهرقطار گروپ سوالات هرشاگرد باید فرق داشته باشد درقدم اول معلم صاحب به شاگردان گروپ الف سوالات را گفته وبرای شان بگوید که ورق سوالات خودرا چپه بگذارید وبعد برای شاگردان گروپ «ب» سوالات را گفته وبعد هدایت میدهد سوالات را حل نمائید هرگاه سوالات چاپی باشد برای هر گروپ شاگردان سوالات مربوط آنها راتوزیع نماید .

شاگردان صنف

معلم

ب	الف	ب	الف	ب	الف
*	*	*	*	*	*
الف	ب	الف	ب	الف	ب
*	*	*	*	*	*
ب	الف	ب	الف	ب	الف
*	*	*	*	*	*

توتیب وتنظیم وحل مشکلات صنف ما راکمك مي نماید که در صنف باید یك نظم ودسپلین خاص برقرارباشد بنابرآن لازم است که نظم ودسپلین صنف را نیز مطالعه نمائیم .

۳- نظم ودسپلین صنف :

نظم در لغت عرب آراستن وترتیب دادن وبه رشته کشیدن مروارید ، بکلام موزون وباقافیه خلاف نثراست.دسپلین درزبان انگلیسي به معني انضباط، نظم ، انتظام ، ترتیب ، نظارت ،قواعد ، مقررات وتحت نظم وترتیب درآوردن ، تادیب کردن تحت قاعده وانضباط آوردن است .

در اصلاح تعلیم وتربیه نظم ودسپلین،وضع وحالت را تشریح میکند که معلم براي تدریس درصنف یك مقرره و یا قاعدهٔ خاص ومعین(توقعات ومحدودیت ها) راجهت نظارت ، انتظام و انظباط به مقصد تحت نظم و ترتیب درآوردن ، تادیب کردن وتحت قاعده و انظباط داشتن شاگردان انتخاب مي نماید،بنابرین بایدهومعلم درصنف داراي دسپلین مشخص ومعین بوده ،تا خود معلم وشاگردان طبق آن عمل نمایند .

چون هوشخص درزندگي خود فلسفهٔ خاص وجداگانه دارد ودرطول زندگي خود براي بعضي چیزها ارزش خاص قایل است بطور مثال یك شخص همیشه خوش دارد که راست بگوید واز دیگران هم راست بشنود .

هرکدام مابراي بعضي چیزها درزندگي خود ارزش هاي قایل هستیم وبعضي رابر بعضي برتري داده ویك ارزش خاص به آن میدهیم ، ازین سبب وقتیکه به یك کار وفعالیت آغاز میکنیم ، چیزي که براي ماگرامي است به آن ارزش داده ودرفعالیت خود آن را مدنظر گرفته وکار را انجام میدهیم ،شاید بعضي ارزشها مارا از اجراي بعضي کار ها باز دارد ، و بعضي ارزشها مارا به اجراي بعضي کار ها مجبورسازد، شاید بعضي اوقات ارزش دهي ما خوب ویا بعضي اوقات خراب باشد، امکان دارد گاهي ارزش دهي یك شخص نه غلط باشد نه صحیح . به همین قسم معلمین هم در صنف دراثناي تدریس به ارزشهاي خود که ذر ساحهٔ درس وتدریس دارند دیده ودرس میدهند وارزشهاي آنها مربوط به اینست که معلمین ازکدام اصول تدریس کار میگیرند ، شخصیت وطرزالعمل معلمین وروش هاي راکه در تدریس بکارمیبرند بالاي دسپلین شان در صنف تأثیر وارد میکند. یعني بعضي از معلمین اصول شاگرد بحیث مرکز فعالیت راخوش دارند وازآن کار میگیرند و بعضي اصول معلم بحیث مرکزفعالیت درس را خوش داشته ودرتدریس از آن کار میگیرند ، بهمین قسم اصول هاي متذکره بالاي دسپلین صنف شان تأثیر مستقیم داشته ودسپلین هر کدام آنها ازهم تفاوت زیاد دارد .

موقعیت وتعین ارزش یك معلم رادر صنف توسط سوالات ذیل معلوم کرده میتوانیم :

تمرین توضیح ارزشها

هدایت :- تنها به یکي از دو عبارت (الف ، ب) که تحت هر یك از بیست «۲۰» مطلب عمدهٔ ذیل ذکر شده اند٬دایره بکشید (ابراز نظر کنید) :

۱ - شاگردان باید :

الف :- داراي طبع آزاد بوده وطوردلخواه آنچه میخواهند بگویند .

ب :- دست خود رابلند کرده و بطورمنظم (دربحث صنفي) اشتراك کنند .

۲ - وظیفهٔ خانگي باید :

الف :- کم وتنها دروقت ضرورت داده شود .

ب :- هرشب داده شود .

۳ - صنف (فعالیت هاي صنفي) باید :

الف :- شاگرد جهت (شاگرد بحیث مرکزفعالیت درس) باشد.

ب :- معلم جهت (معلم به حیث مرکز فعالیت درس) باشد .

٤ - معلمین مدارس باید :

الف :- داراي طبع آزاد واحساسات دوستانه باشند.

ب :- مقید به رسمیات ، احتیاط کار وکم حرف باشند.

٥ - معلمان باید :

الف:- نصاب تعلیمي را خود شان متکي به نیازمندیهاي شاگردان بسازند .

ب :- نصاب تعلیمي تعین شده توسط مقامات بالا را، تعقیب وتطبیق نمایند .

٦ - درکارگروپي شاگردان :

الف :- عملیه مهم است .

ب :- حاصل (نتیجه) مهم است .

۷ - کارهاي محول شده به شاگردان وقتي بیشتر مفید اند که :

الف :- به شکل گروپي انجام شوند .

ب :- به شکل انفرادي انجام شوند .

۸ - اتاقهاي درسي باید طوري تنظیم شوند که :

الف :- فضاي بازداشته وشاگردان به هرطرف حرکت کنند .

ب :- تحت نظم خاص بوده وفضاي بسته داشته باشد.

۹ - تولید انگیزه درشاگردان بیشتروبهترتوسط :

الف :- پاداش داخلي (شاگرد ارزش کاررادرك وخود آن را انجام میدهد) صورت میگیرد .

ب :- پاداش خارجي (شاگردکاررابه اثر تشویق انجام میکند) ایجاد میشود .

۱۰ - کارهاي انجام‌شده (پیشرفت کار) شاگرد باید به :

الف :- تستهاي معیار - مأخذمتکي باشد .
(امتحان ومعیاریکه خودمعلم تعین کرده است)
Criterion referced tests
(امتحاناتیکه درآن پیشرفت کارشاگردان به مقایسهٔ کارانجام شدهٔ قبلي خودش ارزیابي میشود.)

ب :- تستهاي نورم - مأخذ متکي باشد .
(امتحان و معیاریکه دیگران تعین کرده است)
Norm referenced tests
(امتحاناتیکه درآن پیشرفت کاریك شاگرد به مقایسهٔ کارانجام شدهٔ سایر شاگردان ذریك امتحان نورماتیف ارزیابي میشود .) .

۱۱ - ارزیابي باید :

الف :- رسمي باشد .

ب :- غیر رسمي باشد .

۱۲- آنچه بیشترمهم میباشد اینست که :

الف :- ارزشهاي شاگردان را تغییر دهیم .

ب :- سلوك وروش شاگردان را تغییر دهیم .

۱۳- نصاب تعلیمي باید به اساس :

الف :- نیازمندیهاي جمعیت محلي تعین شود .

ب :- امتحان معیاري به سطح ملي و بین المللي تعین گردد .

۱٤- دادن نمرات به شاگردان :

الف :- مانع انکشاف انگیزهٔ داخلي و خودي (Intrinsic motivation) شاگرد میشود.
(مانع پیشرفت ، توسعه و تحریك به مطالعهٔ جدید شاگردان).

ب :- یك وسیله (میکانیزم) مؤثر براي ایجاد انگیزه درشاگرد محسوب میشود .
(ساختمان مؤثربراي تحریك بمطالعهٔ جدید شاگردان)

۱۵ - آنچه مهم میباشد این است که :

الف :- بخش ازمحتواي نصاب تعلیمي را به تفصیل تدریس کنیم .

ب :- تمام نصاب تعلیمي تعین شده را تدریس کنیم .

۱٦ - معیارهابراي دسپلین باید توسط :

الف :- خود معلم تعین شود .

ب :- پالیسي وعنعنهٔ مکتب تعین شود.

۱۷ - ساعت درسي باید :

الف :- حاوي مباحثهٔ خارج ازموضوع هم باشد .

ب :- به کارهاي تعین شده اختصاص داشته باشد .

۱۸ - شاگردان باید به اساس :

الف :- استعداد شناخته ومطالعه شوند .

ب :- سن شناخته و مطالعه شوند .

۱۹ - درمدرسه آنچه بسیارمهم است اینکه :

الف :- بدانیم ، چطور بیاموزیم .

ب :- معلومات،واقعیت ها و حقایق را بیاموزیم .

۲۰ - درپروسهٔ آموزش وتدریس باید :

الف :- شاگردان درمورد اینکه چي ، چطور و چه وقت بیاموزند تصمیم بگیرند .

ب :- معلمان درمورداینکه شاگردان چي ، چطور وچه وقت بیاموزند تصمیم بگیرند .

بایدگفت که جوابات داده شده صحیح وغلط نمیباشندبلکه هرکدام آنهاحسب الخواهش انتخاب میگردد. ازروي سوالات تعین ارزشها معلوم میگردد که کدام شخص به چه تعداد (الف) و به چه تعداد (ب) انتخاب نموده است ، شخصیکه تعداد (الف) رازیاد انتخاب کرده باشد،شاگرد بحیث مرکز فعالیت درس را خوش داشته وبه آن ارزش میدهد وکسیکه تعداد (ب) رازیاد انتخاب کرده باشد،معلم بحیث مرکز فعالیت راخوش دارد و به آن ارزش میدهد . درنتیجه باید گفت که انتخاب ارزشها موقعیت یك معلم را درصنف تعین میکند وهمین موقعیت آن دسپلین وي درصنف میباشد . موقعیت (١٢) نفرمعلم که تعداد الف وب را انتخاب نموده بالاي خط الف وب طوري ذیل نشان داده میشود.

نفر	١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	١٠	١١	١٢
مجموعهٔ الف	١١	[illegible]	١٨	٧	٤	١٢	١٤	١٥	٩	٨	١٩	٢
مجموعهٔ ب	٩	٧	٢	١٣	١٦	٨	٦	٥	١١	١٢	١	١٨

بحث بالاي دسپلین صنف :

معلم باید درصنف دسپلین ومقررات خاص داشته باشد و براي شاگردان قبلاً آگاهي دهد که من درصنف همراي تان چه قسم عمل کرد دارم ومقررات ودسپلین من در صنف چه میباشد واین دسپلین درصنف ثابت ویکنواخت باشد. زیرا اگر دسپلین ثابت داشته باشیم ، شاگردان ماراخوبتر شناخته ومي فهمند که معلم ازماچه مي خواهد بناً شاگردان همان گونه عمل مینمایند پس درنتیجه فضاي صنف آرام بوده و تدریس بهتر صورت میگیرد.

اگر دسپلین ما هرروز تغیربخورد براي شاگردان مشکلات بارمیاید ، آنها مقررات ودسپلین مارا درصنف نمي شناسند ونمي فهمند که معلم ازماچه آرزو دارد وچه قسم عمل کنیم . فرضاً: اگریك روز دربارهٔ ماجرا نه کردن وظیفهٔ خانگي شاگردان را آزاد گذاشتیم وبراي شان هیچ نه گفتیم، اما برخلاف اگرروز دیگر عین عمل را تکرارکنند بالاي آنها قهرشده ایشانرا جزا دهیم، درینجاست که شاگردان حیران میمانند که چه

کنند بناً خسته ودل سرد شده ومیگویند که این چه قسم معلم است ، پس درینجاست که دسپلین صنف برهم میخورد وفضاي صنف ناآرام گردیده ، وتدریس خوبترصورت نمي گیرد .

بعضي اوقات یك معلم اصلاً ازاصول معلم بحیث مرکز فعالیت درس کارمیگیرد،امادسپلین را به کارمي برد که اصول شاگرد بحیث مرکز فعالیت درس ایجاب مینماید وبعضي وقت برعکس آن. یعني دراوقات مناسب جهت دسپلین خود را تغییر میدهد، گاهي یك طرف را نظربه شرایط نسبت بطرف دیگر توجیح میدهد مثلاً ازکارگروپي درتدریس خود استفاده میکند امابراي شاگردان میگوید که متوجه باشید غالمغال نکنید!وصنف را کنترول میکند (غالمغال و گشت و گذار شاگردان درکارهاي عملي وگروپي وغیره ازخصوصیات اصول شاگردبحیث مرکز فعالیت درس میباشد .) .

وقتیکه شاگردمعلم خودراشناخت پس فکرمیکند که درمقابل وي چه کارکند ومعلم ازاو چه میخواهد که آنرا اجراکند،لذا ماباید یك دسپلین آشکارا وثابت درصنف داشته باشیم . زیرا اگرمعلم درصنف ثابت قدم نباشد درتمام فعالیتها ئیکه درصنف ازشاگرد میخواهد دسپلین صنف تغییر مي خورد .

گفتارفوق راجع به دسپلین صنف است که معلم ازکدام طریق عمل کرد ثابت درصنف کاربگیرد،نه مربوط به تخنیك واصول تدریس . اگر معلم ازاصول شاگرد بحیث مرکز فعالیت درس درتدریس خود کارگرفته و به آن ارزش میدهد اما ازدسپلین معلم بحیث مرکز فعالیت درس کارمیگیرد، تفاوت نمیکند زیرا دسپلین مذکور رامفید فکرمیکند و بر عکس آن شاید بعضي مشکلات داشته باشد. دراین جا به تخنیك تدریس و دسپلین هردو اشاره شد ، اما مقصد ماتنها دسپلین صنف میباشد،اگر شما دسپلین معلم بحیث مرکز فعالیت دارید ومیخواهید که تخنیك تدریس شاگرد به حیث مرکز فعالیت درس را انتخاب ویا استعمال کنید،درینجا طوري کاروعمل نمائید که راحت وآسوده ترباشید .

مثلاً:اگر غالمغال وآزاد گشت و گذار شاگردان را بهرطرف خوش ندارید باید به شاگردان بگوئید که من ازتخنیك تدریس شاگرد بحیث مرکزفعالیت کارمیگیرم امامقررات آنرا خوش ندارم وشما باید غالمغال نکنید . معلمیکه کنترول درصنف دارد و شاگردان را هیچ آزاد نمیگذارد (معلم بحیث مرکز فعالیت درس میباشد) ، اگرازتخنیك شاگرد بحیث مرکز فعالیت درس استفاده کند ، شاید دراول مشکلات داشته باشد اما به مرورزمان کم خواهد شد .

نظم ودسپلین مؤثر صنف ازمهمترین مهارت هاي است که معلم میتواند دروقت تدریس از آن استفاده به عمل آورد اگرمعلمان محبوب نباشند اکثروقت درسي شان وقف حفظ فضاي آرام صنف میگردد. بسیاري ازموضوعات بالاي پرابلم هاي نظمودسپلین صنف اثر میگذارند و آنها حتي خارج ازمحیط درس وسعت مي یابند.معلمان باید درك کنند که موضوعات مانند :

سایز صنف . تسهیلات اتاق درس ، سلوك وطرزتلقي خود معلم ،مسئولیت هاي کاروشغل درخانه ، سوء تغذي ، بي خوابي ، فاصلهٔ طي شدني بین خانه و مدرسه ، نظرمودم درمورد رول عنعنه ئي وفرهنگي

معلم وانگیزهٔ شخصي اودرمورد حاضرشدن به درس ووضع کلتوري به نحوي بالاي سلوك شاگردان وفضاي صنف تاثیر وارد میکند. همچنان درك این نکته مهم است که شاگردان به بعضي ازمیتود هاي درسي عادت کرده اند ،درصورت ایجادتحول سریع درین میتود ها اگرچه ازنگاه پیداگوژي (فن تربیت) این تحول مثبت ومؤثرهم باشد درصنف مشکلات بارخواهد آورد .

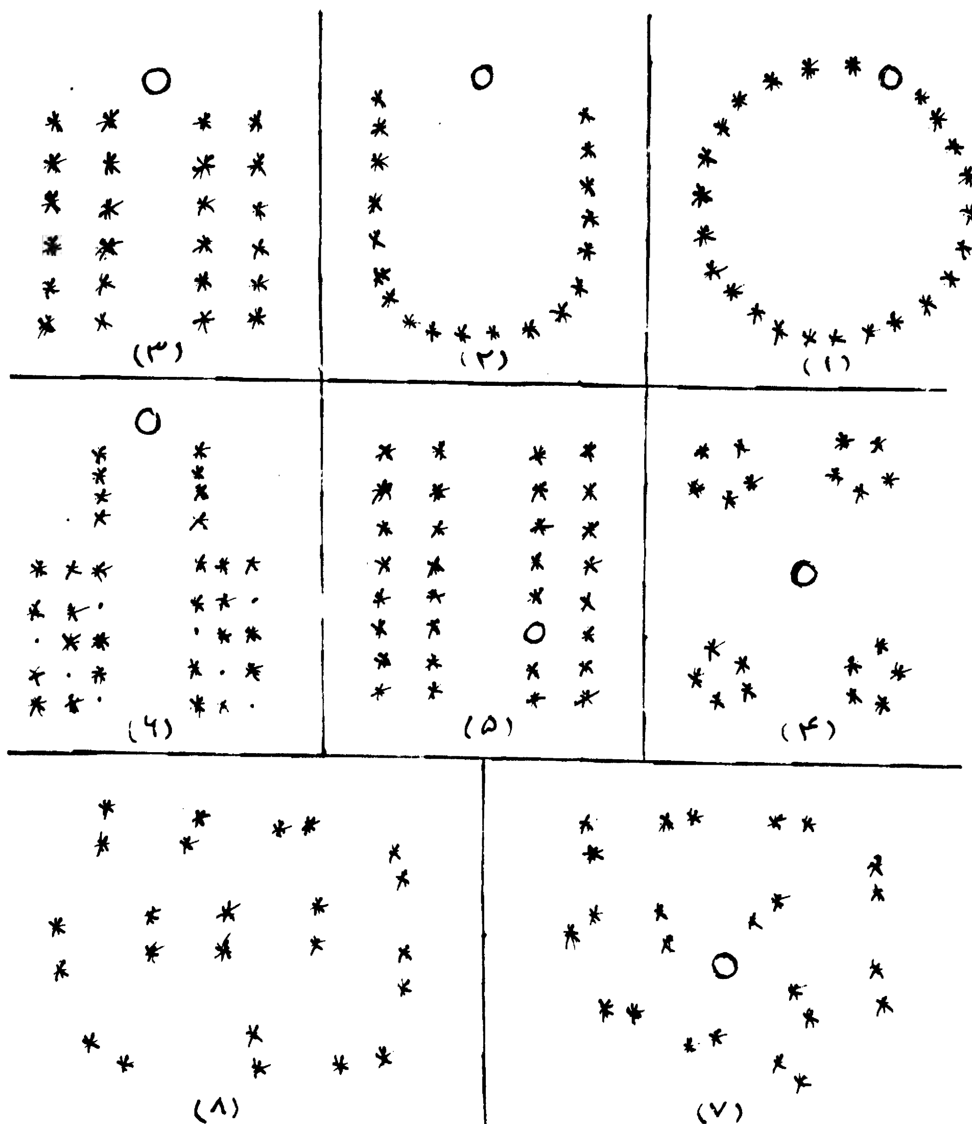
علاوه ازآن انواع موضوعات راکه بالاي نظم دسپلین صنف تأثیرمیگذارد قرارذیل عنوان قرارمیدهیم :

- جنبه هاي فزیکي اتاق درسي (طرزوترتیب نشستن شاگردان درصنف حین تدریس) .
- توقعات ومحدودیت ها (قانون و مقررات یك معلم درداخل صنف براي شاگردان) .
- ملحوظات طرح نصاب تعلیمي .
- سیستم امداد وحمایت .
- طرزتلقي هاي معلمان .
- امورعادي تدریس .
- معلم درجریان درس .
- حل پرابلم هاي دسپلین .
- استفاده ازحد اقل دسپلین ضروري .

نظر به چگونگي استعمال اصول تدریس ، جابجاشدن (ترتیب کردن) و نشستن شاگردان درصنف فرق میکند وطرز نشستن شاگردان دراتاق درسي (صنف) بالاي نظم ودسپلین صنف تأثیر دارد که ذیلا بالاي آن روشني میاندازیم .

جنبه هاي فزیکي اتاق درسي (طرزوترتیب نشستن شاگردان درصنف حین تدریس) :

وقتیکه درس میدهید شاگردان خودرادرصنف چطورمي نشانید ؟ یا به عبارهٔ دیگر وضع فزیکي صنف (اتاق درسي) تان چطور باشد ؟ اتاق درسي (صنف) باید تاجائیکه ممکن باشد ، طور مستریح وآمادهٔ یادگیري وآموزش ترتیب داده شود . تنوع درترتیب و طرز نشستن شاگردان بالاي تدریس ودلچسپي عملیهٔ آموزش تأثیر بسزایي دارددرحالات مختلف نظر به استعمال روشهادرتدریس قرارذیل نشان میدهیم :

(دراشکال فوق شکل (ο) معلم وعلامات (*) شاگردان را نشان میدهد .)

شکل شماره (۱) که شاگردان به قسم دایروي نشسته اند ، کنترول معلم نسبتاً زیاد میباشد ومشورهٔ فکري درآن بکاربرده میشود،تنها معلم کنترول دارد و فعالیت بطرف شاگرد زیاد میباشد.شکل شماره (۲) که شاگردان به قسم نعل مانند نشسته اند ، معلم کنترول دارد ونزدیك به اصول معلم بحیث مرکزفعالیت درسي بوده و درروش هاي سوال و جواب ، مشورهٔ فکري وتعارف هم بکاربرده مي شود .

شکل شماره (۳) معلم بحیث مرکز فعالیت بوده ولکچرمیدهد وگاه گاه درمیتود هاي نمایش ، سوال و جواب هم بکاربرده میشود.

درشکل شماره (٤) کارگروپي صورت گرفته و راه معلم به هرطرف،جهت گشت و گذارباز بوده وشاگردبحیث مرکز فعالیت درس میباشد. درشکل شماره (٥) معلم کنترول زیاد نمیکند وخود معلم به قسم شاگرددرصنف موقعیت اختیارکرده وشاگردان زیاد کارمیکنند وبراي کارعملي انفرادي هم بکاربرده میشود،درشکل شماره (٦) ازروش مسابقه کارگرفته میشود ومعلم دروسط موقعیت دارد و کمي کنترول

(إِنَّمَا بُعِثْتُ مُعَلِّماً وَإِنَّمَا بُعِثْتُ لِأُتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ)

« جزاين نيست به تحقيق كه من معلم فرستاده شده ام » و « جزاين نيست كه من فرستاده شده ام تا مكارم اخلاق بشري راتكميل وتمام نمايم . »

مدرس ومعلم برگزيده شده ام تا انسانهاي تربيت كنم كه ازمكارم اخلاق حميده وخصال نيكو وپسنديده برخوردارباشند. چون آفريد گارمتعال ميآفريند ،پدر ومادرپرورش وتربيت ميكند وآموزگار ميسازد ،تعليم ميدهد وتربيت اخلاق حميده ميكند تا جهان انسانها جهان انسانيت ومقام انسانها مقام آدميت باشد.

حضرت علي كرم الله وجهه ميفرمايند :

(مَنْ عَلَّمَنِيْ حَرْفاً فَهُوَ مَوْلَايَ) « كسيكه بياموزدحرفي مراپس اوسوروآقاي من است »

گويند هارون الرشيد خليفهٔ عباسي،روزي ازوزرا و بزرگان درباريرسيد كه عزيزترين مردم كيست ؟ همه گفتند : خليفه ! او گفت كه عزيزترين مردم كسي است كه شهزاده گان كفش هايش راپيشروي پايش ميگذارند . موادش « كسائي » معلم امين ومامون فرزندانش بود كه درگذاشتن پاپوش معلم خويش ازيكديگر سبقت ميجستند بالاخره فيصله كردند كه هريك شان يك كفش راگرفته پيشروي پاي استاد خود بگذارند

اي كودك دانش طلب عاقبت انديش — اين پند بياموزكه گويند حكيمان
مقام معلم زپدربيش بود بيش — كين پرورش تن دهد آن پرورش جان

ازينكه اوصاف مقام عالم ومعلم زيادميباشد ونميتوانيم آن را درچندسطر تشريح و بيان نمائيم چنانچه گفته اند .

« گل همان به كه خودبويد نه آنكه ديگران گويد »

حال بهترخواهد بود تا بشناسيم كه :

معلم كيست ؟

ازنام ومقام مدرس ومعلم پيداست كه اوبايد نمونهٔ كامل عقيده وايمانداري ، تمثيل وتمثال زنده تقوي وپرهيزگاري ،عدالت وامانت داري ،مودل ومظهرمؤثرعمل نيك ومردم داري آينه تمام نماي اخلاق حميده انساني تواضع وبرده باري نشانهٔ كمال هنر . درامرآموزش وپرورش وعلامهٔ تعهد ومسئوليت شناسي باشد تا بتواند دربرابر تعهد ومسئوليتي كه دارد بوظيفهٔ مقدس خويش وژرفاي معنوي آن درساختمان وتشكل شخصيت شاگردان ونقش سرنوشت سازآيندهٔ شان،جامعهٔ شان وجهان شان متوجه گردد واحساس كند كه چه بارسنگين مسئوليت وامانت عظيم تعليم و تربيت بدوش اوبوده كه تنها بدورهٔ خودش . جامعهٔ خودش

نیز وجود دارد و شاگردبحیث موکزفعالیت درس میباشد . درشکل شماره (۷) شاگردان درتیم هاي دونفري کارکرده و معلم به هوطرف حرکت کوده میتواند وفعالیت شاگردان زیاد میباشد. درشکل شماره (۸) معلم اطمینان زیاد دارد و شاگردان مرکزفعالیت بوده ، معلم درصنف موجودنیست و درگروپهاي جوره ئي دونفري فعالیت درصنف جریان دارد. ناگفته نباید گذاشت که دراشکال نمره ۱ ،۲، ۳، ۵، ٦ باید شاگردان به ترتیب تناسب نموي جسمي ووضع صحي آن شانده شوند ، طوریکه شاگردان خوردسن ومعیوب درقسمت اول (پیشروي صنف) باشند .

بسیاري ازمعلمان دراتاق هاي که درس میدهند،یا اتاق درسي شان خورد میباشند ویا اینکه درصنف شان چوکي هاي ثابت ویادرازچوکي وجود دارد که درینصورت معلم نمیتواند وضع فزیکي صنف خودراطبق ضرورت تغییر دهد پس درینصورت معلم میتواند تختهٔ سیاه راگرفته خارج صنف زیردرخت ویاهواي آزاد تدریس کند ولي به خاطرباید داشت که توجه شاگردان را اشیاي دیگر ازدرس به خود معطوف نگرداند .

استعمال چارت ها ، نقشه ها ، کره ها و سایرنمایش هائیکه ازمنابع محلي ساخته مي شوند به شاگردان چنین احساس تعلیمي و تربیتي مي بخشد که میتواند درتعین وضع وفضاي صنف مؤثرباشد.

تغییر درصنف چه فایده دارد ؟

ساختمان فزیکي صنف وتغییر جاي شاگردان براي تدریس فواید ذیل رادارا است :

۱ - براي شاگردان دلچسپ است .

۲ - یك نوع تغییر درکاروفعالیت میباشد .

۳ - شاگردان درس راخوب میآموزند .

٤ - براي تطبیق هرروش درسي زمینه را مساعد میسازد .

۵ - شاگردان به هروضع وموقعیت عادت میکنند .

٦ - اضطراب ازشاگردان دورشده وباهمدیگر روحیهٔ همکاري پیدا میکنند .

قبل ازینکه به صنف بروید باید سوالات ذیل را ازخود بپرسید :

(وقتیکه به صنف میرویم باید چه قسم معلم باشیم ؟ دسپلین مادرصنف چطور باشد ؟

روش وتخنیك درس من چیست ؟ شاگردان چه قسم خوبتریاد گرفته مي توانند ؟

باچه نوع اصول ودسپلین شاگردان درس را خوبتروبهترمي آموزند ؟)

توقعات ومحدودیت ها (قانون ومقررات یك معلم درداخل صنف براي شاگردان) :

هرمعلم درصنف باید یك سلسله مقررات معینه داشته باشد.درموردانیكه كدام روش قابل قبول و كدام سلوك قابل قبول نیست تصمیم بگیرد، حدود روش قابل قبول درمورد غالمغال ، حركت، گفتگو ، كنترول خودي ، آغاز كار، انجام كار وسلوك خوب باید مشخص شود. درین مورد مباحثه بامعلمین محل میتواند یك معلم را درتعین چنین حدود و مقررات كمك كند زیرا دستورالعمل هاي اخلاقي ازیك محل وكلتور فوعي تامحل دیگر وكلتورفوعي (درداخل عین كلتور) ازیك كلتور تا كلتوردیگر وازیك مدرسه تامدرسه دیگر فرق میكند و این قواعد ومقررات باید منصفانه، واضح وازنگاه كلتور (رسم ورواج) مناسب باشد و معلم باید از ایجاد قواعد بسیارزیاد اجتناب نماید تا باعث ضیاع وقت تدریس وامور تعلیمي نگردد قبل ازینكه مقررات ، قواعدو دساتیردرصنف تطبیق شوند معلم باید نكات آتي را درآن مدنظربگیرد :

۱ - باید توقعات ، مقررات و محدودیت هاي دسپلین معلم قبلاً براي صنف تعین و تثبیت گردد و براي شاگردان آن را اعلان كرده و به آنهاخوب بفهماند كه مقررات من درصنف چنین است .

۲ - قانون ،مقررات ودسپلین مادرصنف باید شماره وارتهیه گردیده وهرقاعده وهردستورباید به شاگردان اشكارا وروشن ، بادلایل توضیح وتاثیرآن درآموزش و پرورش روشن ساخته شود.

مثلاً: من ازنزدتان میخواهم كه كتاب ، قلم وكتابچه تانرا براي همیش درصنف باخود بیاورید، به این دلیل كه اگر كتاب نزدشما نباشد ، چطور میتوانید كه درس جدید را یادبگیرید ؟

اگر كتابچه هاي خویش را به صنف نیاورید ، وظایف خانگي تان درخانه مانده وهم براي فردا یاداشت گرفته نمي توانید ودرصنف هم براي خط نوشتن كاغذ ندارید . اگر قلم نباشد توسط چه درصنف نوشته میكنید ؟ ازنوشته بازمیمانید ...و غیره .

۳ - قانون ومقررات خودرادریك ورق نوشته و پیشروي صنف بالاي دیوار نصب نمائید تاشاگردان آنرا بخوانند وتوجه شانرا به توقعات معلم معطوف سازند .

٤ - قواعد، مقررات ودساتیرباید به طرزمثبت اظهارشوند وازمعني وفحواي منفي آن اجتناب شود (یعني مقررات وضع شدهٔ تان درصنف بطرف مثبت بودن كارباشد ، نه بطرف منفي بودن آن) .

مثلا : اگرعوض عبارت (درامتحان نقل نكنید) ،عبارت (ازشاگردان توقع بوده میشود تاحین امتحان طبق مقررات به كارخویش مشغول باشند) بحیث قاعده و دستوربكاربرده شود بهترخواهد بود .

٥ - معلم باید قبلاً تشریح بد هد كه خلاف ورزي ازقانون جزا دارد و شاگردان قبلاً جزاي هرمادهٔ آن را بدانند .

مثلاً : معلم قبلاً براي شاگردان بگوید كه اگریكي ازشما بنابودلایل معقول دومرتبه به صنف ناوقت میآید من مراعات شمارا میكنیم وكدام جزانمیدهم واگو بارسوم ناوقت تر میآئید براي تان جزامیدهم (جزاي تعین شده قبلاً درقانون بیان شده باشد) .

ولي بخاطر باید داشت که عواقب منفي ناشي از قانون شکني (جزاها) انساني بوده وازنگاه کلتور مناسب باشند (از تحقیربايد اجتناب گردد وتمام مساعي بخرچ داده شود تاحیثیت وکرامت شاگردان ، صرف نظرازسلوك نامطلوب شان حفظ گردد) .

پس مي گوئیم که درصنف باید دسپلین ثابت واستوار داشته باشیم ودرمقررات وضع شدهٔ خویش ثابت قدم باشیم ومطابق به آن رفتارنمائیم تافضاي صنف آرام بوده و تدریس مابوجه احسن وخوبترادامه یابد ودرغیرآن شاگردان زودتر مغایرت واختلاف درسیستم دسپلین ماپیدا خواهند کرد که درنتیجه فضاي صنف بي نظم گردیده و عملیهٔ آموزش و پرورش خوبتر وبهترصورت نمیگیرد .

ملحوظات طرح نصاب تعلیمي :

اگراهداف فعالیت هاي درسي ومواد درسي ناموزون انتخاب شوند شاگردان دراثرآن کم حوصله ،خون سرد ، خسته ومأیوس مي شوند. که این همه به سلوك نامطلوب منجرمیگردد ودسپلین صنف برهم میخورد. .معلمان باید بالاي مضمون خود حاکمیت خوب داشته وفعالیت هاي درسي را طرح ریزي کنند که به شاگردان دلچسپ ولذت بخش بوده ودرعین حال محتواي درس راکه باید تدریس شود نیز درنظرگرفته و شاگردان را درفعالیت هاي درسي سهیم ساخته و درصورت امکان سایر جنبه هاي زندگي شاگردان را احتوا نماید که درنتیجه فضاي صنف آرام بوده و تدریس بدوناختلال صورت میگیرد.

سیستم امداد وحمایت :

معلمین باید یك سیستم حمایت را غرض تنظیم کارتدریس خویش که امورمدرسه و جمعیت مربوط رادربرمیگیرد تشخیص وتأسیس نماید واین سیستم باید حمایت سایر معلمان ، مسؤلین مدارس ووالدین راشامل گردد . این بسیارمهم است که معلم حمایت مدیرمدرسه (مبني برسیستم تنظیم صنف خود) را حاصل کند زیرا حل تمام پرابلم هاي دسپلین ازحطهٔ وقت دست داشته وقدرت اوخارج است ، معلم باید قواعد ودساتیر خودرابه مدیرمدرسه هرچه زودترتوضیح کند و به سایرمعلمان هم جهت حمایت شان ازسیستم تنظیم درس خود یادآوري نماید .

هروقتیکه که ممکن باشدمعلم باید باوالدین شاگردان نیز درتماس شود و باب مفاهمه رابه آنها بازنماید و به این وسیله یك سیستم احتیاطي حمایت را براي سیستم تنظیم درسي وصنف خود ایجاد نماید .

طرزتلقي معلمان :

معلمان باید ادعاي خویش را مبني برحق تدریس وقدرت دسپلین وتوانائي خویش درکسب آموزش شاگردان به اثبات برسانند تاهمه شاگردان ازطرز تلقي معلم چنین درك كنند كه معلم به هیچ وجه اجازه نخواهد داد تادرحق تدریس وآموزش شاگردان مداخله صورت گیرد .

چون معلم براي شاگردان به حیث سرمشق ونمونه تلقي مي شود بناً گفتار وعمل اوباید همان طور باشد كه ازشاگردان خویش توقع دارد. شاگردان درمورد اینكه آیا معلم باعلاقه درس میدهد یانه حساس ودراك اند . لذا معلم باید تاحد ممكن مثبت عمل كند وازین امر آگاه باشد كه طرزتلقي اوبالاي شاگردان اثر میگذارد .

امورعادي تدریس :

این امورعبارت ازامورعادي تدریس وارائهٔ درس میباشد طوریكه قبلاً ذكرشد امورروزمره وعادي تدریس درمورد توضیح آنچه ازشاگردان توقع برده مي شود اهمیت دارد معلم باید امورروزمرهٔ درس مانند ، داخل شدن وخارج شدن از صنف ، تیزكردن پنسل ، گرفتن ووایس گذاشتن مواد ، رفع حاجت و غیره را صریحاً به شاگردان توضیح كند. اگرمعلم براي دروس خود آمادگي خوب ومنظم داشته باشد ، فرصت خواهد داشت كه به جنبه هاي دیگر تنظیم ودسپلین صنف عطف توجه كند، كه درنتیجهٔ آن ازطرف شاگردان معمولاً بخوبي استقبال شده و درس درفضاي آرام پیش میرود .

معلم درجریان درس :

طرزحركات وسخن راني معلم بالاي پروسهٔ تدریس تأثیرمهم دارد بناً معلم باید درجریان قواعد كلیدي ذیل راحین ارائه درس جهت جلب توجهٔ شاگردان بخاطر داشته باشد .

- دراثناً سخن راني به شاگردان نگاه كرده،واضح وروشن تكلم نماید .
- ازتختهٔ سیاه به نحومؤثر استفاده كند ودرصورتیكه نوت هاي زیادي رابالاي تختهٔ سیاه نوشته كردني باشد ، بوقفه هاي لازم روبه شاگردان نموده و باایشان حرف بزند و بازبه نوشتن برگردد .
- توجه خودرابه همه شاگردان معطوف دارد ، تماس چشم به چشم باهمه شاگردان نه باچند نفر محدود ، براي حفظ نظم و دسپلین صنف بسیارمهم است .
- ازوضع تمام شاگردان موجوددرصنف آگاه باشدوحین سخن راني خود بادقت به هرسوي صنف نگاه كند .
- حركات وصداي خود را كنترول نماید (این ها هم وسایل مؤثر جلب توجه شاگردان اند). معلمان همچنان باید ازبعضي حركات كه ازنگاه كلتور اهانت آمیز و یا نفرت انگیز بوده باعث سوء تفاهم تلقي

میشود آگاه باشد،لباس ووضع ظاهري معلم مهم است،معلمان باید ازمعیارهاي محلي وآنچه درزمینه ازآنها توقع برده میشود باخبرباشند.

حل پرابلم هاي دسپلین :

بعضي ها مدعي اند که اگردساتیر ومقررات دسپلین صنف قبلاً مشخص وتوضیح شوند، ازاکثري پرابلم هاي دسپلین جلوگیري شده میتواند امابخاطر باید داشت که حتي درصنوف درسي بهترتنظیم شده هم پرابلم هاي دسپلیني بروزمیکند که معلم باید ستراتیژي وتدابیر رسیدگي به آن را دراختیارداشته باشد(طوریکه قبلاً تحت عنوان حل مشکلات صنفي درین فصل راه حل چند مشکل کار شد .)ونکات مهم کلیدي ذیل را درارتباط حل پرابلم هاي دسپلیني صنف درنظربگیرد .

ستراتیژیها وتدابیر عمومي :

– معلم باید سعي کند تاحین وجود اختلال درصنف تدریس نکند ، درس باید در چنین حالت متوقف شود وشاگردان بارعایت خاموشي براي چند لحظه وادار شوند وبعداً درس شروع گردد .

– معلم باید وضع راکنترول کند واز بلند کردن آواز خود با چیغ زدن علیه شاگردان اجتناب نماید او باید باصداي نرم وکنترول شده حرف بزند وپرابلم را به خون سودي حل کند .

– باید نگذارد که وضع از کنترول خارج شود وپرابلم هاي جزئي دسپلین مانند ، پرگوئي وشوخي غیر ضروري را نادیده نگیرد بلکه در زمان مناسب چاره سازي کند ، معیار هاي لازم باید درمورد روش وسلوك شاگردان دربین صنف مشخص وجداً از طرف آنها رعایت شوند .

– وضع معلم نباید زشت واهانت آمیز باشد ، بلکه آرام ، سنجیده ، درهمه اوقات واحوال نمایانگر حفظ آداب و وضع مسلکي اوباشد .

– معلم نباید حل تمام پرابلم هاي دسپلین رابه دوش خود گرفته بلکه سر معلم یا آمر مدرسه را نیز در زمینه مطلع وآگاه ساخته ودرحل پرابلم هاي جدي اورا دخیل سازد .

ستراتیژي هاي رسیدگي به شاگردان آشوب گر واخلال گر :

– معلم باید نگذارد که شاگردان آشوبگر یکجا بنشینند . به شاگردان باید فهمانده شود که نشستن پهلوي رفقاي شان درصنف امتیازیست که به ابراز آداب نیکو کمائي شده میتواند .

– معلم نباید وقت زیاد درس را خطاب به شاگردان آشوب گر واخلال گر صرف نماید ، درصورتیکه پرابلم دریك وقت معقول ومناسب حل شده نتواند ، از شاگرد خواسته شودکه صنف را ترك کند بعداً به درس ادامه داده شود .

- به شاگردان اخلال گو در خارج ازصنف تماس گرفته شود وقتیکه بعضي از شاگردان به اخلال گوي درصنف دوام بدهند ، تماس با آنها بعد ازساعت درسي ویا بعد ازرخصتي جهت تشخیص پرابلم (درك علت روش نا مطلوب شان درحین جریان درس) ممد واقع شده میتواند .

هنگامیکه سلوك مطلوب ازشاگردان اخلالگردیده شد فوراً تحسین وتشویق شوند ودرفعالیتهاي صنفي سهیم گردند .

استفاده ازحداقل دسپلین ضروري :

معلمان باید اصل استفاده از حداقل دسپلین راکه جهت حفظ محیط مثبت آموزش ضروري است ، رعایت کنند. تکنیك هاي دسپلین جهت نگهداري حقوق تدریس وآموزش مهم است . لیکن دسپلین نباید بذات خود بحیث هدفي تلقي شود، از کار برد بیش از حددسپلین اجتناب شود وتنها همانقدردسپلین بکار برده شود که براي حفظ محیط مؤثر صنف ضرور است. براي بعضي از صنوف دسپلین کم ،ولي براي صنوف دیگر دسپلین زیاد بکار است . این امر براي معلم مهم وضرور است تا توازن درست رادرك ودسپلین لازم رادر صنف مختص به خودش بکار برد .

خلاصه گفته مي توانیم که هیچ فورمول واحدي مخصوصاً درساحهٔ تدریس وجود ندارد که به منظور ایجاد فضاي آرام ومؤثر نظم ، ترتیب ودسپلین صنف در هر جا تطبیق شود . نکته مهم راکه معلم باید بخاطر داشته باشد اینست که دور وپیش خود را بنگرد ، چیز هاي را ازمایش کند ، تصامیمي اتخاذ نماید، بامردم که بالاي درس او تأثیر میگذارد درمورد طرز کار خود اطلاع بدهد ودر تطبیق اجراي تصامیم خود عادل استوار ومنطقي باشد .

هر قدر معلم زود تر درمورد سبك وروش تنظیم صنف خود تصمیم بگیرد وشاگردانراز قواعد ودساتیر مربوط به آن آگاه سازد به همان پیمانه درانجام کار اصلي خود قدم مؤثر برداشته است .

چون مسایل وحالات رواني ، به ارتباط نکات یاد شده در ترتیب نظم واداره صنف بي تأثیر نبوده فلهذا لازم است به ادامهٔ این مطلب درفصل آینده به مطالعهٔ برخي از موضوعات روانشناسي که بسیار مهم وضروري میباشد پرداخته شود .

وَيَسْئَلُوْنَكَ عَنِ الرُّوْحِ قُلِ الرُّوْحُ مِنْ اَمْرِرَبِّيْ وَمَآ اُوْتِيْتُمْ مِّنَ الْعِلْمِ اِلاَّ قَلِيْلاً ۝
(پاره ۱۵ سورة بني اسرائيل آيهٔ ۸۵)

فصل هفتم

روانشناسي (سلوك شناسي)
« Psychology »

این علم بنام علم روحیات،علم النفس وکو دار شناسي نیز یاد میشود.وقتي که ما این عنوان جالب سایکالوژي را تحت الفظي معني نمائيم معني آن شناخت روح « روح شناسي » است واصطلاحات عربي این علم ، روحیات وعلم النفس است وهرگاه به اصطلاح لاتیني این کلمه مراجعه کنیم وکلمهٔ « Psychology » را معني کنیم ، دراینجاست که سایکو (Psycho) بمعني (روان) ولوژي « Logy » به معني (علم) است واز هردوکلمه علم الروح بمیان میآید . عناوین این علم به مفهوم اصلي وواقعي آن ، انسان را باعکس العمل هاي مطلوب درمقابل محیط آماده نمي سازدزیرااین اصطلاحات وعناوین جنبهٔ فلسفي دارد .

اولین عالم که این علم را از فلسفه جدا ساخت (ویلم ولت)آلماني بود که در قرن (۱۸) میلادي روانشناسي را تحت تجربه قرار داد وبراي آن رنگ ورونق علمي داد. حال روانشناسي علم روح نیست . جان دیوي وپیروان وي این علم را بنام علم کردار بشریاد میکند که این یك تعریف واقعي این علم است وکردار یك سلسله فعالیت ها واقدامات براي رسیدن به هدف میباشد. ویا به عبارت دیگر فعالیت هاي معني دار وهدفمند راکردار گویند ، از علماي برجستهٔ معاصر که دکتور(شوایگر) نام داشت گفت : (بیائید این نامها واصطلاحات ، مانند روانشناسي ، روحیات ،علم الروح و حتیٰ علم النفس راترك نمائیم وبجاي آن علم سلوك وکردار را بکار ببریم).

تعریف : روانشناسي علمیست که کردارورفتار موجودات زنده،کشف علل ورابطهٔ آنها را بامحیط مورد بحث ومطالعه قرار میدهد. علم روانشناسي کردار انسانها رابه (٤) دسته تقسیم کرده است مثلاً : سلوك ذهني و سلوك هیجاني که بنام سلوك احساساتي هم یاد میشود ، سلوك اجتماعي وسلوك حرکي که اینك هرکدام آنرا مورد بحث قرار میدهم .

۱- **سلوك ذهني** :- این نوع سلوك ازآن فعالیتهاي بشر بحث نموده که به ذکاوعقل ارتباط داشته وروابط بین مسایل رادرك میکند. امکان دارد این روابط مشابه و یکسان بوده یاباهم فرق داشته باشند ودربین این مشابهت ها واختلافات ذهن انسان فرق وتمیز کرده که همین قسم فعالیتهاي دماغي رابنام سلوك ذهني یاد میکنند. نوشتن (به انشاء درآوردن) ، خواندن وفهمیدن یك مضمون مثال خوب سلوك ذهني است .

۲- **سلوك هیجاني واحساساتي** :- این نوع سلوك ازآن نوع فعالیتهاي انسانها بحث میکند که به خوشي ، خفگان ، قهر وغضب ارتباط دارد. ترس ، عشق ودلاوري هم به سلوك هیجاني مربوط میباشد . وقتیکه شمایك موضوع را مطالعه میکنید واز خواندن آن خوش میشوید ، این خوشي سلوك هیجاني شما را تشکیل میدهد اماوقتیکه شما یك موضوعي را مطالعه مینمائید که از آن کدام مطلب گرفته نمیتوانید ویا آن موضوع راخوب خوانده نمیتوانید وفکر میکنید که وقت ما بیجا مصرف میشود پس در اینجا است که شما خفه میشوید این سلوك رابنام سلوك هیجاني یاد میکنند .

۳- **سلوك اجتماعي** :- این نوع سلوك روابط انسانها را بایکدیگر نشان میدهد چه این روابط خوب باشد یابد. مثلاً:وقتیکه یك مضمون رابه آواز بلند میخوانید برادریکه پهلوي شما نشسته مزاحمت میشود پس درینجاست که سلوك اجتماعي را مواعات نکرده اید، روابط بین اعضاي خانواده ، صنف ویا روابط ما با ، ده ، قریه ، شهر، وطن ویاالآخره باکشور هاي دیگر وجهانیکه درآن زندگي مي کنیم تماماً آن مسائل است که نمایانگر سلوك اجتماعي ما میباشد .

٤- **سلوك حرکي** :- این نوع سلوك عبارت ازآن دسته فعالیت هاي بشر میباشد که منابع ومحصولات تولیدي را به میان مي آورد وسلوك هاي حرکي شامل فعالیت هاي اند که درآن ترتیب وهم آهنگي دست ویا ، بین عضلات وچشم ارزش فوق العاده دارد مانند : دهقاني ، نجاري ، آهنگري ، مسگري ، قالین بافي......... از مثالهاي سلوك حرکي اند .

حالا به این سوال روبرو میشویم که آیا این سلوکهاي چارگانه تنها وبصورت خالص ذهني ، هیجاني ، اجتماعي وحرکي میباشند ؟ ویا اینکه هرچهار این سلوك ها باهم یکجا وترکیب شده اند ؟

واقعیت این است که این چهارنوع سلوك ها بایکدیگر ترکیب شده اند مثلاً:وقتیکه من درانشاء مضموني مصروف هستم پس هوش وفکر من متوجه این است که آن را خوب واضح وتشریح کنم ، درینجا سلوك ذهني من وظیفهٔ را اجرا نموده است،وقتیکه این موضوع را بصورت خوب تشریح نمایم ، احساس خوشي میکنم میگویم که سلوك هیجاني است. اما وقتیکه من روابط اجتماعي رادرصنف مدنظر بگیرم وچنان کلمات وجملات را استعمال نمایم که تمام شاگردان ازآن استفاده نمایند دراینجاست که من روابط اجتماعي را مراعات نموده ام . آشکاراست که درنوشتن این مضمون انگشتان نویسنده درحرکت میباشد وهم آهنگي بین انگشتان وچشم ها به میان مي آید که یك مثال خوب ازسلوك حرکي میباشد پس گفته

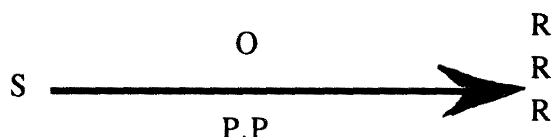
میتوانیم که ترکیب هرچهارنوع سلوك برای انجام دادن یك کار حتمی وضروری اند .

روانشناسی یا علم سلوك وکردار با اقسام سلوك معرفی شد حال سوال مهم دیگر باقیمانده وآن سوال چنین است که منشأ اعمال وسلوك بشر چیست ؟ وچه عواملی در کاراند که مابرای ظاهر کردن عکس العمل اقدام کنیم ؟

غایه ومقصد آن عوامل اینست که مارا برای اجرا کردن یك کار آماده میسازد . اما بازهم جواب مکمل نبوده بلکه جواب صحیح آن (محیط) است که مادرآن زندگی میکنیم لذا گفته میتوانیم که سرچشمهٔ تمامی کارها ،آرزوها ، سلوك وکردارمختلف ، محیط است .

به اساس دلیل فوق معلوم میشود که سرچشمه ودارندهٔ تمای حرکات وسکنات بامعنی وباهدف محیط است . پس محیط راچنین تعریف کرده میتوانیم .

تمام آن عواملی که بالای یك فرد تأثیر میکند واورا برای عکس العمل مطلوب آماده میسازد عبارت از محیط است . بنابراین تعریف آن اشیاء وچیزهائیکه مارا احاطه کرده وبالای ماتأثیر نمیکند ازمحیط ماخارج است وآن عواملیکه بالای ماتأثیر میکند بنام محیط یاد می شود . لذا گفته می توانیم که محیط هریك ما از همدیگر فرق میکند مثلاً:مایك ،یك ورق کاغذ را درصنف برای شاگردان میدهیم وبرای آنها میگوئیم : هرچیزی راکه درصنف می بیند آنرا به ترتیب بنویسد . بعد از وقت معین پارچه های کاغذ را دوباره از شاگردان گرفته می بینیم که بسیار اختلافات درنوشته ها دیده میشود زیرا که تمام شاگردان همه اشیاء رابه یکقسم احساس ودرك کرده نمیتوانند.مامیتوانیم که احساس ، درك ونمایش یك مسئله را ذریعه فورمول ذیل واضح کنیم :

تفصیل فارمول فوق به این قسم است که هرگاه یکی از جمله عوامل محیطی (S = Stimulant) بالای موجودات زنده (O = Organism) یعنی انسان تأثیر کند قبل ازینکه شخص مذکور عکس العمل (R = Response) نشان بدهد مکث وتوقف (P = Pause) میکند بناً گفته می توانیم که دربین عمل وعکس العمل وقفه بمیان میآیدتا اینکه انسان به تجارب گذشتهٔ خود مراجعه کند وبه اساس هوشیاری وذکاوت برای عکس العمل مطلوب که یك انسان را به هدف میرساند اقدام نماید .

چون محیط منشاء اصلی کردار وسلوك میباشد بناً لازم است بدانیم که محیط چند نوع است ؟

اقسام محیط : محیط به سه نوع میباشد .

۱- محیط جغرافیایی :- که بنام محیط طبیعي وفزیکي هم یاد میشود وعبارت است از اقلیم ، آب وهوا ، ساختمان فزیکي ، ستاره گان وزمین که بالاي آن زنده گي میکنیم ، محیط طبیعي بالاي ما ومابالاي محیط طبیعي مؤثر هستیم وباید سعي کنیم که حتي الامکان آنرا تحت سلطه واقتدار خود بیاوریم ودرآن تحول وتغیر لازم ایجاد کنیم . از همین سبب است مي بینیم که زمین هاي خواب ولامزروع آباد شده وحاصلات خوب ازآن بدست میآید ومي بینیم که آب هاي خروشان راتحت ارادهٔ خود آورده ایم وازآن به ارتباط ضرورت هاي خویش استفاده کرده ایم وگاهي مي بینیم که محیط بالاي ماتأثیر میکند مثلاً:سیلاب ، طوفان، زلزله وغیره چیزها .

کسانیکه در دامنه هاي کوه ها زندگي میکنند بمشکلات زیاد روبرو هستند چراکه رفت وآمد آنها درکوه ها ، دره ها ودامنه هاي کوه ها بوده لذا عضلات آنها قوي بوده وقد وقامت بسیار خوب دارند ، وکسانیکه درکنار بحر ودریا ها زندگي میکنند به آواز بلند گپ میزنند به مقایسهٔ کسانیکه در شهرها زندگي دارند .

۲- محیط ثقافتي :

تعریف :- آن چیزهایکه محصول عقیده ، اندیشه ، دماغ وکار وپیکار انسانها است ثقافت نامیده میشود. ثقافت به دوقسم است ، یکي آنکه محصول کارودست انسانها است مانند تعمیرات ، راه هاي بزرگ ، پل ها وغیره که بنام ثقافت مادي یادمي شوند . وآن چیزهائیکه استوار به عقاید میباشدمانند دین ومذهب وهم چیزهاي دیگریکه محصول آراء واذهان مردم اند مثل موضوعات علمي واخلاقي همه بنام ثقافت معنوي یاد میشوند . پس محیط ثقافتي مجموعهٔ ثقافت مادي ومعنوي بوده که بالاي انسان تأثیر دارد . خوشبختانه جوامع اسلامي ما داراي ثقافت عالي وغني ازجنبهٔ معنویات ومادیات میباشد که تحت رهنمائي ها وارشادات مسائل معین دین وشریعت توانسته محیط هائي نابسامان طبیعي واجتماعي انساني را اصلاح نماید وانشاالله درآینده نیز چنان خواهد کرد .

۳- محیط اجتماعي :- مبداء این محیط فرد بوده که از زندگي زناشویي بحث میکند وبالآخره جمعیت هاي خورد وبزرگ را تشکیل مینماید که تابه جوامع بزرگ بشوي ادامه پیدا میکند .

محیط اجتماعي بالاي اعمال وکردار ماتأثیر میکند مثلاً:دیده مي شود که بعضي اوقات ما خود سرانه تابع قوانین اجتماعي هستیم واز ارادهٔ جامعه پیروي میکنیم وتحت تسلط ونفوذ آن قرار میگیریم بعضي اوقات یك فرد رهبري ورهنمائي جمعیت را عهده دار شده،بزعم وارادهٔ خود بالاي اجتماع تأثیر ونفوذ پیدا میکند .

روانشناسي شعبات زیاد دارد ولي مادراینجا به ارتباط مسلك آن شعبهٔ روانشناسي را مورد غور وبحث قرار میدهیم که بنام روانشناسي تربیتي یاد میشود .

وزمانهٔ خودش مربوط نیست بلکه دراواپسین ترین دوره ها ، جامعه ها وزمانه ها نیزاثربخش میباشد چون علم ودانش، عالم ودانشمند ، نوابغ ومخترعین ازهرکجائیکه باشند منسوب به آنجا نبوده بهمه جاها وهمه عصرها تعلق میگیرد یا به عبارهٔ دیگراثراوارزش جاویدان بخود میگیرد.

مدرسین ومعلمین آن متفکرین اند که درشروع کارخویش فکرمیکنند و تشخیص میدهند که چه وظیفه دارندیاچه کساني موظف اند وبراي چه توظیف شده اندیعني میدانند که وظیفهٔ بسي مهم دارند ومسئولیت ارزشمندي رادرقبال وظیفه عهده دار اند،تربیت انسان ، ساختن انسان نه تنها براي خودش ،براي انسانها ، انسان پروراندن بهدف تربیت انسان ، انسان نمونه تربیه کردن ، بحسن اخلاق ، به شاگردانش اخلاق حمیده بخشیدن وبواسطهٔ علم عالم پروراندن واقعاً وظیفهٔ سترگ ومسئولیت بزرگ وارزشمند معلم میباشد.

افرادموردپرورش وآموزش،عدهٔ طفلانیکه آغوش گرم و پرمهر خانواده راترک کرده اند تا به آغوش مهربانتروزیبا ترمدرسه پناهنده شوند و آن کمبودي هاي راکه پدر و مادرنتوانسته اند تکمیل کنند ، درمدرسه مدرس ومعلم بانوازش هاي خاص دلجویانه و مربیانهٔ خویش بااحتیاط تمام ،ماهرانه پوره واکمال نمایند و تا ازین گلدسته هاي بوستان آدمیت باغ بیارایند که سرمایهٔ افتخارمدرسه ، خانواده واجتماع خویش درآینده باشند .

خوشا! به مدرسان ومعلمانیکه چنین کرده بتوانند وخوشابحال سعادتمندان که درچنین جامعه چانس زندگي وزیست داشته باشند .

امیدواریم وانتظارآنراداریم که این مدینهٔ فاضلهٔ انساني درجوامع اسلامي باجان فشاني وزحمتکشي استادان ومربیان مؤمن ومسلمان برآورده شود تا واقعیت عدالت ، تمدن ورفاه معنوي ومادي افراد رابدون هرنوع کمبود وبدون هرگونه تبعیض منفي درپرتو دین اسلام وفعالیت اسلامي خویش برآورده سازند. وبه همه داعیان مکاتب بي اساس فلسفي دیگرثابت نمایند که تنها مکتب اسلام ، فلسفهٔ اسلام وجهان بیني اسلام ، توانایي برآورده ساختن همه خواسته هاي فطري وانساني بشررامطابق قوانین شریعت وموافق اصول دین مبین اسلام دارامیباشد . بسیارزیباوبجا ست که حبیب خداوند جل جلاله حضرت محمد مصطفیٰ صلي الله علیه و سلم فرمودوثابت کرد.

(اِنَّمَا بُعِثْتُ مُعَلِّمًا وَاِنَّمَا بُعِثْتُ لِاُتَمِّمَ مَكَارِمَ الْاَخْلَاقِ) .

معلم ومدرسیکه تدریس وتعلیم میکند باید این انگیزه را باخود داشته باشدکه درامرتعلیم وتدریس باچه مسئولیت بزرگ مواجه است وچه رسالت جلیل ، مقدس وبارزش بعهدهٔ او گذاشته شده،ساده نیست تدریس کند! باید تدریس کند! اما طوریکه اصول تدریس راباپیروي ازمربیون حقیقي وراهنمایان امورآموزش وپرورش آموخته باشد وبداند ونیزقدم بقدم تعقیب وعملي نماید تا به اهداف عالي تعلیم وتربیت ازنگاه فضیلت علم درمورد تدریس شاگردان وطالبان علم فایق آید.

روانشناسي تربيتي :

عبارت ازعلم است که ازرفتار وکردارانسان ، عوامل ،علل وارتباط آن با محیط بحث مینماید . حالات شاگردان راتحت غور قرار میدهد ،روش هاي مختلف تعليم وتربيه وبدست آوردن آنرا مطالعه مي نمايد ، باطفل وشاگرد کمك مي کند تابه اطمنان خاطر با جامعهٔ که درآن زیست مینماید سازگار باشد .

مسائل وموضوعات مورد بحث روانشناسي تربيتي هم بسيار زياد است اما دراينجا چند چيزيکه درقدم اول براي معلمان ضروري است ذيلاً آن را مورد مطالعه وبحث قرار میدهیم .

I- شناخت شاگردان :- براي اينکه يك معلم بتواند مطابق به خواسته ها ، علايق وضوروريات شاگردان آنهارا کمك نمايد ودر کار خود (تعليم وتربيت) کامياب بوده ، براي هرشاگرد کار اومفيد وبوجود آورندهٔ تغيرمثبت باشد ،پس لازم است تا هرشاگرد خود را از لحاظ وضع زندگي ، اجتماعي ،اقتصادي ، حالت صحي ، فرهنگي ، هيجاني ، عواطف وحالات ديگر رواني خوب بشناسد .

به همين اساس وقتيکه يك معلم بار اول داخل صنف مي شود بايد حداقل براي شناخت شاگردان نكات ذيل رادرنظر بگيرد :

١ - عمرشاگرد .

٢ - ولي يا سرپرست شاگرد .

٣ - وظيفهٔ ولي ياسرپرست شاگرد .

٤ - وضع صحي شاگرد .

٥ - وضع اقتصادي شاگرد که زندگي مرفه دارد یامتوسط ويافقيرانه .

٦ - محل زندگي شاگردکه زندگي شهري دارديادهاتي وايلاقي،همسايگان آنها كيستند ، چي وضع وچه كاروباردارند؟

٧ - فاصلهٔ مدرسه وخانهٔ شاگرد که ازجاي دورمي آيد يانزديك،وسايط رفت و آمد او چيست ؟

٨ - دانش قبلي شاگرد که آيا درخانه يا مسجد درس خوانده يانه ؟ ازكي درس خوانده ؟ (عالم دين ، معلم ، پدرومادروغيره) .

٩ - شناخت رفيقان شاگرد درمدرسه وخارج ازمدرسه .

١٠ - شناخت اوضاع وحالات رواني وذهني شاگرد مثل جرأت ، عواطف، احساسات،رفتارو كردار اجتماعي ، اخلاقي وغيره .

شناخت آمادگي قبلي شاگردان :

ناگفته نماند که علاوه ازنکات فوق معلم باید ازنگاه آمادگي هاي قبلي نیزشاگردان خویش را بشناسد و فکرنکند که شاگردان تازه وارد مدرسه چیزي نمیدانند یعني یك عده ازشاگردان شاید درخانه یا مسجد درس خوانده باشند،ولي عدهٔ دیگر شاگردان که درس نخوانده اند نیز بسیارچیزهاي مربوط به آموزش و پرورش را میدانند و آمادگي هاي دارند مثلاً:درلسان مادري گپ زده میتوانند ، گوش کردن راعادت کرده اند،کتاب،کتابچه ، قلم و کاغذ سفید و رنگ ،........ رامي شناسند و هم میدانند که مدرسه جاي درس خواندن است . درقسمت دینیات نام خدا (ج)،دین ، پیغمبر(ص) ومذهب را آشنا هستند، کلمهٔ طیبه را یاد دارند ، وضو کردن ، نمازخواندن را دیده اند. مسجد را میشناسند و شاید به مسجد هم رفته باشند وروزه گرفتن والدین رانیز دیده اند .

معلم باید متوجه این نکته باشد که اطفال وجوانان ازنگاه سطح دانش وشیوهٔ آموزش و پرورش باهم فرق دارند ولازم است هردسته موافق به سویهٔ شان تدریس شوند مثلاً: اگرمابراي هردودسته موضوع مین ، اقسام مین ، طرزکارگزاري وخطرات آنرا تشریح کنیم . چون داشتن معلومات دراین باره بخاطربازگشت مهاجرین یك امرضروري میباشد لازم است براي اطفال بسیار ساده و روان بیان شود،با این قسم :

(مین بسیاربدچیز است ، انسان وزنده جان رامیکشد ، خانه ، موتر و هر چیزرا خراب میکند مین به دوقسم است خورد وکلان . که مین هاي خورد براي ازبین بردن انسان وچیزهاي کوچك بکارمیرود ومین هاي کلان براي ازبین بردن خانه موترو چیزهاي کلان بکارمیرود. مین هاي خورد به شکل سامان بازي ، قلم ، قطي و غیره میباشد و پراگنده میشوند ولي مین هاي کلان زیر گل وخاك میگردند تادیده نشوند پس شمادرجاهائیکه که کس نرفته،نروید وچیزهاي پراگنده وتیت شده را نگیرید).

براي جوانان چنین تشریح میشود که :

(مین یکي ازوسایل خطرناك جنگي بوده که تخریب کننده و کشنده مي باشد دوقسم است ضدپرسونل وضد تانگ که هرکدام اشکال مختلف داشته،ضد پرسونل آن درهرجاپراگنده میشوند وضد تانگ راکارگذاري میکنند بناً لازم است ازگرفتن چیزهاي مشکوك ورفتن به جاهاي نامطمئن خود داري گردد) .

II - شناخت تفاوت هاي اطفال وکلان سالان درآموزش و پرورش :

بادرنظرگرفتن مطالب فوق به این نتیجه میرسیم که اطفال وجوانان درامرآموزش وپرورش باهم فرق دارند واین فرق رابايد معلم ازنقطهٔ نظر تعلیم وتربیه متوجه باشد که ذیلاً تشریح میگردد :

اطفال (خوردسالان)	بزرگان (کلان سالان)
۱ – اطفال تابع ووابسته به دیگران میباشند.	۱ – جوانان مستقل ترازاطفال میباشند .
۲ – اطفال چیزهاي راکه ضرورت دارند باید بیاموزند.	۲ – جوانان چیزهایراکه میخواهند بیاموزند باید در آموزش آن کمك شوند .
۳ – اطفال زیادتوراساً ازمعلم مي آموزند ویاد میگیوند .	۳ – جوانان تنها ازمعلم نیاموخته بلکه ازهم دیگر نیز مي آموزند .
٤ – براي اطفال معلم تصمیم مي گیرد که چه بخوانند وچه بیاموزند .	٤ – جوانان خود تصمیم میگیرند که چه بخوانند و چه بیاموزند .
٥ – براي اطفال مضمون مرکز وهستهٔ آموزش است .	٥ – براي جوانان حل مشکل وپرابلم مرکز وهستهٔ آموزش است .
٦ – اطفال براي آینده میآموزند وبراي آموزش آینده آماده میشوند .	٦ – جوانان براي حال میاموزند یعني فعلاً چیزیکه ضرورت دارند .

چون بعضي معلومات مذکور دربارهٔ شناخت شاگردان متعلق به رشد ومسایل مربوط به آن است فلهذا لازم است که حالارشد ونمورا مورد مطالعه قراردهیم .

رشد (Growth)

تعریف :- رشد یك جریان مسلسل تغیراتي است که به اراده ،حکمت وقدرت خداوند (ج) به قسم تدریجي بمیان آمده وبراي فرد توفیق سازگاري زندگي اجتماعي رادرمقابل اجتماع ومحیط مي بخشد یا به عبارهٔ دیگر رشد (Growth) بمعني تغیرات است که همواره باترقي وپیشرفت بوده وهدف معین دارد. این تغیرات بطور منظم درزمینه وطرح پیوسته ومشخصي صورت میگیرد. بعضي از رواشناسان رشد راجریان تغیراتي میدانند که درآن تغیرات فزیولوژیکي باجنبه هاي رواني ، تحریك وترکیب شده وفرد را براي برخوردبه محیط یاموقعیت جدیدقادرمي سازدپس رشددرجنبه هاي جسمي ورواني انسان تبارزمیکند.

خصوصیات عمومي رشد :

۱ – رشد یك جریان دائمي است وازمراحل محدودي که باید دروقت معین شروع گردد ودرزمان معین پایان پذیرد،تشکیل نشده است.منظورازجریان دائمي این است که گذشتهٔ طفل باوضع فعلي او کاملاً ارتباط دارد ورشد اودرزمان حاضرپایه واساس رشد اودرآینده است یا اینکه رشد یك جریان دائمي است معذالك گاهي سریع وزماني بکندي صورت میگیرد مثلاً رشد درسال اول زندگي سریع است. بطور کلي میتوان

گفت رشد کودك تا (۵) سالگي سريعتر ازدوره هاي ديگراست. دائمي بودن رشد درجنبه هاي مختلف حيات فردظاهرميشود،طفل بتدريج ياد ميگيرد بنشيند وکم کم ميتواند بايستد وبالاخره راه رفتن را فراميگيرد درمورد تکلم ابتدا صداها را تقليد ميکند ، بتدريج کلمات را بطورناقص بيان مينمايد کم کم طرزدرست صحبت کردن را ميآموزد. ارتباط اوباعالم خارج نيز وضع خاصي دارد. ابتدأ ميان خود وعالم خارج فرق نميگذارد ولي پس از چندي خود را ازاشيأ و اشخاص جدا ميکند وخود ومحيط رابه من وآنچه غيرازمن است تقسيم ميکند . درين باره نيز ابتداء همه چيز رااز لحاظ علاقه واحتياج خود مورد توجه قرار ميدهد اما بتدريج ازخود ميگذرد ومتوجه ديگران ميشود. مدت زيادي از لحاظ عاطفي وبراي رفع احتياجات بدني به والدين يا ساير بزرگان متکي است ولي کم کم خودرا از والدين جدا مي سازد وميل دارد ازاستقلال شخصي برخورد ار باشد .

اين خصوصيات ازلحاظ تربيتي اهميت خاص دارد. وقتي مربي بداند گذشتهٔ طفل ازوضع فعلي اوجدا نيست وتجربيات طفل در گذشته پايه واساس يادگيري اورادرزمان حال تشکيل ميدهد بنابرين سعي ميکند تعليمات خودرا متناسب ومربوط با تجربيات قبلي شاگرد سازد وموجبات رشد طفل را درزمينهٔ تربيتي وعلمي فراهم نمايد .

۲- رشد بصورت تغيرات تدريجي در رفتار وکردار فرد ظاهر ميگردد . حالات عاطفي به تدريج در فرد پيدا مي شود ابتداء طرز بروز عواطف را فراميگيرد وخشم ، حسادت ،ترس ،کنجکاوي وساير حالات عاطفي رابه شکل خاصي ظاهر مي سازد وباکمك بزرگترها طرز کنترول عواطف را ميآموزد. تدريجي بودن رشد درجنبه هاي اجتماعي وعقلاني شخصيت طفل نيز آشکار است لاکن پدر ،مادرومعلم طوريکه دائماً همراي اطفال در تماس هستند به اين تغيرات کمترمتوجه مي شوند . نظر به آنانيکه از اطفال دورتراند زيراآنهائيکه اطفال را دائم مي بينند درمورد اين تغيرات کمتر دقت واحساس دارند نظر به کسانيکه ديرتر آنان رامي بينند .

درينگونه موارد مقايسهٔ وضع طفل بااطفال هم سن او اندازهٔ رشد وي رامشخص ميسازد،اگر طفل به اطفال همسن خود درزمينه هاي مختلف رشدهم سطح باشد معمولاً رشد اوطبيعي وعادي است البته درين زمينه بايد اختلاف افراد را در نظر گرفت.

۳- رشد امرپيچيده است ودر جنبه هاي مختلف شخصيت انسان صورت ميگيرد. آثار رشد دربدن انسان ومهارت هاي عضلاتي او ،درجنبه هاي عقلي ، عاطفي ،اخلاقي ، ديني وهنري اوظاهر ميگردد. بعضي درجريان رشد فقط به جنبهٔ بدني توجه دارند وساير جنبه ها را مورد غفلت قرار ميدهند معلمان کم تجربه نيز توجه خودرابه جنبهٔ ذهني شاگردان معطوف ميدارند وتصور مي کنند که در مدرسه بايد به تقويت جنبهٔ عقلاني شخصيت طفل پرداخت. بايد توجه داشت که تربيت عقلاني اطفال با انباشتن وپرکردن ذهن آنها از مطالب نامربوط وبي معني نيز فرق دارند . تعليمات مدرسه بايد موجبات رشد افراد را درزمينه بدني ،

اجتماعي ،عاطفي وعقلاني فراهم نمايد ودرزمينهٔ عقلاني هدف رشد،ايجاد طرزتفكرصحيح ودارا شدن روح علمي است . انتقال مطالب نامربوط به ذهن شاگردان ارزش تربيتي ندارد .

٤- طرح وزمينهٔ رشد هر فرد تحت تأثير عوامل ارثي ومحيطي قرار دارد . بطور كلي رشدهرفرد نتيجه ومحصول تأثير متقابل محيط و وراثت ميباشد ممكن است عوامل ارثي پايه وطرح رشد فردي را دروضع معيني قرار دهد ولي محيط طرح وزمينهٔ رشد اورا تغير دهد . وقتي شرايط محيط براي تأمين احتياجات اساسي طفل مساعد نيست امكانات ارثي مجال رشد وپرورش پيدا نميكنند. غذا، فعاليت ، استراحت ، تحريكات محيط ، فرصت هاي يادگيري ،احساس امنيت وآسودگي خاطر ، وجود عاطفي محيط پرورش اطفال در طرح وزمينهٔ رشد ايشان واندازه وسرعت آن تأثير مي كند بنابرين درجريان رشد بايد متوجه عوامل ارثي ومحيط هردو بود . چنانچه ممكن است محيط براي رشد طفل مساعد باشدولي امكانات ارثي طرح وزمينهٔ خاصي رابراي رشد اوتعين كرده باشد .

٥- رشد امري كمي وكيفي است . چگونگي رشد واندازهٔ آن باهم فرق دارند .ولي از يك ديگرجدا نيستند همانطوريكه اندازهٔ بدن يا اعضاء واندام طفل تغير ميكند كيفيت اعمال و ساختمان بدني وروانى او نيز در تغيراست . مثلاً: جهاز هاضمه ضمن اينكه ازلحاظ اندازه رشد ميكند طرز كار وعمل آن نيز تغير مينمايد . اطفال تنها از لحاظ اندازه رشد ميكند طرزكاروعمل آن نيزتغيير مينمايد . اطفال تنهاازلحاظ اندازه و كميت با بزرگسالان فرق ندارند بلكه اعمال رواني ، ساختمان ونحوهٔ رشد آنها درجنبه هاي مختلف حيات باطرزرشد واعمال بزرگسالان كاملاً متفاوت است . طرزتفكرطفل ونحوهٔ استنباط وتعقل كيفيت خاص دارد. پيدايش حالات عاطفي وطرزبروزآنها دربچه ها (اطفال) ابتداء ساده است وبه تدريج پيچيده مي شود . درهرصورت همانطوريكه قبلاً ذكرشد اندازهٔ رشد ونحوهٔ آن باهم ارتباط نزديك دارند .

رشد واختلافات فردي :

سالهاي اول زندگي طفل درتشكيل شخصيت آيندهٔ طفل يك اساس مهم راتشكيل ميدهد يعني اين دوره سرمايهٔ كاميابي وناكامي آيندهٔ طفل محسوب مي شود . بناً اين دوره قابل دقت وتوجه بسياراست . چون رشد يك طرح معين است كه همه به آن ميرسد مگرفرقهاي درسرعت آن ميباشد كه بعضي زودتروبعضي ديرترآنرا تعقيب مينمايند كه عوامل آن فاميل ، محيط و اجتماع است . ليكن خوشبختانه انسان مخلوق متغير وانعطاف پذيراست كه به اثركمك وتوجه والدين،مدرس ، معلم ، همبازي هاي خوب كنترول واصلاح شده ميتواند كه درآن محيط ، وراثت و اجتماع مؤثرومفيد ثابت مي شود . پس ميتوانيم آنرا به قسمت هاي ذيل تقسيم نمائيم :

۱ – رشد افراد يك طرح معين را دنبال مينمايد لاكن اختلاف آن درسرعت وتندي است اماجويان طبيعي شان يكسان است.يعني رشد همه ازقسمت سرشروع شده و به پاي ختم ميشود .

۲ – تربيهٔ شاگرد (طفل) درسالهاي اول زندگي بنابرتماس وي باپدر ، مادر، معلم ووضع آموزشي ، فرهنگي و اجتماعي او ارتباط دارد. كه بنياد واساس شخصيت ، رفتارو كردار آيندهٔ اوراتشكيل ميدهد .

۳ – دررفتارانسانها طرحهاي مشابه وجود دارد مثلاً:درحركت ، نوشتن ، رسم كردن، نقاشي ، كار ، خنده ، گريه ، خفگان ، خوشحالي ، سخن زدن ، محبت ، نفرت...... و غيره كه درهمه افراد به مشاهده ميرسد ولي باهم تفاوت دارند .

مراحل رشد باساس تعليم وتربيه :

باساس تعليم وتربيه ميتوان رشد را به دودورهٔ كلي تقسيم كنيم كه مرحلهٔ اول آن شامل(۲۱)سال اول عمربوده ومرحله دوم كه شامل سالهاي بعد از(۲۱)سالگي مي شود. وهركدام بدوره هاي تقسيم گرديده كه باخصوصيات آن ذيلاً توضيح ميگردد.

خصوصيات هفت (۷) سال اول عمر :

شيرخوارگي ، چارغوك كردن ، جدا شدن ازشيرمادر ، دندان كشيدن ، غذا خوردن انكشاف زيادي حس ذايقه ، شناخت اعضاي فاميل ، گپ زدن ، استاد شدن ، شروع كردن به راه رفتن ، آشناشدن بخانه ، كوچه و محيط،كم كم فكركردن،زياد پرسيدن ، بااجتماع خود شناخت و آشنائي پيدا كردن وخودرا بادار نازدانهٔ پدر و مادر (والدين) دانستن ، تقليد نمودن از بعضي افراد ، انكشاف بيش از حد حس مالكيت... وغيره شامل اين دوره ميباشد .

خلاصه اينكه دراين دوره تهداب شخصيت سازي طفل آغازميگردد پس بايد بسيارتوجه شود كه درست تربيه شود وازجارو جنجال دورنگهداري گردد.

خصوصيات دورهٔ (۷– ۱٤) سالگي :

شروع دورهٔ تعليم ، پذيرفتن رهنمائي هاي والدين ، معلمان وبزرگان ، همراي همصنفان خود درداخل وخارج ازصنف به محبت كاروبازي كردن،ازكار ودانش خود لذت بردن ، پيداكردن ذوقها و علايق گوناگون ، اوامربزرگان را پذيرفتن واطاعت كردن ، درساحات جسمي و ذهني تغييرات وعلايم مشخص رشد به ميان آمدن ، ازوسايل واسباب كارگرفتن وازاجراي كارهاي خود به تنهايي خوش بودن...... و غيره شامل اين دوره ميباشند.

دراين دوره طفل خدمت گاروالدين مي باشد نه سردار و بادار دورهٔ پيش ، مگووالدين ومعلمان بايد

متوجه باشند که این دوره ازنگاه تعلیم وتربیه بسیارمهم است و به همکاري مشترك آنها باید توجه خاص درمورد آموزش و پرورش ایشان به عمل آید .

خصوصیات دورهٔ (١٤- ٢١) سالگي :

دراینوقت دورهٔ جواني آغاز میگردد که بعضي علایم خاص دارد مثلاً؛تغیر آواز ، پیداشدن علایق جنسي ، ریش کشیدن ، نسبت به دورهٔ قبلي درشکل وقواره بعضي تغییرات رونما شدن ، تغییر رویه درپیش آمد و شخصیت ، بوجود امدن روحیه رقابت وهم چشمي ودربعضي مسایل بااعضاي خانواده وهمسالان خود مشوره ومناقشه کردن ، پابندي به مسایل دیني و مذهبي.نشان دادن و به نظر قدر به آنها دیدن ، درمسایل وفعالیت هاي اجتماعي سهیم شدن ، به سرنوشت و آیندهٔ خود متوجه شدن ، راجع به ازدواج ، تعین شغل و آیندهٔ خود فکرکردن ، گاه گاهي متوجه سروسامان خود شدن ، دردورهٔ تعلیم وتحصیل موافق به ذوق واستعداد خویش رشتهٔ را انتخاب کردن ، ازنظارت وکنترول والدین اندك اندك خود را مستقل کردن ...... و غیره .

درین دوره که دورهٔ بحراني عمراست والدین ومعلمان باید خوب متوجه باشند که به طرزبهتر ومناسب همراي جوانان پیش آمد کنند،بجاي تهدید هروقت ازنصیحت ومشورهٔ دوستانه کاربگیرند و پیشنهادات معقول جوانان را قبول نموده ارج بگذارند .

خصوصیات دورهٔ (٢١ - ٤٠) سالگي :

درین دوره اکثرجوانان تعلیم و تحصیل را به پایان میرسانندوربعضي علوم ورشته ها معلومات داشته ولي ازنگاه تجربه کم وبیش نارسائي ها دارند که به کمك وهمکاري دوستان وهم مسلکان ضرورت دارند،استقلال طبیعي خودراحاصل کرده،ازکنترول ونظارت والدین واستادخلاص میباشند،درزندگي اجتماعي ممکن داراي همسر، اولادو شغل هم شده باشندومشکلات حیاتي خودرا حل کرده میتوانند مگربازهم گاهي دربعضي ازمسایل مهم به مشورهٔ والدین ودوستان ضرورت پیدا میکنند که بایدهمراي شان کمك شود، خلاصه اینکه دربارهٔ ازمسایل علمي، تجربوي و بعضي وقایع ورویدادهابه مرحلهٔ پختگي میرسند .

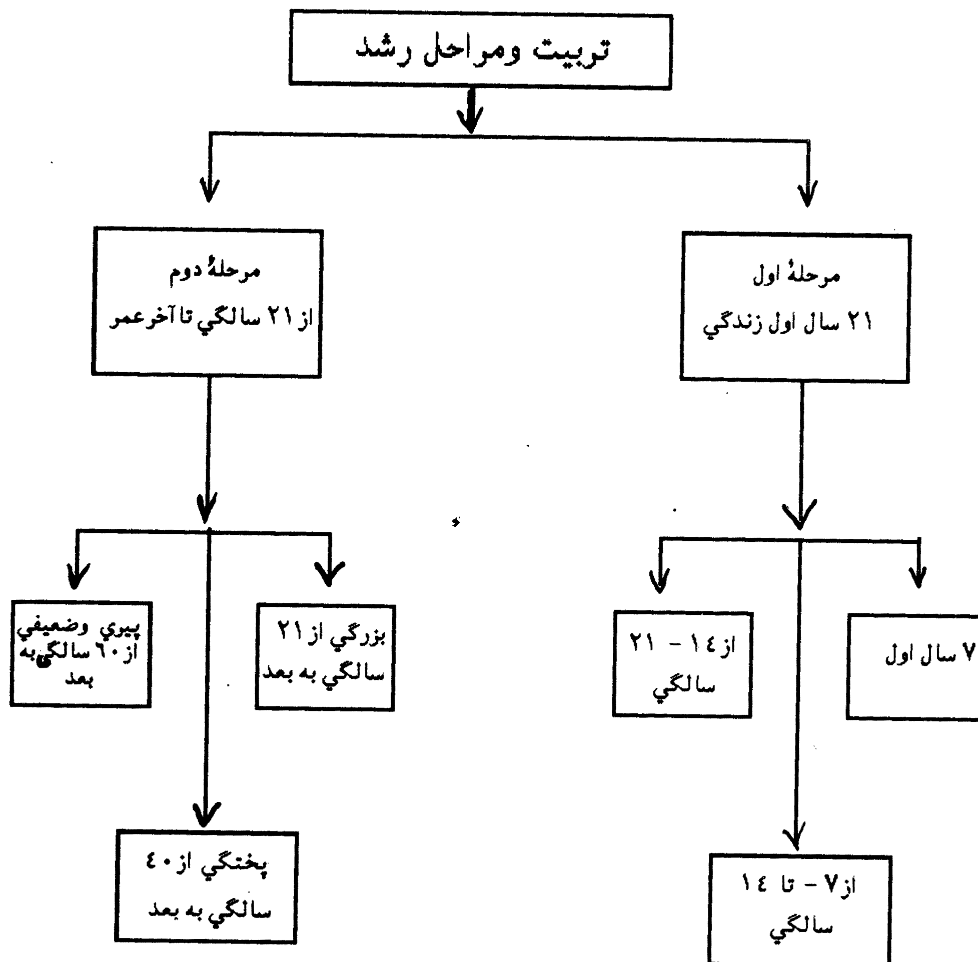
از (٤٠)سالگي به بعد :

درین دوره به علاوه ازینکه انسان خود صاحب علم ، تجارب و معلومات کافي مي شود براي دیگران هم مي تواند ازاین اندوخته هاي علمي و تجربتي خود کمك برساند وایشان را مشوره داده رهنمائي نماید . به همین سبب این دوره را دورهٔ پختگي میگویند « درینمورد بعثت حضرت رسول مقبول صلي الله علیه وسلم در(٤٠)سالگي به پیغمبري بهترین دلیل است »»

دورهٔ پیري وضعیفي :

درین دوره برعلاوه ازناتواني جسمي وذهني درهمه ساحات زندگي اوناتواني رونما میگردد خصوصیات ، مشخصات و علایم این دوره ودوره هاي قبلي بیشتر وبهتر ازین شرح بهمه طبیعتاً معلوم میباشد ولي ناگفته نماند که تفاوتهاي متذکره درهمه احوال تابع شرایط صحي ، غذا ، محیط ودیگرعوامل نیز میباشد بنابر آن بصورت مطلق نظربه سن وسال وتعین کردن همه خصوصیات دوره هاي عمرکار مشکل بوده و اختلافات ناشي ازعوامل فوق الذکر درآن مؤثر است .

اینك مراحل رشد به اساس تعلیم وتربیه بطور خلص دردیاگرام ذیل نشان داده میشود :

جهت توضیح بیشترمطالعهٔ این جداول میتواند راجع به خصوصیت هاي رشد وانکشاف کودکان ممد واقع شود :

خلص خصوصیت هاي رشد وانکشاف کودکان دردوره هاي مختلف : جزء الف

شماره	ســن	خصوصیت هاي جسمي	اختصاصات
۱	ازتولد تا یك ونیم سالگي شیر خوارگي.	کودك درحدود یك سالگي چهارغوك مي كند .	متکي به دیگوان میباشد .
۲	از۲ تا ٤ سالگي دورهٔ اول کودکي .	درحدود دوسالگي راه میرود وسخن میگوید .	بازي برحسب قواعد اجتماعي میکند یا به اساس معلومات و یابي معلومات براو تحمیل میشود.
۳	از ٥ تا ۹ سالگي دورهٔ اول تحصیلي .		سازگاري باسامان مدرسه وصنف. کسب مهارتهاي ابزاري .
٤	از ۱۰ تا ۱۱ سالگي پایان کودکي .	جهش رشد .	فعالیت هاي گروهي پابرجا . اجراي پروژه هاي طویل المدت .
٥	از۱۲ تا ۱٦ سالگي دورهٔ اول جواني .	تکلیف : دختران از ۱۰ تا ۱٥ سالگي. پسران از۱۲ تا ۱۷ سالگي .	شروع رفت وآمدباجنس مقابل احساس روز افزون بي هتمائي شخصیت . طرح نقشه براي آینده .
٦	از۱۷ تا ۲۰ سالگي دورهٔ دوم جواني .	کاهش رشد .	کاهش نظارت بزرگان آمادگي جدید براي کارکردن .
۷	از ۲۱ تا ۲٦ سالگي دورهٔ انتقالي .		ازدواج : تشکیل خانه شخصي . شروع کار .

خلص خصوصيت هاي رشد وانكشاف كودكان دردوره هاي مختلف : جزء ب

شماره	نيازبه مهرباني	نيازبه مقبوليت نزد مراجع قدرت	نيازبه مقبوليت نزد همگان
١	برقراري پروگرام غذا وقطع شيرمادر.		
٢	قبول خواهريابرادر نوتولد جدي بودن دختربامادر وپسر باپدر.	قبول قواعد ، پروگرام ها ،انكار تمايلات شروع درك واصول ومقررات.	پيدايش مهارتهاي اجتماعي: مشاركت ، رعايت نوبت ، منع ميل پرخاشگري ياد گيري،رعايت حق مالكيت .
٣		قبول قواعد وطرز كار، درك حقوق ديگران ، قبول معلم به عنوان سرمشق وراهنما .	توجه به ظاهر خود كسب مقبوليت دراعضاي مدرسه . كسب مهارتهادربازي.
٤		كوشش براي موفقيت درتحصيل .	پيروي ازنقش جنس خود، قبول قوانين گروه يادگيري ، رقابت درچهار چوب قوانين گروه .
٥		قبول راه ورسم غيرشخصي را به مدرسه هاي كه به بخشهاي مختلف تقسيم شده اند.	كسب مقبوليت نزد جنس مقابل ، احرازنقشهاي جنسي جديد .
٦	مصاحبت نزديك با افرادجنس مقابل .	پيروي ازپروگرام كار .	اتخاذ تصميمات،جدي بودن ،اتكا به بزرگان . قبول مسئوليت .
٧	حصول سازگاري جنسي درازدواج وقف وجود خود به فرزند خورد سال (مادران) .		

مدرس ومعلم منزلت پیشوا را برای شاگردان دارد. باید ازخود چنان اخلاق حمیده وخصال پسندیده تبارز دهد که شاگردانش درتقلید ازاوهرکدام ستاره باشند از فضیلت ، کرامت ، اخلاق ، نجابت ، مهربانی ، عفت ، شجاعت ، دادخواهی و دادستانی درکرانهٔ این کرهٔ خاکی که خانهٔ مشترك انسانها وصحنهٔ امتحان انسانیت است .

ای مدرس !   ای معلم !

توکه پیشوای شاگردانت هستی ! آگاه باش که این صنف ، تنها صنف درس تونیست بلکه سنگر دفاع حق وحقیقت است . واین سنگر چون خود حق وحقیقت هزاران دشمن بدخواه ورهزن دارد که گاهی بشکل همکاری وزمانی بقسم همراهی ترامعاونت میکنند ودراصل میخواهند مسیرتوراکه راه حق است تحریف کنند وهدف توراکه وصول وحصول رضای حق است به رضای نفس وشیطان ، قدرت هوا وهوس مبدل سازد ، بسیار هوشیاروبیدار باش !

چون ازنگاه دین مبین اسلام عالم ومعلم فضیلت ومقام عالی دارد پس دارندهٔ این مقام عالی ازخودیك سلسله صفات مشخصات ومسئولیتها نیز داشته که ذیلاً به تشریح وتوضیح آن میپردازیم .

خلص خصوصیت هاي رشد وانكشاف كودكان دردوره هاي مختلف : جزوج

شماره	نیازبه استقلال	نیازبه قابلیت واحترام بهِ خویشتن
۱		تسلط کودك براشیائي که دردسترس او قرار دارند. حصول هماهنگي چشم ودست .
۲	قبول جدائي ازوالدین ابراز تمایلات شخصي توقع ودرخواست ازدیگران .	قبول رعایت موازیني که پدر ومادربراي اعمال کودك تعین میکند،توقعات موفقیت آمیز ازمحیط.
۳		تسلط درکارهاي تحصیلي . تسلط درمهارتهاي بدني براي بازي کردن،قبول خصوصیات بدني وشایستگي درتحصیل .
٤	اجراي تکالیف بدون احتیاج به نظارت،لذت بودن ازکارداني خود،قبول تعارض بامراجع (تا اندازه اي).	پیدایش ذوق هاي گوناگون،یافتن راه هاي براي کسب جیب خرچي .
٥	لذت بودن ازسرگرمي هاي بیرون ازخانواده.	قبول بدن خود ونقش خود،قبول توانائي ها وذوق وقریحهٔ خود،برخورداري ازراهنمائي مسلکي و حرفه ئي .
٦	راندن موتروکارکردن.	یافتن وظیفه ویا شغل ساعت وار.
۷	اتخاذ تصمیمات باوجود مخالفت به والدین. طرح نقشهٔ مشترك باهمسر.	اشتغال به کارشرافت مندانه .

چون مسایل مربوط به رشد درپرتو روانشناسي تربيتي تااندازه مورد بحث قرارگرفت فلهذا ضروراست تااصول اساسي آموزش و پرورش نيز كمي توضيح گردد.

چهاراصل اساسي آموزشي وپرورش :

اكنون چهاراصل اساسي آموزش وپرورش را ازنظراسلام مورد مطالعه قرارميدهيم تا باشد كه برادران هم مسلك ومعلمان مشفق درصورت لزوم ديد آنرا درتدريس مدنظر گرفته ووظيفهٔ مقدس خويش را باعلاقمندي واميدواري ثواب دنيا وآخرت ايفا نمايند.

چهاراصل اساسي آموزش وپرورش بشكل سوال وجواب طرح وتشريح ميگردد.

١ - چراشاگردان را تدريس كنيم ؟

چون آموزش علم فرض است ودراسلام مقام عالي دارد چنانچه درقرآن كريم ذكرشده (يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا) (سورهٔ بقره پاره سوم آيهٔ ٢٦٩)

(ميدهد خداوند(ج) حكمت و علم رابه كسيكه مي خواهد وكسي را كه داده شدعلم پس به تحقيق داده شد اوراخيركثير.) .

چون علم وحكمت خيركثير حساب شده پس كسب علم وتعليم آن نيز بهترين خير است چنانچه رسول مقبول (ص) ميفرمايد :

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيْضَةٌ عَلَي كُلِّ مُسْلِمٍ وَمُسْلِمَةٍ «عن انس ابن مالك رواه‌ابن ماجه»

(طلب علم دين بالاي هرمرد وزن مسلمان فرض است).

همچنين حضرت محمد (ص) درمورد تعليم وتربيهٔ اولاد فرموده است :

اَدِّبُوْا اَوْلَادَكُمْ عَلَي ثَلَاثِ خِصَالٍ حُبِّ نَبِيِّكُمْ وَحُبِّ آلِ بَيْتِهِ وَتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ فَاِنَّ حَمَلَةَ الْقُرْآنِ فِيْ ظِلِّ عَرْشِ اللّٰهِ يَوْمَ لَاظِلَّ اِلَّا ظِلُّهٗ .

(رواه‌الطبراني) .

(اولادتان را به سه چيز ادب آموزيد محبت پيغمبرتان ومحبت آل وبيت او كه صحابهٔ كرام وهرتقي ونقي نيز شامل آن ميباشد)وبه تلاوت قرآن پس حَمَلهٔ قرآن (علماً ، حفاظ وطلبهٔ آن) درسايهٔ عرش خداوند (ج) است روزيكه سايه يي بدون سايهٔ خداوند (ج)(عرش) وجود نداشته باشد.(بلكه مراد ازآن روز ، روز قيامت است) .

و هٰكذا (عن ابي هريره (رض) قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ (ص) اِذَامَاتَ الْاِنْسَانُ اِنْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهٗ اِلَّاثَلَاثٍ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ اَوْ عِلْمٍ يَنْتَفِعُ بِهِ اَوْوَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُوْلَهٗ (رواه مسلم)

(روايت است ازابي هريره (رض) وي گفت كه فرموده حضرت رسول اللّٰه (ص) وقتيكه بميرد انسان ، قطع مي شود ازوي عمل اش مگرسه چيز، صدقه جاريه وعلميكه منفعت بگيرد به آن واولاد نيك كه دعا كند اورا.

درمسجد قبأ دودسته ازاصحاب كرام يكي به ذكرودیگر به تعليم مصروف بودند حضرت پيغمبر (ص) آمدو سلام كرد وازهردودسته تمجيد نمود،ولي خودش درحلقهٔ نشست كه مشغول تعليم بودندوگفت :

(اِنَّمَا بُعِثْتُ مُعَلِّماً)

(به تحقيق من معلم فرستاده شده ام) .

۲ - چه چيزدرس داده شود؟

فَسْئَلُوْٓا اَهْلَ الذِّكْرِاِنْ كُنْتُمْ لَاتَعْلَمُوْنَ ۝

(پاره ١٤ سورة النحل آيهٔ ٤٣)

ترجمه :-(پس بپرسيد اهل كتاب (علماء)راا‌گرنمي فهميد) ويا (پس بپرسيدازاهل داناواهل علم اگرنميدانيد)،چيزهاي درس داده شود كه شاگردان به وحدانيت خدا (ج) رسالت انبيأ (ع) وحضرت محمد (ص) اساسات دين مبين اسلام ، احكام ونواهي آن معرفت حاصل نمايند ازحكمت وعلوم نافع براي زندگي خود وديگران استفاده مشروع نمايند ودرنتيجه خدمتگاردانا و صادق اجتماع بارآيند.

۳ - چه وقت درس داده شود ؟

اول بايد زمينهٔ تدريس آماده گردد يعني شاگردان ازنگاه وضع روحي وجسمي مطالعه شوند ، موانع ومشكلات رفع گردد وشاگردان بخاطرجمع براي درس آماده وتشويق شوند . بعد به روش خوب ومناسب كه براي آموزش و پرورش مؤثر باشد به درس شروع شود ناگفته نماند كه دربخش مساعد كردن زمينهٔ تدريس درجريان سالهاي تعليمي اگربراي شاگردان موانع و مشكلات زيادي عايد شود از قبيل مريضي ها ، پريشاني ها ، اوضاع نابه سامان ، هيجانات و احساسات وغيره كه اين واقعات ايجاب ميكند تامعلم مطابق اساسات تعليم وتربيه ورهنمود هاي ميتوديك روانشناسي ازابتكارولزوم ديد خويش ومشوره به همكاران اداري وتربيوي ويا اولياي شاگردان استفاده نمايد .

درموردمشكل مريضي ازرهنمائي ومشورهٔ داكتر واولياي شاگرد كاربگيرد درقسمت پريشاني هاي شاگرد علل آنرا كشف نمايد ودررفع آن خردمندانه اقدام نمايد .

اگرپريشاني شاگردان زادهٔ فقرباشد چنانچه اكثرمشكلات شاگردان افغان وجوامع عقب مانده ازين امرنشئت ميكند خصوص درجريان انقلاب اسلامي كه منابع اقتصادي وتوليدي ازاثر ظلم و جنايت كمونست ها ازبين رفته و عدهٔ زياد شاگردان پدران و افرادكاريگر فاميل خود راازدست داده اند طبعاً مضطرب وپريشان

میباشند ، وظیفهٔ معلم ، فامیل وهمه مسؤلین تربیتي ، اداري وجهادي کشوراست تاراه هاي مناسب رابراي حل آن تدارك نمایند .

اگر مشکل شاگرد مسئلهٔ احساسات وهیجانات باشد باید معلم بحیث غمخوار مشفق اعتماد شاگرد را بخود جلب نماید تااو عوامل را صادقانه براي معلم خود اظهارنموده بازمعلم راه حل آنرا جستجوکند .

٤ - چه قسم درس داده شود ؟

درتدریس لهجهٔ نرم ومهربان بسیارمؤثراست . رسول اکرم (ص) میفرماید :

لَيِّنُوالِمَنْ تُعَلِّمُوْنَ وَلِمَنْ تَتَعَلَّمُوْنَ مِنْهُ.

(نرم ومهربان باشید با آنهائیکه براي شان تدریس میکنید وباآنها ئیکه ازیشان درس میخوانید) .

طوریکه درفوق به چار اصل آموزش وپرورش اجمالاً اشاره شد ومامعلمین ومربیون که امورات تعلیمي وتربیتي را عهده دارهستیم،درجریان پروسهٔ تدریس خصوصاً درحالات فعلي به مشکلات وپرابلم هاي روبرو میشویم ، پس لازم است پرسیده شود که پرابلم ها ومشکلات موجوده درامرآموزش وپرورش ناشي از چه است ؟   باید جواب داد که :

پرابلم ها ومشکلات اجتماعي واقتصادي مردم ماکه ازاوضاع سیاسي نادرست قبل ازانقلاب اسلامي ناشي شده وتجاوزستمگران کرملین بشکل وحشیانه بکلي منابع اقتصادي کشورومردم مارا برهم ودرهم نموده ومیلیونها جوانان بااحساس مارا باهزاران آرمان انساني شان که نیروي محرك چرخ اقتصادي میهن بودند شهید کردند وهنوز هم بامکاري ها ي مذبوحانهٔ شان نام عوض میکنند ودست ازجان مابرنمیدارند وخونریزي را دربین ملت ماتوسط گماشتگان شرمنده ، گمراه و بدنام تاریخ بشریت ادامه میدهند ضربات سنگیني برپیکر تربیتي وفرهنگي ملت ما وارد کرده ومیکنند، هزاران عالم جید ، استادان ماهر و معلمان وطن دوست مسلمان وخدمتگذاروطن مارا نیز بشهادت رساندند که تلافي وجبران آن براي ملت درگیر درمبارزه وجهاد اسلامي باهمه مشکلات عایده کارآسان نیست . ولي امیدواریم همانطوریکه بازوي پیکارگر مجاهد ماتوانست بانیروي صبردرسنگر ایمان ابرقدرت فرعون صفت زمان را باغرور شکست ناپذیري آن ، به شکست مواجه نمود ولرزه براندام همه حامیان ودوستان شان افگند ، نه تنها مسکورا متوجه به سرنوشت دیگر ساخت بلکه مراکز دیگري زورگوي واستعماري را نیز گیج وسرخورده ساخت حتيٰ روند تاریخ را تغییر داده که شورویها مجبور به سازشکاریها باحریفان درسطح جهان شد ویك سلسله تغییرات فریبندهٔ سیاسي را روي دست گرفت . بازهم امید که بتوانیم بامغزهاي مبتکر وسرشار از دانش اسلامي ، وقلب هاي درتپش ازعشق ایمان ودین درصحنهٔ سازندگي وزندگي آیندهٔ خویش خاطرات مولٰناي بلخي ، البیروني ، ابوعلي بن سینا و سیدجمال الدین افغاني را دربخش علمي وفرهنگي زنده کنیم و نسل آیندهٔ را مسلمان ، مجاهد ، حق پرست ، حکیم و دانشمند تربیت نمائیم که شخصیتهاي نمونهٔ از یادرفتهٔ مجاهدان اسلام را دوباره بخاطره ها واذهان جهان وزمان به یاد آورند بهمین منظوراست که حالا به مطالعه موضوع شخصیت میپردازیم .

شخصیت

شخصیت کلمهٔ معمول ومروج براي خاص وعام است وتعریف مشخص نشده ، دانشمندان اززوایاي خاص آنرا مورد مطالعه قرارداده وتعاریف متنوع کرده اند که بعضي از آنها را ذیلاً مورد مطالعه قرار میدهیم :

شخصیت مجموع تأثیرهاي است که فرد درجامعه دارد و به عبارت دیگر شخصیت هرفرد همان تأثیراجتماعي اوست .

شخصیت کیفیت عمومي رفتارفرداست که درعادت هاي شخصي ، فکري ، میان طرزالعمل وفلسفهٔ زندگي او آشکارمیگردد .

شخصیت نظم داخلي انگیزه ها ، انفعال ها، ادراک‌ها و یادآوري هاي است که روش انسان را دررفتاروکردارتعین میکند .

شخصیت عبارت از مجموعهٔ صفات وحالات رواني وحیاتي میباشد که داراي ارزش انساني است ومي تواند مبداء آثارخارجي فردي واجتماعي ارزشمندي گردد . یکي ازروانشناسان شخصیت را به عنـوان ((مجموعهٔ ازعادات ، خصوصیات ، گرایش ها و افکارفردمیداند که از نظرظاهر بصورت نقش ها ، موقف ها و موقعیت ها وازلحاظ دروني بصورت انگیزه ها ، هدف ها و جنبه هاي مختلف خود نمائي است .))

برحسب این نظریه شخصیت داراي دو جنبه است . جنبهٔ خارجي و اجتماعي شخصیت که سازش اجتماعي خود راسبب شده ورفتاروي را بارفتار اعضاي گروه هماهنگ مي سازد ، جنبهٔ دروني و زیستي که موجب تعارض وتبارز رفتار شخص باهمنوعان میگردد . روشن است که شخصیت متعادل متعلق به کسیست که میان این دوجنبهٔ ازشخصیت اش تعادل وهماهنگي برقرارباشد . این روانشناس جنبهٔ دروني شخصیت انسان را (خود) مینامد .

(چارلس هارتون کولي) روانشناس دیگر برخلاف روانشناس مذکور(خود) راجنبهٔ اجتماعي شخصیت توصیف کرده میگوید :

(درآگاهي مانسبت به وجود (خود) دراثر تماس باسایرین ومطلع شدن از حالات ، رسوم و عقاید آن ها صورت میگیرد .) ومیافزاید نقش اجتماعي با تصوري حاصل مي شود که انسان راجع به طرزفکرسایرین نسبت به خود دارد و آن را« آینهٔ شخصیت فرد» مي خواند .

(جورج میله) دانشمند دیگر تأثیر جامعه را درپیدایش شخصیت فرد عامل اصلي تلقي کرده میگوید : (خود آگاهي پایهٔ ساختمان نفس است واین خود آگاهي فقط درنتیجهٔ تأثیر متقابل فرد وجامعه حاصل مي شود .)

بعضي ازروانشناسان شخصيت را عبارت ازتأثيوات فردبالاي اجتماع وازاجتماع بالاي فرد ميدانند .
وهم بعضي نظر داده اند كه :

محيط (اجتماع) + وارثت = شخصيت

انواع شخصيت :

يكي ازطريقه هاي شناسائي افراد دسته بندي اشخاص ومعلوم داشتن صفات ومشخصات هردسته است،
(ويلم شلدن) افراد را برحسب ساختمان جسماني كه دارند ازلحاظ شخصيت طبقه بندي ميكنند اومعتقد
است كه رابطه ميان ساختمان جسماني وصفات شخصيت وجود دارد مثلاً : افراد راحت طلب يك نوع
ساختمان جسماني مخصوص دارند واشخاص عصبي ، نوع ديگر.
(شلدن) شخصيت انسان را ازين لحاظ به سه (۳) دسته تقسيم نموده است .

۱- اندومورف :

كسانيكه ازلحاظ ساختمان جسماني چاق وپوست نرم دارند درطبقهٔ اندومورف شامل اند ومردمان
راحت طلب ازين دسته افراد اند . اينها نسبت به مردم مهربان وخوش گذران اند .

۲ - موزومورف :

كسانيكه بدن قوي ، چارشانه وبلند قامت هستند ازنوع موزومورف ميباشند اين دسته افراد فعال
قوي و پيشروهستند .

۳ - اكتو مورف :

يعني اكتومورف داراي بدن لاغر واستخوانهاي ظريف هستند اين دسته گوشه گير و اكثردرخود
فروميروند ونسبت به موارد ووقايع ، صداها و غيره بسيارحساس ميباشند .
ناگفته نماند كه همه روانشناسان با اين دسته بندي شلدن موافق نيستند .
روانشناس معروف سويسي بنام(كارل يونگ) شخصيت را به دودسته درون نگروبيرون نگرتقسيم
كرد. درون نگر كسيست كه متوجه خود و درون خويش است . بيرون نگر كسي است كه تمايل به جهان
خارج ازخود دارد.(يونگ) معتقد است ، همه افراد هردوجنبه را داراهستند ولي چون يك حالت فرد
برحالت ديگر او افزوني دارد بهمين دليل است كه جزيكي ازين دودسته قرارميگيرد .

اوصاف وصفات افراد بیرون نگر :

این نوع شخصیت ازبودن با مردم ومعاشرت آنها لذت میبرند اینکه دیگران بخواهند ازاحساسات وافکار او آگاه شوند ، ناراحت نمي شوند وایشان به امور وکارهاي دیگران ارزش میدهند . وبراي دنیا قدرو منزلتي قایل است، تمایل شدید درگرائیدن بادیگران دارند ومیخواهند درفعالیت هاي دسته جمعي مربوط شرکت کنند وواقع بین بوده درمیان این دسته شخصیت هاي برجسته ،تیز هوش وسعادتمند دیده مي شود .

اوصاف وصفات افراد درون نگر :

بیشتر مایل اند تنها باشند ویا فقط باشخاصیکه آشنائي دارند معاشرت نمایند افکاروعقاید خود را درخود نگهدارند ، براي احساسات ، تصورات وافکارخود ارزش قایل اند. فعالیت او بیشتر مربوط به تصورات وافکارخویش است ومیل به انزوا بیشتردارند .

خلاصه اینکه قضاوت دربارهٔ شخصیت دیگران بسیاردشواراست، زیرا اولاً بسیارمشکل است که بتوانیم شخصیت دیگري راکه مغایرباشخصیت خود ما است بفهمیم ودرثاني دلایل وشواهد کافي براي قضاوت دردست نداریم .

براي توضیح موضوع شخصیت لازم بود مسایل مربوط به شخصیت ازقبیل رابطهٔ تربیت وشخصیت ، تأثیر فرهنگ درشخصیت ، فرهنگ واختلاف شخصیت درجامعه ، خانواده و انحراف شخصیت ، جنبه هاي لزوم تربیت درتشکیل شخصیت کودکان وعوامل تشکیل دهندهٔ شخصیت تشریح مي شد. چون کتاب موجوده گنجایش شرح همهٔ موضوعات ومسایل نامبرده را ندارد پس تنها درتوضیح عوامل تشکیل دهندهٔ شخصیت اکتفا میگردد .

عوامل تشکیل دهندهٔ شخصیت :

عواملیکه درتشکیل شخصیت انسان مؤثراند بسیارزیاد مي باشد وشاید احصائیه آنها کارآسان نباشد ولي مهمترین آنها عبارت ازعوامل ذیل است :

۱- ساختمان جسمي وروحي .

۲- وراثت .

۳ - ترشحات غده ها .

٤ - تغذیه .

٥ - محیط زندگي خانوادگي ، دین ومذهب .

٦ - وضع زندگي اجتماعي ، کسب و پیشه ، وضع شهر وکشور ، دستگاهاي تبلیغاتي حکومت ، وضع اقتصادي........ و غیره .

۱ - چون ساختن سوالات امتحان مقالوي وقت کم را میگیرد لذا معلمین میتوانند درمواقع عاجل ازآن کاربگیرند ازقبیل امتحانات هفته وار صنفي وغیره .

۲ - امتحانات مقالوي بوسایل تخنیکي ازقبیل ماشین دیتو وگستندنر کمترنیاز دارند .لذا مکاتبیکه داراي چنین تسهیلات طباعتي نباشد استعمال امتحان مقالوي وسیلهٔ خوبي ارزیابي شده میتواند.

۳ - ساختن سوالات مقالوي آنقدرخواهان تجارب مسلکي نبوده لذا براي معلمین تازه وارد خیلي مناسب است .

٤ - اگر هدف امتحان وارزیابي اندازه گیري املاء ، انشاء ویادستورزبان باشد پس امتحان مقالوي بهترین وسیلهٔ ارزیابي شده مي تواند ووسیلهٔ خوب براي رسیدن به این هدف است .

٥ - اگر وقت براي تهیهٔ امتحان کمترازوقت نمره دادن آن باشد ، امتحان مقالوي بهترین وسیلهٔ ارزیابي شده میتواند .

٦ - اگرگروپ امتحان دهنده کوچك باشد وامتحان دوباره استعمال نگردد امتحان مقالوي وسیلهٔ خوبي ارزیابي شده میتواند .

اصول بهترساختن امتحانات مقالوي :

ازینکه امتحانات مقالوي باوجود محدودیت هایش دربعضي ازساحات ارزیابي رول عمده داشته لذا براي بهبود بخشیدن آن بعضي پیشنهادات را علماي تعلیم وتربیه ارائه میکنند. که ذیلاً ازآنها ذکر به عمل میآید :

۱ - دروقت ساختن امتحان باید ازیك رهنما کارگرفته شود یعني قبل ازساختن امتحان اعمال ذهني را که میخواهید ارزیابي نمائید بیرون نویس کنید .

۲ - درشروع عبارات سوالات مقالوي عموماً ازاصطلاحات مانند: مقایسه کنید !، چرا؟ ، توضیح کنید!، ارتباط دهید !، تجزیه وتحلیل کنید !، ارزیابي نمائید !، به چه دلیل ؟، درین باره تبصره نمائید ! موضوع راتشریح کنید ! ،علت آن را واضح سازید !......... و غیره استفاده نمائید .

چون سوالات مقالوي براي پیمایش نتایج مغلق آموزش بکارمیروند ازاستعمال کلمات مانند : چه وقت !، کجا!، نام بگیرید !، تست کنید،کدام چیز!، یا کدام ! ، کدام شخص !،... خودداري نمائید .

۳ - دروقت ساختن امتحان متوجه باشید که درین سوالات ووقت امتحان تناسب وجود داشته باشد . به عبارت دیگر شاگردان براي تهیه وترتیب جوابات وقت کافي داشته باشند همچنین براي حل هرسوال باید وقت تخمیني تعین گردد.

عوامل ارثي :

عوامل ارثي ، جين ها و يا ذرات كوچك كه دركوموزوم ها قراردارند ميباشند. كروموزوم ها اجسام كوچك عصائي شكل هستند كه بعضي درازتر و بعضي كوتاه تر ودستهٔ راست ومستقيم وبعضي خميده ميباشند تعدادكروموزومها دريك فرد وافرادي يكنوع ثابت ومساوي است ولي عدهٔ آنها درانواع مختلف حيوانات متفاوت است . مثلاً: درهرسلول انسانها (٤٦) يا (٢٣) جفت كروموزوم وجود دارد. درجنس مؤنث (٢٣) جفت،ولي درمذكر(٤٤) كروموزوم بصورت (٢٢) جوره وجود دارد،ولي دوكروموزوم ديگو جفت نيستند ويكي آنها رابنام (Y) مي نامند.چنانچه گفته شد اين كروموزوم فقط درجنس مذكروجود دارد و نسبتاً كوچك وازچند جين تشكيل شده است ،درجنس مذكر كروموزومهاي X و Y هردو،ولي درمؤنث تنها كروموزومهاي Xوجود دارد .

درانواع عالي موجودات حيه بعضي ازسلولها براي توليد مثل اختصاص يافته اند. هوسلول باوورشده نصف كروموزومهاي پدر و نصف كروموزومهاي مادر را دربر دارد ومجموعاً داراي ٤٦ كروموزوم است . بنابراين نصف جين هاي يك فرد متعلق به مادر و نصف ديگرآن به پدرتعلق دارد . مثلاً: ممكن است پدري جثهٔ لاغر وچشمان آبي رنگ داشته ومادرچاق وداراي چشم هاي قهوه ئي رنگ باشد، طفل اين زوج ممكن است لاغروچشم هاي قهوه ئي باشد، يعني يك صفت را ازپدر و صفت ديگري را از مادراخذ كند ، سلول تخم درااثر تقسيم معمولي رشد ميكند و بصورت جين درمي آيد .

قابل تذكاروياد آوري است كه بخاطر ارتباط نزديك كه ميان شخصيت وتربيت وجود دارد و درگذشته نيز به آن اشاره شد ، همه عوامل بالا را ازيك نظر ميتوان عوامل تربيتي ناميد .

چون هدف وغايهٔ اصلي تعليم وتربيت آوردن تغيير مثبت درسلوك ورفتار افراد است كه به تشكيل شخصيت انسان مي انجامد، ذكاوت وهوش كه مؤثرترين نيروي آموزش وپرورش مي باشد بناً لازم است بطورمختصر راجع به آن ياد آوري بعمل آيد .

ذكاوت وهوش

چنانچه خواهيم ديد دربارهٔ ماهيت هوش نظريات مختلف ابرازشده است.بعضي هوش را به عنوان يك استعداد عمومي موردبحث قرارداده اند ، پارهٔ از روانشناسان آنرا مجموع استعداد هاي مختلف مانند حافظه ، تخيل ، دقت وتفكر ميدانند. دسته هوش را (معدل) استعداد هاي مختلف فرض كرده اند .

هردسته باتوجه به نظريهٔ خود براي هوش تعريف هاي خاص بيان ميدارند . اينك به ذكربعضي ازاين تعاريف مي پردازيم :

هوش به عنوان استعداد يادگيري :

هوش به عنوان استعداد حل مسئله يا قدرت تفكر.« ترمن» هوش را عبارت ازقدرت تفكرتجريدي ميداند . بعضي هوش را عبارت ازقدرت فرد براي سازگاري كامل به محيط تعريف كرده اند .

(تورندايك)هوش را عبارت از قدرت ابراز عكس العمل هاي خوب از نقطهٔ نظر «حقيقت » تعريف ميكند.(Ebinghaus)(ابن غس)، هوش راعبارت ازقدرت تركيب ميداند .

(Sperling)(سپرلنگ)مؤلف كتاب « روانشناسي ساده شد »،تعريف جالب دربارهٔ هوش از (George . D.Stoddard)(جورج . دي . ستودرد)نقل ميكند ومااز لحاظ اينكه اين تعريف جنبهٔ توصيفي دارد و تاحد جامع مي باشد به ذكرآن مبادرت مينمائيم :

استعداد انجام فعاليت هائيكه داراي خصوصيات اشكال ، پيچيدگي و تجريدي ، اقتصاد و ياصرفه جوئي ، سازگاري نسبت به يك هدف ، ارزش اجتماعي و جنبهٔ ابتكاري ميباشد واين فعاليت ها را تحت شرايط كه مستلزم تمركز قدرت ومحدود ساختن نيرو هاي عاطفي است نگهميدارد.

David Wechsler(داويد ويشلر)مؤلف كتاب(اندازه گيري هوش كلانسالان) هوش را چنين تعريف نموده است :

(هوش عبارت از مجموع يا كل استعداد فرد است كه اورابه انجام كاري باهدف به تفكر عقلاني وبه برخورد مؤثر بامحيط خود قادر مي سازد .)

(بينه)پس ازيك سلسله امتحانات متعدد هوش را چنين تعريف مي كند :

هوش عبارت از (قضاوت وقدرت سازگاري شخص) است.درجاي ديگرميگويدخوب قضاوت كردن ،خوب استدلال كردن عوامل عمدهٔ هوش بشمارميروند. تعاريف(بينه) راميتوان بطريق ذيل خلاصه كرد :

توانائي درنگهداري يك حالت ضميري مخصوص ، استعداد درسازگاري به منظور رسيدن به يك هدف مطلوب قدرت انتخاب شخص عبارت ازهوش اند. همين سه تعريف مهم كه سه عامل اصلي را شامل است راه رابراي علماي ديگر بازكرد تاتعريف جامعتري ازهوش بنمايند وبعدازآن روانشناسان تعريف هوش را نظر به خصوصيت عوامل ذيل بيان نمودند :

۱ - تعريف هوش ازلحاظ زيستي :

هوش راازلحاظ زيستي بطوردقيق عبارت از آن كيفيت ذاتي دانسته اند كه موجود را درموقع برخورد با موقعيت جديد قادرميسازد ، تاتمام اعمال ضميري خودرابصورت يك طرح مركب درآورد ودرحل آن موقعيت ، ازآن استفاده بنمايد . بدين ترتيب به نظرميرسد كه هوش يك ميكانيزم زيستي باشد وكارآن تركيب انگيزه هاي مختلف به منظوريك رفتاركامل براي مواجه شدن باموقعيت جديد است . لذا ميتوان

مشخصات ، صفات و مسؤلیت هاي معلم خوب

بادقت وتوجهٔ عمیق انسان فکورودانشمنددرمیيابد که پیغمبربزرگوارحضرت محمدٌ (ص) خودرامعلم معرفي کرده درحالیکه ازنگاه مقام، قرب ومنزلت نزدباري تعالي حبیب خدا(ج) خطاب شده ویابه قول شاعري که میگوید !

چائیکه مادح توبودخالق جهان   ما ازکجا ومدحت ذات توازکجا .

راست است که مانمیتوانیم مدح ونعت رسول مقبول (ص) راوسیلهٔ معرفي حضرت شان قراردهیم چون ازنگاه انجام وظیفهٔ نبوت واداي مسؤلیت رسالت ، رسول است که درقسمت پخش ونشردین مبین اسلام وتربیت افرادمسلمان، اصلاح اخلاق اجتماعي وتنظیم سیستم اقتصادي واستوار کردن نظم اداري به اساس عدالت ودستورالهي مکتب خاص اسلام را به پایه اکمال رسانیده ولي اوخودرامعلم معرفي میکند!

معلم !!! مربي !

چه مقام عالي و ارزشمند ؟ ! باچه مسئولیت بزرگ ؟ !،وبازهم چه امانت مهم وخطیر؟ ! تربیت اولاد مسلمان ! براي اینکه ازاجواي این منسؤلیت بزرگ بحیث یك مربي ورزیده ورسیده ، موفق بدرآیي لازم است خودرا بهترازپیشترآماده بسازي وازاوصاف نیك ومطلوب معلمي چه درساحهٔ تدریس وچه خارج ازساحهٔ درس معلومات وآگاهي کافي داشته باشي ومسئولیت معلمي را بصورت درست تشخیص نمایي تادربخش انقلاب فرهنگي اسلامي وساختمان جامعهٔ آیندهٔ افغانستان سهم مؤثري خویش را ایفا نمایي بنابرآن لازم است تا براي ساختن اشخاص مطلوب دراجتماع ، شخص خودت را نیز معلم با شخصیت عالي سازي یعني از اوصاف نیك وعالي وپسندیدهٔ علمي برخوردارباشي که محبوبیت خاص بااساس اوصاف نیك وشناخت مسئولیت خود دراجتماع داشته باشي که آن مشخصات ، اوصاف ومسئولیت ها عبارت خواهند بود از :

مشخصات معلم خوب

شخصیت معلم :

هرفرد ازافرادانسان داراي شخصیت بخصوص میباشد که تشکل آن تعلق دارد به عوامل چون وراثت ، محیط واجتماع مربوط به آن. بنابراین شخصیت را تنها ازنگاه مسلك مورد مطالعه قراردادن کارمعقول نخواهد بود چون مسلك مستقیماً مثل عوامل فوق الذکرتاثیري درتشکل ندارد. ولي بازهم بي اثر مانده نمیتواند چنانچه موقف اجتماعي رسمي وغیر رسمي هرکس اوراوادارمیکند تا روش خاص وشیوهٔ مخصوص وپسندیده دربرخورد با افراد ومراجعین واجتماعیکه با اوسروکارد ارند براي خود اتخاذ نماید واین انتخاب روش

اِقْرَاْبِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِيْ خَلَقَ ۞ خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۞ اِقْرَاْوَرَبُّكَ الْاَكْرَمُ ۞ الَّذِيْ عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۞ عَلَّمَ الْاِنْسَانَ مَالَمْ يَعْلَمْ ۞

ترجمه : بخوان بنام رب خويش آنکه خالق همه چيزاست. آفريد انسان را ازخون بسته. بخوان ورب توبسيار كريم است . آنكه علم آموخت انسان را به واسطهٔ قلم . آموخت انسان را آنچه نميدانست .

(پاره ۳۰ سورهٔ علق آيه (۱ تا ۵)

فصل اول

تعليم وتربيه
(آموزش وپرورش)
{EDUCATION}

ندا ازمصدرجلال الهي(ج) بالاي برگزيده ترين برگزيده گان كه حبيب اش بود ومحبوب دررسيد((بخوان بنام پروردگارت ، پروردگاركه آفريد ، آفريد انسان را ازخون بسته و لخته شده . بخوان درحاليكه پروردگارتوباكرامت تراست ، كه او باخامه وقلم علم ودانش بياموخت انسانرا ، با تراوش قلم به حقايقي رهنمون گشت كه ازآنها آگاهي نداشت .))

شروع كاربنام پروردگار! پروردگاري كه آفريدچون آفريننده و آفريدگار است ، ازخون بسته و لخته انسان مي آفريند!

بازهم بخوان درحاليكه پروردگارتوباكرامت تراست چنان كرامتيكه اوباخامه وقلم علم ودانش مي آموزاند وانسان را با تراوش قلم باحقايقي رهنمائي ميكند كه ازجملهٔ حقايق مذكورحقيقت اول وبزرگ معرفت خودپروردگاراست !

شناخت رب ! رب العٰلمين ، ربّ ،مربي وتربيت كنندهٔ عالم ودرزمرهٔ عالم ، انسان ! يعني رب انسان ، مربي انسان وتربيت كنندهٔ انسان !

يعني درپرورشگاه وتربيت گاه عالم ، هدف « تربيت » ودرجملهٔ اهداف بازهم هدف خاص تربيت انسان ساختن انسان ، بودن انسان ، نه، شدن انسان !

تكرارچندباراسم خداوند(ج) به واژهٔ رَبُّكَ (پروردگارتو) واشارهٔ آموزش علم توسط قلم وتراوش قلم ثابت ميكند كه تربيت وتعليم يا پرورش وآموزش چقدرموضوع مهم وچه امرعظيم درهمه اموروا‌وضاع عالم

گفت که هوش قابلیت تغیر عکس العمل ها درموقعیت جدید است .

ازتمام این تعریفات اینطوراستنباط مي شود که هوش عمومي آن توانائي ذاتي است که وقت موجود « انسان » باشرایط جدید محیط روبرو مي شود اورا قادرمي سازدکه به نحو مطلوب سازگاري ایجاد کند .

۲ - هوش از نظر تعلیم وتربیت :

تعریف که درین قسمت شده است :(هوش عبارت از توانائي دریادگاري است .) یعني کسي را باید باهوش گفت که آموخته باشد چگونه خود را باموقعیت جدید سازگارسازد .

۳ - هوش ازلحاظ استعداد :

درتعریف که براي هوش ازین لحاظ شده است ، آنرا یك استعداد(فاکولته) و یك قوهٔ ذهني میدانند، یعني هوش یك استعداد مجزا ومستقل است .

٤ - هوش ازلحاظ عملي :

تعریفیکه ازلحاظ عملي تاحال شده است شامل نتیجه وعمل هوش است. یعني هوش را بطور عموم باید عکس العمل مناسب شخص دانست یا به عبارت دیگو هوش نتیجهٔ کاردستگاه ضمیري است .

بنابراین هرچه طفل بزرگترمي شود توانائي اش درحل مسایل مشکل افزایش میابد ، کودك که درسه سالگي قادربه درك و فهم موضوعي نیست در(۸) سالگي همان موضوع را به خوبي درك میکند ، نشان دادن استعداد چنین وانمود مي سازد که کودك درسال اول سریعتر ازسال دوم و سال دوم سریعتر از سال سوم رشد میکند. همچنان اختلاف رشد درسال دوم و سوم بسیار روشن دیده مي شود . این اختلاف رشد درسال پنجم وششم به اندازهٔ شدت رشد که درسال دوم وسوم است نمیباشد .هرچه برسن شخص اضافه میشود میزان سرعت رشد اوکمترمیگردد تاجائیکه رشد هوش بکلي توقف مي یابد.مثلاً: اختلاف هوش درسن هاي(۱۲) سالگي و(۱۳)سالگي به مراتب کمترازین اختلاف در(۷)سالگي و(۸)سالگي است. ومیتوان چنین رشد را باترسیم یك منحني که از صفرشروع مي شود وبطور سعودي بالامیرود ودریك محل توقف میکند تا زمانیکه صورت خط مستقیم را پیدا مي کند ارائه کرد .

روانشناسان براي اثبات این نظر تحقیقات مفصل انجام داده اند . قابل یادآوري است اینکه میزان رشد هوش هرسال نسبت به سال قبل کمتر است ، موردقبول تمام روانشناسان است ، ولي اینکه زمان توقف درکدام سالي است غایهٔ اختلاف است . روانشناس معروف (پنترPianter) معتقد است که رشد هوش بهمان ترتیبیکه دربالا اشاره شد تا(۱٤)سالگي ادامه دارد و دراین سن متوقف مي شود . ازطرف دیگر(ترومن) معتقد است که رشد هوش حتماً تاسن (۱۸) سالگي دوام دارد. اینکه اززمان توقف هوش بحث مي شود

بدان جهت است که میخواهیم نمرهٔ هوش « درجه ذکاوت » را بدست آوریم ونمرهٔ هوش بدست نمیاید مگر آنکه زمان توقف هوش را بدانیم . اگر (۱۶) سالگي را زمان توقف هوش فرض کنیم پس هر شخص بالغ بالاتر از (۱۶) سال اگرامتحان شود سن زماني « سن اصلي »(۱۶)سال منظورگردد باید دانست یك فرد طبیعي آنست که رشد جسمي او صد درصد مناسب بارشد هوش او باشد . اگر رشد جسمي زیادتر ازرشد هوش اوبود پس وي از لحاظ هوش ، سن هوش کمتردارد . پس سن حقیقي یازماني خود را دارد واگرمیزان رشد هوشش زیادترازسن اصلي او باشد پس نسبت به سن حقیقي خویش ازلحاظ هوش جلوتراست . بنابرین شخص باهوش است .

بنابراین باید این کیفیت دقیقاً تبدیل به کمیت شود لذا نخست سن حقیقي اورا معلوم میداریم پس سن هوش را نیز برحسب امتحان تعین میکنیم وآنگاه این دورا بهم تقسیم نموده ضرب صد میکنیم وحاصل را نمرهٔ هوش او میگوئیم . بدین طریق :

خارج قسمت هوش از تقسیم سن عقلي برسن اصلي بدست میآید . براي اینکه در تقسیم به اعداد کسري برخورد نکنند حاصل آنرا درصدضرب میکنیم بنابراین خارج قسمت هوش بصورت زیربدست میآید :

$$\text{خارج قسمت هوش} = \frac{\text{سن عقلي}}{\text{سن اصلي}} \times ۱۰۰$$

$$\text{Intelligence Quotient} = (IQ)\ \text{نمره تیزهوشي} = \frac{\text{سن هوشي برحسب ماه}}{\text{سن زماني برحسب ماه}} \times ۱۰۰$$

مثلاً:طفل نمره اول

$$IQ = \frac{\text{سن هوشي}}{\text{سن اصلي}} = \frac{۸۰}{۱۰۰} \times ۱۰۰ = ۸۰$$

مثلاً:طفل نمره دوم

$$IQ = \frac{\text{سن هوشي}}{\text{سن اصلي}} = \frac{۱۲۰}{۱۰۰} \times ۱۰۰ = ۱۲۰$$

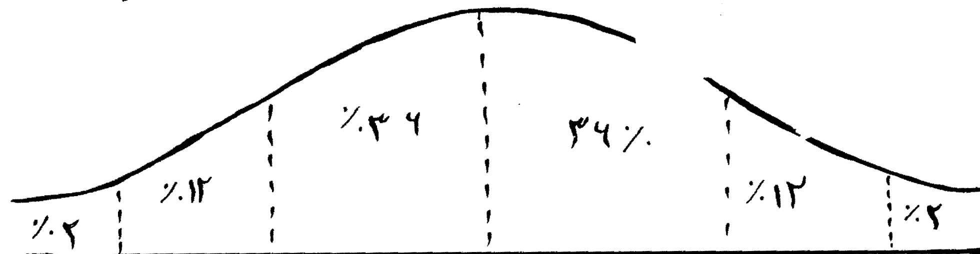
مثلاً:طفل نمره سوم :

$$IQ = \frac{\text{سن هوشي}}{\text{سن اصلي یا زماني}} = \frac{۹۰}{۹۰} \times ۱۰۰ = ۱۰۰$$

تقسیم هوش :

تقسیم هوش میان افراد مانند سایر خصوصیات بدني وروانی اگر بوسیلهٔ محور مختصات نمایش داده شود بصورت منحني عادي قابل تجسم میباشد .

درمنحني عادي (Normal Gurve) بیشتر افراد درقسمت مرکزي منحني قراردارند. پراگندگي افراد دردوطرف منحني شبیه به هم وهم قرینه میباشند ودردوطرف منحني افراد بسیار معدودي قرار دارند :

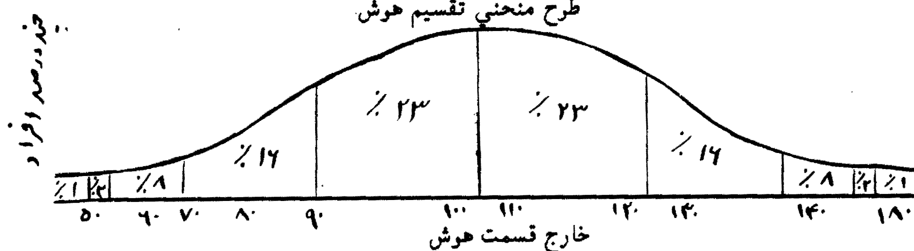

طرح منحني عادي

جدول زیرکه نحوهٔ تقسیم هوش را درمیان مردم نشان میدهدبصورت منحني عادي قابل تجسم میباشد :

گروه هاي مختلف		خارج قسمت هوش	چند درصد ازافراد
نابغه	(۱)	از ۱۸۰ به بالا	۱
تیز هوش	(۲)	از ۱٤۰ تا ۱۸۰	۲
خیلي باهوش	(۳)	از ۱۳۰ تا ۱۳۹	
خیلي باهوش		از ۱۲۰ تا ۱۲۹	۸
باهوش	(٤	از ۱۱۰ تا ۱۱۹	۱٦
داراي هوش متوسط	(۵)	از ۱۰۰ تا ۱۰۹	۲۳
داراي هوش متوسط		از ۹۰ تا ۹۹	۲۳
پائین ترازمتوسط	(٦)	از ۸۰ تا ۸۹	۱٦
کم هوش	(۷)	از ۷۰ تا ۷۹	۸
کودن	(۸)	از ٦۰ تا ٦۹	
کودن		از ۵۹ تا ٦۰	۲
سفیه	(۹)	از ۲۵ تا ٤۹	
ابله	(۱۰)	ازکمتراز ۲۵	۱

طرح منحني تقسیم هوش

خارج قسمت هوش

تقسیم بند ي بالا تاحدي مربوط به استنباط ونظر روانشناسان میباشد زیرا واقعاً چنین فاصله مشخص میان گروه هاي مختلف نیست روي همین زمینه نباید آن را طوري قطعي تلقي کرد .

درارتباط باامور تعلیم وتربیه وموافق به اهداف آن همه عوامل، شرایط وامکانات تحت عناوین مشخص مورد مطالعه قرار گرفت . اینك لازم است وسیله وطریقه براي پیمایش و دریافت سطح آموزش وپرورش نیز مطالعه گردد که آن وسیله وطریقه عبارت از امتحان وارزیابي میباشد و درفصل هشتم مورد بحث وبررسي قرار داده میشود.

را انجام دهندیعنی معلومات ونظریات حاصلهٔ مسلکي رابشکل مستقل باخود درارتباط کارهاي روزانه ودرسهاي نمونه يي وعملي تحليلي وارزيابي نمايند حتيٰ مثل يك معلم درمدارس بروند و درصنوف شاگردان را تدريس کنند و درعين زمان کارهمديگر را نيزمشاهده،نظارت وارزيابي نمايند .

تا اين قسمت مطالب به اساس هدف ومرام شامل تربيت معلم براي تدريس شاگردان درصنف بود که ميتواند ضايعات و کمبوديهاي معلما ن مسلکي را جبران کند ولي ضايعهٔ مربيون واستادان راکه درد انشگاه ها ، انستيتوتها ، اکادميها و دارالمعلمين ها،معلم تربيه ميکردند نميتواند جبران نمايد .

بنابرهمين ضرورت درپهلوي تربيهٔ معلمين مسلکي تحت شرايط هجرت وانقلاب اسلامي تصميم گرفته شد واقدام بعمل آمد که پروسهٔ تربيوي وتعليمي درهمه مراحل وسطوح مربوط به خود فعال گردد،چنانچه درحيطهٔ خود تنظيمهاي جهادي ،رياست هاي تعليم وتربيه وپروگرامهاي گماشته شده وهمکار اين بخش درمورد تربيت مربي معلم تأسيس وتوظيف به کارگرديدند . بعبارت ديگردرقسمت اندراگوژي عطف توجه و بذل مساعي صورت گرفت تعدهٔ ازمعلمين را بداشتن شرايط خاص سطح علمي و تجربتي ، باشيوه هاي متنوع مسلك معلمي ازطريق تريننگ ها ، مربي معلم تربيت کنند که اين مربيان براي معلمان ، همکار وکمك کننده باشند و درمواقع مناسب مشکلات معلمين رادرساحهٔ تدريس حل نموده وهم معلمان را تريننگ وتربيت فني ومسلکي نمايند .

چون براي هرتريننگ ، داشتن يك برنامه وپروگرام ، مطابق با طرح وديزاين بخصوص آن لازم ميباشد، بهمين اساس بخش تريننگ مربي معلم اين کتاب نيز داراي مطالب وموضوعات خاصي ميباشد که قرارذيل درچهار فصل گنجانيده شده است :

فصل اول آن شامل ميشود به مطالب-تريننگ چيست ؟،مربي معلم کيست ؟ وداراي چه خصوصيات است ؟

درفصل دوم توضيح ميشود که پروگرام تربيهٔ مربي معلم داراي چگونه طرح وديزاين بوده وچند مرحله دارد؟ و درفصل سوم تشريح ميگردد که فرق بين تربيت خورد سالان وکلان سالان درچيست؟،اصول تعليمي وتربيتي ازهم ديگر چه فرق دارند ؟ و بعضي تکنيکهاي خاص تربيت کدام ها اند ؟ همچنان درفصل چهارم معلومات داده ميشود که سوپرويژن (نظارت درس)و آبزرويشن(مشاهدهٔ درس) چيست ؟ وهدف مربي ازمشاهدهٔ درسهاي عملي معلمان درساحهٔ تدريس چيست ؟ چه مقاصد درصورت استعمال ميتود ها درتدريس درنظرگرفته شده است ؟

محتواي اين چهارفصل نشان ميدهد که چطورمربي معلم داشته باشيم وچه قسم پروگرام تربيتي راطرح کنيم و ازچه تکنيك هاي کاربگيريم وبه چه شکل جريان تدريس وعمل کرد معلمين رامشاهده وبررسي کنيم تاطرق کمك وحل مشکلات ايشانرا بوجه احسن تشخيص وتعين نموده به بهترين وضع ومناسبترين شيوه آنها را رهنمائي وتشويق نماييم که درنتيجه چنان معلمين ورزيده ومسلکي درچوکات

بخش دوم

فهرست مطالب بخش دوم

صفحه	عناوین	شمارهٔ فصل

شمارهٔ فصل	عناوین	صفحه

۲- فصل سوم : ترینینگ تکنیك ها : ۳۲۹

شمارهٔ فصل	عناوین	صفحه

شمارهٔ فصل	**عناوین**	صفحه

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار

اِنَّمَا بُعِثْتُ لِاُتَمِّمَ مَكَارِمَ الْاَخْلَاقِ « حديث شريف »

بخش اول کتاب ازخود غایه وهدفي داشت که به دور محور تعلیم وتربیهٔ اطفال وشاگردان مکاتب ومدارس مي چرخید . درمجموع شامل بحثي از مباحث پیداگوژي بود. یعني در آن بخش کوشش به اساس این بود که چطوربتوانیم معلمان خوب داشته باشیم که هم شخصیت خوب معلمي داشته باشند وهم ازفن ومهارتهاي مسلكي براي معلم خوب بودن باخبرباشند وعلاوه ازاینها احساس مسئولیت نمایند تاشاگردان مؤمن وصالح را درپرتو تعلیم علم تربیت نمایند .

این کتاب (رهنماي تربیهٔ معلم) که اصلاً گزارش ونوشتهٔ فعالیتهاي عملي تربیهٔ معلم میباشد وهمه محتویات آن شامل مباحثي است که عملاً تجربه وآزمایش گردیده بعد بحیث یك مدرك اساسي کتاب پس از تطبیق درچند کورس وسمینار انتخاب شده ازمزیت هاي برخوردار است که آن مزیتها بنابرمرام خاص پروگرام بطور مختصر چنین توضیح میگردد :

کودتاي بدفرجام ، شوم ونکبت بار هفت ثورهمان طوریکه پیکر عمراني ،اقتصادي ، سیاسي ، فرهنگي ونظامي کشور ماراضربه زد ، اُرگانهاي تعلیمي وتربیوي وطن رانیز بي داغ نماند . عدهٔ زیادی‌از مدرسین ، استادان ومعلمان را شهید ساخت وتعداد دیگریرا رهسپارزندانهاي وحشت ناك سیاه کرودیابه دیارغربت درگوشه واکناف جهان عالم آواره ، مهاجر وپناهنده ساخت.نظم مدارس برهم ودرهم شد،شاگردان مضطرب وپریشان گردیدند.

چندي بعدکه سلسهٔ هجرت انتظام یافت ، همنوا باتوجه به ابعاد زندگي مهاجرین دربعد تعلیمي وتربیوي نیز توجه بعمل آمد ، تنظیم هاي جهادي باهمکاري مردم مسلمان ومؤسسات خیریه که د. خدمت مهاجرین اند فرصت وزمینه را مساعد ساخت تا بُعد تعلیمي وتربیوي نیز دوباره احیاءگردد .

همانطوریکه درساحات دیگري زندگي بادرنظرداشت شرایط انقلاب اسلامي تصامیم اتخاذ شد درمورد تربیهٔ معلم ومدرس نیز تجویزات انقلابي گرفته شد واین پروگرام مانند سایر مؤسسات همت گماشت تاموافق باایجاب اوضاع و حالات ، معلمان تنظیمهاي جهادي را سمینارها بدهد ودر وقت کم خدمت بسیار انجام دهد .

درجویان این اقدام چنانچه اکثر خوانندگان ممکن خود شامل کورس یا سمینار تربیوي این پروگرام بوده باشند دیدند،که دربخش اول کورس وسمینار ها توجه به این بود: تامعلمان صرف مهارتهاي مسلكي رابیاموزند ودر درسهاي نمونه یي ازآن استفاده کرده بصورت عملي آنراتطبیق واجراً نمایند ، وظایف خانگي

إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِندَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَىٰ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ○

(پارهٔ ۲۶ - سورهٔ حجرات - آیه ۳)

ترجمه :- به تحقیق آنانکه آهسته و پائین میکنند آوازهاي خویش را نزد رسول الله (ص) ایشان کساني اند که امتحان و آزمایش کرد خداوند (ج) دلهاي شان را براي پرهیزگاري ، مرایشان را آمرزش و اجربزرگ است .

فصل هشتم

ارزیابي وامتحان

درزندگي انسانها را قاعده برآنست که هرکاري رابه اساس ضرورت آغاز میکنند . وقبلاً اهداف مورد نظر آنرا تشخیص نموده مي سنجند وبازدرچوکات بنام پلان بعد ازتدبیرطرح مینمایند ، وقتیکه این سنجش را مکمل وقناعت بخش یافت خودرا آماده براي اقدام و اجراي آن مي سازند. بعد ازانجام وپایان همه فعالیت هامطابق نقشهٔ قبلي درصددامتحان وارزیابي مي برآیندکه اصولاً به اهداف مطروحهٔ خویش رسیده اندیانه ؟

تعلیم وتربیه که ازجملهٔ ارزشمندترین کار هاي مربوط به انسانها درهرجامعه وهر زمان بشمارمیرود ایجاب میکندتاعالیترین پلانها وارزشیابي هارا دارا باشد، به همین لحاظ یك بخش عمدهٔ کارمسلکي تعلیم وتربیه را امتحان وارزیابي تشکیل میدهد، اینك مادرقدم اول به توضیح تاریخچهٔ امتحان وارزیابي میپردازیم ؛

تاریخچهٔ ارزیابي وامتحان :

. گرچه سند روشن دردست نیست که اول امتحان چه وقت شروع ،توسط کي ودرکجا اخذ شده ولي اندك تأمل به ما مي رساند که ازشروع تدریس عادت وقاعده براین بوده که از درس گذشته باید پرسش به عمل آید وبعداً درس جدید آغاز شود که امروز به این فعالیت ارزیابي درس گذشته نام نهاده اند که این خود امتحان است درقسمت تعلیم ودرساحهٔ تربیتي به ذکر اکثري اسناد ادبي میتوان ازلغت «محتسب» درفرهنگ اسلامي اشاره کرد که این کلمه به شخص نسبت داده میشد که از طرف شارع شرع،مسئول ارزیابي وباز پرسي عملي احکام ودستور هاي دیني میبود. بدین معني که باید دراول تعلیم احکام ودساتیر به شکل شفاهي صورت میگرفت وبعد جنبهٔ عملي آن توسط محتسب امتحان وبازرسي میشد . بهرترتیب

که شده باشد وبوده باشد قابل یاد آوري است که امتحان وارزیابي ریشهٔ دیني واسلامي دارد چنانچه آیهٔ مبارکهٔ قرآنکریم تائید میکند :

(وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنفُسِ وَالثَّمَرَاتِ ۗ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ)

« پارهٔ ۲ سورهٔ بقره آیه ۱۵۵ »

ترجمه :- هرآینه شمارامي آزمائیم به چیزي ازخوف ، گرسنگي ونقص اموال ، وگرفتن انفس ومیوه جات ومژده ــ ده صبر کننده گان را .

باوصف شرح فوق میخواهیم تاریخ پیدایش امتحان وارزیابي را به ارتباط مسایل تعلیم وتربیهٔ عمومي درسطح جهان نیز مطالعه کنیم .

علماي تعلیم وتربیه راعقیده براین است که همنوا با تأسیس مدارس استعمال واخذ امتحان مروج بوده، یا به عبارت دیگر مفکورهٔ اخذ امتحان بارونق پیدا کردن مدارس و مکاتب همنوا پیدا شده ودرینوقت هدف ازارزیابي وامتحان این بوده که معلمان بدانند شاگردان تاچه اندازه ازمعلومات ارائه شده استفاده نموده اند. چون انکشاف اهداف جدید تعلیم وتربیه برمرامها وروش ارزیابي وامتحان تأثیر میاندازد. بنابرآن ساحهٔ ارزیابي وامتحان دیگرهم وسیعتر میگردد .

درسال (۱۹۰۵) میلادي (الفودبینه) یك روانشناس فرانسوي براي دریافت درجهٔ ذکاوت بچه هاي ذکي ، متوسط وغبي امتحان را بمیان آورد. او میخواست که بواسطهٔ امتحان ازجملهٔ پرابلم هاي تعلیم وتربیه مشکلي « مراعات نکردن اختلافات فردي » راحل کند .

وي به واسطهٔ این امتحان توانست بچه هاي ذکي ، غبي و متوسط راازهم جدا کند وبراي هردستهٔ ازآن ها صنف جداگانه تشکیل کند .

بهمین اساس یك تعداد زیاد ي ازعلماي روانشناسي به امتحان ذکاوت (بینه) دلچسپي پیدا کردند و به کمك آن چندین نوع امتحانات معلوم نمودن ذکاوت وهوش به میان آمد .

اولین امتحان دسته جمعي ذکاوت توسط « اتیس اونودو» به میان آمد اوتوانست که درجهٔ ذکاوت یك دسته افراد را بواسطهٔ امتحان هوش معلوم کند بهمین قسم امتحانات الفا (α) و بیتا (β) که بواسطهٔ رابرت ایرکس (Robert Yerkes) وترمن (Termen) درسال ۱۹۱۷م ساخته شده بود ودرجنگ جهاني اول براي انتخاب نمودن عساکر استعمال شد . نتایج این امتحان که بعدازجنگ بدست آمدتوجه علماي تعلیم وتربیه وروانشاسي را به خود جلب کرد وعلماي مذکور خواستند که این امتحانات را درتعلیم وتربیه نیز بکاربیندازند .ذریعهٔ رواشناسي ، توسط بکارانداختن اصول علمي رازهاي بسیارپوشیدهٔ طفل را مانند استعدادهاي مختلف که درانسانها موجود است کشف کرده میتواند واینکه استعدادها تاچه حددرانسانها موجود است ؟ سوال است که باید امتحان وارزیابي آن راحل کند .

بهمین اساس علمای تعلیم وتربیه وسلوك شناسی دست بکارشدند تابرای دریافت نمودن استعداد های مختلف ، امتحانات معیاری را انکشاف بدهند وبعد ازآن درسال ۱۹۳۳ میلادی مارگویت مایکدوری (Margaret Mecdory) امتحان معیاری برای تعین نمودن استعداد های آرت ساخت وهمچنان برای حساب امتحان معیاری توسط ستون (Stone) وبرای املا توسط بوکن گان Buckin Ghan وبرای لسان توسط ترابو (Trabue) ساخته شد . بهمین قسم برای دریافت نمودن درجهٔ کامیابی امتحانات یکی بعد دیگر به میان آمد . مگر علمای تعلیم وتربیه وروانشناسی این انکشاف امتحانات را به این اساس کافی ندانستند که زندگی آیندهٔ یك شخص را پیشگوئی کرده نمیتوانست و درپهلوی آن چگونگی شخصیت یك فرد را مهم دانستند . پس همان بود که یك امتحان معیاری شخصیت راساختند که هدف آن رهنمائی کردن خوب وسالم یك شخص درزندگی باشد .

معلومات داده شده مقدمتاً دربارهٔ ارزیابی وامتحان وتاریخچهٔ آن کافی خواهد بود ، بهتر است که به توضیح هریك آن بطور جداگانه بپردازیم :

ارزیابی

تعریف :- ارزیابی درلغت به معنی تعین کردن و پیدانمودن ارزش یك شی بوده و دراصطلاح عبارت ازطرق وراه های است که جهت معلوم نمودن پیشرفت وترقی کاروفعالیت افراد بکارمیرود .

همچنان ارزیابی ازجملهٔ عملیهٔ آموزش شمرده شده که ازطرف معلم درجریان سال تعلیمی چندین باربدون آگاهی قبلی وتعین وقت بصورت خصوصی که خواسته باشد صورت میگیرد .

ارزیابی به شکل دوام دار درجریان سال تعلیمی انجام میگردد . کدام جنبهٔ رسمی ندارد ویك عمل غیر رسمی میباشد . توسط ارزیابی معلم می تواند ازهرقسم خصوصیات تعلیمی وتربیتی شاگردان آگاهی حاصل نماید و به اساس آن خصوصیات ، شاگردان خودرابه گروپها تقسیم کند. وبرای آنها مطابق علایق، دلچسپی ها واستعداد های شان کاروفعالیت تهیه سازد .

به اساس نتایج ارزیابی می توانیم پروگرام مناسب تربیتی راکه موافق به رشد جسمی وذهنی شاگردان باشد ترتیب نمائیم .

اهداف ارزیابی :

ارزیابی تربیوی دارای دوهدف عمده میباشد :

۱ - ارزیابی تربیتی بامربیون همکاری میکند تا بفهمند که اهداف تعلیمی وتربیوی به چه حد برآورده شده است .

۴- ارزيابي تربيوي بامربيون معاونت ميكند تا شاگردان خودراخوب بشناسند. هدف اولي هدف اساسي واصلي ارزيابي تربيوي است كه تغير درسلوك شاگردان راهميشه منحيث اهداف تعليمي قبول نموده و آنرا ارزيابي ميكند .

حقيقتاً اگريك مربي دربارهٔ شاگردان خود معلومات جامع ومكمل داشته ميباشد اوبه آساني ميتواند تعين كندكه اهداف تعليمي تاچه حد برآورده شده است .

هرگاه هدف ازارزيابي مساعد نمودن فضاي خوب آموزش باشد. پس بايدنتايج ذيل را درنظربگيريم :

١ - توليد انگيزهٔ مناسب و مطلوب بمقصد آموزش .

٢ - دريافت نكات قوي وضعيف شاگردان غرض اصلاح و پيشرفت .

٣ - گروپ بندي شاگردان درصنف نظربه سويه ، علايق ، استعداد ها و پرابلم هاي مشترك آنها .

٤ - تاكيد نمودن بالاي حقايق ونكات مهم وضروري .

٥ - تشويق نمودن شاگردان براي فراگرفتن وبدست آوردن اهداف خصوصي وعمومي .

٦ - دريافت درجهٔ پيشرفت شاگردان به تناسب اهداف معينهٔ صنفي .

٧ - آوردن اصلاحات درپروگرام هاي درسي ونصاب تعليمي .

٨ - رهنمائي معلمين درمؤثرساختن روشهاي تدريس آنان .

درصورت دوم اگراهداف ارزيابي، درجه بندي شاگردان نظربه دانش كسب شدهٔ شان باشد درينصورت ميتوان اهداف ارزيابي را به شكل ذيل تشريح كرد :

١ - ارتقاً شاگردان ازيك صنف به صنف ديگر ، مانند امتحان سويه .

٢ - مقايسهٔ شاگردان يك گروپ با گروپ ديگر .

٣ - مقايسهٔ يك شاگردبا اعضاي گروپ آن .

٤- دريافت اختلافات فردي شاگردان .

٥ - معلوم نمودن پيشرفت شاگردان درگروپ مربوطه .

٦ - انتخاب شاگردان طبق لياقت شان درمسايل رقابتي از قبيل انتخاب آنان به پوهنتون ، مؤسسات عالي ، مسلكي و استخدام آنها درامور درسي ، فني ، حرفوي وغيره .

ارزيابي يكي از اجزاي مهم تدريس وآموزش است، قراريكه آموزش وپرورش از گهواره آغاز ميگردد وتاگورادامه دارد . پس ارزيابي هم يك عمليهٔ متداوم ميباشد .

باتوجه به آن اهداف كه ارزيابي دارد، بايد متوجه شد كه ارزيابي را لازم است به ارتباط تعليم وتربيه ، معلم، شاگرد واداره هركدام جدا جدا مورد مطالعه قرار دهيم .

ارزیابي درتعلیم وتربیه :

فلسفهٔ کنوني تعلیم وتربیه بالاي توافق فزیکي ، دماغي ، هیجاني و اجتماعي شخص تاکید میکند واین بسیارمهم است که محصول تعلیم وتربیه اهداف وسیع آموزش و پرورش رادربودارد. حالا تنها یادگرفتن مضمون مهم نیست بلکه شاگردان چیزهاي را یاد بگیرند که ارتباط دوام دار ویرا با شرایط وعوامل محیطي آسان بسازد .

ساحهٔ ارزیابي :

ارزیابي شاگردان نشان میدهد که یك شاگرد از تعلیم وتربیه چقدراستفاده کرده ، موفقیت شاگردان را تنها بواسطهٔ امتحانات تهیه شدهٔ معلم نمیتوانیم نشان دهیم . زیراکه این امتحانات آ ن موفقیت ها رانشان میدهد که شاگردان محتواي مضمون را آموخته اند وبس . درآموزش شاگرد باید قدرت وتوافق آنرا درنظر بگیریم که براي زندگي موجوده وآیندهٔ شاگرد ضروري است به این اساس درارزیابي نتایج آموزش شاگردان نکات ذیل شامل اند .

۱ - اندازه نمودن دقیق پیشرفت هاي شاگردان بواسطهٔ شیوه هاي ارزیابي دقیقاً تهیه شده .

۲ - تثبیت وگرفتن ریکارد بصورت صحیح وتشریح درست نتایج ارقام .

اگر ساحهٔ ارزیابي بشکل وسیع آن تشریح شود تنها پیشرفت شاگرد را نشان نمیدهد بلکه نصاب تعلیمي ، تشکیل مدرسه ومکتب ، میتود هاي تدریس ونتایج تعلیمي وتربیوي را ارزیابي میکند .

قسمیکه دربالاگفته شد ارزیابي شاگرد باید تمام انکشاف پیشرفت هاي (فزیکي ، دماغي ،هیجاني ، اجتماعي ومضامین مکتب) اورادرنظر بگیرد چراکه، تعلیم وتربیه تغییر وتحول را بمیان آورده که جنبهٔ عمومي دارد، اگر بخواهیم که ارزیابي شاگرد جنبهٔ تطبیقي داشته باشد باید نکات عمومي ذیل را درنظربگیریم :

۱ - استعداد هاي مختلف شاگردان که باخود درساحهٔ آموزش میآورند .

۲ - تقاضاهاي اعتقادي ، اجتماعي و [illegible] دي که درمحیط ازشاگردان مي شود ، تااینکه آنها مسئولیت ، مقام و فعالیت هاي اجتماعي خود هارا بشناسند .

معلم وارزیابي :

گرچه معلم درصنف هروقت شاگردان را ارزیابي میکند و سلوك ،طرز تلقي وذوق آنها برایش معلوم میشود . مگواین کافي نیست ، باید یك تخنیك منظم درهر سیستم ارزیابي موجود باشد تااینکه معلم چشم دید خود راباارزیابي یکجا کند ونتیجهٔ ان رابیبیند وبه اساس آن میتود ها ودیگروسایل درسي خود را

عیارنماید به این قسم شاگرد بنابرقدرت واستعداد خود پیشرفت خواهد کرد ومابه اهداف عمومي تعلیم وتربیه خواهیم رسید .

آمرمدرسه وارزيابي :

یك وظیفهٔ مهم آمر مدرسه اینست که به همکاري معلم آن مواد تعلیمي را انتخاب نماید که موافق به ذوق وضرورت هاي شاگردان باشد . به این اساس باید آمریك مدرسه نکات آتي را بداند :

۱ – به اساس استعداد شاگردان کارهاي تعلیمي وتربیوي را آغازنماید .

۲ – تاحد امکان باید درپرتو اهداف تعلیم وتربیه حرکت نماید .

۳ – چطور وي بطور اطمینان بخش اهداف تشکیل مدرسه ، انتخاب نصاب تعلیمي را به واسطهٔ تخنیك تدریس بدست آورده میتواند .

به این اساس ارزيابي استعداد ها وپیشرفت هاي شاگردان ، ارزيابي اهداف تعلیم وتربیه ، نصاب تعلیمي و ارزيابي تدریس مؤثر ، مسئولیت متداوم آمر مدرسه را درتعلیم وتربیه تشکیل میدهد .

شاگرد و ارزيابي :

دراین شك نیست که روزمره پس ازهرتجربه درشخص فرق وتغییرات پیدا میشوْد . به این اساس اگرمیخواهید که شاگردان خوب پیشرفت نمایند انها باید درنتیجهٔ ارزيابي خود بدانند که ازکجا تاکجا تحول کرده اند . آنها باین وسیله خودرا باهم قطاران خود مقایسه میکنند وبراي خود درجهٔ قدرت وموفقیت خویش را معلوم مینمایند .

به هراندازهٔ که یك شاگرد سلوك ، طرز تلقي ، مطالعه ، عادات کاروموفقیت خود را درمضامین درسي ارزيابي کرده میتواند بهمان اندازه میتوانیم اوراتشویق کنیم که بطور عاقلانه درتجارب وفعالیت هاي آموزشي سهم بگیرد .

ارزيابي اکثراً به اصطلاح اندازه گیري وامتحان میآید واستعمال مي شود ، مگودرحقیقت چنین نیست چراکه اندازه گیري(Measure ment) وامتحان(Test) وسایل ارزيابي (evalua-tion) است .

اندازه کردن (measurement) آن پروسه است که بواسطهٔ آن یك نمبر معین دربارهٔ دانش ، کرکتر واوصاف دیگري شخص داده میشود : درینجا ارزش کمي درنظرگرفته نمیشود .

ارزيابي (evaluation) قضاوت کردن است که طرزتدریس شاگردان درقسمت پروگرام توسط آن به سلسلهٔ امتحان یا وسیلهٔ دیگر صورت میگیرد .

، خواهي نه خواهي درخوي وعادات ، سلوك وپيش آمدهاي اجتماعي اوتأثيرميگذارد. باوجوديكه راساً شخصيت اوراهي سازدولي رول آن كمتر ازعوامل شخصيت سازاو نميباشد.

درمورد معلم كه مسلك او فن وهنرآموزش وپرورش است اين موضوع بسياردخيل ميباشد هرمعلم بايد متوجه باشد كه بنابروظيفه ومسئوليت مسلكي خويش چه نوع شخصيت داشته باشد؟! بجا خواهد بود اگر بگوئيم كه يك معلم بايدازنگاه شخصيت نمونۀ كامل ايمان داري ، خداشناسي ، دينداري وتقوى ، مذهب شناسي وصداقت دركرداروگفتار، نوع دوستي وخدمت گذاري ، براي شاگردان وجامعۀ خود باشد تاهمه رفتاراورا سرمشق عملي خويش قراردهند وبااستفاده ازديدن اين شخصيت نيكو مانند آينۀ تمام نما ، همه مظاهر فضيلت وكرامت اخلاقي واوصاف پسنديده و انساني را درجمال دل آرام اومشاهده نمايند تاباشد كه درزندگي فردي واجتماعي خويش ازاين مثال گويا وآشكاراپيوسته سرمشق عملي گرفته روبه تعالي وترقي پيش بروند.

پس به يقين ميتوان گفت همانطوريكه سجايا وشخصيت والدين درمورد تشكل ماهيت شخصيت اولاد مؤثر است نفوذ وجذابيت اخلاق ، كردار و گفتار معلم ومربي نيز درطرح و ساختمان معنوي وعلمي شاگردانش تاثير داشته ومورد تقليد واستفاده قرارميگيرد.

لذامربوط به معلم است كه خودقضاوت كند وتصميم بگيرد تاچگونه نمونۀ كامل ازرهنمائي انسان كاملاً عياربراي شاگردانش باشد.

پس براي تبارزمشخصات عالي وپسنديده معلم خوب درساحاتيكه بسيارلازمي ميباشد تحت عنوان مشخصات معلم خوب درساحۀ خارج ازدرس اينك موضوع را تعقيب ميكنيم :

مشخصات معلم خوب بحيث يك فرداجتماع

ازديدگاه اسلام معلم خوب بايد :

١- مسلمان متدين يعني مومن حقيقي وصاحب تقوي وپرهيزگارعالي باشد.

٢- ازعلوم اسلامي باخبرودرراه وصول به اهداف عالي آن جهت حصول رضاي خداوند(ج) عمل نمايد.

٣- داراي سجاياي عالي انسانيت ، اخلاق حميده وخصال نيكو وپسنديده باشد.

٤- درقول وعمل خود صادق وراستگو باشد.

٥- عادل منصف وصاحب قضاوت سالم درمسايل وقضاياي زندگي باشد.

٦- حليم ، برده بار ، متين ،صابرو ثابت قدم باشد.

٧- پاك ونظيف بوده ولباس مناسب به تن داشته باشد .

٨- باسليقه بوده و كركترعالي انساني داشته باشد.

ارزيابي دوقسم است :

۱ - ارزيابي قبلي (Formative) :- اين قسم ارزيابي درمرحلهٔ اول ويا ساختن پلان وپروگرام صورت ميگيرد كه ارزش يك پلان ويا پروگرام رامعلوم مي كند .

۲ - ارزيابي بعدي (Summative) :- آن ارزيابي را گويند كه بعدازتطبيق پلان صورت ميگيرد تادريافت كند كه چقدربه هدف رسيده اند ويا تاچه اندازه پلان وپروگرام تطبيق شده است .

ازبيانات اين مبحث استنباط ميگردد كه ارزيابي دراصطلاح عمومي كُل بوده و همه آنرا دراكثر موارد استعمال ميكنند ومعلم هم درتدريس روزانه همواره ازآن استفاده مينمايد اماامتحان بحيث وسيلهٔ ارزيابي گاه گاهي بكاربرده ميشود بنابرآن بسيارمناسب خواهد بود كه راجع به امتحان نيز معلومات لازم داده شود .

امتحان

امتحان يكي ازوسايل عمدهٔ تربيتي است .

طرح اموري ازقبيل تامين احتياجات اساسي رواني افراد ، توجه به رشد فردو احتياجات اودرهرمرحلهٔ ازرشد ، درنظرگرفتن اختلافات فردي واساسي شاگردان درجنبه هاي مختلف شخصيت واينكه تعليم وتربيت بايد اسباب رشد همه افراد رافراهم كند و پيشرفت هريك ازافراد رابه تناسب استعداد و احتياج اوتأمين نمايد مسئلهٔ امتحان را بصورت خاصي درآورده است . كه مابراي روشن ساختن مسايل مربوط به امتحان دراينجا اول به تعريف آن ميپردازيم .

تعريف :

امتحان درلغت آزمودن ، آزمايش ، سنجش ويامعلوم كردن خوبي وبدي يك چيز راگويند ودراصطلاح امتحان يك عمل منظم وكنترول شدهٔ است كه براي معلوم نمودن پيشرفت هاي تعليمي وتربيتي افراد استعمال مي شود. يا به عبارت ديگر امتحان عبارت ازيك عمليهٔ است كه به منظور تطبيق اهداف تعليمي و تربيوي ودريافت پيشرفت هاي آموزشي وپرورشي شاگردان بكارميرود.همچنان امتحان عبارت ازوسيلهٔ انداز ه گيري پيشرفت شاگرد بطرف هدفهاي تعليمي وتربيتي نيز تعريف شده وهم امتحان بحيث وسيلهٔ شناخت شاگرد قبول گرديده كه درجريان امتحان معلم ميتواند شاگردان خود راخوب بشناسد ، سرعت خواندن ، فهم و استعداد شاگرد را مورد توجه قرار دهد . جنبه هاي قوي وضعيف اورا مشخص سازد وضمناً اورارهنمائي كند .

هذالقياس معلوم نمودن و آزمایش فهم ودانش شاگردان توسط معلم وممتحن امتحان است که درطول سال یك یا دومرتبه تحت نظارت معلم ، ادارهٔ مدرسه ویامقام بلندتر تعلیم وتربیه طور رسمي اخذ میگردد .

چون راجع به امتحان طورمختصر بحث صورت گرفت بهتراست تادرمورد اهداف آن که به چه منظور امتحان اخذ میگردد نیز تاحدي معلومات داده شود .

اهداف امتحان :

چراامتحان گرفته میشود ؟

توسط امتحان نکات ذیل خوب معلوم شده متیواند :

١ - امتحان به معلم نشان میدهد که اصول تدریس وي چقدرمؤثراست .آیا تدریس مثبت بود یانه ؟

٢ - امتحان دریافت میکند که آیا درشیوهٔ تدریس بعداً تغییرآورده شود یا نه ؟

٣ - توسط امتحان معلم وشاگرد هردو ارزیابي مي شوند .

٤ - دریافت وشناخت شاگردان با استعداد ولایق ترازهمه توسط امتحان صورت میگیرد تاازپروگرام وسیعتر مستفید شوند .

٥ - آنعده شاگردانیکه به تدریس وکمك زیاد ترضرورت دارند توسط امتحان معلوم شده میتوانند .

٦ - تشویق وترغیب شاگردان توسط امتحان صورت میگیرد .

٧ - امتحان بحیث عملیهٔ آموزش کمك میکند .

٨ - انتخاب شاگردان براي تعلیمات عالي ومؤسسات مسلکي توسط امتحان معلوم میگردد .

٩ - ارتقاي شاگردان ازیك صنف به صنف دیگر توسط امتحان صورت میگیرد .

١٠ - توسط امتحان اختلافات فردي شاگردان معلوم شده میتواند .

١١ - آگاهي ازوضع وعلل اختلافات فردي شاگردان توسط امتحان دریافت شده میتواند .

١٢ - بواسطهٔ امتحان معلوم میشود که کدام شاگرد خوبتر آموخته است .

امتحان وامتحان گیري جزء عملیهٔ تدریس وآموزش بوده ودرانکشاف شاگردتأثیرمستقیم دارد .

ما امتحان را معمولاً بحیث انجام یك فعالیت که هدف عمدهٔ آن تعین نمره میباشد تصورکرده ایم . درحالیکه تعین نمره وظیفهٔ اساسي امتحان است ولي یگانه دلیل براي گرفتن امتحان نمیباشد. هدف عمدهٔ امتحان عبارت ازبهبود آموزش است . وامتحان است که کمك زیاد وبخصوص را به منظور بهبود آموزش انجام میدهد ناگفته نماند که امتحان ایجاد بیم وترس میکند . پس معلمین باید کوشش نمایند آن بیم وترس راکه بواسطهٔ امتحان براي شاگردان پیدا میشود ازبین ببرند .

چون براي دريافت بسي مقاصد واهداف تعليمي وتربيتي علاوه ازامتحان اكثراوقات ارزيابي رامورد استفاده قرارميدهند بناً لازم است تافرق بين ارزيابي و امتحان واضح شود .

فرق بين ارزيابي وامتحان

بين ارزيابي وامتحان فرقهاي ذيل وجود دارد :

ارزيابي	امتحان
١ - ارزيابي يك عمل غيررسمي است .	١- امتحان يك عمل رسمي بوده ورسماً اخذ ميگردد .
٢ - ارزيابي هروقت بدون كدام اعلان ازطرف معلم صورت ميگيرد .	٢- امتحان درسال دوياسه مرتبه به اساس آگاهي قبلي توسط معلم تحت نظرهيئت گرفته ميشود .
٣ - ارزيابي يك عمل متداوم ميباشد .	٣ - امتحان يك عمل غيرمتداوم است .
٤ - ارزيابي ترس وبيم ندارد .	٤ - امتحان ترس وبيم دارد .
٥ - ارزيابي درجه بندي دارد ولي نمره ندارد .	٥ - امتحان درجه بندي ونمره هردو را دارد .
٦ - ارزيابي كاميابي وناكامي ندارد .	٦ - امتحان كاميابي وناكامي دارد .
٧ - ارزيابي يك قسمت ازعمليهٔ تعليمي وتربيتي است .	٧ - امتحان يك مرحلهٔ ازعمليهٔ تعليمي وتربيتي است .
٨ - ارزيابي آن وسيلهٔ است كه راپورآن ازروي كميت وكيفيت ارائه ميشود .	٨ - امتحان آن وسيلهٔ اندازه گيري است كه راپورآن بشكل كميت ومقدار ارائه ميشود .
٩ - ارزيابي مفهوم كلي وجامع دارد .	٩ - امتحان مفهوم خاص داشته وصوف موقف فرد را تعين ميكند .
١٠ - درارزيابي نتايج بشكل توصيفي بيان ميشود .	١٠ - امتحان نتايج را بامعيارهاي قبلي مقايسه نميكند بلكه باساس جوابات داده شده نتيجه اعلان مي شود .

بعدازتوضيح فرق هاي ارزيابي وامتحان بجا خواهد بود كه موضوع تهيه نمودن واخذ امتحان رامورد بحث ومطالعه قراردهيم .

طرح، تهیه واخذ امتحان

پلان گذاري وتهیهٔ یك امتحان ایجاب میکند که هدف خود امتحان وهدف تدریس هرمضمون را ممتحن بطورآگاهانه تشخیص نماید وبداند که براي کدام مقصد امتحان میگیرد وتشخیص اهداف را برحسب سلوکهاي مخصوص قابل مشاهده تعین وتعریف کرده بتواند. طوریکه محتویات مضمون مورد نظر غوض پیمایش وارزیابي فهرست گردد وجدول خصوصي اهداف به اساس لست وفهرست مذکور ترتیب شود تااین جدول جهت ساختن وتهیهٔ امتحان بحیث رهنما مورد استفاده قرارگیرد ومعلم مطابق آن سوالات امتحان را تعین کند وبداند که کدام قسم سوالات میتواند چه نوع اهداف راخوبتوارزیابي کند .

اینك براي وضاحت بیشتر مطلب متذکرهٔ فوق درتهیهٔ اخذ یك امتحان نکات آتي را پیشنهادمیکنیم:

١ - امتحان باید هدف معین ومشخص داشته باشد.

٢ - امتحان باید مطابق پروگرام تدریس شده تهیه واخذ گردد .

٣ - سوالات باید ازهرقسمت پروگرام تدریس شده مضمون آورده شود .

٤ - ازهرشاگرد درصورت اخذ امتحان تقریري باید ازبخش هاي مختلف کتاب پرسیده شود .

٥ - سوالات باید حد و معیارمعین داشته باشد .

٦ - وقت امتحان تحریري باید نظر به تعداد ونوعیت سوالات تعین گردد . درامتحان تقریري وقت امتحان هرشاگردمساویانه درنظرگرفته شود و نظر به تعداد شاگردان وقت کل امتحان بطور دقیق محاسبه ومعین گردد.

٧- درامتحان براي توزیع نمرات باید یك ستندرد ومعیارمعین موجود باشد .

٨ - کلید سوالات باید قبلا تهیه گردد وممتحن آن را باخود داشته باشد .

٩ - درامتحان باید ازعدالت کارگرفته شود،زیرا عدالت یکي از اوامر دین مبین اسلام بوده چنانچه خداوند حکیم (ج) میفرماید :

إِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ (پارهٔ ١٤ سورة النحل آیهٔ ٩٠)

١٠- بالاخره یك امتحان خوب داراي سه خاصیت (معیارسازي ،صحت واعتبار) نیز میباشد که ذیلاً هرکدام آن توضیح میگردد:

١- معیار سازي امتحان (Standardization) :- معني معیار سازي اینست که ازیك گروپ مشخص ومعین امتحان گرفته شده ونتیجهٔ امتحان بصورت دقیق ثبت گردد . این نتایج ثبت شده بنام (Norm) یاد میشود وگروپ معین ومشخصیکه از آن امتحان گرفته شده بنام گروپ نارم یاد میگردد . انتخاب گروپ نارم مناسب ومهم است زیرا این گروپ بحیث اساس جهت تعین صحت وثبات امتحان خدمت نموده وهمچنان اکثراًبحیث نقطهٔ مراجعه جهت تفسیرو تعبیر پیمایشاتیکه ازدیگران بدست

میاید خواهد بود . بمنظور آسان ساختن مقایسه،معیار سازي بصورت عموم انکشاف یك یا بیشتر انواع نمرات معیاري رادر برخواهد داشت .

۲- صحت امتحان :- یك امتحان وقتي داراي صحت است که آنچه درنظر است پیمایش شود ، آنراپیمایش کرده بتواند . مفکورهٔ مهم درینجا استفاده از نمرات امتحان میباشد یك امتحان ممکن است دریك مورد صحیح باشد ولي این اطمنان را نمیدهد که امتحان مذکور درمورد دیگر نیز صحت دارد .

۳- اعتبارامتحان : -اعتبار ثبات نتایج پیمایش یك امتحان را گویند .

اگر عین امتحان ازعین اشخاص بیشتر از یك مرتبه گرفته شود نتایج آن باید عین چیزباشد. یك امتحان بي اعتبار داراي صحت نمیباشد. گر چه ممکن است یك امتحان معتبر باشد ولي صحیح نباشد. متخصصین امتحان معمولاً اعتبار وصحت امتحان رابه اصطلاحات ریاضي بیان میکنند . خلاصه اینکه صحت امتحان عبارت از اندازهٔ که یك امتحان آنچه را میخواهد پیمایش کند، پیمایش کرده بتواند واعتبار عبارت از ثبات نتایج پیمایشات یك امتحان میباشد .

قضاوت عندي نمره دهنده نباید عاملي باشد که نمرهٔ شاگرد را متأثر بسازد بهر اندازهٔ که نمرات چندین نمره دهندهٔ لایق بجواب یك فرد باهم خیلي نزدیك باشند بهمان اندازه امتحان مذکور عیني میباشد. بهر اندازهٔ که نمرات نمره دهنده گان مختلف از همدیگر فرق داشته باشند، بهمان اندازه درنمره اشتباه موجود خواهد بود .

عینیت (Objectivity) یك جزاساسي اعتبارو ثبات یك امتحان است .

حالا براي اینکه فرضیهٔ تهیه واخذ یك امتحان خوب جنبهٔ عملي پیدا کرده باشد لازم است تا یك نمونهٔ از امتحان دورهٔ اول ابتدائي را مورد غور وبررسي قرار دهیم .

امتحان ($\frac{1}{2}$ ۴) ماههٔ مضمون ریاضي صنف اول :

تعداد شاگردان صنف «۳۰» نفر اند ، ازهر شاگرد «۵» سوال پرسیده میشود وهر سوال« ۲» نمره دارد وقت امتحان هرشاگرد «۵» دقیقه تعین شده،وقت تمام امتحان ($\frac{1}{2}$ ۲) ساعت است.حالا شما درینجا بطور نمونه امتحان سه نفر شاگرد را که ، تهیه شده مطالعه میکنید .

نمونهٔ امتحان($\frac{1}{2}$ ۴)نیم ماههٔ(۳) نفر شاگرد صنف اول درمضمون حساب :

اسم / سوالات	محمود	احمد	صابر
۱	از (۱۵) تا (۲۱) شمار کنید !	از (۱۴) تا (۲۰) شمار کنید !	از (۱۲) تا (۱۸) شمار کنید !
۲	خانه های خالی را پر کنید! [۲] [۴] [ ]	خانه های خالی را پر کنید! [۱] [۳] [ ]	خانه های خالی را پر کنید! [۳] [ ] [۵] [ ]
۳	اعداد ۱۲ و ۱۷ را بنویسید !	اعداد ۱۳ و ۱۸ را بنویسید !	اعداد ۱۴ و ۱۹ را بنویسید !
٤	جمع کنید ! ۲ + ۵ = ؟	جمع کنید ! ۳ + ۵ = ؟	جمع کنید ! ۴ + ۵ = ؟
۵	جواب صحیح است یا غلط ؟! ۵ + ۸ = ۱۳	جواب صحیح است ویا غلط ؟! ۵ + ۹ = ۱۴	جواب صحیح است یا غلط ؟! ۵ + ۷ = ۱۳

چون راجع به تهیه نمودن واخذامتحان بحث صورت گرفت لازم است که انواع واقسام امتحانات نیز مورد مطالعه قرار داده شود .

انواع واقسام امتحانات

تصنیف ودسته بندي نظر به خصوصیات موضوعات ، درتمام علوم براي تشخیص وآساني کار متداول ومعمول گردیده که علماي تعلیم وتربیه خصوصاً متخصصین رشتهٔ ارزیابي تربیوي وامتحانات نیز بذل مساعي نموده اند تا امتحانات و ارزیابي تربیتي را نظربه خصوصیات مشترك شان تصنیف نمایند ، نامگذاري امتحانات درصنف بندي شان نظربه معیار هاي مورد قبول فرق میکنند . بطور مثال : اگر مادر تصنیف امتحانات محل ومرجع صدور آنرا مدار اعتبار قرار دهیم در اینصورت امتحانات را میتوان بدو حصه تقسیم نمود یکي امتحانات داخلي وديگري امتحانات خارجي .

همچنین اگر مدت ویا وقت را معیار قراربدهیم درینصورت امتحانات را میتوان بنام امتحانات سالانه ، ماهانه وهفته وار تقسیم نمود .

بهمین منوال اگرامتحانات را نظر به نوع سوالات دسته بندي نمائیم درینصورت ممکن آنها رابنام امتحانات مقالوي ، امتحانات عیني ویا مختلط یاد کینم .

اگر امتحانات از نظر ماهیت وچگونگي جواباب تهیه شده دسته بندي شوند آنها رامیتوان به سه دسته که عبارت از امتحانات تحریري ، تقریري وعملي اند تقسیم کرد ، که ما درینجا صرف وتنها امتحانات را نظر به نوع سوالات مورد بحث قرار میدهیم .

اقسام امتحانات ازنگاه نوعیت سوالات

امتحانات بصورت عموم از نقطهٔ نظر سوالات به دوقسم است ، امتحانات مقالوي وآفاقي .

الف : امتحانات مقالوي (تهیري) :

دراین نوع امتحان شاگردان به روش قلمي وشفاهي براي سوالات جواب تهیه میکنند ،این قسم امتحان براي معلوم نمودن لیاقت شاگردان درتنظیم مواد لازمه ، مطالب ومفاهیم خوب ومفید است .

برجسته ترین خاصیت امتحان مقالوي آزادي جواب است . ازشاگرد سوال میشود که مستلزم جواب خوداو میباشد شاگرد ازطریق تماس بامسئله استعمال معلومات واقعي ، ترتیب وانسجام جواب و اندازهٔ تأکید بر جنبه هاي مختلف جواب خود نسبتاً آزاد است .

فلهذا سوال مقالوي استعداد تولید ، ترکیب واظهار نظریات را تشویق میکند وبه دوقسم است امتحان تحریري وامتحان تقریري .

I - امتحان تحريري :

درين نوع امتحان شاگردان توسط روش قلمي خود جواب تهيه نموده مينويسند وبه سه نوع ميباشد .

۱- امتحان مقالوي جواب وسيع :- سوالات كه شاگرد براي آنها جواب تهيه ميكند وظيفهٔ نسبتاً بازونامحدود را نظر به سوالات انتخابي درمقابل شاگردقرار ميدهد ودر نتيجه كنترول جواب شاگرد مشكلتر است. براي شاگردان اجازه ميدهد تادرانتخاب مواد واقعي وبراي پيمايش آموزش عمومي مانند استعداد تنظيم مفكوره ها ، استعداد ارزيابي مفكوره ها وحل مسائل جامع مفيد بوده مگر براي پيمايش جوابها وعكس العمل هاي بخصوص ومشخص ارزش كمتر دارد ، نمره دادن به اين نوع سوالات وقت زياد رادربرگرفته وارزيابي جوابات آن كار مشكل است .مثلاً: نقش معلم ومواد درسي را درتدريس شرح كنيد ؟

۲- امتحان مقالوي جواب محدود :- سوال مقالوي جواب محدود براي طول وترتيب جواب شاگرد حدي را تعين مينمايد مثلاً: دو مزيت ودونقص سوال مقالوي جواب وسيع رابيان كنيد ؟

توجه كنيد كه اين قدرت كنترول جواب شاگرد ، سوال رايك وسيلهٔ خوب براي پيمايش حقايق مشخص ميسازد . مگرجهت پيمايش استعداد ها ، انتظام وترتيب مفكوره ها نا مناسب شده است .

۳- امتحان مقالوي جواب كوتاه :- اين نوع سوال مقالوي تحريري كه شاگرد براي آن جواب تهيه ميكند هنوز هم جواب شاگرد رابيشتر محدود ساخته واو را مجبورمي سازد تابه هرسوال جواب معين بدهد . چون امتحان مقالوي جواب كوتاه ازشاگرد تقاضا ميكند كه يك جمله ويا عبارت رابه جواب سوال تهيه كند ، اين نوع امتحان براي پيمايش يادآوري حقايق نمونه است ، اين نوع امتحان طبق هدايت هر سوال خواهان يك سلسله جوابات لازم است كه به عبارات مختصر بايد نگاشته شود .مثلاً : از جملهٔ چهار كتاب مقدس وبزرگ آسماني سه كتاب آن رانام بگيريد ؟

صفت خوب امتحان تحريري اينست كه ازيك طرف پارچه هاي شاگردان ميتوانند به قسم اسناد حفظ شوند واز طرف ديگر شاگردان هم وقت كافي دارند تاسوالات را متفكرانه جواب دهند ، البته خوبي ديگري امتحان تحريري درآن است كه سوالات متحد الشكل بوده وبحيث يك معيار واحد كار مقايسهٔ شاگردان را معتبر ميسازد .

II- امتحان تقريري :

عبارت ازامتحان است كه معلم بطور شفاهي ازشاگردان سوال مينمايد وشاگردان نيز جواب رابصورت لفظي وشفاهي تهيه وبيان ميكنند . صفت خوب اين نوع امتحان درآنست كه بوسيلهٔ آن ميتوان قوهٔ افاده شفاهي ، اصول تلفظ ، اداي كلمات وجرائت شاگردان را مورد آزمايش قرار داد .

معايب امتحان تقريري اينست كه ازيك طرف ارزيابي شاگردان وقت زياد را ميگيرد واز طرف ديگر چون سوالات متحدالشكل نيست كارمقايسهٔ شاگردان رابايك ديگربه مشكلات مواجه ميسازد. نقص

ديگري امتحان تقريري درآن است كه شاگردان فوق العاده تحت تأثير شخص امتحان گيرنده قرار گرفته ودرتهيه وترتيب جوابات دست وپاچه ميشوند.

همچنان شرايط جسمي امتحان گيرنده رانبايد از نظر دور داشت ، شخص امتحان گيرنده ممكن چند شاگرد رابه درستي ارزيابي كند ولي دراخير شايد خستگي وماندگي اورا اجازه ندهد كه عمل ارزيابي رايك نواخت ادامه دهد .

امتحان تقريري مانند امتحان تحريري به سه نوع مي باشد : امتحان تقريري جواب وسيع ، امتحان تقريري جواب محدود وامتحان تقريري جواب كوتاه .

اصلاحات درامتحان تقريري :

اگرچه درين اواخر ازاستعمال واهميت امتحانات مقالوي تقريري بتدريج كاسته شده ميرود ولي نميتوان كه كاملاً آنرا ازنظرانداخت ، چه بعضي مضامين هستند كه بدون امتحان تقريري نميتوان ازآن ارزيابي نمود مانند قرآنكريم ، تلفظ لغات وغيره . براي اينكه نواقص امتحان تقريري راتااندازهٔ تقليل بخشيده باشيم لازم است تادر اصول تطبيق آن يك سلسله نكات راكه ذيلاً ذكر ميگردد مراعات نمائيم :

١- براي اينكه سوالات تااندازهٔ شكل واحد ومشابه را به خود گرفته باشد بايد معلمين هميشه سوالات خودرا طبق اهداف تعليمي وتربيتي معينه به چندين گروپ تقسيم نموده واز هرگروپ يك ، يك سوال را ازتمام شاگردان بپرسد .

٢- اگر هدف دريافت اصول قرائت دريك مضمون باشد بهتر است دريك صفحهٔ معين ازتمام شاگردان امتحان گرفته شود ،حينكه هرشاگرد مصروف قرائت است معلم بايد غلطي هاي هرشاگرد راثبت كرده وبعداً نمره بدهند .

٣- دروقت امتحان گرفتن بايد معلم باشاگردان روحيهٔ صميمانه داشته تا شاگردان احساس ترس نكنند.

٤- دروقت نمره دادن معلمان عدالت وانصاف راكه حكم دين مبين اسلام است بايد مراعات كنند تادر حقوق شاگردان غبن وزياده روي صورت نگيرد .

مزاياي امتحانات مقالوي :

١- ساختن سوالات مقالوي كارآسان بوده ودروقت كم ساخته شده ميتواند .

٢- شاگردان را به تفكر عميق و ابتكار وا داشته ومهارت نويسندگي رادر شاگردان پرورش وتقويت مي بخشد.

٣- هرشاگردحسب الخواهش جواب خودرا ترتيب وتنظيم مينمايد .

٤- چانس حدس وگمان درآن كمتر است .

محدودیت هاي امتحانات مقالوي :

امتحانات مقالوي داراي يك سلسله محدوديت هاي است كه از استعمال آن ميكاهد. يكي ازمحدوديت هاي اين نوع امتحان نمره دادن سوالات بصورت واقعي است هنگاميكه ازنمره دادن واقعي صحبت ميكنيم غرض اينست تامعلم چطور و چگونه روش رادرعمل ارزيابي اش بكار برده كه بتواند اثونفس وي را بحد اعظمي محدود بسازد. البته دخالت نفس ميتواند يك عمل آگاهانه باشد ويا ناخود آگاه ، بطور مثال اگر معلمي يك شاگرد را هميشه درفعاليت هاي صنفي منزوي ميبيند حتي نتيجهٔ پارچهٔ امتحان وي را طوري ديده كه داراي عين حقوق است كه شاگرد ممتازدارد ممكن است معلم عين نمره رابوي ندهدالبته اين دخالت نفس راميتوانيم آگاهانه ياد كنيم وگاهي هم چنين اتفاق ميافتد كه شخص نمره دهنده به مجرديكه باسم شاگرد بالاي ورقهٔ امتحان برخورد مينمايد اثري دراو ايجاد نموده كه خودش ندرتاً از آن انكار ميكند شايد تأثير مذكور سلوك مطالعو ي وي را طوري قالب ريزي كند كه بايد چيزي به ضررفود امتحان دهنده تمام نشود همچنان درزمينه ، سابقهٔ فودي شخص امتحان گيرنده رانيز نبايد فراموش.كود بطور مثال اگو يك ورق سوال مقالوي شاگودي راكه راجع به بهار تحرير كرده به معليمن متعدد بدهيم شايد تفاوت نمرات آنها فوق العاده زياد باشد . ازاينكه چرااين تفاوت ها ظهورميكند علل زيادي موجوداست ويكي مهم آن هم شايد سوابق فودي معلمين باشد كه شخصاً معلم نمره دهنده نظريه ذوق وعلاقهٔ سابقهٔ فودي خويش كدام نكات را بيشترارزش ميدهد مانند پارچه هاي خوب ادبي ، پارچه هاي تمثيلي، تخيل وابتكار ، استعارات و تشبيهات ، املاء وانشاء خوش خطي وسبك نويسندگي ، جمله بندي ....وغيره كه هركدام مطابق به ميل خود پارچه هاي امتحان رانمره ميدهند وتفاوت ها درتوزيع نمرات ديده ميشود پس بطور خلاصه گفته ميتوانيم كه :

١ - نمرهٔ امتحان مقالوي اعتباركمتودارد .

٢ - اغراض شخصي معلمين دروقت نمره دادن ذي دخل است .

٣- نمره دادن پارچه هاي امتحان وقت زياد را تقاضا ميكند .

٤ - تعداد سوالات محدود بوده وازتمام مفردات پروگرام بطور واقعي نمايندگي كرده نميتواند .

موارد استعمال امتحانات مقالوي :

امتحانات مقالوي باوجود محدوديت هاي كه دارد بازهم منحيث سيستم ارزيابي تربيتي استعمال ميگردد . كه بعضي ازآنها رابطورمختصر ذكر ميكنيم :

١ - چون ساختن سوالات امتحان مقالوي وقت کم را میگیرد لذا معلمین میتوانند درمواقع عامل وعاجل ازآن کاربگیرند ازقبیل امتحانات هفته وار صنفي وغیره .

٢ - امتحانات مقالوي بوسایل تخنیکي ازقبیل ماشین دیتو وگستتدنر کمترنیاز دارند .لذا مکاتبیکه داراي چنین تسهیلات طباعتي نباشد استعمال امتحان مقالوي وسیلهٔ خوبي ارزیابي شده میتواند.

٣ - ساختن سوالات مقالوي آنقدرخواهان تجارب مسلکي نبوده لذا براي معلمین تازه وارد خیلي مناسب است .

٤ - اگر هدف امتحان وارزیابي اندازه گیري املاء ، انشاء ویادستورزبان باشد پس امتحان مقالوي بهترین وسیلهٔ ارزیابي شده مي تواند ووسیلهٔ خوب براي رسیدن به این هدف است .

٥ - اگر وقت براي تهیهٔ امتحان کمترازوقت نمره دادن آن باشد ، امتحان مقالوي بهترین وسیلهٔ ارزیابي شده میتواند .

٦ - اگرگروپ امتحان دهنده کوچك باشد وامتحان دوباره استعمال نگردد امتحان مقالوي وسیلهٔ خوبي ارزیابي شده میتواند .

اصول بهترساختن امتحانات مقالوي :

ازینکه امتحانات مقالوي باوجود محدودیت هایش دربعضي ازساحات ارزیابي رول عمده داشته لذا براي بهبود بخشیدن آن بعضي پیشنهادات را علماي تعلیم وتربیه ارائه میکنند. که ذیلاً ازآنها ذکر به عمل میآید :

١ - دروقت ساختن امتحان باید ازیك رهنما کارگرفته شود یعني قبل ازساختن امتحان اعمال ذهني را که میخواهید ارزیابي نمائید بیرون نویس کنید .

٢ - درشروع عبارات سوالات مقالوي عموماً ازاصطلاحات مانند: مقایسه کنید !، چرا؟ ، توضیح کنید!، ارتباط دهید !، تجزیه وتحلیل کنید !، ارزیابي نمائید !، به چه دلیل ؟، درین باره تبصره نمائید ! موضوع راتشریح کنید ! ،علت آن را واضح سازید !......... و غیره استفاده نمائید .

چون سوالات مقالوي برا ي پیمایش نتایج مغلق آموزش بکارمیروند ازاستعمال کلمات مانند : چه وقت !، کجا!، نام بگیرید !، تست کنید،کدام چیز!، یا کدام ! ، کدام شخص !،... خودداري نمائید .

٣ - دروقت ساختن امتحان متوجه باشید که درین سوالات ووقت امتحان تناسب وجود داشته باشد . به عبارت دیگر شاگردان براي تهیه وترتیب جوابات وقت کافي داشته باشند همچنین براي حل هرسوال باید وقت تخمیني تعین گردد.

۹- وقت شناس ، وظیفه شناس وامانت کارباشد .

۱۰- وسعت نظروتلاش علمي داشته باشد.

۱۱- دراجتماع خودشهرت نیك ومحبوبیت خاص داشته باشد.

۱۲- ازرویدادهاي ماحول واجتماع خویش ومسایل مربوط به آن باخبر باشد .

۱۳- همچنان ازمسایل روز(اخبار، جراید ، رادیو ..) باخبربوده باشد.

۱٤- ازخودخواهي وخود پسندي دوربوده کبروغرورنداشته باشد .

۱۵- وبالاخره ازافکارونظریات اسلامي برخورداربوده ونمونۀ کامل شخصیت اسلامي وانساني باشد.

نکات چند راجع به مشخصات یك معلم خوب خارج از ساحۀ درس (بحیث یك فرداجتماع) تایك اندازه مورد بحث قرار گرفت. اینك به ادامۀ آن اوصاف یك معلم خوب را به ارتباط درس وتدریس مورد بررسي ومطالعه قرار میدهیم .

صفات معلم خوب به ارتباط درس

معلم خوب باید :

۱- درمسلك ورشتۀ خود لایق وبالاي موضوع ،مضون وتدریس آن حاکم باشد.

۲- پلان واحددرسي ، پلان ماهانه وسالانه داشته باشد.

۳- درتدریس یومیۀ خویش هدف مشخص ،واضح وروشن داشته باشد.

٤- شاگردان رابراي تدریس آماده کرده بتواند (صنف را ترتیب وتنظیم نماید).

۵- بسیارمحتاط باشدتا باوضوداخل صنف شده سلام بدهدودرشروع درس، بسم الله الرحمن الرحیم بگوید.

٦- ازمیتودهاي جدید وطرق مختلف تدریس استفاده نموده خود را قدم به قدم به هدف درس برساند.

۷ - قوۀ ابتکار درطرح پلان ،تطبیق آن ودیگر کارهاي مربوط به آنرا داشته باشد.

۸- سهم زیادرادرتدریس براي شاگردان بدهد وآنها را درجریان درس فعال نگهدارد تا استعداد ذهني وعلمي آنها انکشاف کند .

۹- معلومات آفاقي دربارۀ موضوعات ومسایل مربوطهٔتدریس خویش داشته وصاحب حکمت عملي و هنرمعلمي باشد.

۱۰ - مواد درسي مناسب، محیطي ، ارزان ،ساده و آسان را مطابق به موضوع درس انتخاب وتهیه نموده بطورصحیح ومؤثراستعمال نماید.

۱۱- وقت رامدنظرگرفته وطبق پلان مطروحه درس خودراتدریس نماید وازاصل موضوع خارج نشود .

۱۲- شاگردان خود را از لحاظ وضع اقتصادي ، اجتماعي ، صحي وحالات مزاجي وروانی خوب

٤ - اگرهدف ازامتحان دریافت وضع پیشرفت تحصیلي شاگردان باشد درینصورت ازاستعمال عبارات مانند چه فکرمیکنید ؟، عقیدهٔ شمادراین باره چیست ؟، هرچه میدانید بنویسید !، جداً خود داري کنید .

٥ - باید متوجه بود که سوالات انتخابي عمل مقایسه را دشوارمي سازد وهرگاه به شاگردان اجازهٔ انتخاب قسمتي ازسوالات داده شود (مثلاً:از پنج سوال سه سوال آنرا حل کنید.) جوابات شان به اساس مقایسوي ارزیابي شده نمیتواند، فلهذا بهتراست شاگردان راوادار سازیم تاتماماً سوالات را حل نمایند.

اصول نمره دادن امتحان مقالوي :

درقسمت نمره دادن سوالات امتحان مقالوي باید متذکر شد که نمره دادن سوالات مقالوي تحت تاثیر عوامل مختلف قرار میگیرد. ولي بادرنظرگرفتن بعضي پرنسیپ ها دروقت نمره دادن ممکن است تاحدي از ارتجاعیت نمرات کاسته شود که آن پرنسیپ ها قرار ذیل اند :

١ - قبل ازهمه باید هدف امتحان گرفتن مشخص شودبطورمثال : اگر میخواهید درچند روز آینده براي شاگردان خود که شامل صنف سوم هستند یك امتحان،درمضمون دري تهیه کنید البته این فرصت است که باید نزدخود فیصله نمائید که چراامتحان میگیریم ؟ وتوسط امتحان چه چیزرامیخواهیم ارزیابي نمائیم ؟ شاید استعداد کامل شاگردان را ویا انشاء و چیزي دیگوي فوضاً اگرهدف شما فقط املاء است پس دروقت نمره دادن دقت وتوجه خود را محض درقسمت املاء محدود سازید نه به چیزهاي دیگر .

٢ - براي ارزیابي ونمره دادن بهتراست تا ازیك رهنمائي جوابات که قبلاً تهیه کرده اید استفاده کنید . بطورمثال : اگودرسوال شما خواهان پنج (٥) نکته ازشاگردان شده اید دررهنما شما باید پنج جواب راواضح ساخته وآن را باجوابات داده شدهٔ شاگردان مقایسه کنید و همچنان براي هرنکته قبلاً یك نمرهٔ معین را تعین کنید .

٣ - وقتیکه پارچه ها رانمره میدهید باید ازروش استفاده کنید که خستگي دماغي بالاي همه پارچه ها تقسیم شود ، زیرا یکي ازعوامل تغییر ذهنیت درامتحان خستگي دماغي است این درصورت ممکن است که معلم اول جواب یك سوال تمام پارچه ها رامطالعه کرده نمره دهد وبعداً بجواب دیگر همه پارچه ها رسیدگي ورجوع کند . وبهتراست که درحالت بسیارخسته بودن نمره داده نشود وبعد ازرفع خستگي باز به دیدن پارچه هاي امتحان باقیمانده اقدام شود.

٤ - تاجائیکه ممکن است ازمطالعهٔ نام شاگردان اجتناب نمائید این موضوع باوادارساختن که نام شان را درعقب پارچه ها بنویسند . استعمال کودنمبر بعوض اسماي شاگردان ویاکدام طریقهٔ دیگري عملي شده میتواند.

٥- **دروقت نمره دادن معلمان باید ازعدالت وانصاف طوریکه حکم دین مبین اسلام است کاربگیرند تاحق تلفي رخ ندهد .**

ب : امتحانات عيني وآفاقي :

دراين نوع امتحان جوابات سوالات قبلاً تهيه شده كه شاگردان ياحل كنندگان ازهمه جوابات تنها جواب صحيح آنرا انتخاب مينمايند . دربن نوع امتحان جواب بطورمختصرداده مي شود وشاگردان وقت زياد خودرا به خواندن وفكر كردن سپري مينمايند ، كيفيت اين امتحان توسط مهارت تهيه كنندهٔ آن تعين ميگردد .

يكي از علل بميان آمدن امتحانات عيني راميتوان محدوديت هاي امتحانات مقالوي وانمود ساخت امتحانات عيني روي هم رفته داراي انواع واقسام مختلف بوده وهركدام آنها نظربه خصوصيات شان يك يا چندين نوع سلوك آموزشي را ارزيابي مينمايد براي معلومات مزيد خوانندگان بهتر است قبل ازهمه خصوصيات وصفات عمومي اين نوع امتحانات را مختصراً ازنظر گذشتانده بعداً بمطالعهٔ انفرادي آنها رجوع كنيم . البته خواهيم ديد كه هركدام آنها براي ارزيابي چه نوع سلوك آموزشي ميتواند مفيد ثابت شود .

خصوصيات وصفات امتحانات عيني :

١- امتحانات عيني خواهان يك جواب به مقابل يك سوال ميباشد ، خواه آن سوال مذكور سلوك شناسائي ، سلوك حافظوي و يا معلومات ديگر را ارزيابي كند.

٢- ساختن امتحانات عيني خيلي مشكل بوده وخواهان وقت زياد است .

٣- براي سوالات امتحانات عيني ميتواندهركس به آساني همان نمرهٔ تعين شده را بطورصحيح بدهد.

٤- چون درامتحانات عيني عدالت مراعات شده ميتواند پس قابل اعتماد واعتبار است .

٥- امتحانات عيني براي ارزيابي انواع مختلف معلومات از قبيل اصطلاحات ، تاريخچه ، تمرينات وساير فعاليتها ميتواند مورد استعمال قرارگيرد .

٦- معمولاً حقايق سطحي وساده را ارزيابي ميكند .

٧- اين نوع امتحانات براي درجه بندي شاگردان نظربه معلومات ، فهم وفعاليتهاي شان مفيد است .

٨- عمل قياس كردن وحدس زدن را تشويق ميكند .

٩- از محتويات پروگرام تدريس شده نمونه گيري زياد مينمايد .

١٠- حاشيه روي رامحدود ميسازد .

١١- اشارات اضافي مانند ، هيچ وقت ، معمولاً ،هميشه ، هيچ يكي وغيره درسوالات امتحانات عيني بكار نميرود .

١٢- جملات منفي درسوالات امتحان عيني استعمال نمي شود.

١٣- جملات سوالات امتحان عيني مختصر وكوتاه ميباشد .

انواع امتحانات عینی (آفاقي)

امتحانات آفاقي به چهار نوع اند که هرکدام آن راقرار ذیل مورد مطالعه خویش قرار میدهیم :

I - امتحان صحیح وغلط :

معمولاً دراین نوع امتحان سوالاتي طرح میشود که جواب آنها از دوصورت خارج نیست وممکن است بصورت آري یا نه ، «ص» یا « غ» ویا بااستفاده از علامات « + » و « - » یا «✓» و « × » بیان شود ومعمولاً سوالات این نوع امتحان بنام سوالات دومتناوبه یاد مي شوند وتنها دوپاسخ بآن ممکن است،که ازآنجمله یکي آن جواب صحیح سوال میباشد.

مزایا ومحسنات امتحان صحیح وغلط :

۱- مواد این نوع امتحان رابه آساني میتوان تهیه نمود ، درهر رشته یا موضوع ممکن است ازنام اشخاص ، نام محل ها ، تاریخ ، وقایع ، بیان معاني وتعریف اصطلاحات استفاده کرد.

۲- تصحیح ونمره دادن این نوع امتحان آسان بوده وبدون دخالت نظر ومیل شخص ممتحن یا آزماینده انجام میگیرد .

۳- تهیهٔ امتحان صحیح وغلط آسانترازسایر امتحانات عیني است ، بیشترمطالب رامیتوان درضمن عباراتي بیان نمود صحت وسقم آنرا از فرد مورد آزمایش سوال کرد .

٤- نحواجراي این نوع امتحان آسان است در ظرف یك یا دودقیقه میتوان شاگردان رابطرز اجراي آن آشنا کرد.

۵- تهیه کردن سوالات آن به وقت کمتر ضرورت دارد.

٦- درحل نمودن سوالات این قسم امتحان وقت شاگردان کم ضایع مي گردد .

۷- ازمحتویات مضمون به پیمانه[۱] وسیع نمایندگي کرده مي تواند .

نواقص ومعایب امتحان صحیح وغلط:

۱- ازلحاظ هدفهاي تربیتي اجراي امتحان صحیح وغلط محدود به مواد خاص است . درهر رشته فراگرفتن پاره[۲] از مفاهیم یا نامهاي معین جز کوچك ازمطالب راتشکیل میدهد .

فراگرفتن اینگونه امورنیز خودبه خود ارزش ندارد بلکه باید فرد رادر درك نکات اساسي ورشد قوهٔ قضاوت وتفکر یاري نماید.

۲- بسياري از مطالب را نميتوان بصورت عباراتيكه درست يا غلط باشد بيان نمود. مطلب علمي جهات مختلف و متعدد دارد ومحدود نمودن آنها دربسياري ازموارد ممكن نيست بنابرآن فقط امور جزئي وبي اهميت را ميتوان توسط اين نوع امتحان مورد آزمايش قرار داد .

۳- امتحان صحيح وغلط غالباً مبهم وگيچ كننده است وفرد به سختي ميتواند مفهوم آن رادرك كند واز روي فهم وسنجش جواب آن را تهيه نمايد .

٤- حدس وگمان درتهيهٔ جواب اين گونه امتحان دخالت تام دارد .

٥- امتحان صحيح وغلط غالباً محفوظات را اندازه ميكند وارتباط مطالب علمي را ازميان ميبرد حدود فعاليت ذهن را محدود به ياد آوري ميكند وقدرت تفكر وقضاوت فرد را بكار نمي اندازد .

آنچيزهايكه درتهيهٔ امتحان صحيح وغلط بايد مورد توجه معلم باشد عبارت اند از:

۱- جمله راچنان عبارت بندي نمائيد كه بصورت واضح،صحيح بودن (وياغلط بودن) آن قضاوت شده بتواند ودرهر جمله تنها يك نظريهٔ عمومي مهم راشامل سازيد مثلاً : جهاد راه را براي دعوت حق ميكشايد .

۲- تعدادسوالات صحيح وغلط بايد مساوي باشند .

۳- جمله راكوتاه بسازيد وزبان ساده را بكار ببريد مثلاً : همه چيزها را خداي واحد پيداكرده است .

٤- كلماتي راكه درصورت ذكرشدن درسوال ، صحيح وياغلط بودن آن را مشخص ميسازد نبايد استعمال كرد يعني ازاستعمال اشارات اضافي درساختن سوالات اين نوع امتحان اجتناب ورزيد .

٥- سواليكه نصف آن صحيح ونصف آن غلط است نبايد درضمن امتحان بكار رود .

٦- جملاتيكه نظريهٔ راافاده ميكنند بدون تعديل استعمال ويكدام منبع نسبت داده شود مثلاً : نيوتن ميگويد اتم جزء لايتجزا است .

۷- كلمات مبهم وكثيرالمعني رانبايد استعمال كرد مثلاً : كلمات غالباً ، مؤثر وباآرزش مورد تفسيرگوناگون واقع ميشود وازذكر آن درسوال بايد خود داري كرد . جملات طولاني وجمله هاي راكه دلالت به چند مفهوم داشته باشد نبايد بكار برود .

۸- عبارات كتاب درسي ويا جمله هايراكه غالباً معلم استعمال ميكند وشاگردان باآساني ميتوانند مفهوم آنها رادرك كنند، نبايد درسوال استعمال نمود .

۹- ازذكر عبارات منفي وجمله هائيكه منفي در منفي هستند بايدخودداري كرد مثلاً : بحال مردم افغانستان نه روسها رحم كردند ونه غلامان حلقه بگوش شان .

موارد استعمال امتحان صحیح وغلط :

متداولترین مورد استعمال امتحان صحیح وغلط پیمایش استعداد، تعین صحت جملات ، حقیقت ، تعریفات ، اصطلاحات ، پرنسیپ ها وامثال آنها میباشد .

براي پیمایش این چنین نتایج آموزش ساده یك جملهٔ اخباري ساده یا هریك ازا شکال تعدیل شدهٔ آن استعمال میگردد .

نمونهٔ ازسوالات امتحان صحیح وغلط :

هدایت :- سوالات ذیل رابه دقت مطالعه نموده اگوصحیح باشند درمقابل شمارهٔ آنها حروف «ص» واگر غلط باشند حرف «غ» رابنویسید!

« ص » ۱- وطن عزیز ما افغانستان دربراعظم آسیا موقعیت دارد .

« غ » ۲- خط سرطان کرهٔ زمین را به دوحصهٔ مساوي تقسیم نموده است .

II - امتحان انتخابي یا چندجوابه :

یك سوال چندین متناوبه یا چند جوابه دوقسمت دارد ، که یك آن راقسمت اصلي « ساقه »که پرابلم « مسئله » را ارائه میدارد وقسمت دیگوي آن را قسمت جوابات مینامند .

امتحان چند جوابه داراي یك جواب صحیح وچند جواب غلط میباشد که بنام منحرف کننده ها یاد مي شود. وظیفهٔ منحرف کننده ها اینست که آنعده شاگردانرا که جواب صحیح را نمیدانند منحرف بسازند . تعداد جوابات میتواندکه چهار یا پنج باشند ، اگر تعداد جوابات زیاد باشد غلط بودن آن بزودي معلوم شده مي تواند پس به این اساس باید براي هرسوال ۳ یا ٤ جواب تعین گردد .

سوالات چندین متناوبه بمنظور پیمایش دانش ومهارتهاي مغلق ذهني نیز استعمال شده میتواند نمونهٔ آن با هدایت قرار ذیل معرفي میگردد .

هدایت :- براي هریك ازسوالات ذیل ٤ جواب داده شده است شما جواب صحیح آن را پیدا کرده بدورحروف آن دایره بکشید !

مثالها :

۱- ختم نبوت به کدام یکي از انبیاً «ع» تحقق یافته است ؟

الف : حضرت ابراهیم «ع» .

ب : حضرت عیسي «ع» .

ج : حضرت اسمعیل «ع»

(د) : حضرت محمد «ص»

۲- جذر مربع عدد « ٦۲٥ » عبارت است از :

الف : ۲٥

ب : ٥۰

ج : ۲۰

د : ٤۸

۳- دراثرکمبود ویتامین D دربدن کدام یك از حالات ذیل صورت میگیرد ؟

الف : نموي استخوان ها توقف میکند .

ب : استخوان هاي پاها وساقها کج مي شود .

ج : به استخوانها کدام تأثیر وارد نمیکند .

د : استخوانها به نموي عادي خویش ادامه میدهد.

انواع امتحان انتخابی :

امتحان چند جوابه سه قسم میباشد که ذیلاً معرفي میگردند :

۱- امتحان انتخابي بهترین جوابه :- درینصورت ممکن تمام جوابات صحیح باشند لاکن درآنها یك جواب نسبت بهمه صحیح ترمیباشد که شاگردان باید همان راانتخاب نمایند . یك نمونۀ ازامتحان انتخابي بهترین جوابه قرار آتي است :

هدایت :- براي سوال ذیل(٤)جواب داده شده است شما صحیح ترآنرا پیدا کرده بدورآن دایره بکشید !

مثال :

کدام یکي ازموادذیل براي رشد وجود انسان ضروري میباشد :

الف : پروتین .

ب : ویتامین .

ج : شحمیات .

د : کاربوهایدریت

۲- نوع منفي امتحان انتخابي :

درینصورت تمام جوابات بجزازیك جواب صحیح میباشد که شاگردان ازجملۀ آن جواب غلط را انتخاب مینمایند ویك نمونۀ آن قرارذیل است :

هدایت :- براي سوال ذیل ٤ جواب داده شده سه جواب آن صحیح ویك جواب آن غلط میباشد شما جواب غلط را پیدا نموده و بدورحرف آن دایره بکشید !

مثال :

دریاهاي مشهورافغانستان عبارت اند از :

الف : هلمند.

ب : آمو .

(ج) : بلخ .

د : هریرود

۳ - نوع نامکمل امتحان چند جوابه :

درینوع امتحان تمام جوابات بجزازیك جواب غلط میباشد ، شاگردان ازجملهٔ آنها صرف جواب صحیح ومطلوب را دریافت مینمایند ، که یك نمونهٔ آن قرار ذیل است :

هدایت :- براي سوال ذیل (٤) جواب داده شده ، شما جواب صحیح آنرا پیدا کرده بدورحرف آن دایره بکشید !

مثال : حاصل جمع ($\frac{١}{١٢} + \frac{٣}{٤}$) عبارت است از :

الف : $\frac{١١}{١٢}$

ب : $\frac{٨}{١٢}$

ج : $\frac{٧}{١٢}$

(د) : $\frac{١٠}{١٢}$

قوانین ساختن امتحانات چند جوابه یا انتخابي :

قوانیني درذیل ارائه میشود که به عنوان یك رهنما جهت تهیهٔ این نوع سوالات محسوب میگردد :

١ - هرسوال طوري ساخته شود که یك محصول آموزشي را پیمایش کند. موضوع که دربارهٔ آن سوال ساخته میشود باید مهم بوده و مستقیماً به نتایج آموزش (اهداف) یا مضمون ارتباط داشته باشد .

ازساختن سوالات کم اهمیت ، معلومات غیرمربوط وموادیکه به نتایج مطلوب ارتباط نداشته باشد اجتناب شود .

مثالها :

مثال خوب :- دراخیر جملهٔ (کتاب دوست ومونس اوقات تنهایي ما است) کدام یك از علامات ذیل گذاشته شود ؟

الف : (.)

ب : (؟)

ج : (!)

د : (،)

مثال ناقص :- کتاب دوست ومونس کدام یك ازاوقات ها است ؟

الف : اوقات خوشي .

ب : اوقات ناخوشي .

ج : اوقات تنهائي .

د : همه فوق .

۲ - درساقهٔ سوال مسئلهٔ واحدي راکه بصورت واضح تنظیم شده باشد ارائه نمائید :

مسئلهٔ که درساقهٔ سوال بیان مي شود باید آنقدر واضح باشد که بدون خواندن جوابات فهمیده شود .

مثالها :

مثال خوب :- استقلال افغانستان دریکي ازسالهاي ذیل به رسمیت شناخته شد :

الف : ۱۲٤۷ هـ ش .

ب : ۱۲۹۷ هـ ش .

ج : ۱۳۰۳ هـ ش .

د : ۱۲۸۷ هـ ش .

مثال ناقص :- سپهسالار صالح محمد خان به زعامت قواي عسکري :

الف :بهمیوند فرستاده شد .

ب :بهرات فرستاده شد .

ج :بهسپین بولدك فرستاده شد .

د :بدرهٔ خیبر فرستاده شد .

۳ - ساقه به لسان ساده وواضح بیان گردد :

پرابلم درساقهٔ سوال تاحد ممکن بصورت دقیق بیان شود وازکلمات مغلق وغیر ضروري وجمله بندي هاي پیچیده جلوگیري شود.

مثالها :

مثال خوب :- وظیفهٔ عمدهٔ امتحان گرفتن درتدریس عبارت است از :

مثال ناقص :- امتحان گرفتن بطرق مختلف به پروگرام تعلیمي مدرسه ومکتب استعانت کرده میتواند اماوظیفهٔ عمدهٔ اخذ امتحان درتدریس عبارت است از :

٤ - مسئله تاحد امکان درساقهٔ سوال گنجانیده شود. ازتکرار کلمات درتناوب ها (جوابها) اجتناب باید کرد .

مثالها :

مثال خوب :- درامتحان عیني ، اصطلاح عیني بروش ذیل نسبت داده مي شود .

الف : تعین نتایج آموزش .

ب : ارائهٔ سوال .

ج : انتخاب محتواي امتحان .

(د) : نحوه دادن جوابات .

مثال ناقص : (١) اهداف تعلیمي براي ساختن امتحان وقت مفید خواهد بود که آنها برحسب :

الف : محتواي کورس بیان شود .

ب : سلوك شاگرد بیان شود .

ج : سلوك معلم بیان شود .

د : فعالیت هاي آموزش بیان شود .

مثال ناقص: (٢) اگرازعدد (٦٥٧٨ ، عدد ٦٥٤٨ تفریق شود :

الف : عدد (٣٠) بدست میآید .

ب : عدد (٣٢) بدست میآید .

ج : عدد (٣٨) بدست میآید .

د : عدد (٣١) بدست میآید .

٥ - ساقهٔ سوال تاحدي ممکن به شکل مثبت بیان شود : سوالاتیکه به شکل مثبت اظهار گردیده باشند نسبت به عبارت منفي محصول مهمتر آموزش را پیمایش مي کنند . علت آن اینست که دانستن بهترین روش یا باارتباط ترین استدلال معمولاً اهمیت بیشتر را نسبت به دانستن ضعیف ترین روش یا کم ارتباط ترین استدلال دارد .

مثالها :

مثال خوب :- اگر مسافر قصداً نماز (٤) رکعتي فرض راپوره بخواند پس وي :

الف : مستحق ثواب است .

(ب) : گنهگار مي شود .

ج : کافر مي شود .

د : منافق شمرده میشود .

مثال ناقص : اگر مسافر قصداً درنمازچهاررکعتي قصر نکند پس او :

الف : مستحق ثواب است .

ب : گنهگار مي شود .

ج : کافر مي شود .

د : منافق شمرده مي شود .

٦ - هرگاه عبارت منفي درساقهٔ سوال استعمال شده باشد آنرا تأکید کنید :

استعمال عبارت منفي دربعضي موارد براي پيمايش نتيجهٔ آموزش مهم میباشد .

بطور مثال : بعضي مرکبات کیمیاوي راباهم مخلوط نه نمائید. هرموضوع مهم وخطرناك ممکن است تاکید منفي را ایجاب کند .

وقتیکه درساقهٔ سوال عبارت منفي استعمال شود باید این عبارت منفي بوسیلهٔ خط کشیدن درتحت آن وقرار دادن آن دراخیر ساقه تاکید گردد .

مثالها :

مثال خوب :- هنگام تهیهٔ سوالات چندین متناوبه همه اعمالیکه درذیل ذکراست مطلوب اند به استثناي :

الف : بیان ساقه به شکل مثبت .

ب : استعمال ساقه که به شکل سوال جواب کوتاه عمل نماید .

ج : خط کشیدن تحت بعضي کلمات جهت تأکید .

(د) : کوتاه ساختن ساقه به وسیلهٔ طویل نمودن متناوبها .

مثال ناقص :- هرگاه مریض قدرت نداشته باشد تانماز را استاده بخواند :

الف : نمازبالایش نیست .

ب : نمازش را به نشستن بخواند .

ج : نمازش به نشستن مکروه مي شود .

د : به نشستن نمازش قبول نمي شود .

بشناسد یعني اختلافات فردي آنها را در نظر بگیرد.

۱۳ - دربرابر شاگردان مهربان ودلسوز بوده رابطه بین شان دوستانه ونیك باشدازرویهٔ خشن ونادرست جداً خود داري نماید.

۱٤- سویهٔ شاگردان را مدنظر گرفته دروقت تدریس جهت جلب توجه شاگردان به آوازمناسب و لهجهٔ خوب واضح وروشن تدریس نماید.

۱۵- توانایي وقوهٔ انکشاف استعداد هاي مختلف شاگردان را داشته وشاگردان را به کنجکاوي تحریك نماید تا از درس خود درزندگي فردي واجتماعي استفاده کرده بتوانند.

۱٦ - به سوالات شاگردان وقت داده واز سوالات معقول و مربوط به درس شان خسته نشود و مشکلات آنها را به پیشاني باز حل نموده ودرصورت نداشتن جواب صحیح ازدادن جواب نادرست خود داري نماید.

۱۷- مسایلي را درجریان درس مطرح نکند که باعث اخلال درس گردد.

۱۸- دسپلین وانضباط صنفي داشته باشد که تدریس در فضاي آرام ومطمئن صورت گیرد.

۱۹- شاگردان را بیشتر تشویق نموده وگاه گاهي اگر لازم شد شاگردان لایق را مکافات وشاگردان ضعیف را تنبه نماید.

۲۰- شاگردان را مطابق به سویه ،استعداد وعلاقهٔ شان در هر قسمت صنف کمك ویاري نماید.

۲۱- میخانیکي نباشد ومطالب را صرف از برنکند بلکه براي روشن شدن وو ضاحت موضوع مثال هاي زنده بدهد.

۲۲- دراصول ارزیابي مهارت خوب داشته باشدازجریان کارخودوشاگردان نتیجه گیري کرده بتواند.

۲۳- کارخانگي شاگردان را مطابق استعداد وداشتن وقت مناسب شان بدهد.

۲٤- قوانین ومقررات تعلیم وتربیه رادر بخش تدریس مدنظر گرفته ودر سایر امور مراعات نماید.

۲۵- توجه داشته باشد تادرس را تنها بحیث یك ذخیرهٔ علمي به شاگردان تقدیم نکند ، بلکه بغرض رهنمود وسرمشق زندگي براي شان تدریس نماید.

یا بعبارت دیگر براي معلم آموزش وپرورش فقط کسب اطلاعات و مهارت هاي نظري نباشد بهتر است کوشش نماید تا تعلیم وتربیه رابه مقصد تغیر رفتار وکردار مطلوب ومثبت از راه عمل وتجربه براي شاگردان تقدیم نماید.

۷ - اطمینان حاصل شود که جواب مطلوب صحیح یا واضحاً بهترین جواب باشد :

مثالها :

مثال خوب :- کدام یك ازروش هاي ذیل بهترین میتود انتخاب محتویات کورس براي سوالات امتحان اکتسابي میباشد ؟ :

الف : سوال وجواب .

ب : سکوت شکني .

(ج) : مشوره فکري .

د : لکچر .

مثال ناقص :- بهترین روش تربیوي براي انتخاب محتویات کورس براي سوالات امتحان اکتسابي کدام است ؟

الف : کارعملي .

ب : کارگروپي.

د : مشورهٔ فکري .

ج : مصاحبه .

۸ - متناوب ها طوري ساخته شوند که ازنگاه گرامر باساقه موافق وازنگاه شکل موازي باشند :

مثالها :

مثال خوب :- اگرقطب شمال یك میلهٔ مقناطیسي به قطب جنوب میله٬مقناطسي دیگر خیلي نزدیك آورده شود این دوقطب :

(الف) : یکدیگر را جذب خواهند کرد .

ب : یکدیگر را دفع خواهند کرد .

ج : بریکدیگر تأثیر نخواهند داشت .

د : جرقهٔ برقي تولید خواهند کرد .

مثال ناقص :- اگر قطب شمال یك میلهٔ مقناطیسي با قطب جنوب میلهٔ مقناطیسي دیگري خیلي نزدیك آورده شود این دوقطب یکدیگورا :

الف : دفع میکند .

ب : جذب خواهند کرد .

ج : تأثیر نخواهد داشت .

د : جرقهٔ برقي تولید خواهند کرد .

۹ - ازاشارات لغوي که ممکن است شاگردان را قادربه انتخاب جواب صحیح یا حذف متناوب غلط بسازند اجتناب شود .

مثالها :

مثال خوب :- براي دریافت معلومات راجع به امتحان بکدام یك ازمجلات ذیل مراجعه شود ؟

الف : مجلهٔ روانشناسي عمومي.

ب : مجلهٔ تعلیم وتربیهٔ عمومي.

ج : مجلهٔ تحقیق تربیوي .

(د) : مجلهٔ پیمایشات تربیوي .

مثال ناقص :- براي دریافت مقالات تحقیق راجع به امتحان اکتسابي نخستین مرتبه بکدام یك از مجلات ذیل مراجعه نمائیم ؟

الف : مجلهٔ روانشناسي تربیتي .

ب : مجلهٔ پیمایشات تربیتي .

ج : مجلهٔ روانشناسي تربیتي .

د : مجلهٔ تحقیق ، اکتسابات شاگردان .

کلمات (تحقیق) و (اکتساب) درمثال اخیر که درساقه ومتناوب صحیح ، هردوذکر گردیده است براي شاگردیکه راجع به جواب صحیح معلومات ندارد ولي میتواند آنرا ازروي شواهد پیدا کند اشاره را آماده مي سازد .

نوت :- اگر جواب صحیح که معمولاً با بیانیه هاي صحیح همراه اند،با کلمات توصیفي محدود شده باشد احتمال بیشتر دارد که انتخاب شود ، کلمات توصیفي مثلاً:بعضي اوقات ، ممکن است معمولاً..... و غیره شامل ساختن کلمات مطلق وقطعي درمتناوبها شاگردان را قادرخواهد ساخت تاآنها را بحیث جوابات ممکنه حذف کنند. زیرا این نوع اصطلاحات عموماً بابیانیه هاي غلط همراه اند. (همیشه ، هیچگاه ، تمام ،هیچکدام ، تنها ، فقط ......و غیره) این کلمات جواب صحیح را واضح میسازد یا اقلاً چانس حدس زدن جواب صحیح را میافزاید .

۱۰ - منحرف کننده ها طوري طرح ریزي شوند که به شاگرد بي معلومات معقول وجذاب جلوه نمایند منحرف کننده هاي یك سوال باید به یك شاگردیکه فاقد معلومات ودانش مطلوب است آنقدر جذاب باشند که به عوض جواب صحیح یکي از منحرف کننده ها را انتخاب کند .

مثالها :

مثال خوب :- اگر میخواهید رسم کنید، کدام قلم براي تان بسیار مهم است :

الف : رنگهٔ سبز.

ب : رنگهٔ آبي .

(ج) : پـنسل .

د : رنگهٔ سرخ .

مثال ناقص :- اگرمیخواهید رسم کنید کدام قلم برایتان بسیارمهم است :

الف : خودرنگ .

ب : مارکر .

ج : پنسل .

د : خودکار.

۱۱- طول متناوب جواب صحیح با متناوب هاي دیگرمعادل ومتناسب باشد . زیرا بعضي اوقات طول متناوب بحیث یك اشاره ایفاي وظیفه میکند.

مثالها :

مثال خوب :- باعث ویراني هاي فعلي درافغانستان کدام یك ازممالك ذیل است ؟

الف : جرمني .

ب : فرانسه .

(ج): روس .

د : جاپان .

مثال ناقص :- مملکت که بوطن عزیزما تجاوز نموده عبارت است از :

الف : روس هاي غاصب وستمگر .

ب : فرانسه .

ج : جرمني .

د : جاپان .

۱۲ - موقعیت جواب صحیح به طور تصادفي تغییرداده شود ، مثلاً: اگر درسوال اول جز(الف)صحیح باشد درسوال بعدي جز(الف)صحیح نباشد .

۱۳ - ازاستعمال متناوب مانند (همهٔ فوق) اجتناب شود ومتناوب (هیچ کدام فوق) کمتر استعمال شود .

۱٤ – درجهٔ اشکال سوال با تغییر دادن مسئله درساقه یا باتغیبر دادن متناوب کنترول شود .
بعضي اوقات معلوماتیکه درساقهٔ یك سوال داده مي شود براي دریافت جواب سوال دیگر معاونت میکند . این نقیصه رامي توان توسط مرور سوالات قبل از اینکه درامتحان شامل شوند علاج نمود. معضلهٔ دیگر وقتي رخ میدهد که حل سوال بعدي به دانستن جواب سوال قبلي ارتباط داشته باشد اگر شاگرد سوال قبلي را پاسخ ندهد به جواب دادن سوال بعدي هیچ اساس نمیداشته باشد . ازاین نوع سوالاتیکه باهم ارتباط داشته باشد اجتناب باید کرد .

۱۵ – سوالات امتحان به شکل مناسب ارائه گردد.

متناوبها را باید درسطرهاي جداگانه تحت یکدیگر قرارداد . زیرا این ترتیب ، خواندن متناوبها ومقایسهٔ آنها را آسانترمي سازد.

فواید امتحان چند جوابه یا انتخابي :

۱ – به آساني وبطورصحیح نمره داده مي شود .

۲ – براي ارزیابي معلومات مختلف (قوهٔ قضاوت ، تمیز ، استنتاج وفهم فرد) استعمال مي شود .

۳ – قابل اعتماد واطمینان میباشد .

٤ – نسبت به امتحان صحیح وغلط حدس وگمان درین امتحان کمتراست .

۵ – حاشیه روي محدود میگردد.

٦ – این امتحان علاوه برارزیابي استعداد یادآوري قدرت درك وتشخیص فردرا نیز اندازه میگیرد .

نواقص امتحان چند جوابه یا چند متناوبه :

۱ – غالباً ازیك یا دوجواب زیادترصحیح میباشد .

۲ – این امتحان بیشتر متوجه محفوظات فرد میباشد .

۳ – جواب ها اغلب شاگرد را رهنمائي میکند .

موارد استعمال امتحان انتخابي یا چند جوابه :

سوالات چندین متناوبه به منظورپیمایش نتایج دانش ومهارت هاي مغلق ذهن استعمال شده مي تواند . این نوع امتحان درساحات مختلف مضمون قابل تطبیق است ومحصول آموزش را درجنبه هاي ذیل توسط آن معلوم وپیمایش کرده میتوانیم :

دانش اصطلاحات ، دانش حقایق خصوصي ، دانش قرارداد ها ، دانش تمایلات وسلسله ها ، دانش طبقه بندي ها وکتگوري ها ، دانش معیارها ، دانش طرزالعمل ها ، دانش قوانین وتعمیم ها ، دانش تیوري ها و ساختمان ها ....وغیره .

III - امتحان تکمیلي :

امتحان تکمیلي یاخانه خالي یگانه نوع امتحان عیني است که ازامتحان دهندگان تقاضا میکند تا جواب تهیه وخانهٔ خالي را پوکنند نه اینکه جواب را انتخاب نمایند وساختن آن مانند امتحان چندین جوابه است بدون متناوبها ، باین ترتیب سوال این نوع امتحان موکب ازیك سوالیه یا جملهٔ ناتکمیل میباشد که امتحان دهنده به آن توسط تهیه نمودن کلمات ، اعداد یا سمبولهاي مناسب جواب میگوید . و این خانهٔ خالي میتواند درقسمت اول ، وسط وگاهي هم درقسمت اخو سوال واقع گردد .

این نوع امتحانات نظر به جوابات مختصر شان بنام امتحانات عیني جواب کوتاه نیز یاد میشوند .

مثالها :

هدایت : جاهاي خالي ذیل رابه کلمات مناسب پرکنید !

١ - ( ) بالاي حضرت محمد نازل شده است .

٢ - احمد شاه بابا ( ) را ازبخارا به قندهار آورد .

٣ - همسایهٔ غربي افغانستان چه نام دارد ؟ ( )

٤ -(٦) درعدد(٦١٢) ازکدام قیمت نمایندگي میکند؟ ( )

براي تکمیل جملات فوق کلمات ذیل باید درجاهاي خالي نوشته شود :

١ - قرانکریم . ٢ - خرقه مبارك . ٣ - ایران . ٤ - ٦٠٠

قوانین ساختن امتحان تکمیلي :

١ - درامتحان تکمیلي جواب یا کلمهٔ تکمیل کننده باید مختصر، محدود ومشخص باشد .

٢ - جمله را نباید مستقیماً ازکتاب درسي گرفت زیرا دراینصورت شاگرد ازحافظهٔ خود کمك میگیرد وجملهٔ مورد بحث را تکمیل میکند .

٣ - آنچه مورد سؤال است یا آنچه ازعبارت حذف میشود باید اساسي ومهم باشد والا حذف یك فعل یا رابطهٔ یك جمله یا قسمتي راکه بارعایت قوانین دستورزبان میتوان آنرا پیدا کرد اهمیت وارزش سؤال راکم میکند .

٤ - محل سفید بایدکافي باشد وطوري تنظیم نگردد که خودراهنمائي نماید معمولاً این قسمت را درآخر عبارت یا سوال قرار میدهند .

٥ - درصورتیکه جوابهاي متعدد براي سوال وقسمت حذف شده وجود داشته باشد باید براي جواب صحیح نمره داده شود .

٦ - ازاشارات اضافي بجواب خود داري کنید .

مزاياي امتحان تكميلي :

۱ - ساختن امتحان تكميلي آسان است .

۲ - توسط اين نوع امتحان اهداف آموزشي ساده پيمايش ميگردد .

۳ - امتحان تكميلي براي پيمايش يادآوري معلوماتيكه حفظ ميگردد نيز استعمال ميشود.

٤ - يك فايدهٔ مهم امتحان تكميلي ازواقعيتي ناشي ميگردد كه شاگرد بايد جواب تهيه كند .
اين امكان دريافت جواب صحيح راتوسط حدس زدن تقليل ميبخشد، او بايد معلومات خواسته شده را به ياد بياورد ويامحاسبات ضروري را براي حل پرابلم داده شده انجام دهد .

نواقص امتحان تكميلي :

۱ - اهداف آموزشي مغلق و پيچيده را پيمايش كرده نميتواند .

۲ - عبارت بندي سواليه يا جملهٔ ناتكميل كه تنها يك جواب داشته باشد خيلي مشكل است مثلاً :
درسوال امتحان چندين متناوبه جوابات غلط بنام (منحرف كننده ها) ياد ميشوند . باارتباط اين مثال شاگرد شايد جوابات متعدد معقول كه از آنها دفاع كرده بتواند تهيه بدارد، ازقبيل متناوبهاي غلط ، جوابهاي غلط ، پاسخهاي نادرست وجوابات ديگر .

مثال :

ابن سينا دركجاتولد شده بود؟(   ) .ويا ابن سينا در (   ) تولد شده است .اگر جوابات شهر ، ولايت ، ولسوالي ، مملكت يا قاره داده شود گرچه هنگام نوشتن سوال مذكورمعلم به جواب آن تنها نام ولايت را درنظر داشته باشد جوابات ديگر رانيز بحيث غلط حكم كرده نميتواند .

۳ - دراين نوع امتحان امكان دارد شاگردان مشكلات املائي داشته باشند كه اين مشكلات نمره دادن را كمتر عيني ميسازد .

موارد استعمال امتحان تكميلي :

امتحان تكميلي ياجواب كوتاه عيني براي پيمايش انواع وسيع اهداف ونتايج سادهٔ آموزشي مناسب اند كه سوالات ذيل موارد استعمال اين نوع امتحان را تمثيل ميكند .

۱ - دانش اصطلاحات :

مثال :- خطوط روي نقشه كه نقاط داراي عين فشار بارومیتري راباهم وصل ميكند بنام (ايزوبار) ياد ميشود.

۲ - دانش حقایق مخصوص :

مثال :- اعضاي شوراي ملي افغانستان براي يك دورهٔ (٤) ساله انتخاب ميشوند .

۳ - دانش قوانين :

مثال :- هرگاه فشار بريك جسم فلزي ثابت باشد ودرجهٔ حرارت آن بالا برود برحجم آن چه تغيير واقع ميشود ؟ (حجم آن زياد ميشود .)

٤ - دانش ميتود يا روش ها :

مثال :- كدام آله براي تشخيص چارج برقي مثبت ومنفي استعمال ميگردد ؟ (الكتروسكوپ) .

٥ - تفسيرسادهٔ اطلاعات :

مثال : -(٤)درعدد (٤١٥)ازكدام قيمت نمايندگي ميكند ؟ (٤٠٠)

٦ - استعداد حل مسايل عددي :

مثال :- قيمت يك ليترشير ٢٦ افغاني وقيمت يك گيلن آن ٨٨ افغاني است . اگر شيررا به گيلن بخريد درهرليترچند افغاني فايده خواهيد كرد ؟ (٤) افغاني .

حل : ٢٦ - (٨٨ ÷ ٤) = ٢٦ - ٢٢ = ٤ .

۷ - مهارت محاسبهٔ سادهٔ سمبولهاي رياضي :

مثال :- اگر $\frac{3}{b-1} = \frac{x}{b}$ باشد

پس : - $x = \left(\frac{3b}{b-1}\right)$ ميشود .

حل :

$$\frac{x}{b} = \frac{3}{b-1}$$

$$x(b-1) = 3b$$

$$\boxed{x = \frac{3b}{b-1}}$$

۸ - استعداد تكميل نمودن وتوازن معادلات كيمياوي :

مثال :

$$Mg + (2)?\ HCl \longrightarrow ?(MgCl_2 + H_2)$$

حل :-

$$Mg + 2HCl \longrightarrow MgCl_2 + H_2\uparrow$$

۴۷ - امتحان مقابلوي یا مقایسوي :

سوال امتحان مقابلوي فقط یك تغییر شكل سوال امتحان چندین متناوبه میباشد .بعوض فهرست نمودن جوابات ممكنه تحت هرساقهٔ منفرد ، یك سلسله ساقه ها كه بنام قضایا یاد میشود دریك ستون فهرست گردیده وجوابات درستون دیگري فهرست میگردند . كه درستون طرف راست (ستون سوالات) سوال را میتوان به اشكال ساقهٔ سوال چندین متناوبه ویانام اصطلاحات ، لغت ها ، اشخاص و محلات طوري ذكوكرد كه ستون طرف چپ (ستون جوابات) آنرا تكمیل نماید . این نوع امتحانات را بنام امور متناسب نیزیاد میكنند، این امتحان اطلاعات عمومي افراد ، مطالعات علمي و آشنایي آنها را با اشخاص یاوقایع معین اندازه میگیرد . این نوع امتحان تاحدي آسانتر ازامتحان انتخابي است ولي غالباً محفوظات فودراانداز‌ه میگیرد وكمتر فهم وادراكات اساسي را مورد آزمایش قرار میدهد .

سوالها اغلب باجوابها رابطهٔ نزدیك دارند . واین رابطه را،فود مورد آزمایش ممكن است درموارد گوناگون درك كرده باشد . بنابراین امتحان مقابلوي به آساني درمقابل هم قرار میگیرند مثلاً :

هدایت :- دوستون ذیل رامشاهده كرده براي هرسوال ستون اول درستون دوم جواب موجود است حرف جواب مربوطرا درپهلوي سوال بنویسید :

ستون سوالات	ستون جوابات
(هـ) ۱ - خداوند (ج)	الف - دین ماست .
(ج) ۲ - حضرت محمد (ص)	ب - قران كریم .
(الف) ۳ - اسلام .	ج - رسول خداوند (ج) است .
(د) ٤ - افغانستان	د - وطن ما است .
	هـ - واحد است شریك ندارد .

قوانین ساختن امتحان مقابلوي :

۱ - سوال هاوجواب ها باید متجانس باشند مثلاً:كلماتي را كه فودباید درمقابل معني معین قواردهد دریك قسمت ازستون اول ذكر كند ومعاني آنها را نیز درقسمت مقابل درستون دیگر بیان نماید . نباید كلمات ومعاني آنها را باوقایع وتاریخ آن وقایع مخلوط نمود، ضمناً سوال هاي مربوط برشته هاي علمي را باید جداازسوال هاي تاریخي ذكر كرد .

۲ – درهرستون تعداد مواد نبایدزیادباشد زیرافردموردآزمایش راگیج مي کند ووقت اورابیهوده تلف مي نماید تعداد جوابها ممکن است بیشتر ازتعداد سوالها باشدتاعامل حدس درانتخاب سوال وجواب مناسب کمترتاثیرکند. محدود بودن تعداد سوال ها وجوابها ، تهیهٔ امتحان راآسان میسازد وفرد بهتر میتواند امورمتناسب را انتخاب کند .

۳ – بعضي اوقات تعداد سوالات رانسبت به تعداد جوابات میتوان بیشتر استعمال کرد که درآنصورت زیاد ترازیك بارانتخاب جوابات مجازوممکن میباشد .

٤ – اساس مقابله کردن را درهدایات مشخص نموده وخاطرنشان سازید که هرجواب یك مرتبه ویابیشتر ازیك مرتبه استعمال گردد و یا هیچ استعمال نشود . این موضوع وظیفهٔ تمام شاگردان راروشن نموده و ازهرنوع غلط فهمي جلوگیري بعمل مي آید ، امادقت باید نمود که هدایات بسیار طولاني وپیچیده نگردند .

٥ – ممکن است کلمات واسامي را ازروي حروف الفبا تنظیم نمود ووقایع تاریخي را با توجه به زمان وقوع آنها مرتب کرد . منظور این است که درنوشتن کلمات ووقایع ترتیب منطقي رعایت شود .

٦ – سوال ها وجوابها باید طوري بیان شود که خود بخود فرد را متوجه تناسب آنها نه نمایند بلکه اطلاعات ودرك اوسبب توجه وي به امور متناسب شود .

مزایا وفواید امتحان مقابلوي :

۱ – فایدهٔ عمدهٔ امتحان مقابلوي شکل فشردهٔ آن است که پیمایش مقدار زیاد مواد واقعي را دروقت کم ممکن میسازد ونسبت به سوالات چند جوابه جاي کم را میگیرد .

۲ – فایدهٔ دیگر امتحان مقابلوي این است که آسان ساخته میشود. سوالات خواب مقابلوي مانند سوالات صحیح وغلط بسرعت ساخته میشوندولي ساختن سوالات خوب آن ،مستلزم درجهٔ مهارت زیاد میباشد .

۳ – امکان دارد جوابات صحیح هرقضیه بحیث جواب معقول براي قضایاي دیگر نیز خدمت کنند .

نواقص امتحان مقابلوي :

۱ – این نوع امتحان در پیمایش معلومات واقعي یکه براساس حافظه استواراست محدود میباشد .

۲ – نسبت به اشارات غیر مربوط خیلي حساس میباشد .

۳ – درتهیه نمودن این نوع امتحان مشکل پیدا کردن مواد متجانس که از نگاه اهداف ونتایج آموزش مهم باشد نیز وجود دارد (پیدا کردن مواد متجانس که ازنگاه اهداف و نتایج آموزش مهم باشد،مشکل است) .

موارد استعمال امتحان مقابلوي :

۱ - سوالات امتحان مقابلوي براي پيمايش معلومات حقيقي محدود كه باهم ارتباط ساده داشته باشند بكارميروند .

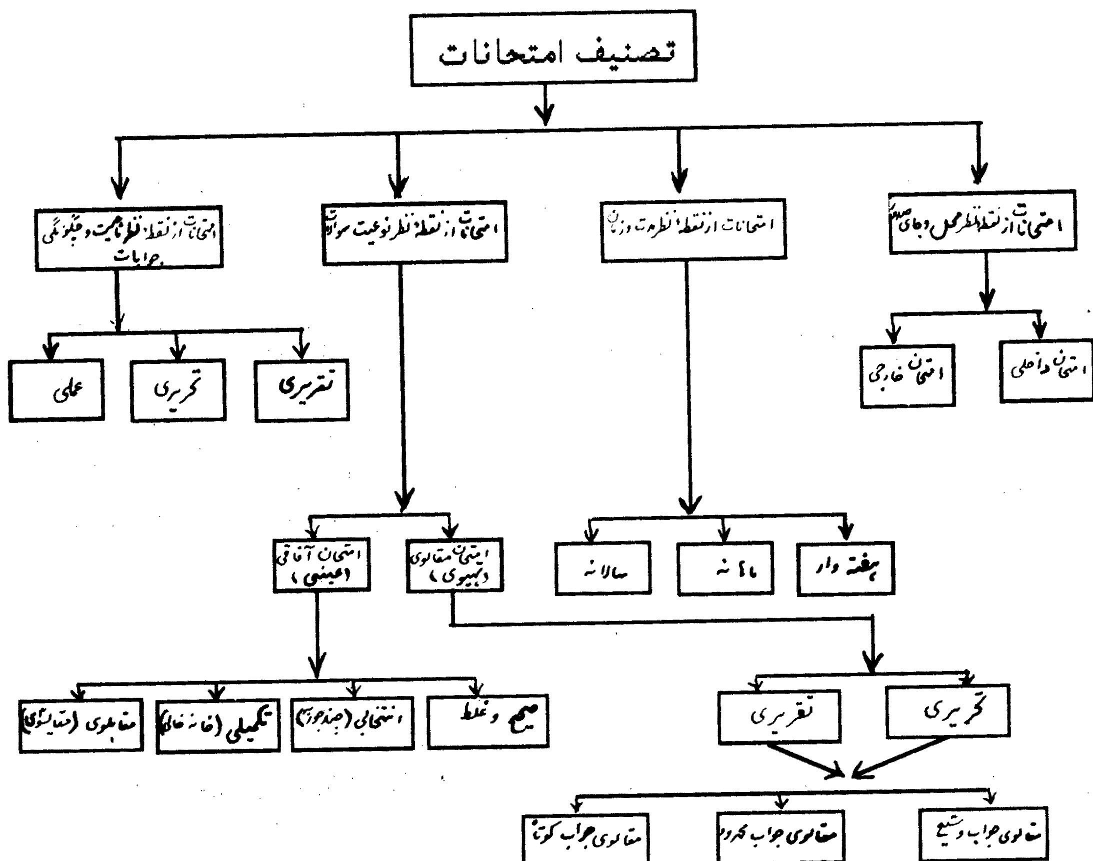
۲ - اين نوع امتحان براي دريافت اهداف آموزشي ، استعداد ها و تشخيص روابط بين اشيا بسيار مناسب است چون تعداد كافي قضايا وجوابات را دارا ميباشند .

۳ - امتحان مقابلوي بامواد تصويري براي ارتباط دادن تصاوير وكلمات وتعين موقعيت ها روي نقشه ها،چارت ها و دياگرام ها نيزمورد استفاده قرار گرفته ميتواند .

٤ - ذريعهٔ اين امتحان دوچيز (سوالات وجوابات يا قضايا ونتايج) راكه باهم اساس منطقي داشته باشند ميتواند ارتباط داد .

دياگرام تصنيف امتحانات :

انواع امتحانات را ازنقطهٔ نظر جاي ومحل صدور ، وقت وزمان ، چگونگي وماهيت جوابات ونوعيت سوالات دردياگرام ذيل مشاهده مينمائيم :

چون اوصاف وصفات معلم خوب به ارتباط درس تااندازه يي تشريح شد بايد متوجه بود که معلم خوب درپهلوي صفات متذکرهٔ فوق دارائي يك سلسله مسئوليت ها نيز ميباشد بناً لازم است که مسئوليت هاي معلم خوب را به ارتباط تربيهٔ شاگردان در پهلوي تدريس هم مطالعه نمائيم .

مسئوليت هاي معلم خوب به ارتباط تربيهٔ شاگردان درپهلوي تدريس .

معلم خوب بايد :

۱- با داشتن مفکورهٔ عالي حصول رضا مندي خداوند جل جلاله علاوه از تدريس در شخصيت، طرز سلوك وزندگي شاگردان تغير مثبت آورده تا مطابق اساسات دين مبين اسلام آنها را طوري تربيت نمايد که خدمتگاران اسلام وسپاه اعلاءکلمة الله بار آيند .

۲- شاگردان را صالح وموافق به روحيهٔ اسلامي براي جامعهٔ خويش تربيت نمايد.

۳- دربين شاگردان روحيهٔ محبت وخدمت به دين ووطن راتقويت بخشد .

٤- شاگردان را با روحيهٔ خدمت به بشر از روي نوع دوستي حسب دساتير عاليه دين مبين اسلام درسطح جهان تربيت نمايد.

۵- با همه شاگردان صنف برخورد مشفقانه وعادلانه داشته وتعلقات نسبي، خويشاوندي ، نژادي ، لساني و .... را درنظر نگيرد .

٦- بغرض تربيت سالم وهمه جانبهٔ شاگردان ازروي همکاري با والدين شان تماس داشته باشد .

۷- رابطهٔ نزديك دوستانه وپدرانه با شاگردان داشته باشد وهم بين شاگردان روابط نيك وبرادرانه را ايجاد کند.

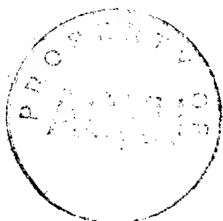
۸- شاگردان را ازاهميت و فوائد پاکي ونظافت بدن ، لباس و محيط واقف ساخته وآنها رابه پاکي وپاکيزه گي وپوشيدن البسه مناسب متوجه سازد .

۹- در لسانهاي رسمي (پشتو ودري) مهارت خوب داشته باشد .

۱۰- شاگردان را از مقررات وقوانين مدرسه مطلع سازد .

۱۱- با معلمان ديگر روحيهٔ همکاري ، برادري ، جذبه وعلاقه تشريك مساعي با ارتباط امور مدرسه غرض بهبودي وضع تدريس وتربيهٔ شاگردان داشته باشد .

۱۲- با اداره در امور اداري وتربيوي وحل مسائل مربوط آن همکاري داشته باشد .

تدابيري قبلي براي تهيهٔ يك امتحان

قبل ازاينكه ممتحن به تهيهٔ امتحان اقدام كند بايد سوالات ذيل را باخود طرح نمايد :

۱ - هدف ما ازامتحان چيست وچطور هدف امتحان تعين گردد ؟

- ازچه چيز ها وكدام نوع فعاليتها بايد امتحان گرفته شود ؟

- ازكدام قسمت كتاب و چه مطلب وموضوعات آن امتحان اخذ گردد ؟

- چطور بايد به امتحان نمره داد ؟

۲ - موضوع امتحان چيست ؟ وازكدام مطالب وموضوعات امتحان اخذ گردد ؟

بعدازمشخص كردن اهداف معلم بايد دربارهٔ مطالب وموضوعات درسي توجه داشته باشد وآنچه راكه ميخواهد مورد آزمايش قرار دهد تعين نمايد بطور مثال امتحان ٤ نيم ماههٔ مضمون پشتو صنف اول كه درآن موضوعات { (الفباء، شكل ، نام ، آواز ونوشتن حروف) ، تغيير شكل حروف (درسر ، وسط وآخر كلمه) وتركيب آنها بغرض ساختن لغات وكلمات و (۱۵ درس ازمتن كتاب)} تدريس شده است .

- الفبا درمدت يك ماه،تغيير شكل حروف وتركيب آنها درطول دوهفته ، لغات درمدت دوهفته و (۱۵) درس ازمتن كتاب درطول دوماه خوانده شده است .

تعين فيصدي وقت وسوالات : يعني درمدت زمانيكه يك موضوع،تدريس شده،ازروي فيصدي وقت آن ، فيصدي سوالات آن تعين ميگردد مثلاً : (۵۰٪) سوالات از(۱۵) درس متن كتاب (۱۲،۵ ٪) ازتغيير شكل حروف وتركيب آن،(۱۲،۵٪) سوالات ازلغات و (۲۵٪) سوالات ازالفبا تهيه ميشود .

۳ - آيا موضوعات امتحان باهدف تعين شدهٔ آن مطابقت دارد ؟

دراين مرحله بايدآنچه راكه ميخواهيد ازشاگردان بپرسيد باهدفهاي آموزشي وتربيتي تطبيق نمائيد وسعي كنيد كه مواد امتحان باهدفهاي تعليم وتربيه مطابقت داشته و منعكس كنندهٔ آنها باشد .

٤ - چطور ميتوانيم انواع سوالات را ازموضوعات مختلف بطور صحيح ومناسب تهيه نمائيم كه مطابق به اهداف تعين شدهٔ امتحان باشد ؟

يعني معلم بايد نوع امتحان مورد لزوم رامشخص كند كه ازكدام موضوعات ، چه نوع سوالات بطور صحيح تهيه گردد مثلاً: سوالات چند جوابه درموضوع الفباء،صحيح وغلط درتغييرشكل حروف ، مقابلوي درتركيب، تكميلي درجملات تحريري وتقريري درمتن كتاب تهيه وترتيب شود .

۵ - تهيه ، ترتيب ونگارش امتحان چه قسم باشد ؟

درمرحلهٔ پنجم تهيهٔ مواد امتحان ، طرزنگارش وترتيب آن بسياراهميت دارد . مواد امتحان راممكن است از كتابهاي درسي ومنابع معتبر تهيه نمود . عبارت هاي سوالات امتحان بايد ساده وقابل فهم باشد وابتدا بايد مواد ساده را نوشت و بعد مواد مشكل را ذكركرد . وقت اخذ امتحان نيز بايد متناسب باشد .

دروقت نوشتن سوالات امتحان نکات آتي باید مورد توجه معلم باشد:

- سوالات بایکدیگر مرتبط نباشند تاحل نکردن یك سوال مانع حل کردن سوال دیگر نشود و یا حل یك سوال کمك به حل کردن سوال دیگرنکند .

- باید هرنوع سوال (آسان ، متوسط ومشکل) راداشته باشد .

- اگر براي هرقسمت ازسوالات هدایت داشته باشید باید خوب واضح وروشن باشد

- هنگامیکه امتحان تهیه گردید باید کلید جوابات راهم تهیه نمائیم ونمرهٔ هرسوال ازروي فیصدي وقت تدریس شدهٔ موضوعات آن قبلاً تعین گردد .

- وقتیکه سوالات امتحان تهیه شد یك روز بعد بالاي آن غورودقت صورت بگیرد اگر لازم بود تعدیل واصلاح گردد .

٦ - آیا این امتحان ازصحت واعتبار برخوردار است ؟

دراین مرحله اعتبار ، صحت ومیزان بودن امتحان باید مورد توجه معلم باشد و آنچه را که درنظر است اندازه بگیرد وازخود بپرسد که آیا امتحان تنهادرجهٔ علمیت شاگردان را اندازه میکند ؟،مهارت خواندن ونوشتن آنها را اندازه مینماید ؟ و یادرجهٔ فکرکردن شاگردان را معلوم میکند ؟ معلم میتواند نتیجهٔ امتحان خود را بانتیجهٔ سایر امتحانات یامیزان ها مقایسه نموده ، صحت واعتبار آنرا تعین نماید. ضمناً امتحان باید طوري میزان شود که متناسب بااستعداد شاگردان باشد وشاگردان خوب ، متوسط وضعیف رامشخص نماید .

معلم آنچه راکه بعدازنوشتن امتحان باید ازخود بپرسد :

١ - کي را ارزیابي میکنم ؟

٢ - چه چیزراارزیابي میکنم ؟

٣ - چه قسم معلومات ، کاروفعالیت آنها را ارزیابي میکنم ؟

٤ - این سوالات اگراستعمال شوند ، آیا به هدف ارتباط دارند ؟

٥ - آیاموضوعات امتحان ثابت اند وازهمه شاگردان بطور مساویانه یکنوع امتحان گرفته میشود ؟

٦ - امتحاني که بصورت عموم تهیه شده آیا با پروگرام خوانده شده مطابق است؟، اگر نباشد بدون درنظرگرفتن طرزالعمل اداره باید ازقسمت هاي خوانده شده امتحان تهیه شود !

٧ - آیا امتحان ازمطالب مشکل تهیه شده ویا آسان ؟

٨ ـ آیا شاگردان وقت مناسب دارند که این امتحان راحل نمایند ؟

٩ - آیا مامواد کافي ، وسایل چاپ وغیره چیزها داریم که این قسم امتحان را تهیه نمائیم ؟

١٠ - درتطبیق واستعمال امتحان تهیه شده چه مشکلات داریم ، ایا صنف ، مواد ، لوازم ودیگرچیزها مناسب وموجود است ؟

۱۱ - آیا شاگردان از امتحان آگاهي قبلي دارند ؟

۱۲ - آیا شاگردان میدانند که معلم چه قسم امتحان میگیرد ؟ یعني بانوعیت سوالات امتحان آشنائي قبلي دارندیا خیر ؟

۱۳- نمرات راکه شاگردان ازامتحان میگیرند آیا بالای مساعي اودرزمینهٔ تعلیم وزندگي آینده تأثیر دارد یا خیر ؟

اینك به ارتباط امتحان لازم است ثبت نمرات امتحان درشقه ها ونتایج وموضوعات موبوط به آنرا مورد بحث قرار دهیم .

ثبت نمرات امتحان درشقه ها ونتایج:

قبلاً راجع به ارزیابي وامتحان ، فرق ارزیابي وامتحان ، انواع امتحانات وسایرنکات مهمیکه باید درامتحان مدنظرگرفته شوند بحث نمودیم وچون امتحان نمره دارد وبراي دریافت نتایج شاگردان به شقه ها ونتایج ضرورت است پس دراین قسمت لازم است که دربارهٔ شقه ها ونتایج بحث کنیم . زیرا که ثبت نمرات درشقه ها ونتایج یك بخش کارامتحان است .

بنابرآن معلومات لازم که به شقه ها ونتایج ارتباط دارد قرارذیل است :

۱ - درامتحان(٤)نیم ماهه وسالانه نام نویس کردن شاگردان درشقه ها ونتایج .

۲ - ترتیب وجمع نمودن ضوابط حاضري شاگردان ودرج آن درشقهٔ ضوابط حاضري .

۳ - ترتیب نمودن روزمرهٔ شقه ها ودرج نمرات شاگردان درآن.

٤ - ترتیب نمودن نتایج امتحان ٤ نیم ماهه وسالانه ازطرف نگران صنف .

۵ - ترتیب نمودن اطلاعنامه ها .

اینك به اساس همین معلومات ، طرزالعمل واجرآت موبوط به آن درامتحان وسطي (٤ نیم) ماهه و سالانه بنام فقرهٔ (الف) و فقرهٔ (ب) توضیح میگردد .

الف - امتحان وسطي :

وقتیکه امتحان (٤) نیم ماهه نزدیك شود آمومدرسه مطابق به تعداد مضامین وشاگردان شقه ها ونتایج را به نگران هاي صنوف میدهد، که اسماي شاگردان را ازروي حاضري درآن بنویسند ودوباره به اداره مدرسه تسلیم نمایند .

یك روزقبل ازشروع امتحان نگران صنف حاضري شاگردان را ازشروع سال تعلیمي تا روز امتحان جمع مینماید ودرشقهٔ ضوابط حاضري آنرا مینویسد یعني شقه راطورترتیب مینماید که حاضر ، غیرحاضر ، مریض ورخصت درآن نوشته شود ، بعداً شرح آنرا مینویسدودراخرشقه امضاً کرده و به اداره تسلیم میکند.

شرح شقهٔ ضوابط حاضري :

(قرارشرح فوق حاضري شاگردان ازشروع سال تعليمي يعني از تاريخ / /

الي تاريخ / / بقلم خودم جمع ودرج شقه گرديد ، قلم خوردگي ، گُل و تراش ندارد صحت است .

امضاي نگران صنف ( )

درروزاول امتحان مطابق تقسيم اوقات ، آمر وياسرمعلم مدرسه شقه هاي مضمون وار وسوالات راكه تقريباً يك هفته قبل تسليم شده بود بعدازنشاني شد به ممتحن ميدهد وممتحن به شمول مميز روانهٔ صحنهٔ امتحان ميشوند و شروع به اخذ امتحان مينمايند، سپس ممتحن به سوالات تحريري نمره ميدهد وآنوا ازپارچه هاي امتحان شاگردان به ستون تحريري شقه درج مينمايد . بازامتحان تقريري رابه حضور داشت مميز اخذ كرده ونمرات امتحان تقريري را درستون مربوطهٔ آن مينويسد پس ازآن نمرات تحريري وتقريري راجمع وحاصل آنرا درستون جمع نمرات نوشته ودرملاحظات شقه نمرات را به حروف (املائي) مينويسد .

مثلاً : اگر يك شاگرد درامتحان تحريري مضمون پشتو (٤) ودرتقريري (٣) نمره بگيرد كه مجموعهٔ هردوي آن (٧) نمره ميشود ، پس درملاحظات (هفت پوره) نوشته ميگردد . اگر امتحان تنها تقريري باشد ستون تحريري شقه از طرف ممتحن قيد و نمرات درستون تقريري شقه درج ميشود بعداً ممتحن درآخر شقه شرح آن را نوشته كرده پس از امضاي مميز شقه را به ادارهٔ مدرسه تسليم مينمايد .

نوشتن شرح درشقه ها :

مثلاً شرح شقهٔ امتحان ٤ نيم ماههٔ مضمون پشتو را طوري ذيل مي نويسيم :

قرار شرح فوق نمرات امتحان ٤ نيم ماهه مضمون پشتو حسب لياقت شاگردان به حضور مميز تعين ودرج شقه گرديد ، بدون قلم خوردگي ، گُل وتراش بطور صحت به ادارهٔ مدرسه تسليم شد . والسلام .

امضاي ممتحن ( )

امضاي مميز ( )

هرگاه كدام نمره طوري قلم خورگردد كه باعث اشتباه شود ممتحن درستون ملاحظات شقه درپهلوي نمرهٔ مذكور صحت آنرا ذكر وتصديق نموده امضاً مينمايد . به همين ترتيب روزمره امتحان دوام ميكند وممتحن شقه هاي مضمون واريوميه را به آمرمدرسه تسليم نموده و آمرمدرسه درتقسيم اوقات امتحان نشاني ميكند تا اينكه بداند چند نفرازاستادان شقه هاي خويش را به اداره تسليم نموده اند .

وقتيكه ايام امتحان ختم گرديد آمرمدرسه شقه هاي مضمون وارراكه بطوريك نقله ترتيب شده يكجا باشقهٔ ضوابط حاضري به نگران صنف مي سپارد ونگران صنف آن را درج نتايج مينمايد ، بعداً نمرهٔ هرشاگرد را جمع نموده هرگاه اوسط نمرات كدام شاگرد دريك ياچند مضمون ازچهار نمره كمتر باشد ناكام شمرده مي

شود . نمرات شاگردان کامیاب را ازروي نتایج بیرون نویس میکند وازنمرهٔ بلند شروع ، و به درجه بندي شاگردان اقدام مینماید . هرگاه جمع نمرات دویاچند نفر شاگرد باهم مساوي باشد هرشاگرد یکه غیر حاضري کم داشته باشد دردرجه بندي مقدم شمرده مي شود وهرگاه حاضري شان هم یکسان باشد اخلاق شان مد نظر گرفته مي شود واگر دراخلاق شان هم فرق وجود نداشت هرشاگردیکه درحاضري صنف نامش مقدم باشد دردرجه بندي جلوتر محسوب مي گردد ، بعد نگران صنف خلص نتایج را درقسمت فوقاني هرورق خانه پري کرده وشرح نتایج را طوري ذیل تحریر نموده امضأ منیماید .

(قرارشرح فوق نمرات وحاضري شاگردان ازروي شقه هاي مضمون واروشقهٔ ضوابط حاضري درنتایج بقلم خودم درج گردید که ازجملهٔ (۳۰) سي نفر شاگرد (۲۲) بیست ودونفرکامیاب و (۸) نفر ناکام میباشند .قلم خوري ،گُل وتراش ندارد صحت است والسلام (امضاي نگران صنف) .

( )

بعد ازترتیب وثبت نتایج ازطرف نگران نمرات ونتیجهٔ امتحان دراطلاع نامه ها درج میگردد ، نخست نگران صنف بعد آمریاسرمعلم مدرسه آن را امضأ میکند وبه شاگردان توزیع میگردد وهدایت داده مي شود تا اطلاعنامه هاي خویش را به خانه برده وآن را توسط پدر ویاولي خود امضأ نمایند . وبعدا اطّلاعنامه هاي خودرابه نگران صنف مربوطهٔ خود تسلیم نموده تادرامتحان سالانه مورد استفاده قراربگیرد .

ب - امتحان سالانه :

درامتحان سالانه هم عیناً مانند امتحان(٤)نیم ماهه عمل میشود ، امادرامتحان سالانه حاضري ازشروع الي ختم سال تعلیمي جمع میگردد ودرج شقهٔ ضوابط حاضري مي شود . شاگردانیکه فیصدي حاضري را تکمیل نکرده باشند درشقهٔ ضوابط حاضري محروم نوشته مي شود وازروي همین شقه نگران درتمام شقه ها غرض آساني کارممتحنین بمقابل نام آنها محروم نوشته مینمایند، تافرق غائب ومحروم شده بتواند وآن عده شاگردانیکه شامل امتحان بوده مگر درروز امتحان حاضر نباشند درشقه غایب امتحان شمرده مي شوند ودرستون ملاحظات نتایج غایب نوشته مینمایند .

فرق امتحان $\frac{1}{2}$ ٤ ماهه وسالانه :

۱ - درامتحان(٤)نیم ماهه شقه ها ونتایج بطوریك نقله ، ودرامتحان سالانه شقه ها دونقله ونتایج دونقله و یا سه نقله ترتیب داده میشود .

۲ - امتحان(٤)نیم ماهه نصف مجموعه ندارد اما امتحان سالانه نصف مجموعه دارد،هرگاه کدام شاگرد نصف مجموعه را تکمیل نکند ناکام محسوب میشود .

۳ - امتحان ٤ نیم ماهه مشروطي ومحرومي ندارد اما امتحان سالانه مشروطي ومحرومي دارد .

٤ - هرگاه شاگرد درامتحان(٤)نیم ماهه دریك مضمون کمتراز (٤) نمره اخذ نموده باشد ناکام محسوب میشود .

٥ - هرگاه اوسط نمرات امتحان سالانه شاگرد دریك مضمون از (٤) نمره کمترباشد مشروط یك مضمون واگردردومضمون کمتراز (٤) نمره باشد مشروط دومضمون محسوب میشود .

٦ - هرگاه درامتحان سالانه اوسط نمرات یك شاگرد درسه مضمون کمتراز (٤)نمره باشد ودریك مضمون به (½) نیم نمره ضرورت داشته باشد و ٦٠ ٪ مجموعهٔ نمرات راتکمیل کرده باشد مجلس معلمین مي تواند دریك مضمون (½) نیم نمره براي شاگرد موصوف بدهد تامشروط دومضمون محسوب شود .

۷ - نمرات امتحان ٤ نیم ماهه وسالانه هرمضمون جمع وبردوتقسیم میشود وحاصل تقسیم درستون اوسط نتایج درج میشود .

۸ - نتیجه ودرجه بندي امتحان سالانهٔ شاگردان ازروي اوسط نمرات صورت میگیرد. وقتي که نتایج بطور دونقله یاسه نقله ترتیب شد نگران صنف شرح آنرا نوشته و امضاً مینماید و نمرات را در اطلاعنامه هاي شاگردان درج ، نخست نگران صنف وبعد آمر یا سرمعلم مدرسه آنرا امضا میکند ، روزیکه براي ابلاغ نتایج تعین گردیده براي شاگردان اطلاعنامه ها را توزیع مینماید، وقتي که نتایج ازطرف نگران صنف به اداره تسلیم شد از طرف آمر و یا سرمعلم هیئات سه نفري تعین میشود تاشقه هاي امتحان ٤ نیم ماهه را با نتایج وبه همین ترتیب شقه هاي امتحان سالانه را با شقه ها ونتایج تطبیق نمایند اگر کدام اصلاح درنتایج بمیان میآید ازطرف هیئت تطبیق امضاً مي شود بعدازامضاي هیئات تطبیق ، سرمعلم به شکل صنف بندي خلص نتایج را درصفحهٔ اول با شقه ها ضمیمهٔ نتایج کرده ، به مقامات ومراجع مربوط ارسال میدارد . این است یك نمونهٔ از شقه ها ونتایج .

مدرسه (امام ابوحنیفه (رح)) معلم (گل رحیم)

صنف (اول الف) ممیز (جان محمد)

مضمون (دینیات)

امتحان (سالانه) تاریخ (۱/ ۳/ ۶۹ هـ ش

شماره	شهرت: اسم	شهرت: ولد	تقریري	تحریري	مجموعه	ملاحظات
۱	احمد	بسم الله	۱۰	/	۱۰	ده پوره
۲	محمود	عتیق الله	/	/	/	غایب امتحان
۳	زمري	جان محمد	/	/	/	محروم
٤	محمدگل	عبدالله جان	۸	/	۸	هشت پوره
۵	نورمحمد	فیض محمد	٦	/	٦	شش پوره
٦	محمداعظم	رحیم الله	۷	/	۷	هفت پوره
۷	قرارشرح فوق نمرات مضمون دینیات حسب لیاقت					
۸	شاگردان بحضور داشت ممیز محترم تعین ودرج					
۹	شقه گردیده قلم خوردگي، گُل وتراش ندارد					
۱۰	صحت است وبه ادارۀ محترم تسلیم شد.					
	والسلام					
	امضاي ممتحن ( )					
	امضای ممیز ( )					

مدرسه (امام ابوحنیفه (رح)) معلم (گل رحیم)

صنف (اول الف) ممیز ( )

مضمون (شقهٔ ضوابط حاضري)

امتحان (چهارو نیم ماهه) تاریخ (۱٤/ ۱۰/ ٦۸ هـ ش

شماره	شهرت: اسم	شهرت: ولد	حاضر	غیر حاضر	مریض	رخصت	ملاحظات
۱	احمد	بسم الله	۹۰	۵	۰		شامل امتحان
۲	محمود	عتیق الله	۹۵	۰	۰		〃
۳	زمري	جان محمد	۵۰	٤۵	۰		〃
٤	محمدگل	عبدالله جان	۹۵	۰	۰		شامل امتحان
۵	نورمحمد	فیض محمد	۸۹	٦	۰		رر
٦	محمداعظم	رحیم الله	۹٤	۱	۰		رر
۷	قرار شرح فوق حاضري شاگردان صنف اول الف						
۸	ازتاریخ / / الي / / به قلم						
۹	خودم جمع ودرج شقهٔ هذا گردید ه صحت است.						
۱۰	و سلام						
	امضاي نگوان صنف ( )						

تعلیم وتربیه داشته باشیم که آنها بتوانند معلومات را بطریق مفید ومؤثر بشاگردان انتقال دهند وهم آنها را به روش خوب درپروسهٔ آموزش وپرورش ترغیب نموده سهیم وفعال سازند

سپاسگزاریم که درمسیرجویان این حرکت باوصف ناتواني ها و ضعف هاي علمي واقتصادي توانسته ایم درمدت کمترازسه سال، (۳۰) دوره سمینارهاي مسلکي تربیهٔ معلم بشکل دوهفته یي و (٤) دوره کورسهاي سه ماههٔ مسلکي تربیهٔ مربي معلم درجهت برآورده شدن این ارمان ارزشمنددایر نمائیم و به تعداد (۱۲۰۰) نفر ازسمینارهاي مسلکي تربیهٔ معلم و (۷۵) نفرازکورس تربیهٔ مربي معلم فارغ دهیم و امیدوارکننده تراز این هم،سهم گیري فارغان مذکور درامورتربیهٔ مسلکي معلمان مسلمان وطن درسطح هجرت واقامت است،چنانچه راپورهاي واصلهٔ شان توضیح میدارد که آن برادران مبارز به ارتباط همکاري مؤسسات نبراسکا ، سویدن ومرکز تعلیمي افغانستان بسطح داخل کشوردرولایات ومناطق لوگر . وردك،غزني ، هلمند ، قندهار ، فراه ، غور ، ننگرهار ، لغمان ، کاپیسا وپنجشیر پیشرفته وبراي یك یا چند بار بطورقناعت بخش سمینارهاي یك ماهه خودراتحت نظرومشورهٔ مرکز تعلیمي دایر و به پایان رسانده اند، سروي وپیش بیني شان براي سمینارهاي آینده نیز درسایرولایات ومناطق کشورجویان دارد .

عالیقدران محترمیکه ازرازورمز کارآگاهند ویاکورسهاي مربي معلم پروگرام را دیده اند،خوب میدانند که درین دوبخش کورس « تربیت معلم مسلکي وتربیت مربي معلم » تشابهات وتمایزات وجود دارد، چون دربخش اول پروگرام بیشترمتوجه تربیهٔ معلم خوب ومسلکي است که درصنف شاگرد را درست تدریس کند وافراد خوب براي جامعه وزندگي اجتماعي تربیه کنند و دربخش دوم پروگرام،توجه به این دارد که مربي خوب آماده کند تادرسهم خود این مربي ، معلمان خوب ، ورزیده،مسلکي و کارآگاه تربیه کرده بتوانند .

آرزومندیم خوانندگان علم دوست ومعارف پرورما انصافاً تشخیص نمایند که ما ادعا نداریم ونکرده ایم، باوصف همه ضعفها ونارسائي هاي علمي و تجربوي بتوانیم کمبود آن عده استادان عالیقدر ومجربي را دراین فرصت کم،تکمیل وجبران کنیم که هریکي شان از ثمرعمرها تجارب برخورداربودند وحرکات عملي هرکدام شان بیانگر عمرها مطالعه واندوخته هاي علمي شان بود و هرگفتهٔ سودمند شان نتیجه وخلاصهٔ مطالعات طولاني کتب وآثارعلمي ، فرهنگي وتربیوي بود. بلکه تمنا داریم درقسمت خود وبنوبهٔ خود بزعم مسئولیت وبقدرتوانایي خود توانسته باشیم باساس مسلك درمورد تعلیم وتربیهٔ اسلامي ابناي کشورانقلابي خویش خدمت عملي وجهادي کرده باشیم ، دربرآورده شدن این هدف مقدس وارمان عالي انساني نصرت ویاري پروردگار علیم وحکیم را خواهانیم وازخوانندگان مشفق انتظاررهنمایي ودعاي خیر داریم . شاید برادران ومطالعه کنندگان ازکمك هاي مخلصانهٔ خویش دریغ نفرمایند ومفاد این حدیث مبارك سروركائنات (إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأُتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ) راهمه جانبه دست آویز همکاري هاي اخلاقي خویش قرار دهند.

« والسلام »

هیئت تربیوی پروگرام
تعلیم وتربیهٔ هنگو

خلص نتیجه

	٤نیم ماهه	سالانه
تعداد داخله	٦	٦
شامل امتحان	٦	٥
کامیاب	٥	٤
مشروط	.	١
محروم	.	١
ناکام	١	.
	.	.

جدول نتایج مدارس مهاجرین افغان ازبابت سال ١٣٦٨ و ١٣٦٩ هـ - ش

جدول نتایج امتحانات صنف(اول الف)مدرسهٔ(امام ابوحنیفه «رح») ازبابت سال ١٣٦٨ و١٣٦٩ هـ -ش

شماره	اسم	ولد	نمبر اساس	امتحانات	علوم دیني: قرآن کریم	علوم دیني: دینیات	لسان: پښتو	ریاضي: حساب	مضامین دیگر: خط	مضامین دیگر: رسم	مضامین دیگر: نقاشي	ضوابط حاضري: حاضر	ضوابط حاضري: غیر حاضر	ضوابط حاضري: مریض	ضوابط حاضري: رخصت	مجموعه	درجه	نتیجه	ملاحظات
١	احمد	نسیم		٤½ ماهه	١٠	١٠	٨	٩	١٠	١٠	١٠	٩٠	٥			٦٧	٢	کامیاب	
				سالانه	١٠	١٠	٩	١٠	٩	١٠	١٠								
				اوسط	١٠	١٠	٨½	٩½	٩½	١٠	١٠	١٧٥	٥			٦٧½	١	کامیاب	
٢	محمود	[illegible]		٤½ ماهه	١٠	١٠	١٠	١٠	١٠	١٠	١٠	٩٥	.			٧٠	١	کامیاب	
				سالانه	/	/	/	/	/	/	/	غیر حاضر امتحان							
				اوسط	٥	٥	٥	٥	٥	٥	٥	١٨٠	.			٣٥	٤	کامیاب	
٣	[illegible]	جان محمد		٤½ ماهه	٤	٤	٤	٥	٤	٥	٦	٥٠	٤٥			٣٢	٥	کامیاب	
				سالانه	/	/	/	/	/	/	/	محروم امتحان							
				اوسط	٢	٢	٢	٢½	٢	٢½	٣	١٠٠	٨٠			١٦	.	محروم	
٤	[illegible]	[illegible]		٤½ ماهه	٢	٤	٦	٨	٦	٥	٨	٩٥	.			٣٩	.	ناکام	
				سالانه	٥	٨	٥	٦	٧	٨	٩								
				اوسط	٣½	٦	٥½	٧	٦½	٦½	٨½	١٨٠	.			٤٣½		مشروط	قرآن کریم
٥	نور محمد	فیض محمد		٤½ ماهه	٥	٦	١٠	٨	٧	٩	٩	٨٩	٦			٥٤	٤	کامیاب	
				سالانه	٦	٦	/	٨	٩	٨	٨								
				اوسط	٥½	٦	٥	٨	٨	٨½	٨½	١٧٤	٦			٤٩½	٣	کامیاب	
٦	[illegible]	[illegible]		٤½ ماهه	٨	٨	٦	١٠	٨	٩	١٠	٩٤	١			٥٩	٣	کامیاب	
				سالانه	٨	٧	٨	٩	٧	١٠	١٠								
				اوسط	٨	٧½	٧	٩½	٧½	٩½	١٠	١٧٩	١			٥٩	٢	کامیاب	

قرارشرح فوق نمرات امتحان(٤)نیم ماهه وسالانه ازشقه هاي مضمون وار وضوابط حاضري درج نتایج هذاگردیده صحت است.وسلام.

(امضاء نگران صنف)

فصل اول

مربي معلم

كي مربي معلم خوب شده ميتواند ؟

كسي مربي معلم خوب شده ميتواند كه علاوه ازاستعداد عالي ، تجربهٔ كافي ، اخلاق نيكو، علاقه و آرزوي خاص مربي معلم شدن راداشته باشد ونزدش اين احساس موجود باشدكه او مثل همه افراد اجتماع درزندگي انفرادي و اجتماعي مسئوليتي دارد وبايد وجيبهٔ اسلامي وانساني خود بداند كه اين مسئوليت رانظر به توانايي ، ذوق ومسلك خويش ،دربرابر مردم خود ازطريق عمل وخدمت مطابق ضرورت و شرايط اجتماع ادا نمايد . چون اوميداند كه افتخار ،عزت ، وفاه وپيشرفت هرملت درگرو وعمل افراد آن است وعمل كرد صادقانهٔ مردم موهون تعليم وتربيت درست اجتماعي وفاميلي درپرتو عقيده وايمان كامل ميباشد . اثر وجدان آگاه وبيدار وقتي دركردار وگفتار انسان مؤثر تبارز ميكند كه تربيت وپرورش ديني ومذهبي سالم داشته باشد كه اينگونه پرورش وتربيت به مربي ومعلم خوب نيازمند است ، چه والدين باشد ، چه مدرس وچه درخانه باشد يادرمكتب واجتماع .

پس لازم است معلم ومدرس كساني باشند كه حداقل موافق به شرح بخش اول اين كتاب آن آمادگي ها ، اوصاف و آگاهي راداشته باشند .

فلهذا روشن شد مربي معلم خوب كسي شده ميتواند كه درقدم اول معلم خوب بوده و ازتمام مهارتهاي مسلكي ، فنون تربيت واصول تدريس معلومات وبهرهٔ كافي داشته باشد وقادر به اين گردد كه هنگام ضرورت راجع به مسايل مربوط به تربيت وتريننگ معلمان مطابق اوضاع واحوال اجتماعي محيطي ازخود ابتكار عمل نشان بدهد. پلان طرح كند وشرايط رابراي كار تربيت آماده ومساعد بسازد .يا بتواند برحسب تقاضاي شرايط وزمان ، تغيرات مناسب در كيفيت تريننگ وارد كند . همچنان متوجه مشكلات عمليهٔ تعليم وتربيت درهمه ساحات گردد. بعدازتشخيص ودريافت به حل مقتضي پرابلم ها ومسايل اقدام نمايدومعلمان رادرقسمت تدريس،نظارت ومشاهده نموده ونواقص كارتدريس راپيدا ويادداشت كند،بعد بشيوهٔ مناسب زمينهٔ مفاهمه وكمك رابراي معلمين مهيا وفراهم بسازد وخود را طوري عياركندكه بحيث دوست وهمكارازطرف معلمان قبول شده بتواند .

بعبارت دیگرکسي مربي معلم خوب شده میتواند که علاوه براوصاف خوب معلمي ازاوصاف ذیل نیزبرخوردار باشد :

الف) دربخش شخصیت : یك مربي معلم علاوه برعقیدهٔ کامل اسلامي ، تقويٰ ، اعمال صالح واخلاق حمیده باید :

۱- همه اوصاف معلم خوب را دارا باشد .

۲- احترام به مقام وشخصیت معلم داشته باشد .

۳- محبت وعلاقه باهم مسلکان خود ودیگران داشته باشد.

٤- احساس همکاري رابامعلمین داشته باشد.

۵- تعلیمات و تحصیلات عالي ومعلومات زیاد نسبت به معلمین تحت تریننگ خود داشته باشد .

٦- دسترسي کافي درعلم روانشناسي براي شناخت ودریافت حالات رواني معلمان داشته باشد .

۷- رویه وروحیهٔ همکار مسلکي خوب را درانکشاف مهارتهاي مسلکي معلمین داشته باشد .

۸- صلاحیت واستعداد عالي تربیهٔ معلم را دارا باشد .

۹- دساتیروهدایات راکه به معلمین میدهد وکارمیکند،خودش نیز رعایت نموده وعملاً اظهاربدارد .

ب)دربخش تریننگ(تربیت)ومسلك :چون مربي معلم،معلم مسلکي تربیت میکند پس باید :

۱- سابقهٔ معلمي خوب داشته باشد .

۲- ازروش هاي تجربه شده‌ٔخود ودیگران ، مهارتها وچیزهائیکه آموخته است براي تربیت معلمین استفاده کرده بتواند ونتایج مثبت کارها وپلانهاي خود رابراي رهنمایي معلمان بکار برد .

۳- به معلمین معلومات علمي ومسلکي راخوب انتقال داده بتواند واز فصاحت زبان برخوردار باشد.

٤- چیزهایراکه درکورسهاي تربیه‌ٔمعلم ،سمینارها، ورکشاپهایا تحصیلات عالي مسلکي یاد گرفته براي رهنمایي معلمین بکار بوده بتواند .

۵- استعداد وشخصیت معلمین رابه کتگوریهاي مناسب دسته بندي کرده بتواند .

٦- براي معلمین طرق جدید تدریس رایاد داده بتواند .

۷- درطرح پلان درسي وتطبیق آن مهارت کامل داشته باشد واهداف آنراخوب تعین و مشخص ساخته بتواند .

۸- طریق ساختن پلانها ومهارت تغیر آنهارا عندالموقع بامعلمین بطورمناسب یاد داشته باشد .

۹- طرق مختلف تدریس آموزي رایاد داشته باشد .

۱۰- براي معلمین دراثناي تطبیق میتود هاي تدریس ، درسهاي کوچك داده بتواند وبعداز درس خوبي ها (فواید) ونواقص آنراازایشان پرسیده همراي آنها مناقشه نمایدو برعکس آن نیز کار کرده بتواند .

۱۳- در داخل صنف ومحضرشاگردان واطفال خود، از احتیاط کارگرفته واز استعمال دخانیات ومسکرات خود داري نماید تا ایشان از آن تقلید نکنند.

١٤- بحیث یك مبارز ومجاهد با تکتیك هاي جهادي ونظامي آشنائي داشته باشد تا شاگردان خود را طوري تربیت کند که در وقت ضرورت از دین ،ناموس ، آبرو، شرف ،عزت ووطن اسلامي خود ماهرانه وشجاعانه دفاع کرده بتوانند . زیرا ایمان بخداوند جل جلاله، خدمت به عالم اسلام ، عشق به وطن از وجیبهٔ دیني هر مسلمان میباشد .

چه خوب است که اکنون در ارتباط به موضوع چنین عنوان کنیم که معلم وتدریس باهم چه رابطه دارند ؟

معلم وتدریس

معلم نظر به مشخصات، اوصاف ومسئولیت هاي که قبلاً تشریح شد امکان دارد تااندازهٔ معرفي شده باشد . بازهم جهت تشخیص لازم است بگوئیم که معلم در اصطلاح همگاني فردي است از افراد اجتماع که معلومات علمي ،تجربتي وتربیتي خویش را بمقصد تعلیم وتربیهٔ افراد دیگر (ازخود به ایشان) در شرایط خاص ومناسب تحت یك برنامهٔ تعلیمي خواه شخصي باشد یا رسمي انتقال میدهد .

اما امکان دارد اینگونه انتقالات توسط اشخاص دیگر مانند پدر ،مادر ،برادر وغیره ،یا از طریق پروگرام هاي آموزشي رادیو ،تلویزیون ،فلم ،کمپیوتر. . . . . نیز صورت بگیرد ولي معلم شده نمیتواند وجاي معلم را درتدریس گرفته نمیتواند . پس لازم است معلم را آنطوریکه اساسات تعلیم وتربیه درامر آموزش وپرورش مستقیماً مؤثر وارزشمند دانسته ومیداند ازدیدگاه هاي ذیل تعریف کنیم :

۱- معلم ازنظر اسلام رهنورد وپیرو حقیقي انبیاء«ع» میباشد که مسئولیت دارد جامعه را به حق وحقیقت تنویر نماید وبسوي یکتا پرستي وعبادت الهي سوق دهد .

۲- معلم از نظرمکتب هاي فلسفي رهنمایي میباشد که در همه ادوارباید واقعیت ها رادرارتباط علل وتسلسل به پیمانهٔ حقیقت شان در یافت نموده ودربین اجتماعات و جوامع بشري بمقصد تنویر افکار عامه واستفاده ازآن عمومیت دهد.

۳- معلم از نظر روانشناسي ، موجود جوینده است که به کشف علل عکس العمل هاي گروهي تحت نظارتـش دربرابر محیط بغرض سازگار ساختن شان براي ادامه زندگي تلاش میکند .

٤- معلم از نگاه جامعه شناسي شخص است فکور، که در ساختار هاي اجتماعي خود به اساس مدارك واسناد تاریخي وجامعه شناسي غور میکند تاشاگردانش را براي ساختن جامعهٔ مطلوب،مثبت ودلخواه آیندهٔ شان آمادگي بخشد .

۱۱- دروقت تدریس از مواد درسي مانند چارتها ، فلش کارتها ، نقشه ها ، اشکال وغیره مواد محیطي استفادهٔ بهتر کرده بتواند .

۱۲- طریق استفاده ازمواد محیطي ساده وارزان رابه معلمین نشان داده بتواند .

۱۳- به معلمان فرصت ووقت درس هاي نمونه يي رابدهد(بالاي معلمین درس هاي نمونه يي راتمرین کند٠)

۱٤- دردرس نمونه يي معلمین راارزیابي نموده،نواقص آنها را اصلاح ودررفع مشکلات به آنها مناقشه ومباحثه نماید .

۱۵- فرصت وزمینهٔ تدریس رابراي تدریس آموزدر صنف مساعدساخته بتواند .

۱٦- قوهٔ ابتکاروانکشاف استعداد رادرمعلمین رشد داده بتواند وتقویت هم نماید .

۱۷- دریك رشتهٔ خاص بامعلمین کمك نکند بلکه درتمام نصاب تعلیمي معلمان را رهنمایي لازم کرده بتواند .

۱۸- ساختن انواع سوالات ، طرح وطرزاخذ امتحان وارزیابي رابه معلمان نشان داده بتواند .

۱۹- طرز توزیع نمرات امتحان ، مجموعه واوسط گیري خصوصاً تحلیل نتیجه و درجه بندي امتحان رابه معلمان نشان داده بتواند .

۲۰- ثبت نمرات ، ترتیب جدول نتایج واحصایه گیري شاگردان کامیاب ، ناکام ، محروم وغائب امتحان راتوضیح کرده بتواند .

تاحال راجع به اوصاف یك مربي خوب معلومات داده شد.اکنون لازم است تادربارهٔ **عملیهٔ** تریننگ نیز تماس گرفته شود وبحث صورت بگیرد .

تریننگ چیست ؟

تریننگ (تربیت) عملیهٔ منظم است که طي یك پلان ونقشهٔ خاص طرح ریزي میشود وازخود کاملاً اهداف مشخص فني ومسلکي میداشته باشد مثلاً:دررشتهٔ طب داکتران ماهر میتواند راجع به یك امر ضرور صحي پرسونل مسلکي رابه اساس یك پلان ونقشهٔ که قبلاً تهیه شده یا عجالتاً تهیه میشود جمع نمایند و به غرض وهدف خاص آنهارا طبق یك برنامهٔ منظم تحت تربیت قرار داده وبراي اجراي کارمطلوب که درنظر گرفته شده آماده میسازند . گاه گاهیکه مجبوریت باشد وضرورت ایجاب کند افرادي راکه قبلاً فني نبوده اند مورد تربیت وآزمایش قرار میدهند . بعداز آماده شدن آنها رابه اجراي کاري وامیدارند .

بعضي اوقات خود اطبا،جهت یك مسئلهٔ خیلي مهم برنامهٔ طرح میکنند وپرورش میبینند بعدبراي مبارزه وعلاج جدي آن اقدام میفرمایند .

درهمه حالات فوق غایه وهدف وجود دارد که یا بغوض وقایه ویابمقصد معالجه میباشد .

به همین قسم راجع به هرمسلك ورشته میتواند این عمل (تریننگ) صورت گیرد .

تعليم وتربيت که خود يك مسلك ورشتهٔ وسيع ومهم اجتماعي است وبغرض پيشرفت منظم آن به اشخاص فني ومسلكي ضرورت است ايجاب ميكند كه ترينگ هاي دوامدار تحصيلي مسلكي بنام فيلوشيپ، سكالرشيپ وترينگ هاي عاجل بنامهاي كورس، سمينار، وركشاپ هاي مسلكي ، فني وحرفوي داشته باشد. كه در همه احوال اين عمليه بنابرنوع ضرورت ومجبوريت محسوس ، طرح وبرنامه ريزي وديزاين ميگردد . پس ميتوانيم به پرسش ترينگ چيست ؟ چنين جواب ارائه كنيم :

ترينگ يك عمليهٔ منظم تربيوي افراد راجع به يك فن يا مسلك است كه باساس اهداف مشخص طرح وديزاين ميگردد وباتعقيب همان اهداف درچوكات يك برنامهٔ منظم از طرف ماهرين همان رشته ومسلك پيش برده ميشود تاآن افراد تحت تربيت مهارتهاي مسلكي راكسب نموده وآمادهٔ اجراوانجام فعاليتهاي مطلوب وسنجيده شده گردند .

پروگرام ترينگ مربي معلم وتربيهٔ معلم نيز يك عمل منظم وپلان شدهٔ است كه درمحدودهٔ يك طرح وبرنامهٔ خاص ميخواهدمربي معلم مسلكي ومعلمين مسلكي را به غرض پيشبرد مطلوب امرتعليم وتربيت اولاد مسلمان كشور عزيزمان افغانستان درجهت اهداف آموزشي وپرورشي بسيج نموده وبسوي رسيدن بمرام مقصود سوق نمايند .

بطور عام ترينگ ياتربيت عبارت ازكمك نمودن درپرورش مردم است تاآنها دانش فني ومسلكي حاصل نموده وقابليت وتوانايي همچو مهارتهاي لازم راكسب نمايند .

ترينگ چون كمك كردن درپرورش فن ومسلك بامردم است لذا داراي فوايد ذيل ميباشد :

فوايد ترينگ :

١- انتقال دانش خوب صورت ميگيرد ، چون زمينهٔ مفاهمه بيشتر ميسر بوده وهم جنبهٔ عملي درترينگ زياد است .

٢- ازاينكه ترينگ بيشتر بشكل مباحثه وكارعملي پيش ميرود ، آموزش بهتر صورت گرفته وشاملين مهارتهاي فني ومسلكي راخوب مي آموزند.

٣- درسلوك موجود تغيرمطلوب ميآوردچون خاصهٔ تربيت وهدف مهم آن،تغيرمطلوب درسلوك ميباشد .

٤- ازاجراي كاروفعاليت ميتوان هم فرد وهم اشخاص رادركارشان مطمئن ساخت، كه اين اطمينان دركار امكانات انكشاف وابتكار زياد تررادربرخواهد داشت .

٥- قابليت اجراي كار رادرهرشخص پيدا ميكند. زيراتمرين، پركتس وكارهاي عملي هرفرد را آماده وقادربه اجراي كارميسازد.

٦- درنتیجه افرادتحت تربیت برانگیخته میشوند تاراجع به مسلك ومهارتهائیکه تریننگ دیده اند دست بکار شوند وفعالیت راآغاز نمایند .

چون از فواید تریننگ یادآوري گردید لازم است که راجع به اقسام آن نیز معلومات داده شود .

اقسام تریننگ :

تریننگ نظر به وظیفه دوقسم است :

١- تریننگ بخاطراجراي کارنو.

٢- تریننگ بخاطر اصلاح کار .

١- تریننگ بخاطر اجراي کارنو :- طوري است که درمورد یك کار و وظیفه افراد قبلاً هیچ نوع تریننگ نه دیده وبراي اجراي آن کارو وظیفه تریننگ مي بینند؛ تا درآینده قادر به اجوا کودن آن باشند.

٢- تریننگ بخاطر اصلاح کار:- تریننگ بخاطر اصلاح کار طوري است که افراد، دروظیفهٔ موجودهٔ خویش مشکلات داشته باشند وبخاطر بهبودي واصلاح کارخویش تریننگ (تربیت) مي بینند .

به دوام اینکه اقسام تربیت نظربه لحاظ وظیفه تشریح شدبهتراست ضرورت تریننگ نیز توضیح شود.

ضرورات تریننگ :

بعداز شناخت اقسام تریننگ مهمترین نکتهٔ که باید مورد بحث قرارداده شود ضرورت تریننگ است .
هرپروگرام ومؤسسهٔ که اقدام به تریننگ میکنند حتماً مشکلي رابه ارتباط موضوعي دراجتماع مدنظردارد وضرورت احساس میکند که تصمیم به تریننگ میگیرد . بدون تشخیص مشکل ویا ضرورت اصلاً تریننگ مفهوم ندارد. وقتیکه مسائل ومشکلات تشخیص گردید، باید به درجه بندي شان به دقت توجه شود که ازنگاه اهمیت کدام پرابلم ها درقدم اول وچه مسائل بعداً تا آخر به تدریج مورد حل قرار داده شوند ، این درجه بندي ممکن باساس مقاصد، اهداف ، وظیفه وصورت اجراٰ وظیفه سنجش وتعین گردد .

بشکل عام دریافت ضرورت به ارتباط مشکلات ودرجه بندي شان ایجاب میکند که معلومات حتماً ازمنابع مطمئن بطریق سروي ، مشاهدات ، تجربه ، راپورویا گزارشات ودرخواست هاي مردم ودیگر سیستم هاي اندرکار بدست آید وتوجیه گردد که چه کسان وچه تعداد، درچه شرایط، به چه طریق تریننگ شوند وچگونه استخدام بکار گردند ؟

البته جواب این توجیهات ، لوایح وظایف ، پلان وبرنامه هاي مخصوصي رادرمورد مسائل مشخصه اقتضا میکند که درفصل دوم این بخش، ماراجع به هرماده وموارد آن تحت عناوین مربوط به یادگیري کلان سالان، اندراگوژي وتریننگ دیزاین سمینار بحث ومناقشه میکنیم .

فصل دوم

یادگیري کلان سالان

ترینریا آموزگار جدید معلم ، اکثراً ازتدریس اطفال بصورت مستقیم به تدریس کلان سالان شروع میکند. متأسفانه چنین مربي معلم بیش ازحد لازم ومحض به سبك وروش قبلي خود ادامه داده وکلان سالان را به عین سبك (تدریس اطفال) درس میدهد . ترینرمعلم (مربي معلم) ازاین واقعیت باید آگاه باشد که کلان سالان نیازها وسبك هاي آموزشي متفاوت ازاطفال وخورد سالان دارند . مختصوي ازاین تفاوتهاونظرات چنددرمورد اینکه چطوربایدبه نحوبسیارمؤثربا آموزندگان کلان سال کارکرد،ذیلاًذکرمیشود :

این نکته ضروري است که شما بحیث مربي معلمان ازبسیاري عواملیکه دریادگیري کلان سالان دخیل اند آگاه باشید . بین تربیت معلمان وتدریس اطفال درصنف تفاوتهاي عمده وجود دارد . این بخش بعضي ازملحوظات مهم را که باید درامر یادگیري کلان سالان مد نظربگیرید وبعضي ازتکینکهاي راکه با استفاده ازآن دریاد گیري ، تسهیل واقع میشود توضیح میکند،بخاطرداشته باشید که تشریحات آتي را نه بحیث قاعده وقانون ، بلکه به نحو راهنما به خاطرطرح وتطبیق تجارب مؤثري آموزش براي معلمان تحت تربیت خویش درنظر بگیرید. وقتي درساحهٔ کارقرار میگیرید شما بدون شك وتردید راه هاي مختلف را جهت تربیت معلمان دریافت خواهید کرد وباید به این امرفایق شوید که تکنیکهاي تربیتي خود را به هرزمینهٔ کلتوري سازگار سازید .

اهداف این بخش عبارت ازاین است تا ترینر، معلمان راکمك کند که :

۱ - تفاوتهاي بین یادگیري اطفال ویادگیري کلان سالان را تشریح کنند .

۲ - چهارمرحلهٔ کلیدي ، (اساسي) رادرپروسهٔ آموزش شرح ولست کنند .

۳ - چهارسبك وستایل (روش) مختلف یادگیري را تشخیص کنند .

٤ - ارتباط بین توازهاي (سلسله هاي) متنوع انگیزه یي را مورد بحث قرار دهند .

بهتراست به ارتباط یادگیري کلان سالان اندراگوژي مورد مطالعه قرار گیرد .

اندراگوژي :

این نکته مهم است وباید بدانید که شما بحیث مربي معلم با کلان سالان کارمیکنید، بیشتر اوقات چنین فرض میشود که هرفرد به عین صورت مي آموزد. اما کلان سالان راه وطریقهٔ کاملاً متفاوت ازروش یادگیري اطفال رااختیار میکنند و باید به نحو متفاوت ازاطفال تدریس شوند . کلمه هاي تکنیکي که این دو طریقه تدریس را ازهم متمایز میسازند عبارت از اندراگوژي (Andragogy) یا علم تدریس کلان سالان وپیداگوژي (Pedagogy) یا علم تدریس اطفال میباشند .

ملکم کنولز(Malcolm Knowles) درکتاب روش عصري تعلیمات چهار مفهوم آتي راکه ازاوصاف اختصاصي پروسهٔ آموزشي کلان سالان حساب میشوند تشخیص میکند :

۱- مفهوم خودي { Self concept } :- درحالیکه طفل به آنهائیکه دوروپیش او میباشند متکي بوده ، کلان سال درارتباط به دیگران به نحومستقلانه عمل میکند . کلان سالان توانایي خود ارادیت راداشته ومیتوانند دردیالوگ (مکالمه) با معلم آنچه رامیخواهند بیاموزند تشخیص وتفکیک کنند . درپیدا گوژي معلم درارتباط باشاگردان نقش رهبري کنند ه دارد.

۲ - تجربه : - درمورد اطفال ،تعلیم وتربیت اکثراً شکل یکطرفهٔ حقایق ومعلومات راازمعلم به شاگرد میداشته باشد . این روش همیشه درمورد آموزندهٔ کلان سال مناسب نمیباشد زیرا او تجارب زیاد و خردمندانه را باخود به محیط آموزش مي آورد . درتعلیمات کلان سالان مربي بیشتر اوقات نقش آسان کننده را درمحیط آموزش متقابل میداشته باشد . لذا فوکس (تمرکز) وتأکید بالاي میتود هاي تجربي مثل فعالیت هاي گروپهاي خورد،بازي کردن رول وسایر تکنیکهائیکه بعد ازاین فصل موردبحث قرار خواهد گرفت گذاشته میشود . تقسیم پروسهٔ آموزش به دو دستهٔ معلم وشاگردیا جمعیت ازآموزندگان ومربیان تعویض میگردد .

۳ - آمادگي براي یادگیري : - درپیداگوژي عنعنه ئي معلم تصمیم میگیرد که شاگرد باید چه بیاموزد ونصاب تعلیمي (درارتباط به نیازآموزنده) جداازاوساخته میشود. این چنین معني نمیدهد که شاگردان درایجاد اهداف وتجارب آموزشي دخیل ساخته نشوند،به این دلیل که نصاب تعلیمي قبلاً اساس گذاشته شده است ولي دراندراگوژي ، آموزنده درمورد اینکه چه تدریس خواهد شد؟ وچه وقت سهم فعال خواهد داشت؟ تصمیم میگیرد. بناً تعلیمات کلان سالان بیشترآموزنده جهت { Learner Centered} میباشد، طوریکه قبلاًذکر شد اکثراً کلان سالان توانایي تشخیص نیازهاي خود را باارتباط بااوضاع اجتماعي وکلتوري خود دارند . درتعلیمات کلان سالان این نکته مهم است که متن پروگرام تعلیمي وتربیتي باذوق آموزنده،وضع حیاتي وتوانایي کارآموزنده ارتباط مستقیم داشته باشد .

٤ - **آشناشدن به آموزش :** - آموزندهٔ کلان سال نسبت به طفل ، جهت وآگاهي آموزشي مختلف دارد . اطفال چنين تلقين شده اند که موقعيت ووضع آموزشي بيشتر مضمون جهت داشته باشند درحاليکه کلان سالان وضع وموقعيت آموزشي پرابلم جهت دارند. فرق کليدي بين اين دو مفهوم عبارت از بُعد وچشم انداززماني ميباشد . اطفال توانايي عطف توجه خود بطرف پاداش آينده را دارند درحاليکه کلان سالان به درجهٔ اول به اوضاع فعلي خود علاقمند بوده و به حل پرابلمهائيکه درحيات روزمره به آن مواجه ميشوند دلچسپي دارند .

چارت آتي بعضي ملحوظات کليدي را براي مربي کلان سالان روشن ميسازد :

تفاوت بين يادگيري اطفال و کلان سالان

مفکوره هاوآيده هاي کليدي	طفل	کلان سال
آموزنده .	بطور کل متکي به ديگران.	خود - آگاه.
آموزگار.	پرابلمها را تشخيص ميکند.	آموزنده را کمك ميکند که پرابلمش راخود حل کند.
منبع اولي معلومات.	آموزگار.	خود آموزنده و تجاربش .
انگيزه.	خارجي.	داخلي.
عامل زماني.	آينده.	حال .

پروسه وسبك آموزشي کلان سالان :

موضوع يادگيري کلان سالان داراي يك سلسله مسايل وسيع است .ازجمله پروسه و سبك آموزشي کلان سالان عبارت ازدومتحول (Variable) کليدي ميباشد که شما بحيث يك آموزگارومربي بايد آنرا درنظر بگيريد .

بعضي ازکانتينوم ها (Continuums) وسلسله ها باارتباط به پروسهٔ آموزش کلان سالان عبارت اند از :

فعال وسهم گير ←............→ پاسيف وبي تفاوت .

مسئوليت مشترك←..........→ آموزگارمسئول است .

دسترسي مشترك به دانش ←.....→ دسترسي آموزگار به دانش .

مي آموزد که چطور بياموزد←...→ آموزش حقايق وفاکتها .

وقتي اين سلسله مفاهيم آموزشي را مرور ميکنيد،خودرا درهريکي ازاينها مطابق به ميل و رجحان

خويش يعني اينكه چطور ميخواهيد بياموزيد ، قرار دهيد . اين نكته را درنظربگيريد كه كلان سالاني راكه آموزش خواهيد داد ترجيحات وميلهاي مختص بخود دارند، حال سوال دراينجا است كه شما بحيث يك آموزگار چطور به اين تفاوتها رسيدگي كنيد كه درعين حال مؤثر هم باشيد .

ديويد كولب (David Kolb) يك مربي تعليمات كلان سالان مودلي را ساخته است كه پروسهٔ آموزشي تجربي راباسبك آموزشي تركيب ويكجا كرده وبراي مربي كلان سالان يك مودل جامع تهيه نموده است . اين مودل يا شرح چهارمرحلهٔ كليدي دردوران آموزش آغازميشود و به شما يك ميتود واضح وروشن را آماده وتيار ميكند تاحين تربيت (معلمانيكه مربي معلم تربيه ميشوند.) آنرا درنظر بگيريد. ازانجائيكه آموزش كلان سالان تاحد و اندازهٔ زيادي به تجربه متكي ميباشد، لهذا كولب انواع وسبكهاي آموزشي آتي راكه اساس پروسهٔ آموزشي كلان سالان شمرده ميشود پيشنهاد ومعرفي مينمايد .

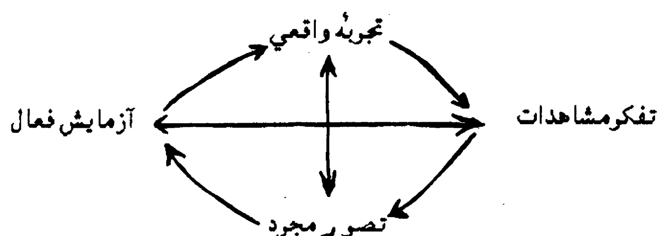
۱ - **تجربهٔ واقعي** :- آموزنده دريك تجربهٔ واقعي كه حين آموزش تهيه ميگردد، دخيل ساخته ميشود ،آموزنده يك حالت ووضع جديد را ازنزديك جستجو ميكند . آموزنده درچنين حالت ازطريق نمايش، توضيح ، لكچر وارائهٔ فاكتها وواقعيتها كه توسط آموزگار تهيه ميشود ميآموزد .

۲ - **تفكر و مشاهدات** : - آموزنده درحاليكه دخالت واقعي خود را در(تجربه) نگهميدارد، ليكن ازآن فاصله ميگيرد ودرموقف ووضع يك مشاهد متفكر قرار ميگيرد . يك قدم به عقب ميرود تا ازطريق مشاهده وتفكر دريابد كه وضع وحالت مذكور به او چه مفهوم دارد،يادگيري دراين حالت ازطريق مباحثه،موقع سوال وجواب وياوقت دست داشتهٔ فرد آموزنده جهت تفكر وكارصورت ميگيرد .

۳ - **تصور مجرد** :- متكي به تفكرقبلي درمورد وضع آموزشي بوده ، آموزنده وضع را تحليل ميكند وازخلال آن تيوريها ونظريات استخراج ميكند . يعني ازتحليل حالتهاي خاص به يك حالت عام وفرضي تيوري ميرسد . عمل متقابل ومفاهمه باهمتاهان (شاملين) و آموزگار، آموزنده رادرتحليل وضع كمك ميكند .

٤ - **آزمايش فعال** :- آموزنده يك پلان ، ستراتيژي يا وضع وحالتي را فورمول بندي ميكند تا بوسيلهٔ آن معلومات حاصلهٔ جديد را به وضع وحالت خاص خود تطبيق كند . آموزنده بايد خود دريابد كه آموزش حاصله را چگونه مورد استفاده قراردهد .

اين سايكل (دوره) آموزش تجربي را ميتوان ذيلا ارائه كرد :

این مراحل ،پروسه وسبك هاي يادگيري (هردو) رانشان ميدهد. پروسه چنانکه دراينجا ذکرشده بطورتخمين مراحل رشد وانکشاف اطفال رامنعکس ميسازد. مرحلهٔ بالايي پروسه هاي آموزشي دانش درسن بعدي آموزنده صورت ميگيرد. يك مطلب مهم را که بايد بخاطر داشت اين است که اين يك پروسهٔ قطعي چهارمرحله يي تلقي نميگردد. هريك ازاين مراحل متضمن يك اندازه اوصاف مشترك ، عمل متقابل وتغيير پذيري ميباشد.

يك ارتباط وسلسلهٔ ايجا د کننده بين مرحلهٔ آزمايش فعال ومرحلهٔ تفکر ومشاهدات وجود دارد که اگر رشد داده شود دراکمال تجربهٔ آموزنده کمك ميکند . اين واقعيت درمورد ارتباط مراحل تجربهٔ واقعي وتصور مجردنيز صدق ميکند . آموزنده هائيکه ازدخالت عميق خود دريك تجربه احساس راحت ميکند شايد آنهايي باشند که بايد گاه گاهي به عقب نگري وادار ودرمتصورساختن تجارب شان کمك شوند (و همچنان بوعکس) .

ارتباط ايجادگريکه بين اين دوطرز متضاد يا دگيري وجود دارد بدينمعني است که افرادحتيَ دردوران طفليت ميل دارند به طرف يکي ازاين دومتضاد يعني بطرف محورعمودي يا افقي اين مودل جذب وحرکت کنند. وقتيکه اطفال به کلان سالي ميرسند آنها طرز و طريق مرجع يادگوي خودرا محکم اساس گذاشته ميباشند وغالباً نمي خواهندکه دراين پروسهٔ يادگيري مرحله به مرحله حرکت کنند .

وظيفهٔ شما به حيث آموزگار (موبي معلم) اين است تاپروگرام توبيتي خودراطوري طرح کنيد که به هريکي ازاين مراحل در سايکل (دوران) يادگيري موافق باشد .

بدينطريق شمانه تنهامتوجه طرزمُرَجّح (برتري دهنده)يادگيري هرمشمول پروگرام بوده ميتوانيدبلکه مشمولانواهم درامر توسعهٔ مهارتهاي شان جهت رسيدگي به حالت هاي مختلف يادگيري وتقويت ارتباط ايجادگر که درسايکل يادگيري نيز مضمر است کمك کرده ميتوانيد. ملاحظه وتوجه کنيد که حين حرکت به دور سايکل يادگيري رول فعال ترينو ياآموزگار معلم درمرحلهٔ تجربهٔ واقعي به نحو متداوم کاهش يافته وباين وسيله رول فعال مشمول درمرحلهٔ آزمايش فعال راآسان ميسازيد . بادرج واحتواي اينطوريك سلسله تجارب درپروگرام توبيتي خود،شمانه تنها به ميل ها وارجحيت هاي آموزشي هرفردآموزنده توجه معطوف ميداريد بلکه مشمولان پروگرام خودرانيز در تعميل يك سلسله ستراتيژي هاي آموزشي دست داشتهٔ شان کمك ميکنيد . باساس گذاري سايکل يادگيري کلان سالان بحيث يك پروسه ، کولب به ارائهٔ مطلب ديگر مي پردازد وميگويد که سبکهاي خاص يادگيري وجود دارند که بين هرمرحلهٔ پروسهٔ يادگيري قرارميگيرند وعبارت انداز :

تطابق (Accomodation) :

تطبيق كنندگان واقعي وفعال نسبت به تيوري بالاي اهداف وواقعيتهاي عملي بيشتر تأكيد ميگذارند .

تحليل (Assimilation) :

تحليل گران متفكرومجرد، تيوري رابه تطبيق عملي وواقعيت ها ترجيح ميدهند .

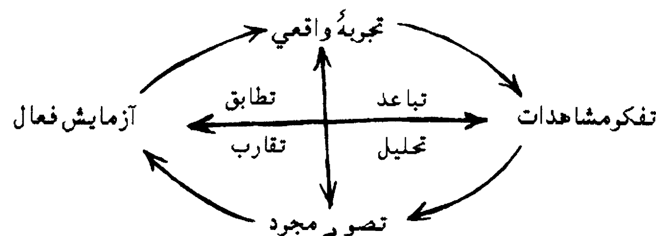
تباعد يا تباين(Divergence) :

آموزندگان متباعد واقعي ومتفكرداراي قدرت تخيل ، مهيج و علاقمند مودم ميباشند .

تقارب (Convergence) :

آموزگاران متقارب فعال و مجرد ، بيشتر سخن شنو، عنعنه يي وآمرانه يا كل اختيار ميباشند .

وقتي سبكهاي آموزشي فوق به سايكل تجربي علاوه شوند،درنتيجه مودلي بوجود مي آيد كه دوجنبهٔ كليدي آموزش كلان سالان را شامل ميشود و ذيلا ارائه ميگردد :

بحيث يك ترينر (آموزگار يا مربي معلم) مودل فوق به شما ياد آورميشود كه توجه تان بايد بطرف فرد و گروپ (هردو) معطوف باشد .

طرح پروگرام تربيتي (تربيت معلم) شما بايد هرآموزنده ومشمول را درپروسه يي دخيل سازد تا هرمرحلهٔ سايكل فوق آموزشي را درخود پرورش دهد (تفكروتجربهٔ بدون تطبيق به آموزگاربعضي از ايده ها و مفكوره هاي خوب ميدهد ليكن مفكورهٔ راكه چطور ازآنها دراطاق درسي استفاده كند به اونمي دهد.)

اين مودل همچنان بايد به آموزگار (مربي معلم) كمك كند كه سبكهاي آموزشي فودي را به مساعي بيشتر بطلبد تا ازحدود معين فرابرود وداخل آن حصص پروسهٔ آموزشي گردد كه درغيرآن ، حصص مذكور را ناديده خواهند پنداشت .

سبکهاي آموزشي فردي :

قبل از آغاز کارورول خود بحيث يك تيچرترينر(مربي معلم) مهم است تايکبار ديگر سبك هاي آموزشي خود را مطالعه وامتحان کنيد و قدرت ارجحيت هاي خود را درمورد آموزش نيزناچيز حساب نکنيد . سبك و طريقهٔ که شمادرمورد آموزندگان کلا ن سال تحت تربيت خود بکار ميبريد فلسفهٔ آموزشي خود شما رامنعکس ميسازد ، بنابراين ضروري است که شماازاين فلسفه آگاهي داشته باشيد وبدانيد که شمابحيث يك ترينر وآموزگارازکدام سبك خاص پيروي ميکنيد . آگاهي شماازارجحيت ها ، صفت ها و ضعفهاي خويش شما را توانائي ميبخشد تاسبك تربيتي خود را به نحو ونوع بيشتر مؤثر، متوازن وفلسفي طرح ريزي کنيد و آنرا به اوضا ع آموزگارانيکه تربيت ميکنيد عيار سازيد .

اصطلاح ومفهوم طرح ريزي (modeling) بصورت دقيق چه معني دارد ؟ درطول عمرخويش شما تحت تأثير آموزگاران قرار گرفته ايد که رول مودل هاي خاصي را بشما عرضه وتهيه کرده است . ايده ها و تصورشمادرمورد تعليم و تربيه ازطريق تجارب تان دراوضا ع تعليمي و تربيتي به تدريج فورمول بندي شده است. آموزگاران شما نه تنها متن – معلومات خاص رابشماعرضه وارائه کرده بلکه يك پروسهٔ تدريس راهم ازخود نشان داده اند. شما شايد آنچه را درمضمون آرت ولسان صنف ششم خوانده ايد بيادنداشته باشيد مگر سلوك وروش معلم مضمون را درارتباط بخود و همصنفان خود بخاطرداشته باشيد. شما شايد شيوهٔ خاص معلم ، چگونگي کمك اوبخود سرگرمي وشوخي دراطاق درسي ، شاگرد پهلو نشستهٔ خود واينکه آيا نظرات خود را ابرازکرده ميتوانستيد وآيا يادگيري شما يك تجربهٔ مثبت بود يا خير ؟ بياد داشته باشيد،که تمام اين ملحوظات اجزاي مهم پروسهٔ تدريس وتربيت محسوب ميشوند.به عين طريق سبك وستايل شخص شما به معلمانيکه تربيت ميکنيد يك مودل تلقي ميگردد. اگردرسبك خود موفق باشيد معلمان تحت تربيت شما ازجلسهٔ تربيتي تان بيشتر مستفيد خواهند شد تا ازارائهٔ متن درس ، آنها خواهند آموخت تا بمنظور ايجاد يك محيط محرك و مبارزه طلب آموزشي چطور انواع مختلف تکنيکهاي درسي را بکاربرند .

انگيزه (Motivation) :

انگيزه بخش مهم توانايي يك کلان سال براي يادگيري است . آشفتگي ها و آشوبهاي محيطي نيازهاي رفع ناشده وشوکهاي رواني شخصي ،توجه آموزنده راازکارروي دستش منحرف ميسازد . آموزگاران مجرب بايد توانايي اين را داشته باشند که ترازهاي انگيزه يي آموزنده رادرك وجهت عيار ساختن پروگرمهاي تربيتي خود بچنين ترازها و سطوح آماده باشند .ازابراهيم ماسلو(Ibraham Maslow) يك تيوريسن معروف دررشتهٔ روانشناسي بشري ، اکثراً دربحث روي دينا مکس (قواي محرکه) انگيزه انساني نقل قول ميشود . ماسلو اظهارعقيده ميکند که نيازهاي انساني نوعي ازدرجه بندي ياسلسلهٔ مراتب راتشکيل ميدهد که ميتوان آنرا انباشتهٔ ازلايه ها و طبقه هاي متکي به يکديگر تصورکرد : رفع

٥- معلم از نظر علماي تعليم وتربيت همان انسان مسئوليت شناسي است كه بايد درسلوك ورفتار شاگردانش ازنگاه عقيدتي،معنوي ، رواني ،عقلي ، عاطفي، اخلاقي وجسمي تغيرات مثبت ومطلوب را بار آورده تا جامعهٔ آيندهٔ شان متشكل از افراد واعضاي صالح وتربيت شده باشد .

٦- معلم ازنظر شاگردانش همكار فعال ومهربان خواهد بود كه به آنها درامو آموزش وپرورش كمك ميكند تا اهداف موضوعات درسي بصورت صحيح برآورده شود .

بالآخره معلم از ديدگاه خودش خيرخواهي است نا قرار تلاش گر،كه براي پيشبرد وظيفهٔ خويش بنابر مسئوليت كه دارد امكانات وزمينه را مساعد ميسازد وهمواره ميكوشد وميجويد تا طرق وشيوه هاي را بداند ودريابد كه بتواند شاگردانش رابهتر وخوبتر به مقصود انساني برساند .

خلاصه اينكه وظيفهٔ معلم دراجتماع خيلي ها حساس و مهم بوده چون او مسئول امر تعليم وتربيت اولاد اجتماع يعني تهداب گذاربنياد ساختمان جامعهٔ آيندهٔ خويش ميباشد ولازم است افراد را بسازد وتربيت كند كه هركدام پايه وعمودي باشد استوار ومحكم از خُلق وخوي انسان هاي ايماندار وباعاطفه تا از نقطهٔ نظر دين واجتماع ، درجهان نمونه هاي عالي كرامت وشرافت انساني باشند .

پس چنين معلم با درك ميداند كه چه تدريس كند ؟ (موضوع).

براي كي تدريس كند ؟ (شاگردان).

به كدام منظور تدريس كند ؟ (اهداف).

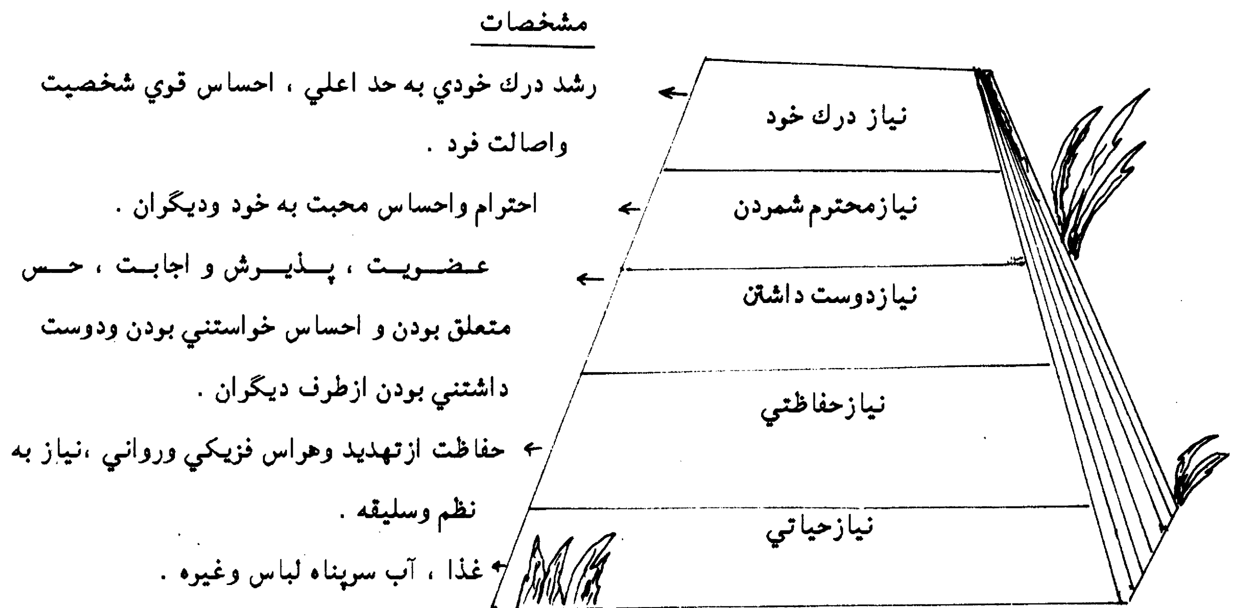
چطور تدريس كند ؟ (اصول تدريس).

وهم بداند تدريس يعني چه ؟

تدريس :- عبارت از انتقال معاريف ، دانش ، تجارب و اطلاعات عمو شر درقالب واقعيت ها به اذهان شاگردان ميباشد كه درروحيهٔ شان انگيزهٔ حق جوئي وحقيقت شناسي ر آورده درتربيت وپرورش آنها به شكل عملي تبارزنموده متجلي ميگردد . اما معلم درافق اجتماعي كشورهاي متوقف وعقب مانده به اميدوار ومنتظري ماند كه باتوجه به مقامات ذي صلاح نيازمند بوده تا آن بنيهٔ مالي واقتصادي را در دسترس داشته باشد كه خوبترتواند به اداي مسئوليت هاي مشترك خويش ، بطورمطمئن همه زخمهاي تاريخي پيكرتعليم وتربيهٔ جوامع بشري را درمان ومرهم گذاري كند .

نیاز دریك ترازقابل حصول نمیباشد تا که نیازترازپائین رفع نگردد .

درجه بندي نیازها به قول ماسلو

این مهم است بخاطرداشته باشیم که هرترازنیازتاوقتي یك عامل عمده درانگیزش حساب نمیشود که ترازپائین نیاز (درسلسلهٔ مراتب نیازها) رفع نگردد . موقعیت یك شخص دراین سلسله مراتب نیازها شاید ازیك ساعت تا ساعت دیگر، ازیك روزتاروز دیگر وازیکسال تاسال دیگر تغییر کند . آموزندهٔ که چاي صبح نخورده غالباً به فکررسیدن وقت نان چاشت بوده و مطلقاً به مصرف انرژي ذهني خود علاقمند نمیباشد درواقع، بعضي ازاشخاص هرگزبه بلندترین تراز این درجه بندي نمیرسند. بحیث یك آموزگار (مربي معلم) اگرتوانایي آنرا داشته باشید که دریابید آموزندگان درکدام ترازاین درجه بندي درهر مقطع زماني عمل میکنند؛دراینصورت بهترآماده خواهید بود تا به پرابلم هاي تربیتي که مستقیماً ازانگیزه ونیازناشي میشوند پاسخ لازم بدهید .

تاحال دربارهٔ یادگیري کلان سالان بحث صورت گرفت بهمان ارتباط لازم است پروگرام تربیتي کلان سالان را تحت عنوان تهیهٔ سیمنار مورد غور و دقت قراردهیم .

تهیهٔ سمینار

وقتیکه طرق یادگیري کلان سالان واضح وروشن شد ، لازم است جهت آغازپروگرام تربیتي اقدام بعمل آید واین بخش اصلاً براي تربیت آنهایي تهیه و معطوف میشود که مسئول طرح نصاب تعلیمي ، پروگرام هاي غیر رسمي یا داخل خدمت تربیتي میباشند . اماترینرها و مربیان معلم که درکالج ها ي ملي تربیهٔ معلم انجام وظیفه میدارند نیز شاید نظریات مفیدي دراین بخش دریابند تا بوسیلهٔ آن بتوانند نصاب تعلیمي سپرده شدهٔ خود راطوري تعدیل کنندکه احتیاجات ونیازهاي آموزندگان شان را به نحو بهتر رفع کنند.

چون نام ازسمینار وتهیهٔ آن گرفته شد بهتراست اولترازهمه آنرا تعریف نمائیم :

تعریف :- سمینار (Seminar) درلغت جلسهٔ بحث و تحقیق دراطراف موضوع ، کنفرانس دورهٔ جلسات بحث وتحقیق ، محل انعقاد جلسات بحث و تحقیق معنی میدهد. ودراصطلاح گروهي از دانشجویان داراي تحصیلات عالي که زیر نظر استاد به تحقیق درموضوع یا رشتهٔ خاص بپردازند وباهم بحث ومذاکره کنند و یا به عبارهٔ دیگر : آموزشگاه یا مؤسسه که دسته یا گروهي ازاهل یك حرفه درآنجا گرد آیند و مطالب مربوط به حرفهٔ خود را فراگیرند سمینارنامیده میشود .

ازعنوان فوق ومحتواي مطلب برمي آید که براي تهیهٔ هرسیمنارقبلاً طرح ودیزاین آن ضرورمیباشد. بنابرهمین ضرورت لازم است طرح یك سمینارتربیتي(ترینینگ دیزاین سمنیار)راموردبحث وبررسي قراردهیم.

ترینینگ دیزاین سمینار (طرح سمینار تربیتي) :

آنچه ذیلاً ذکرشده مودلي است که درطرح پروگرام وسمینارتربیتي مورد استفاده قرارگرفته میتواند . این مودل بحیث یك رهنما تلقي شده و بنابر این میتواند طوریکه لازم دیده شود ویا آنچنانکه وضع خاص ایجاب کند،تغییر وتعدیل گردد. این مودل به هشت مرحله اساس گذاري شده که قرارآتي توضیح میگردد :

١ - انتخاب وتشکیل نمودن یك تیم تربیوي براي طرح وتهیهٔ سمینار .

٢ - تشخیص نیازهاي آموزنده بصورت مفصل ومکمل یادریافت ضرورت معلمینکه درسمینار اشتراك مینمایند.

٣ - تعریف اهداف عمده واهداف خاص پروگرام تربیهٔ معلم یا تعین وتعریف هدف براي سمینار .

٤ - انتخاب موضوعات قابل تدریس درپروگرام یا انتخاب نمودن مضامین ضروري .

٥ - طرح فعالیتهاي آموزشي (تحلیل وتجزیهٔ وقت وطرح تقسیم اوقات) .

٦ - تهیه و ترتیب کارهاي عملي .

٧ - جادادن پروسهٔ ارزیابي درپروگرام یا ارزیابي نمودن کارهاي سمینار .

٨ - تحلیل موانع درپروگرام تربیتي (مصارف وضروریات سمینار) .

۱ - انتخاب وتشکیل نمودن یك تیم تربیوي براي طرح وتهیهٔ سمینار :

اصلاً تعامل سرشتهٔ سمینارهاي تربیوي ومسلکي مربوط به مؤسسات ، ریاست ها و بالاخره وزارت خانه هاي مربوط میباشد و هرکدام ازمنابع مذکور که توظیف باشند،به آساني میتوانند تیم منتخب راازاشخاص کارآگاه و متخصصین همان رشته وفن تشکیل دهند تا سمنیارمربوطه را طرح وتهیه نمایند. ولي ماکه درشرایط انقلاب اسلامي و مهاجرت قرارداریم آیا لازم میدانید که براي پیشبرد و انکشاف بهتر پروسهٔ تعلیم و تربیه ، براي طرح پروگرام تربیتي چنین تیم داشته باشیم ؟ و چرا ؟،البته جواب چنین خواهد بود که بلي ، و بخاطریکه سمینارتربیوي را طرح و دیزاین کرده بتوانیم این تیم باید ازچه قسم اشخاص تشکیل شود ؟

ازاشخاصیکه مهارت خاص مسلکي ومعلمي راداشته باشند ودراین باره تحصیلات شان عالي ومناسب بوده ازتجارب کافي برخوردارباشند .

درارتباط تشکیل وانتخاب تیم مذکورچه قسم افرادرا به همکاري بخواهیم تا بتوانیم یك سمینارتربیوي را دایرنمائیم ! ؟

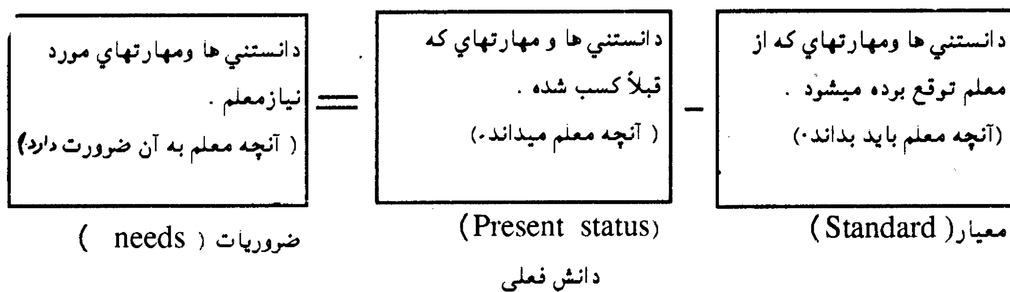
براي دایر نمودن یك سمینارتربیوي لازم است ازاشخاص ذیل کمك بخواهیم :

- یك معلم ورزیده و مسلکي تابتواند مارادرمورد نیازها و ضروریات معلمین کمك نماید .
- سرمعلم یامدیرمدرسه تابتوانندمعلمین رابراي تریننگ مسلکي حاضرومعرفي کنند و درموردسطح دانش ، سویهٔ علمي و شیوهٔ تدریس آنها معلومات بدهند .
- یك سوپروایزر (نظارت کننده) تعلیم وتربیهٔ تنظیم هاي جهادي که بتواند مارادربارهٔ مشکلات عایدهٔ تعلیمي کمك نماید .
- معاون تدریسي واکادمیك سوپروایزر که بتوانند درقسمت مشکلات نصاب،پروگرام وچگونگي وضع وحالت تدریس معلمین که درچه موقعیت قراردارند ماراکمك نمایند .
- یك نفرنماینده ازمقامات ذیصلاح تعلیم و تربیه تاشرایط وامکانات رامساعد بسازد . باهمکاري اشخاص نامبرده تیم ترینر میتواند ضرورتها راتعین ودرجه بندي نموده وراه هاي بهبودي کاررابراي تدویرسمیناردریافت نماید .

۲ - تشخیص نیازهاي آموزنده ویادریافت ضرورت هاي معلمینکه درسمینار اشتراك میکنند :

اگردربارهٔ تربیهٔ معلم درشرایط عادي کشورخود معلومات داشته باشید که چـطورآن پروسه جریان داشت. حالادربارهٔ تربیهٔ معلمان خوبتر فکرکرده میتوانید یعني بعدازانتخاب وتشکیل تیم مرحلهٔ دیگر درطرح پروگرام تربیتي همین است که نیازمشمولان پروگرام (معلمان تحت تربیت) تشخیص وآنچه

باید بدانند، معلوم گردد . این عملیه برنامهٔ تشخیص ودریافت ضوریات ونیازهانامیده میشود. هدف پروسهٔ تشخیص نیازها این است تادونوع معلومات کلیدي راجمع آوري وبااستفاده از فورمول آتي نیازهاي معلمان راکه تحت تربیت میگیرید معلوم کنید . باید دریافت وتشخیص شود که معلم کدام چیزنورا باید یادگیرد وکدام چیزرا قبلاً یادگرفته است . این امربشما کمك میکند تا بدانید که معلمان درپروگرام تربیتي شماباید چه بیاموزند :

فرضاً معیارمتوقعه را بسطح پوهنتون یا دارالعلمین ، منبع تربیت دهندهٔ تعلیم وتربیه تعین میکند، تیم تربیوي نظر به معیاریکه قبلاً تعین و تهیه کرده اند، ضروریات ونیازهاي معلمین را که درسمیناراشتراك مینمایند توسط امتحان دریافت میکند یا بنابرمعلومات مفتشین نیازها وضرورتهاي معلمین را پیدا مینمایند . اگر این امکانات باساس همکاري فراهم نشد تیم مربي معلم میتواندکه ازطریق مجلس با معلمین ، مصاحبه ها و ملاقات ها و یا ازتجارب فني و مسلکي خود براي دریافت ضروریات ونیازمندیهاي معلمان که شامل سمینارمیشوند استفاده نماید .

خلاصه اینکه درقدم اول بهتراست تیم باید بداند که بکجا مراجعه کند؟ چه اشخاص را باید ببینند و چطور معلومات لازم راجمع آوري نمایندُ ؟ بعضي نظریات درموردتکنیك هاي جمع آوري معلومات وحقایق (ارقام) ازمنابع لازم درهرسه ساحهٔ فورمول متذکرهٔ فوق ذیلاً درج گردیده اند :

منا بع ممکنه معلومات.	وزارت تعلیم وتربیه ، اسناد کتبي ازمنابع دولتي ، مدیران مکاتب ، معلمان وغیره اشخاص خبیر .	اداره چیان ومدیران مکاتب سایر معلمان ، معلمان تحت تربیت ، شاگردان و غیره اشخاص آگاه و ذیعلاقه.	خود معلمان تحت تربیت.
میتود هاي جمع آوري معلومات.	مصاحبه ها ، ملاحظهٔ اسناد رسمي دولتي وتعلیمي (مکتبي)	مشاهدات ، مصاحبه ها ، ملاقات ها و پرسش نامه ها .	پرسشنامه ها و مصاحبه هاي خصوصي

قدم دیگرمتضمن این است که ساحه هاي مهم اهلیت وصلاحیت معلمان (تشخیص نیازهاي معلمان) راباطرح سوالهاي کلیدي درهرساحه نشاني کنید.چارت آتي دراین زمینه بشما کمك میکند :

چارت تشخیص نیازها و یادریافت ضرورتهاي معلمان با طرح سوالات کلیدي (اساسي)

مضامین (حوزه) Area	معیارها / توقعات (آنچه معلمان باید بدانند)	موقف فعلي معلمان (آنچه معلمان میدانند)	نیازهاي معلمان (آنچه معلمان ضرورت دارند)
مضمون	کدام مضامین را معلمان تحت تربیت تدریس میکنند ؟ چه نوع بیك گروند اکادمیك (حد اقل شرایط واجد) را باید معلم مضمون داشته باشد ؟	آیا معلمان حد اقل شرایط لازم رابراي تدریس دارند ؟ بیك گروند اکادمیك وعلمي (ترفیعات، شهادتنامه ها) معلمان چیست ؟	کدام مضامین ورشته ها را معلمان تحت تربیت میخواهند که فراگیرند؟
پلان درسي	چطور وچقدر پلان درسي ازمعلم توقع برده میشود ؟ معلم تاچه حد واندازه بالاي نصاب تعلیمي مسلط است وچقدر ازاین نصاب (جهت تدریس) به او سپرده شده است ؟ آیاکدام نوع فورمه یا فورمیت خاص جهت استفاده معلمان وجود دارد؟	مزایا (اوصاف خوب) وضعفهاي معلمان درساحه هاي آتي کدام اند ؟ - تحریرو تنظیم اهداف درسي . - انکشاف مواد درسي. -تنظیم (فاصله گذاري بین) درسها. - توالي وترادف آیده ها وتکنیك ها (تسلسل وهم آهنگي نظریات ومیتود ها)	کدام مهارتها را معلمان تحت تربیت میخواهند که در ساحه پلان درسي کسب کنند ؟
تکنیکهاي درسي صنفي (اصول تدریس)	درمکتب ویاسیستم تعلیمي که معلمان تدریس خواهند کرد کدام تکنیکهاي درسي مورد قبول، موثر ومناسب تلقي میشوند ؟	حدود ووسعت تکنیکهاي درسي راکه معلمان میدانند وتطبیق میکنند چیست ؟	کدام تکنیکهاي درسي را معلمان تحت تربیت میخواهند که یاد بگیرند؟
منجمنت (...صیم صنف)	توقعات کلتوري درمورد روش و عمل متقابل (تفاهم) معلم وشاگرد دراطاق درسي ازچه قراراند ؟ وسایل وطرق معیاري قبول شدهٔ منجمنت (کنترول وتنظیم اتاق درسي کدام اند ؟	سبك و ستایل معلمان درتنظیم اتاق درسي چطور است ؟ آیا این سبك در امر : - جلب توجه شاگردان . - حفظ ونظم . - استعمال اشاره هاي لفظي وغیر لفظي موثراست ؟	کدام پرابلمها را معلمان درکار خود تشخیص میکنند ؟ درکدام ساحهٔ کارخود میخواهند که بهتري و بهبودي ایجاد گردد ؟

بااستفاده ازچارت راهنماي فوق ، قبل ازتهیهٔ سمینار براي دریافت ضرورتهاي معلمین تحت تربیت بطور نمونه یك چارت دیگر عملاً کارشده،اینك مورد مطالعه قرار میگیرد :

چارت تشخیص نیازهاي معلمان (دریافت ضرورتها) قبل ازتهیهٔ سمینار .

مضامین (حوزه) Area	آنچه معلمان باید بدانند « Standard» معیار	آنچه معلمان میداند « Present status »	آنچه معلمان به آن ضرورت دارند « Needs»
مضمون	تمام مضامین راازصنف اول الي صنف نهم باید ۷۵٪ بدانند.	مضامین آتي رابه فیصدي هاي ذیل میدانند : پشتو۶۷٪ عربي ۳۴ ٪ حساب۴۳٪ تاریخ ۷۰ ٪ دري ۶۷٪ جغرافیه ۷۰ ٪ قرانکریم ۳۴٪ انگلیسي ۱۸٪ دینیات ۳۴ ٪ ساینس ۵۸ ٪	پشتو ۸ ٪ عربي ۴۱٪ حساب ۳۲٪ انگلیسي ۵۷٪ دري ۸٪ ساینس ۱۷٪ قرانکریم ۴۱٪ تاریخ ۵ ٪ دینیات ۴۱ ٪ جغرافیه ۵ ٪
پلان درسي	تعریف،وظایف،مراحل ، نکات اساسي ، اجزا ، هدف،تقسیم وقت ،استعمال موادردسي کار هاي عملي،اقسام پلانها ، فوائد پلانها ، مقایسه ، اصلاح تهیه ونوشتن یك پلان صحیح درسي .	تعریف ۱۰ ٪ مواد درسي ۱۰ ٪ تهیه وپلان ۱۰ ٪ تقسیم وقت ۱۰ ٪	تعریف ۹۰ ٪ ، فوایدپلان ۱۰۰ ٪ وظایف۱۰۰٪،استعمال موادردسي۹۰٪ مراحل ۱۰۰ ٪کارهاي عملي ۱۰۰ ٪ نکات اساسي ۱۰۰ ٪ ، تهیه ونوشتن پلان ۹۰ ٪ اجزأ پلان ۱۰۰ ٪ هدف ۱۰۰ ٪ اقسام پلانها ۱۰۰ ٪ تقسیم وقت ۹۰ ٪
اصول تدریس	لکچر ، کارگروپي ، کارعملي سیرعلمي ، اجراي نقش ، مسابقه ، سوال وجواب ، نمایش ، تمرین وتکراره مباحثه ومناقشه .	لکچر۵۰ ٪ سوال وجواب ۲۰ ٪ تکراروتمرین ۱۵٪	لکچر ۵۰ ٪ سوال وجواب ۸۰ ٪ تکراروتمرین ۸۵٪ کارگروپي ۱۰۰ ٪ کارعملي ۱۰۰٪ اجراي نقش ۱۰۰ ٪ سیرعلمي ۱۰۰ ٪ مسابقه ۱۰۰ ٪ نمایش ۱۰۰ ٪ مباحثه ومناقشه ۱۰۰٪

منجمنت (اداره،ترتیب وتنظیم صنف،)	سلام ، احوال پرسي ، نظافت ، گرفتن حاضري،ديدن وظيفهٔ خانگي ، ارزيابي درس گذشته ، توليد انگيزه، شناخت شاگرد شوخ وخاموش ،دسپلين صنف، دريافت مشكلات وطرق حل آن (تغير جاي خواستن شاگرد پيشروي صنف ، تماس بااداره ، تماس بااولياي شاگرد، استاد كردن شاگرد ، سهيم ساختن درفعاليت هاي صنفي ...)	سلام ، احوال پرسي،اخذ حاضري،ديدن وظيفهٔ خانگي ، نظافت،تكرار درس گذششته راميداند ومشكلات رابالت وكوب وتهديد ميخواهد حل كند، اما حل نميشود .	ارزيابي درس گذشته ، توليد انگيزه شناخت همه جانبهٔ شاگردان ، دسپلين صنف ، دريافت مشكلات وطرق حل آن (تغير جاي،خواستن شاگرد پيشروي صنف ، تماس بااداره، تماس بااولياي شاگردان،استاد ن وسهيم ساختن شاگرد درفعاليتهاي صنفي ...)
ازنگاه روانشاسي شناخت شاگرد.	شناخت شاگردان ، سن،وضع جسمي، روحي ، ذهني ، اجتماعي ، صحي ، فاميلي ، اقتصادي،ارثي ، شخصيت، فاصلهٔ راه ازمدرسه، محل سكونت، دانش قبلي طفل،تكلم،خواندن ، گوش گرفتن ، نوشتن،مراحل آموزش .	معلومات ناكافي دارد ،تنها سن ظاهري شاگردان را ميداند وميتواند خواننده وناخوان راپيداكند وازمحل اقامت شان آگاه شود اما راجع به خصوصيات شناخت شاگردان توضيح داده نميتواند.	دانستن مراحل يادگيري درسنين مختلف وضع صحي ، جسمي ،ذهني، روحي، اجتماعي،فاميلي ، اقتصادي ، ارثي ، عمروسن ، شخصيت ، محل سكونت وفاصلهٔ راه تامدرسه ، همبازيها ، سطح دانش سوابق تعليمي...
ارزيابي وامتحان .	تعريف،مفهوم ارزيابي وامتحان،اهداف امتحان،انواع امتحانات،طرق تهيه واخذ امتحان ،وقت تطبيق امتحان، نمره دادن ، عدالت ،فرق بين ارزيابي وامتحان، نوشتن يك امتحان صحيح ومناسب،درج نمرات درشقه ها ونتايج وترتيب آن وضوابط حاضري .	امتحان تحريري وتقريري راميداند امكان دارد آنرا هم خوب تطبيق نتواند، ويك اندازه كارشقه ونتايج رابلد ميباشند .	تعريف ومفهوم ارزيابي وامتحان وفرقهاي شان ، هدف امتحان وارزيابي ، انواع امتحانات،طرق تهيه واخذ آن ، تعين وقت ، توزيع نمره ، عدالت نوشتن يك امتحان صحيح ومناسب،درج نمرات درشقه ونتايج بادرجه بندي شاگردان وضوابط حاضري .

نوت : اكمال ضرورتهاي معلمين درمضامين نصاب ، تاصنف نهم درسمينار مسلكي امكان‌ندارد بناً لازم است باداير نمودن سمينارهاي علمي ضرورتهاي شان مرفوع گردد .

۳ - تعین وتعریف اهداف عمده وخاص پروگرام :

بعدازتشخیص نیازها وضرورت هاي معلم که قبلاً تعین شد ، اهداف آنرا مینویسیم . یعني وقتیکه نیازهاي معلمین تشخیص شد واقعیتها و معلومات تحلیل وارزیابي گردید، باید ماهیت وچگونگي مرحلهٔ بعدي پروگرام خود راتعین کنیم این مرحله عبارت ازاهداف عمده وخاص پروگرام است . همین اهداف است که محتواي پروگرام به آن متکي خواهد بود وبصورت اجمال عبارت ازانتقال مهارتهاي مسلکي ، فن معلمي بغرض تبدیل معلم ازروش معلم بحیث مرکز فعالیت درس به روش شاگرد بحیث مرکز فعالیت درس میباشد تامعلمین بتوانند درتدریس خود همه روش ها رابموقع مناسب استعمال نمایند،خصوصاً این چهار میتود (سوال و جواب ،اجراي نقش ، کارگروپي ومسابقه) که درتبدیل نمودن مرکزفعالیت درس ازمعلم بطرف شاگرد بسیار مهم ومؤثر میباشند. علاوه براین معلمان باید براي درسهاي روزانه خود پلان درسي تهیه کرده بتوانند ، هدف درس رادرآن خوب مشخص کنند ، فعالیتهاي درسي را مطابق هدف موضوع درس ترتیب و تنظیم نموده وازمواد محیطي مناسب استفاده کنند، اختلافات فردي شاگردان را درآموزش مد نظرگرفته تعلیم وتربیت نمایند. همچنان براي ارزیابي امتحان مناسب تهیه کرده ونتایج آنرا بصورت دقیق پیمایش وتطبیق کرده بتوانند .

اینك بقسم اختصاصي به ارتباط موضوعات ومضامین، اجراي آن اهداف راکه درآخر سیمنار ازشاملین بصورت مشخص ومعین ، پروگرام توقع دارد قرارذیل معرفي میداریم :

تعین هدف سمینار :

۱ - مضامین :- شاملین سیمناربتوانند ازصنف اول الي صنف سوم درتمام مضامین بصورت خوب وبهتردرسهاي نمونه یي وازصنف چهارم الي صنف ششم دردویا سه مضمون درسهاي عملي بدهند. مثلاً: درتدریس مضمون پشتو یا دري صنف اول درموضوع الفباً شاملین دراخیر سیمنار باید :

۱- شکل ، نام، آواز وبالآخره نوشتن حروف رادرس داده بتوانند .

۲- حروف خاص زبانهاي پشتو ، دري وعربي رابیان کرده بتوانند .

II) پلان درسي :- شاملین درآخر سمینارباید :

۱- یك پلان درسي خوب راطرح وپلانهاي درسي مکمل راتهیه کرده بتوانند .

۲- وظایف ومراحل یك پلان درسي (نکات اساسي یك پلان درسي ، نوشتن هدف براي آن ، اجزاي درس ، ترتیب وتقسیم وقت درپلان ، فعالیتهاي معلم وشاگردان وبکاربردن مواد درسي درپلان و ......) را تشخیص وتشریح کرده بتوانند .

٣- معلمین به این قادرباشند که درتهیهٔ پلانهای درسی بادیگران مشورهٔ مفید نموده بصورت درست وصحیح پلانهای معلمین دیگرراارزیابی ونواقص آنرا اصلاح کرده بتوانند.

٤- فواید داشتن یك پلان درسی راتوضیح کرده بتوانند .

٥- تعریف، اقسام پلانهای مختلف (طویل المدمت ،متوسط المدت ، قصیرالمدت) را دیزاین ، ترتیب وتشریح کرده بتوانند .

٦- پلانهای تهیه شدهٔ خودرا بصورت خوب تدریس کرده بتوانند .

III) اصول تدریس :- اشتراك كننده گان درآخر سمینار باید :

١- روشهای لکچر ، سوال وجواب ، کارگروپی ، کارعملی ،اجرای نقش ، نمایش ، مسابقه ، تمرین وتکرار، مباحثه ومناقشه ، معلم بحیث مرکز فعالیت وشاگرد بحیث مرکز فعالیت درس راتشریح ، مقایسه ودر تدریس روزمره خود عملاً استعمال کرده بتوانند .

٢- معلمین کم ازکم برای سه موضوع درمضامین مختلف پلانهای تهیه بدارندکه درهر موضوع درسی ازپنج میتود مختلفه کاربگیرند وهمچنان اصول های متذکره راعملاً استعمال کرده وبرای همیش درتدریس خود حداقل از دواصول آن کارگرفته بتوانند .

IV) تنظیم وترتیت صنف :- شاملین درختم سمینار باید :

١- مشکلات صنفی شاگردان رامطابق به عنعنات ورسم ورواج محیط زندگی شان حل ودرصنف دسپلین رابرقرارکرده بتوانند .

٢- شاگردان واطفال رادر داخل وبیرون ازمدرسه شناخته وچگونگی آنها راتشخیص کرده بتوانند .

٣- طریقه های مختلف نظم صنف رامانند خواستن شاگرد درمقابل صنف ، تغیرجای شاگرد ،پیدا کردن راه حل مشکلات شاگردان و .... راتشریح وعملی کرده بتوانند.

٤- تمام پرابلمها ومشکلات صنفی رادریافت نموده ودرحل آن ها اقدام کرده بتوانند .

٥- درترتیب صنف علاقه ودلچسپی شاگردان راجلب کرده بتوانند .

٦- تماس با اولیای شاگردان راباد لائیلکه برای چه این کاررا میکنند بیان کرده بتوانند .

٧- دلایل تماس با ادارهٔ مدرسه را دربارهٔ نظم ودسپلین صنف بیان کرده بتوانند.

٨- چگونگی ترتیب وتنظیم صنف (ترتیب شاگردان ومواد درسی) رابیان کرده بتوانند.

٩- کم ازکم درحل مشکلات صنف ازشش طریقهٔ (تغیرجای ، خواستن شاگرد پیش روی صنف ، پیدا کردن مشکلات شاگردان وراه حل آنها ، تماس با ادارهٔ مدرسه ومعرفی شاگرد به آن،تماس با اولیای شاگردان واستاد کردن شاگرد درصنف) استفاده کرده بتوانند .

۱۰- بخاطر توجه ودلچسپي شاگردان درصنف تولید انگیزه کرده بتوانند .

V) روانشناسي :- شاملین درختم سمینار باید :

۱- مراحل یادگیري وآموزش طفل رانظربه عمر وحالات (شاگردان خورد وکلان ، معیوب وصحتمند ، ثروتمند و بي بضاعت ......) تشخیص وتشریح کرده بتوانند .

۲- شناخت شاگردان رانظربه اوضاع وحالات (اجتماعي، فامیلي ، روحي ، ذهني ، جسمي احساساتي ،صحي ، اقتصادي ، سن ،فاصلهٔ راه ، همبازي ها ، قدرت گفتن ، نوشتن ، گوش دادن ، وراثت ، سوابق تعلیمي وبالآخره شخیصت) تشخیص وتشریح کرده بتوانند .

VI) ارزیابي وامتحان :- اشتراك کنندگان درختم سمینار باید :

۱- ارزیابي راتعریف وفرق آنرا با امتحان بیان کرده بتوانند .

۲- یك امتحان خوب وصحیح راتهیه نمایند که مضامین تدریس شده رابصورت درست ارزیابي کنندو هدف مضامین مذکوررابدست آورده بتواند.

۳- چنان امتحان راتهیه بدارند که سطح دانش شاگردان راتوسط آن خوب ارزیابي کرده بتوانند .

٤- تعریف امتحان ، اقسام وانواع امتحان رابیان کرده وطریقهٔ ساختن امتحانات مختلف رابا پرابلمهاي آن تشخیص وتشریح کرده بتوانند .

٥- تمام مراحل ، اجزا ونکات عمدهٔ امتحان ،تحلیل واداره' امتحان ، ساختن ونوعیت امتحان ،توزیع نمرات ، تعداد ونوعیت سوالات، وقت وتطبیق عدالت در امتحان .... رابحث کرده بتوانند .

٦- نمرات رادرشقه ها ونتایج درج نمایند ونتایج راعملاً ترتیب کرده بتوانند .

VII) هدف :- شاملین درختم سمینار باید :

۱- هدف رابصورت صحیح تعریف وپارتهاي آنرابیان وتشریح کرده بتوانند .

۲- براي پلانهاي درسي که تهیه میکنند ، هدف صحیح نوشته کرده بتوانند.

۳- هدف صحیح وغلط راازهم فرق کرده بتوانند .

٤- مقصد ومفهوم (هدف) هرمضمون رابیان کرده بتوانند . (هدف تدریس مضامین نصاب)

VIII) مواد درسي :- شاملین درآخرسمینار باید :

۱- مواد درسي راتعریف واقسام آن رابیان کرده بتوانند.

۲- تمام موادوچارت هائیکه در کِت (خریطه) مواد درسي موجود است آنرا بطور صحیح دردرسهاي

مطالب ذکرشدهٔ این فصل ایجاب میکند که بگوئیم :

اي معلم مسلمان ومهربان !

به حال باش درچه مسیري قرار گرفته اي ! خود راطوري که لازم است بشناس ! وقتیکه مسئولیت توتقاضا دارد بحیث امت آن شخصیت بزرگ، پابه نقش قدم حضرت رسول اکرم (ص) بگذار! وظیفهٔ خویش را باکمال علاقه مندي صادقانه ازروي اخلاص به سربرسان یعني اولادمسلمان رامسلمان و باایمان تربیت کن !

اولادمسلمان شهداي گلگون کفن افغانستان منتظر تعلیم وتربیت تواند و توآنرا موافق با آرمان پدران جان باختهٔ شان تربیت وپرورش کن !

مادران جگرسوخته درهمه غمهاي دربدري خویش چشمها را فقط وفقط به آرزو وامید آیندهٔ چند طفل بازماندهٔ همسر عزیز خود دوخته‌تا آن یادگارهاي وفاداري وقربان شده راه اسلام، شرف ، عزت و آزادي انسان را که امیدوار دربستر خاك وخون خوابیده درست تربیت کني وزیراین بارگران وسنگین مسئولیت قامت رساخم نکني !

اي معلم ! میداني که هزاران باباي قدخمیده وبي بي موژولیده به آرزوي نواسه هاي شان دل بسته ودرانتظار نشسته اند تا آن گلدسته هاي گلستان صداقت و گل بته هاي صفا و صمیمیت فرزند شان دردبستان علم ومعرفت زیردست تو درست تربیت و پرورش شوند. تو میتواني آنها راکه یگانه ، یادگارهاي نخل هاي بوستان ایمان داري و جانبازي اسلام ودیانت هستند، هرچه زیباتر ورسا تو تربیت نمایي ! یعني باغباني باشي که دراثرپرورش وتربیت سالم تو هرکدام شان شاخ هاي پرثمري بارآیند که از پیوند علم وایمان براي جامعهٔ شان میوه هاي پرازلذت وکیفیت عشق ایمان و صداقت تقدیم کنند .

آري ! انشاالله‌مي تواني اگر تعهد سپرده باشي و بآن عهد خویش که مسئولیت تو است وفادارباشي و بحیث یك معلم هدفمند کاروان علم و معرفت رابسوي منزل مقصود رهنمایي کني،پس لازم است تا تحت عنوان اهداف آموزشي وتربیتي مطالب فصل ذیل را مطالعه نمایي !

خود استعمال کرده بتوانند .

۳- مواد محیطي درسي راموافق به عنعنات اجتماع خودبه ارتباط درس تهیه کرده بتوانند.

٤- مواد درسي دست داشته را درجویان استعمال وبعدازآن ارزیابي کرده بتوانند .

IX) صفات معلم خوب :- شاملین درآخرسمینارباید :

صفات معلم خوب را تشریح وبیان نمایند وخود آنها متصف به آن صفات بوده ،آنرا درتدریس وبرمورد خود با شاگردان مد نظرگرفته وعملي کرده بتوانند.

X) ارزیابي :- شاملین درآخر سمینار باید :

۱ - درسهاي معلمین دیگرراارزیابي کرده بتوانند .

۲ -درسهاي کوتاه ، مفید و مؤثرده دقیقه یي را داده بتوانند . یعني چنان موضوع کوچك راانتخاب کنند و آنرا درده (۱۰) دقیقه طورتدریس نمایند که اصول مورد نظررا بصورت خوب و درست درآن تطبیق کرده بتوانند .

باید درنظرداشت اهداف تعین شدهٔ که درفوق تحریرشده وسیع وجامع میباشند ورسیدن به آن دریك سمینار کوتاه مدت (یك هفته یي) ناممکن بوده پس لازم است براي نایل شدن به آن اهداف چند سمینار متناوب کوتاه مدت (یك هفته یي ، دوهفته یي) و یاحداقل یك سمینارمتواتر یك ماهه دایر گردد.

٤ - انتخاب موضوعات وتعین مضامین براي سمینار :

یکي ازخطاهاي بسیارعمدهٔ که درطرح هرپروگرام تربیتي مرتکب آن میشویم این است که میل داریم کاربیش ازحد را انجام دهیم . مرحلهٔ تشخیص نیازها ، غالباً بسیاري ازموضوعات باالمدت وممکنهٔ شما را تغیرداده و تردید خواهد کرد. تشویش نکنید شما به انجام همه کارها دریك وقت ودریك پروگرام مکلف نیستید و مجبوریت ندارید. کلید این مرحله عبارت ازتوانائي درتعین اولیت ها (موضوعات ضروري) است . کاراولي راکه باید به اساس معلومات وواقعیت هاي خام جمع آوري شده انجام دهید ، این است که آنرا بامحتواي مشابه به یك پروگرام (سمینار) تنظیم کنید. بعداً نکته ها و جنبه هاي شامل این محتواي پروگرام را دوباره دریك لست طوري ترتیب کنید که نکته ها و ساحه هاي بسیار مهم درآغاز لست و کمترمهم درانجام آن قرار گیرد (وقتي این کارراانجام میدهید بخاطر داشته باشید که تمام معلومات جمع آوري شد ه درمرحلهٔ تشخیص نیازها بصورت کُل - به این و آن شخص اهمیت دارد) . بعدازآن عین میتود را درتعین اولیت موضوع ها درهریکي ازساحه هاي محتواي پروگرام بکاربرید وموضوعات داراي اهمیت تربیتي فوري را ، اولتر ذکرکنید.حال یکقدم بعقب بروید ولست ترتیب شده را با ارتباط به سوال ها

وجوابهاي آتي خوب ملاحظه کنيد !

- اين پروگرام تربيتي چقدروقت رادربرخواهد گرفت ؟

- آيا اين پروگرام تنها پروگرام است که روي دست شما است يا اينکه فرصت اجراي پروگرام‌هاي تربيتي آينده را نيز خواهيد داشت ؟

-آيا ميخواهيد که تنها درمورد يك موضوع محتواي پروگرام (بطورمثال ، يك هفتهٔ مکمل تربيتي درمورد ارزيابي شاگردان) به تفصيل صحبت کنيد و يا اينکه ميخواهيد چند موضوع مختلف راشامل سمينارساخته ومورد بحث قرار دهيد ؟

- کدام نکته ها و جنبه هاي پروگرام دراين مقطع زماني براي کار آموزان ووضع فعلي آنها بسيارمناسب و مفيد اند ؟

بعدازپاسخ به اين سوالها ، موضوعات راکه احتمالاً شامل پروگرام تربيتي شما ميشود انتخاب کنيد ووقتي را که به هرموضوع (بطورمثال يك اجلاس دوساعته ، يك روزه و غيره) اختصاص ميدهيد يادداشت کنيد .

براي توضيح مطلب بطور نمونه ما براي يك سمينارچهارونيم روزه موضوعات را ازروي چارت تشخيص نيازهاي معلمان ذيلاً لست ميکنيم :

لست مضامين نصاب	وقت	لست مضامين مسلکي وکارهاي عملي	وقت
پشتو ۱ (حروف الفبا)	۹۰ دقيقه	هدف آموزشي.	۱۲۰ دقيقه
پشتو ۲ (نيمه حروف وترکيب آن) .	۶۰ دقيقه	معلم خوب.	۳۰ دقيقه
پشتو ۳ (متن) .	۶۰ دقيقه	پلان درسي .	۱۲۰ دقيقه
رياضي ۱ (شمار) .	۶۰ دقيقه	اصول تدريس .	۹۰دقيقه
رياضي ۲ (عدد نويسي) .	۶۰ دقيقه	روانشناسي (شناخت شاگردان ومراحل رشد) .	۱۲۰ دقيقه
رياضي ۳ (جمع أعداد يك رقمي) .	۶۰ دقيقه	مواد درسي.	۶۰ دقيقه
رياضي ٤ (جمع اعداد دورقمي با يك رقمي) .	۶۰ دقيقه	امتحان ۱ (تعريف ارزيابي وامتحان وفرق بين شان)	۶۰ دقيقه
تعليم القرآن ۱ (حرکات) .	۶۰ دقيقه	امتحان ۲ (انواع امتحانات) .	۶۰ دقيقه
تعليم القرآن ۲ (تطبيق حرکات) .	۶۰ دقيقه	امتحان ۳ (شقه ونتايج) .	۶۰ دقيقه

قرانکریم (٤-٦) (تجوید) .	٦٠ دقیقه	نظم واداره صنف .	٦٠دقیقه
دینیات ۱/ (تکبیرتحریمه) .	٦٠ دقیقه	افتتاحیهٔ سیمنار .	٣٠ دقیقه
دینیات ۲/ صنف ٤ - ٦ (کنز) .	٦٠ دقیقه	آیس بریکو (سکوت شکنی وتعارف) .	٣٠ دقیقه
تاریخ (٤-٦) (غزای احد) .	٦٠ دقیقه	درسهای کوچك ده دقیقه یی شاملین درگروپها .	٩٠دقیقه
ساینس(٤-٦) (اجزای نبات) .	٦٠ دقیقه	درسهای عملی ٣٠ دقیقه‌یی شاملین درگروپها .	١٢٠ دقیقه
هندسه ۱/ (مساحت مثلث) .	٦٠ دقیقه	ارزیابی سمینار	٣٠ دقیقه
هندسه ۲/ (دریافت فورمول مساحت مثلث) .	٦٠ دقیقه	دیدن وظایف خانگی (جدول الفبا، هدف، پلان درسی)	١٢٠ دقیقه
دری صنف (٤-٦) (لغت، قرائت، انشا و املا) .	٦٠ دقیقه	اختتامیهٔ سمینار (توزیع تصدیق نامه ها ،کتاب سمینار خریطهٔ مواد ، کرایه وسفریهٔ شاملین) .	١٢٠ دقیقه

ازموضوعات لست شدهٔ فوق نظربه معیاد سمینار، موضوعات مهمتر ترجیح داده میشود وبرای هرموضوع انتخاب شده وقت واصول تدریس آن نیز تعین میگردد وموضوعات باقیماندهٔ آن درسمینار های آینده موکول میشود تا تمامی اهداف تعین شدهٔ قبلی بدست آید .

موضوعات مربوط به نصاب	وقت	روشهای تدریس
دینیات ۱/	٤٥ دقیقه	اجرای نقش ، سوال وجواب ، تکرار .
پشتو ۱/	٩٠ دقیقه	سوال و جواب ، نمایش ، کارعملی ، تکرار ،
پشتو ۲/	٤٥ دقیقه	سوال وجواب ، کارعملی ونمایش.
ریاضی ۱/	٦٠ دقیقه	سوال و جواب ، کارگروپی .
پشتو ۳/	٤٥ دقیقه	نمایش ، کارعملی و سوال وجواب .
تعلیم القرآن ۱/	٤٥ دقیقه	سوال و جواب ، مسابقه .

موضوعات مسلکی وکارهای عملی	وقت	روشهای تدریس
هدف آموزشی	١٢٠دقیقه	لکچرت ،سوال و جواب ، کارگروپی ، نمایش ومشورهٔ فکری.
معلم خوب	٣٠ دقیقه	لکچرت ،مشورهٔ فکری ، نمایش وسوال وجواب.
پلان درسی	١٢٠دقیقه	لکچرت ، سوال و جواب ، نمایش وکارگروپی.
مواد درسی	٦٠دقیقه	سوال وجواب ، نمایش و لکچرت .
نظم واداره صنف	٣٠ دقیقه	لکچرت، سوال وجواب ، مشورهٔ فکری ، نمایش وکارعملی
اصول تدریس	٩٠ دقیقه	لکچرت ، سوال وجواب و نمایش .

درسهاي ده دقيقه يي حروف الفبا توسط شاملين درگروپها .	سوال و جواب .
درسهاي ۳۰) دقيقه درموضوعات صنف اول حسب الخواهش شاملين .	سوال وجواب.
اصلاح وظايف خانگي (جدول الفبا و هدف وپلان درسي) .	سوال وجواب ، مناقشه.
افتتاحيهٔ سمينار توسط مسئول سمينار ۳۰ دقيقه (تشريح اهداف سمينارو توزيع مواد مورد ضرورت براي شاملين) .	لكچر
آيس بريكر (تعارف يا سكوت شكني) (٤٥) دقيقه	درگروپها بشكل دونفري
ارزيابي سمينارتوسط شاملين دورقها (۳۰) دقيقه	
اختتاميهٔ سمينار وتوزيع تصديق نامه ها ، كتاب سمينار ، خريطهٔ مواد و كرايه وسفريه .	

۵ - طرح فعاليتهاي آموزشي (تحليل وتجزيهٔ وقت وطرح تقسيم اوقات) :

حال كه تصميم گرفته ايد تاتدريس كنيد بايد فيصله نمائيد كه چگونه درس بدهيد . طوريكه قبلاً دربخش يادگيري كلان سالان ذكر گرديد كلان سالان وقتي خوبتر مي آموزند كه محتواي پروگرام آموزشي به واقعيت هاي زندگي وتجارب خود شان ارتباط مستقيم داشته باشد. بحيث يك مربي معلم ، ذخيرهٔ كامل افزارفعاليتهاي آموزشي را به دسترس داريد كه ميتوانيد ازآن انتخاب واستفاده كنيد. اگر چه گفت وشنودها ولكچر ها اكثراً درارائهٔ محتواي خاص مفيد اند،مگر لكچر هاي طولاني وچند ساعته دريك روز وطول هفته غالباً شاملين سمينارشما را به عدم توجه و خواب سوق خواهد داد.بنابراين بسيارمهم است تا فعاليتهاي آموزشي خود را طوري طرح كنيد كه شامل انواع زيادتكنيكهاي خوب تجربتي آموزشي بوده وهم بايد جريان پروگرام تربيتي ازيك سجع وهم آهنگي خاص برخوردارباشد .

هنگاميكه به سازگاري فعاليت هاي آموزشي خود با محتواي آموزش آغازميكنيد بايد بخاطر د شته باشيد كه چنين سازگاري وهم آهنگي چطور به پيش برده خواهد شد . اگر چه اين ملحوظات درمورد كارتربيتي يك روزه آنقدر مهم نميباشند ليكن براي هرپروگراميكه چندين روز يا هفته دوام ميكند بسيار اهميت دارند .

كليد يك طرح يادبزاين موفقانه عبارت ازتوانايي درايجاد توازن بين متحولهاي متنوع ميباشد بعدازانتخاب اولي فعاليت هاي آموزشي، به تنظيم وجادادن چنين فعاليتها دريك جدول زماني درتقسيم اوقات براي مدتيكه پروگرام تربيتي شما جريان دارد آغاز كنيد . وقتيكه اين كاررانجام ميدهيد نكات آتي را درنظر بگيريد :

I) انرژي زياد درمقابل انرژي كم : - هرروز به خود اوقات انرژي زياد وانرژي كم دارد . وقت انرژي زياد همان است كه مشمولان با انرژي وتازه ميباشند . زمان انرژي كم آن است كه شما سعي ميكنيد هونفورا بيدار نگهداريد . بدين ترتيب قبل از ظهروقت انرژي زياد وبعدازظهر وقت انرژي كم است ،

خاصتاًدرکشورگرم یا موسم گرماي شدید و جاهائیکه صرف نان چاشت وعنعنهٔ استراحت بعدازآن رواج دارد !

(هوگزنکوشید که یك لکچرتیوریکي وسنگین را بعدازنان چاشت درجائیکه حوارت درخارج اتاق بسیارزیاد است ارائه کنید !) درطول هفته همچنان اوقات انرژي زیاد وانوژي کم وجود دارند . راه اجتناب ازاین اوقات وجود ندارد، لیکن یك ترینر(مربي) خوب این اوقات را درتحت یك پروگرام تربیتي درنظرمیگیرد :

اجلاس تیوریکي مضامین وموضوعات تشریحي ولکچري خودرادروقت صبح دایر کنید وموضوع هاي بسیارمشکل رادراوایل هفته طرح کنید . بعداً دراوقات بعدازظهروحتیٰ دروقت قبل ازنان چاشت جلسه هاي فعال و عملي (کارگروپي کوچك، اجراي نقش ، مطالعهٔ حالات مشخص یعني کیس ستدي وغیره) خود را دایرکنید. اگر ممکن باشد سیرعلمي یابازدید ازساحه را درپروگرام خود شامل کنید ، این کاررا بعد ازظهرروز دوشنبه که نصف هفته حساب میشود انجام دهید .

II) اکادمیك (دانش) درمقابل تجربتي : افرادازطریق کاروعمل بهترمي آموزند تا ازراه شنیدن،اگرچه براي شاملین مهم است تامحتواي بخصوص وتخنیکي رابیاموزند،ولي این مهمتراست که فعالیتهایرا شامل پروگرام تربیتي کنید تا کارآموز را درامراستفاده ازمحتوا ، دخیل ومشغول سازد. تکنیك هاي درسي خود ر ا متنوع ساخته و تغییر بدهید تا به هربخش سایکل (دوره) آموزشي سازگاري داشته باشد وبخاطرداشته باشید که درتحلیل آخري پنج روزاجراي نقش همانقدر یکنواخت وخسته کن بوده میتواند که پنج روزلکچرپیهم خسته کن میباشد .

III) گروپ هاي کلان درمقابل گروپهاي خورد :- اجلاس گروپهاي کلان و گروپهاي خوردهریك مزایا ومعایبي دارد.

اجلاس گروپهاي کلان براي ارائهٔ لکچرها یا نمایش ها که هرنفرازآن عین معلومات را بدست مي آورد مناسب میباشد. گروپهاي خورد براي مباحثه و سهمگیري آموزنده بسیارخوب میباشد . بسیاري ازمشمولان یك پروگرام که هرگزدرمقابل یك گروپ کلان مردم سخن نخواهند زد، مایل اند تا تجارب یا سوالهاي خود را با یك گروپ شش یا هفت نفري درمیان بگذارند .

IV) فعالیت هاي داخل صنف درمقابل خارج صنف :- اگر ممکن باشد سعي کنیدتا سیرهاي علمي و بازدید ساحه را درپروگرام تربیتي خود بگنجانید . این سیرها وبازدید ها نه تنها ازنگاه آوردن تغییر و تبدیل مورد ضرورت درپروگرام مهم اند بلکه یك فکتور وعامل واقعي را نیز درامرتربیت فراهم میسازند. اگر پروگرام تربیتي بیش از حد مجردو تیوریکي (نظري) باشد، مشمولان

علي الرغم نظرشان درمورد حسن ایده هاي ارائه شده دربارهٔ اینکه هرگز آن ایده ها ومفکوره ها را تطبیق نخواهند توانست هراس خواهند داشت .

V) **طرزکارجدي درمقابل کارتفریحي** : درصورتیکه خواسته باشید پروگرام تربیتي شمارا مشمولان جدي تلقي کنند، این بدین معني نیست که پروگرام تفریحي بوده نمیتواند . بدین منظور میتوانید مراسمي را درطرح تربیتي خود بگنجانید و درآغاز وانجام پروگرام اجرا کنید . اگر پروگرام تربیتي درساحهٔ زیست باشد، درمورد اینکه شام گاهان چطور سپري شوند فکرکنید :

آیا درمحل مذکوررفتن به سیرهاي شهري ومهماني هاي خاص صورت گرفته میتواند ؟ اگر پروگرام تربیتي یك هفته یي یا دوهفته یي باشد، باید فعالیتهاي تفریحي وسپورتي درآن گنجانیده شوند . درهرجلسه باید کمي ازوقت تفریحي،حتیٰ اگر بشکل فقط دودقیقه شکست سکوت ورکو د باشد گنجانیده شود .

VI) **محیط آموزشي را تغییر دهید** :- جاي (جلسه هاي آموزشي) راتاکه میتوانید تغییر دهید و لواین تغییر بشکل تبدیل چند اتاق درسي باشد . دریك پروگرام یك هفته هریك مشمولان اکثراً خواهند خواست تا درچوکي قرار گیرند که تا آخر پروگرام درآن باشند. بهتراست این نظم را کمي تغییر بدهید اگرنمیتوانید بیك اتاق دیگر بروید، پس سعي کنید که دراطاق درسي با ترتیب مجدد چوکي ها تغییروارد کنید یا اینکه دیوارها را درهر چند روز ازنو دکور و تزئین کنید .

VII) **توازن تیم تربیتي** :- اگردریك تیم تربیتي اجراو انجام وظیفه میکنید، ترینرها را تاجائیکه مناسب است تبدیل کنید . هرترینر سبك وستایل مختص بخود دارد که مورد پسند چند نفر ازمشمولان قرارگرفته ولي به دیگران جالب نمي باشد. اگر یك ترینر(مربي معلم) بالاخص خاموش وملایم لهجه باشد ، بایدبا استفاده ازاوقات انرژي زیاد وا دار گردد .

ترینریکه مزاحي وبیرون گرا باشدغالباًدرانگیزش مشمولان حین اوقات انرژي کم بیشترموفق خواهد بود.وقتکیه طرح وتقسیم پروگرام تربیتي خودرا تکمیل کردید آنرا به دقت ببینید. آیا میخواهید که درچنین پروگرام سهم بگیرید ؟

آیا این پروگرام راچلنج دهنده (کارومساعي طلبنده) وخوش مزاح میبابید ؟ اگر پاسخ شمابلي و مثبت باشد ، پس پروگرامي راطرح کرده ایدکه مشمولان ازآن لذت وحظ برده وچانس « بهتر» آموزش «بهتر» ازآنرا خواهند داشت .

براي اينكه تمام تشريحات مربوط به طرح فعاليتهاي آموزشي ، تحليل وتجزيهٔ وقت وطرح تقسيم اوقات براي سمينار ، خوب توضيح شده باشد ، طرح تقسيم اوقات يك سمينار چهارونيم (٤ ½) روزه را بطورنمونه مورد بحث ومطالعه قرار ميدهيم :

فرضاً سمينار (٤ ½ روز) تعين شده ،كه (٢٨)ساعت مجومي براي درس دارد وتعدادشاملين (٣٠) نفر معلمين جديدالتقرر مدارس دورهٔ ابتدائي ميباشند كه آنها تجربه وسابقهٔ معلمي ندارند . اين سمينار ازساعت (٨) بجهٔ صبح آغاز والي ساعت (٤) بجهٔ بعداز ظهردوام ميكند كه دربين اين مدت براي ١٥ دقيقه ازساعت (١٠ ←الى— ١٠:١٥) تفريح وازساعت (١٢:١٥ ←الى— ٢) براي صرف طعام واداي نمازتخصيص داده شده است واين سمينار ازطرف سه نفرمربي معلم تدريس ميگردد .

حالا موضوعات تعين شده را مدنظر گرفته وآنها طور درج تقسيم اوقات ميشوند كه موضوعات داراي لكچر وتشريح زياد درساعت اول بيايند زيرادرساعات آخر روزخسته كن تمام خواهند شد ودرساعت اخير روز، موضوعاتي بايد انتخاب شوندكه درآن كارهاي عملي زياد بوده وهم دلچسپ توازديگرموضوعات درهمان روزباشند . وقت هرموضوع دقيقاً به ارتباط ايام سمينار قسمي درنظر گرفته شود كه مضامين مهم ومشكل بحساب تأثيروارزشيكه دارند در روز هاي اول سميناربيايند وتقسيم اوقات بنحوي تهيه گرددكه هرروز نظربه ضرورت در پهلوي مضامين وظيفهٔ خانگي براي شاملين سمينارداده شود وهمچنان فعاليت هائيكه آنها بايداجراكنند دراوقات مناسب نيزدرج تقسيم اوقات گردد .

بطورمثال: در روز اول سمينارقبل ازظهر افتتاحيهٔ سمينار ، آيس بريكو(تعارف) ، صفات معلم خوب وبعدازظهردرس پشتو (حروف ا ، ب ، پ) بوده ودرختم آن ، وظيفهٔ خانگي (جدول الفبا) براي شاملين داده ميشود ، ودرروزهاي بعدي سمينارعلاوه بر مراعات نكات مذكوربايد درسهاي نمونه يي قسمي عيارگردند كه درهر درس يك روش خاص بصورت واضح وخوبتر استعمال شود مثلاً: درموضوع پشتو ، روش سوال وجواب درمضمون حساب كارگروپي ، درمضمون دينيات اجراي نقش ، درمضمون تعليم القرآن روش مسابقه ......وغيره .

راجع به درس هاي خورد ده دقيقه يي بايدگفت كه اين درسها بسيار مفيد بوده و بايدبراي تدريس آن نكات ذيل درتقسيم اوقات وطرز كارعملي مدنظر باشد :

- براي هردرس خوردبايد شاملين پلان درسي آنرا تهيه نمايند .
- درهردرس خورد بايد يك تكنيك (روش) بكار برده شود .
- چون استعمال يك روش مانندیك درس خورداست بايد كوشش شود كه ازتكنيك دوم استفاده نشود .

- بایدبرای هریك ازمعلمین شامل سمینارموضوع خورد داده شود . مثلاً تدریس یك حرف الفبا به روش سوال وجواب درمدت ده دقیقه .

- پلانهای تهیه شده درگروپها ،قبل ازتدریس توسط مربي معلم مؤظف درگروپ مربوطه اصلاح شود .

- هدایت داده شودکه ازمرحلهٔ اول وآخرپلان صرف نظرکرده ، صرف تطبیق تکنیك را شاملین درجریان ده دقیقه بکاربرند .

- بعداز تدریس هردرس خورد (۸) دقیقه بالای درس بغرض اصلاح (نکات مثبت ومنفي) ازطرف مربي تبصره شود .

- گنجایش همه مراحل درس خورد درتقسیم اوقات باتعین گروپها ، اتاق ها ومربي رهنما وطرزالعمل کارتوضیح گردد .

۶- تهیه وترتیب کارهای عملي درمورد ساختن جدول تقسیم اوقات :

دراین مرحله فرصت آن میسر میشود که به اساس تحلیل وتجزیهٔ وقت ،طرح تقسیم اوقات ورویت لست موضوعات انتخابي وهمه نکات مهمیکه درمرحلهٔ پنج (۵) تشریح شد عملاً به تهیه وترتیب ساختن جدول تقسیم اوقات اقدام صورت گیرد یعني کاغذ ، خط کش ، قلم وخاکهٔ تقسیم اوقات آماده باشد، جنتري روي میز قرارداده شود ، موضوعات ومضامین منتخب، تشخیص وتعین شده،دادن وظایف خانگي، دوباره گرفتن واصلاح کردن آن ، انواع فعالیت ها وکارهاي عملي توسط مربي یاخود شاملین ، خصوصاً درسهاي عملي وتطبیق میتود هاي مختلف درآن باهمه جوانب وخصوصیات موضوعات مذکور،حتی نمبراطاقها وتعین جاي هرفعالیت مدنظر گرفته شوند وازروي جنتري روز، تاریخ ، برج وسال ، با ساعات کاردرهرروز، وقت شروع وختم هرفعالیت، تفریح ، رخصتي ، وقت صرف طعام وخواندن نماز ظهر درآن توضیح وتثبیت گردد.

حال بهمین منظور طرح وتقسیم اوقات تخمیني ($4\frac{1}{2}$) روزه ، یك پروگرام تربیتي (سمینار) براي معلمین داخل خدمت ،طوري توضیح میگردد که عناوین موضوعات،تکنیکهائیکه به کار برده میشوند ، نام مدرسین،وقت تدریس وسایر فعالیتهاي مربوط به پروگرام رانشان داده اولاً خاکهٔ تقسیم اوقات وثانیاً خود تقسیم اوقات راتشریح میکند.

خاكهٔ تقسيم اوقات سمينار ($4\frac{1}{2}$) روزه

الف - موضوعات مربوط به نصاب تعليمي :

شماره موضوع	اصول تدريس (روشهاي تدريس)	وقت
۱- دينيات ر۱ (تكبير تحريمه)	اجراي نقش ،سوال وجواب و تكرار.	٤٥ دقيقه
۲- پشتو ر۱ حروف الفبا (ا ، ب ، پ). «وظيفهٔ خانگي جدول الفبا».	سوال وجواب ، نمايش ،كارعملي وتكرار.	۹۰ دقيقه
۳- پشتو ر۲ (تغير شكل حروف وتركيب آن).	سوال وجواب،كارعملي ونمايش.	٤٥ دقيقه
« وظيفهٔ خانگي پلانهاي ده دقيقه يك حرف».	سوال وجواب.	
٤- رياضي ر۱ (شمار از صفرتا ٤).	سوال وجواب و كارگروپي .	٦۰ دقيقه
٥- پشتو ر۳ (تجزيه وتركيب حروف وساختن جملات).	سوال وجواب ، كارعملي ونمايش.	٤٥ دقيقه
«وظيفهٔ خانگي پلانهاي سي(۳۰)دقيق يي ».	سوال وجواب .	
٦- تعليم القرآن ر۱ (حركات).	سوال وجواب ومسابقه .	٤٥ دقيقه
۷- مشاهده واصلاح كار خانگي پشتو ر۱ «جدول الفبا» .	سوال وجواب وكارعملي .	۳۰ دقيقه

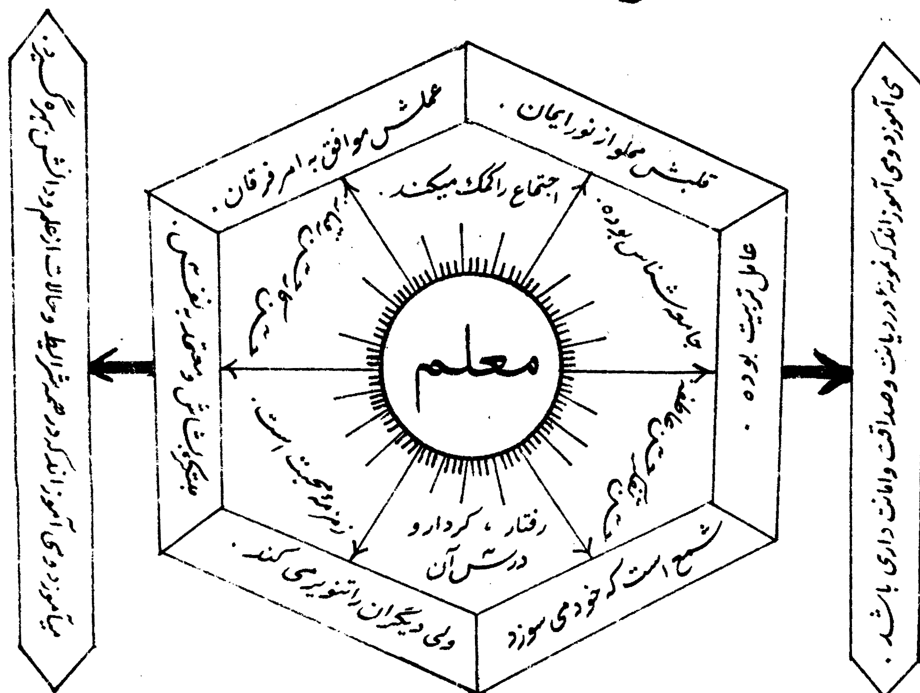
ب -موضوعات مسلكي :

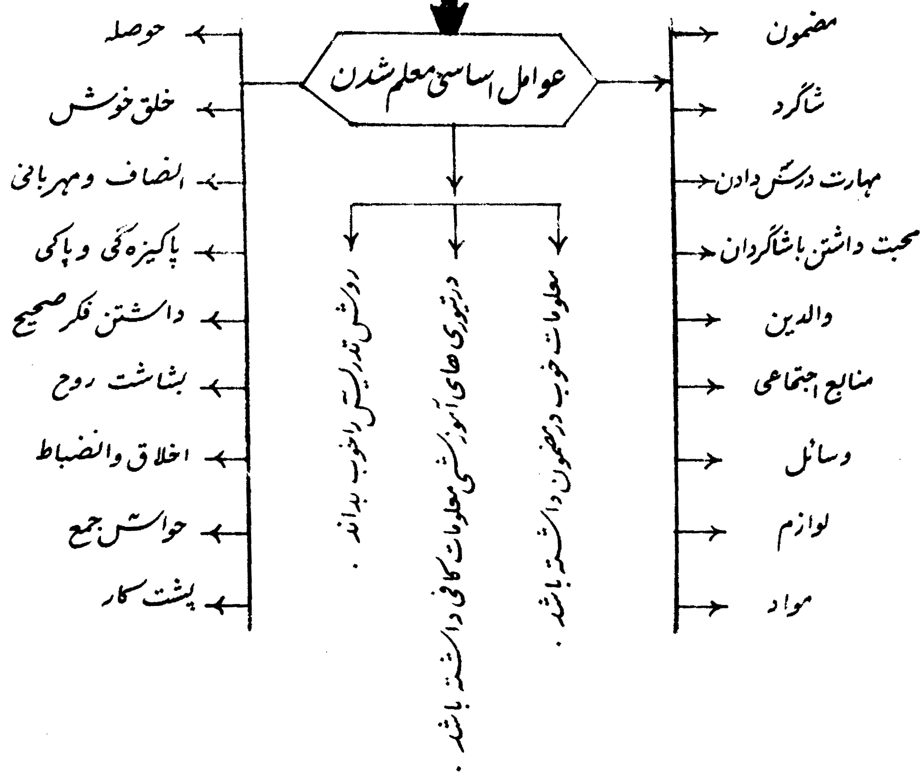
شماره موضوع	اصول تدريس (روش هاي تدريس)	وقت
۱- مقدمه (افتتاحيهٔ سمينار) .	لكچر.	۳۰ دقيقه
۲- آيس بريكر(تعارف ياسكوت شكني).	درسه گروپ بشكل دونفري.	٤٥ دقيقه
۳- هدف آموزشي. «وظيفهٔ خانگي نوشتن هدف صحيح ».	لكچرت ، كارگروپي ، سوال وجواب ونمايش.	۱۲۰ دقيقه
٤- معلم خوب .	سوال وجواب ، مشورهٔ فكري و نمايش.	۳۰ دقيقه
٥- پلان درسي.	لكچرت ، سوال وجواب ،كارگروپي و نمايش.	۱۲۰ دقيقه
٦- مواد درسي.	لكچرت ، سوال وجواب و نمايش.	٦۰ دقيقه
۷- نظم واداره‌ٔ صنف .	سوال وجواب ، نمايش ، كارعملي ومشورهٔ فكري.	۳۰ دقيقه
۸- اصول تدريس .	لكچرت ، سوال وجواب و نمايش .	۹۰ دقيقه

ج ـ کارهاي عملي :

شماره	موضوع	اصول تدريس (روش هاي تدريس)	وقت
۱	مشاهده واصلاح وظيفهٔ خانگي هدف.	سوال وجواب ومناقشه.	٤٥ دقيقه
۲	اصلاح پلانهاي درسهاي ده دقيقه يي حروف الفبأ پشتو درسه گروپ .	سوال وجواب ومناقشه .	٦٠ دقيقه
۳	درس هاي عملي ده دقيقه يي پشتو « حروف الفبا » درسه گروپ .	سوال وجواب.	۱۸۰ دقيقه
٤	درس هاي عملي (۳۰) دقيقه يي درمضامين صنوف اول الي سوم حسب الخواهش شاملين.	سوال وجواب ويك روش ديگر. ازجمله روشهاي (نمايش،کارگروپي، اجرای نقش وغیره).	۳۰،۶۰ دقیقه
۵	ارزيابي سمينار توسط شاملين.	اوراق تحریری .	۳۰ دقیقه
٦	اختتاميهٔ سمينار : توزيع تصديق نامه ها،کتاب سمينار،خريطهٔ موادرسي وکرايه وسفريه .	لکچر.	۹۰ دقيقه

معلم خوب در طول حیات خود شاگرد است.

پروگرام تعلیم وتربیه مربوط کمیتهٔ بین المللي نجات (I.R.C) واقع هنگو

تقسیم اوقات سمینار چهارو نیم روزهٔ معلمین (جدید التقرر داخل خدمت) مدارس دورهٔ ابتدائي .

سال ۱۹۹۰ م / ۱۳۶۸ هـ - ش

۱ شنبه ۶ / جوزا / ۱۳۶۸ هـ ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۸:۰۰	مقدمه (اهداف سیمینار)	اتاق نمبر ۱	مربی ۳
۲	۹:۱۵ -۸:۳۰	[illegible]	(۳) گروپ [illegible]	مربی (۱، ۲، ۳)
۳	۱۰:۰۰ -۹:۱۵	دینیات ۱	اتاق ۱	مربی ۲
٤	۱۰:۱۵ -۱۰:۰۰	تفریح	-	·
٥	۱۲:۱۵-۱۰:۱۵	* هدف	اتاق ۱	مربی ۳
٦	۲:۰۰-۱۲:۱۵	نان چاشت و نماز		
۷	۳:۳۰-۲:۰۰	* پشتو ۱	اتاق ۱	مربی ۱
۸	٤:۰۰-۳:۳۰	معلم خوب	اتاق ۱	مربی ۲

۲ شنبه ۷ / جوزا / ۱۳۶۸ هـ ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۱۰:۰۰ -۸:۰۰	پلان درسی	اتاق ۱	مربی ۳
۲	۱۰:۱۵ -۱۰:۰۰	تفریح	·	·
۳	۱۱:۰۰ -۱۰:۱۵	اصلاح وظیفه خانگی [illegible]	۳ گروپ [illegible]	مربی (۱، ۲، ۳)
٤	۱۱:۳۰ -۱۱:۰۰	اصلاح کار خانگی پشتو (جدول الفبا)	۳ گروپ [illegible]	مربی (۱، ۲، ۳)
٥	۱۲:۱۵ -۱۱:۳۰	* پشتو ۲	اتاق ۱	مربی ۳
٦	۲:۰۰-۱۲:۱۵	نان چاشت و ادای نماز	·	·
۷	۳:۰۰-۲:۰۰	ریاضی ۱	اتاق ۱	مربی ۲
۸	٤:۰۰-۳:۰۰	مواد درسي	اتاق ۱	مربی ۱

۳ شنبه ۸ / جواز / ۱۳۶۸ هـ ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:٤٥ ۸:۰۰	* پشتو ۳	اتاق ۱	مربی ۲
۲	۹:۳۰ ۸:٤٥	تعلیم القرآن ۱	اتاق ۱	مربی ۳
۳	۱۰:۰۰ ۹:۳۰	نظم و اداره صنف	اتاق ۱	مربی ۱
٤	۱۰:۱۵ ۱۰:۰۰	تفریح	·	·
٥	۱۱:۱۵ ۱۰:۱۵	اصلاح پلان های [illegible]	۳ گروپ [illegible]	مربی [illegible]
٦	۱۲:۱۵-۱۱:۱۵	درسهای عملی پشتو توسط شاملین	۳ گروپ [illegible]	مربی [illegible]
۷	۲:۰۰-۱۲:۱۵	نان چاشت و ادای نماز		
۸	٤:۰۰ ۲:۰۰	درسهای [illegible] دقیقه پشتو توسط شاملین	۳ گروپ [illegible]	مربی [illegible]

٤ شنبه ۹ / جوزا / ۱۳۶۸ هـ ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۹:۳۰ - ۸:۰۰	اصول تدریس	اتاق ۱	مربی ۲
۲	۹:٤٥ -۹:۳۰	تفریح	·	·
۳	۱۲:۱۵-۹:٤٥	درسهای عملی ۳۰ دقیقه توسط شاملین	۳ گروپ [illegible]	مربی [illegible]
٤	۱:۳۰-۱۲:۱۵	نان چاشت و ادای نماز	·	·
٥	٤:۰۰-۱:۳۰	درسهای عملی ۳۰ دقیقه توسط شاملین	۳ گروپ [illegible]	مربی [illegible]
٦				
۷				
۸				

٥ شنبه ۱۰ / جواز / ۱۳۶۸ هـ ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۹:۳۰ - ۸:۰۰	درسهای عملی ۳۰ دقیقه توسط شاملین	۳ گروپ [illegible]	مربی [illegible]
۲	۱۰:۰۰ -۹:۳۰	ارزیابی سیمینار	اتاق ۱	تمام مربیون
۳	۱۱:۳۰-۱۰:۰۰	اختتامیه سیمینار	اتاق ۱	تمام مربیون
٤		(توزیع تصدیق نامه ها ...)		
٥				
٦				
۷				
۸				

توضیحات :

*یکشنبه ٦/ ۱/ ٦۸: درختم درس هدف استاد براي شاملین وظیفهٔ خانگي میدهد که براي سه موضوع هدف بنویسند وهم درختم درس پشتو(۱) وظیفهٔ خانگي توسط استاد مربوطه(تکمیل جدول الفبا) داده میشود.

دوشنبه ۷/ ۱/ ٦۸: درختم درس پشتو(۲) استاد براي شاملین یك یك حرف الفبا راوظیفه میدهد که پلانهاي درسي (۱۰) دقیقه ئي تهیه نمایند.

سه شنبه ۸/ ۱/ ٦۸: درختم درس پشتو(۳) براي شاملین وظیفهٔ خانگي تهیهٔ پلانهاي درسي (۳۰) دقیقه ئي درمضامین پشتو، حساب وتعلیم القرآن داده میشود که به روش سوال و جواب فرداي آن روز هریك موضوع انتخابي خود راعملاً درس میدهند.

درروز سه شنبه (۱۱:۱۵ - ۱۲:۱۵) درهرگروپ چهارنفر وازساعت دوالي چهاربجهٔ بعد ازظهردرهرگروپ (٦) نفر متباقي درس میدهند.

چهارشنبه: ازساعت (۹:٤٥ - ۱۲:۱۵) درهرگروپ ٤نفر وازساعت(۱:۳۰ الی ٤:۰۰) درهرگروپ (٤) نفردرس میدهند .

پنجشنبه: ازساعت ۸ بجه الي ۹بجه درهرگروپ ۲ نفرمتباقي درس میدهند.

نوت : علامهٔ (*) نشان میدهد که در آخر همان ساعت درسی وظیفهٔ خانگی داده می شود.

۷ - ارزيابي پروگرام (سمينار) :

پروگرام تربيتيي شما بايد بصورت دوام دارهم توسط خود شما وهم توسط آنهائيكه تربيت ميكنيد ارزيابي شود . دونوع مهم ارزيابي را كه انجام خواهيد داد عبارت اند از :

ارزيابي فورماتيف (Formative) :– اين ارزيابي حين جريان وپيشرفت كارصورت ميگيرد. چنين ارزيابي روزانه ، هفته وار،درآخربحث روي يك موضوع خاص ويادرآخر هرجلسه انجام شده ميتواند . ارزيابي فورماتيف ميتواند بشكل پرسشنامه و يابصورت غير رسمي بشكل ديالوگ وگفتگو با مشمولان ويا يك گروپ باشد .

مؤثرترين طريقهٔ چنين ارزيابي شايد كاربرد انواع ميتود ها باشد تا بتوانيد ازطريق آن معلومات لازم را بمنظور بهترسازي پروگرام تربيتي خود جمع آوري كنيد كه درغير آن بدست شما نخواهد آمد .

ارزيابي نهايي وكلي (Summative) :– اين ارزيابي درآخر پروگرام تربيتي صورت ميگيرد. چنين ارزيابي بطور خاص متوجه اين نكات ميباشد كه آيا اهداف عمده وخاص پروگرام وتوقعات ازآن برآورده شده ؟ آيا ميتود هاي آموزشي به سبك هاي آموزشي مشمولان سازگاري داشتند ؟ و آيا تمام جنبه هاي ديگر تربيتي (بشمول جنبه هاي لوژستيك مثل: غذا ، تسهيلات و غيره) درنظرگرفته شده بود ؟

اين موضوعات حين ارزيابي فورماتيف نيز مورد بحث قرار گرفته ميتواند . ارزيابي نهاييِ شاملين سمينار فرصت ميدهد تا تجارب خود را بشكل فيدبيك (Feed-back) يا بازدهي وواكنش باموبي يا ترينر درميان بگذارند و درمورد ارزيابي هاي بعدي پروگرام تربيتي (سمنيار) معلمان شامل تريننگ اظهار نظروابرازرأي كنند .

اهداف دونوع ارزيابي فوق عبارت اند از :

۱ - تسهيل بهترتجربهٔ آموزشي براي شاملين سمينار .

۲ - كمك به ترينرياموبي درامر بهترسازي طرح ها ومهارتهاي او .

۳ - تشخيص مؤثريت پروگرام ازنگاه مصارف مالي وموقعيت آن بطور كل .

ميتودهاي ارزيابي يك پروگرام تربيتي زياد بوده و ا زمباحثهٔ عادي آزاد تاپرسشنامه هاي مفصل تسلسل دارند . دراينجا يك لست مختصر ميتودهائيكه درارزيابي يك پورگرام تربيتي از آنها استفاده شده ميتواند انتخاب وذكر گرديده است :

- مباحثهٔ آني وخود بخودي گروپي درمورد مزايا ومعايب پروگرام تربيتي (تكنيك وجواب دادن به مواد عليحده) يا بدون درنظرداشت قدامت ها واوليت ها .

- پاسخ انفرادي به سوالهاي بازو غير مقيد (جواب به تجربهٔ پاسخ دهنده ارتباط ميگيرد .) ٠

- فيدبيك (ارائهٔ معلومات به اشخاص مسئول درمورد جريان كار) غيررسمي مشترك گروپي يا دونفري (رهبري شده يا غير رهبري شده) .

- ايجاد وخلق هم جَوْهاي ادبي يا پيدا كردن فضاي مشترك ادبي (Skits) توسط خود مشمولان ، مراسم اعطاي جوايز وساير فعاليتهاي اختتاميه كه جنبه هاي كليدي پروگرام راخلاصه وتفسيركند.

- اكمال وجواب دهي پرسشنامهٔ تهيه شده توسط مربي ازطرف دو دونفر يا گروپ ازمشمولان .

- پاسخ تحريري انفرادي به پرسش نامه (بااستفاده ازانواع سوالهاي بازيا بسته يعني تحليلي ومعلوماتي ، ابرازنظرها ، بلي ، نه يا مقياس .... و غيره .) ٠

حينيكه ميتود وطريقهٔ ارزيابي را انتخاب وافزاريراكه بكارميبريديا طرح ميكنيد اين نكته را بخاطرداشته باشيد :

آنچه راميخواهيد بدانيد چه بوده و چرا آنرا ميخواهيد بدانيد ؟ (بطورمثال : با معلوماتيكه جمع آوري ميكنيد واقعاً چه كاري صورت خواهد گرفت٠) .

اگر پروگرام تربيتي تنها پروگرام باشد كه يكبارانجام ميگردد و بس ، پس ارزيابي بايد بشكل غيررسمي ومتوجه بمطالعه ومرور خود مشمولان باشد تا بتوانندطرح تطبيق معلومات حاصله را بريزند . واگر پروگرام تربيتي ازسلسلهٔ پروگرامهاي باشد كه روي دست گرفته شده پس يك پرسشنامهٔ رسمي وتحريري شايد بهترين وسيله وريكارد مزايا ومعايب پروگرام باشد .

خلاصه اينكه ميتوان گفت درسمينار چيزهائيكه خسته كن وتكراري بوده وياشايسته ،موزون و پسنديده نبوده باشند، ازآنها درسمينارهاي آينده صرف نظر ميگردد وهم درخلال ارزيابي ازنظريات مفيد شاملين استفاده ميشود يعني پيشهنادات خوب پذيرفته ميشود و نواقص سميناراصلاح ميگردد ، بنابرآن درسمينارهاي بعدي اصلاحات بميان مي آيد .

٨ - تحليل موانع پروگرام تربيتي (مصارف وضروريات سمينار) :

قبل ازينكه بصورت واقعي جهت تطبيق طرح تربيتي (سمينار) خود آماده باشيد، بايد موانع ممكنه را كه بآن مواجه خواهيد شد درنظربگيريد وپلان را تجديد نظر كنيد . به سوال هاي آتي (وديگر عوامل) درمورد طرح خود پيش از اينكه درفكر تطبيق آن باشيد پاسخ بدهيد :

کي وکدام منابع انساني را جهت انجام پروگرام خود بدست دارید ؟یا(آیا این کاررا به تنهایي انجام میدهید یا شخص دیگررا درمقابل تادیهٔ پول به انجام آن دارید ویا اینکه ازکدام موجع کمك میطلبید ؟

آیا اشخاص ورزیدهٔ دیگر وجود دارند که بشما معاونت کنند ؟ آیا درجمعیت مربوطه کساني هستند که درپروگرام سهم بگیرند ؟ آیا این اشخاص ، داوطلبان دیگر را شامل میشوند ؟) ٠

پروگرام تربیتي درکجا دایرخواهد شد وکدام جا ازنگاه اقتصاد سودمند ومناسب است ؟ (البته اینطور فرصت رابراي انتخاب همیشه نخواهید داشت !)

آیا جهت صرف پول سفریه ووسیلهٔ نقلیه ضرورت دارید ؟ آیا براي اعاشه و اباته مدرك دارید ؟

بادرنظرداشت کارمندان ، تسهیلات ووقت دست داشته ، چند نفرمعلم را بطور واقعي ومؤثر تحت تربیت گرفته میتوانید ؟

چقدرمنابع مالي ومادي دیگر بدست دارید؟ کدام مواد ممد درسي موجود وکدام بدست آمده میتواند؟ (آیا مواد درسي خاص مورد ضرورت شما مثل کتب مأخذ و کتب درسي موجود اند ؟)

کدام مواد باید تهیه شوند وآیا میتوانید آنرا تهیه ویا کاپي کنید ؟ آیا کمك هاي درسي بصري، پروجکتورهاي اورهد ، ویدیوها و غیره درمحل تربیت معلمان موجود اند ؟

خلاصه اینکه براي طرح وپلان مصارف وضروریات یك سمنیارباید نکات آتي درنظر گرفته شود :

۱ - محل دایرنمودن سمینار :- وقتیکه میخواهید سمینارداير نمایید،اولترازهمه دربارهٔ محل سمینارفکر کنید که واجد شرایط ذیل باشد.

- جاي که سمینار دایر میشود باید مرکزیت داشته باشد تا شاملین ازهرنقطه رسیده بتوانند .
- یك اطاق کلان ومناسب براي تدریس داشته باشد .
- چندین اتاق دیگر براي کارهاي گروپي داشته باشد.
- چوکي ها یا فرش کافي براي تمام اطاقها تهیه گردد .
- محل سمیناراگر اتاقهاي کافي نداشت باید داراي صحن وسیع باشد تا ازخیمه ها استفاده شود .
- محل سمینارموقعیت مناسب داشته باشد تا ازمزاحمت ها جلوگیري شود .
- وسایل ووسایط ضروري نظربه موسم گرما یا سرما درشهریاخارج شهر درصورت امکان فراهم و تهیه گردد.
- کرایهٔ آن مناسب باشد .

۲ - اگر سمینار بشکل لیله دایر شود باید داراي این امکانات باشد :

- اطاقهاي کافي براي رهایش شاملین .
- چپرکت ، بستر خواب و دیگر وسایل ضروري .

- براي هريك ازشاملين صندوق ، بكس يا الماري .
- محل نمازخواندن ، جاي نماز ، آب كافي ، تشناب وساحهٔ مناسب براي گشت و گذار شاملين .
- تدابير صحي مد نظرباشد .

۳ - تهيهٔ اعاشه :- اگرشاملين سمينار ليليه باشند بايد :
- اطاق طعام خوري و مطبخ تعين گردد .
- قبلاً ظروف طباخي و طعام خوري تهيه گردد .
- مسئول ليليه تعين ، آشپزوچاي دار استخدام گردد .
- درصورت امكان غذاي كافي براي شان تهيه گردد .

اگر شاملين سمينار نهاري باشند ، چاي ونان چاشت براي شان داده ميشود ويادربدل نان چاشت پول نقد تاديه ميگردد .

٤ - تعين جاي رهايش تيم مربي معلم :

درصورتيكه مشمولين سمينار ليليه باشند مشكل تيم مربي معلم حل ميگرددچون مربيون هم باآنها زندگي ميكنندويا اگرشاملين نهاري باشند ومربيون مسافر ، پس براي آنها جاي رهايش درنظرگرفته شود وهمه امكانات مربوط به شماره ۲ و ۳ (ليليه ، اعاشه و اباته) فراهم گردد .

۵ - مسايل ترانسپورتي :- اگرسمينارنهاري باشد يا ليليه براي اشتراك درسمينار به وسايل ترانسپورتي ضرورت است،كه درصورت نهاري بودن شاملين رفت و آمد روزانه و درحالت ليليه بودن شان ، آمدن ورفتن اول وآخر آنها مدنظرگرفته ميشود ودرهردوصورت بايد وسايط ترانسپورتي تهيه گردد و يا كرايه مناسب تاديه شود .

٦ - دعوت معلمين به سمينار :- باتماس رسمي وهمكاري مقامات ذيصلاح بايد معلمين به سمينار طوري دعوت شوند كه مطمئن گردند اين سمينار براي شان مفيد وضروري ميباشد خواه سمينار علمي باشد يا مسلكي ازخود مزيت هاي دارد وايشانرا در مورد ارتقاً سويهٔ علمي يا مهارتهاي فني و مسلكي [illegible] ميكند .

۷ - مواد درسي مورد ضرورت سمينار :- بايد تمام مواد درسي مورد ضرورت به ارتباط سميناراز قبيل چارت ها ، فلش چارتها ، كارتها ، تخته هاي كاغذ كلان براي كارهاي گروپي شاملين ، قلمهاي توش ،ماركر ، خط كش هاي خورد و كلان ، پلانهاي درسي مربيون وفارمهاي سفيد پلان درسي براي كارهاي عملي شاملين،كتب مطبوع نصاب تعليمي ، كتابچه ها ، قلم هاي خود كار ،دوسيه ها ،تخته هاي سليت ، قلم سليت ، تختهٔ سياه، تباشير ، تخته پاك ، كيت مواد درسي، ستپلر، رنگ قلم ، سنجاق ، سكاش تيپ ، فرش ، خيمه درصورت لزوم،اوراق وجداول فوتوستيت شدهٔ كارهاي گروپي ، كاغذ چارت ، قيچي ، پنسل ، پنسل پاك ،اوراق حاضري صنفي ، حاضري عمومي وكارهاي گروپي ، فورمه مشاهده و ارزيابي سمينار ، اوراق ارزيابي وغيره قبلاً تهيه گردد .

۸ - تدارك مدارس واخذ موافقه مسئول مدرسه براي درسهاي نمونه يي وپركتسي شاملين تا آنها بتوانند تكنيك ها وروشهاي راكه درسمينارآموخته و باخود تمرين كرده اند،درمدارس بقسم عملي آنرا درصنوف واقعي تطبيق ، تمرين و پركتس نمايند . چون آنها مستقيماً باشاگردان درجريان تدريس قرار ميگيرند امكان دارد مشكلات را مواجه شوند كه براي حل و رفع آن خود را آماده سازند .

ناگفته نماند كه درسمينار هاي كمترازيك ماه (يك هفته يي ، دوهفته يي و سه هفته يي) تمرين وپركتس درمدارس صورت نميگيرد .

۹ - كوشش شود كه مدارس نزديك به محل سمينارجهت پركتس انتخاب گردد تا ازمصرف زياد وضياع وقت جلوگيري شده باشد .

۱۰ - اختتاميهٔ سمينار :- درختم سخنراني ها ،توزيع تصديق نامه ها ، كتاب مسلكي سمينار، كِت(Kit) مواد ، سفريه وكرايه براي فارغان سمينارتوسط مسئول پروگرام واشخاص مؤظف توزيع ميگردد. اگر اوضاع ايجاب ميكرد صحنه هاي درسي ، پركتسي واختتاميه ذريعهٔ كمرهٔ عكاسي يا تلويزيوني وتيپ ريكاردر ثبت وعكاسي گردد.

۱۱ - معلمين راكه ميخواهيد سمينار بدهيد اگر به مؤسسهٔ شما ارتباط نداشته باشند چه قسم ميتوانيد اين مانع را برطرف سازيد ؟

طبيعي است كه با منابع ذيصلاح ومربوطهٔ آن درتماس ميشويم وقتيكه مرجع مذكور موافقه كرد ودرزمينه وعدهٔ همكاري داد بعدازآن دردايرهٔ امكانات خويش اقدام به داير كردن سمينارهاي تعليمي و تربيوي مينماييم .

علاوه برتوضيحات داده شده،اگر موانع ومسايل ديگر پيدا ميشود لازم است ازطريق مشوره با تيم يا مقامات ذيصلاح دست اندركار و يا راه هاي بهتري ديگري براي حل آن اقدام كنيم .

باذکروتوضیح همین مطلب موضوع سمینار مرتبهٔ شاملین تحت تربیت به پایان میرسد،قبل از اینکه ما به فصل وموضوع دیگر برویم بهترخواهد بود که دراین کتاب دست داشتهٔ رهنمائي تربیهٔ معلم براي استفادهٔ بیشتر علاقمندان تعلیم وتربیه ، طرح ودیزاین کورس مربي معلم را علاوه برفعالیت هاي عملي مربوط به آن تماس بگیریم تا باشد براي آنعده دوست داران فن اندراگوژي مورد پسند واقع گردد که میل دارند دراین پروسهٔ تربیوي به پیمانهٔ وسیع ترپیش بروند.

طرح ودیزاین کورس مربي معلم :

چون کورس دردوقسمت جریان دارد واهداف هربخش آن متعدد وجداگانه میباشد. بخش اول آن مربوط به تربیت معلم مسلکي و بخش دوم آن مربوط به تریننگ مربي معلم است. هدف عمومي کورس بهبود یافتن اصول تدریس معلمین بوده،نه بلند بردن سویهٔ علمي شاملین ،یعني دراین کورس کوشش میشود که مهارتهاي مسلکي ومیتود هاي مختلفه به شاملین انتقال یابد تادرقدم اول آنها معلمین خوب مسلکي شوند ودرقسمت آخر یك تیچرترینر(مربي معلم) ورزیده گردند .

شاملین به ارتباط قسمت اول کورس آماده شوند که درتدریس خوداز روش هاي مناسب ومتنوع استفاده نمایند و بحیث معلمین ماهر ومسلکي مطابق موضوع ،صنف و شاگردان خود پلانهاي درسي ومواد مورد ضرورت مؤثر براي درس تهیه بدارند،که هم آسان بوده وهم شاگردان به آن آشنایي قبلي داشته باشند .

این فعالیتها همه درقسمت اول کورس بطور عملي تمرین میشوند تا درمرحلهٔ تطبیقي تریننگ درمدارس مستقمیاً درتدریس شاگردان ازآن استفاده بعمل آید.

درقسمت دوم کورس که تریننگ مربي معلم است فعالیتها ومهارتهاي مسلکي وفني کار میشوند که هم فعالیتها ومهارتهاي قسمت اول بقسم پشتوانهٔ تربیوي ومسلکي تقویت نموده وعملاً مورد استعمال قرارمیگیرند وهم با اضافه کردن دیگر موضوعات ومسایل مسلکي (تکنیکها وتریننگ هاي تکنیکي)، آن میتود ها ومهارتها را تکمیل کرده،شاملین طرق مشاهده و ارزیابي را علاوه برآن دراین قسمت مي آموزند واماده میشوند که سمینارهاي تربیوي راطرح ودیزاین کنند بعداً آنرا عملاً دایر نمایند .

وقتیکه شاملین این سمینارنمونه یي وپرکتسي را با کارهاي عملي‌وارزیابي آن به پایان رسانیدند مربي معلم خوب خواهند شد وامکان دارد بعدازطرح وسپري نمودن چند سمینار تربیوي وپیداکردن تجارب کافي باین قادرشوند که بتوانند کورسهاي تربیوي مربي معلم را نیز طرح ودیزاین نموده و دایر کنند .

اگرخواسته باشیم براي ازدیاد معلومات،کورس مربي معلم را طرح ودیزاین نماییم ازهمان مراحل هشت گانهٔ طرح ودیزاین سمینارا‌ستفاده میکنیم با این تفاوت که اهداف وتعداد مضامین مسلکي ، نصاب تعلیمي ، کارهاي پرکتسي ، عملي ، تمریني و طرق ارزیابي،مشاهده ومیعاد کورس ازسمینارزیادتربوده و فوق میکند .

بطورمثال:اگرمایك کورس سه ماههٔ مربي معلم راکه به تعداد (۳٦) نفرشاملین دارد وتوسط (۹) نفر مربي معلم تدريس ميگردد ،طرح وديزاين كنيم لازم است همه مراحل هشتگانهٔ سمينارمثالي چهارونيم روزهٔ قبلي را قدم بقدم تعقيب وعملي كنيم :

طرح وديزاين كورس سه ماههٔ تربيهٔ مربي معلم :

۱- انتخاب وتشكيل نمودن يك تيم تربيوي براي طرح وتهيهٔ كورس :

همه خصوصيات وضرورتهايراكه در تشكيل نمودن تيم تربيهٔ معلم درنظر داشتيم وتوضيح كرديم ، درمورد داير كردن كورس مربي معلم نيز درنظرميگيريم بااين تفاوت كه سطح دانش علمي ، مسلكي وتجربتي اين تيم نسبت به تيم تربيهٔ معلم عالي تربوده وتعداداعضايش نيززياد ترميباشد ، بهتر است كه تعداد مربي از (۸) الي (۹) نفر كمتر نباشند .

۲- تشخيص ودريافت نيازها وضرورتهاي معليمن كه دركورس اشتراك ميكنند:

دراين مرحله،كه مرحلهٔ تشخيص ودريافت نيازها وضرورتهاي معلمين اشتراك كننده دركورس است مثل مرحلهٔدريافت نيازها وضرورتهاي معلمين اشتراك كننده درسمينار عمل ميشود .

همانطور دونوع معلومات كليدي جمع آوري ميگردد وطبق فورمول دريافت نيازها :

«معيار(Standard) منفي دانستني ها(Present status)= ضروريات(Needs) »

ضرورت ونيازها تعين ميگردد وهمچنان ازمنابع ممكنه وميتودهاي جمع آوري معلومات ، طبق چارت گذشته كه درطرح سمينار استفاده شد كارگرفته ميشود وساحه هاي مهم اهليت وصلاحيت (نيازها وضرورت هاي) شاملين تشخيص ميگردد كه چارت ذيل درمورد بشماكمك ميكند:

چارت تشخیص نیازهاي مربي معلم (دریافت ضرورت ها) قبل ازتهیهٔ کورس

مضامین (حوزه) Area	آنچه مربي معلم باید بداند « Standard»	آنچه مربي معلم میداند « Present status»	آنچه مربي معلم ضرورت دارد « Needs»
طرح وتهیهٔ سمینار	۱- انتخاب وتشکیل نمودن یك تیم تربیوي . ۲- دریافت ضرورتهاي معلمین . ۳- تعین وتعریف هدف براي سمینار . ٤- انتخاب وتعین موضوعات قابل تدریس درپروگرام . ٥ - طرح تقسیم اوقات وتعین وقت . ٦ - تهیه وترتیب پلانها وکارهاي عملي ومواد . ۷ - جادادن پروسهٔ ارزیابي درسمینار . ۸ - تحلیل موانع ومصارف وضروریات سمینار .	۳- تشخیص هدف ۲٥ ٪ ٤- انتخاب مضامین ۲۰ ٪ ۸ - تحلیل موانع ومصارف ٦۰ ٪	- تشخیص وتعریف هدف ۷٥ ٪ - تحلیل موانع ومصارف ٤۰ ٪ - انتخاب مضامین ۸۰ ٪ ومتباقي مراحل دیزاین سمینار راکه مربي معلم باید بداند، صد فیصد ضرورت دارد .
تدریس تمام مضامین در سمینار وکارهاي عملي (تمرین ها)	شناخت شاگردان به ارتباط امریادگیري ، تعین هدف ، اصول تدریس ،پلان درسي ، اداره نظم ودسپلین صنف، ارزیابي وامتحان ، صفات معلم خوب ، مواد درسي ، تدریس مضامین نصاب تعلیمي ازصنف اول الي صنف ششم ، ساختن پلان عمومي درسي ، اصلاح پلانها ، کمك به شاملین و دیگران درتصحیح پلانها وامورتعلیمي وتربیوي ، تمرین درسهاي نمونه ئي ده دقیقه یي وسي دقیقه یي درگروپها ، تمرین درسهاي نمونه یي درمدارس توسط شاملین،ارزیابي سمینار، ارزیابي هردرس،ساختن تقسیم اوقات سمینار پرکتسي ودایرنمودن سمینار پرکتسي دوهفته یي توسط شاملین کورس وترینینگ تکنیك ها .	- مواد ۲۰ ٪ - مضامین نصاب تعلمي ۲۰ ٪ - پلان درسي ۲٥ ٪ - اداره ونظم صنف ۳٥ ٪ - ارزیابي وامتحان ۲۰ ٪ - صفات معلم خوب ٥۰ ٪ - اصول تدریس ۲۰ ٪ - هدف ۲۰ ٪	- مضامین نصاب ۸۰ ٪ - مواد درسي ۸۰ ٪ - پلان درسي ۷٥ ٪ - اداره ونظم صنف ٦٥ ٪ - صفات معلم خوب ٥۰ ٪ - اصول تدریس ۸۰ ٪ - هدف ۸۰ ٪ - تمرین درسهاي (۱۰) و(۳۰)درگروپها ، تمرین درسهاي نمونه یي درمدارس ، ساختن تقسیم اوقات سمینار پرکتسي . - ارزیابي وامتحان ۸۰ ٪ ارزیابي سمینار وهردرس و ترینینگ تکنیك ها ۱۰۰ ٪
مشاهده ونظارت ازکارمعلمین	داشتن تقسیم اوقات ، ملاقات مقدماتي بامعلم،دریافت نکات مثبت ومنفي تدریس معلم ، اصول تدریس معلم ، دریافت سطح دانش شاگردان، وضع رواني شاگردان ، موقعیت مدرسه وصنف،مشکلات مدرسه ومعلم، تبادل افکار با معلم،ارتباط معلم باشاگردان ومحیط، ترتیب راپور ، تشخیص احتیاجات مدرسه معلمین وشاگردان ، شناخت شخصیت معلم .	اهمیت حاضري ۱۰۰ ٪ ملاقات مقدماتي ۲۰ ٪ تقسیم اوقات ٦۰ ٪ اصول تدریس معلم ۲۰ ٪ شخصیت معلم ٥۰ ٪ وضع رواني شاگردان ۲۰ ٪ موقعیت صنف ومدرسه ۱۰۰ ٪ درك مشکلات ۲۰ ٪ ارتباطات ۲۰ ٪ نکات مثبت ومنفي ٤۰ ٪ تهیهٔ راپور ۲۰ ٪ رفع احتیاجات ٥۰ ٪	داشتن تقسیم اوقات براي مشاهده ونظارت ۱۰۰ ٪،نکات مثبت ومنفي تدریس ٦۰ ٪،اصول تدریس معلم ۸۰ ٪ ، دریافت سطح دانش شاگردان ۱۰۰ ٪ ، وضع رواني شاگردان ۸۰ ٪،تبادل افکاربامعلم ۱۰۰ ٪ ،ترتیب راپور ۸۰ ٪،تشخیص ورفع احتیاجات مدرسه ٥۰ ٪ ،درك مشکلات درسي معلم وشاگردان ۸۰ ٪ ،شناخت شخصیت معلم ٥۰ ٪،ملاقات معلوماتي بامعلم ۸۰ ٪ ، ارتباط معلم باشاگردان ومحیط ۸۰ ٪ .

نوت : درستون سوم وچهارم جدول فوق (آنچه مربي معلم میداند وآنچه ضرورت دارد) موضوعات بطورعام به فیصدي نشان داده شده است ومـ میتوانیم فیصدي جز وار هرموضوع را نیز تعین کنیم .

۳- تعین وتعریف اهداف عمده وخاص پروگرام (کورس مربي معلم) :

هدف عمده وخاص کورس مربي معلم تربيت آموزگاران و مربيان است که يك سمينارمعلمين دورهٔ ابتدائي راطرح وديزاين کرده وتمام مضامين رادرسمينارمذکور تدريس نموده وهم ازکار معلمين شامل درسمينارمشاهده ونظارت درست کرده بتوانندتاواقعاً معلمان تحت تربيت شان ، مطابق اهداف سمينار از روش معلم بحيث مرکز فعاليت درس به روش شاگرد بحيث مرکز فعاليت درس تبديل گردند .

اينك به ارتباط چارت دريافت نياز ها وضرورتهاي کورس مربي معلم موضوعات ومحتويات پروگرام رامدنظر گرفته با آن چه شاملين ضرورت دارنداهداف مينويسيم :

I- طرح وديزاين سمينار :- شاملين درآخرکورس بتوانند :

- هريك ازمراحل هشتگانهٔ طرح يك سمينارتربيتي رابيان کنند .
- ۷۵ فيصد اهداف سميناررا تعين ، ۴۰ فيصد موانع ومصارف را سنجش و۸۰ فيصد مضامين وموضوعات رابه اساس ضرورتهاي شاملين سمينار صحيح انتخاب نمايند .
- يك تيم تربيوي راانتخاب نموده ضرورتها ونيازهاي معلمان اشتراك کننده را دريافت کنند . تقسيم اوقات سمينار راطرح کرده کارهاي عملي ، پلانها ومواد درسي راتهيه وترتيب نمايند ، ساعات درسي روزانه وسمينار راارزيابي نموده ، نکات مثبت ومنفي سمينار را غرض اصلاح پيدا وبيان کنند .
- درمجموع يك سمينار تربيتي رابراي معلمين دورهٔ ابتدايي طرح، ديزاين وتهيه کنند.

II- تدريس تمام مضامين درسمينار :

الف) مضامين نصاب تعليمي :- شاملين درآخرکورس بتوانند مضامين نصاب تعليمي را ازصنف اول الي صنف ششم تدريس کنند .

ب) مضامين مسلکي : شاملين درآخرکورس بتوانند :

دودرس هدف را۸۰ فيصد، دودرس پلان درسي را ۷۵ فيصد، سه درس اصول تدريس را ۸۰ فيصد دودرس اداره وتنظيم صنف را ٦٥ فيصد ، چهار درس روانشناسي را ۱۰۰ فيصد، سه درس ارزيابي وامتحان را ۸۰ فيصد، سه درس مواد درسي را ۸۰ فيصد ، صفات معلم خوب را ۵۰ فيصد وآيسبريکو (تعارف يايخ شکني) را ۱۰۰فيصد درسمينارهاي آينده براي معلمان تحت تربيت تدريس کنند وهمچنان درجويان کورس شاملين بتوانند درسهاي نمونه يي ده دقيقه يي وسي دقيقه يي رادرگروپها پرکتس وتمرين درسهاي نمونه يي رادرمدارس عملاً تدريس نموده،ساختن تقسيم اوقات سمينار براي معلمين دورهٔ ابتدايي را طرح وتهيه کنند ، بعدعملاً براي معلمان مدارس سمينار پرکتسي رادايرکرده وتدريس نمايندودرجريان سمينارمذکور هردرس راودرختم آن همه فعاليت هاي سميناررا ارزيابي کنند .

فصل دوم

هدف
(OBJECTIVE)

انسان موجودهدفمند واجتماعي است که درهردوره وزمان موافق به مقتضيات و ايجابات همان عصرونيازمندي هاي فردي واجتماعي خويش جهت برآورده شدن اهداف شخصي يا اجتماعي يك سلسله فعاليت ها را براه انداخته،دراجرا وانجام آن تلاش كرده وميكند به همين منظورهروقت چنين فعاليت ها ادامه دارد، چون زندگي به معني واقعي آن هدف وفعاليت است حال بايد بدانيم كه هدف چيست؟

تعريف :

هدف درلغت مرام ومقصدراگويند ودراصطلاح نتيجهٔ پيشبيني شدهٔ يك كاروفعاليت راهدف گويند .

پس بايد گفته شود كه مايهٔ ارزشمندي همه فعاليت ها ، سلوك وكرداربشوددرهروقت وهرجائيكه دارد، داشتن هدف مشخص آن ميباشد ! اگراين فعاليت ها داراي اهداف عالي انساني وموافق به معيارهاي شرعي ،اصولي ، اعتقادي ،اخلاقي و كلتوري جامعه بوده باشد موردقبول همه واقع ميشوند چون از مشروعيت اجتماعي برخوردار ميگردد . اگرفعاليت ها وتلاش هاي مذكوردقدچنين اوصاف بوده و يا باشند منفور ومردود مردم دراجتماع قرار ميگيرند ،چراكه با موازين شرعي ، اصولي و اعتقادي اجتماع سازگارنميباشد بنابرآن ناجائز وغيرمشروع قلم داد ميگردندپس واضح است كه به شكل كل اهداف انساني ازنگاه ماهيت به دودسته تقسيم ميگردد :

انواع اهداف ازلحاظ ماهيت

الف) اهداف مقدس ومشروع .

ب) اهداف نامقدس ونامشروع .كه ذيلاً هركدام آن تشريح ميشود

الف) اهداف مقدس (مشروع) :

آن اهداف راگويند كه به اساسات دين مبين اسلام ، معيارونورم هاي مثبت اجتماع بشري موافق ومقصد درآن حصول رضاي خداوند (ج) باشد .مثلاً تدريس علوم وتربيهٔ شاگردان بروحيهٔ اسلامي و انساني ، اعمار

III- مشاهده ونظارت ازکار معلمین :- شاملین درآخر کورس بتوانند :

- تقسیم اوقات مشاهده ونظارت راتهیه وترتیب کنند .
- روش ملاقات مقدماتي بامعلم را ۸۰ فیصد بطور حسنه برقرارنمایند .
- راجع به شناخت شخیصت معلمین ۵۰ فیصد معلومات بدهند .
- درجویان مشاهده ازدرس معلم ، نکات مثبت ومنفي آنوا ٦۰ فیصد دریافت ویاداشت کرده ودراصلاح آن بامعلمین تبادل افکارنموده ، همکاري دوستانه نمایند.
- اصول تدریس معلم رابه ارتباط مشاهده ونظارت ۸۰ فیصد مطابق هدف معینه بورسي نموده واصلاحات مطلوب بیاورند.
- وضع رواني شاگران را ۸۰ فیصد تشخیص وسطح دانش آنها را ۱۰۰فیصد دریافت نمایند .
- ارتباط معلم باشاگردان ومحیط را ۸۰ فیصد دریافت نموده ، احتیاجات مدرسه را ۵۰ فیصد تشخیص ودررفع آن تاحدامکان همکاري نمایند .
- مشکلات درسي شاگردان ومعلم رادریافت نموده ودرحل آن بطور همکارخوب عملاً اقدام نمایند .
- راپورکارخویش رابه ارتباط معلیمن،شاگردان وسایرفعا لیت ها ترتیب وعندالموقع گزارش دهند .
- هریك از تریننگ تکنیك ها راتعریف وطرزالعمل آنها رابیان نموده ازجملۀ تریننگ تکنیك ها دویاسه تکنیك آنوا درپروگرام توبیتي خود عملاً بکار بوند .

٤- انتخاب موضوعات قابل تدریس درکورس موبي معلم :

نکتۀ قابل توجه بعداز تعین اهداف این است که بایدبا درنظرگرفتن امکانات زماني کورس ، موضوعات خیلي مهم ومؤثردرمحتواي پروگرام گنجانیده شود وچنان نباشد که همه توقعات مربوط به پروسۀ تعلیم وتربیه رابصورت کلي یکدفعه طرح وانتخاب نمائیم ، چون این انتخاب باروحیۀ کورس بي تناسب میباشد وبه دوره هاي طولاني تربیتي نیازمنداست بناً کافي خواهد بودکه مادرانتخاب موضوعات قابل تدریس کورس از قواعد سمینارمطروحۀ قبلي استفاده کنیم .

چون کورس دوقسمت دارد وقسمت اول آن بغرض تربیت معلمین خوب مسلکي دایرمیگردد که اینك بعداز تعین اهداف،مضامین وموضوعات آن درسه ساحه (مضامین نصاب تعلیمي ازصنف اول الي صنف ششم ، موضوعات مسلکي وکارهاي عملي) طورذیل لست میگردد :

الف - مضامين نصاب تعليمي ازصنف اول الي ششم :

شماره	مضمون	موضوع	وقت
١ -	پشتو ١	حروف الفبا.	٧٥دقيقه
٢ -	پشتو ٢	تغيير شكل حروف وتركيب آن .	٦٠دقيقه
٣ -	پشتو ٣	تجزيهٔ توكيب و ساختان جملات .	٦٠دقيقه
٤ -	پشتو ٤	يك درس ازمتن كتاب صنف (٤ - ٦)	٩٠دقيقه
٥ -	دري ١ ، ٢ ، ٣ و ٤ مثل مضمون پشتو.		
٦ -	رياضي ١	شماراشياً ازصفرتاچهار .	٦٠دقيقه
٧ -	رياضي ٢	عدد نويسي ازصفرتا ٤ .	٦٠دقيقه
٨ -	رياضي ٣	جمع اعداد دورقمي بايك رقمي كه حاصل ندارد .	٦٠دقيقه
٩ -	رياضي ٤	جمع اعداددورقمي بايك رقمي كه حاصل داشته باشند.	٦٠دقيقه
١٠ -	رياضي ٥ (ازصنف ٤ - ٦)	مساحت مثلث .	٩٠دقيقه
١١ -	رياضي ٦ (ازصنف ٤ - ٦)	فيصد .	٦٠دقيقه
١٢ -	تعليم القرآن ١	حركات .	٦٠دقيقه
١٣ -	تعليم القرآن ٢	تطبيق حركات درحروف .	٦٠دقيقه
١٤ -	تعليم القرآن ٣	تنوين ونون ساكن .	٦٠دقيقه
١٥ -	قرآنكريم (ازصنف ٤ - ٦)	تلاوت چند آيهٔ مباركه وتطبيق تجويد درآن .	٦٠دقيقه
١٦ -	تجويد ١ و ٢	حروف يَرْمَلُوْنَ .	٦٠دقيقه
١٧ -	دينيات ١	تكبير تحريمه .	٦٠دقيقه
١٨ -	دينيات صنف (٤ - ٦) كنز	پاكي چاه .	٦٠دقيقه
١٩ -	عربي صنف (٤ - ٦)	ضماير .	٦٠دقيقه
٢٠ -	ساينس صنف (٤ - ٦)	ساختمان نباتات	٦٠دقيقه
٢١ -	ساينس (٤ - ٦)	استخوان بندي انسان .	٦٠دقيقه
٢٢ -	تاريخ صنف (٤ - ٦)	جنگ اول افغان و انگليس	٦٠دقيقه
٢٣ -	تاريخ صنف (٤ - ٦)	غزوهٔ احد .	٦٠دقيقه
٢٤ -	جغرافيه صنف (٤ - ٦)	ولايات افغانستان .	٦٠دقيقه

ب موضوعات مسلكي :

شماره مضمون	موضوع	وقت
١ – مقدمهٔ بخش اول و دوم کورس	هدف کورس ، ابلاغ گروپها ومسؤلیتهاي شاملین ، معوفي مربیون ، توزیع مواد درسي .	١٥٠دقیقه
٢ – آیس بریکو ١ (تعارف وسکوت شکني) .	تعارف درگروپهاي دونفري(شرح مختصر بیوگرافي).	٣٠ دقیقه
٣ – آیس بریکو٢	اوصاف مربي معلم خوب درگروپها دو ، دونفو .	٣٠دقیقه
٤ – هدف ١ (٢ درس)	تعریف ، انواع ونوشتن هدف صحیح .	١٣٥دقیقه
٥ – هدف ٢ (٤ درس)	سطوح ولیول هاي هدف .	٢٤٠دقیقه
٦ – پلان درسي (دودرس)	تعریف،مراحل ، وظایف وساختن پلان درسي .	١٥٠دقیقه
٧ – پلان عمومي درسي	انواع پلان درسي وساختن پلانهاي فصل واروسالانهٔ درسي.	١٢٠دقیقه
٨ – اصول تدریس ١	سوال وجواب ، لکچو ،تکرار ونمایش .	١٢٠دقیقه
٩ – اصول تدریس ٢	انواع سوالات درروش سوال وجواب .	٦٠دقیقه
١٠ – اصول تدریس ٣	اجواي نقش .	٩٠دقیقه
١١– اصول تدریس ٤	مسابقه .	٩٠دقیقه
١٢ – اصول تدریس ٥	کارگروپي و مشورهٔ فکوي .	٩٠دقیقه
١٣– اصول تدریس ٦	سیرعلمي ، کارعملي، کارانفرادي وطریق طرح سوالات .	٩٠دقیقه
١٤ – ترتیب وتنظیم صنف	(تنظیم مواد درسي ،ترتیب شاگردان وزمینه سازي تدریس)	٣٠دقیقه
١٥ – روانشناسي ١	شناخت طفل .	١٢٠دقیقه
١٦ – روانشناسي ٢	مراحل رشد .	٦٠دقیقه
١٧ – روانشناسي ٣	اصل هاي چهارگانهٔ تدریس .	٩٠دقیقه
١٨ – روانشناسي ٤	مسایل رواني وحل آن .	٩٠دقیقه
١٩ – روانشناسي ٥	شخصیت .	٦٠دقیقه
٢٠ – روانشناسي ٦	وراثت ومحیط .	٦٠دقیقه
٢١ – روانشناسي ٧	ذکاوت وهوش .	٩٠دقیقه
٢٢ – امتحان ١	تعریف،فرق بین امتحان وارزیابي ، نکات عمده درتهیهٔ امتحان.	١٢٠دقیقه
٢٣ – امتحان ٢ (٣ درس)	انواع امتحانات .	٢٤٠دقیقه
٢٤ – امتحان ٣	شقه ها ونتایج .	١٢٠دقیقه

۲۵ - ارزیابي ۱	مفتش وسوپروایز .	۱۰۵دقیقه
۲۶ - ارزیابي ۲	مراحل سوپرویژن ودرس خورد .	۱۲۰دقیقه
۲۷ - ارزیابي ۳	تطبیق عملي سوپرویژن ودرس خورد .	۹۰دقیقه
۲۸ - نظم ودسپلین صنف	تعین ارزشها ، دسپلین ثابت ، وضع فزیکي صنف ومقررات معلم درصنف .	۱۲۰دقیقه
۲۹ - مواد درسي ۱	تعریف ، اقسام ومهارت ساختن مواد درسي .	۹۰دقیقه
۳۰ - مواد درسي ۲	انتخاب مواد مطابق موضوع .	۷۵دقیقه
۳۱ - مواد درسي ۳	خریطهٔ مواد واستعمال آن .	۹۰دقیقه
۳۲ - حل مشکلات صنفي	شاگرد بخواب رفته ، دونفرجنگ میکند،کنترول صحنهٔ امتحان درجاي تنگ .	۶۰دقیقه

ج - کارهاي عملي :

شماره مضمون	موضوع	وقت
۱ - مشاهده واصلاح کارخانگي درس اول هدف ۱ ودرس دوم هدف ۱	نوشتن اهداف صحیح براي سه موضوع وتهیه نمودن پلانهاي (۱۰)دقیقه ئي درحروف الفبا ،	۹۰دقیقه
۲ - اصلاح کارخانگي دري ۱	جدول الفبا ۶ .	۳۰دقیقه
۳ - درسهاي پرکتسي (۱۰) دقیقه یي حروف الفبا ، توسط شاملین درگروپها .		۵۴۰دقیقه
۴ - تهیهٔ پلانهاي (۱۰)دقیقه ئي ریاضي ۱ وتدریس آن توسط شاملین درگروپها .		۵۴۰دقیقه
۵ - تهیهٔ پلانهاي (۱۰)دقیقه ئي دینیات ۱ وتدریس آن درگروپها توسط شاملین .		۵۴۰دقیقه
۶ - تهیهٔ پلانهاي (۱۰)دقیقه ئي تعلیم القرآن وتدریس آن درگروپها توسط شاملین .		۵۴۰دقیقه
۷ - تهیهٔ پلانهاي (۱۵) دقیقه ئي درمضامین صنوف ۴ - ۶ حسب الخواهش شاملین .		۶۹۰دقیقه
۸- تهیهٔ پلانهاي (۳۰)دقیقه ئي وتدریس آن درمضامین صنوف ۴ - ۶حسب الخواهش شاملین		۱۱۴۰دقیقه
۹ - تهیهٔ پلانهاي (۴۵) دقیقه ئي توسط شاملین واصلاح آن توسط مربي درمضامین صنف اول تا صنف سوم .		۶۰دقیقه
۱۰ - درسهاي (۴۵) دقیقه یي درمدارس ، مشاهده وارزیابي آن درتیم هاي دونفري(سه روز) .		۹۹۰دقیقه
۱۱ - نوشتن اهداف براي چند موضوع واصلاح آن تحت عنوان هدف ۲ .		۶۰دقیقه
۱۲ - نوشتن وتشخیص انواع سوالات دراصول تدریس ۲ واصلاح آن بشکل ۳ وظیفهٔ خانگي .		۳۰دقیقه
۱۳ - وظیفهٔ خانگي امتحان ، ساختن امتحان (۴ ½) نیم ماهه درمضمون تعلیم القرآن صنف اول واصلاح آن توسط مربي .		۶۰دقیقه

۱٤ - وظیفهٔ خانگي امتحان ۲ ساختن امتحان درمضامین صنوف ٤-٦ که انواع مختلف سوالات را داشته باشد توسط شاملین واصلاح آن توسط مربي . ۶۰دقیقه

۱۵ - وظیفهٔ خانگي امتحان ۳ تکمیل نمودن نتایج توسط شاملین واصلاح آن توسط مربي . ۶۰دقیقه

۱٦ - وظیفهٔ خانگي ساختن پلان عمومي توسط شاملین واصلاح آن توسط مربي . ۶۰دقیقه

۱۷ - تهیهٔ پلانهاي (۱۰) دقیقه یي درتیم هاي دونفري (براي تطبیق مراحل سوپرویژن) دررول معلم وسوپروایزربطور دوره یي . ۲۱۰ دقیقه

۱۸ - دیدن مدارس، گرفتن تقسیم اوقات توسط شاملین ، تهیهٔ پلانها ، مواد وآمادگي براي تدریس . ٤۹۵دقیقه

۱۹ - ارزیابي درس معلم (در اثناي ارزیابي درس معلم استعمال نمودن اوراق مشاهده).

۲۰ - تدریس عملي سه روزه درمدارس توسط شاملین که درتیم دونفوي یکي آن سوپروایزر ودیگرآن معلم میباشد، سوپروایزر مشاهده ونظارت کرده ومعلم تدریس مینماید بعد دیگرآن سوپروایزر شده وهمتاي آن تدریس میکند. مربي ازجریان کارهردو نظارت کرده و بعدازوقت همراي شان درجریان مباحثه همکاري میکند .

۲۱ - ارزیابي قسمت اول کورس (روزمره ، هفته وار ونهایي) واخذ امتحان.

اگر قسمت اول کورس را شاملین موفقانه بسررسانیدند . آمادهٔ شمول درقسمت دوم کورس میگردند وغرض ازقسمت دوم کورس تریننگ وتربیت مربي معلم میباشد که محتواي پروگرام آن ذیلاً لست میگردد :

الف - ترییننگ دیزاین سمینار وکارهاي عملي آن :

شماره - مضمون	موضوع	وقت
۱ - ترییننگ دیزاین ۱	انتخاب وتشکیل تیم ودریافت ضروریات .	۱۲۰دقیقه
۲ - ترییننگ دیزاین ۲	تعین اهداف سمینار .	۱۸۰دقیقه
۳ - ترییننگ دیزاین ۳	لست وانتخاب موضوعات سمینار .	۱۲۰دقیقه
٤ - ترییننگ دیزاین ٤	ترجیح وانتخاب موضوعات مهم ازروي لست موضوعات براي سمیناروتشریح دریافت ضروریات معلمین دورهٔ اول ابتدائي بطور نمونه .	۱۲۰دقیقه
۵ - ترییننگ دیزاین ۵	تشریح تقسیم اوقات معلمین دورهٔ اول ابتدائي بطورنمونه .	۶۰دقیقه

٦ - تريننگ ديزاين ٦	تحليل و تجزيهٔ پروگرام يعني تهيهٔ تقسيم اوقات سمينار وكارهاي عملي آن .	٩٠دقيقه
٧ - تريننگ ديزاين ٧	مصارف وضروريات سمينار .	٦٠دقيقه
٨ - ساختن تقسيم اوقات سمينار يك هفته يي براي معلمين دورهٔ ابتدائي درگروپها .		٢٥٥ دقيقه
٩ - بحث ومناقشه بالاي تقسيم اوقات يك هفته يي كه شاملين درگروپها ساخته اند .		٣٣٠دقيقه
١٠ - تهيه وترتيب كردن تقسيم اوقات سمينار دوهفته يي براي معلمين دورهٔ ابتدائي درگروپها .		٥١٠دقيقه
١١ - بحث ومناقشه بالاي تقسيم اوقاتهاي تهيه شدهٔ شاملين جهت اصلاح .		٣١٥دقيقه
١٢ - تهيه وترتيب كردن تقسيم اوقاتهاي يك ماههٔ دوماهه درگروپهابراي معلمين دورهٔ ابتدائي .		٧٢٠دقيقه
١٣ - مباحثه ومناقشه دربارهٔ تقسيم اوقاتهاي مرتبهٔ شاملين بغرض اصلاح .		٦٣٠دقيقه

ب - تريننگ تكنيك ها (روش ها وتكنيك هاي تربيتي) :

شماره	مضمون	موضوع	وقت
١-	تريننگ تكنيك ١	مقايسهٔ تيچنگ تكنيك وتريننگ تكنيك، سوال وجواب وكارگروپي .	١٢٠دقيقه
٢-	تريننگ تكنيك ٢	لكچرت ، نمايش، مشورهٔ فكري و آيس بريكر .	١٢٠دقيقه
٣-	تريننگ تكنيك ٣	تكنيك هاي پينل ، فيش بول ومايكروتيچنگ .	٦٠دقيقه
٤-	تريننگ تكنيك ٤	تكنيك هاي انترويو ، رول پلي ، سيو علمي و پيرتريننگ .	١٢٠دقيقه
٥-	تريننگ تكنيك ٥	تكنيكهاي كرتيكل انسدنتس وكيس ستدي .	٦٠دقيقه
٦-	تريننگ تكنيك ٦	حل مشكلات آني معلم به ارتباط شاگردان درصنف .	٢٤٠دقيقه
٧-	تريننگ تكنيك ٧	دعوت متخصصين واشخاص كارآگاه درپينل .	٩٠دقيقه
٨-	تريننگ تكنيك ٨	دعوت اشخاص خبير درمصاحبه .	٧٠دقيقه
٩-	تريننگ تكنيك ٩	دعوت ازشاملين كه دريك رشتهٔ خاص تخصص وتجربهٔ كافي دارند براي پيرتريننگ .	٩٠دقيقه

ج : تمرین وپرکتس ها (آمادگي براي سمينارپركتسي) وارزيابي كورس :

شماره	موضوع	وقت
۱ -	پرکتس وتمرین درسهاي مسلكي قسمت اول كورس بشكل دوراني توسط همه شاملین .	٦ روز
۲ -	پرکتس وتمرین درسهاي نصاب تعليمي قسمت اول كورس بشكل دوراني توسط شاملین .	پنج روز
۳ -	پرکتس وتمرین آن موضوعاتيكه مسئوليت تدريس آنرا شاملین درسمينار پركتسي تربيهٔ معلم تحت نظرمربيون بعهده دارند .	
٤ -	پرکتس وتمرین آن موضوعات مربوط به نصاب تعليمي كه تدريس آنها را شاملین درسمینار مذکور عهده دارهستند .	
٥ -	پرکتس وتمرین دوبارهٔ بعضي ازمضامين سمينارتوسط شاملین اگر ضرورت ديده ميشود .	
٦ -	تهيه و ترتيب كردن پلانهاي درسي براي سمينار .	
۷ -	تهيه وترتيب كردن مواد درسي طبق تقسيم اوقات سمينار پركتسي .	
۸ -	آماده كردن وسايل ، وسايط وتمام مواد ضروري پركتسي.	
۹ -	ارزيابي سمينار توسط خود شاملین درگروپهاي مربوطهٔشان وتهيهٔ راپور آن .	۱۸۰دقيقه
۱۰ -	ابلاغ راپور سمينارپركتسي توسط سرگروپها .	٦۰دقيقه
۱۱ -	تهيهٔ تقسيم اوقات سميناردوهفته يي براي معلمين داخل افغانستان .	٥٤۰دقيقه
۱۲ -	ابلاغ و بحث بالاي تقسيم اوقات تهيه شده .	۳۳۰دقيقه
۱۳ -	امتحان نهايي كورس توسط مربيون پروگرام ازشاملین .	۱۲۰دقيقه
۱٤ -	ارزيابي كورس توسط شاملین بشكل تحريري دراوراق .	٦۰دقيقه
۱٥ -	ارزيابي عمومي كورس توسط مربيون .	۱۸۰دقيقه
۱٦ -	اختتاميهٔ كورس (توزيع تصديق نامه ها ،كتاب رهنمائي تربيهٔ معلم، خريطهٔ مواد درسي ....) تحت مراسم خاص .	

بعدازلست موضوعات درهردوقسمت كورس لازم است كه به تناسب وقت آنها ازروي لست مذكور موضوعات ضروري ترقسمت اول وقسمت دوم آنرا انتخاب وخاكهٔ تقسيم اوقات هريك را ترتيب نمائيم :

انتخاب موضوعات وخاکهٔ تقسیم اوقات قسمت اول کورس (بخش تربیت معلم مسلکي) :

الف - موضوعات مربوط به نصاب تعلیمي :

شماره / موضوع	اصول تدریس (روش هاي تدریس)	وقت
۱- دري ۱ (حروف الفبا (ا، ب ،پ) وظیفهٔ خانگي دري ۱ (جدول الفبا) .	سوال وجواب ،نمایش،کارعملي ولکچوت .	۷۵ دقیقه
۲- دري ۲ (تغیرشکل حروف وترکیب آن) .	سوال وجواب ،نمایش وکارعملي .	۶۰ دقیقه
۳- ریاضي ۱ (شمار ازصفو تا ٤) .	سوال وجواب ، مسابقه،کارعملي ، نمایش وگروپي .	۶۰ دقیقه
٤- دري ۳ (تجزیه ،ترکیب وساختن جملات) .	سوال وجواب ،نمایش و کار عملي .	۶۰ دقیقه
۵- دینیات ۱ (تکبیر تحریمه) . وظیفهٔ خانگي دینیات ۱ (پلانهاي ۱۰ دقیقه ئي به روش اجراي نقش) .	سوال وجواب و اجراي نقش .	۶۰ دقیقه
۶- ریاضي ۲ (نوشتن اعداد ازصفو تا ٤) .	سوال و جواب ،نمایش،کارعملي و مسابقه .	۶۰ دقیقه
۷- تعلیم القرآن (حرکات) . وظیفهٔ خانگي تعلیم القرآن (پلانهاي ۱۰دقیقه ئي به روش مسابقه) .	سوال وجواب ،نمایش و مسابقه .	۶۰ دقیقه
۸- فقه ازصنف (٤- ۶) (کنز) . وظیفهٔ خانگي فقه ((پلانهاي(۵ ۱) به روش کار گروپي))	سوال وجواب ، نمایش ،گروپي و مسابقه .	۶۰ دقیقه
۹- ریاضي ۳ (جمع اعداديك رقمي بادورقمي که حاصل دارد) .	کارعملي ، نمایش وسوال وجواب	۶۰ دقیقه
۱۰- دري صنف (٤- ۶) (قرائت،لغات ، انشاء، املا) .	سوال وجواب ، نمایش،کارعملي ، گروپي ومسابقه .	۹۰ دقیقه
۱۱- ساینس صنف (٤- ۶) (ساختمان نبات) .	سیر عملي ، سوال وجواب ،نمایش،کارعملي وگروپي .	۶۰ دقیقه
۱۲- تجویدشریف صنف (٤- ۶) (ادغام) .	سوال وجواب ، نمایش و تکرار .	۶۰ دقیقه
۱۳- ریاضي صنف (٤- ۶) (مساحت مثلث) .	سوال وجواب ، نمایش،کار عملي .	۶۰ دقیقه
۱٤- قرآنکریم صنف (٤- ۶)(تلاوت وتطبیق ادغام) .	سوال وجواب و قرائت .	۶۰ دقیقه
۱۵- ریاضي صنف (٤- ۶)(دریافت فورمول مساحت مثلث) .	سوال وجواب ، نمایش ، کارعملي وگروپي .	۶۰ دقیقه
۱۶- اجتماعیات صنف (٤- ۶) (غزوهٔ احد) . وظیفهٔ خانگي (پلانهاي «۱۰» اجتماعیات صنوف ٤- ۶) .	سوال وجواب ، نمایش ، لکچرت و قرائت .	۶۰دقیقه

ب – موضوعات مسلكي :

شماره	موضوع	اصول تدریس (روشهٔ تدریس)	وقت
۱-	مقدمه (افتتاحیهٔ پروگرام) : هدف کورس ، مسئولیتهای شاملین، معرفی مربیون ، توزیع مواد	لکچر .	۱۲۰دقیقه
۲-	آیس بریکر (سکوت شکنی یا تعارف)	گروپی .	۳۰ دقیقه
۳-	معلم خوب .	مشورهٔ فکری و کارگروپی .	۶۰ رر
٤-	هدف ۱/ (تعریف ، انواع هدف آموزشی).	لکچرت ، سوال وجواب و نمایش .	٤٥ رر
٥-	هدف ۱/ (نوشتن هدف صحیح) درس دوم . وظیفهٔ خانگی درس دوم هدف ۱/ (نوشتن هدف درسه موضوع).	سوال وجواب ، نمایش و کارگروپی .	۹۰ رر
٦-	ترتیب وتنظیم صنف .	کارعملی ، سوال و جواب و نمایش .	۳۰ رر
۷-	پلان درسی ۱/ (تعریف، مراحل ، وظایف پلان).	لکچرت سوال و جواب و نمایش .	٤٥ رر
۸-	پلان درسی ۲/ (ساختن پلان درسی درگروپها).	گروپی ، سوال و جواب و نمایش .	۱۰٥ رر
۹-	وظیفهٔ خانگی : بعداز درس خوردمربی، راجع به یك حرف برای شاملین وظیفه داده میشود که آنها برای یك یك حرف الفبا، پلانهای (۱۰) دقیقه ئی به روش سوال وجواب تهیه نمایند.		
۱۰-	روانشناسی ۱/ (شناخت طفل) .	سوال وجواب ، کارگروپی و نمایش .	۱۲۰ رر
۱۱-	موادرسی ۱/ (تعریف، اقسام ومهارت ساختن مواد درسی).	لکچرت ، سوال و جواب و نمایش .	۹۰ رر
۱۲-	درس اول هدف ۲/ (سطوح ولیولهای هدف).	کارگروپی سوال وجواب ، نمایش و لکچرت .	۶۰ رر
۱۳-	روانشناسی ۲/ (مراحل رشد) .	سوال و جواب ، کارگروپی ، نمایش و لکچرت.	۶۰ رر
۱٤-	درس دوم هدف ۲/ (اهداف علمی).	سوال و جواب ، کارگروپی ، نمایش و لکچرت.	۶۰ رر
۱٥-	روانشناسی ۳/ (اصل های چهارگانهٔ تدریس).	سوال وجواب، نمایش ، لکچرت و مشورهٔ فکری.	۹۰ رر
۱۶-	درس سوم هدف ۲/ (اهداف عاطفی).	سوال و جواب ، کارگروپی ، نمایش و لکچرت.	۶۰ رر

۱۷-	اصول تدریس ۱/ (ازمعلم بحیث موکزفعالیت بطرف شاگردان بحیث موکز فعالیت درس، میتود لکچو ، تکرار، سوال و جواب ، اجوای نقش)۰	سوال وجواب ، نمایش ولکچوت .	۱۲۰ دقیقه
۱۸-	درس چهارم هدف ۲/ (اهداف حوکي)۰ وظیفهٔ خانگي هدف ۲/ (نوشتن اهداف صحیح)۰	سوال و جواب ، کارگروپي ، نمایش ولکچوت .	۶۰ رر
۱۹-	اصول تدریس ۲/ (انواع سوالات درروش سوال و جواب)۰ وظیفهٔ خانگي اصول تدریس ۲/: تشخیص چهار نوع سوالات در (۲۰) سوال داده شده ونوشتن دو ، دو سوال ازهونوع .	سوال و جواب ، لکچوت ، نمایش و کارگروپي .	۶۰ رر
۲۰-	مواد درسي ۲/(انتخاب مواد مطابق موضوع).	سوال وجواب ، نمایش و غملي .	۶۵ رر
۲۱-	امتحان ۱/ (فوق بین امتحان وارزیابي ،نکات عمده درتهیهٔ امتحان) ۰ وظیفهٔ خانگي امتحان ۱/(تهیهٔ امتحان چهارو نیم ماههٔ تعلیم القوآن صنف اول)۰	سوال وجواب ، لکچوت ، نمایش و کارگروپي .	۱۲۰ رر
۲۲-	اصول تدریس ۳/ (اجوای نقش) ۰	لکچوت ،سوال و جواب،نمایش و کارگروپي .	۹۰ رر
۲۳-	درس اول امتحان ۲/ (تصنیف وانواع امتحانات و امتحان مقالوي) ۰	سوال و جواب ، نمایش ، لکچوت و کارگروپي .	۹۰ رر
۲٤-	مواد درسي ۳/ (خریطهٔ مواد درسي) ۰	کارعملي ، نمایش و سوال وجواب ۰	۹۰ رر
۲۵-	درس دوم امتحان ۲/ (امتحان آفاقي،صحیح وغلط وانتخابي).	سوال و جواب ، لکچوت و نمایش ۰	۹۰ رر
۲۶-	اصول تدریس ٤/ (سیرعلمي ، کارعملي ، انفرادي ،طویقه طرح سوالات درروش سوال وجواب)۰ وظیفهٔ خانگي (پلانهاي ۳۰دقیقه ئي (حسب الخواهش شاملین درمضامین صنوف ۱ -۳)۰	سوال وجواب،نمایش ، لکچوت و کارگروپي . حد اقل با تطبیق دومیتود .	۹۰ رر
۲۷-	درس سوم امتحان ۲/ (امتحانات تکمیلي و مقابلوي،تدابیر قبلي امتحان گیري) ۰ وظیفهٔ خانگي (تهیهٔ امتحان که انواع مختلف سوالات را دارا باشد درمضمون ساینس صنوف(٤ - ٦) .	سوال وجواب ،نمایش ، کارگروپي، مناقشه ولکچوت .	۹۰ رر

واحداس مساجد ، مدارس ، شفاخانه ها ، راه ها و سرك ها ، بندوانهار ، حفركاريزها ، چاه ها و غيره اموروسايل خيريه كه داراي اهداف مقدس ومشروع اند .

ب) اهداف نامقدس (غير مشروع):

كه براساسات ، ايدپال ها ومفكوره هاي ضد اسلامي وجاهليت استواربوده و منتج به تباهي افراد وجوامع بشري ميگردد.

يابه عبارت ديگراهداف نامقدس اهداف راگويند كه به نتايج غير اسلامي ،غيرانساني وضد بشري ختم ميگردد ومقصد درآن تنهابدست آوردن ماديات ، راضي نگهداشتن اشخاص، اشباع وبرآورده ساختن خواهشات نفساني ومادي ميباشد.

چون راجع به هدف ، تعريف وماهيت آن معلومات مختصرحاصل شد اكنون لازم است اهداف آموزشي وتربيتي را نيزموردبحث ومطالعه قراردهيم.

اهداف آموزشي وتربيوي
Instructional objectives

طوريكه ديده ميشودتمام فعاليت ها وامورات آموزشي وپرورشي راكه درحيات روزمره انجام ميدهيم داراي يك سلسله اهداف ميباشند وقتي اين سلسله فعاليت ها نتايج مؤثروقناعت بخش ميدهند كه اهداف آنها خوب مشخص ، واضح وروشن بيان شده باشد درغيرآن اگراهداف آشكاراو مشخص نداشته باشيم دركارو فعاليت هاي تعليمي خويش ناآرام وبي اعتماد بوده و دراجراي آن احساس خستگي نموده وبه نتايج مطلوب نخواهيم رسيد بناً مسائل وموضوعات تعليمي وتربيوي وبالخاصه تدريس كه سبب نجات جامعهٔ بشري ازمصائب ، بدبختي ها ومشكلات بوده و به منظوربه وجود آوردن تغيرات مثبت درشخصيت شاگردان انجام ميگردد، هرگاه درآن اهداف مشخص وواضح وجود نداشته باشند معلم ازكارخود بي اطمينان و ناراحت بوده ونمي تواند براي تدريس خود پلان صحيح وروشن ، روش هاي درست ومواد مناسب ممد درسي راتهيه وتدارك نمايد وهم نميتواند درآخرازعمليهٔ تدريس خود ارزيابي خوب بعمل آورد وشاگردان نيز درجريان تدريس احساس خستگي وناآرامي نموده و هم عمليهٔ آموزش وپرورش به وجه احسن كماحقّه انجام نمي يابد. فلهذا ضرورت مبرم واساسي محسوس است تا استادان ومعلمين محترم جامعهٔ مؤمن ماكه بنيان گذاران واقعي يك جامعهٔ كاملاً اسلامي وتقديم كننده گان شخصيت هاي سالم به جامعهٔ خود وكشورعزيز

میباشد که محبوب باحبیب اش بنا ء معامله را باهمین مطلب آغازمیکند وحبیب اش هم میگوید « بِالتَّعْلِیْمِ اُرْسِلْتُ » ترجمه : من فرستاده شده ام برای تعلیم .

پس بسیاربجاخواهد بود که دراطراف تعلیم وتربیه بعضی تعاریف وتبصره هایی را که بقدرامکان وتوان ، فرصت میسراست مطالعه نمائیم :

تعلیم وتربیت فعالیت یا کوششی است که درآن افراد مُسن تر اجتماع انسانی یا آنهائیکه بیشتررشد کرده اند ، باافراد کم رشد تر برخوردمیکنند، تا رشد بیشتری را درآنها بوجود آورند وازاین راه به پیشرفت زندگی انسانی کمك کنند.

نزد بعضی ها تعلیم وتربیت ، پرورش افراد مفیدبرای جامعه و یا آماده کردن فرد برای آینده میباشد.

همچنان تعلیم وتربیت عبارت از رشد وانکشاف انسانی از نگاه جسمی وزیبا پسندی اجتماعی ، روانی ، مهارتهای فنی ، دستکوره های تحقیقی ، بکار انداختن منابع طبیعی وتفاهم بین المللی میباشد .

عده از دانشمندان تعلیم وتربیه معتقد اندکه تعلیم وتربیه عبارت از هنر انکشاف بخشیدن متناسب استعداد ها وموهبت های طبیعی وانسانی است مطابق به مقصود وهدف آن .

فلیپ ج - فیننکس استاد دانشگاه کلمبیا در کتاب (فلسفهٔ تعلیم وتربیت) ، تعلیم وتربیت را جریانی میداندکه بوسیلهٔ آن افراد از روی قصد واراده رشد افراد دیگر را هدایت کنند.

این تعریف تعلیم وتربیت را امرانسانی یا امریکه فقط به انسان اختصاص دارد معرفی میکند . بنابراین آنچه دربارهٔ حیوانات دیگر صورت میگیرد از مقولهٔ تعلیم وتربیت خارج میباشد .

تعلیم وتربیت عبارت از انتقال منظم یك سلسله معلومات ، معاریف مهارتها وفعالیتهای هدفمندی است که افراد را با درنظر داشت شرایط دینی ، مذهبی ، اجتماعی ،اقتصادی ،فرهنگی ، کلتوری وغیره غرض ایجاد تغیر مطلوب سالم و مثبت برای زندگی آبرومند انسانی از هر حیث آماده میسازد .

تمام تعاریف تعلیم وتربیت فوق الذکر نتیجه میدهد که هدف از انتقال معلومات ، انجام واجرای مهارت ها وفعالیت ها ، بکارانداختن وپرورش دادن افکار ذهنی وآماده ساختن شرایط مادی ومعنوی مطابق بخواسته های مقتضی جامعه در زندگی میباشد .

تعلیم وتربیه یا آموزش وپرورش از لحاظ مفهوم علمی اش باهم نزدیك است وازنگاه تلفظ وبیان کلمهٔ تعلیم بر تربیه مقدم میباشد . اما در عمل تربیه بر تعلیم مقدم بوده که جدائی آنها از همدیگر هیچ امکان ندارد بلکه لازم و ملزوم یکدیگر میباشند .

تعلیم وتربیت را نمیتوان بصورت دواصطلاح مترادف تلقی نمود که ازهرجهت در مفهوم ومعنی خود کاملاً مساوی و برابر باشند . و بعبارت دیگر این دو کلمه بگونهٔ نیستند که هر یك از آنها به یك مفهوم واحد دلالت کنند . پس این دو کلمه بجهاتی از هم متفاوت وبجهاتی دیگر بهم مرتبط اند .

۲۸-	روانشناسي ۳ر (اصول چارگانهٔ تدريس) .	سوال وجواب ، نمايش و مشورهٔ فكري .	۹۰ رر
۲۹-	امتحان ۳ر (شقه ها و نتايج) . وظيفهٔ خانگي امتحان ۳ر (تكميل جداول نتايج نامكمل) .	سوال وجواب ،نمايش ، كارعملي وگروپي .	۱۲۰ رر
۳۰-	نظم ودسپلين صنف .	سوال وجواب ،كارعملي و كارگروپي .	۱۲۰ رر
۳۱-	پلان عمومي درسي (انواع پلان و ساختن پلانهاي فصل وار وسالانه) . وظيفهٔ خانگي (ساختن پلان فصل وار مضمون حساب صنف اول) .	سوال وجواب ، نمايش و كارگروپي .	۱۲۰ رر
۳۲-	ارزيابي ۱ر (مفتش وسوپروايزر) .	سوال وجواب ، اجراي نقش ، نمايش ولكچرت.	۱۰۵ رر
۳۳-	ارزيابي ۲ر (مراحل سوپرويژن ودرس خورد). وظيفهٔ خانگي (پلانهاي ۱۰ دقيقه درتيم هاي دونفري درنقش سوپروايزر ومعلم) .	سوال وجواب فش بول ، نمايش و لكچرت .	۱۲۰ رر
۳٤-	ارزيابي ۳ر (تطبيق عملي سوپرويژن ودرس خورد)ويادآوري ازتدريس پلانهاي ۳۰ دقيقه ئي براي شاملين كه فردا درس ميدهند .	دررول معلم وسوپروايزر عملاً كارميكند.	۲۷۰ رر
۳۵-	حل مشكلات صنفي (سه مشكل) .	سوال وجواب ، مشورهٔ فكري و كارگروپي .	۶۰ رر

ج - كارهاي عملي :

شماره	موضوع	اصول تدريس	وقت
۱-	مشاهده واصلاح وظيفهٔ خانگي دري ۱ر .	سوال وجواب وكارعملي .	۳۰دقيقه
۲-	مشاهده واصلاح وظيفهٔ خانگي درس دوم هدف ۱ر درگروپها و دادن وظيفهٔ خانگي باردوم كه براي يك درس ۵۰ دقيقه ئي ازصنف (۱ - ۳)هدف بنويسند .	سوال وجواب ومناقشه .	۶۰دقيقه
۳-	مشاهده واصلاح پلانهاي ۱۰ دقيقه ئي الفبا درگروپها توسط شاملين .	سوال وجواب ومناقشه .	۳۰ دقيقه
۴-	تمرين درسهاي ۱۰ دقيقه ئي الفبا درگروپها توسط شاملين .	سوال و جواب .	۹۰دقيقه
۵-	مشاهدهٔ وظيفهٔ خانگي دوم هدف ۱ر و اصلاح آن .	سوال و جواب ومناقشه .	۶۰دقيقه
۶-	تمرين درسهاي ۱۰ رياضي ۱ر درگروپها توسط شاملين .	سوال وجواب .	۹۰دقيقه

شماره	فعالیت	روش	وقت
-٧	ارزيابي كورس .	مشورهٔ فكري وسوال وجواب .	٣٠دقيقه
-٨	تمرين درسهاي عملي (١٠)دقيقه ئي دينيات ١ درگروپها توسط شاملين .	اجراي نقش .	٩٠دقيقه
-٩	مشاهده واصلاح پلانهاي (٤٥)دقيقه ئي.	سوال وجواب ومناقشه .	٦٠دقيقه
-١٠	تمرين درسهاي عملي (١٠)دقيقه ئي تعليم القرآن در گروپها توسط شاملين .	مسابقه .	٩٠دقيقه
-١١	تمرين درسهاي عملي (١٥)دقيقه ئي فقه درگروپها .	كارگروپي .	١٢٠دقيقه
-١٢	ارزيابي وامتحان كورس .	سوال و جواب .	٣٠دقيقه
-١٣	مشاهدهٔ وظيفهٔ خانگي درس چهارم هدف ٢ .	سوال وجواب ومناقشه .	٦٠دقيقه
-١٤	مشاهدهٔ وظيفهٔ خانگي اصول تدريس ٢ .	سوال وجواب ومناقشه .	٣٠دقيقه
-١٥	مشاهدهٔ وظيفهٔ خانگي امتحان ١ .	سوال وجواب ومناقشه .	٦٠دقيقه
-١٦	تمرين درسهاي عملي (١٠)دقيقه ئي اجتماعيات درگروپها.	سوالات تفكري .	٩٠دقيقه
-١٧	مشاهدهٔ وظيفهٔ خانگي درس سوم امتحان ٢ .	سوال وجواب ومناقشه .	٦٠دقيقه
-١٨	ارزيابي كورس .	سوال وجواب ومشورهٔ فكري .	٣٠دقيقه
-١٩	مشاهدهٔ وظيفهٔ خانگي امتحان ٣ .	سوال و جواب ومشورهٔ فكري .	٦٠دقيقه
-٢٠	مشاهدهٔ پلانهاي (٣٠)دقيقه ئي .	سوال و جواب و مناقشه .	٦٠دقيقه
-٢١	تمرين درسهاي عملي (٣٠)دقيقه ئي درگروپها توسط شاملين .	ازجمله روشهاي سوال‌وجواب ، مسابقه كارگروپي، اجراي نقش..... وغيره حداقل از دو روش كاربگيرند .	٢٢٥ رر
-٢٢	مشاهده واصلاح وظيفهٔ خانگي پلان عمومي درسي .	سوال و جواب و مشورهٔ فكري .	٦٠دقيقه
-٢٣	رهنمايي وهدايت براي آماده شدن تدريس درمدارس تنظيم هاي جهادي .	لكچر ، سوال وجواب .	٤٥ رر
-٢٤	مشاهدهٔ صنوف مدارس تنظيم ها و گرفتن تقسيم اوقات وپروگرام تدريس شده ومضامين براي تدريس توسط شاملين .	گروپي دونفري .	٢١٠ رر
-٢٥	تهيهٔ پلانها و آمادگي براي تدريس درمدارس . ←	درتيم هاي دو نفري باساس مشوره .	٢٥٥ رر
-٢٦	تدريس عملي توسط شاملين درمدارس تنظيم ها ← براي سه روز ازساعت ٨ - ١٢ بجه .	درنقش معلم و سوپروايزر بشكل تيم هاي دونفري كه يكي معلم ، ديگر سوپروايزر وباز ديگري معلم و اولي سوپروايزر.	
-٢٧	ارزيابي هاي تدريس يوميه درهرسه روزبعدازظهر.	درگروپهاي دونفري به‌شمول مربي معلم.	٣٧٠ رر
-٢٨	اختتاميهٔ قسمت اول كورس :		

كسانيكه براي قسمت دوم كورس آماده ميباشند بعدازگرفتن تصديق نامه هاي قسمت اول ، شامل بخش دوم كورس ميگردند تامربي معلم تربيت شوند .

انتخاب موضوعات وخاکهٔ تقسیم اوقات قسمت دوم کورس.

(بخش تربیت مربي معلم) :

الف – تریننگ دیزاین سمینار :

شماره	موضوع	اصول تدریس	وقت
۱-	مقدمه یا افتتاحیه (توضیح وتشریح اهداف قسمت دوم کورس.) .	لکچر	۳۰دقیقه
۲-	آیس بریکر(تعارف – اوصاف مربي معلم) .	درگروپها – تیم هاي دونفري	۳۰ رر
۳-	تریننگ دیزاین ر۱ (معرفي ۸ مرحلهٔ تریننگ دیزاین ،انتخاب و تشکیل تیم ، دریافت ضروریات).	لکچرت ، نمایش ، کارانفرادي ،مشورهٔ فکري وکارگروپي .	۱۲۰ رر
	وظیفهٔ خانگي (تعین ودریافت ضرورت هاي سمینار و تکمیل نمودن جدول آن) .		
٤-	تریننگ دیزاین ر۲ (تعین ودریافت ضرورتها) .	لکچرت،سوال و جواب ، نمایش،کارگروپي.	۱۸۰ رر
٥-	تریننگ دیزاین ر۳ (تعین هدف) .	سوال وجواب ، کارگروپي ولکچرت.	۱۲۰ رر
٦-	تریننگ دیزاین ر٤ (تعین موضوعات ووقت تدریس آن).	سوال و جواب کارگروپي و مشورهٔ فکري .	۱۲۰ رر
۷-	تریننگ دیزاین ر٥ (ترجیح وانتخاب موضوعات مهم) .	مشورهٔ فکري ، سوال وجواب لکچرت وکارگروپي.	٦۰ رر
۸-	تشریح تقسیم اوقات سمینار نمونه یي .	نمایش ، سوال وجواب و لکچرت .	٦۰ رر
۹-	تریننگ دیزاین ر٦ (تهیهٔ تقسیم اوقات توسط شاملین).	درگروپها ، کار گروپي .	۲٥٥ رر
۱۰-	بحث بالاي تقسیم اوقات تهیه شدهٔ شاملین .	دردو گروپ ، سوال وجواب ومناقشه .	۳۳۰ رر
۱۱-	تریننگ دیزاین ر۷(مصارف وضروریات سمینار).	سوال وجواب ، نمایش ومشورهٔ فکري .	۱۲۰ 〃

ب – تريننگ تكنيك ها (روش ها وتكنيك هاي تربيتي) :

شماره	موضوع	اصول تدريس	وقت
۱-	تريننگ تكنيك ۱ (مقايسهٔ تيچنگ تكنيك و تريننگ تكنيك وتكنيكهاي سوال و جواب و كارگروپي) .	لكچوت ، نمايش و سوال و جواب .	۱۲۰ رر
۲-	توزيع وتشريح پلانهاي درسي موضوعات مسلكي و بعضي موضوعات مربوط به نصاب براي شاملين جهت پركتس .	لكچو.	۱۰۵ رر

وظيفهٔ خانگي : مطالعهٔ پلان هاي موضوعات مسلكي (هدف ۱ (۶۰)دقيقه، پلان درسي (۶۰)دقيقه، اصول تدريس ۱ (۶۰)دقيقه، اصول تدريس ۲ (۶۰)دقيقه ،مواد ۱ (۶۰) دقيقه ،مواد ۲ (۶۰) دقيقه، ترتيب وتنظيم صنف (۳۰) دقيقه ،دري ۱(۶۰) دقيقه ،دري ۲ (۶۰) دقيقه ،دري ۳ (۶۰)دقيقه .

شماره	موضوع	اصول تدريس	وقت
۳-	تريننگ تكنيك ۲ (تكنيكهاي لكچوت ،نمايش مشورهٔ فكري و آيس بريكو) .	سوال وجواب و نمايش .	۱۲۰ رر
٤-	حل مشكلات پلانهاي توزيع شده .	سوال و جواب .	۱۲۰ رر
۵-	تريننگ تكنيك ۳ (تكنيكهاي پينل ، فش بول ، مايكروتيچنگ) .	سوال وجواب، نمايش ولكچرت	۶۰ رر
۶-	تريننگ تكنيك ٤ (تكينكهاي انترپو، رول پلي ،سيرعلمي و پيرتريننگ) .	نمايش ، سوال وجواب	۱۲۰ رر

وظيفهٔ خانگي : ياد آوري پلانهاي توزيع شدهٔ موضوعات مسلكي و بعضي موضوعات مربوط به نصاب براي پركتس عملي براي شاملين .

شماره	موضوع	اصول تدريس	وقت
۷-	تريننگ تكنيك ۵ (تكينكهاي كو يتكل انسدنتس وكيس ستدي)	سوال وجواب، نمايش ولكچرت .	۶۰ رر
۸-	تريننگ تكنيك ۶ (حل مشكلات آني معلم به ارتباط شاگردان درصنف) .	سوال وجواب مشورهٔ فكري ، كارگروپي ،مباحثه ومناقشه	۲۴۰ رر

ج - کارهاي عملي، تمرين وپرکتس ها [آمادگي براي سمينارپرکتسي)وارزيابي کورس :

شماره	موضوع	اصول تدريس	وقت
١-	تهيهٔ تقسيم اوقات سمينار دوهفته يي براي معلمين داخل افغانستان .	درگروپها ، کارگروپي.	دو روز= ٥٤٠ دقيقه
٢-	ابلاغ وبحث با لاي تقسيم اوقات تهيه شده در دو گروپ .	گروپي .	يك روز ٢٧٠ رر
٣-	بحث عمومي با لاي تقسيم اوقات دريك گروپ	سوال وجواب ،مناقشه و نمايش.	٦٠ دقيقه
٤-	تمرين وپرکتس موضوعات مسلکي وبعضي موضوعات مربوط به نصاب تعليمي که پلانهاي درسي آنها قبلاً توزيع شده در(٩) گروپ .	طبق پلانها .	١١ روز= ٣٠٣٠دقيقه
٥-	آمادگي براي سمينار پرکتسي طبق تقسيم اوقات مرتبهٔ دوهفته يي قبل ازظهر وبعد از ظهردر(٦) گروپ .	طبق پلانها .	٤ روز= ١٥٦٠ رر

٦- مواد مکمل مربوط به سمينار پرکتسي دوهفته يي براي معلمين تنظيم هاي جهادي تحت نظارت مربيون تيم ها توسط شاملين هرتيم جمع آوري گرديده ،نظر به محل سمينار وفاصلهٔ آن ازمحل کورس وقت تعين ميگردد وبعدازرسيدن درمحل سمينار مطابق وضع،آمادگي براي سمينارگرفته ميشود .

٧- سمينار پرکتسي براي معلمان مدارس تنظيم هاي جهادي حسب تقسيم اوقات مرتبه دايو ميگردد.(دوهفته).

٨-	ارزيابي سمينارپرکتسي توسط شاملين وتهيهٔ راپور آن در(٦) گروپ .	مشورهٔ فکري .	١٨٠دقيقه
٩-	ابلاغ راپورهاي سمينار توسط سرگروپها و بحث عمومي بالاي سمينار پرکتسي دريك گروپ .	قرائت ومناقشه .	٦٠ رر
١٠-	امتحان نهايي کورس .	اوراق تحريري .	١٢٠ رر
١١-	ارزيابي عمومي کورس ازطرف شاملين .	دراوراق سوالات.	٧٥ رر
١٢-	اختتاميهٔ کورس (توزيع تصديق نامه ها ومواد مربوط به کورس).	لکچر و خطابه ها .	١٨٠ رر

۵) طرح فعالیت هاي آموزشي (تحلیل وتجزیهٔ وقت وطرح تقسیم اوقات) :

بعدازاینکه موضوعات انتخاب وخاکهٔ تقسیم اوقات ترتیب گردید لازم است تا همه نکات لازم رانظربه مؤثریت آنها درتدریس ازهرحیث حتیٰ تقدم وتأخر موضوعات درتقسیم اوقات که قبلاً راجع به آن درمورد سمینار اشاره شده مراعات نمود تا جریان درس درکورس خسته کن تمام نشود وتقسیم اوقات کورس ازانسجام خاص برخوردارباشد . ناگفته نماند که موضوعات ومحتویات مرحلهٔ (٦) (تهیه وترتیب کارهاي عملي) ومرحلهٔ (٧) (ارزیابي پروگرام) را نیز درجدول تقسیم اوقات مطالعه میتوانیم که شرح مکمل آن درطرح ودیزاین تقسیم اوقات نمونه بي چهارو نیم روزه داده شد وتکرار آن لازم نمیباشد ، چون مراحل مذکور درسمینار وکورس یکسان میباشند وهمچنان مرحلهٔ (٨) که تحلیل مصارف کورس رادربرمیگیرد مانند مرحلهٔ (٨) سمینار بوده و ازتوضیح دوبارهٔ آن صرف نظر میگردد .

اینك تقسیم اوقات مرتبهٔ کورس سه ماههٔ مربي معلم راکه مطابق خاکه ولست موضوعات منتخبه طرح ودیزاین گردیده ذیلاً ارائه مینمائیم :

پروگرام تعلیم وتربیه مربوط کمیتهٔ بین المللي نجات (I.R.C) واقع هنگو

ورق اول

تقسیم اوقات کورس سه ماههٔ مربي معلم — بخش اول — سال ۱۹۹۱ م / ۱۳۶۹ هـ- ش

۱ شنبه ۹۱/۱/۱۳ م- ۱۳۶۹/۱۰/۲۳ هـ- ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۱۰:۳۰	مقدمه	یک گروپ اتاق ۲۱	مسئول پروگرام
۲	۱۰:۳۰ - ۱۱:۰۰	آیس بریکر (شکوت شکنی)	۴ گروپ در اتاقهای ۶، ۵، ۴، ۲۱	E.D.C.B
۳	۱۱:۰۰ - ۱۱:۱۵	تفریح	.	.
۴	۱۱:۱۵ - ۱۲:۳۰	دری ۱	یک گروپ اتاق ۲۱	F
۵	۱۲:۳۰ - ۲:۰۰	نان چاشت و ادای نماز		.
۶	۲:۰۰ - ۳:۰۰	معلم خوب	۲ گروپ در اتاقهای ۴ و ۲۱	E.B
۷		وظیفهٔ خانگی دری ۱	.	F
۸				

۲ شنبه ۹۱/۱/۱۴ م- ۱۳۶۹/۱۰/۲۴ هـ- ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۹:۱۵	هدف ۱A	یک گروپ در اتاق ۲۱	H
۲	۹:۱۵ - ۱۰:۴۵	مشاهدهٔ وظیفهٔ خانگی دری ۱	۱ گروپ در اتاق ۲۱	D
۳	۱۰:۴۵ - ۱۱:۰۰	تفریح	.	.
۴	۱۱:۰۰ - ۱۲:۳۰	هدف ۱B	یک گروپ در اتاق ۲۱	H
۵	۱۲:۳۰ - ۲:۰۰	نان چاشت و ادای نماز		.
۶	۲:۰۰ - ۲:۳۰	ترتیب وتنظیم صنف	یک گروپ در اتاق ۲۱	I
۷		وظیفهٔ خانگی هدف ۱B	(وظیفهٔ خانگی اول)	H
۸				

۳ شنبه ۹۱/۱/۱۵ م- ۱۳۶۹/۱۰/۲۵ هـ- ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۹:۳۰	مشاهدهٔ وظیفهٔ خانگی هدف ۱B	۴ گروپ در اتاقهای ۲۱، ۴، ۵، ۶	J.K.E.H
۲	۹:۳۰ - ۱۰:۱۵	پلان درسی A	۱ گروپ اتاق ۲۱	C
۳	۱۰:۱۵ - ۱۰:۳۰	تفریح	.	.
۴	۱۰:۳۰ - ۱۲:۱۵	پلان درسی B	یک گروپ اتاق ۲۱	C
۵	۱۲:۱۵ - ۱۲:۳۰	درس کوچک نمونه ئی (۱۰) دقیقهٔ الفبا	یک گروپ در اتاق ۲۱	D
۶	۱۲:۳۰ - ۲:۰۰	نان چاشت و ادای نماز		
۷	۲:۰۰ - ۳:۰۰	دری ۲	یک گروپ اتاق ۲۱	E
۸		وظیفهٔ خانگی هدف ۱B بار دوم، وظیفهٔ خانگی دری ۲ پلانهای (۱۰) دقیقه ای الفباء		D J.

٤ شنبه ۹۱/۱/۱٦ م- ۱۳۶۹/۱۰/۲٦ هـ- ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۱۰:۳۰	روانشناسی ۱	یک گروپ اتاق ۲۱	B
۲	۱۰:۳۰ - ۱۱:۰۰	مشاهدهٔ پلانهای (۱۰) دقیقه ئی الفباء	۸ گروپ در اتاقهای ۲۱، ۴، ۵، ۶، ۷، ۱۳، ۸، ۱۴	تمام استادان
۳	۱۱:۰۰ - ۱۱:۱۵	تفریح	.	.
۴	۱۱:۱۵ - ۱۲:٤۵	تمرین درسهای (۱۰) دقیقه ئی الفباء	۸ گروپ در اتاقهای ۲۱، ۴، ۵، ۶، ۷، ۱۳، ۱۴	تمام استادان
۵	۱۲:٤۵ - ۲:٤۵	نان چاشت و ادای نماز		.
٦	۲:٤۵ - ۳:٤۵	ریاضی ۱	یک گروپ اتاق ۲۱	D
۷		وظیفهٔ خانگی پلانهای (۱۰) دقیقه ئی دو وظیفه		C در ساعت تمرین تدریس
۸		خانگی پلانهای (۱۰) دقیقه ئی ریاضی ۱		D در ساعت ریاضی ۱

۵ شنبه ۹۱/۱/۱۷ م- ۱۳۶۹/۱۰/۲۷ هـ- ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۹:۳۰	مشاهدهٔ وظیفهٔ خانگی دوم هدف ۱B	یک گروپ در اتاق ۲۱	J
۲	۹:۳۰ - ۱۱:۰۰	تمرین درسهای (۱۰) دقیقه ئی ریاضی ۱	۸ گروپ در اتاقهای ۲۱، ۴، ۵، ۶، ۷، ۱۳، ۱۴	تمام استادان
۳	۱۱:۰۰ - ۱۱:۱۵	تفریح	.	.
۴	۱۱:۱۵ - ۱۲:٤۵	مواد درسی ۱	یک گروپ در اتاق ۲۱	H
۵	۱۲:٤۵ - ۲۰۰	نان چاشت و ادای نماز		.
٦			.	
۷				
۸				

توضیحات : ۱- شاملین کورس به همه میتود هائیکه ازطرف استادان در درسهاي نمونه ئي تطبيق ميشوند توجه خاص داشته باشند تادرآینده درتدریس خود از آنها استفاده اعظمي نمايند.

۲- وظیفهٔ خانگي را برادران باید دروقت معینه تکمیل نمایند چون به فرداي آنروز مشاهده میشود.

۳- دردرسهاي عملي (۱۰) دقیقه يي شاملين كورس ازقسمت هاي اول وآخر پلان درسي صرف نظر نموده مستقيماً داخل موضوع گردند، دروس خود رادروقت معينه طبق پلانهاي تهيه شده خود ادامه دهند.

٤- وظیفهٔ خانگي دوم هدف (۱B) راشاملين كورس به صبح روزچهارشنبه (۹۱-۱-۱٦) قبل ازشروع درس به استاد (J) جهت اصلاح تسليم نمايند.

۵- پلانهاي (٤۵) شاملين درموضوعات حسب الخواهش در مضامين صنوف (۱-۳) تهیه بدارند ودرآن ازاصول تدریس(سوال وجواب)کاربگیرند وبه صبح روز شنبه (۹۱.۱.۱۹) آنرا قبل ازشروع درس به استاد (C) جهت اصلاح تسلیم نمایند.

پروگرام تعلیم وتربیه مربوط کمیتهٔ بین المللي نجات (I.R.C) واقع هنگو

ورق دوم

تقسیم اوقات کورس سه ماههٔ مربي معلم — بخش اول — سال ۱۹۹۱ م / ۱۳۶۹ هـ - ش

شنبه ۱۹/۱/۹۱ م - ۱۳۶۹/۱۰/۲۹ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۹:۳۰	هدف 2A	یک گروپ اتاق ۲۱	A
۲	۹:۳۰ - ۱۰:۳۰	روانشناسي 2A	رر رر	I
۳	۱۰:۳ - ۱۰:۴۵	تفریح		
٤	۱۰:٤۵ - ۱۱:٤۵	دري ۳	یک گروپ اتاق ۲۱	C
۵	۱۱:٤۵ - ۱۲:٤۵	دینیات ۱	رر رر	D
٦	۱۲:٤۵ - ۲:۱۵	نان چاشت و ادای نماز		
۷	۲:۱۵ - ۲:٤۵	ارزیابي کورس	یک گروپ اتاق ۲۱	A
۸		وظیفهٔ خانگی دینیات ۱	بلا بنیادی [illegible]	D

۱ شنبه ۲۰/۱/۹۱ م - ۱۳۶۹/۱۰/۳۰ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۹:۳۰	هدف 2B	یک گروپ اتاق ۲۱	J
۲	۹:۳۰ - ۱۱:۰۰	روانشناسي 2B	رر رر	I
۳	۱۱:۰۰ - ۱۱:۱۵	تفریح		
٤	۱۱:۱۵ - ۱۲:٤۵	تمرین درس های [illegible] دینیات ۲	۸ گروپ اتاق های ۲۱ [illegible]	تمام استادان
۵	۱۲:٤۵ - ۲:۰۵	نان چاشت و ادای نماز		
٦	۲:۰۰ - ۳:۰۰	ریاضي ۲	یک گروپ اتاق ۲۱	B
۷				
۸				

۲ شنبه ۲۱/۱/۹۱ م - ۱۳۶۹/۱۱/۱ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۹:۳۰	هدف 2c	یک گروپ اتاق ۲۱	J
۲	۹:۳۰ - ۱۱:۳۰	اصول تدریس ۱	رر رر	H
۳	۱۱:۳۰ - ۱۱:٤۵	تفریح		
٤	۱۱:٤۵ - ۱۲:٤۵	مشاهدهٔ پلان بنیادی [illegible]	یک گروپ اتاق ۲۱	C
۵	۱۲:٤۵ - ۲:۰۰	نان چاشت و ادای نماز		
٦	۲:۰۰ - ۳:۰۰	تعلیم القرآن	یک گروپ اتاق ۲۱	G
۷		وظیفهٔ خانگی پلان بنیادی		G
۸		د ۱، تعلیم القرآن	(مسابقه)	

۳ شنبه ۲۲/۱/۹۱ م - ۱۳۶۹/۱۱/۲ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۹:۳۰	هدف 2D	یک گروپ اتاق ۲۱	J
۲	۹:۳۰ - ۱۰:۳۰	اصول تدریس ۲	رر رر	F
۳	۱۰:۳۰ - ۱۰:٤۵	تفریح		
٤	۱۰:٤۵ - ۱۲:۰۰	مواد درسی ۳	یک گروپ اتاق ۲۱	E
۵	۱۲:۰۰ - ۱:۳۰	نان چاشت و ادای نماز		
٦	۱:۳۰ - ۳:۰۰	تمرین درس های (۱) تعلیم القرآن	۸ گروپ اتاق های ۲۱، ۲، ۳، ۴، ۵ ...	تمام استادان
۷		وظیفهٔ خانگی هدف 2D		J
۸		" " اصول تدریس ۲		F

٤ شنبه ۲۳/۱/۹۱ م - ۱۳۶۹/۱۱/۳ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۱۰:۳۰	امتحان ۱	یک گروپ اتاق ۲۱	D
۲	۱۰:۳۰ - ۱۱:۳۰	ختم شریف (۴-۶)	رر رر	G
۳	۱۱:۳۰ - ۱۱:٤۵	تفریح		
٤	۱۱:٤۵ - ۱۲:٤۵	ریاضي ۳	یک گروپ اتاق ۲۱	K
۵	۱۲:٤۵ - ۲:۱۵	نان چاشت و نماز		
٦		وظیفهٔ خانگی امتحان ۱		D
۷		وظیفهٔ خانگی پلان بنیادی ۱۵ درس [illegible]		G
۸		ختم شریف		

۵ شنبه ۲٤/۱/۹۱ م - ۱۳۶۹/۱۱/٤ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۱۰:۰۰	اصول تدریس ۳	یک گروپ اتاق ۲۱	C
۲	۱۰:۰۰ - ۱۰:۱۵	تفریح		
۳	۱۰:۱۵ - ۱۲:۱۵	تمرین درس های (۱۰) به روش گروپی	۸ گروپ اتاق های ۲۱، ۲، ۳، ۴ - ۵ ...	تمام استادان
٤	۱۲:۱۵ - ۱۲:٤۵	ارزیابي	یک گروپ اتاق ۲۱	A
۵				
٦				
۷				
۸				

توضیحات :- وظیفهٔ خانگي هدف 2D راشاملین صبح روز چهارشنبه(۹۱ . ۱ . ۲۳) قبل ازشروع درس براي استاد (J) تسلیم نمایند ۲ - وظیفهٔ خانگي اصول تدریس ۲ راشاملین کورس قبل ازشروع درس روز چهارشنبه (۹۱ , ۱ , ۲۳) براي استاد (F) تسلیم نمایند. ۳ - وظیفهٔ خانگي امتحان ۱ راشاملین کورس قبل ازشروع درس بروز پنجشنبه(۹۱ . ۱ . ۲٤) براي استاد (D) تسلیم نمایند.

پروگرام تعلیم وتربیه مربوط کمیتهٔ بین المللي نجات (I.R.C) واقع هنگو

ورق سوم

تقسیم اوقات کورس سه ماههٔ مربي معلم — بخش اول — سال ۱۹۹۱ م / ۱۳۶۹ هـ - ش

شنبه ۲۶/۱/۹۱ م - ۱۳۶۹/۱۱/۶ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۹:۳۰	مشاهدهٔ وظیفهٔ خانگی هدف 2D	یک گروپ اتاق ۲۱	J
۲	۹:۳۰ - ۱۱:۰۰	دری (۴-۶)	رر	H
۳	۱:۰۰ - ۱۱:۱۵	تفریح	.	.
٤	۱۱:۱۵ - ۱۱:٤۵	مشاهدهٔ وظیفهٔ خانگی اصول تدریس 2	یک گروپ اتاق ۲۱	F
٥	۱۱:٤۵ - ۱۲:٤۵	حل مشکلات صنفی	رر	E
٦	۱۲:٤۵ - ۲:۰۰	نان چاشت و ادای نماز		.
۷	۲:۰۰ - ۳:۰۰	ساینس (۴-۶)	یک گروپ اتاق ۲۱	B
۸				

۱ شنبه ۲۷/۱/۹۱ م - ۱۳۶۹/۱۱/۷ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۹:۳۰	مشاهدهٔ وظیفهٔ خانگی امتحان 2	یک گروپ اتاق ۲۱	D
۲	۹:۳۰ - ۱۱:۰۰	امتحان 2A	رر	A
۳	۱۱:۰۰ - ۱۱:۱۵	تفریح	.	
٤	۱۱:۱۵ - ۱۲:۱۵	اجتماعیات (۴-۶)	یک گروپ اتاق ۲۱	C
٥	۱۲:۱۵ - ۱:٤۵	نان چاشت و ادای نماز		.
٦	۱:٤۵ - ۳:۱۵	مواد درسی 2	یک گروپ اتاق ۲۱	D
۷		وظیفهٔ خانگی پلانهای (۳۰) دقیقه‌ئی		C
۸		در ساعت اجتماعیات.		

۲ شنبه ۲۸/۱/۹۱ م - ۱۳۶۹/۱۱/۸ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۱۰:۰۰	امتحان 2B	یک گروپ اتاق ۲۱	A
۲	۱۰:۰۰ - ۱۰:۱۵	تفریح	.	.
۳	۱۰:۱۵ - ۱۱:٤۵	اصول تدریس 2	یک گروپ اتاق ۲۱	K
٤	۱۱:٤۵ - ۱:۱۵	تمرین درسهای (۳۰) دقیقه‌ئی اجتماعیات	۸ گروپ به اتاقهای ۲۱، ۴، ۵، ۶ ...	تمام استادان
٥	۱:۱۵ - ۲:۳۰	نان چاشت و ادای نماز		
٦		وظیفهٔ خانگی پلانهای (۳۰) دقیقه‌ئی در		K
۷		ساعت اصول تدریس 2.		
۸				

۳ شنبه ۲۹/۱/۹۱ م - ۱۳۶۹/۱۱/۹ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۱۰:۰۰	امتحان 2C	یک گروپ اتاق ۲۱	A
۲	۱۰:۰ - ۱۱:۰۰	تجوید شریف (۴-۶)	رر	G
۳	۱۱:۰ - ۱۱:۱۵	تفریح	.	.
٤	۱۱:۱۵ - ۱۲:۱۵	ریاضی A (۴-۶)	یک گروپ اتاق ۲۱	H
٥	۱۲:۱۵ - ۱:٤۵	نان چاشت و ادای نماز		
٦	۱:٤۵ - ۳:۱۵	روانشناسی 2	یک گروپ اتاق ۲۱	B
۷				
۸				

٤ شنبه ۳۰/۱/۹۱ م - ۱۳۶۹/۱۱/۱۰ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۱۰:۳۰	امتحان 2	یک گروپ اتاق ۲۱	C
۲	۱۰:۳۰ - ۱۰:٤۵	تفریح	.	.
۳	۱۰:٤۵ - ۱۱:٤۵	قرآن کریم (۴-۶)	یک گروپ اتاق ۲۱	G
٤	۱۱:٤۵ - ۱۲:٤۵	ریاضی B (۴-۶)	رر	H
٥	۱۲:٤۵ - ۲:۰۰	نان چاشت و ادای نماز		.
٦		وظیفهٔ خانگی امتحان 2		C
۷				
۸				

٥ شنبه ۳۱/۱/۹۱ م - ۱۳۶۹/۱۱/۱۱ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۱۰:۳۰	دسپلین صنف	۲ گروپ اتاق ۲۱	E
۲	۱۰:۳۰ - ۱۰:٤۵	تفریح	.	.
۳	۱۰:٤۵ - ۱۱:٤۵	مشاهدهٔ وظیفهٔ خانگی امتحان 2C	۲ گروپ اتاق ۲۱	A
٤	۱۱:٤۵ - ۱۲:۱۵	ارزیابی کورس	" "	A
٥	۱۲:۱۵ - ۲:۰۰	نان چاشت و ادای نماز		
٦				
۷				
۸				

توضیحات : وظیفهٔ خانگي امتحان (2C) راشاملین به صبح روزچهارشنبه (۹۱ ، ۱ ، ۳۰) قبل ازشروع درس براي استاد (A) ، وظیفهٔ خانگي پلانهائي (۳۰)دقیقه ئي راقبل ازشروع درس روز پنجشنبه (۹۱ ، ۱ ، ۳۱) براي استاد (K) و وظیفهٔ خانگي امتحان (۳) راقبل ازشروع درس روز پنجشنبه (۹۱ ، ۱ ، ۳۱) براي استاد (C) تسلیم نمایند .

پروگرام تعلیم وتربیه مربوط کمیتهٔ بین المللي نجات (I.R.C) واقع هنگو

ورق چهارم

تقسیم اوقات کورس سه ماههٔ مربي معلم — بخش اول — سال ۱۹۹۱ م / ۱۳۶۹ هـ - ش

شنبه ۹۱/۲/۲ م - ۱۳۶۹/۱۱/۱۳ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۱۰:۳۰	پلان عمومی	۱ گروپ اتاق ۲۱	K
۲	۱۰:۳۰ - ۱۰:۴۵	تفریح		
۳	۱۰:۴۵ - ۱۱:۴۵	مشاهدهٔ وظیفهٔ خانگی امتحان ۳	یک گروپ در اتاق ۲۱	C
۴	۱۱:۴۵ - ۱۲:۴۵	مشاهدهٔ پلانهای (۳+۴) دقیقه‌ئی	〃 اتاق ۲۱	K
۵	۱۲:۴۵ - ۲:۰۰	نان چاشت و ادای نماز		
۶		وظیفهٔ خانگی پلان عمومی		B.K
۷				
۸				

۱ شنبه ۹۲/۲/۳ م - ۱۳۶۹/۱۱/۱۴ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۱۰:۱۵	ارزیابی ۱	۱ گروپ اتاق ۲۱	L
۲	۱۰:۱۵ - ۱۰:۳۰	تفریح		
۳	۱۰:۳۰ - ۱۲:۳۰	ارزیابی ۲	۱ گروپ اتاق ۲۱	L.E
۴	۱۲:۳۰ - ۲:۰۰	نان چاشت و	ادای نماز	
۵				
۶		وظیفهٔ خانگی پلانهائی (۱۰) دقیقه‌ئی		
۷		درتیم کاری دونفری		E
۸				

۲ شنبه ۹۱/۲/۴ م - ۱۳۶۹/۱۱/۱۵ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۱۰:۰۰	ارزیابی ۳	۶ گروپ در اتاقهای ۲۱، ۵۰، ۴، ۶، ۷	تمام استادان
۲	۱۰:۰۰ - ۱۰:۱۵	تفریح		
۳	۱۰:۱۵ - ۱۱:۴۵	ارزیابی ۳	۶ گروپ در اتاقهای ۲۱، ۴، ۵۰، ۶، ۷	تمام استادان
۴	۱۱:۴۵ - ۱:۴۵	نان چاشت	و ادای نماز	
۵	۱:۴۵ - ۳:۱۵	ارزیابی ۳	۶ گروپ در اتاقهای ۲۱، ۴، ۵۰، ۶، ۷	تمام استادان
۶				
۷	یادآوری از	وظیفهٔ خانگی پلانهای	(۳+۲) دقیقه‌ئی	K و تمام استادان
۸	که فردا درس میدهند			

۳ شنبه ۹۱/۲/۵ م - ۱۳۶۹/۱۱/۱۶ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۱۰:۴۵	تمرین درسهای عملی (۳+۴) دقیقه‌ئی	۸ گروپ در اتاقهای ۲۱، ۴، ۵۰، ۶، ۷ ...	تمام استادان
۲	۱۰:۴۵ - ۱۱:۰۰	تفریح		
۳	۱۱:۰۰ - ۱۲:۰۰	مشاهدهٔ وظیفهٔ خانگی پلان عمومی	۱ گروپ اتاق ۲۱	B
۴	۱۲:۰۰ - ۱:۳۰	نان چاشت و	ادای نماز	
۵	۱:۳۰ - ۳:۰۰	تمرین درسهای عملی (۳+۴) دقیقه‌ئی	۸ گروپ در اتاقهای ۲۱، ۴، ۵۰، ۶، ۹ ...	تمام استادان
۶	۳:۰۰ - ۳:۴۵	آمادگی در [illegible] برای مدارس تنظیم ۴	[illegible] گروپه اتاق ۲۱	A
۷				
۸				

۴ شنبه ۹۱/۲/۶ م - ۱۳۶۹/۱۱/۱۷ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۱۲:۰۰	مشاهدهٔ صنوف مدارس تنظیم ۴	۳ گروپ	تمام استادان
۲	۱۲:۰۰ - ۲:۰۰	نان چاشت و ادای نماز		
۳	۲:۰۰ - ۳:۰۰	تهیهٔ پلانها و آمادگی برای تدریس در مدارس معینه	تمام شاملین در تیم‌ها	تمام استادان
۴				
۵				
۶				
۷				
۸				

۵ شنبه ۹۱/۲/۷ م - ۱۳۶۹/۱۱/۱۸ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ - ۱۰:۳۰	تهیهٔ پلانها و آمادگی برای تدریس در مدارس	تمام شاملین در تیم‌های معینه	تمام استادان
۲	۱۰:۳۰ - ۱۰:۴۵	تفریح		
۳	۱۰:۴۵ - ۱۲:۰۰	تهیهٔ پلانها و آمادگی	تمام شاملین ...	تمام استادان
۴	۱۲:۰۰ - ۲:۰۰	نان چاشت و	ادای نماز	
۵				
۶				
۷				
۸				

توضیحات : ۱- وظیفهٔ خانگی پلان عمومي راشاملین صبح روز یکشنبه مورخ (۹۱ ،۲ ،۷) قبل ازشروع درس به استاد (B) تسلیم نمایند .۲- درساعات ارزیابي (۱)و ارزیابي (۲) ودرسهاي عملي تیم هاي دونفري ((ارزیابي ۳) شاملین خوب متوجه باشند که درآینده خود شان بحیث سوپروایزرومعلم دردرسهاي پرکتسي و عملي مدارس تنظیم ها کارمینمایند .۳-دردرسهاي عملي مدارس شاملین کورس درتیمهاي دونفري طور فعالیتهاي خود را انجام مینمایند که یکي آن درابتداً معلم وديگرآن بحیث سوپروایزر میباشد وبرعکس آن تبدیل شغل مینمایند.هریکي ازاعضاي تیم براي همتاً تیم خود،اصول تدریس و هدف مشاهدهٔ خود را تعین نموده و درصنف مربوطهٔ خویش تدریس میکنند . (باید بعد از تدریس دو درس مسلسل تبدیل شغل نمایند).

ما افغانستان میباشند ، مهارت هاوطرق تعین ونوشتن اهداف آموزشي و پرورشي راحاصل نمایند یعني اولتر ازهمه استادان باید دربارهٔ مشخص کردن اهداف معلومات پیداکنند واین را بدانند که چطورآن را درپلان خودجاۮهند تامانند ا ستادان هدف مند وظایف خود راانجام دهند . بنا برآن ناگزیریم تاراجع به تعریف ،اقسام ، قسمتهاي عمدهٔ یك هدف آموزشي ، طرق نوشتن اهداف آموزشي وتربیوي مطالب آتي را مورد غورومطالعه قراردهیم .

تعریف هدف آموزشي :

هدف آموزشي عبارت از همان فعالیت تعین شدهٔ قبلي است که در آخر عملیهٔ آموزش وپرورش،استاد اجراي آن را ازشاگردان به یك درجهٔ خاص توقع مینماید.

یابه عبارت دیگرهدف آموزشي عبارت از اجراي سلوك متوقعهٔ معلم از شاگردان میباشد که انجام آ ن قابل حصول ،مشاهده وپیمایش باشد .یا هدف آموزشي وتربیوي عبارت از ذکروبیان مطلب است که شاگردان دربارهٔ چه ؟ ،چه بکنند ؟ ،چه قسم ؟ و در چقدر وقت ؟

این توقعات گاهي جنبهٔ مثبت داشته وگاهي جنبهٔ منفي بخود میگیرد که جنبهٔ مثبت آنرا اهداف مقدس وجنبهٔ منفي آنرا اهداف نا مقدس گویند وهریك آن از نگاه وسعت به سه قسم ذیل است : اهداف نهایي (اصلي واساسي)، اهداف عمومي واهداف خصوصي.که درین جا تنها انواع واقسام اهداف مقدس در ساحهٔ تعلیم وتربیه از نگاه وسعت تحت بحث ومطالعه قرار میگیرد .

اقسام اهداف آموزشي وتربیتي از حیث وسعت

اهداف آموزشي وتربیتي ازحیث وسعت به سه دستهٔ ذیل تقسیم میگردد که هر یك آن متمم ومکمل یکدیگر بوده ودر همدیگر خود شامل میباشند .

۱) **اهداف نهائي :** - نتیجهٔ مطلوب وآخري یك کار پلان شده را هدف نهائي گویند که درآن حصول رضاي خداوند «ج» مدنظر بوده وبخاطر تربیهٔ سالم افراد اجتماع ، اعلاکلمة الله وانجام خدمت به نوع انسان تعین میگیردد مثلاًهدف نهائي تعلیم وتربیهٔ اسلامي اینست که یك جامعهٔ سالم اسلامي تشکیل شود وبراي بوجود آمدن آن تربیه نمودن افراد صالح بکار است تا باالآخره رضاي خدوانـد «ج» (هدف نهائي) بدست آید.

پروگرام تعلیم وتربیه مربوط کمیتهٔ بین المللي نجات (I.R.C) واقع هنگو

ورق پنجم

تقسیم اوقات کورس سه ماههٔ مربي معلم — بخش اول — سال ۱۹۹۱ م / ۱۳۶۹ هـ - ش

شنبه ۹/۲/۹۱ م - ۲۰/۱۱/۱۳۶۹ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۱۲:۰۰	دادن درسهای عملی در مدارس	تیم های دونفری	تمام استادان
۲	۱۲:۰۰ - ۲:۰۰	نان چاشت و ادای نماز		
۳	۲:۰۰ - ۳:۳۰	ارزیابی درسهای عملی شاملین	۱۰ گروپ را تا قیهای ۲۱، ۴، ۵، ۷ ...	تمام استادان
٤				
٥				
٦				
٧				
٨				

۱ شنبه ۱۰/۲/۹۱ م - ۲۱/۱۱/۱۳۶۹ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۱۲:۰۰	دادن درسهای عملی در مدارس	تیم های دونفری	تمام استادان
۲	۱۲:۰۰ - ۲:۰۰	نان چاشت	و ادای نماز	
۳	۲:۰۰ - ۳:۳۰	ارزیابی درسهای عملی شاملین	۱۰ گروپ را تا قیهای ۲۱، ۴، ۵، ۶ ...	تمام استادان
٤				
٥				
٦				
٧				
٨				

۲ شنبه ۱۱/۲/۹۱ م - ۲۲/۱۱/۱۳۶۹ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۱۲:۰۰	دادن درسهای عملی شاملین در مدارس	تیم های دونفره	تمام استادان
۲	۱۲:۰۰ - ۲:۰۰	نان چاشت و ادای نماز		
۳	۲:۰۰ - ۳:۰۰	ارزیابی درسهای عملی شاملین	۱۰ گروپ را تا قیهای ۲۱، ۴، ۵، ...	تمام استادان
٤				
٥				
٦				
٧				
٨				

۳ شنبه

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱				
۲				
۳				
٤				
٥				
٦				
٧				
٨				

٤ شنبه

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱				
۲				
۳				
٤				
٥				
٦				
٧				
٨				

توضیحات :

۱- درتیم هاي دونفري شاملین کورس باید مشاهدات خودرادرجریان درسهاي شان مکمل یادداشت نمایندتاازآن درارزیابي روزمرهٔ خود استفاده بعمل آورند .

۲- شاملین درمدارس باید طرز کارخود راطوري درنظربگیرند که هرکدام آن حد اقل چهاردرس (یك یك درس درمضامین پشتو یادري ،ریاضي ، تعلیم القرآن ودینیات) بدهند .

[ختم بخش اول کورس]

(ومن الله التوفیق)

پروگرام تعلیم وتربیه مربوط کمیتهٔ بین المللي نجات (I.R.C) واقع هنگو

ورق ششم

تقسیم اوقات کورس سه ماههٔ مربي معلم — بخش دوم — سال ۱۹۹۱ م / ۱۳۶۹ هـ - ش

۱ شـنبـه

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱				
۲				
۳				
٤				
۵				
٦				
۷				
۸				

۲ شـنبـه

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱				
۲				
۳				
٤				
۵				
٦				
۷				
۸				

۳ شـنبـه ۱۲/۲/۹۱ م - ۱۳۶۹/۱۱/۲۳ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۳۰ -۸:۰۰	مقدمه	۱ گروپ اتاق ۲۱	A
۲	۹:۰۰ -۸:۳۰	آیتس بریکر (سکوت شکنی)	۴ گروپ در اتاقهای ۲۱، ۲۴، ۵، ۶	H.C.D.B
۳	۱۱:۰۰ -۹:۰۰	ترینینگ تکنیک ۱	۱ گروپ اتاق ۲۱	F
٤	۱۱:۱۵ -۱۱:۰۰	تفریح	.	.
۵	۱:۰۰ -۱۱:۱۵	توزیع بدلنهای درسی موضوعات مسلکی برای پراکتس	۱ گروپ اتاق ۲۱	A
٦	۲:۳۰ -۱:۰۰	نان چاشت و ادای نماز		.
۷		وظیفهٔ خانگی مطالعهٔ بدلنهای درسی موضوعات مسلکی.		A
۸				

٤ شـنبـه ۱۳/۲/۹۱ م - ۱۳۶۹/۱۱/۲٤ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۱۰:۰۰ -۸:۰۰	ترینینگ تکنیک ۲	۱ گروپ اتاق ۲۱	F
۲	۱۱:۰۰ -۱۰:۰۰	حل مشکلات بدلنهای توزیع شده.		A
۳	۱۱:۱۵ -۱۱:۰۰	تفریح	.	.
٤	۱:۱۵ -۱۱:۱۵	ترینینگ دیزاین ۱	۱ گروپ اتاق ۲۱	K.A
۵	۲:٤۵ -۱:۱۵	نان چاشت و ادای نماز		
٦	وظیفهٔ خانگی:	تعین و دریافت [illegible] معلمین		A
۷				
۸				

۵ شـنبـه ۱٤/۲/۹۱ م - ۱۳۶۹/۱۱/۲۵ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۱۰:۰۰ -۸:۰۰	ترینینگ دیزاین ۱	۱ گروپ اتاق ۲۱	K
۲	۱۰:۱۵ -۱۰:۰۰	تفریح	.	.
۳	۱۱:۱۵ -۱۰:۱۵	ترینینگ دیزاین ۱	۱ گروپ اتاق ۲۱	k
٤	۱:۱۵ -۱۱:۱۵	ترینینگ دیزاین ۲	رر	J
۵	۲:۳۰ -۱:۱۵	نان چاشت و ادای نماز		
٦				
۷				
۸				

توضیحات :

۱- شاملین کورس باید تمرین موضوعات مسلکي راکه درهفتهٔ آینده شروع مي شود، طبق پلان تهیه شدهٔ دست داشته بادرنظرداشت تطبیق میتود ها درنظرگرفته بصورت خوب تدریس نمایند.

۲- تمرین درموضوعات ذیل صورت میگیرد.

هدف‌ها (۶۰)، پلان درسی (۶۰)، اصول تدریس ۱ (۶۰)، اصول تدریس ۲ (۶۰)، مواد درسي ۲ (۶۰)، ترتیب وتنظیم صنف (۳۰)، دري ۱ (۶۰)، دري ۲ (۶۰)، دري ۳ (۶۰) ووظیفهٔ خانگي دري (جدول الفبا) (۶۰) دقیقه .

پروگرام تعلیم وتربیه مربوط کمیتهٔ بین المللي نجات (I.R.C) واقع هنگو

ورق هفتم

سال ۱۹۹۱ م / ۱۳٦۹ هـ- ش

بخش دوم

تقسیم اوقات کورس سه ماههٔ مربي معلم

شنبه ۹۱/۲/۱٦ م - ۱۳٦۹/۱۱/ ۲۷ هـ- ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۱۰:۰۰ - ۸:۰۰	ترینینگ دیزاین مت	یک گروپ اتاق ۲۱	L
۲	۱۰:۱۵ - ۱۰:۰۰	تفریح		
۳	۱۱:۱۵ - ۱۰:۱۵	ترینینگ دیزاین مت	یک گروپ اتاق ۲۱	A
٤	۱۲:۱۵ - ۱۱:۱۵	شروع تقسیم اوقات [illegible] بطور نمونه	یک گروپ اتاق ۲۱	K.A
٥	۲:۰۰ - ۱۲:۱۵	نان چاشت و ادای نماز		
٦	۳:۰۰ - ۲:۰۰	ترینینگ دیزاین مت	٦ گروپ اتاق ۲۱ [illegible]	A
۷				
۸				

۱ شنبه ۹۱/۲/۱۷ م - ۱۳٦۹/۱۱/۲۸ هـ- ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۱۰:۰۰ - ۸:۰۰	ترینینگ دیزاین مت	[illegible] ۹ گروپ	A
۲	۱۰:۱۵ - ۱۰:۰۰	تفریح		
۳	۱۱:۳۰ - ۱۰:۱۵	ترینینگ دیزاین مت	[illegible] ۹ گروپ	A
٤	۱:۰۰ - ۱۱:۳۰	بحث بالای تقسیم اوقات تهیه شده	دو گروپ اتاق [illegible]	KeA
٥	۲:۰۰ - ۱:۰۰	نان چاشت و ادای نماز		
٦				
۷				
۸				

۲ شنبه ۹۱/۲/۱۸ م - ۱۳٦۹/۱۱/۲۹ هـ- ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۱۱:۰۰ - ۸:۰۰	بحث بالای تقسیم اوقات تهیه شده	دو گروپ اتاق [illegible]	K'A
۲	۱۱:۱۵ - ۱۱:۰۰	تفریح		
۳	۱۲:۱۵ - ۱۱:۱۵	بحث بالای تقسیم اوقات تهیه شده	یک گروپ اتاق ۲۱	A
٤	۲:۰۰ - ۱۲:۱۵	نان چاشت و ادای نماز		
٥	۳:۰۰ - ۲:۰۰	ترینینگ تکنیک [illegible]	یک گروپ اتاق ۲۱	F
٦				
۷				
۸				

۳ شنبه ۹۱/۲/۱۹ م - ۱۳٦۹/۱۱/۳۰ هـ- ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۱۰:۰۰ - ۸:۰۰	ترینینگ دیزاین مت	یک گروپ اتاق ۲۱	C
۲	۱۰:۱۵ - ۱۰:۰۰	تفریح		
۳	۱۲:۱۵ - ۱۰:۱۵	ترینینگ تکنیک [illegible]	یک گروپ اتاق ۲۱	F
٤		وظیفه خانگی (یادآوری برای پرکتیس موضوعات مسلکی)		F
٥	۲:۰۰ - ۱۲:۱۵	نان چاشت و ادای نماز		
٦	۳:۰۰ - ۲:۰۰	آمادگی برای تمرین و پرکتیس		
۷				
۸				

٤ شنبه ۹۱/۲/۲۰ م - ۱۳٦۹/۱۲/۱ هـ- ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۱۰:۱۵ - ۸:۰۰	تمرین و پرکتیس موضوعات مسلکی	[illegible] ۹ گروپ	تمام استادان
۲	۱۰:۳۰ - ۱۰:۱۵	تفریح		
۳	۱۱:٤٥ - ۱۰:۳۰	تمرین و پرکتیس موضوعات مسلکی	۹ گروپ [illegible]	تمام استادان
٤	۱:۳۰ - ۱۱:٤٥	نان چاشت و ادای نماز		
٥	۲:۳۰ - ۱:۳۰	تمرین و پرکتیس موضوعات مسلکی	۹ گروپ [illegible]	تمام استادان
٦				
۷				
۸				

٥ شنبه ۹۱/۲/۲۱ م - ۱۳٦۹/۱۲/۲ هـ- ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۱۱:۰۰ - ۸:۰۰	تمرین و پرکتیس موضوعات مسلکی	۹ گروپ [illegible]	تمام استادان
۲	۱۱:۱۵ - ۱۱:۰۰	تفریح		
۳	۱۲:٤٥ - ۱۱:۱۵	تمرین و پرکتیس موضوعات مسلکی	۹ گروپ [illegible]	تمام استادان
٤	۲:۱۵ - ۱۲:٤٥	نان چاشت و ادای نماز		
٥				
٦				
۷				
۸				

نوت :- تقسیم اوقات تمرین وپرکتس موضوعات مسلکي وبعضي مضامین نصاب تعلیمي توسط شاملین درختم تقسیم اوقات کورس بطور ضمیمه نیز درج است .

پروگرام تعلیم وتربیه مربوط کمیتهٔ بین المللي نجات (I.R.C) واقع هنگو

ورق هشتم

تقسیم اوقات کورس سه ماههٔ مربي معلم — بخش دوم — سال ۱۹۹۱ م / ۱۳۶۹ هـ - ش

شنبه ۲۳/۲/۹۱ م - ۴/۱۲/۱۳۶۹ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۹:۳۰	ترین وپرکتس موضوعات مسلکی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
۲	۹:۳۰ - ۹:۴۵	تفریح		
۳	۹:۴۵ - ۱۲:۴۵	ترین وپرکتس موضوعات مسلکی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
٤	۱۲:۴۵ - ۲:۱۵	نان چاشت وادای نماز		
۵	۲:۱۵ - ۳:۴۵	ترین وپرکتس موضوعات مسلکی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
٦				
۷				
۸				

۱ شنبه ۲۴/۲/۹۱ م - ۵/۱۲/۱۳۶۹ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۹:۳۰	ترین وپرکتس موضوعات مسلکی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
۲	۹:۳۰ - ۹:۴۵	تفریح		
۳	۹:۴۵ - ۱۲:۴۵	ترین وپرکتس موضوعات مسلکی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
٤	۱۲:۴۵ - ۲:۱۵	نان چاشت وادای نماز		
۵	۲:۱۵ - ۳:۴۵	ترین وپرکتس موضوعات مسلکی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
٦				
۷				
۸				

۲ شنبه ۲۵/۲/۹۱ م - ٦/۱۲/۱۳۶۹ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۹:۳۰	ترین وپرکتس موضوعات مسلکی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
۲	۹:۳۰ - ۹:۴۵	تفریح		
۳	۹:۴۵ - ۱۲:۵۰	ترین وپرکتس موضوعات مسلکی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
٤	۱۲:۵۰ - ۲:۳۰	نان چاشت وادای نماز		
۵	۲:۳۰ - ۳:۴۵	ترین وپرکتس موضوعات مسلکی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
٦				
۷				
۸				

۳ شنبه ۲٦/۲/۹۱ م - ۷/۱۲/۱۳۶۹ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۱۰:۳۰	ترین وپرکتس موضوعات مسلکی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
۲	۱۰:۳۰ - ۱۰:۴۵	تفریح		
۳	۱۰:۴۵ - ۱۲:۳۵	ترین وپرکتس موضوعات مسلکی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
٤	۱۲:۳۵ - ۲:۰۰	نان چاشت وادای نماز		
۵	۲:۰۰ - ۳:۱۵	ترین وپرکتس موضوعات مسلکی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
٦				
۷				
۸				

٤ شنبه ۲۷/۲/۹۱ م - ۸/۱۲/۱۳۶۹ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۱۰:۳۰	ترین وپرکتس موضوعات مسلکی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
۲	۱۰:۳۰ - ۱۰:۴۵	تفریح		
۳	۱۰:۴۵ - ۱۲:۰۰	ترین وپرکتس موضوعات مسلکی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
٤	۱۲:۰۰ - ۲:۰۰	نان چاشت وادای نماز		
۵	۲:۰۰ - ۳:۳۰	ترین وپرکتس موضوعات مسلکی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
٦				
۷				
۸				

۵ شنبه ۲۸/۲/۹۱ م - ۹/۱۲/۱۳۶۹ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۹:۳۰	ترین وپرکتس موضوعات مسلکی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
۲	۹:۳۰ - ۹:۴۵	تفریح		
۳	۹:۴۵ - ۱۲:۴۵	ترین وپرکتس موضوعات مسلکی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
٤	۱۲:۴۵ - ۲:۳۰	نان چاشت وادای نماز		
۵				
٦				
۷				
۸				

پروګرام تعلیم وتربیه مربوط کمیتهٔ بین المللي نجات (I.R.C) واقع هنګو

ورق نهم

تقسیم اوقات کورس سه ماههٔ مربي معلم

بخش دوم

سال ۱۹۹۱ م / ۱۳۶۹ هـ - ش

شنبه ۹۱/۳/۲ م - ۱۳۶۹/۱۲/۱۱ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۱۱:۰۰	تمرین و پرکتس موضوعات تشکیلی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
۲	۱۱:۰۰ - ۱۱:۱۵	تفریح		
۳	۱۱:۱۵ - ۱۲:۴۵	تمرین و پرکتس موضوعات تشکیلی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
۴	۱۲:۴۵ - ۲:۱۵	نان چاشت و ادای نماز		
۵				
٦				
۷				
۸				

۱ شنبه ۹۱/۳/۳ م - ۱۳۶۹/۱۲/۱۲ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۹:۳۰	تمرین و پرکتس موضوعات مسلکی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
۲	۹:۳۰ - ۹:۴۵	تفریح		
۳	۹:۴۵ - ۱۲:۱۵	ابلاغ تقسیم اوقات پرکتسی	برای شاملین (سیمینار	پرکتسی)
٤	۱۲:۱۵ - ۲:۰۰	نان چاشت و ادای نماز		
٥	۲:۰۰ - ٤:۰۰	آمادگی برای سیمینار پرکتسی	در گروپها	
٦				
۷				
۸				

۲ شنبه ۹۱/۳/٤ م - ۱۳۶۹/۱۲/۱۳ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۱۲:۳۰	آمادگی برای سیمینار پرکتسی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
۲	۱۲:۳۰ - ۲:۰۰	نان چاشت وا	دای نماز	
۳	۲:۰۰ - ٤:۰۰	آمادگی برای سیمینار پرکتسی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
٤				
٥				
٦				
۷				
۸				

۳ شنبه ۹۱/۳/٥ م - ۱۳۶۹/۱۲/۱٤ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۱۲:۳۰	آمادگی برای سیمینار پرکتسی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
۲	۱۲:۳۰ - ۲:۰۰	نان چاشت و ادای نماز		
۳	۲:۰۰ - ٤:۰۰	آمادگی برای سیمینار پرکتسی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
٤				
٥				
٦				
۷				
۸				

٤ شنبه ۹۱/۳/٦ م - ۱۳۶۹/۱۲/۱٥ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۱۲:۳۰	آمادگی برای سیمینار پرکتسی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
۲	۱۲:۳۰ - ۲:۰۰	نان چاشت و ادای نماز		
۳	۲:۰۰ - ٤:۰۰	آمادگی برای سیمینار پرکتسی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
٤				
٥				
٦				
۷				
۸				

٥ شنبه ۹۱/۳/۷ م - ۱۳۶۹/۱۲/۱٦ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۱۲:۳۰	آمادگی برای سیمینار پرکتسی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
۲	۱۲:۳۰ - ۲:۰۰	نان چاشت و ادای نماز		
۳	۲:۰۰ - ٤:۰۰	آمادگی برای سیمینار پرکتسی	۹ گروپ اتاقهای [illegible]	تمام استادان
٤				
٥				
٦				
۷				
۸				

توضیح : شاملین درګروپهاي مربوطهٔ خویش جهت سمینار پرکتس نموده وهم براي مضامین وموضوعات مربوطهٔ خویش چارتها ومواد مورد ضرورت تهیه میدارند تابتاریخ (۱۳) مارچ به سمینار خویش آماده شوند .

پروگرام تعليم وتربيه مربوط كميتهٔ بين المللي نجات (I.R.C) واقع هنگو .

ورق دهم

تقسيم اوقات كورس سه ماههٔ مربي معلم — بخش دوم — سال ۱۹۹۱ م / ۱۳۶۹ هـ- ش

شنبه ۹۱/۳/۹م- ۱۸/۱۲/۱۳۶۹ هـ- ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۱۲:۳۰	آمادگی برای سمینار	۶ گروپ اتاقهای ۲۱ ۲۰ ۴...	تمام استادان
۲	۱۲:۳۰ - ۲:۰۰	نان چاشت ونماز		
۳	۲:۰۰ - ۴:۰۰	آمادگی برای سمینار	۶ گروپ اتاقهای ۲۱ ۳ ۴ ۵ ۶...	تمام استادان
٤				
٥				
٦				
۷				
۸				

۱ شنبه ۹۱/۳/۱۰م- ۱۹/۱۲/۱۳۶۹ هـ- ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۱۲:۳۰	آمادگی برای سمینار	۶ گروپ اتاقهای ۲۱ ۳ ۴ ۵ ۶	تمام استادان
۲	۱۲:۳۰ - ۲:۰۰	نان چاشت وادای نماز		
۳	۲:۰۰ - ۴:۰۰	آمادگی برای سمینار	۶ گروپ اتاقهای ۲۱ ۳ ۴ ۵ ۶...	تمام استادان
٤				
٥				
٦				
۷				
۸				

۲ شنبه ۹۱/۳/۱۱م- ۲۰/۱۲/۱۳۶۹ هـ- ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ٤:۰۰			
۲		حرکت به طرف وانه براي سمينار پرکتسي معلمين مدارس تنظيم هاي جهادي (شش گروپ)		
۳				
٤				
٥				
٦				
۷				
۸				

۳ شنبه ۹۱/۳/۱۲م- ۲۱/۱۲/۱۳۶۹ هـ-ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ٤:۰۰	آمادگی برای سمینار پرکتسی بعد از سپری نمودن به وانه (فردای آنروز)		
۲				
۳				
٤				
٥				
٦				
۷				
۸				

٤شنبه ۹۱/۳/۱۳م- ۹۱/۳/۲۸م- ۲۲/۱۲/۶۹هـ ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	سمينار پرکتسي:	يوم چهارشنبه مورخ ۹۱/۳/۱۳م آغاز و به تاريخ ۹۱/۳/۲۸م يوم پنجشنبه ختم ميگردد.		
۲				
۳				
٤				
٥				
٦				
۷				
۸				

توضيح :

۱- روزپنجشنبه تاريخ (۲۱) مارچ نسبت روز اول سال ۱۳۷۰ هـ.ش رخصتي عمومي ميباشد

۲- طبق تقسيم اوقات سمينار پرکتسي ازتاريخ ۹۱/۳/۱۳ الي تاريخ ۹۱. ۳. ۲۸ م ادامه داشته وتصديق نامه ها براي فارغين سمينار توزيع ميشود.

۳- روزجمعه تاريخ ۹۱/۳/۲۹ م) ازوانه به طرف هنگو مع الخير حرکت ميکنيم ، روز يکشنبه (۳۱) مارچ معلومات جهت تهيهٔ راپور وارزيابي سمينار پرکتسي جمع آوري ميگردد .

نوت :-تقسيم اوقات پرکتسي يك تيم ازشاملين كورس،بطور نمونه درختم تقسيم اوقات كورس، به قسم ضميمه نيز درج است.

پروگرام تعلیم وتربیه مربوط کمیتهٔ بین المللي نجات (I.R.C) واقع هنگو

ورق یازدهم

تقسیم اوقات کورس سه ماههٔ مربي معلم — بخش دوم — سال ۱۹۹۱ م / ۱۳۷۰ هـ- ش

۱ شنبه ۹۱/۳/۳۱ م- ۱۳۷۰/۱/۱۱ هـ- ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱				
۲				
۳	جمع آوري معلومات جهت تهیهٔ راپور وارزیابي			
٤	سمینارپرکتسي			
٥				
٦				
٧				
٨				

۲ شنبه ۹۱/٤/۱ م - ۱۳۷۰/۱/۱۲ هـ- ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۱۱:۰۰	ارزیابی سمینار پرکتسی	۶ گروپ در اتاق‌های ۲،۳،۴،۵...	تمام استادان
۲	۱۱:۰۰ - ۱۱:۱۵	تفریح		
۳	۱۱:۱۵ - ۱۲:۱۵	بحث عمومی و ابلاغ راپور های سمینارهای داده شده	اتاق ۲۱	A و تمام استادان
٤	۱۲:۱۵ - ۱:۱۵	ترینینگ تخنیک [illegible]	رر	F
٥	۱:۱۵ - ۱:٤٥	ادای نماز *		
٦				
٧				
٨				

۳ شنبه ۹۱/٤/۲ م- ۱۳۷۰/۱/۱۳ هـ- ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۸:۳۰	ترینینگ تخنیک [illegible]	اتاق ۲۱	I
۲	۸:۳۰ - ۱۰:۰۰	ترینینگ تخنیک [illegible]	رر	رر
۳	۱۰:۰۰ - ۱۰:۱۵	تفریح		
٤	۱۰:۱۵ - ۱۲:۱۵	ترینینگ تخنیک [illegible]	اتاق ۲۱	I
٥	۱۲:۱۵ - ۱:٤٥	ادای نماز		
٦				
٧				
٨				

٤ شنبه ۹۱/٤/۳ م - ۱۳۷۰/۱/۱٤ هـ-ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۱۰:۰۰	تهیهٔ تقسیم اوقات سمینار دوهفته‌ئی	۶ گروپ در اتاق‌های ۲،۳،۴،۵...	تمام استادان و A
۲	۱۰:۰۰ - ۱۰:۱۵	تفریح		
۳	۱۰:۱۵ - ۱:۰۰	تهیهٔ تقسیم اوقات سمینار دوهفته‌ئی	۶ گروپ در اتاق‌های ۲،۳،۴،۵...	تمام استادان و A
٤	۱:۰۰ - ۱:٤٥	ادای نماز		
٥				
٦				
٧				
٨				

٥ شنبه ۹۱/٤/٤ م - ۱۳۷۰/۱/۱٥ هـ-ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۱۰:۰۰	تهیهٔ تقسیم اوقات سمینار دوهفته‌ئی	۶ گروپ در اتاق‌های ۲،۳،۴،۵...	تمام استادان و A
۲	۱۰:۰۰ - ۱۰:۱۵	تفریح		
۳	۱۰:۱۵ - ۱۲:۳۰	تهیهٔ تقسیم اوقات سمینار دوهفته‌ئی	۶ گروپ در اتاق‌های ۲،۳،۴،۵...	تمام استادان و A
٤	۱۲:۳۰ - ۱:۳۰	ادای نماز		
٥				
٦				
٧				
٨				

توضیح :

۱- شاملین باید درتهیهٔ تقسیم اوقات سمیناردوهفته ئي ، ضرورت معلمین داخل افغانستان راکه خود شان ازنزدیك مشاهده کرده اند، مدنظرگرفته وتمام مراحل تهیهٔ سمینار رابطور مسلسل درآن عملي نموده وبراي مدت دوهفته سمینار رابراي شان تهیه نمایند.

* نوت: به نسبت ماه مبارک رمضان شاملین بعد از وقت درس ندارند.

پروگرام تعلیم وتربیه مربوط کمیتهٔ بین المللي نجات (I.R.C) واقع هنگو

ورق دوازدهم

تقسیم اوقات کورس سه ماههٔ مربي معلم

بخش دوم

سال ۱۹۹۱ م / ۱۳۷۰ هـ - ش

شنبه ۶/ ٤/ ۹۱ م - ۱۷/ ۱/ ۱۳۷۰ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۱۱:۰۰	بحث بالای تقسیم اوقات تهیه شده	دو گروپ تا قهای ۲۱ و ۴	A — K
۲	۱۱:۰۰ - ۱۱:۱۵	تفریح		
۳	۱۱:۱۵ - ۱۲:٤۵	بحث بالای تقسیم اوقات تهیه شده	دو گروپ تا قهای ۲۱ و ۴	A — K
٤	۱۲:٤۵ - ۲:۰۰	ادای نماز		
۵				
٦				
۷				
۸				

۱ شنبه ۷/ ٤/ ۹۱ م - ۱۸/ ۱/ ۱۳۷۰ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۹:۰۰	بحث عمومی بالای تنظیم اوقات	اتاق ۲۱	K.A
۲	۹:۰۰ - ۱۱:۰۰	امتحان	رر	تمام استادان و A
۳	۱۱:۰۰ - ۱۱:۱۵	تفریح		
٤	۱۱:۱۵ - ۱۲:۰۰	اززیابي کورس	اتاق ۲۱	تمام استادان A
۵				
٦				
۷				
۸				

۲ شنبه ۸/ ٤/ ۹۱ م - ۱۹/ ۱/ ۱۳۷۰ هـ - ش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۱۱:۳۰			
۲	اختتامیهٔ کورس وتوزیع تصدیق نامه ها			
۳				
٤		(من الله التوفیق)		
۵				
٦				
۷				
۸				

۳ شنبه

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱				
۲				
۳				
٤				
۵				
٦				
۷				
۸				

٤ شنبه

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱				
۲				
۳				
٤				
۵				
٦				
۷				
۸				

۵ شنبه

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱				
۲				
۳				
٤				
۵				
٦				
۷				
۸				

تقسیم اوقات تمرین وپرکتس موضوعات مسلکي ،نصاب تعلیمي وسمینار پرکتسي شاملین کورس مربي معلم

چون درپاورقي تقسیم اوقات کورس قبلاً اشاره شده بود که « تقسیم اوقات تمرین و پرکتس موضوعات مسلکي وبعضي مضامین نصاب تعلیمي درختم تقسیم اوقات کورس بطور ضمیمه درج است ».

بنابرآن توضیح میشود که کورس چهارم مربي معلم (٣٦) نفرشاملین دارد واین(٣٦)نفر در(٩) گروپ که تعداد هرگروپ آن (٤)نفر میباشند،مضامین مسلکي ونصاب تعلیمي ذیل رامطابق وقت تعین شدهٔ آن تمرین وپرکتس مینمایند :

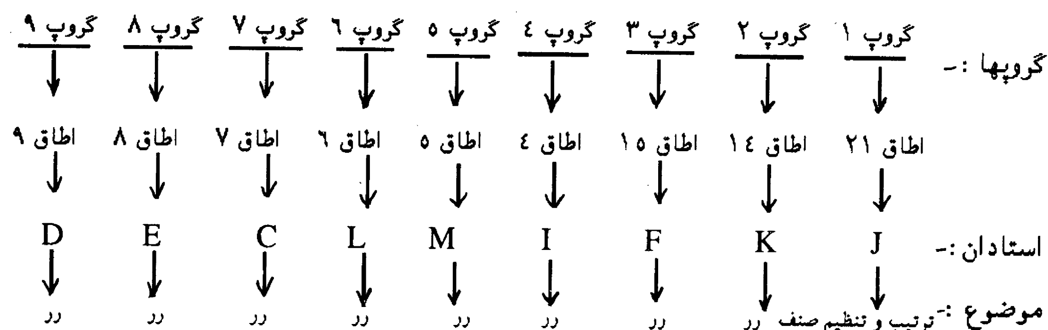
هدف ١	٦٠ دقیقه .	ترتیب وتنظیم صنف	٣٠ دقیقه .
پلان درسي	٦٠ دقیقه .	دري ١	٦٠ دقیقه .
اصول تدریس ١	٦٠ دقیقه .	دري ٢	٦٠ دقیقه .
اصول تدریس ٢	٦٠ دقیقه .	دري ٣	٦٠ دقیقه .
مواد درسي ٢	٦٠ دقیقه .	جدول الفبأ	٦٠ دقیقه .

بعدازتمرین وپرکتس مضامین فوق شاملین آماده میگردند که درسمینارهاي آینده ، مضامین مذکور را تدریس نمایند. بهمین ارتباط تقسیم اوقات سمینارپرکتسي شاملین در(٦) تیم که تعداد اعضاي هرتیم (٦)نفر میباشند ترتیب وابلاغ گردیده تامطابق آن آمادگي بگیرند .

اینك تقسیم اوقات تمرین وپرکتس موضوعات مسلکي و نصاب تعلیمي مذکور با تقسیم اوقات سمینار پرکتسي یك تیم آن بطور نمونه مورد مطالعه قرار داده میشود .

تقسیم اوقات تمرین وپرکتس موضوعات مسلکي ونصاب تعلیمي :

چهارشنبه (۹۱/ ۲/ ۲۰):تمرین وپرکتس موضوعات مسلکي در(۹)گروپ ذیل صورت میگیرد :

هرنفر(٤٥َ) دقیقه وقت دارد که (۳۰َ) دقیقه درس میدهد ومتباقي (۱۵َ) دقیقه بالاي درس آن تبصره صورت میگیرد .

پنجشنبه (۹۱/ ۲/ ۲۱) : سه موضوع (پلان درسي ، هدف{ ودري{) در(۹) گروپ ذیل طوري پرکتس میگردد که هرنفر(۹۰َ) دقیقه وقت دارد ، (٦۰َ) دقیقه درس میدهد و (۳۰َ) دقیقهٔ متباقي تبصره بالاي آن صورت میگیرد البته دونفر قبل ازتفویح ویك نفربعدازتفویح درس میدهد .

موضوعات	گروپ‌ها	استادان	اطاق‌ها	تعداد اعضاي گروپ
۱- پلان درسي	۱	M	۲۱	٤ نفر
رر رر	۲	K	۱٤	رر رر
رر رر	۳	C	۱٥	رر رر
۲- هدف{	٤	J	٤	٤ نفر
رر رر	٥	F	٥	رر رر
رر رر	٦	I	٦	رر رر
۳ - دري{	۷	L	۷	٤ نفر
رر رر	۸	D	۹	رر رر
رر رر	۹	E	۸	رر رر

۲) اهداف عمومي : - نتايج پيش بيني شدهٔ عام يك كار وفعاليت را هدف عمومي گويند مثلاً در تعليم وتربيه اهداف تدريس يك فصل ويا يك علم را دربر ميگيرد .

۳) اهداف خصوصي : - نتايج پيشبيني شدهٔ خاص يك كار پلان شده را هدف خصوصي گويند.مثلاً،در مضمون رياضي شمردن اعداد از صفرالي ٤ ، درمضمون پشتو « ح-حج » ،در مضمون دينيات موضوع وضو ، در مضمون تعليم القرآن موضوع حركات ويا بصورت خلاصه هدف موضوع يك ساعت درسي را هدف خصوصي ميگويند، بسيار مهم است كه استاد براي هر درس خود هدف خصوصي را بصورت واضح وروشن مشخص وتعين نمايد زيرا هر درس استاد داراي سه قسم اهداف فوق بوده كه نيل به هدف خصوصي با عث رسيدن به اهداف عمومي ونهائي ميگردد.مثلاً،درتدريس مضمون دينيات موضوع :

۱- زكوٰة است كه هدف خصوصي درآن بيان كردن حكم زكوة وهدف عمومي بيان كردن احكام الهي وپنج بناي اسلام وهدف نهائي حصول رضاي خدواند «ج» ميباشد .

۲- يك مسلمان غني زكوٰة مال خودرا ميدهد كه در دادن زكوٰة هدف خصوصي آن پاك كردن مال ودادن حق فقرا وهدف عمومي آن بجا كردن فريضهٔ زكوٰة وهدف نهائي در اداي زكوة حصول رضاي خدواند«ج» ميباشد .

هر هدف آموزشي وپرورشي مانند اهداف ديگر داراي سه قسمت عمده ميباشد ، مادر اينجا تنها براي روشن شدن مطلب يك موضوع درسي را ازلحاظ داشتن اهداف خصوصي كه نيز داراي سه قسمت عمده است ذيلاً مورد بحث قرار ميدهيم:

قسمت هاي عمدهٔ يك هدف آموزشي
Parts Of Instructional Objective

هر هدف آموزشي بايد سه قسمت عمدهٔ ذيل را داشته باشد :

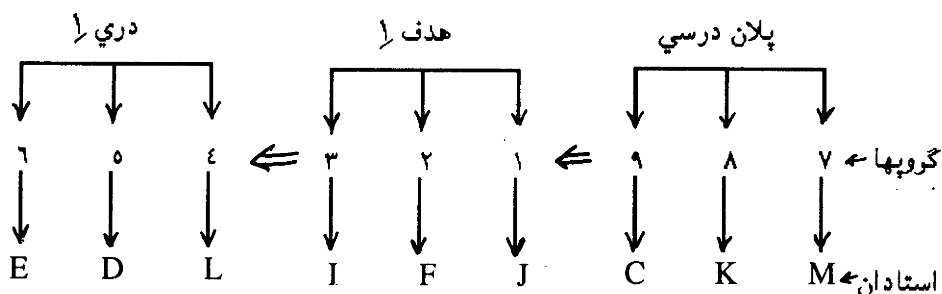
الف) شرط (Candation) :- عبارت از يك محدوده ،حالت وچار چوب است كه شاگردان درساحهٔ آن سلوك و عمل خاص متوقعه را انجام بدهند وبايد از آن ساحه خارج نشوند ودرآن فعاليت متوقعه را بسربرسانند .

ب) طرز سلوك (Type Of Behavior) :- عبارت از همان عمل ، فعاليت ويا سلوك خاص است كه درآخر تدريس،انجام آن از شاگردان توقع ميرود. (فعاليت هاي متوقعه را درختم درس بايد شاگردان اجراً كنند) .

شنبه (۹۱/۲/۲۳) :

۱ - (۸:۰۰ - ۹:۳۰) درموضوعات روز گذشته یك نفرمتباقي هرگروپ درس خود را تمرین وپرکتس میکند.(همه اعضاي گروپها موضوع مربوطهٔ خویش را تدریس نموده اند.) .

۲ - بعدازتفریح (۹:٤٥) موضوعات درگروپها تبدیل میگردند ولي اطاقها ثابت میباشند.همچنان استادان موضوعات مربوطه نیز ثابت بوده وقرار ذیل اند :

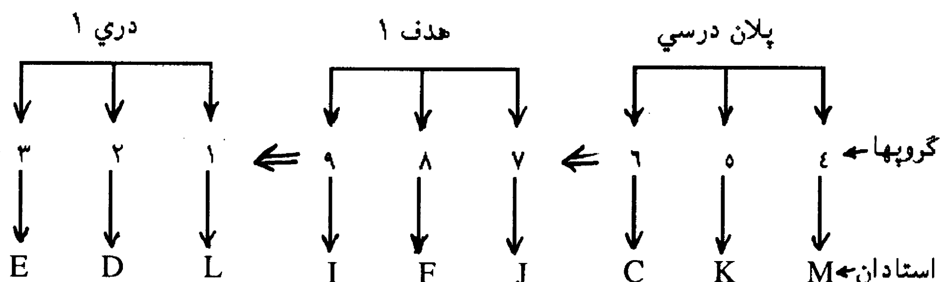
ازساعت (٤٥ : ۹ - ٤٥ : ۱۲) دونفردرس میدهند .

۳ - بعدازظهرازساعت (۱٥ : ۲- ٤٥ : ۳) یکنفردیگونیزدرهر گروپ درس میدهد .

یکشنبه (۹۱/۲/۲٤):

۱ - یکنفرمتباقي درگروپهاي فوق ازساعت(۸:۰۰ - ۹:۳۰) درس میدهد،که دراینصورت تمام اعضاً گروپها تدریس وتمرین موضوع مربوطهٔ خویش را تمام میکنند .

۲ - بعدازتفریح (۳۰ : ۹ - ٤٥ : ۹) گروپها قرار ذیل تبدیل میگردند .

۳ - ازساعت (٤٥ : ۹ - ٤٥ : ۱۲) دونفر درهر گروپ درس میدهند .

٤ - ازساعت (٤٥ : ۱۲ - ۱٥ : ۲) نان چاشت واداي نماز.

٥ - ازساعت (۱٥ : ۲ - ٤٥ : ۳) یك نفردیگو نیز درهرگروپ درس میدهد .

دوشنبه ۹۱ / ۲/ ۲۵):

۱ - ازساعت (۸:۰۰ - ۳۰ : ۹) یکنفرمتباقي درهرگروپ فوق درس میدهد . پس تمام اعضاي گروپها سه موضوع فوق الذکر را تدریس نموده اند .

۲ - تفریح (۹:۳۰ - ۴۵ :۹) .

۳ - بعدازتفریح براي پرکتس موضوعات تبدیل شده وشاملین موضوعات ومضامین جدید (دري ۲/ دري ۳/ واصول تدریس ۱/) را درگروپهاي(۹) گانه طور پرکتس مینمایند که هرنفر (۷۵) دقیقه وقت دارد که (۶۰) دقیقه درس میدهد و (۱۵) دقیقه بالاي درس آن تبصره صورت میگیرد.

موضوعات	گروپ‌ها	استادان	اطاق‌ها	تعداد اعضاي گروپ
۱- دري ۲/ ←	۱ ←	A ←	۲۱ ←	۴ نفر
رر رر	۲ ←	E ←	۱۴ ←	رر رر
رر رر	۳ ←	L ←	۱۵ ←	رر رر
۲- دري ۳/ ←	۴ ←	D ←	۴ ←	۴ نفر
رر رر	۵ ←	F ←	۵ ←	رر رر
رر رر	۶ ←	I ←	۶ ←	رر رر
۳ - اصول تدریس۱/ ←	۷ ←	M ←	۷ ←	۴ نفر
رر رر	۸ ←	K ←	۹ ←	رر رر
رر رر	۹ ←	C ←	۸ ←	رر رر

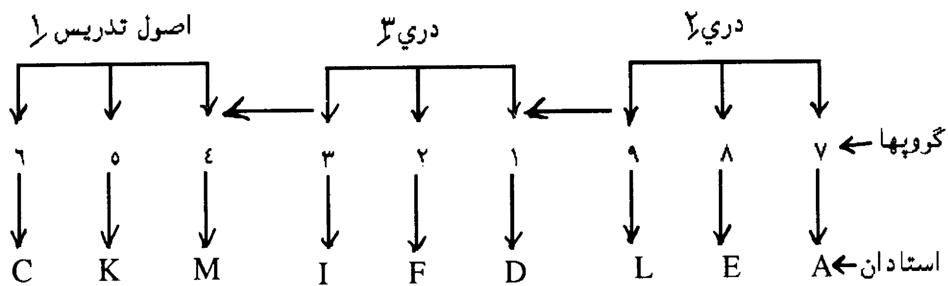
درهرگروپ ازساعت (۹:۴۵- ۵۰ : ۱۲) سه نفر درس میدهند .

۴ - از (۵۰: ۱۲ - ۳۰ : ۲) نان چاشت واداي نماز.

۵ - ازساعت (۳۰: ۲- ۴۵: ۳) یکنفرباقي مانده درهرگروپ نیز درس میدهد .

سه شنبه (۹۱ / ۲/ ۲٦) :

۱ - موضوعات فوق واستادان آن ثابت بوده تنها گروپها قرارذیل تبدیل میگردند :

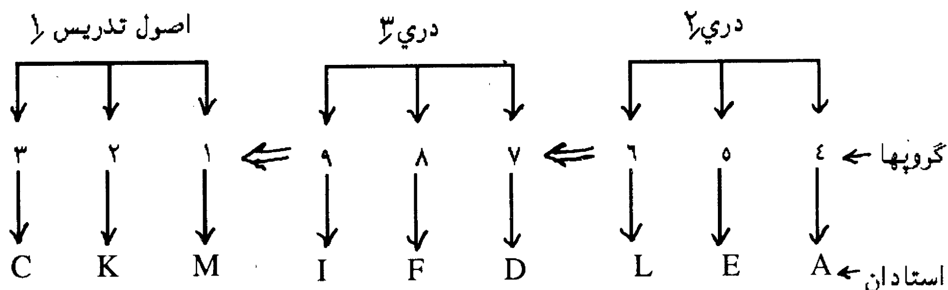

ازساعت (۸:۰۰-۱۰:۳۰) دو نفردرس میدهند .

۲ - تفریح(۱۰:۳۰ - ۱۰:٤٥) .

۳ - ازساعت (۱۰:٤٥ - ۱۲:۳٥) دونفرباقیماندهٔ هرگروپ درس میدهند .

٤ - بعدازظهرگروپها تبدیل میگرددودرهرگروپ یك یك نفرازساعت(۲:۰۰- ۳:۱٥) درس میدهد.

چهارشنبه (۹۱/ ۲/ ۲۷) :

۱- موضوعات روزگذشته را سه نفر باقیمانده تمرین و پرکتس میکند، دونفرآن ها از ساعت (۸:۰۰ - ۱۰:۳۰) درس میدهند .

۲ - تفریح (۱۰:۳۰ - ۱۰:٤٥) .

۳ - ازساعت (۱۰:٤٥ - ۱۲:۰۰) یکنفر دیگر هر گروپ درس میدهد که دراینصورت تمام اعضاي هرگروپ تدریس سه موضوع (دري ۲ دري ۳ واصول تدریس ۱) را تمرین وپرکتس کرده اند .

٤ - بعدازوقت موضوع تبدیل میشود وموضوعات (اصول تدریس ۲ و مواد ۱) را درهرگروپ از ساعت (۲:۰۰- ۳:۳۰) یکنفودرس میدهد، طوریکه (۹۰) دقیقه وقت دارد و ازجملهٔ آن (٦۰) دقیقه درس داده و (۳۰) دقیقه بالاي درس آن مناقشه صورت میگیرد.

دونفرباقیماندهٔ هرگروپ ذیلاً تمرین وپرکتس مینمایند.

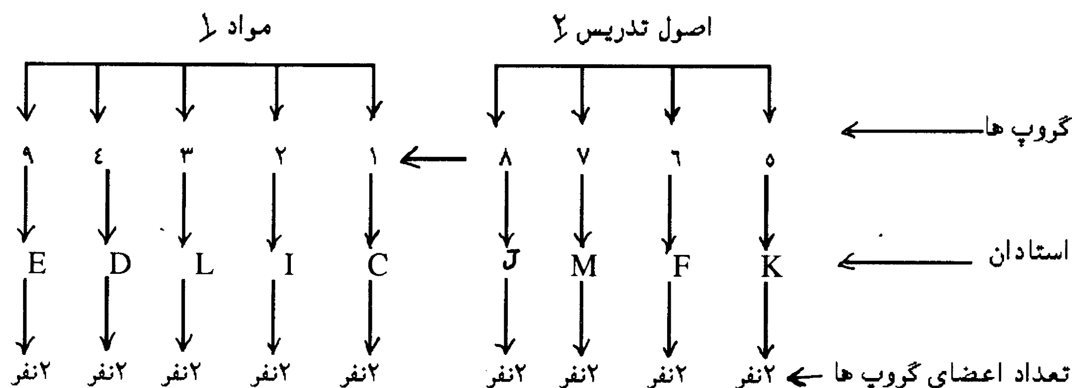
موضوعات	گروپ ها	استادان	اطاق ها	تعداد اعضاي گروپ
۱- اصول تدریس ۲	۱	K	۲۱	۲ نفر
رر رر	۲	F	۱٤	رر رر
رر رر	۳	M	۱۵	رر رر
رر رر	٤	C	٤	رر رر
۲- مواد درسي ۱	۵	I	۵	رر رر
رر رر	٦	L	٦	رر رر
رر رر	۷	D	۷	رر رر
رر رر	۸	E	۹	رر رر
۳- اصول تدریس ۲	۹	J	۸	رر رر

پنجشنبه (۹۱/۲/۲۸):

۱ - ازگروپهاي روزقبل یکنفومتباقي ازساعت (۸:۰۰- ۳۰ :۹)درس میدهد .

۲ - تفریح (۹:۳۰- ۹:٤۵) .

۳ - بعدازتفریح گروپها تبدیل گردیده ازساعت (۹:٤۵- ٤۵ :۱۲) دونفر موضوعات مربوطهٔ شانرا تمرین و پرکتس میکنند .

شنبه (۹۱/۳/۲م):

۱ - دراین روز گروپها تبدیل گردیده و درموضوعات [وظیفهٔ خانگي دري ۱ (جدول الفباٴ) ومواد درسي ۲] طورپرکتس صورت میگیرد که هرنفر (۹۰) دقیقه وقت دارد که (۶۰) دقیقه درس میدهد و (۳۰) دقیقه بالاي درس مناقشه صورت میگیرد .

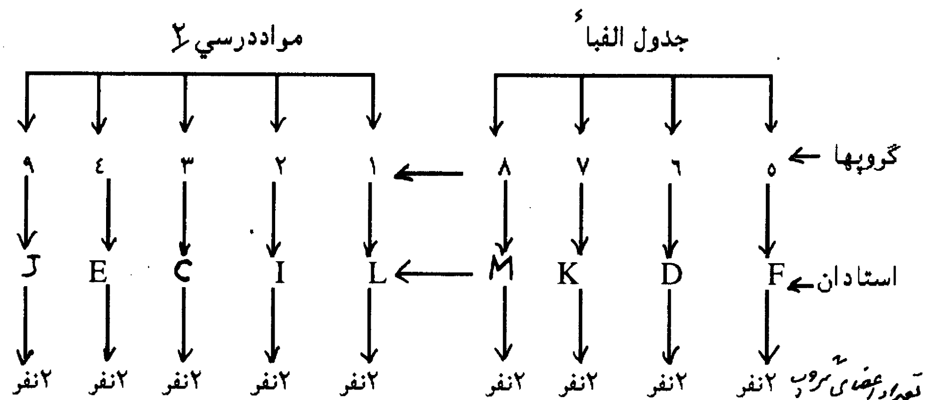
موضوعات		گروپها		استادان		اطاقها		تعداد اعضاي گروپ
۱- جدول الفباٴ :	←	۱	←	F	←	۲۱	←	۲ نفر
رر رر	←	۲	←	D	←	۱۴	←	رر رر
رر رر	←	۳	←	K	←	۱۵	←	رر رر
رر رر	←	۴	←	M	←	۴	←	رر رر
۲- مواد ۲ :	←	۵	←	L	←	۵	←	رر رر
رر رر	←	۶	←	I	←	۶	←	رر رر
رر رر	←	۷	←	C	←	۷	←	رر رر
رر رر	←	۸	←	E	←	۹	←	رر رر
جدول الفباٴ :	←	۹	←	J	←	۸	←	رر رر

هردونفر فوق الذکر ازساعت(۸:۰۰-۱۱:۰۰) درس خود را تکمیل مینمایند .

۲ - تفریح (۱۱:۰۰ - ۱۵ : ۱۱) .

۳ - (۱۵: ۱۱ - ۴۵: ۱۲) تمرین وپرکتس موضوعات مسلکي :

- درینجا گروپها تبدیل گردیده ویك یك نفر ازساعت (۱۵ :۱۱- ۴۵: ۱۲) درس خودرا درگروپها تمرین و پرکتس میکنند :

یکشنبه (۹۱/۳/۳م):

۱ - یك نفرمتباقي درگروپها ي فوق ازساعت (۸:۰۰- ۹:۳۰) درس موضوع مربوطهٔ خودرا تمرین وپرکتس مینماید .

۲ - تفریح (۹:۳۰- ۹:٤٥) .

۳ - ازساعت (۹:٤٥ - ۱۲:۱٥) ابلاغ تقسیم اوقات سمینار پرکتسي براي شاملین .

٤ - ازساعت (۱۲:۱٥-۲:۰۰) نان چاشت واداي نماز .

٥ - (۲:۰۰- ٤:۰۰) آمادگي براي سمینار پرکتسي.

دوشنبه (۹۱/۳/ ٤م):

آمادگي براي سمینار پرکتسي درشش گروپ صورت گرفته و سمینار انشاءالله روز چهارشنبه (۹۱/۳/۱۳م)در(وانه) شروع میگردد ومدت(۱٥)روز الی تاریخ.۹۱/۳/ ۲۸) دوام میکند .

تقسیم اوقات سمینار پرکتسی :

حالا تقسیم ارقات سمینارپرکتسي یك تیم رابطور نمونه از جملهٔ شش (٦) تیم مورد مطالعه قرار میدهیم :

پروگرام تعلیم وتربیه مربوط کمیتهٔ بین المللي نجات (I.R.C) واقع هنگو

ورق اول

سال ١٩٩١ م / ١٣٦٩/١٣٧٠ هـ ش

تقسیم اوقات سمینار پرکتسي شاملین کورس مربي معلم براي معلمین مدارس تنظیم هاي جهادي واقع حوزهٔ وانه .

٤شنبه ٩١/٣/١٣مارچ / حوت ٦٩/١٢/٢٢ هـش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
١	٨:٠٠ - ٨:٣٠	مقدمه	یك گرپ	a
٢	٨:٣٠ - ٩:٠٠	سکوت شکني	٣ گروپ	d.c.b
٣	٩:٠٠ - ٩:١٥	تفریح	.	.
٤	٩:١٥ - ١١:١٥	هدف	یك گروپ	a
٥	١١:١٥ - ١٢:١٥	معلم خوب	یك گروپ	f
٦		وظیفهٔ خانگی هدف		a
٧				
٨				

٥ شنبه ٩١/٣/١٤مارچ / حوت ٦٩، ١٢، ٢٣ هـش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
١	٨:٠٠ - ٨:٤٥	مشاهدهٔ وظیفهٔ خانگی هدف	٦ گروپ	تمام استادان
٢	٨:٤٥ - ١٠:٤٥	پلان درسي	یك گروپ	d
٣	١٠:٤٥ - ١١:٠٠	تفریح	.	.
٤	١١:٠٠ - ١٢:٠	پشتو/دري ١	یك گروپ	a
٥	١٢:٠٠ - ١٢:٣٠	ترتیب وتنظیم صنف	یك گروپ	b
٦	١٢:٣٠ - ١٢:٤٠	درس کوچک یک حرف الفباء برای پلانهای (١٠) الفباء	یک گروپ	a
٧		وظیفهٔ خانگی دری ١/پشتو ١ (جدول الفباء)		a
٨				

١ شنبه ٩١/٣/١٧ مارچ / حوت ٦٩/١٢/٢٦ هـش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
١	٨:٠٠ - ٨:٥٠	مشاهدهٔ پلانهای (١٠) دقیقه‌ئی الفباء	٦ گروپ	تمام استادان
٢	٨:٥٠ - ١٠:١٥	اصول تدریس ١	یك گروپ	f
٣	١٠:١٥ - ١٠:٣٠	تفریح	.	.
٤	١٠:٣٠ - ١١:١٥	دینیات ١ (رولپلی)	یك گروپ	C
٥	١١:١٥ - ١٢:٤٥	تمرین درسهای عملی (١٠) دقیقه‌ئی الفباء	٦ گروپ	تمام استادان
٦		وظیفهٔ خانگی پلانهای (١٠) دقیقه‌ئی دینیات (رولپلی)		C
٧				
٨				

٢ شنبه ٩١/٣/١٨مارچ / حوت ٦٩/١٢/٢٧ هـش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
١	٨:٠٠ - ٩:٠٠	مشاهدهٔ وظیفهٔ خانگی دری ١/پشتو ١ جدول الفباء	یك گروپ	a
٢	٩:٠٠ - ٩:١٥	تفریح	.	.
٣	٩:١٥ - ١١:١٥	امتحان ١	یك گروپ	b
٤	١١:١٥ - ١٢:٤٥	تمرین درسهای عملی (١٠) دقیقه‌ئی دینیات	٦ گروپ	تمام استادان
٥		وظیفهٔ خانگی امتحان ١		b
٦				
٧				
٨				

٣ شنبه ٩١/٣/١٩مارچ / حوت ٦٩/١٢/٢٨ هـش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
١	٨:٠٠ - ٩:٠٠	پشتو٢/دري ٢	یك گروپ	a
٢	٩:٠٠ - ٩:١٥	تفریح		.
٣	٩:١٥ - ١١:١٥	امتحان ٢	یك گروپ	c
٤	١١:١٥ - ١٢:١٥	ریاضي ١ (شمار)	یك گروپ	b
٥				
٦				
٧				
٨				

توضیحات :

١- مشاهدهٔ وظیفهٔ خانگي هدف :

گروپها = ١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٦

استاد = a b c d e f

٢- وظیفهٔ خانگي امتحان ١ (تهیهٔ امتحان چهارو نیم ماهه درمضمون تعلیم القرآن) رااستاد (b) قبل ازشروع درس روز سه شنبه (٩١/٣/١٩) جهت اصلاح کردن ازشاملین جمع نماید.

٣- درمشاهدهٔ پلانهاي (١٠) الفباء استادان باهم مشوره کرده ودرهمه گروپ ها به عین ترتیب کارشود.

پروگرام تعليم وتربيه مربوط كميتهٔ بين المللي نجات (I.R.C) واقع هنگو

ورق دوم

سال ۱۹۹۱ م / ۱۳۶۹ / ۱۳۷۰ هـ ش

تقسيم اوقات سمينارپركتسي شاملين كورس مربي معلم براي معلمين مدارس تنظيم هاي جهادي واقع حوزهٔ وانه .

۴ شنبه ۹۱/۳/۲۰مارچ / حوت - ۲۹/۱۲/۶۹

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۹:۰۰	پشتو۳ / دری۳	يك گروپ	d
۲	۹:۰۰ - ۱۱:۰۰	پلان عمومي	يك گروپ	f
۳	۱۱:۰۰ - ۱۱:۱۵	تفريح	.	.
۴	۱۱:۱۵ - ۱۲:۰۰	ریاضی ۲ (نوشتن اعداد)	يك گروپ	e
۵	۱۲:۰۰ - ۱۲:۴۵	تعلیم القرآن	يك گروپ	a
۶	وظیفهٔ خانگی پلانهای (۱۰) دقیقه‌ئی در دینیات و حساب (مسابقه)			a
۷				
۸				

۵ شنبه ۹۱/۳/۲۱مارچ/حمل - ۱/۱/۷۰ هـش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۹:۰۰	مشاهدهٔ وظیفهٔ خانگی امتحان ۱	يك گروپ	e
۲	۹:۰۰ - ۱۰:۰۰	اصول تدریس ۲	يك گروپ	c
۳	۱۰:۰۰ - ۱۰:۱۵	تفريح	.	.
۴	۱۰:۱۵ - ۱۱:۱۵	دري (۴-۶)	يك گروپ	b
۵	۱۱:۱۵ - ۱۲:۴۵	تمرین درسهای عملی (۱۰) در حساب و دینیات (مسابقه)	۶ گروپ	تمام استادان
۶	وظیفهٔ خانگی پلانهای (۲۰) دقیقه‌ئی سه حتماً در اصول باشد			b
۷				
۸				

۱ شنبه ۹۱/۳/۲۴مارچ / حمل ۴/۱/۷۰ هـش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۹:۰۰	فقه شریف (دینی)	یک گروپ	e
۲	۹:۰۰ - ۱۰:۳۰	مواددرسي	يك گروپ	c
۳	۱۰:۳۰ - ۱۰:۴۵	تفريح	.	.
۴	۱۰:۴۵ - ۱۱:۳۰	تجويدشريف (۴-۶)	یک گروپ	f
۵	۱۱:۳۰ - ۱۲:۳۰	ساينس	يك گروپ	d
۶				
۷				
۸				.

۲ شنبه ۹۱/۳/۲۵مارچ/حمل - ۵/۱/۷۰ هـش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۹:۳۰	روانشناسی ۱	يك گروپ	d
۲	۹:۳۰ - ۱۰:۱۵	مشاهده و اصلاح پلانهای (۲۰) دقیقه‌ئی	۶ گروپ	تمام استادان
۳	۱۰:۱۵ - ۱۰:۳۰	تفريح	.	.
۴	۱۰:۳۰ - ۱۱:۳۰	قرآن کریم (۴-۶)	يك گروپ	f
۵	۱۱:۳۰ - ۱۲:۳۰	حل مشکلات صنفی	يك گروپ	e
۶				
۷				
۸				

۳ شنبه ۹۱/۳/۲۶- مارچ / حمل ۶/۱/۷۰ هـش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۹:۳۰	روانشناسی ۲	يك گروپ	f
۲	۹:۳۰ - ۱۰:۳۰	ریاضی (هندسه) (۴-۶)	يك گروپ	c
۳	۱۰:۳۰ - ۱۰:۴۵	تفريح		.
۴	۱۰:۴۵ - ۱۱:۴۵	ریاضی ۳ (جمع اعداد)	يك گروپ	b
۵	۱۱:۴۵ - ۱۲:۳۰	تمرین درسهای (۲۰) دقیقه‌ئی	۶ گروپ	تمام استادان
۶				
۷				
۸				

۴ شنبه ۹۱/۳/۲۷مارچ .حمل ۷/۱/۷۰ هـش

ساعات	وقت	مضمون	صنف گروپ	استاد
۱	۸:۰۰ - ۹:۳۰	تمرین درسهای (۲۰) دقیقه‌ئی	۶گروپ	تمام استادان
۲	۹:۳۰ - ۹:۴۵	تفريح	.	.
۳	۹:۴۵ - ۱۱:۱۵	تمرین درسهای (۲۰) دقیقه‌ئی	۶ گروپ	تمام استادان
۴	۱۱:۱۵ - ۱۲:۰۰	ارزیابی سیمینار	يك گروپ	تمام استادان

۵ شنبه (۲۸/۳/۹۱): توزیع

تصدیق نامه ها (ومن الله التوفيق)

توضيح : ۱- وظيفهٔ خانگي پلانهاي (۱۰) مسابقه درمضامين دينيات وحساب صنوف (۳-۱) درساعت تعليم القرآن حسب الخواهش شاملين داده شود. ۲- وظيفهٔ خانگي پلانهاي (۲۰) درمضامين صنوف (۶-۱) حسب الخواهش آنها طوري داده شود كه ازجملهٔ چهارميتود (سوال وجواب ،مسابقه ، اجرانقش وگروپي)حتماً دوميتود را درتدريس خود استعمال نمايند، صبح روز يكشنبه (۲۴/۳/۹۱م) جهت اصلاح جمع گردد.

چون قبلاً درتریننگ دیزاین کورس وتقسیم اوقات آن از ارزیابي کورس تذکار به عمل آمد اینك به همان ارتباط بطورنمونه چند سوال ارزیابي بشکل مختصر مورد مطالعه قرار داده میشود .

سوالات ارزیابي کورس

۱ - دراین کورس کدام موضوعات ومطالب را خواندید ؟

۲ - چه چیزهادرین کورس مورد پسند شما واقع شد ؟

۳ - چه چیزها درین کورس مورد پسند شما واقع نشد ؟

٤ - به نظرشما کدام مطالب وموضوعات این کورس بسیار مؤثربود ؟

٥ - به نظرشما کدام مطالب وموضوعات این کورس مؤثرنبود ؟ و چرا ؟

٦ - موضوعات وفعالیت هاي را نام ببرید که شما درآن زیاد سهیم بودید ؟ و چطور؟

۷ - موضوعات وفعالیتهاي رانام ببرید که شما درآن کمترسهم گرفته اید ؟ و چرا ؟

۸ - موضوعا ت و فعالیتهاي را نام ببرید که زیاد تربه وظیفهٔ تان ارتباط داشت ؟ چطور ؟

۹ - موضوعات وفعالیتهاي را نام ببرید که بوظیفهٔ تان ارتباط ندارد ؟ و چرا ؟

۱۰ - میتود هاي درسي وتربیوي رانام ببرید که درآینده مي توانید به اطمنان دردروس و پروگرام تربیوي خویش آنها را استعمال نمائید ؟

۱۱ - میتود هاي تربیوي وتدریس رانام ببرید که دراستعمال آن مطمئن نیستنید ؟ و چرا ؟

۱۲ - این کورس شماراچه کمك نمود تا درس خوب تهیه نمائید وهم ازچیزهاي آموخته شده چطورمي توانید درپروگرام تربیوي تان استفاده بعمل آورید ؟

۱۳ - هرگاه شما قبلاً درکدام کورس اشتراك کوده باشید، با این کورس آنرا چطور مقایسه میکنید ؟

۱٤ - آیا کدام نوع سمینار ویا پروگرام تربیوي دیگر را هم درنظوداريد تا درمؤثریت تدریس و پروگرام تربیوي شما رابحیث مربي معلم کمك نماید ؟

۱٥ - براي بهبودي کورس نظریات و پیشنهادات خویش را بنویسید ؟

درینجا لازم است یاد آورشویم که درتقسیم اوقات کورس مربي معلم قرار شرح مندرجات مذکورموضوعات بنام تریننگ تکنیك هاي ۱، ۲، ۳.....درج گردیدو تا حال راجع به آنها معلومات داده نشده،شاید براي مطالعه کننده سوال پیدا شود که تریننگ تکنیك ها چه بوده و براي چه بکارمیروند ؟

اینك بهمین ارتباط فصل سوم را بنام تریننگ تکنیك ها آغاز میکنیم .

فصل سوم

ترينتگ تکنيك ها (تکنيکهاي تربيتي)

بکلي واضح شد که کورس تربيهٔ مربي معلم دوقسمت دارد . قسمت اول شامل تربيت معلمين مسلکي ميباشد که بتوانند شاگردان را خوب تدريس و تربيت نمايند و آنها را مرکزفعاليت قراردهند وبراي اين منظور لازم بود تا روش ها و مهارتهايي را بنام تيچنگ تکنيك (اصول تدريس) بياموزند .

امادرقسمت دوم کورس که غرض تربيت مربي معلم است ،شاملين نيز به آموزش مهارتها وروشهايي نيازمند اند که اين روشها و مهارتهارابنام ترينتگ تکنيك (اصول تربيت) يافن تربيت براي کلان سالان يادميکنند ومربيون بايد بدانند که کلان سالان ومعلمان راچگونه تدريس وتربيت کنند تا آنها بيشتر مرکز فعاليت باشند .

فرق عمده واساسي اين دوسلسله روشها دراين است که تيچنگ تکنيك علاوه ازتدريس اکثراً درارزيابي دروس اطفال مورد استفاده قرارميگيرند وترينتگ تکنيك براي جمع آوري معلومات تجزيه ،تحليل و اظهارنظر کلان سالان چون آنها تجربه دارند استعمال ميشود .

ساير فرقهائيکه بين اين دو تکنيك موجود است درآغاز فصل دوم تحت عنوان يادگيري کلان سالان واطفال توضيح شده تکرار آن ضرورنيست ولي براي روشن شدن موضوع بازهم لازم است آنعده روشهاي تيچنگ تکنيك راکه درقسمت اول کورس دردرسهاي نمونه يي ومسلکي کارشده، باروشهاي ترينتگ تکنيك که درقسمت دوم کورس تدريس ميگيردباهم ذيلاً مقايسه نماييم :

روشهائيکه درتيچنگ تکنيك وترينتگ تکنيك مشترك ميباشند عبارت اند از :

روشهاي کارگروپي ، نمايش ، سيرعلمي ، سوال و جواب ، اجراي نقش ومشورهٔ فکري .

روشهائيکه درتيچنگ تکنيك شامل اما درترينتگ تکنيك شامل نيستند عبارت اند از :

درامه ، لکچر ، مسابقه ، کارانفرادي ، عملي و تکرار.

روشهائيکه درترينتگ تکنيك شامل اند اما درتيچنگ تکنيك شامل نيستند عبارت اند از :

آيس بريکر ، لکچرت ، فش بول ، کريتکل انسدنتس ، کيس ستدي ، مايکروتيچنگ، انتريو ، پنل ، پيرترينتگ ، بازي وتقليد .

ج) معيار (Criteria) :- عبارت از همان درجه واندازهٔ است که شاگردان باید موافق به آن سلوك متوقعه را انجام دهند. (درجه یا اندازهٔ که سلوك نشان داده شده قابل قبول میباشد معیار نامیده مي شود) یا به عبارت دیگر اندازه یا درجهٔ درست وصحیح اجرا کردن فعالیت متوقعه را معیار گویند. یعني اگر سلوك شاگردان بهمان درجه انجام شد صحیح است ودرغیر آن معیار را تکمیل نه نموده به هدف نمیرسند .

اینك هر سه قسمت عمدهٔ هدف خصوصي دراین مثال توضیح میگردد :

مثال : شاگردان درآخردرس جغرافیه از جملهٔ براعظم هاي جهان «٥» براعظم را نام گرفته ودرنقشه ظرف «٢»دقیقه نشان بدهند .

(شرط: جملهٔ براعظم هاي جهان — معیار: «٥» براعظم را — طرز سلوك: نام گرفته)

(شرط/ معیار: «٢»دقیقه — طرز سلوك: نشان بدهند)

درمثال فوق براعظم هاي جهان که موضوع درس است،شرط بوده وشاگردان درساحهٔ آن فعالیت مینمایند درنقشه نشان دادن ونام گرفتن طرز سلوك میباشد و (٥) براعظم معیاربوده ، هرگاه هرکدام آنرا نام گرفت به هدف رسیده و درغیرآن به هدف نه رسیده است .

«٢» دقیقه هم شرط شده میتواند هم معیار، برگاه سرعت عمل مورد نظر معلم باشد،شرط و در غیر آن معیار است . واین به خود معلم تعلق دارد که وقت را معیار میگیرد یا شرط مثلاً،درامتحانات کانکور ویا ارزیابي هائیکه سرعت عمل فعالیتها درآن مدنظر میباشد وقت شرط است . ودردیگرحالات که صرف درنظراستاد اجراي سلوك مطلوب مهم میباشدوقت معیارپنداشته مي شود .

نوت :-درنوشتن یك هدف درسي ذکروقت آنقدر مهم نیست ودر اکثرحالات استادان آنرا درارزیابي ها درنظر نمیگیرند.وهم اگودرنوشتن هدف معیارذکر نشده باشد،درحقیقت معیار آن ١٠٠ فیصد میباشد .

غلطي هاي عمدهٔ که درنوشتن اهداف رخ میدهد عبارت اند از :

الف) یك غلطي عمدهٔ که در نوشتن اهداف واقع میشود همانا ذکرفعالیت شاگردان در آن نمیباشد بلکه درعوض معلم فعالیت خود را ذکر مینماید .

مثال اول :

«١» معلم بتواند به شاگردان سه جملهٔ ماضي راتدریس نماید.«غ »

«٢» شاگردان سه جملهٔ حال بگویند بعد آنرا به جملات ماضي تبدیل نمایند . «ص»

که درهدف اول ذکرازفعالیت معلم گردیده ولي دردوم ذکرازحاصل فعالیت و کار شاگردان به عمل آمده است.

باید گفت آنعده روشهائیکه درتیچنگ تکنیک وتریننگ تکنیک مشترك اند ، برای آموزش اطفال وکلان سالان ضروري ومؤثراست وآنعده روشهائیکه درتریننگ تکنیک اند ولي درتیچنگ تکنیک نمیباشند استعمال آن درآموزش براي کلان سالان بسیارمهم وضروري بوده وبراي اطفال ضرور نمیباشد، زیرا تطبیق آن مشکل است ، لیکن دردورهٔ ثانوي قابل تطبیق اند .

براي اینکه کورس (پروگرام تربیتي) خود را طورطرح کرده باشید که جوابگوي سبك ها و روشهاي آموزشي متنوع مربیان معلم بوده ودرعین حال به موادیکه درپروگرامهاي تربیتي ارائه میکنید مناسبت داشته باشد، باید تکنیك هاي متنوع تربیتي را بدسترس داشته باشید .

گرچه لست آتي به هیچ وجه یك لست مکمل تکنیك هاي تربیتي نبوده باآنهم تکنیکهائیکه ذیلاً مورد بحث قرارداده میشوند بیشتر اوقات توسط مربیان درتدریس بکاربرده‌میشوند. ازآنجائیکه عدهٔ ازاین تکنیکهاي تربیتي را معلمان نیز دراطاق درسي مورد استفاده قرارداده میتوانند، بنابراین بسیارمهم است تا شما این تکنیك ها رادرپروگرام تربیتي خودبصورت صحیح طرح ریزي کنید . حین انکشاف طرح تربیتي خود، بخاطر داشته باشید که موفقیت شمادرامر استفاده ازاین تکنیك ها منحصر ومنوط به توانایي شمادر وفق دادن آنها به رفع نیازمندیهاي معلمان تحت تربیت وزمینهٔ کلتوري تربیتي میباشد که هریك ازتکنیکهاي تربیتي مذکور ذیلاتشریح میگردد :

۱ - تعارف (سکوت شکني) یا آغازخوش (Ice breaker) :

هدف :- کمك به مشمولان که دربودن بایکدیگر احساس ناراحتي نکرده ودرمحیط آموزشي جدید یکه آنها را تحت تربیت میگیرید احساس راحت کنند . این تکنیك همچنان ارتباط نیك بین اعضاي گروپ را به میان مي آورد، طوریکه ازنام آن پیدا است محیط آموزشي را تاحد گرم (دلچسپ) میسازد، فضاي سردیکه مانع عمل متقابل وعکس العمل مثبت بین شاملین میگردد ازبین میرود. بعبارهٔ دیگر آیس بریکرعبارت ازروش است که شاملین یکدیگر خودراعضو گروپ دانسته باهم معرفت حاصل مینمایند . مشکلات وپرابلمهاي خویش راحل ودرجریان فعالیتها همدیگر خود راکمك نموده خوبتروبهترکارمیکنند.

آیس بریکردراول برنامهٔ تربیتي بغرض معرفي بیوگرافي شاملین، درآغاز درس بمقصد دریافت عنوان (معرفي موضوع) درس استعمال میشود.

تشریح :- یك آیس بریکر ، آغازدرفضاي خوش ویاسکوت شکني معمولاً تمام مشمولان را درانجام رول فعال دخیل میسازد. یعني شاملین مرکز فعالیت میباشند. این امر آهنگ تربیتي را باایجاد یك محیط غیررقابتي تعین میکند تا اشتراك کنندگان پروگرام تربیتي بدون ترس و هراس باهم مفاهمه کرده بتوانند .

طرزآغازآیس بریکربايد بشکل مزاح بوده و بین مربي وشاملین ارتباط ورشتهٔ دوستي وصمیمیت رابیار آورد و به موورزمان حین پروگرام تربیتي آنرا تقویت بخشد . مثال این کار[اگرموضوع آیس بریکو معرفي بیوگرافي باشد] ذیلاً ذکر میگردد :

الف) مربي شاملین رابطوراتفاقي به گروپهاي دونفري تقسیم میکند .

ب) مربي شاملین را وادارکرده که درگروپها بوقت معینه (٥ دقیقه) دربارهٔ بیوگرافي یکدیگر آنقدر بدانند که ممکن باشد .

ج) هریك ازشاملین بیوگرافي عضو گروپ خودرابسایراعضاي گروپها بیان میکند .

ازآنجائیکه تکنیك آغازخوش میتواند اکثراً حاوي فعالیتهاي عنعنه یي ومروجي باتماس نزدیك فزیکي بین مشمولان باشد لذا باید بخاطرداشت که پروگرام تربیتي به کلتور وزمینه یا ساختمان اجتماع که تربیت درآن صورت میگیرد سازگار باشد .

۲ - روش مشورهٔ فکري { Brain Storming }:

هدف :- بااستفاده ازاین روش یك سلسله معلومات وسیع ، مفکوره ها و نظریات راجع به یك موضوع ازشاملین بدست مي آید و چنین معلومات داخل طرح تربیتي میگردد که بیشتر شاملین رامرکزفعالیت میسازد.

تشریح :- تمام مفکوره ها ، نظریات وتجارب که توسط شاملین ارائه میشوند بدون هراس ازانتقاد وقضاوت ازطرف دیگران جمع آوري ولست میگردد و درمباحثات فردي و خودبخودي باشاملین طوري بکاربرده میشود که درتوضیح ومتمرکز کردن فعالیتها بالاي یك ساحه یا متن معین کمك کند . این تکنیك همچنان قدرت ابتکارویافتن راه حل پرابلمها راارتقاً میبخشد .

روش مشورهٔ فکري یا مباحثات خود بخودي بطورخاص بمنظورتعین اهداف عمومي وخصوصي، توقعات ، نورمهاودساتیر دریك پروگرام تربیتي مؤثر میباشد .

همچنان درتیم هاي اداري ، جلسات عادي ، کاروباردرورکشاپهاي تربیتي ویاگروپهاي کوچکي که تعداد شان بین (٤ - ٢٠) تن باشند جهت تلاش راه هاي حل براي مشکلات وایجاد نظریات جدید استعمال میشود .

پروسه یا طرزالعمل :

الف) مربي به گروپ یا گروپها میفهماند که هدف این تمرین آنست تادرمورد یك موضوع خاص آنقدر که میتوانند وممکن باشد نظریات جمع آوري کنند .

ب) ازشاملین دعوت بعمل مي آید تاهرقدر که میتوانند دربارهٔ موضوع تحت بررسي ابرازنظرکنند .

ازآنها همچنان خواسته میشود که نظریات وتجارب مشخص شان را فراهم آورده ودرزمینه مبتکر وصاحب تصوروتخیل باشند . (دراین مقطع زماني هیچ نظر و مفکوره ، رد وتحلیل نمیگردد ، هرآنچه ابراز میگردد قبول وتشویق میگردد) .

ج) مربي تمام نظریات شاملین را بالاي تخته و یا کاغذ کلان طورمینویسد که هرنفرآنرا دیده وخوانده بتواند .

د) بعدازآنکه نظریات ابرازشد اعضاي گروپ آنها راجمع آوري وتحلیل میکنند . دراین وقت مربي میتواند ازهرنفربپرسد تانظرات ابرازشدهٔ خودراکه هنوز به گروپ وضاحت ندارد توضیح کند .

هـ) مربي بعدازاین درگروپ بندي واولیت بودن نظریات کمك میکند . این امورازطریق اتحاد نظر ، راي گیري و مصالحه انجام شده میتواند .

و) ازطریق چنین یك پروسهٔ تثبیت اولیت ها و تعین نکات مهم مربي اعضاي گروپ را کمك میکند و مفکوره هایراکه گروپ تعقیب ویابیشتر بررسي میکند تشخیص کرده و بعدازآن نکات مهم را یادداشت نموده براي شاملین ابلاغ میدارد .

مربي باید ازاین کارخود رامطمئن سازد که نظریات ابرازشده حین مباحثات خودبخودي ومشورهٔ فکري را دربخش بعدي پروگرام تربیتي مورد استفاده قرارمیدهد . زیرا نظریات ابراز شدهٔ که مورد استفاده قرارنمیگیرند به شاملین چنین احساس میدهد که گویا درابرازنظریات وقت خود را ضایع ساخته اند .

۳ – روش لکچرکوتاه (Lecturette) :

هدف :–تهیه وتدارك معلومات خاص به شاملین وزمینه سازي براي فعالیتهاي تجربتي آنها هدف این تکنیك است . دراین روش توسط مربي معلم راجع به یك موضوع خاص براي شاملین معلومات خصوصي داده میشود ونکات مهم موضوع مورد بحث راواضح میسازد .

تشریح :– لکچرت ها عبارت ازسخنراني هاي است که نکات برجسته ومهم متن وموضوع را روشن میسازند. لکچرت هاازلکچرهاي عنعنه یي فرق دارند زیرا اکثراً متضمن عمل متقابل مشمولان بوده و بعضاً نقش یك مباحثه را بازي میکنند . بحیث مقدمه هاي مفید، به موضوع ها و راهنماها و به فعالیتهاي تجربتي لکچرهاي کوتاه اکثراً ازده دقیقه تجاوزنمیکند. این تکنیك اکثراً براي معرفي یك موضوع ، تعریف اصطلاحات وهدایات فعالیتهاي پروگرام تربیتي بکاربرده میشود .

پروسه (عملیه) :

الف – ترینریامربي معلم طرح لکچرکوتاه بامواد درسي راتهیه میکند یعني وقتیکه میخواهد یك موضوع راتشریح وتوضیح نماید قبلاً باید شارت نوت ومواد آنرا تهیه کند .

ب - مربي به شاملين معلومات كليدي وبسيارمهم را ارائه ميدارد .

ج - مربي مشمولان رابه ارائهٔ معلومات وسوالها و ادارميسازد تادرزمينه معلومات اخذ گردد .

د - مربي راه را براي بحث درمورد نكات مغلق وغيرصريح بازميكند تاشاملين راجع به نكات مهم ونامعلوم تبصره نمايند.

هـ - ترينرمعلومات ولكچرت هاي داده شده راخلاصه نموده بعداً به روش يا تكنيك ديگر مبادرت ميورزد .

٤ - روش نمايش (Demonstration) :

هدف ازروش نمايش اين است كه به شاملين فرصت ميدهد تايك فعاليت (طرزالعمل) را ازنزديك ببينند و بعدازپركتس وتمرين تحت نظرمربي آن فعاليت و طرزالعمل را اجراكرده ونمايش داده بتوانند.

تشريح :- نمايش عبارت ازنشان دادن يك چيزتوسط مربي به شاگردان يا اجرا نمودن صحيح و درست يك كارازطرف يك شخص به ديگران است يا به عبارهٔ ديگر عبارت ازتكنيك وروش است كه شاملين كورس يا سمينار يك فعاليت وطرزالعمل رامشاهده مينمايد كه مربي آنرا عملاً نمايش ميدهد وبعد شاملين آن فعاليت و طرز العمل را مشق و تمرين نموده نمايش ميدهند ، تادرزندگي ووظيفهٔ آيندهٔ شان قابليت اجرا و نمايش آن مهارت را پيدا كنند .

نمايش بخشي ازمعلومات حاصله راكه حين لكچر ، مباحثه و توضيح ارائه شده باشد زنده و بامعني ميسازد بطورمثال بحث روي يك تكنيك خاص تربيتي به مقايسهٔ نمايش روش مذكور ، آنقدر مؤثر نميباشد زيرا نمايش به مشمولان فرصت وقدرت تجربه ، مشاهده و تطبيق آنرا ميدهد وما ميتوانيم براي وضاحت وزنده ساختن يك موضوع ازنمايش چارت ، كارت ، تلويزيون ، فلم ، سلايد ، مودل ، پوستر ، تمثيل ، درام ....وغير ه استفاده نمائيم .درس هاي نمونه يي توسط مربي براي شاملين درسهاي نمايشي است كه براي تربيهٔ معلمان ميتوانيم ازآن كاربگيريم ،چون شاملين دراين روش بيشتر سهم دارند پس مركز فعاليت آنها ميباشند .

پروسه (طرزالعمل) :

١ - مربي براي شاملين هدف نمايش راتوضيح وبيان ميكند .

٢ - مربي طرزالعمل ، روش جديد يا مطلبي راكه هدف دارد نمايش ميدهد .

٣ - شاملين ازطريق پرسش سوالات داخل بحث گرديده مباحثه وتبصره مينمايند.

٤ - مشمولان نظارت كاررابامربي وهمتاي خود تمرين وپركتس نموده اجرا مينمايند ومربي دراخير نمايش هريك راكمك ورهنمائي مينمايد .

٥ - روش سوال وجواب (Question and Answer) :

هدف ازروش سوال وجواب این است که مربي درس را به قسمتهاي کوچك تقسیم نموده وازهرقسمت آن سوال مطرح مینماید وشاملین جواب میگویند.

دراین روش چند نوع سوالات ازقبیل سوالات معلوماتي (سوالات مستقیم یا انجام بسته)، متعاقب ، تحلیلي ، متباعد و عقیدوي بکارمیرود .

این روش مثل بعضي روشهاي دیگر درتیچنگ تکنیك وتریننگ تکنیك مشترك میباشد که مفصل دربخش اول توضیح شده پس به ارتباط تریننگ تکنیك تنهاطرزالعمل آنرا مورد بحث ومطالعه قرار میدهیم

پروسه (طرزالعمل) :

١ - مربي ازشاملین سوالات راطوري میپرسد که به تفکر و استدلال ضرورت داشته هدفمندانه و شعوري باشد.

٢ - مربي سوالات راطوري مطرح میکند که واضح وروشن باشد درغیرآن شاملین ازدادن جواب عاجز مي مانند .

٣ - مربي وقتیکه سوال میکند براي شاملین وقت میدهد تادرقسمت ارائهٔ جواب فکرکنند بعدجواب بدهند،اگر جواب صحیح ومکمل نبود سوالات متعاقب را میپرسد تاشاملین براي دادن جواب صحیح ومکمل رهنمائي شوند .

٤ - مربي ازشاملین سوالات رامطابق موضوع مورد بحث میپرسد بدون اینکه ازموضوع خارج شود .

٥ - مربي تسلسل موضوعات را درجریان سوال و جواب درنظرگرفته ومیکوشد اکثریت شاملین رادرآن شامل بسازد.

اگومربي بالاي شاملین وشاملین بالاي مربي سوال کنند ٥٠ ٪ مربي و ٥٠ ٪ شاملین مرکز فعالیت میباشند . اگر مربي بالاي شاملین وشاملین بالاي شاملین سوال کنند ٢٥ ٪ مربي و ٧٥ ٪ شاملین مرکز فعالیت میباشند . اگر شاملین بالاي شاملین سوال کنند ومربي صوف کنترولو باشد تقریباً صدفیصد شاملین مرکز فعالیت میباشند .

درتریننگ وتربیت براي حل پرابلم وجمع آوري نظریات راجع به یك موضوع خاص میتوانیم ازاین روش استفاده کنیم و همچنان درهرموضوع وهروقت نیز میتوانیم این روش را بکار ببریم زیراکه این تکنیك یك روش بسیارمناسب درعملیهٔ آموزش و پرورش است وبارسم ورواج وعنعنات مابرابر میباشد .

٦ - روش کارگروپي خورد (Small group work) :

کارگروپي یك بخش اساسي پروگرام تربیتي بوده زیرا براي حل مشکلات ازدسته افراد نظریات جمع آوري میکند ، بعد بالاي آن بحث صورت میگیرد و دراخیر نتیجهٔ آن ابلاغ میگردد پس کارگروپي عبارت از فعالیت یکتعداد افراد است که بصورت تشریك مساعي یادسته جمعي بالاي یك موضوع خاص و مشخص اجرا شود تا به نتیجهٔ مطلوب برسند .

گروپهاي خورد ازدونفري تاهفت نفري تشکیل میشوند تا تبادل افکار صورت گرفته وافراد جهت مباحثه وحل پرابلم باهم نزدیك شوند . هرقدرکه گروپ خوردترباشد بهمان اندازه فرصت سهمگیري فرد (درمباحثه وحل پرابلم) زیاد میگردد .

گروپ بندي میتوانند بمنظور گرد هم آوري افراد بطور اتفاقي ، معلمان عین مکتب یامکاتب یك واحد اداري (ولایت ، ولسوالي یاعلاقه داري) باشند براي حل باهمي پرابلمها دریك پروگرام تربیتي گرد هم آیند. مربي شاید ازمشمولان بخواهد تا همتاوشریك کارخود را خود تعین کننددرغیرآن مربي همتاها واعضا را طبق معیارهاي سنجیده شده تعین میکند ،مربي میتواند این تکنیك رابراي سهمگیري شاملین درداخل پروگرام و یا گروپ بندي آنها جهت انجام کارها درخارج پروگرام بکاربرد. کار هاي ممکنه شاید شامل نوشتن اهداف ، پلان درسي ، طرح نصاب تعلیمي ، تحلیل اوضاع وراپوردهي باشند .

پروسه (طرزالعمل) :

١ - یك کاربه تمام گروپ ها و یاکارهاي مختلف به گروپ هاي مختلف داده میشود .

٢ - هدف کارتعین شده ،به صراحت ذکر گردیده ووقت نهایي انجام آن مشخص میشود .

٣ - اینکه کارگروپي چطورارائه شود بصورت واضح معین میگردد یعني هدایت واضح وروشن داده میشود .

٤ - منشي را پورکاروفعالیت گروپ مربوطهٔ خویش را تهیه نموده و مربي آنرا باتمام گروپ ها مورد مباحثه قرارمیدهد وبعد نتایج اعلان میگردد .

٥ - مسئولیت مشترك به تمام افراد هرگروپ جهت ارائهٔ کارگروپي محول میشود یعني هرفرد گروپ وظیفه دارد درفعالیتهاي گروپي سهم فعال بگیرند ودرجریان کارگروپي آماده همکاري بایکدیگر باشند، ابرازنظرمعقول نموده و ازتجارب همدیگر استفاده نمایند . مباحثه بغرض افهام وتفهیم راگوش گرفته وانتقاد سالم را بپذیرند .

مرکز فعالیت دراین روش شاملین بوده و مربي حیثیت کنترولر ورهنما رادارد . این روش درپروگرام تریننگ مربي معلم بیشتر مورد استفاده قرارمیگیرد .

۷ - اجراي نقش (Role Play) :

هدف ازاين روش اين است كه به شاملين فرصت ميدهد تا ازروش آموخته شده دراوضاع واحوال جديد استفاده وبهره برداري كنند ، صحنه هاي واقعي زندگي رانمايش دهند و دورنماها وابعاد جديد (وقايع گذشته وورويدادهاي آينده) را تجربه نمايند.

تشريح :- رول ها شايد توسط مربي تعين شود ويااينكه مشمولان رول هاي خودرا خود مشخص بسازند . بدينترتيب شاملين پروگرام تربيتي ميتوانند راه هاي حل را بمسايل وپرابلمهاي تحت بحث جستجو ودريافت كنند. از آنجائيكه اين تكنيك عبارت ازبازي كردن يك رول است بنابراين بحث بالاي رول ومشخصات ارائه شده توسط مشمول متمركز گرديده و از انتقاد بالاي خود مشمولان جلوگيري بعمل مي آيد يعني موضوع مورد بحث است نه اشخاصيكه دررول كارميكنند .بازي رول درگروپها خورد وكلان طوريكه لازم باشد بعمل آمده ميتواند .

پروسه (طرزالعمل) :

۱ - تشريح بازي رول بصورت شفاهي يا تحريري كه توسط مربي يامشمولان ترتيب شده باشد .

۲ - به شاملين بازي رول ، وقت معين براي آمادگي داده ميشود .

۳ - مشمولان رول هايراكه به آنهاداده ميشود بحيث نقش دارنده دربازي اجرا ميكنند .

٤ - مربي ، روش نقش دارنده (اداكار) راطوريكه اجرا كرده يامشمولان احساس وقضاوت ميكنند مورد بحث وتحليل قرارداده و دراين امورتسهيلات فراهم ميآورد .

۵ - مشمولان درمورد تغيير وتبديل روش وطرزتلقي خود شان نظريات ابرازميدارند .

دراين روش مركز فعاليت شاملين بوده و درتريننگ مربي معلم ازآن استفاده ميشود اما بايد كوشش شود موضوع را كه بوسيلهٔ اين روش زنده ميسازند مطابق به كلتور وعنعنهٔ يي همان محيط باشد .

۸ - روش فش بول (Fish bowl) :

(دراين تكنيك روش و عمل متقابل يك گروپ خورد مثل ماهي هاي خورد دريك ظرف توسط يك گروپ كلان مشاهده ، تحليل و قضاوت ميشود.)

هدف :- تدارك فرصت به مشمولان تابتوانند ازطريق مشاهدات فعال وتحليل اوضاع به بينش دقيق وانتقادي يك وضع مشخص فايق آيند. يا بعبارت ديگو اين تكنيك شاملين را فرصت ميدهد تا يك وضع وحالت مشخص راازنزديك مشاهده كرده ارزيابي ، تحليل وتوضيح نمايند.

تشریح :- دراین تکنیك یك گروپ خورد درمرکز بینش (داخل گروپ بزرگ) قرارداده میشود تا گروپ بزرگ (خارجي) عمل متقابل گروپ خورد (داخلي) رامشاهده وتحلیل کرده بتواند .

.مشمولان شاید بازي یك رول یایك وضع واقعي مثل مباحثه یاجلسهٔ پلان گذاري را مشاهده کنند .

این تکنیك به یك گروپ مشمولان فرصت میدهد تا یك وضع مشخص را با بینش اینکه چه قسم بطور دقیق ازطرف گروپ دیگر مشمولان درزمینه عمل میشود، ازخارج ارزیابي کنند .

این تکنیك ازتکنیك بازي رول (اجراي نقش) فرق دارد بدین معني که تکنیك اجراي نقش بالاي احساس و عکس العمل شاملین اداکار تاکید میگذارد درحالیکه درتکنیك فش بول تاکید بالاي مشاهدات وفیدبیك (معلومات) گروپ خارجي درمورد معلوماتیکه توسط گروپ داخلي تهیه میگردد گذاشته میشود . یعني درروش اجراي نقش موضوع مورد بحث بوده وصحنه هاي واقعي زندگي درعمل تمثیل میگردد و دیگران آنرا مشاهده وارزیابي میکنند.امادرروش فش بول عملکرد اشخاص مورد بحث است ویك وضع مشخص ازخارج مشاهده، ارزیابي وتحلیل میشود نه موضوع .

اوضاع موردبحث شاید روش معلم وشاگرددراطاق درسي ، عمل متقابل بین اداره چیان ومعلمان ، تصمیم گیري وحل پرابلم باشند. بازهم هدف این تکنیك عبارت از تمرین مشاهدات فعالیتهاي گروپي میباشد که فرصت گرفتن ودادن معلومات رادرآن پروسه میسرمیسازد .

پروسه (طرزالعمل) :

١ - مربي مشمولان را به دوگروپ داخلي و خارجي (خورد وکلان) تقسیم میکند .

٢ - گروپ داخلي یك موضوع راکه مربي یا مشمولان درمیان میگذارند مورد بحث وعملکرد آزادانه قرارمیدهند .

٣ - درحالیکه افراد گروپ داخلي فعالانه مصروف کارمیباشند، گروپ خارجي ، گفتاررفتار اعضاي گروپ داخلي رامیشنوند ومي بینند.

٤ - مربي رول هاي مشاهداتي خاص را به اعضاي گروپ خارجي تعین میکند .

٥ - گروپ خارجي به گروپ داخلي درمورد آنچه مشاهده کرده باشند معلومات میدهند .

یعني اعضاي گروپ خارجي درختم کارگروپ داخلي راجع به فعالیت وسلوك اعضاي گروپ داخلي سخن میزنند وترینو همراي شان بحث میکند .

٦ - مربي تحلیل روش مشاهده شدهٔ گروپ داخلي (توسط گروپ خارجي) را تسهیل نموده نتایج آنرا ابلاغ میدارد.

دراین روش موکز فعالیت شاملین اند وازاین تکنیك براي مشاهده، ارزیابي وتحلیل یك وضع وحالت که مطابق به رسم ورواج محیط ما باشد استفاده مینمائیم .

۹- سیرعلمي (Field trip) :

هدف :- دادن فرصت به مشمولان تاموضوع مورد مطالعه ، مفاهیم ومعلومات راکه دراتاق درسي طرح و تحلیل شده باشد ، آنرا درخارج ازصنف زنده و بیشتر بامعني سازند یا بعبارت دیگر روش سیرعلمي ، تکنیك تحقیقاتي علمي و عملي است به ارتباط یك موضوع مشخص که قبلاً درصنف تدریس و تحلیل شده و درخارج صنف تجربتاً بطور زنده و با معني تعقیب میگردد.

تشریح :- سیرعلمي باید خوب تنظیم وپلان شده باشد تا دلچسپي شاملین رابرانگیزد. مربي باید ازجنبه هاي مالي و زماني آگاهي داشته باشد وسیرعلمي رامطابق آن عیارو سازگارسازد. بطورمثال میتودهاي درسي ،طرحها ودیزاین هاي اتاق درسي و تطبیق مواد درسي همه دریك مدرسه مشاهده شده وتسهیلات تعلیمي وتربیتي آن حین سیرعلمي دیده ومشاهده شده میتواند وبعداًموردغوروبررسي قرارداده میشود .

پروسه (طرزالعمل) :

۱ - به شاملین درمورد جاي ، وقت وهدف سیرعلمي معلومات مختصر داده میشود واهداف خاص آن طرح ریزي وتوضیح میگردد.

۲ - مربي شاملین رادربارهٔ فورمول بندي لست سوال ها ، مشاهدات وملاحظاتي که آنها میخواهند بررسي کنند کمك میکند .

۳ - سیرعلمي براه انداخته میشود وحین سیرعلمي شاملین توسط رهبران جمعیت مشایعت میشوند و یا اینکه توسط اشخاص کارآگاه محل به آنها توضیحات ارائه میگردد.

٤ - بعدازسیرعلمي ازشاملین سوالها پرسیده میشود. اهداف (معلوماتي، عاطفي وحرکي) جریان ونتیجهٔ سیرعلمي مورد بحث وابرازنظرانتقادي قرار میگیرد و به شاملین فرصت داده میشود تاازطریق سوال وجواب تبادل افکار ومفاهمه کنند .

، مرکز فعالیت دراین روش وتکنیك خود شاملین بوده وبراي تحقق بخشیدن وزنده ساختن موضوعات قبلاً تدریس شده درصورت امکان مورد استفاده قرارمیگیرد .

۱۰ - روش مصاحبه (Inter view) :

هدف ازاین روش دخالت فعال شاملین دراستحصال معلومات ازیك منبع خاص ویادرمورد یك موضوع خاص میباشد .

تشریح :- ترینربایکنفرازجملهٔ شاملین ویاازبیرون باکدام شخصیکه راجع به یك موضوع معلومات کافي داشته باشد مصاحبه مینماید شخص که درانترویو توسط مربي موظف شده،شاملین ازوي معلومات میخواهند وموصوف جواب ارائه میداردهرعضو ازشاملین میتوانند سوالات راطورطرح کنند که حاوي مسایل وپرابلم هاي مورد علاقهٔ خود شان بوده وبه گروپ ارزشمند باشند مثلاً مربي یك داکتر روانشناسي ، عالم دیني ویا مدیر تعلیم وتربیه را ملاقات نموده ، درپروگرام تربیتي دعوت مینماید. فرضاً اگر مهمان کورس داکتر روانشناسي باشد راجع به شناخت شاگردان .... وغیره معلومات ارائه میدارد واگر عالم دیني باشد دربارهٔ تعلیم وتربیهٔ اسلامي توضیحات میدهد ویامدیر تعلیم وتربیه دربارهٔ یك موضوع خاص مسلکي مانند اصول تدریس ابراز نظر مینماید وشاملین درزمینه معلوما ت جمع آوري مینمایند بعدازمرخص شدن مهمان پروگرام (مصاحبه کننده) شاملین به روش سوال وجواب مطالب راتحلیل میکنند.

پروسه (طرزالعمل) :

١ - مشمولان به گروپها تقسیم میشوند .

٢ - وقت براي تمرین ویاهنگام اجراي پروگرام تربیتي ویادرکدام وقت خارج از پروگرام تعین میشود .

٣ - شاملین طرق وستراتیژ ي هاي خود را جهت پرسش سوال ها و جمع آوري معلومات خود طرح میکنند . یعني مشمولان درگروپها جهت جمع آوري معلومات سوالات میسازند .

٤ - تمام گروپها باهم یکجا شده یك گروپ واحد را تشکیل نموده پلان میسازند که چطور سوالات راطرح کنند .

٥ - شاملین درجریان مصاحبه معلومات جمع آوري میکنند .

٦ - معلومات جمع آوري شده بهمکاري شاملین ومربي تنظیم ، تحلیل وارائه میگردد .

مرکزفعالیت دراین روش شاملین بوده و درهمچو سمینار ها یا کورس هاي مسلکي تربیت مربي معلم ازآن استفاده میشود .

١١- روش بحث هیئت خبره (Panel):

هدف ازاین روش استفاده ازاشخاص کارآگاه ومتخصصان خارج پروگرام بمنظور ارائه ونمایش مفکوره ها ومواد جدید است درارتباط به یك مسلك ،مسٔله ویاموضوع .

تشریح :- مباحثه هاي هیئت خبره اکثراً مناظرهٔ ساده وارائهٔ یك موضوع مشخص را دربرمیگیرد که بعداً توسط سوال وجواب تعقیب میشود . امکان تنوع واختلاف نظردراین شکل مباحثه وجود دارد که میتواند به اعضاي هیئت خبره ومشمولان فرصت بیشتر عمل متقابل آزادانه را میسر کند و باید چنین تنوع تمرین و آزمایش گردد . هیئت خبره میتواند تجارب آموزشي مشمولان را ارتقاً بخشیده وبه این وسیله

مثال دوم :

«۱» براي شاگردان طريق ساختن جملات استفهاميه « سواليه » درس داده شود . «غ»

«۲» شاگردان ٥ جملهٔ بيانيه را ساخته بعدآن رابه استفهاميه تبديل نمايند. «ص»

كه مانند مثال اول ،هدف اولي غلط بوده زيرا كه درآن فعاليت معلم ذكر گرديده اما هدف دوم صحيح است زيرا درآن ذكر فعاليت شاگردان گرديده است .

ب) غلطي مهم وعمدهٔ ديگر اينست كه دربيان وتعين اهداف آموزشي تنها الفاظ واصطلاحات عمليهٔ آموزش بكاربرده ميشوند درحاليكه بايد بجاي الفاظ عمليهٔ آموزش ،درآن نتيجه ويا حاصل عمليهٔ آموزش بصورت واضح وآشكارا بيان شود .

مثال اول :

«۱» شاگردان راجع به نواقص نظريهٔ الحادي وكمونيزم معلومات حاصل نمايند . «غ»

«۲» شاگردان بايد نواقص عمدهٔ فلسفهٔ كمونيزم رابيان كرده بتوانند . «ص»

كه درمثال فوق شمارهٔ «۱» ذكر انعكاس عمليهٔ آموزش بيشتر بوده نسبت به حاصل فعاليت آن ولي درشمارهٔ دوم بيان ذكر سلوك وفعاليت شاگردان خوبتر واضح گرديده است .

مثال دوم .

«۱» شاگردان دربارهٔ تفاوت هاي مثلث ها معلومات حاصل نمايند. «غ»

«۲» شاگردان سه مثلث مختلف النوع راترسيم نموده وهر كدام آن راتعريف نمايند. «ص»

كه درمثال دوم درشمارهٔ «۱» جريان عمليهٔ آموزش ذكر گرديده نه حاصل ونتيجهٔ آن .

ولي در شماره «۲» بصورت واضح نتيجه وحاصل سلوك متوقعه بيان شده است .

ج) غلطي ديگري كه درنوشتن اهداف وجود دارد اينست كه درآن مطلب به شكل يك لست نامعلوم ازشاگردان خواسته شده باشد نه به شكل يك مطلب كه داراي حدمعين باشد ،يا به عبارت ديگر محتواي مضمون درآن به شكل فهرست آمده باشد نه به شكل يك نتيجهٔ معينه حاصل شده از عمليهٔ آموزش وپرورش يا بطورخلاصه گفته مي توانيم كه معلم عوض ذكر نتايج يادگيري مضمون ،موضوع ويا محتوائيرا كه بايد تدريس شود ذكر ميكند :

مثال اول :

«۱» شاگردان مراكزولايات افغانستان را بشناسند. (غ)

«۲» شاگردان مراكز ۲۹ ولايت افغانستان را نام بگيرند . (ص)

كه درشمارهٔ (۱) به اصل موضوع درس تأكيدگرديده ولي درفقرهٔ (۲) آن،نتيجهٔ حاصله ازعمليهٔ آموزش دراحتواي يك حد ومعيارتاكيد گرديده است كه نمايش انجام يك فعاليت را به نحوي آشكارانموده نه مانند شمارهٔ (۱) كه طالب معلومات درجهت نامعلوم ومجهول ميباشند.

آنها را بحیث اعضاي فعال جمعیت‌مربوطه دربیاورند. این تکنیک مشمولان را کمك میکند تایك شبکهٔ معلوماتي خارج از پروگرام تربیتي را اساس گذاري کنند و عندالموقع بنابرضوروت درآینده نیز میتوانند از آنها استمداد جویند زیرا با ایشان شناخت ومعرفت پیداکرده اند . بطورمثال اگر سه نفر اعضاي هیئت خبره که اشخاص مسلکي اند مهمان پروگرام باشند ودربارهٔ اصول تدریس اختلاف نظرداشته باشند باهم بحث نمایند ، یکي نظر میدهد ومیگوید که اصول شاگرد بحیث مرکز فعالیت درس بهتراست . دومي میگوید که معلم بحیث مرکز فعالیت درس خوب است و سومي ابرازنظرمیکند معلم بحیث مرکزفعالیت درس وشاگردبحیث مرکز فعالیت درس ، هردومؤثر است .

شاملین درجریان مباحثات هیئت یادداشت تهیه میکنند و نکات مجهول یاعمده راکه توضیح نشده بقسم سوال طرح کرده ودرمباحثه داخل میشوند، نتایج ونظریات جمع آوري مینمایند .

پروسه (طرزالعمل) :

١ - مربي هدف را براي اعضاي هیئت پنل(Panel) قبلاً مشخص میسازد .

٢ - اعضاي هیئت خبره توسط مربي و یامشمولان پروگرام انتخاب میشوند .

٣ - هیئت خبره درجلسه تربیتي پروگرام دعوت میشود ،رهنما ها ومعلومات لازم براي شان تهیه میگردد .

٤ - هیئت خبره به ارتباط رهنماها وهدف قبلاً مشخص شده براي شاملین دریك سخن راني کوتاه معلومات ارائه میدارند .

٥ - شاملین تشویق میشوند تادرمباحثه اشتراك نموده وسوالات طرح کنند .

٦ - مربي با اشتراك فعال شاملین بحث هیئت خبره را تحلیل وارزیابي مینماید. شاملین دراین روش مرکز فعالیت بوده وهیئت خبره هستهٔ مباحثه راتشکیل میدهد ومربي میتواند بحیث تنظیم کنندهٔ برنامه فعالیت کند ودرآخر باشاملین بحث ومناقشه نماید .

این روش بیشتر درتربیت مربي معلم مورد استفاده قرار میگیرد.

فرق بین روش پینل وانتریواین است که درتکنیك انتریویك نفرازجملهٔ شاملین ویاخارج پروگرام تربیتي که راجع به یك موضوع خاص مربوط به پروگرام تربیتي یاکورس معلومات وتخصص دارد دعوت شده معلومات وتوضیحات لازم ارائه میدارد . امادرتکنیك پینل یکدسته افراد خارج ازپروگرام تربیتي که درمورد یك موضوع ، شامل کورس تخصص دارند دعوت میگردند وبه شاملین توضیحات ومعلومات میدهند .

١٢- روش چندحالت فرضي یا چندحادثه (Case Studies) :

این روش رابنام حالتهاي مشخص یا قضایا نیزیادکرده اندوعبارت ازتکنیك است که چندواقعه وبحران

اتفاقي راشرح ميكند ودرزمينه پاسخ ميطلبد وهدف از آن اينست كه براي شاملين فرصت ميدهد تادرمورد چند حالت فرضي ويا اتفاقي كه آنها درآينده باآن مواجه خواهند شد بحث نموده طرق وراه هاي حل براي هريك آن پيدانمايند .

تشريح :- بامطالعهٔ چند حالت مشخص ومفصل ، مشمولان توانايي تشخيص ، روشهاي متبادل وراه هاي حل پرابلم هاي راكه دراطاق درسي تجربه خواهند كرد كسب مي نمايند . چند حالت فرضي يا حالت هاي مشخص بايدتوسط مربي تهيه وتدارك گرديده كه بحال معلمان تحت تربيت مناسب وقابل تطبيق باشند. عناوين مانند ترتيب وتنظيم صنف براي تحليل حالتهاي مشخص موضوعات آيديال (Ideal) « خيالي » بحساب مي آيد. مربي بايد فعاليت هاي حالتهاي مشخص راطوري طرح وديزاين كند تادرخلال مدت تفكر هريك ارائه گرديده وبه اجزاي خورد منطقي جداجدا مورد بحث قرار گرفته بتوانند .

پروسه (طرزالعمل) :

١- مربي چند حالت فرضي مشخص ومناسب موضوع تحت بحث راخود نوشته ويا دريافت ميدارد .

٢- براي دريافت راه هاي حل مشمولان به گروپهاي خورد تقسيم ميشوندويادر يك گروپ به شكل مباحثهٔ سمينار كار ميكنند وبراي آنها راه هاي حل دريافت مي نمايند .

٣- تحليل راه هاي حل پرابلمها ، شامل چند حالت فرضي توسط مشمولان ارائه ميگردند. يعني هرگروپ كارخودراوقتيكه ابلاغ ميكند مربي وشاملين آنرا تحليل و بررسي مي نمايند وبه نتيجهٔ نهايي ميرسند .

٤- مربي نحوه وطرز سوال كردن راتسهيل بخشيده به راه هاي حل هاي متبادل توسل ميورزد .

براي توضيح بيشتر بطور اجمال تشريح ميگرددكه: اول مربي چند حالت فرضي رادرگروپها به شاملين ميدهد كه راه هاي حل براي آنها پيدانمايند ، گروپها حالت فرضي خاص راكه درگروپ خودشان داده شده بصورت صحيح مينويسند وراه هاي حل براي آن دريافت ميدارند .

تحليل وابلاغ نتيجه طوري صورت ميگيرد كه مربي ازهرگروپ ميخواهد كه حالت فرضي خاص گروپ مربوطهٔ خودرابخواند بعدازخود گروپ درزمينه نظر خواهي ميشودكه حالت فرضي خاص صحيح نوشته شده يانه ؟

اگرصحيح نوشته نشده بودسؤال ميشودكه چطوربايد نوشته شود (سلوك مشخصه درآن ذكرشود)، به اتفاق آراء تصحيح ميگردد .

بعدراه هاي حل راميخوانند وسوالات درمورد چنين طرح ميگردد :

كدام يك ازراه هاي حل بسيارمؤثر است ؟ كدام يك ازراه هاي حل دفعتاً مؤثر تمام ميشود ؟

كدام يك ازراه هاي حل مؤثرنيست ؟ كدام يك ازراه هاي حل مؤثركه تاحال دريافت نگرديده نزد شماموجود

است بیان دارید ؟
هریك ازسوالات مطروحهٔ فوق براي دریافت راه هاي حل متبادل درمباحثه سهولت پیدا میکند وشاملین به نتیجهٔ نهایي میرسند .

مرکز فعالیت دراین روش شاملین بوده ودرتربیت مربي معلم بغرض آماده گي داشتن براي حل همچو حوادث ورهنمایي نمودن معلمان درکورسهاي مربي معلم بیشتر مورد استفاده قرار میگیرد .

۱۳- روش یك حالت فرضي یایك حادثه (Critical Incidents) :

عبارت ازروش است که یك حادثه یابحران اتفاقي راشرح میکند ودرزمینه پاسخ آني رامیطلبد ویابعبارهٔ دیگر کرتیکل انسدنتس روش است که به شاملین فرصت میدهد تادرمورد یك حالت فرضي ، یك حادثه یایك حالت مشخص وبحران اتفاقي که آنهابه آن مواجه خواهند شد بحث نموده،طرق وراه هاي حل براي آن پیدانمایند ، نظر دهند وازاین موضع گیري خویش دفاع نمایند ویك سلسله اختیارات وامکانات رابادیگر مشمولان مورد غوروبررسي قرار بدهند .

طرزالعمل کرتیکل انسدنتس وکیس ستدي مشابه بوده وتنها فرق آنها این است که تحت عنوان یك موضوع حل نمودن ودریافتن راه هاي حل یك قضیه ویاحادثه کرتیکل انسدنتس بوده ودریافت نمودن راه هاي حل چند مشکل یاحادثه کیس ستدي میباشد وبراي کرتیکل انسدنتس پاسخ آني داده میشودوکیس ستدي که متشکل ازچند حالت فرضي مختلف یا یك حالت خاص فرضي که چندبارتکرار شودمیباشدو وقت زیاد ضرورت دارد تاراه هاي حل اساسي دریافت شود .

دراین روش نیزمرکز فعالیت شاملین بوده وبراي تریننگ مربي معلم ازآن استفاده میگردد .

۱٤- روش درس خورد (Micro Taeching) :

این تکنیك عبارت ازروش است که هریك ازمشمولان یك روش را دراطاق درسي تمرین میکنند دیگر شاملین ومربي آنرامشاهده وارزیابي مي نمایند ودراخیرنظریات اصلاحي ابرازمیدارند تا بازده ونتیجهٔ کارو واکنش (فیدبیك) رادریافت نمایند وروش ها راطبق آن تعدیل وتکنیکهاي شان رادرخلال اوقات تربیت تکمیل کنند .

تشریح :- شاملین میتوانند یك مهارت خاص مثل (معرفي درس ها ،کاربرد یك فعالیت مخصوص یاتجربهٔ قبلاً تنظیم شده) یك روش جدید مثل (کاربردسوالهاي باز، ایجادتسهیلات درمباحثه نه اینکه مباحثه را رهبري کند ، کمك به شاملین درامراحداث اهداف وترکیب نصاب تعلیمي) یا بهبودي سبك تدریس شاملین ازطریق تقلید اتاق درسي راتمرین کنند.

مزیت درس خورد دراین است که شاملین فرصت درسترسي به بازده کارو واکنش کارمند راداشته

ومیتوانند پروسهٔ تدریس رادوباره جهت دهند وباز تدریس کنند . برای بسیاری ازمعلمان تحت تربیت این باراول خواهدبودکه فرصت جهت ارزیابی ازطرف همتاها رادریافت میکنند . به این دلیل درس خورد میتواندیك تکنیك بسیار مؤثر ومفید تربیتی باشد .

پروسه (طرزالعمل) :

۱- مربی محیط تربیتی راطورتنظیم میکند که بایك اطاق درسی تقلیدی مبدل گردد (مربی شاگردان واقعی ومشخص راتعین ویااینکه مشمولان راآماده میسازد که رول انواع خاص شاگردان رابازی کنند وبه این ترتیب محل تربیتی رابه یك اطاق درسی واقعی ومحلی مشابه ونزدیك میسازد) .

۲- ازمشمولان خواسته میشود تا برای تمرین درس خورد یك خاکه و پلان درسی ارائه کنند یعنی موضوعات درسی قبلاً برای شاملین داده شده وازآنها خواسته میشود که به ارتباط موضوع برای درس خورد پلان درسی تهیه کنند .

۳ - طول وقت ارائهٔ خاکه وپلان درسی مذکور محدود ومعین میگردد .

٤ - مربی برای هریك ازمشمولان که درس میدهند روش وهدف مشاهدهٔ خود را قبلاً تعین میکند .

۵ - هرمشمول یك درس واقعی راانجام ویایك مهارت وروش را تمرین میکند درحالیکه یك چند نفراعضای باقیماندهٔ گروپ بشمول مربی طرزونحوهٔ انجام کاراورا مشاهده وارزیابی میکنند .

٦ - مربی میتواند روش های خاصی راکه باید ارزیابی شوند تشخیص نماید. این روش ها قبلاً توسط شاملین هم برای ارزیابی مطالبه شده میتوانند .

۷ - بازده کار وواکنش داده ودیده میشود وباین ترتیب هرمشمول توسط همتاها ومربی ارزیابی میگردد . ارزیابی همتاها میتواند تحریری و یاتقریری باشد .

۸ - درصورت موجودیت ومناسبت ازویدیو ، تیپ ها و کست ریکاردها بمنظور تهیهٔ فرصت برای مشمولان ومشاهدهٔ واقعی نحوهٔ انجام کارشان توسط خود شان استفاده شده میتواند . ارزیابی وفیدبیك مشخصی درزمینه قبل از فیدبیك همتا ومربی صورت میگیرد. مشمولان که فرصت دیدن و شنیدن نحوهٔ کارخودرا پیدا میکنند غالباً توانایی بیشتر وبهتر تشخیص نکات ضعیف خودرا داشته وانتقاد سالم را توسط دیگران قبول میکنند .

۹ - بعدازچنین ارزیابی مشمولان نحوهٔ ارائهٔ درس وکارخود را دوباره تنظیم نموده و کاردرس خورد را باروش اصلاح شده بمنظور انجام بهترآن مرتبهٔ دوم اجراً میکنند .

۱۰ - ارزیابی مجدد مطابق آنچه درشماره های (۷) و (۸) فوقاً تشریح شده صورت میگیرد .

۱۱ - مشمولان آنچه را که بآنها ممد واقع شده یاد گرفته وکمك شده اند بزبان خود توضیح وارائه میدارند وتوسط تمام شاملین ومربی تشویق میگردند .

دراین روش مرکز فعالیت بیشتر خود شاملین بوده وموبي ، رهنما و همکار میباشد که با استعمال این تکنیک موبي معلمان جدید را تریننگ میکند .

۱۵- تربیت همتایاروش تمرین یك موضوع براي تدریس معلم (Peer training) :

هدف :- این روش به شاملین فرصت میدهد تا دریك ساحه ورشتهٔ خاص که تخصص دارند پروسهٔ تربیتي را کمك کنند و به محتواي پروگرام تربیتي وروش هاي مطروحهٔ آموزشي بیافزایند .

تشریح :- روش تربیت همتا میتواند شاملین رادریك شبکهٔ همکاري ، تشریك مساعي واستعانت درتدریس براي آینده کمك کند. این امورول موبي وآموزگاررا از او گرفته ،صلاحیت وکنترول پروسهٔ یادگیري را واپس به شاملین یعني آموزگاران میدهد. گرچه این تکنیك قابل پاداش و مطلوب است ولي ترتیبات مقدماتي وتنظیم فعالیتهاي مربوط به آن میتواند وسیع و پیچیده بوده ومستلزم آن است تاموبي آماده باشدکه وقت زیاد خودرابه آن وقف کند .

پروسه (طرزالعمل) :

۱ - موبي کمك شاملین را دریك رشتهٔ خاص میطلبد ودرمورد ساحه هاي تخصصي آنها پرسان میکند ویاموضوعات مشخص را جهت تحقیق تهیه وارائه نموده به مشمولان میسپارد .

۲ - مشمولان که میخواهند ویا خواسته میشوند تادرامور تربیتي باموبي کمك کنند میتوانند یك طرح جلسهٔ تربیتي را اساس گذارند .

۳ - مشمولان دیگر تشویق میشوند تاسوال طرح کنند و درمباحثه مبني براینکه کدام موضوع ارائه شود سهم میگیرند .

٤ - کسانیکه درس را مشاهده وارزیابي میکنند براي بهتر شدن واصلاح درس نتیجهٔ ارزیابي خود را میگویند .

روش پیرترینینگ باروش مایکروتیچنگ فرق دارد. درروش پیرترینینگ موبي شاملین را که دریك رشته یاموضوع خاص تخصص دارند وظیفه میدهد تا درکورس موبي معلم بعدازتهیهٔ مواد وپلان درسي تدریس کنند. امادرروش مایکرو تیچنگ شاملین معلومات قبلي وتخصص ندارند و به ارتباط موضوع هم چیزي نمیدانند. براي حل مشکل شان درسهاي پرکتسي تقدیم میدارند.درروش مایکروتیچنگ دروس پرکتسي وعملي وقت کم بکاردارند ولي درروش پیر تریننگ وقت زیاد بکاراست .

درروش تربیتي همتامرکز فعالیت شاملین بوده وموبي حیثیت رهنما وکنترولر را دارد.ازاین روش درتریننگ موبي معلم استفاده به عمل مي آید. چون روش مذکور یك تکنیك خوب براي تربیهٔ معلمان است

لذا بیشتر درهمچو سمینارها وکورسها موضوعات مسلکي را شاملین میتوانندخود پلان نمایندوطبق تقسیم اوقات پروگرام آنرا تدریس کنند .

١٦ - روش بازي ، تقلید وتجارب تنظیم شده :

(Games - simulation - structured experiences)

هدف ازاین روش اینست که به شاملین فرصت میدهد تادریك تجربهٔ تنظیم شدهٔ تعلیمي وتربیتي که به یك پرابلم یا وضع واقعي زندگي مشابهت داشته باشد سهم بگیرند .

تشریح :- بازیها ،تقلید ها وتجارب تنظیم شده مستلزم پلان گذاري دقیق وزیاد بوده وازشخص دخیل دراین کارآشنایي وبلدیت بسیار زیاد بامحتواي موضوع را میطلبد. درطرح وتنظیم چنین تجارب آموزشي ، ذکرصریح اهداف آموزشي ودیزاین که بتواند نتایج درنظرداشته وآنچه راکه توقع بوده میشود برآورده سازد مهم است .

بصورت عام بازي ها و تقلید ها اضطراب وخستگي را دورمیسازند وبعضي اوقات درآخریك جلسه یا آخرروزویادرآخرساعت درسي بسیارمؤثر میباشد .

پروسه (طرزالعمل) :

١ - مربي طرزالعمل هاي راکه حاوي فعالیت میباشند تشریح میکند وجائیکه مناسب باشد پروسیجر ها (طرح العمل ها) را نمایش میدهند .

٢ - مشمولان تشویق میشوند تاآزاد طبع وخوش مزاج باشند .

٣ - بازیها ، تقلید ها وتجارب قبلاً تنظیم شده انجام واجرامیگردد .

٤ - فعالیت مورد بحث وتحلیل قرارمیگیرد تاامکان تطبیق آن بحیث یك تکنیك دراطاق درسي توسط مربي خوب واضح وروشن گردد .

دراین روش مرکزفعالیت شاملین بوده ودرتربیت وترییننگ معلمین دریك تجربهٔ تعلیمي و تربیتي که به وضع واقعي زندگي مشابهت داشته و بارسم ورواج اجتماع برابر باشد قابل استفاده میباشد .

بعضي ازتکنیکهاي راکه میتوانید دراثناي تربیت مربي معلم مفید ومؤثردریابید فوقاً ذکرشده اند . طوریکه قبلاً هم یادآوري شده این تکینکها را میتوان تنها نظرات وپیشنهادات تلقي کرد که میتوانید آنها را به وضع خاص وسبك تربیت خویش سازگار سازید . بعضاً بسیارمهم ومفید است که از سایرمربیان معلم درمورد تکنیکهاي شان پرسان والترناتیفها ومتبادل هاي دیگر جستجو شود که البته این کارذخیرهٔ مهارتهاي تربیتي شما را توسعه میبخشد، چلنج و به مبارزه طلبي اولي براي مربي معلم این است تا پروگرام تربیتي راطرح وتطبیق کند که منسجم ، جامع و بالاتر ازهمه به زمینهٔ کلتوري یك کشور ، مناسب وسازگار باشد .

طوریکه درطرح تربیتي ذکرشد، این نکته بسیارمهم است که شما بطورمستدام مؤثریت خود را بحیث مربي معلم ازطریق واکنش مشمولان وسایر مربیان ارزیابي کنید ، هیچ تکنیك براي مشمولان مفید و مؤثر واقع نخواهد شد اگر کاربرد آن ضعیف وبراي گروپ تحت تربیت شما مناسب نباشد.همیشه درزمینه رسیدگي ومراقبت کنید تا شاملین آنچه را نیاز دارند بیاموزند و بفهمند . طول وقتیکه براي پروگرام تربیتي اختصاص داده میشود همواره به تناسب ضرورت کوتاه بوده وبه این دلیل هرنوع ضیاع وقت تربیتي اکثراً ضیاع جبران ناپذیر تلقي میگردد .

مهارت هاي دیگریکه مربي معلم به آن نیازدارد عبارت اند از مهارت درمشاهده و نظارت .

این مهارت هاکه درآماده ساختن شما بحیث مربي معلم کمك خواهند کرد درفصل چهارم همین بخش مورد بحث قرارداده میشود .

فصل چهارم

نظارت ومشاهده

Supervision & Observation

تفتيش ومشاهده كلمات اند كه درتعليم وتربيه ازديرزمان تاحال سابقه ومورد استعمال دارند . تفتيش ومعاينه اكثراً شكل رسمي راداشت كه درعمليهٔ تفتيش منسوبين وكارمندان يك موسسه ويامدرسه مجازات يامكافات ميديدند ومعاينه نسبتاً سطحي صورت ميگرفت. بهرحال هدف درهردوصورت بهبود بخشيدن جريان كاروتنظيم اموربه حساب ميرفت .

اكنون كه درعرصه هاي گوناگون حيات اجتماعي تحولات عجيبي رونماشده خصوصاً درساحهٔ تعليم وتربيه كه اين پروسه خودعامل عمده وهستهٔ مهم اين تغيرات وتحولات بشمار ميرود ديگر گوني هاي خيلي عميق وبنيادي رونما گرديده وهربنياد ايجاب ميكند تابطور مداوم مورد غور وبررسي قرارگيرد كه اين دقت وتوجه دراصطلاح ماقبل آن تفتيش ومعاينه بود ولي دراصطلاح فعلي بنام نظارت ومشاهده ياد ميگردد كه اينك به سلسلهٔ مراتب به تشريح وتوضيح هركدام آن پرداخته مي شود .

نظارت (Supervision) :

يكي ازمهارت هاي موردنياز مربي معلم توانائي او درنظارت مؤثر معلمان است واين مهارت حاوي كارنزديك بامعلمان وتشخيص ساحه هاي بهبودي آنها ميباشد.كه توانائي مشاهده دقيق ومؤثر وقابليت تدارك واعطاي كمك مثمرابه معلمان بخشيده خصوصاً دروقت كه آنهامهارت هاي كسب شدهٔ نوخودرابكارميااندازند. ميتود نظارت كلنيكي (نزديك ودقيق) وتكنيك هاي مطروحه درين بخش كتاب راميتوان مطابق به نياز هاي سوپروايزران ونظارت چيان،ايجابات وموانع كلتوري يك كشورعيار ساخت. موانع زماني غالباً تعقيب دقيق هرمرحلهٔ اين مودل نظارت رامشكل خواهد ساخت .

نظارت کلنیکي (Clinical Supervision) :

نظارت کلنیکي عبارت ازآن میتودنظارت است که نظارت گرادریك ارتباط نزدیك ویاري دهنده بامعلم (تحت نظارت) دخیل میسازد. تبادل افکار (بین نظارت گرومعلم)صورت میگیرد وبه معلم ازطریق تحلیل سوابق ومعلومات جمع آوري شده حین مشاهدات به منظوربهتر سازي قابلیت اوکمك مي شود .

تکنیك هاي متنوع که به خاطر جمع آوري سوابق ومعلومات به کاربرده مي شوند درحصهٔ دیگر این بخش مورد بحث قرار میگیرند .

فرق بسیار بارزبین مودل نظارت کلنیکي وسایر مودلهاي بیشتر عنعنه ئي نظارت دراین است که درنظارت کلنیکي ، سوپروایزریا نظارت گر ومعلم هردو بالاي نکات مهم درمشاهدات بحث وموافقت مي نمایند . بطور مثال : اگرقرارباشد که عمل متقابل معلم وشاگرد نکتهٔ مهم وفوکس (تمرکز) مشاهدات باشد ونظارت گرملاحظه کند که ازجملهٔ (٤٥) نفر شاگرددریك صنف تنها (٦) نفر توسط معلم به دادن پاسخ به سوالها وادار واحضار شدند ، پس دراینصورت سوپروایزر ومعلم نکات خاص ومتقابلاً مطلوب راجهت بحث روي د ست دارند.

بناً این طرزنظارت اساس یك ارتباط تعاوني وهمکارانه راتشکیل میدهد که بوسیلهٔ آن سوپروایزر معلم راکمك میکند تاجهت بهبود کارش دردرسهاي آینده ستراتیژي هاوراه هاي راجستجو کرده وانکشاف دهد،علاوه براین مودل نظارت ازتشویش واضطراب زیادیکه معمولاً بارتباط به مشاهدهٔ کارمعلم توسط سوپرو ایزردرداخل صنف پیدا مي شود میکاهد .

هرگاه اهداف مشاهده پیش ازآنکه صورت بگیرد واضیح ذکر شوند ومیتود جمع آوري معلومات ضمناً مورد بحث قرار گیرد پس رازي باقي نمي ماند تاحین مشاهدهٔ سوپروایزر وتدریس معلم درصنف پنهان گردد. مودل نظارت کلنیکي برچندین فرضیه (Assumptions) ذیل اساس گذاري شده است :

- تدریس کاراختیاري واتفاقي نبوده بلکه ترتیب ونظم درسلیقه، سبك وطریقه ازمشخصات آن محسوب میشود .
- مهارت هاي پیداگوژیکي بکاربرده شده توسط معلم رامي توان طبقه بندي ومطالعه کرد.
- اگرمعلم ازروش خودمستشعر وآگاه باشد ، محیط آموزش وهمچنان توانائي کلي معلم درامرتدریس رامي توان تاحدي زیادي بهبود بخشید .
- تدریس مؤثر رامیتوان ازطریق مشاهدات دقیق وسیستماتیك ، تحلیل ودیالوگ (مکالمه) باسوپروایزر تقویت کرد.

مودل نظارت کلینکي متکي به اشتراك دونفر است : نظارت گریا سوپروایزرو معلم.این مودل حاوي چهارمرحله مي باشد که هرمرحلهٔ آن مطابق به نیازهاي سوپروایزر ومعلم تغیروتعدیل شده مي تواند. این مراحل که مختصراً درذیل تشریح مي شوند عبارت انداز :

۱- کنفرانس قبل ازمشاهدات (مجلس مقدماتي بين سوپروايزر ومعلم).

۲- مشاهدات دراتاق درسي (تدريس توسط معلم ومشاهدهٔ آن توسط سوپروايزر) .

۳- تحليل وستراتيژي براي جلسهٔ بعدي .

٤- کنفرانس بعداز مشاهدات .

درصورت کاربود درست وصحيح ، اين مودل نه تنها بين سوپروايزر ومعلم احساس اعتماد وهدف مشترك ايجاد ميکند بلکه مهارت هاي را به ميان ميآورد که بالنوبه به معلمان فرصت ميدهد تاصنوف خودشان وصنوف ساير معلمان همکارايشان رانظارت وکنترول کنند . اين تکته مهم وقابل ذکر است که اين مودل نظارت باآنچه معمولاً ازطرف سوپروايزران ومعلمان (نظارت) خوانده مي شود کاملاً فرق دارد . اين مودل نظارت (ازمودل ونمونهٔ نظارت مروجي) آن قدرفرق دارد که غالباً به آساني درمکاتب ومؤسسات تعليمي شما پذيرفته نخواهد شد .

گذشته ازين بعضي اجزاي اين مودل غالباً به زمينه وساختار کلتوري که شما درآن کار ميکنيد موافقت ندارد . بدين لحاظ درآغاز کارشايد به مقاومت مواجه شويد . اما اکثراً وقتيکه معلمان به دليل وموجبهٔ (Rationale) اساس اين مودل آشنائي بيشتر پيدامي کنند ونتايج حاصله ازکاربود نظارت کلنيکي رامي بينند، مقاومت شان درمقابل کاربودآن تقليل ميابد. سوپروايزر بايد بطريقهٔ عنعنه ئيکه نظارت درمکاتب صورت ميگيرد متوجه وحساس باشد ومعرفي مودل نونظارت را در مکاتب به نحو دقيق پلان گذاري کند . مودل پيشنهاد شده درين جاتنها وقتي بکاربرده شودکه سوپروايزرومعلم هردو کاربود آن رابدانند ودرزمينه موافقت کنند که معلومات جمع آوري شده حين مشاهدات ، معلم راکمك ومعاونت خواهدکردتادراتاق درسي بيشتر مؤثربوده باشد . درحالت هاي منتهيٰ اليه ، سوپروايزرشايد بخواهد که ازمودل بيشترعنعنه ئي نظارت که انتقادوفيدبيك در آن بکار برده مي شود به مودل نظارت کلنيکي چند مرحله ئي ومعلم جهت (Teacher Centered) به تدريج حرکت کند .

۱- کنفرانس قبل ازمشاهدات (Pre Observation Conference) :

اهداف :

الف - ايجاد مکالمه ، مفاهمه و ارتباط دوجانبهٔ واقعي .

ب - بحث وموافقت درمورد يك هدف مشخص دوروسايکل نظارت .

ج - مباحثه وتوافق دربارهٔ آنچه دردوران نظارت ازنظارت گرومعلم توقع برده مي شود .

مکالمه ومفاهمهٔ واقعي دوجانبه بدين معني است که هرشخص دخيل درعمل متقابل مکالمه صميمانه مي خواهد تابه شخص ديگر ومقابل اوگوش فرادهد واورا درك کند . براي اينکه دوروسايکل نظارت را مثمر

مثال دوم :

«۱» شاگردان دربارهٔ جهاز هاضمهٔ انسان کسب معلومات نمایند. (غ)

«۲» شاگردان اعضاي جهازهضمي انسان رانام گرفته وظایف آنوابیان نموده درشکل نشان بدهند (ص)

که درشمارهٔ اول صرف ذکرازمحتواي مطلب به شکل مجهول گردیده است ودرآن هیچ توجه واشارهٔ به محصلهٔ آموزش وجود ندارد. ولي درفقرهٔ (۲) بطور واضح وروشن راجع به نتایج حاصلهٔ آموزشي درطي يك سلوك با المشاهده ذکرگردیده است .

د) علطي عمدهٔ دیگري که درنوشتن يك هدف وجود دارد اینست که درآن اجراي يك سلوك به شکل مبهم وغیر قابل مشاهده ذکرگردیده باشد ومشاهدهٔ آن براي کسي دیگر، مشکل وقابل درك نباشد. سلوك هاي میهم وغیر قابل مشاهده مانند :

(یادگرفتن - فهمیدن - فکرکردن - حفظ کردن - دانستن - درك کردن وغیره) بنام سلوك هاي مخفي نیز یادمي شوند زیراکسي دیگر نمي تواند آن را مشاهده نماید. پس لازم است تادرنوشتن هدف ذکرسلوك هاي قابل مشاهده به دیگران بعمل آید .

تااینکه نتیجهٔ عملیهٔ آموزش به این شکل نشود « دردل خوب میدانم ولي زبانم نمیگردد » .

مثال اول :

«۱» شاگردان دربارهٔ فضائل جهاد فکرکنند . «غ» .

«۲» شاگردان فضائل جهادراعملاً بیان کنند و دیگران را به جهادتشویق نمایند. «ص» .

طوریکه دیده میشود درفقرهٔ (۱) سلوك بطورآشکارا ذکرنگردیده ویك سلوك مبهم ، مخفي ، گنگ و غیر قابل مشاهده بوده ، امادرفقرهٔ (۲) همان مطلب به شکل سلوك هاي باالمشاهده بیان گردیده (بیان کردن - تشویق کردن - جهادکردن) .

مثال دوم :

«۱» دیدن اهمیت شوراي انضباطي مدرسه . «غ»

«۲» درشوراي انضباطي مدرسه عملاً اشتراك نموده ونتیجهٔ حاصلهٔ آنوابیان نمایند. «ص»

که درفقرهٔ (۱) هدف آموزش به شکل سلوك سلوك گنگ ومبهم بیان شده « دیدن » ولي درفقرهٔ (۲) که (اشتراك نمودن عملي است) نتیجهٔ آموزش به شکل يك سلوك آشکاراذکرگردیده است زیرا آنها مي توانند شوراي انضباطي را درآینده بسازند پس درنوشتن هدف ذکر سلوك قابل مشاهده نهایت ضروري است .

ساخته باشیم بایداحساس راستین اعتماد متقابل بین سوپروایزرومعلم موجود باشد. این نکته بسیارمهم است که سوپروایزر ومعلم هردودرك کنندکه تنها یك دورمشاهده هرجنبهٔ تدریس معلم را بهبود نخواهد بخشید .

بنابراین سوپروایزر باید فوکس (تمرکز) مشاهدات خود رابه یك هدف خاص منحصر ساخته وتوجهٔ خود را بالاي هرجنبهٔ واحد تدریس درعین حال متمرکز نکند . هدف نظارت باید ازخلال صحبت ودیالوگ بین سوپروایزر ومعلم تعین گردد. اول سوپروایزر درزمینهٔ کمك بامعلم درتصریح همان اهداف نظارت مي باشد که بانیل به آن محیط آموزش بهبودي حاصل مي کند .

باایجاد حسن اعتماد ، شنیدن وپرسیدن سوالهاي درست و بجا ، سوپروایزر مي تواند اهداف نظارت خود را به معلم مفید نشان دهد، اگرمعلم بتواند اهداف نظارت را فورمول بندي کند ، پس فیدبیك (بازگوئي معلومات) بیشترازهمه براي معلم مفید بوده و به احتمال زیاد درسبك تدریس او بسهولت جا خواهد یافت .

میتود جمع آوري معلومات مفید نیز درهمین کنفرانس بحث وتعین مي شود . جهت بحث روي جنبه هاي خاص تدریس قابل مشاهده وتکنیك هاي جمع آوري معلومات مفید درحصهٔ بعدي این بخش (مشاهدهٔ صنف) دیده شود .

۲ - مشاهدهٔ اتاق درسي (Classroom Observation) :

سوپروایزر بانظارت گردرس معلم را مشاهده ومعلومات مورد توافق را جمع آوري مي کند . نظارت گر باید ازابزارنظر درزمینه خود داري کند. بازهم بسیارمشکل است که بالاي تمام جنبه هاي تدریس دریك زمان واحد کارشود پس اگر سوپروایزر توجهٔ خود رابه اهداف محدود ومورد توافق متمرکز ومعلوماتي راجمع آوري کند که به نظرمعلم مفید معلوم گردد درآنصورت چانس بهبودي تدریس معلم به مراتب بیشتر میگردد .

دراینجا بایدتذکرداده شودکه سوپروایزرهرگز نه باید درس معلم را به منظورتصحیح روش او اخلال کند. بعضي ازسوپروایزران مایل اند اگر حین مشاهده دریابند که معلم معلومات غلط را به شاگردان ارائه کند، تادرزمینه مداخله نموده ومعلومات صحیح را به آنها بدهند . این عمل فقط معلم را بي اعتبارساخته و هرگونه رشتهٔ اعتماد راکه درمرحلهٔ کنفرانس قبل ازمشاهدات (بین سوپروایزر ومعلم) محکم شده باشد ازهم مي پاشد . درعوض سوپروایزر باید معلومات غلط را که معلم ارائه کرده یادداشت نموده و آن را حین کنفرانس بعد ازمشاهدات به توجه معلم برساند.

۳ - تحليل وستراتيژي براي جلسهٔ بعدي (Analysis and strategy session):

اين جلسه عبارت ازيك مدت كوتاه است كه بعدازمشاهدات دايروسوپروايزر درخلال آن پيرامون صنف فكرمي كند ودرمورد مرحلهٔ بعدي كاربامعلم ، تصميم ميگيرد درصورتيكه سوپروايزر آماده بوده وجهت تنظيم معلومات جمع آوري شده وقت داشته باشد ولو مختصرهم باشد مرحلهٔ ديگري كاربسهولت پيش خواهد رفت . سوپروايزر بايد ازين فرصت كارگرفته وفكركند كه معلم چگونه مي تواند ازين معلومات استفاده اعظمي نمايد . يعني تحليل وتدارك اينكه چطور سوپروايزر بايد نتايج مشاهدات خود را بامعلم مطرح سازد ،تا نتيجهٔ مؤثر ومطلوب ازآن بدست آيد .

٤ - جلسهٔ بعدازمشاهدات (Past observation sessions):

درين جلسه سوپروايزر ومعلم هودو باهم ملاقات ميكنند ومشاهدات وتحليل معلومات جمع آوري شده را به ارتباط اهداف تعين شدهٔ قبلي بامعلم مورد بحث قرار ميدهد اگر معلومات به نحو درست جمع آوري وبه صراحت ارائه شود معلم به احتمال زياد ازمعلومات مذكور استفاده كرده ويا الوسيله تدريس ونحوهٔ انجام كارخود دراتاق درسي را مورد ارزيابي قرار خواهد داد،اين مهم است تاسعي شود كه فيدبيك (بازده كارووااكنش كارمند) مستقيماً ازآنچه معلم درمعلومات جمع آوري شده درميابد، حاصل گردد. اين كاروقتي انجام ميگردد كه احساس اعتماد ومكالمهٔ درست قبلاً ايجاد شده باشد .

سوپروايزر يا نظارت گر بايد :

الف - ازمعلم بخواهـد تامعلومات جمع آوري شده راتحليل ونتيجه را با سوپروايزر درميـان گذارد (نه اينكه معلم را به نحوي Pasive «غيرفعال وبي اراده » پهلوي خود نشانده و درمورد درس اوبرايش توضيحات بدهد) .

ب - ازمعلم سوالهاي پرسان كند تا او بتواند توجه خودرا بالاي بعضي ازجنبه هاي درسي متمركز سازد (چون براي معلم هميشه ممكن نخواهد بود تاتدريس خود را خود بصورت موفقانه ودرست ارزيابي كند لذا درموقع وفرصت لازم سوپروايزر بايد صراحت لهجه داشته باشد براي بحث مفصل وداد وگرفت فيدبيك وانتقاد به مهارتهاي همكارانه رجوع كنيد . وبطور كل بايد هرنوع مساعي به خرچ داده شود تا تحليل معلومات جمع آوري شده ازمعلم بدست آيد) .

ج - طرق بهبودي درس واين نكته راكه آيا فوكس وتمركز مشاهدات بعدي بالاي اهداف مورد توافق وموافقت قبلي جانبين ، باقي خواهد ماند يا خير ، تحت بحث بگيرد (اين بخش ملاقات بحيث جزء ، كنفرانس قبل از مشاهدات جلسهٔ ديگر حساب شده مي تواند).

د - ازمعلم مبني براینکه سایکل یادورنظارت تاچه حدمؤثر بوده و چطورمي توان دوربعدي نظارت را بهبود بخشید ، تقاضاي فیدبیك (واکنش) نماید .

مطالعهٔ طرق کارگروپي درتیم هاي دونفري که عین مراحل اساسي درآن بکاربرده شده اند و به نحو کاملاً موفقانه انجام یافته ومي یابند . اگر قرار باشد که طریقهٔ کارگروپي درتیم هاي دونفري عملي شود ، پس سفارش مي شود که یکي ازاعضاي گروپ یا تیم (Team) تحت تربیت بحیث رهبري گروپ یالیدر تیم (سوپروایزر) تعین وصحنه راعملي کند وتماس بامعلم تحت نظارت را آغاز وحفظ نماید . طریقهٔ کارگروپي (Team upproacher) درجلسهٔ تربیتي ستراتیژي (موضع گیري ؟ به منظور ایجاد تصویر مکمل مشاهدات ،معلومات وستراتیژي هاي بهبود کار ، بالاخص مفید میباشد . اگر مناسب باشد اعضاي تیم مي تواند صنف رانیز مشاهده ومعلومات جمع آوري کنند، اماباید محتاط بود تابالاي معلم فشاروارد نگردیده ومحیط آموزش صنف باحضوریك تعداد زیاد نظارت گران یا مشاهدان مختل نشود .

مشاهدات (Observations) :

طوریکه دربخش قبلي ذکر شدیکي ازاهداف کنفرانس قبلي مشاهدات این است که مشاهدات نظارتي باید بالاي روش قابل مشاهده متمرکز شود . معلم شاید درمورد آنچه دراتاق درسي مشاهده شده مي تواند ایده هاي « مفکوره ها» چندي داشته باشد تا بتواند درحصهٔ عمل تدریس خود بینش مفید کسب کند . مثالهاي روش قابل مشاهده ذیلاً لست ودرج شده اند،این لست به هیچ وجه مکمل نبوده وهونوع بحث دربارهٔ روش قابل مشاهده که بتواند به تعداد مندرجات لست مذکور بیفزاید جزوبا ارزش یك ورکشاپ تربیت داخل خدمت معلم حساب مي شود :

- نوع تقویت (rein for cement) که معلم دریادگیري بکارمیبرد .
« مثبت / منفي ، لفظي / غیر لفظیي »
- حرکت معلم دراتاق درسي .
- توانائي معلم دردوباره جهت دادن سوال درحالیکه به سوال پاسخ غلط داده شود .
- اندازهٔ گفتگو وصحبت معلم وحرف زدن شاگرد .
- انواع سوالهاي که معلم بکارمیبرد .
- معرفي صریح درس نو وتکواردرس گذشته .
- خلاصهٔ درس .
- سبك هاي آموزش شاگردان وتوانایي معلم دررسیدگي به چنین سبك هاي مختلف آموزش .

تکنیک هاي مشاهدات (Observation techniques) :

ذیلاً چندین طریقهٔ اساسي وتکنیك هاي صحیح براي جمع آوري معلومات لست گردیده اند . درجاي معین این کتاب ، فورمهاي نمونه یي مشاهدات بشکل ضمیمه گنجانیده شده اند که سوپروایزران مي توانند ازفورمهٔ معیاري درمشاهدات خود استفاده کنند .

۱- طریق انتروپولوجیکي- انسان شناسي (The Anthropological Approach):

دراین طریقه،مشاهد محصول فن انسان (Artifact) واوضاع مختلف درمدرسه واتاق درسي « صنف » معاینه وبه معلم استنباط هاي ممکنه ازآنرا موردبحث قرارمیدهد.

مثال :

مشاهدات :- شاگردان کارخانگي راکه برایشان داده شده انجام نمیدهند.

استنباط :- شاگردان نسبت داشتن کاروباردیگر درخانه وقت ندارند .

استنباط :- شاگردان نسبت داشتن مشکلات دردانستن ومفاهیم وتوضیحات ارائه شده کارخانگي را انجام داده نمیتوانند .

استنباط :- معلم درنتیجهٔ انجام کارخانگي شاگردان را پاداش وتشویق نمیکند .

استنباط :- معلم درمورد عدم انجام کارخانگي شاگردان ، پالیسي ودستور واضح ندارد.

استنباط :- کارخانگي شاگردان به مهارت هاي درسي درصنف ارتباط ندارد .

بعدازجلسه مباحثهٔ آني بین سوپروایزرومعلم ، مشاهدات مورد بحث قرارمیگیرد حین بازدید ازاتاق درسي مشاهدات چند باره،مشابه باآنچه فوقاً ذکرشد انجام مي شود ومباحثه صورت میگیرد . این یك طریقهٔ عالي تصمیم گیري درمورد اهداف مشاهدات بعدي است .

۲ - طریقهٔ تکرار سلوك (Behavior frequency Approach) :

مشاهد تعداد اوقات راکه یك سلوك مشخص درآن تکرار میگردد حساب ودریك کتگوري « دسته » قبلاً تعین شده ریکارد (ثبت» میکند . سلوك ثبت شده مي تواند سلوك معلم و شاگردان باشد . مثلاً:

- شمارسوالهاي راکه معلم ازشاگردان مي پرسد حساب نموده ومطابق به نوع سوال گروپ بندي کنید !
- نظریات مثبت ومنفي راکه معلم ارائه مي کند حساب کنید !
- نوع پاسخ هاي راکه شاگردان ارائه میدارند حساب وگروپ بندي کنید !
- تشخیص کنید که کدام شاگردان به سوالات پاسخ میدهندوتاچه حددربحث صنفي اشتراك میکنند!

- يادداشت كنيد كه معلم چقدر وقت براي جواب شاگردان منتظرمي ماند واينكه آيا اين انتظار درمورد شاگردان لايق وتنبل تفاوت دارد يا خير !

۳ - طريقهٔ نمونه گيري زماني (Time Sampling) :

يكي از بهترين طريقهٔ نمونه گيري زماني شايد ميتود نمونه گيري فلندر(Flanders) باشد، كه بنام تحليل عمل متقابل ياد مي شود، درين ميتود مشاهد به نحو نوبتي وقفه اي هر پنج ثانيه نوع عمل متقابل راكه صورت ميگيرد لست ميكند،بعدازاكمال وقت معين،مشاهد نوع اعمال متقابل راحساب وفيصدي آن را محاسبه مي كند اگر چه اين تكنيك هاي مشاهده باموفقيت بكاربرده شده اند امامشاهد بايد كودهاي (رمزها) گروپ بندي را باارتباط به هرنوع عمل متقابل بفهمد وآن را ازبرحفظ كند تا بتواند ازچارت درست استفاده نمايد .

اينك يك كاپي فورم تحليل عمل متقابل براي وقت آزمائي بطور نمونه ضميمه شد تا عندالزوم مورد استفاده قرارگيرد .

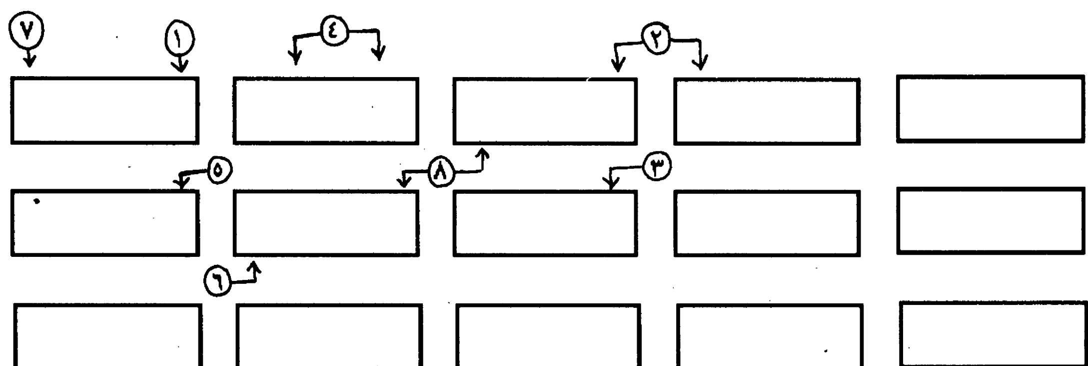
وقت آزمايي :- درهرسه دقيقه درمقابل فعاليت هاي ذيل نام اجرا كنندهٔ مربوط آن را بنويسيد !			
نوعيت فعاليت	سه دقيقهٔ اول	سه دقيقهٔ دوم	سه دقيقهٔ سوم
۱- داراي محبت ، دلچسپي و علاقهٔ خاص بوده ديگران را جواب مناسب ميدهد و به نظريات آنها احترام ميگذارد و آن را به دقت مي شنود .			
۲-ميانجيگري :- اختلافات را ازبين ميبرد و به خاطر بوجود آمدن فضاي وحدت و توحيد نظر ، تلاش مينمايد .			
۳- تسكين وترميم خرابي روابط :- فضاي منفي را ازبين مي برد ، توسط خنده و يا كدام سخن ديگرحالتي را به ميان آورد تا مباحثه شكل آرام را بخود بگيرد .			
٤- تعقيب كردن :- طوري فرمان بردار درگروپ نظريات ديگران را تعقيب نموده و يك شنوندهٔ خوب مي باشد.			
٥- حفظ حد و معيار :- حد مباحثه را بيان و نگهميدارد تا مباحثه گننده گان به موضوع متوجه شوند و به رعايت اخلاق ، فهم و درايت ازموضوع بوررسي نمايند.			
٦- نگهدارندهٔ حق شركت :- كوشش مينمايد تا امكانات چانس و سهم گيري همه را پيدا نمايد .			

٤ – میتود ثبت کلمه به کلمه (Verbatism Recording) :

این میتود متضمن مقدار قابل ملاحظهٔ نوشتن ویادداشت کردن مي باشد که توسط مشاهد صورت میگیرد ومشاهد هرکلمهٔ راکه معلم وشاگردان حین مشاهدات اظهار میدارند ثبت میکنند . اگر سوپروایزر تیزنویسي و کوتاه نویسي را نداند ، این تکنیك صرف وقت زیاد را ایجاب نموده و با ارتباط به بحث درمورد درس بسیار ارزشمند نمي باشد. این میتود را مي توان درمشاهدهٔ درس هاي لسان به نحو نوبتي به کاربرد زیرا ثبت کلمه به کلمه مورد علاقهٔ زیاد معلم وسوپروایزرمي باشد .

٥ – نقشه برداري اتاق درسي (Class room mapping) :

این میتود براي مشاهدهٔ حرکت معلم درداخل اتاق درسي مفید مي باشد. مشاهد قبل ازوقت مشاهده نقشهٔ اتاق درسي را به شمول جائیکه اومي نشیند مي کشد . دروقت مشاهده (درهرسه دقیقه ، کمتریا بیشتر) مشاهد بالاي نقشهٔ اتاق درسي ، حرکت وموقعیت معلم را درداخل اتاق درسي باکشیدن یك دایره نشان میدهد. این دایره هاي پي درپي نمره گذاري مي شوند وتیریا تیرهاي ازهردایره بطرف یك گروپ یا گروپ هاي شاگردان که توجه معلم درآن وقت معین به آن معطوف شده بود کشیده مي شوند .

این تکنیك براي معلوم کردن اینکه کدام شاگردان درمباحثهٔ صنفي سهم میگیرند نیز بکاربرده شده مي تواند . یك راه بسیارساده براي معلوم کردن سهم گیري درمباحثهٔ صنفي اینست که بالاي یك نقشهٔ سفید وخالي هرشکل (مستطیل یا مربع) شاگردي تصورشده که درمباحثهٔ صنفي سهم میگیرد. اگرخواسته باشید یك کودنمبر (رمز) مفصل رامي توان بکاربرید وباالوسیله نوع سهم گیري شان را نشان دهید بطورمثال :

۱ – شاگرد به آواز بلند قرائت مي کند .

۲ – شاگرد سوال مي کند .

۳ – شاگرد به سوال معلم جواب میدهد .

٤ - شاگردطوري داوطلبانه به سوال جواب ميدهد .

٥ - شاگرد به ارتباط درس ابرازنظر ميكند .

٦ - شاگرد جواب سوالي راكه ازاو پرسيده مي شود نميداند .

٢	١		٣،٣	١
	٥، ٥، ٢، ١	٤	٢	
	٦		٣	٦

٦ - طريقهٔ مصاحبه (Interview Approach) :

اين طريقه متضمن جمع آوري فيدبيك (بازده كاروواكنش كارمند) ميباشد كه بارتباط به كارمعلم بالقوه ارزشمند بوده وتوسط آن مشاهد باتمام اشخاصيكه ازنگاه مسلك معلم را مي شناسند يا بااو سروكار دارند مصاحبه مي كند . سوپروايزر مشاهد مي تواند مستقيماً ازشاگردان ، ساير معلمان ، مدير يا معلم درموردرسها ، عمل متقابل (كاروتاثير باهمي) ،مهارت هاي درسي وغيره پرسان كند .

٧ - جمع آوري معلومات (Data Collection) :

اگرسوپروايز به ويديو،تيپ ريكاردرياتيپ ريكاردرمعمولي دسترسي داشته باشداوميتواند با استفاده از ويديو تيپ (Video tape) يااديو تيپ (Audio tape) (وسايل بصري وسمعي) دراتاق درسي معلومات مؤثق جمع آوري كند. مفاد اين تكنيك جمع آوري معلومات درين است كه معلم را فرصت ميدهد تانحوهٔ اجراي كارخود را خود بصورت آفاقي ببيند. امابايد خاطرنشان وتأكيد شود كه سوپروايزر نبايد خودرا به اين تكنالوژي وابسته ومقيدسازد. درمورد جمع آوري معلومات موثوق وارزشمند به منظور مباحثه وبهبود كارطرق زياد وجود دارد، اين مربوط به سوپروايزر است تاطريقهٔ مناسب را جهت جمع آوري معلومات مطلوب انتخاب كند .

درمورد انتخاب تكنيك مشاهده ،سوپروايزريامشاهدومعلم بايد سوالهاي آتي را به خاطر داشته باشند:

١ - آيا معلومات جمع آوري شده، معلم را بامعلومات مفيد ومد مجهز مي سازد ؟

٢ - آيا نوع تكنيك ومعلومات جمع آوري شده هردوبه اهداف مشاهده كه حين كنفرانس قبل از مشاهده مورد بحث قرارگرفته اند،مطابقت دارند ؟

٣ - آيا اين سيستم رامشاهد به نحوي آسان وروان بكار برده مي تواند ؟

هدف نهائي هرپروگرام نظارتي باید این باشد که معلم را براي نظارت خودي آما ده بسازد. براي انجام این کارمعلمان باید تاجایي که ممکن باشد بامعلومات واقعي ، خاص وعاري ازارزیابي مجهز باشند تابتوانند درموقف قوارد اشته باشند که درارتباط به اهداف قبلاً تعین شده کارخودرا،خود ار زیابي کند .
معلمان بعداً درموقف خواهند بود تا چگونگي تغییرات متحمل را تشخیص کنند ، تمام این کار باید به کمك سوپروایزر ، نه اینکه توسط سوپروایزر انجام گردد .

سوالاتیکه معلم باید به ارتباط ارزیابي تدریس خویش ازخود بپرسد :

۱ - آیاهدف درس من واضح وروشن است یا نه ؟

۲ - آیامن درس خود را خوب پلان نموده ام یا خیر ؟

۳ - آیا من مواد درسي دارم وآنرا قبل ازشروع درس انتخاب وتهیه نموده ام یا نه ؟

٤ - آیامن درپلان درسي خود براي شاگردان درفعالیت هاي درسي سهم داده ام یاخیر ؟

٥ - آیامن درپلان درسي خویش اصول هاي متنوع ومناسب را درنظرگرفته ام و آن اصولها مؤثر ودلچسپ میباشند ؟

٦ - آیا هدایات من واضح وروشن است وشاگردان میدانند که چه باید بکنند یا خیر ؟

۷ - آیا من درفضاي خوسندي وصمیمیت به حفظ اهمیت تدریس خود توجه داشته ام یانه ؟

۸ - آیا من درس گذشته را ارزیابي مینمایم یا خیر ؟

۹ - آیا من بعدازانجام دادن کارهاي خوب عملي ، شاگردان خود را تشویق مینمایم یا نه ؟

۱۰ - آیا من دروقت تماس گرفتن با شاگردان خودنام آنها را میگیرم یا خیر ؟

۱۱ - آیا سخنان وارتباط من با تمام شاگردان است یا نه ؟ وصداي من را آنها مي شنوند یا خیر ؟

۱۲ - آیا لباس من پاك و مطابق عنعنات مردم ومحیط است یا نه ؟

خلاصه درین فصل توضیح شد که سوپرویژن (نظارت) وآبزرویشن (مشاهده) ازمهارت هاي موردنیازمربي معلم بوده که باید آن رابداند، وهم دربارهٔ مراحل نظارت ومشاهده تماس گرفته شد که عبارت اند از :

۱ - کنفرانس قبل از مشاهدات (جلسهٔ مقدماتي قبل ازدرس بین سوپروایزر ومعلم) .

۲ - مشاهدات دراتاق درسي (ارائهٔ درس توسط معلم ومشاهدهٔ آن توسط سوپروایزر) .

۳ - تحلیل وستراتیژي براي جلسهٔ بعدي (تحلیل وتدارك اینکه چطور سوپروایزر باید مشاهدات خودرا همراي معلم طرح نماید) .

٤ - کنفرانس بعدازمشاهدات (اعلان نتیجهٔ مشاهده به معلم وبحث دربارهٔ آن) .

همچنان درس تحت مشاهدهٔ مربي معلم دراثناي سوپرویژن داراي مراحل ذیل است که باید مربي یا سوپروایزر به دقت متوجه آن باشد :

۱ - انتخاب تکنیك (روش) وتعین هدف مشاهده درکنفرانس قبل از مشاهدات توسط سوپروایزر براي معلم .

۲ - تدریس وارائهٔ درس توسط معلم ومشاهدهٔ آن توسط سوپروایزر .

۳ - اعلان وابلاغ نتیجهٔ مشاهدات درکنفرانس بعدازمشاهده ازطرف سوپروایزر براي معلم .

٤ - تجدید نظروتغییر درطرزتدریس باتصمیم خود معلم وهمکاري سوپروایزر.

٥ - تدریس دوباره توسط خود معلم .

بادرنظرداشت مراحل سوپرویژن مثال از سوپرویژن عملی :

طورمثال بادرنظرداشت مراحل سوپرویژن ودرس تحت مشاهدهٔ سوپروایزر، سوپرویژن عملي را ازمشاهدهٔ درس یك نفرمعلم مورد مطالعه قرارمیدهیم !

۱ - کنفرانس قبل از مشاهدات (مجلس مقدماتي):- مربي معلم دراین مرحله بامعلم بیرون ازصنف ملاقات کوتاه دارد ودراین مجلس تعارف صورت گرفته روش تدریس رابراي معلم انتخاب نموده و هدف مشاهدهٔ خود را برایش تعین میکند وذیلاً داخل صحبت میگردند :

مربي معلم یا سوپروایزر :- السلام علیکم و رحمت الله وبرکاته.

معلم :- وعلیکم والسلام ورحمته الله وبرکاته .

سوپروایزر:- معلم صاحب چه حال دارید؟ ، شاگردان چطوراست ، استادان چه حال دارند ؟ ، آمرصاحب مدرسه و دیگر منسوبین محترم چطور هستند ؟.

معلم :- «برادرمحترم ! همه شکرالحمد الله خوب هستیم ! خیرو خیریت است» !شما چه حال دارید ؟ دیگربرادران چه حال دارند !

سوپروایزر :- « خوب بودند وسلام مي گفتند .»

معلم :- « خوب شد که آمدید ، ازدیدن تان خوش شدم » .

سوپروایزر :- «معلم صاحب خوش دارم زود زود شماوشاگردان تان را ببینم ، بسیار علاقه دارم و لي دراین روزها بعضي مصروفیت ها دردفتر بود ،میبخشید که دیرتوآمدم !» .

معلم :- «خیر باشد من هم خوش دارم ازآمدن و همکاري تان استفاده کنم ! باورکنید یك اندازه پریشان شده بودم » .

سوپروایزر: - لطف تان است ! « حال اگراجازهٔ شما باشد راجع به کاروهمکاري خویش صحبت کنیم » .

معلم : - چرا نه بفرمائید !

سوپروایزر:- «معلم صاحب بعدازتفریح درس دارید؟درکدام صنف؟وچه موضوع رادرس میدهید؟ »

معلم :- بلي ! « درصنف چهارم الف ، درمضمون دري ، موضوع درس ما (صبو) است » .

سوپروایزر:- «بسیارخوب ، پلان درسي دارید !» .

معلم : - « بلي ، دارم » .

سوپروایزر :- « اجازه میدهید پلان درسي تان را ببینم که شما ازکدام روش ها دردرس خود استفاده مي کنید ».

معلم : « بلي بفرمائید » .

سوپروایزر :- (طوري که دیده شد درپلان تان براي تدریس موضوع روشهاي سوال و جواب ، قرائت وکارعملي راذکرکرده اید . امامن آرزودارم دردرس تان تنها طرزاستفاده از روش سوال وجواب را مشاهده کنم وهدف مشاهدهٔ من اینست که درین روش به هرشاگردسهم مساوي میدهید یا نه ؟).

معلم :- «بسیارخوب ».

سوپروایزر : - « معلم صاحب عفوه مي خواهم چون روش سوال وجواب را براي مشاهدهٔ تدریس شما انتخاب کرده ام ، هدف مشاهدهٔ من اینست که ازهمه شاگردان به تعدادمساوي سوالات میپرسید یانه؟»

معلم :- « بسیارخوب بیابرویم صنف که وقت پوره است.» .

سوپروایزر:- « یا الله بفرمائید » .

۲- مشاهدات دراتاق درسي(تدریس وارائهٔ درس توسط معلم ومشاهدهٔ آن توسط سوپروایزر):

درین مرحله سوپروایزر بامعلم داخل صنف شده بعد از سلام واحوال پرسي مختصر با شاگردان دریك جاي مناسب که همه شاگردان رانظارت کرده بتواند مي نشیند ونقشهٔ صنف رابراي خود طوري طرح مي کند که بتواند درجریان مشاهده راجع به هدف تعین شده ، روش انتخابي ، مشکلات درتطبیق میتود وراه هاي حل آن، نکات مثبت درس وبعضي موارد ضروري دیگري که یاد آوري آن با معلم لازم است یاد داشت نموده معلومات جمع آوري کند . پس معلم درس میدهد وسوپروایزرمشاهده کرده یادداشت ها راجمع آوري مي کند تا درجلسهٔ بعدازمشاهده بامعلم راجع به آن مفاهمه ومصاحبه نماید . درختم مشاهده سوپروایزر خود را آماده مي سازد که چگونه ستراتیژي وموضع گیري نماید تا یادداشت هاي جمع آوري شده را بامعلم براي تحلیل ومفاهمه مورد بحث قرار دهد .

طرزدرست نوشتن یک هدف :

براي اینکه یک هدف ، خوب واضح ، صحیح وکامل نوشته شود رعایت نکات ذیل بسیارمهم است

۱- هدف باید توسط معلم ازطرف شاگردان نوشته شود .

۲- درهدف باید به عوض سلوک مخفي وگنگ ذکر سلوک قابل مشاهده درنظر گرفته شود که ذکرچند سلوک قابل مشاهده عبارت اند از :

سلوک درمضمون ریاضي	سلوک درمضمون ساینسي	سلوک درمضمون لسان
جمع کردن	ترتیب کردن	سخن زدن
نصف کردن	کاشتن	گفتن
حل کردن	تجربه کردن	خواندن
امتحان کردن	نصب کردن	مذاکره کردن
شمردن	تقلیل کردن	نوشتن
تقسیم کردن	نشان دادن	اصلاح کردن
ثابت کردن	تطبیق کردن.	هجا کردن
اندازه کردن	درجه بندي کردن	معني کردن
ترسیم کردن	عیارکردن	ترجمه کردن
نام‌نهادن	هدایت دادن	بیان کردن
برآورد کردن	جمع کردن	اشاره کردن
جدول بندي کردن	وصل کردن	تلفظ کردن
.	تعویض کردن	مخفف کردن
	بدست جورکردن	حاشیه گذاري کردن
.	درجه معلوم کردن	خوش نویسي کردن
.	.	
.	.	

۳ - درنوشتن هدف باید اجراي سلوک ازطرف جز به طرف کُل باشد.

٤ - درهدف باید قسمت هاي عمدهٔ آن (شرط- طرز سلوک ومعیار) موجود باشد.

۵- وقت ارزیابيِ هدف باید مساوي درپلان درسي درنظرگرفته شود .

۳ - کنفرانس بعد از مشاهدات درس :

درین مرحله براي ابلاغ نتیجهٔ مشاهدهٔ درس ، نظارت کننده با معلم بیرون ازصنف بطوري ذیل داخل صحبت میگردد :

سوپروایزر :- « معلم صاحب بسیارخوب درس دادید ، واقعاً خوب درس بود ! » .

معلم :- « ازتوجه ولطف تان است که با ماهمکاري میکنید !»

سوپروایزر : - « معلم صاحب شماکه به حیث همکار ماراقبول دارید بسیارخوش هستم ، شما نیز باماهمکار مهربان مي باشید ، اجازه مي دهید که راجع به مشاهدهٔ درس امروز صحبت کنیم !» .

معلم : - «بلي ، بسیارخوش دارم چیزهاي مفید درمورد کارواصلاح تدریس خود از شما بشنوم وبیاموزم » .

سوپروایزر :- « معلم صاحب شما بسیارخوب درس دادید ، درتدریس شما نکات مثبت زیاد بود ، شماعنوان درس را ازشاگردان پیدا کردید ، لغات جدید را پیش از قرائت به روش نمایش درکارتها توسط شاگردان معني وحل کردید، به شاگردان موقع دادید که لغات مشکل را علاوه از لغات نو بعد ازمطالعهٔ خاموشانه بگویند وباز باهمکاري خود شاگردان حل ودرجملات مناسب استعمال نمودند، مواد درسي را استعمال نمودید... ولي بگوئید که براي خود تان درتدریس چه دلچسپ واقع شد !»

معلم :- « بلي براي من درتدریس علاقمندي وفعال بودن شاگردان بسیاردلچسپ واقع شد .»

سوپروایزر :- «چي مي شود اگر علت علاقمندي وفعال بودن شاگردان راتوضیح کنید !»

معلم :- « مواد ساده و محیطي که شاگردان باآن آشنائي قبلي داشتند استعمال شد» .

سوپروایزر : - «لطفاً بگوئید این مواد چه بود و چه دلچسپي بارآورد ؟»

معلم :- «مواد درسي کتاب ، تخته و کارت ها بود که ذوق وتوجهٔ شاگردان رانمایش کارت و استعمال تخته بخود جلب نمود » .

سوپروایزر:- «واقعاً همین طوربود که گفتید ، چه خوب است اگر بگوئید که هدف شما ازتدریس این موضوع چه بود ؟ »

معلم :- «هدف من ازتدریس موضوع این بود که شاگردان درآخودرس بتوانند شش لغات جدید درس را بصورت صحیح تلفظ ومعني نموده و درجملات مناسب استعمال نمایند ! »

سوپروایزر : - « آیا شما به همین هدف درس تان رسیدید ؟»

معلم :- « بلي ! »

سوپروایزر :- « چطور فهمیدید که به هدف رسیده اید ؟ »

معلم :- «درجویان درس بعدازختم هرفعالیت ارزیابي کردم بعد از ارزیابي معلوم شدکه به هدف رسیدم » .

سوپروایزر :- آیا به همه اهداف درس خود رسیدید ؟»

معلم :- « بلي - به این اهداف رسیدم که شاگردان لغات را درختم درس صحیح تلفظ ومعني نموده درجملات استعمال نمایند. »

سوپروایزر:- « چه قسم وبه کدام روش ارزیابي کردید که به هدف رسیدید ؟»

معلم :- « به روش سوال وجواب ارزیابي کردم !»

سوپروایزر:- « آیا ازهمه شاگردان درجریان درس سوال کردید؟»

معلم :- « ازیك تعداد شاگردان سوال کردم ولي ازهمه شاگردان سوال نکردم ».

سوپروایزر :- « آیا امکان دارد به هدف رسیده باشید ؟درصورتیکه ازهمه شاگردان سوال نکردید!»

معلم :- فکرمي کنم ، نه .

سوپروایزر :-«پس چه باید مي کردید تامطمئن مي شدید که به هدف رسیده اید ؟ »

معلم :- «میبخشید ! من باید نظربه هدف مشاهدهٔ کهدرروش سوال وجواب برایم تعین کرده بودید ازهمه شاگردان به تعداد مساوي سوال میکردم » .

سوپروایزر:- بسیارخوب ! ازآن عده شاگردانیکه سوال کرده اید بخاطردارید که ، تعداد سوالات شان مساوي بوده ؟

معلم :- « نمیدانم ، اما فکرمیکنم که ازیك تعداد بسیارزیاد سوالات را پرسیده باشم وازیك عدهٔ شاگردان کم وازچند نفرکمتر . »

سوپروایزر :- « بسیارخوب ! پس باید چه میکردید که این مشکل حل مي شد؟»

معلم :- « برادرعزیز! مثلیکه شماهدف مشاهده راقبل ازدرس تعین نموده وبرایم گفتید که به تعداد مساوي سوالات را ازهرشاگرد بپرسید!»

به همین اساس باید من ازشاگردانیکه تعداد زیاد سوالات را پرسیده ام کمترسوال میکردم وسوالات اضافي را ازشاگرداني مي پرسیدم که هیچ سوال ازآنها نه کردم وهم لازم بود که ازهرشاگرد به تعداد مساوي سوال میکردم .»

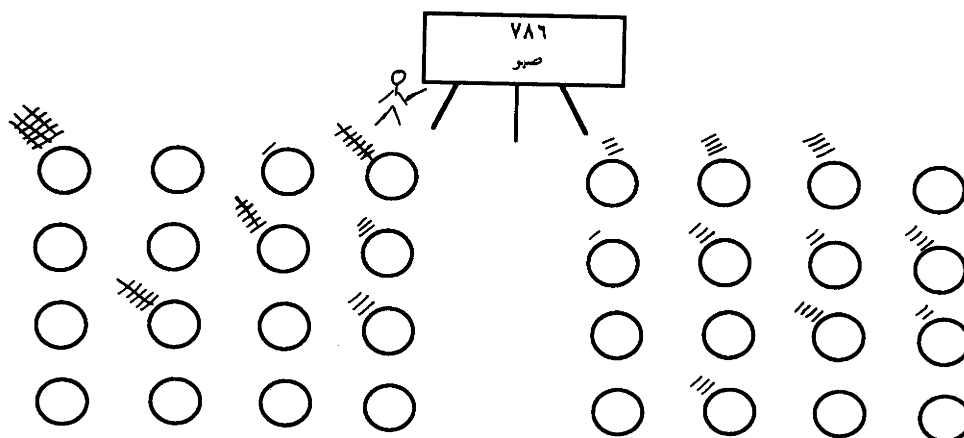
سوپروایزر:- « آیا به خاطردارید که ازکدام قسمت صنف وازچه تعداد شاگردان چند سوال کرده اید ؟»

معلم :- « فکرکرده میگوید که : نه. »

سوپروایزر :- معلم صاحب من درجریان مشاهده ازدرس شما نقشهٔ صنف رارسم کرده ام حتي تعداد سوالات راکه ازهرشاگردنموده اید یادداشت گرفته ، مي خواهید آن را ببینید ؟

معلم :- « بلي به کمال میل مي خواهم آن را ببینم .» .

سوپروایزر :- « این است نقشهٔ صنف » .

سوپروایزر

تعداد مجموعي سوالات از (١٧) نفر شاگرد = (٦٤) سوال .تعداد شاگردانیکه هیچ سوال نشده = (١٥) نفر. اگر ٦٤ سوال تقسیم ٣٢نفرشاگرد شود از هرنفر بطور مساویانه دو سوال پرسیده مي شد .

٤ – تجدیدنظروتغییر درطرزتدریس باتصمیم خود معلم وهمکاري سوپروایزر:

معلم :– ازدیدن نقشهٔ صنف خوش شدم واظهارقناعت ورضایت میکنم .

سوپروایزر:– جناب معلم صاحب ازخلال صحبت وتحلیل نقشهٔ صنف درمورد درس نتیجه چه شد، اگر مهرباني کنید ! نظروتصمیم خود را بگوئید !

معلم :– ازرهنمائي وهمکاري تان تشکرمیکنم ، درجریان مصاحبه و تحلیل نقشه به این نتیجه رسیدم که باید ازهرشاگرد درهرنقطهٔ صنف بطورمتبادل مطابق روش سوال وجواب تعداد سوالات مساوي را بپرسم .

سوپروایزر:– بسیارخوب، فرداآماده هستید که دوباره تدریس نمائید ومن درس شمارا مشاهده کنم ؟

معلم :– انشاالله اگر حیات باقي بود آماده هستم .

سوپروایزر :– موفقیت مزیدي تان راازبارگاه خداوند متعال آرزومندم !

خداحافظ والسلام .

معلم :– خدانگهدار به امید دیدار دوباره .

٥ – تدریس دوباره توسط معلم :

درین مرحله معلم دوباره بادرنظرداشت هدف مشاهدهٔ درس قبلي تدریس مینماید و سوپروایزر درس آنرا مانند گذشته مشاهده نموده تامشکل معلم درحصهٔ طرح نمودن مساوي سوالات ازهمه شاگردان رفع

گردد . واین عملیه مطابق مراحل فوق تاوقتي ادامه میابد که سوپروایزرومعلم هردوازبرآورده شدن هدف مشاهده مطمئن گردند وبعد هدف دیگري رابراي مشاهده ازدروس انتخاب وبامعلم درمورد آن همکاري میکنند .

براي اینکه موضوع سوپرویژن ومشاهدهٔ تدریس معلم بیشترازین واضح شده باشد بعضي نکات مهم را فهرست واربراي مجلس بعد ازارزیابي ومشاهدهٔ درس بامعلم به غرض اصلاح وبهبودي تدریس او ذیلاً مورد غورومطالعه قرارمیدهیم :

الف : ارزیابي هدف درس :- دراثناي مشاهده براي ارزیابي هدف درس سوپروایزر باید سوالات ذیل را به ترتیب بامعلم مطرح سازد :

۱ - هدف درس شما چه بود ؟

۲ - آیا شما درتدریس تان به هدف رسیدید ؟

۳ - چطورفهمیدید ومطمئن شدید که به هدف رسیده اید ؟

٤ - آیا به تمام اهداف تان رسیدید یا نه ؟

٥ - چرابه همه اهداف تان نرسیدید ؟

٦ - آیا هدف شمادرست نبود ویاکدام علت دیگر موجود بود ؟

۷ - چه باید میکردید که به هدف میرسیدید ؟

۸ - براي روزدیگر چه میکنید که خوبتربهدف برسید ؟

ب - ارزیابي میتود ها :- سوپروایزرباید دروقت مشاهده غرض ارزیابي روش هاي تدریس سوالات ذیل را علي الترتیب ازمعلم بپرسد :

۱ - شمادرتدریس تان کدام اصول وروشها را به کاربردید ؟

۲ - کدام روش مؤثر بود وچرا ؟

۳ - کدام روش مؤثر نبود وچرا ؟

٤ - دیگر چه باید میکردید که تدریس شماهنوز هم مؤثرتومي شد ؟

٥ - به نظرخود تان کدام کاروفعالیت درصنف مؤثر ودلچسپ بود ؟

٦ - آیا امکان داشت که درین درس ازکدام روش یا اصول دیگر هم کارگرفته مي شد ؟

ج - ارزیابي مشکلات :- درقسمت ارزیابي مشکلات درس باید سوپروایزر بامعلم دروقت مشاهده سوالات ذیل را مطرح سازد :

۱ -درصنف حین جریان درس چه مشکلات موجود بود ؟

۲ - چرا مشکلات پیداشد ، علت وسبب آن چه بود ؟

۳ - آیا مشکلات حل شد وشما ازحل آن مطئمن شدید ؟

٤ - لازم میدانید که حل شود ؟

٥ - پس چه قسم آنها راحل کرده مي توانیم ؟

٦ - اگردوباره این موضوع را درس بدهید چه تغیرات درتدریس آن میاورید ؟

لازم است حین مناقشه ومصاحبه بامعلم درقدم اول نکات مثبت وقوي تدریس او گفته شود وتشویق هم گردد ، بعد درمباحثه مطابق روش وطرزالعمل اصولي آن که سوال وجواب دوستانه میباشد مشکلات ونکات ضعیف طوري تماس گرفته شود که خود معلم نواقص را پیدا نماید وراجع به دریافت راه حل آن تلاش وابتکار به خرچ دهد که درینصورت رضایت وقناعت آن کاملاً حاصل میگردد درجریان مفاهمه نقشهٔ صنف ویادداشت هاي مربوط به آن قسمي به او ارائه گردد که واقعاً سوپروایزر رارهنما و همکارخود بداند وقبول نماید .

بازهم به قصد تسهیل امرسوپرویژن ومشاهده که درتدریس معلمان مثمرومؤثرتمام شده بتواند به ادامهٔ یادآوري بعضي نکات مهم ذکرشدهٔ ارزیابي ، بطور نمونه به توضیح بعضي میتود ها واهداف میپردازیم که بعدازانتخاب همان اصول وروش ازطرف سوپروایزر اهداف موزون ومناسب به ارتباط آن جهت مشاهده براي معلم تعین میگردد. **که درجدول ذیل اهداف مشاهدهٔ بعضي ازمیتود ها ذکر گردیده است :**

شماره	میتود ها	اهداف مشاهدهٔ سوپروایزر که براي تدریس معلم تعین میگردد .
I	لکچر	۱- آیا هنگام لکچردرصنف درجاي مناسب استاده مي شوید یانه ؟ ۲ - آیا مطابق به سویهٔ شاگردان گپ میزنید یانه ؟ ۳ - آیا بالاي نکات مهم لکچر تأکید میکنید وآنها را بالاي تختهٔ سیاه مي نویسید یانه ؟ ٤ - آیا درآخردرس لکچر خود را خلاصه میکنید یا نه ؟ ٥ - آیا درلکچربراي توضیح مطلب مثال میدهید یا نه ؟ ٦ - آیا لکچرشماطولاني میباشد یا کوتاه ؟

II	سوال وجواب	۱- آيا ازهرقسمت صنف سوال ميكنيد يا نه ؟ ۲ - آيا ازهمه شاگردان سوال ميكنيد يا خير ؟ ۳ - آيا ازهمه شاگردان مساوي سوال ميكنيد يا نه ؟ ٤ - آيا سوالات شما به سلسلهٔ مراتب داراي ارتباط ميباشد يا نه ؟ ٥ - آيا سوالات تان مطابق موضوع درس وموافق به سويهٔ شاگردان است يانه ؟ ٦ - آيا درپرسشها ازانواع مختلف سوالات كارميگيريد يا خير ؟ ۷ - آيا سوال شما كوتاه است يا جواب كه ازشاگرد مي شنويد ؟ همچنان سوال شما طولاني است يا جواب شاگرد تان ؟ ۸ - آيا سوال يك شاگرد را به شاگرد ديگر راجع مي سازيد يا خود جواب ميدهيد ؟ ۹ - چند سوال شماواضح است وچند سوال تان واضح نيست ؟
III	كارگروپي	۱ - آيا هدايت كارگروپي تان براي اجراي آن واضح است يا نه ؟ ۲ - آيا بين گروپ ها فاصله مناسب براي گشت و گذار شما (معلم) وجود دارد يانه ؟ ۳ - براي اينكه شاگردان دركارگروپي سهم فعال داشته باشند شماازكار گروپي نظارت ميكنيد يانه ؟ ٤ - آيا درجريان كارگروپي مشكلات شاگردان را حل ميكنيد يانه ؟ ٥ - آيا كارگروپي تان مطابق موضوع درس وهدف مشخصهٔ آن يك روش مؤثربود يا نه ؟ ٦ - آيا درآخرنتيجهٔ كارگروپي را اعلان ميكنيد يا نه ؟
IV	كارعملي	۱ - آيا دركارعملي به همه شاگردان سهم فعال ميدهيد يا نه ؟ ۲ - آيا براي اجراي كارعملي هدايت واضح ومناسب ميدهيد يانه ؟ ۳ - آيا براي كارعملي مواد رامطابق موضوع قبلاً تهيه كرده ايد يانه ؟ ٤ - آيامواد تهيه شدهٔ كارعملي را شاگردان مي شناسند يا نه ؟ ٥ - آيا براي اجراي كارعملي ، صنف بطور مناسب تنظيم شده يانه ؟ ٦ - آيا همراي شاگردان دروقت ضرورت كمك ميكنيد يانه ؟

V	رول پلي یا اجراي نقش	۱ - آیا براي اجراي نقش هدایت واضح میدهید یانه ؟ ۲ - آیا جاي ووقت اجراي نقش مناسب است یا نه ؟ ۳ - آیا موضوع درس تان به روش اجراي نقش تدریس شده میتواند یا نه ؟ ٤ - آیا اجراي نقش به عنعنات وکلچر جامعه موافق است یا نه ؟ ٥ - آیا دربرابرعکس العمل مثبت شاگردان را تشویق میکنید یانه ؟ ٦ - آیا اجراي نقش شما را دررسیدن به هدف درس تان کمك میکند یا نه ؟ ۷ - آیا براي اجراي نقش شاگردان باجرأت را انتخاب کرده اید ؟
VI	نمایش	۱ - آیا نمایش واضح است ومواد آن ازهرنقطهٔ صنف دیده مي شود یانه ؟ ۲ - آیا نمایش مؤثربود ودرتدریس تان مفید تمام گردید یانه ؟ ۳ - آیا نمایش دروقت مناسب وجاي مناسب صورت گرفت یا خیر ؟ ٤ - آیا درنمایش به شاگردان چانس سوال کردن رامیدهید یا نه ؟ ٥ - آیا نمایش قدم به قدم پیش میرود یانه ؟
VII	کارانفرادي	۱ - آیا درین روش همزمان بالاي یك نفر کارمیکنید یا بالاي همه شاگردان ؟ ۲ - آیا وقت اجراي کارانفرادي مناسب است یا نه ؟ ۳ - آیا درین روش مشکلات شاگرد را شما حل میکنید یا به دیگر شاگردان آن را راجع مي سازید ؟ ٤ - آیا کارانفرادي براي پرکتس وفکرنمودن شاگردان کمك میکند یانه ؟ ٥ - آیا درین روش بشکل مناسب طرزکاررا تغییر میدهید یا نه ؟

باید گفت که دراوایل سوپرویژن ، نظارت کننده درتدریس یک موضوع برای معلم یک روش تدریس را انتخاب نماید و ازآن یک یا دوهدف رابرای مشاهده تعین کند چون معلم تجربهٔ کافی ندارد ، بعد که به تدریج تجربه اش زیاد می شود ومهارت های فني ومسلکي او انکشاف میابد سوپروایزرمي تواند چند هدف را درمشاهده درس او تعین کند . ازطرف دیگر امکان دارد برای خود مشاهد ونظارت چي نیز مشاهده وارزیابي دقیق چند هدف مشکل باشد وبطور لازم نتواند به قناعت معلم بپردازد واو را کمک نماید .

بمنظور آسان شدن کار نظارت ومشاهده وفراهم کردن مدارک و دلایل مستند کمک وهمکاري معلم درکنفرانس بعد ازمشاهدهٔ درس بهترومفید خواهد بود که مشاهد ونظارت کننده موافق به میتود های منتخب واهداف تعین شده نقشه ودیزاین صنف را ازطرزکارمعلم باشاگردان نیز ترسیم ویادداشت نماید که اینک به قسم نمونه چند شکل ودیزاین آن را مطالعه میفرمائید :

شماره	میتود ها	هدف مشاهده ازدرس معلم	دیزاین و نقشهٔ صنف ازطرزکارمعلم باشاگردان مطابق هدف مشاهده
۱	سوال وجواب	۱- دراین روش هدف مشاهده این است که چند سوال تان واضح است و چند سوال تان واضح نیست !	۱ سوالات واضح: ////////// ////////// ///// (۲۵) سوال سوالات غیر واضح: ///////// (۹) سوال
		۲- درروش سوال و جواب هدف مشاهده اینست که چند سوال کوتاه جواب ، چند سوال متوسط جواب و چند سوال طویل جواب راازشاگردان میپرسید!	سوالات جواب کوتاه: /////// ////// // (۱۵) سوال سوالات جواب متوسط: /////// //// (۱۱) سوال سوالات جواب طویل: ///// /// (۸) سوال

۲	رول پلي (اجراي نقش)	دراین روش هدف مشاهده این است که : ۱- آیا براي شاگردان هدایت واضح میدهید! ؟ ۲- شاگردان رادربرابر عملکرد مثبت شان تشویق میکنیدیانه ؟	**هدایت** بلي ! واضح بود یا : نه ! واضح نبود. **کلمات تشویقي** هروقت که معلم براي شاگردان کلمات تحسین استعمال میکند. مثلاً : آفرین: //////// (۸ بار) شادباش: ///// (۵ بار) بسیارخوب: ////// (٦ بار) شما چقدر خوب شاگرد هستید : /////// (۷بار) اشاره هاي تشویقي غیرلفظي /// (۳ بار)
۳	سوال وجواب ، نمایش وکارعملي	دراین روش ها هدف مشاهده : دیدن ، شنیدن وحرکت کردن معلم و شاگرد میباشد.	**دیدن** چیزهائیکه استعمال میشوند: چارت : ////(٤دفعه) تخته : // (۲) رر تباشیر: // (۲) رر کارت : /////(۵) رر نوشتن درهوا: //// (٤) رر شکل : /// (۳) رر **شنیدن** چیزهائیکه شنیده میشوند : نام اشیا : //// (٤)دفعه. نام حروف:///(۳) رر پرسش سوالات : //// (٤) رر آواز حروف : //// (٤)رر **حرکت کردن** نوشتن درهوا توسط معلم :////(٤) مرتبه. کارشاگردبالاي تخته : /// (۳) مرتبه. حرکت معلم درصنف : ///// (۵) رر نوشتن درکتابچه: ///// (۵) رر نوشتن درتخته هاي سلیت : //// (٤)رر نوشتن معلم بالاي تخته : ///// (۵) رر نوشتن شاگردان درهوا : //// (٤)رر

٤	كارگروپي	۱- آيا تعداد شاگردان هرگروپ مساوي بوده وبين گروپها فاصلهٔ مساوي وجود دارد يا نه ؟ ۲- آيا ارتباط باگروپ ها راجهت حل مشكلات شان برقرار ميداريد يانه ؟	صنف درحالت عادي : صنف درحالت اجراي كارگروپي : (گروپ ۱) (گروپ ۲) (گروپ ۳) (گروپ ۴) (گروپ ۵) (گروپ ۶)
	مسابقه	۱- آيا مسابقه رادرجاي مناسب اجرا مينمائيد يانه ؟ ۲ - آيا نتيجهٔ مسابقه را اعلان ميكنيد يانه ؟	گروپ (الف): ۲ + ۱ + ۲ = ۵ گروپ (ب): ۱ + ۲ + ۱ = ۴

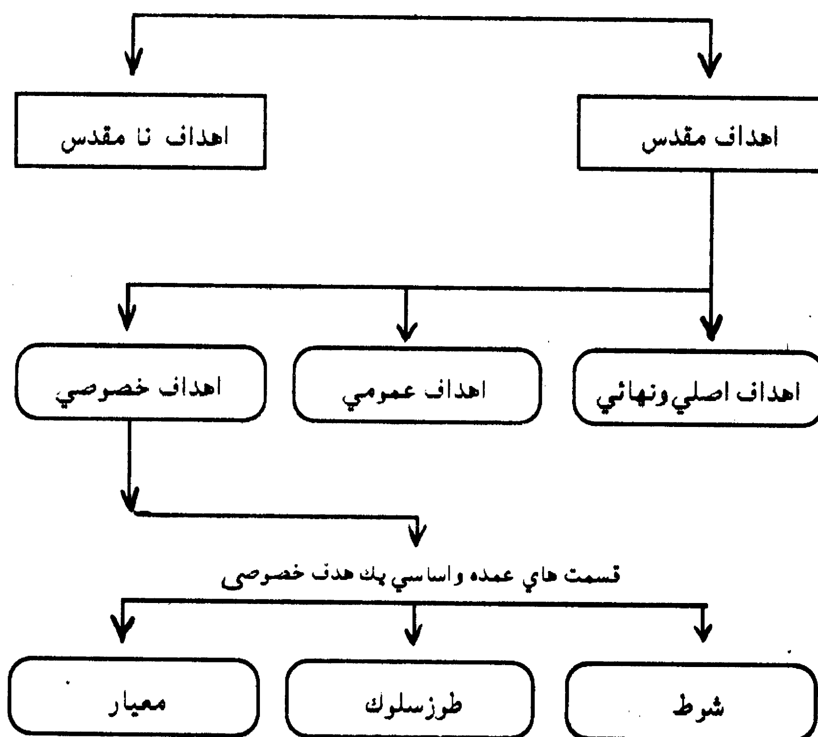
هرگاه سوپروايزر ومعلم درمرحلهٔ برسند كه داراي تجارب ومهارتهاي فوق العاده كافي گردند آنگاه امكان دارد نظارت كننده درس معلم را باتعين اهداف متعدد مشاهده ونظارت كند وهم بايد علاوه كرد كه انواع مشاهدات ديگرهم وجود دارند كه تمام جريان درس رانظارت كننده، مشاهده وارزيابي نمايد لذا چك لست هاي ذيل نمونه يي ازانواع مشاهده ونظارت ميباشد :

۶- اهداف باید طورمرتب شود که به حصول یکي آن ، راه توصل به دیگري آن هموارشود یعني سلسلهٔ مراتب درآن رعایت گردد.

۷- چون اهداف محصول تمام فعالیتهاي آموزشي است لذا فعالیتهاي ان طورمنظم گردد که مدرس به ملاحظهٔ آن پلان خوب درسي ومواد درسي مناسب را تهیه کرده،درنتیجه عملیهٔ تدریس وارزیابي درس را موفقانه انجام نمایند.

۸- اهداف باید طورنوشته شود که معلم دیگو. رادرغیاب مدرس اصلي کمك کند تادرس پلان شدهٔ معلم اصلي را بوجه احسن تدریس نماید.

اینك به طورخلاصه دیاگرام انواع اهداف را مورد مطالعه قرارمیدهیم :

مدرسه :-----------------
معلم :-----------------
صنف :-----------------
تاریخ :-----------------

رهنمای مشاهدات درسی

اسم مشاهد :-----------
وقت مشاهده :----------
مضمون :-------------
موضوع :--------------
ساعت :-------------
تعداد شاگردان :---------

هرگاه معلم صاحب مطابق یکی ازفقرات ذیل فعالیت را اجرا نماید سوپروایزر دورعلامه(+) راحلقه کند وهرگاه فعالیت مندرج فقرهٔ مذکور را اجرا نه نماید دورعلامه (-) راحلقه نماید :

۱- آیا معلم صاحب به شاگردان خویش سلام داد؟ و احوال پرسی نمود ؟	+	-
۲ - آیا معلم صاحب حاضری شاگردان را اخذ نمود ؟	+	-
۳ - آیا معلم صاحب وظیفهٔ خانگی را دید ؟	+	-
٤ - آیا معلم صاحب درس گذشته را ارزیابی کرد ؟	+	-
٥ - آیا معلم صاحب شاگردان ، مواد درسی ولوازم را درصنف ترتیب نمود ؟	+	-
٦ - آیا معلم صاحب درس گذشته را بادرس جدید ارتباط داد ؟	+	-
۷ - آیامعلم صاحب عنوان درس جدید را ازشاگردان دریافت کرد ؟	+	-
۸ - آیا معلم صاحب عنوان درس جدید را باخط جلی وروشن بالای تخته نوشت ؟	+	-
۹ - آیا معلم صاحب درس جدید را ازروی کتاب قرائت نمود ؟	+	-
۱۰ - آیا معلم صاحب درس جدید را بالای شاگردان ازروی کتاب قرائت کرد ؟	+	-
۱۱ - آیا معلم صاحب درتدریس ازمواد درسی استفاده می کرد ؟	+	-
۱۲ - آیا مواد درسی وی مطابق موضوع روشن ، محیطی وارزان بود ؟	+	-
۱۳ - آیامعلم صاحب درتدریس شاگردان راعملاً سهم میداد ؟	+	-
۱٤ - آیامعلم صاحب درتدریس همه شاگردان راسهم مساوی میداد ؟	+	-
۱٥ - آیا معلم صاحب بالای موضوع،تدریس، روش تدریس وطرزالعمل حاکمیت داشت ؟	+	-
۱٦ - آیا معلم صاحب درتدریس موضوع ازروش های مناسب و گوناگون کارمیگیرد ؟	+	-
۱۷ - آیا معلم صاحب بالای نکات مهم درس تاکید میکرد ؟	+	-
۱۸ - آیا معلم صاحب درس جدید را خلاصه کرد ؟	+	-
۱۹- آیا معلم صاحب درس جدید را ارزیابی کرد؟	+	-
۲۰ - آیا معلم صاحب به سوالات شاگردان پاسخ میداد ؟	+	-
۲۱ - آیا معلم صاحب شاگردان را درختم درس وظیفهٔ خانگی داد ؟	+	-
۲۲ - آیا سخن زدن معلم صاحب بسویهٔ شاگردان برابر بود ؟	+	-
۲۳ - آیا خوی ، عادت وشیوهٔ اخلاق معلم صاحب خوب بود ؟	+	-
۲٤ - آیا صدا و آوازمعلم صاحب درتدریس مناسب بود ؟	+	-
۲٥ - آیا معلم صاحب بالای اصل موضوع بحث میکرد ؟	+	-
۲٦ - آیا معلم صاحب مطالب درس را ازنقطهٔ نظر دین مبین اسلام تحلیل میکرد؟	+	-
۲۷ - آیا معلم صاحب حرکات مثبت وتشویقی رااجرا میکرد ؟	+	-
۲۸ - و غیره .	+	-

پیشنهادات :

نمونهٔ (ب)

رهنماي مشاهدات درسي

مدرسه : ---------------

معلم : ---------------

صنف : ---------------

تعدادشاگردان : ---------------

تاريخ : ---------------

نام مشاهد : ---------------

وقت مشاهده : ---------------

مضمون : ---------------

موضوع : ---------------

ساعت : ---------------

هدف	ميتود	نكات مثبت	مشكلات

پيشنهادات	

نمونه (ج)

REPORT OF MONITOR گزارش ناظر

School: مکتب

Class : صنف Location موقعیت

Teacher : معلم موضوع درس :

Number of Students تعداد شاگردان

Date of Visit تاریخ نظارت	Tim of Visit وقت نظارت	NO. of Students تعداد داخله	NO. of Present تعداد حاضر	NO . of Absent تعداد غیر حاضر	Length of Visit مدت نظارت	Subjects Taught مضامین تدریس شده	Comments: 1. Methods روش 2. Interesting? دلچسپ 3. Good things? نکات مثبت 4. Bad things? نکات منفي 5. Monitor input? آنچه ناظر کرده است 6. Problems? مشکلات 7. Requests? خواهش ها 8. Community? تلقي جمعیت 9. Other? سایر نکات
							۱, ۲, ۳, ٤, ٥,
							۱, ۲, ۳, ٤, ٥,
							۱, ۲, ۳, ٤, ٥,

Report / گزارش :

جهت معلومات مزید شما لست آتي اهداف مشاهدات راکه سوپروایزر درجریان کارعملي بامعلم میتواند درموقع مناسب تعین نماید نیز یاد آور مي شویم :

١ - معلم دریك وقت معین چند سوال رامطرح میکند ؟

٢ - چند سوال معلم جواب متفاوت داشته ومربوط به طرزتلقي شاگردان میباشند وچند سوال آن دارای جواب ثابت میباشند ؟

٣- آیامعلم ازنوع سوالات بلند سویه وعالي کارمیگیرد؟

٤- آیا معلم به هرنکته ، بخش وقسمت درس خود واضح ،روشن وبا احتیاط تاکید میگذارد ؟

٥- آیانکات مهم درس رادرخلاصه بیان میکند ؟

٦- آیابطور متداوم شاگردان خودراارزیابي میکند ، اگرمیکند به چه شکل ؟

٧- ازمواد ممدرسي استفاده مي نماید؟:

الف) آیا این موادازتمام نقاط صنف قابل دید است ؟

ب) آیامواد دلچسپ ورنگه است ؟

ج) آیاشاگردان به مواد مذکور بلدیت وآشنایي دارند ؟

د) آیامواد درسي متذکره ساده ومحیطي است ؟

٨ - آیامعلم شیوهٔ کارخودرا بخاطر تولید انگیزه ودلچسپي شاگردان تغیر میدهد؟

٩- آیا معلم شاگردان راموقع میدهد تادربارهٔ یك مطلب فکر کنند ؟

١٠- آیامعلم به شاگردان چانس میدهد تادرمورد جواب سوال فکرنمایند ؟

١١- درحین تدریس آیامعلم بحیث چینل (مجرا) متحرك شنونده وبیننده کارمي نماید ؟

١٢- معلم براي دلچسپي، یك مطلب راچطور وانمود میسازد ؟

١٣- آیامعلم براي ارائه وتوضیح یك مطلب ازنمونه هاومثالهاي مناسب کارمیگیرد؟

١٤- آیامعلم درجریان درس متوجه تمام شاگردان صنف میباشد ؟

١٥-آیامعلم به شاگردان موقع میدهد که مطلب رابصورت درست وصحیح تعقیب نمایند ؟

١٦- آیا معلم درشاگردان معارضه باالمثل (تحرك) را پیدا میکند ، اگرمیکند به چه قسم ؟

١٧- آیا درفعالیت هاي درسي تمام شاگردان سهیم اند ؟

١٨-آیامعلم براي درك هدایات جدید ازمثال ها کار میگیرد ؟

١٩- آیا معلم جوابات شاگردان رابه دقت گوش میکند ؟

٢٠- آیامعلم شاگردان راتشویق میکند تابایکدیگر مباحثه وهمکاري نمایند ؟

۲۱- آیا معلم بخاطرخوب فهماندن شاگردان ازضرب المثل هاي مناسب كارميگيرد ؟

۲۲- آیامعلم جوابات شاگردان رابخاطر درك وتشويق آنان دوباره تكرارميكند ؟

۲۳- آیا ازمعلم سلوك سرميزند تاباعث تخريب فضاي تدريس گردد وتوجهٔ شاگردان رابطرف ديگرجلب نمايد ؟

درختم كتاب رهنماي تربيهٔ مربي معلم بايد عرض كردكه محتويات كتاب مذكور تنهامطالب ومفاهيمي نيست كه براي كاربزرگ چون پروسهٔ تعليم وتربيه همه جانبه كافي وجوابده باشد . باوصفيكه درتهيه وترتيب موضوعات آن زيادكوشش شده تاازبهترين نظريات ورهنمودهاي تعليمي وتربيتي استفاده شود، بازهم ناگزير بايد گفت كه هيچ انسان عادي نميتواند اين امكان رااحساس كندكه اوقادر است به همه موضوعات مربوط به يك امراطلاع كامل داشته باشد، بناً ميتوان اعتراف كرد كه احتمال زياد موجود است، كتب ومداركي دردسترس باشدكه به مراتب نسبت به استفاده ازاين كتاب مفيد ومؤثر تمام شود ولي باآنهم ازروي اعتبارواطمنان به دانش ، درايت وبينش شما دانشمندان فن بجرأت اظهار ميگردد كه درمسايل مربوط به مسلك وهنر معلمي اين مجموعه نيز انشاء الله بي ثمر نخواهد بود مشروط به اينكه بغرض استفاده مورد مطالعه وتوجه قرار گيرد وقضاوت بيطرفانه دراختيار چون شماافراد واشخاص عادل ، منصف ،آگاه ومسلك نواز باشد .

احتمال چه كه واقعيت خواهد داشت اين كتاب از فيض بخش هاي هنري ، دستوري ، ادبي وعلمي بي بهره باشد چون مانويسندگان ماهر نبوديم ونيستيم و چنين ادعايي هم نداريم ، مگريكدسته ارادتمنداني هستيم كه درپرتومسئوليتهاي ايماني خويش وظيفهٔ خود دانسته ايم وميدانيم باتلاش هاي واقعيت جويانه طرق وراه هاي راتعقيب نمائيم تارفتن درآن راه مارابه رسيدن بااهداف مسلكي ماكه تعليم وتربيت سالم ابناي وطن وملت مسلمان وشهيد پرور اعصار وادوار تاريخ است نايل سازد چراكه تشخيص كرده ايم ودريافته ايم هونابسامانى ، فتنه انگيزي ، جوروستمگاري هاي راكه مردم ما درادامهٔ تاريخ وزندگي به رنگ هاي فلاكت زده ، هلاكت زاء ومصيبت بارازتجاوز ، غارتگري واشغال گريها ديده ، همه وهمه ازغفلت، ناآگاه بودن وعدم آشنايي فرهنگي مابوده كه درپيكر واحد ملي ملت وامت مسلمان ماپراگندگي ، بي تفاوتي ، بي احساسي وبي مسئوليتي رابارآورده واميد كه ديگربار نياورد .

پس بهتر است براي علاج اساسي درد ، بعدازاين تشخيص ازراه اصولي درمان آن وارد شويم كه آن راه همانا راه اصلاح وبهبود بخشيدن وضع تعليم وتربيهٔ سالم دركشوربه هرسطح وهرقشرميباشد .

حسب همين معذرت درد مندي ازبرادران خوانندهٔ صائب نظروصاحب هنر انتظار داريم اين عده مريدان مهجورازكشور معرفت رادر كوي تعليم وتربيت همنوا با رهنوردي ورهسپاري پرثمر ازپيچ وخم منزل هاي صبر وصفا تارسيدن دروادي حقيقت ورضادستگيري ورهنمايي فرمايند وياالغزش هاي علمي وادبي ماراكه

منابع ومآخذ :

قابل یادآوري است که اساساً منبع ومأخذ کتاب رهنماي تربیهٔ مربي معلم شرح وجریان عملي چندین سمینار وچهار کورس تربیهٔ معلم ومربي معلم این مؤسسه بوده که طي سالهاي ۱۹۸۹ الي ۱۹۹۱ م موافق به سالهاي ۱۳۶۸ الي ۱۳۷۰ هـ ش درپروگرام تعلیم وتربیهٔ هنگو دایر شده بود وادامه هم دارد که فارغان کورسهاي مذکور درموازات این امر (تربیهٔ معلم) دربعضي ازپروگرام هاي تعلیمي وتربیوي دیگرایفا واجراي وظیفه میدارند .

بازهم لازم است منابع ومآخذیرا که بطور مستقیم ویا غیرمستقیم ازآنها استفاده بعمل آمده ویادرارتباط به کارتربیه معلم ویامربي معلم عین محتویات را دارا میباشند درفهرست منابع ومأ خذیکه براي این مجموعه ازآنها استفاده شد ذیلاً معرفي نمائیم :

شماره	نام کتاب	نام مؤ لف	سال طبع
۱-	قرآن کریم		
۲-	تفسیرشریف کابلي	مولانامحمودحسن دیوبندي مولانابشیراحمد عثماني	۱۳۶۵هـ - ش
۳-	احادیث نبوي «ص»		
٤-	کتاب سمینار	پروگرام تعلیم وتربیهٔ هنگو	۱۳۶۸ هـ - ش
٥-	Teacher Training A Reference Manual Teacher Training A Training Guide	Peace Corps	۱۹۸۶م
٦-	Peace corp Training Manual	ترجمه محمدجان « صافي »	
۷-	اصول وفلسفهٔ تعلیم وتربیت	داکترعلي « شریعتمداري »	۱۳٦٤ هـ - ش
۸-	روانشناسي تربیتي	داکترعلي « شریعتمداري »	۱۳٤۲ هـ - ش
۹-	روانشناسي	داکتر ر- ع «بارز»	۱۹۸٦م
۱۰-	روانشناسي عمومي	پوهاند محمد فاضل	۱۳٦٦ هـ -ش

۱۱- روانشناسي	باطن شاه « صافي »	۱۹۸۹م
۱۲- فلسفهٔ تعليم وتربيت	داكتر علي « شريعتي »	
۱۳- پيداگوژي	داكتر ر- ع « بارز»	۱۹۸٦م
١٤- فن تربيت	پوهنمل محمد امين	۱۳٤۷ هـ - ش
۱۵- اسلام وتعليم وتربيت ج «۱» و ج «۲»	داكترسيدمحمد باقر« حجتي »	۱۳۵۷ هـ - ش
		۱۳۵۸ هـ - ش
١٦- تعليم وتربيت در اسلام جلد« ۱» و«۲»	علامه شهيدمرتضىٰ « مطهري »	۱۳٦۲ هـ - ش
۱۷- ميتود تدريس	اسلام الدين «مسلم»	۱۹۸٦م
۱۸- پرورش مذهبي واخلاقي كودكان	داكترعلي «قائمي»	۱۳٦٤ هـ- ش
۱۹- مواد مسلكي موسسه S.O.S.P.G (بلجيم)		۱۹۸۸م
۲۰- مجلات ونشريات پروژه (EIL)		۱۹۸۹م

تعداد طبع ۱۰۰۰

مطبع صداقت پریس

تاریخ طبع اپریل ۱۹۴۳

زادهٔ همان فقرفرهنگي ميباشد از روي لطف خويش كه قابل عفو باشد ببخشند ودرغيرآن دست معاونت وامداد دراز كرده به مقصد اصلاح آن ، مانوسفوان علاقمند به ديار آموزش وپرورش راكه درماندگان اين كاروان سفر پرخطر هستيم عاشق واربي هدف مقصود سرگردان شده ايم دريابند وكمك فرمايند .

وتمت بالخير

براي اينكه كارمادرنوشتن اهداف ديگرهم منظم ترگردد وتمام امورات تعليمي وتربيوي توسط معلمين بوجه احسن انجام پذيرد وكارهاي ما يك ترتيب وتنظيم خاص پيدا نمايد وقدم به قدم درتمام ساحات تربيوي پيشرفته وازكارهاي خود راضي باشيم وشاگردان ما هم كماحقه خدمتگذاران هدفمندواقعي به ملت خود، وطن وجهان اسلام ويا لاخره به تمام عالم بشريت بارآيند ودرزندگي فردي ، اجتماعي ، دنيوي واخروي كامياب وموفق باشند. به اين منظوربراي معلومات مزيد خوانندگان محترم كه درآينده درتعين نمودن اهداف آموزشي دچارمشكلات نه شده باشند . تصنيف اهداف آموزشي وتربيوي راموردمطالعه قرارميدهيم .

تصنيف اساسي اهداف آموزشي وتربيوي

The Basic Catagories of objectives

عمليهٔ آموزش ويادگيري افراد درسه ساحهٔ اساسي صورت ميگيرد :

ساحهٔ دانش (معلوماتي) ، ساحهٔ تفكري وعاطفي ، ساحهٔ حركي وروَاني ، پس اهداف درسي بايد متوجه هريكي ازين سه ساحه بوده ومعلم بايد درتدريس وفعاليت هاي آموزشي وپرورشي،اهداف درسي را طوري عيارسازد كه حتماً هرسه ساحهٔ فوق الذكررا دربرداشته و ستراتيژي وموقف رادارا باشد تا ارزيابي هرسه ساحه را به خوبي كرده بتواند . بناً علماي تعليم وتربيه اهداف آموزشي رابه اساس آن به سه كتگوري ذيل تقسيم نموده اند .

١- اهداف علمي يامعلوماتي (Cognitive objectives) .

٢- اهداف تفكري ، عاطفي يا موثره (Affictive objectives) .

٣- اهداف حركي يا رواني (Psychmotor objectives) .

١- اهداف علمي يا معلوماتي (Cognitive objectives) :

عبارت ازاهداف است كه به ساحهٔ كسب معلومات ودانش سروكاردارد يا به عبارت ديگر ساحهٔ كسب معلومات رادربرميگيرد .

مثلاً: (درمضمون رياضي شاگردان درآخردرس بتوانند ازپنج سوال ضرب اعداد دورقمي چهارسوال آن را بدون كمك مواد خارجي درظرف (١٠) دقيقه حل نمايند.)

۲- اهداف تفکري یا عاطفي (Affectives objectives) :

درآن اهداف شامل اند که باطرزتلقي ها سروکارداشته ودرآن عواطف ، احساسات ،تفکرات ، تلقیات ، ذهنیت ها ... و غیره شامل میباشند مانند اهداف امورات اجتماعي، ترحم ، عواطف ، جذبات ، همکاري ، قهر، هیجانات ... و غیره ، که این اهداف درمضامین دیني ، اخلاقي ، اجتماعي وادبیات بسیارمیباشند وجنبهٔ رد و قبول را بخود میگیرند .

مثلاً : درآخردرس (حقوق معلم واستاد) شاگردان اظهار نمایند که قبول نموده اند معلم حیثیت پدرمعنوي رادارد . لذا پیشروي وي باادب مي نشینند وبه ارشادات اوبه دقت گوش مي دهند وهمیشه اورا احترام مینمایند.

مثال دیگر : شاگردان این قاعده ر اقبول کرده اند که نشان دهند :

وقتي دیگران سخن میگویند خاموش باشند، بارعایت این قاعده هریك دودقیقه نطق نموده وهیچ یك درین اثنا گپ نمي زند .

۳ - اهداف حرکي رواني (Psychomotor objectives) :

درین کتگوري اهداف شامل اند که به مهارت ها و حرکات عملي تعلق داشته یعني درین ساحه مهارت ها و فعالیت هاي هم آهنگ عملي داخل بوده تاچطور دست ، پا ، چشم و غیره اعضا ازاجراي یك عمل ویك کاربشکل موزون وماهر بر آیند واستعمال شوند. که درمسائل جهادي ،آرت ، سپورت ، ساینس وغیره مضامین تجرباتي زیادتربه نظر میرسند.

مثلاً : درآخردرس مضمون نظامي شاگردان بتوانند، یك موضع دفاعي را طوري بسازند که ۹۰ فیصد ازخطرفیردشمن درامان باشند.

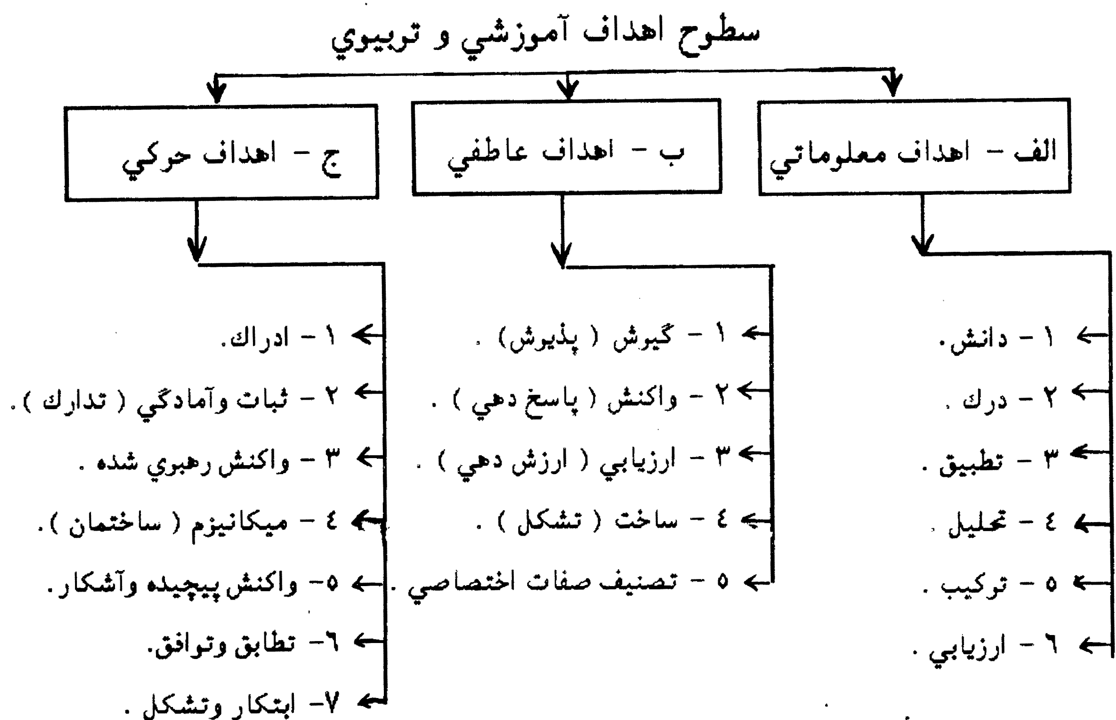
یا مثلاً : شاگردان قابلیت آنرا باید داشته باشند که بطوردقیق بازي والیبال را اجرا کنند وازجملهٔ ده توپ ، هشت توپ آنرا بطورصحیح ومعیاري شوت نمایند.

براي اینکه یادگري وآموزش بطورمنظم ،آگاهانه و سیستماتیك صورت گیرد باید درآن سلسله مراتب درنظرگر فته شود که به اساس آن میتوان ازسطح ومرتبهٔ اول به ترتیب قدم به قدم به سطوح ومراتب بعدي رسید تا اهداف آموزشي و پرورشيٍ که فوقاً ذکرشد بطور درست ومنظم آن حاصل شود. بنابرآن لازم است تالیول ها وسطوح اهداف تربیوي وآموزشي را موردمطالعه قراردهیم .

سطوح یا طبقات اهداف آموزشي وتربيوي

The Levels of instructional objectives

بنجامين بلوم (Benjamin Bloom) يك عالم ، محقق وصاحب نظرتعليم وتربيه اظهار مينمايد اهداف تنها به سه كتگوري فوق تعلق نداشته بلكه هرصنف ازاهداف داراي سطوح وليول هامي باشد كه به اساس اين سطوح ، اهداف بايد طوري تعين وتشخيص گردد كه سلسلهٔ مراتب دقيق درآن موجود باشد . هرسطح يامرتبه يك هدف اساس سطح ومرتبهٔ، بعدي آن بحساب مي آيد . يعني سطح آيندهٔ هدف بالاي سطح قبلي آن قرارگيرد ، اگراين اصول درنظرگرفته نشود رسيدن به مرتبه يا سطح بالائي وجديد اهداف ناممكن خواهد بود.مثلاً: اگربالاي شاگرد درمرحلهٔ اول تمام مهارت هاي يادگيري حروف الفبا (شكل ، نام ، آواز ونوشتن) تطبيق نگردد هرگزقدرت اين رانخواهد داشت تاكلمات رابسازد ويا آن را بخواند بناً رعايت سلسلهٔ مراتب درسطوح اهداف نهايت ضروري بوده و اگردقيقاً مراعات شود انكشاف ورشدجسمي، ذهني وعاطفي معيارعالي راخواهد داشت،بناً استادان محترم آن را دقيقاً درنظربگيرند، براي درك وفهم خوب وبهترطبقات وسطوح هرصنف اهداف را توسط گراف ذيل نشان ميدهيم :

کلمهٔ تعلیم از نظر مدلول ومعني از این حد که وسیله وعاملي براي تربیت میباشد تجاوز نمیکند .
بنابراین تعلیم جزء از تربیت ویا وسیلهٔ از وسایل آن میباشد براي توضیح بیشتر مطلب هرکدام آنرا بطور جداگانه مطالعه میکنیم :

تربیت چیست ؟

تربیت عبارت از برانگیختن استعداد ها وقواي گوناگون انسان وپرورش آن، که بایدبا کوشش ومساعي خود متربي (شاگرد) نیزتوام گردد میباشد.
یعني تربیت عبارت ازعملي است که قواي جسماني ، رواني وعقلي انسان راشگوفا ساخته تاآن قوابا نظام وسازمان بخصوص به استمداد ازدرون شاگرد وبه مدد کوشش هاي او به میزان توانائي واستعداد خود رشد و پیشرفت نماید.
بنابراین تربیت صحیح ، علاوه برتلقینات مربي ، به کوششها وتحرك متربي نیز متكي است .
خلاصه اینکه گفته میتوانیم تربیه عبارت از آماده ساختن طفل جهت آموزش وپرورش یا بمیان آوردن تغییرات مثبت ومطلوب درآن میباشد.
یابه عبارهٔ دیگرپرورش درتمام ساحات وجود طفل تربیت نامیده میشود. چون جهات وجودي طفل متعدد است ، بناً این تربیت وپرورش برحسب این جهات مختلف خواهد بود :

۱- پرورش بدني :

براي آنکه طفل سالم ونیرومند باشد و بتواننددرمقابل بیماریها مقاومت نماید صحتمند تربیت شود.

۲- پرورش عقلي :

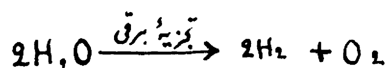
براي اینکه سطح تفکروقوهٔ ادراك طفل بالارفته انکشاف نماید ونسبت به اشیا وامور داراي رأي صحیح ،نظرعمیق وتوانا براستدلال منطقي شود تربیت گردد.

۳- پرورش اخلاقي :

براي اینکه طفل به فضایل خوب انسانیت آراسته شود وداراي ارادهٔ قوي گردد باید تربیت شود.
وقتي افرادیك جامعه ازنظرجسم ، روح وعقل سالم باشند آن جامعه مترقي و ازانحراف مصئون خواهد بود .
وظیفهٔ تربیت است که سلامتي رواني افرادراحفظ نموده ووجدان آنها رابراي آنکه داراي احساس وشعوردقیق ورقیق گردند ، تغذیه کند ومیان فرد ومحیط هم آهنگي وتناسب ایجاد نماید وهمچنین تربیت میخواهد فردراخوب پرورش دهد که بتواند خود را دراجتماع منسجم ساخته ودرمیان افراد جامعه که خود نیزیکي از

الف - سطوح یالیول هاي اهداف معلوماتي (The levels of Cognitives objectives) :

هريك ازسطوح اهداف معلوماتي ذيلاً تعريف وبامثال ارائه ميگردد :

سطوح	مثالها
۱ - دانش (Knowledge) : توانائي وقدرت دوباره به يادآوردن مواد (مفاهيم،معلومات ، مطالب وموضوعات) درسي قبلاً خوانده شده و آموخته شده .	۱ - دربارهٔ خواص فزيكي ، كيمياوي وساختمان اتومي اكسيجن وهايدروجن معلومات مكمل صحيح ودرست ارائه كرده بتوانند .
۲- درك (Comperhension) : توانائي وقدرت گرفتن معني مواد «مفاهيم ، مطالب و موضوعات » درسي .	۲- با درك از معلومات قبلي بيان كرده بتواندكه عامل اصلي تعامل كيمياوي بين اكسيجن وهايدروجن همانا الكترونهاي مدارهاي آخري دو عنصر مذكور ميباشد.
۳- تطبيق (Application) : توانائي وقدرت بكار بودن مواد، مفاهيم ومطالب درسي دروضعيت هاي مشخص ،مناسب ،جديد وواقعي .	۳- با تطبيق معلومات درك كردهٔ خويش بتوانند كه ازيكجا كردن دوعنصر اكسيجن وهايدروجن آب راساخته وتعامل آنها راتوسط معادلهٔ كيمياوي نشان بدهند . $2H_2 + O_2 \xrightarrow{\Delta} 2H_2O$
٤- تحليل (Analysis) : توانائي وقدرت تجزيهٔ بخش هاي باهم مرتبط ودانستن ساخت تشكيلاتي آن «تجزيهٔ كل به جز» .	٤- اكنون باتطبيق معلومات فوق بيان كند كه مركب آب درساختمان تشكيلاتي خود اكسيجن وهايدروجن را به نسبت (۲:۱) دارد وهم بايد از تجزيهٔ فارمول ماليكولي آب توسط معادله دو عنصر فوق را بدست آورده بتوانند : $2H_2O \xrightarrow{\text{تجزيهٔ برق}} 2H_2 + O_2$

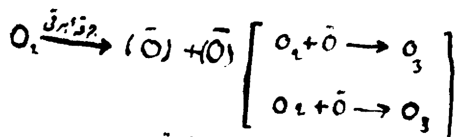
۵- ترکیب (Synthesis) :

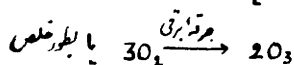
توانائي قدرت باهم گذاشتن و یکجا نمودن اجزا غرض ساختن یك کل جدید وتازه(یکجانمودن اجزا به نحویکه یك کل جدید بمیان آید).

۶- ارزیابي (Evaluation) :

قدرت قضاوت دربارهٔ ارزش مواد و مطالب درسي بخاطر یك مقصدخاص داده شده .

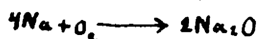
۵- اکنون باید ازیکجانمودن اجزاي آب (هایدروجن واکسیجن) بین خودشان وباعناصردیگر مرکبات جدیدمانندازون وهایدروجن پراکسایډ وغیره را توسط معادلات کمیاوي بدست آورده بتوانند.

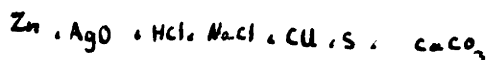

۶- حال براي یك مقصدخاص داده شده ازعناصرومرکبات مختلف بادرنظرداشت ارزش و خصوصیات آنهاقضاوت صحیح کرده وبطورمناسب آنرا جهت استحصال همان مقصد خاص بکاربرده بتوانند.

مثلاً : ازچندین عناصرومرکبات مانند :

وغیره. مواد کیماوي میتواند بصورت مناسب ، ارزان و زودترگاز o2 راازانتخاب مادهٔ $KMnO_4$ توسط حرارت دادن حاصل نماید.

ب) سطوح یا طبقات اهداف تفکري وعاطفي :
The Levels of Affectives objectives

تعریف هر سطح با مثالهاي آن قرار ذیل است :

سطوح	مثالها
۱- گیرش (پذیرش) Receiving : آگاهي از یك فکر ،عملیه ویاشي، شاگرد آرزومند است سلوك تازه وخاص را بیاموزد .	۱- شاگردان به شوق وعلاقهٔ خاص درموضوع حقوق والدین به درس معلم خود گوش گرفته وآرزومند هستند تابخاطربجا نمودن حقوق والدین آگاهي حاصل نموده وبه علاقمندي این راوانمود میسازند که والدین حقوق زیاد دارند .
۲- واکنش (پاسخ دهي) Responding: شاگرد فعالانه اشتراك مي جوید، به دلخواه خویش واکنش مطیعانه نشان میدهد وازین پاسخ دهي خود احساس قناعت و رضائیت مینماید.	۲- چون شاگردان با علاقمندي آگاه شده اند وقبول کرده اندکه والدین حقوق زیاددارند پس مطیعانه با پیشاني بازدستوروااوامر والدین راعملي میکنندوآرزومندانه ایشانرا احترام نموده وازاین فعالیت هاي خود اظهارقناعت ،رضامندي وخرسندي نیز مینمایند.
۳- ارزیابي (ارزش دهي) Valuing : بهاي مناسب عقیده ،طرز تلقي ارزش یا ایدیل را مي پذیرد یکي رابردیگري ترجیح میدهد ونوع تعهد وتحرك رادرخویشتن انکشاف میدهد.	۳- حال شاگردان بادیگرمعیارهاي اخلاقي حقوق والدین را مقایسه میکنندواین را اظهارمینمایند که این کارنهایت خوب است باید حتماً احترام والدین رعایت شود .
٤- ساخت (Organization): ارزشها رابامفاهیم تبدیل ومقایسه میکندوباهم دیگرمرتبط میسازد وازطریق ترکیب ودرهم آمیزي ارزش آنها را درسلسلهٔ مراتب آن تعین میکند .	٤- اکنون شاگردان سلسلهٔ مراتب ارزشها رادرنظردارند، اگروالدین بدون موجب بالاي شان قهرشوند درمقابل عکس العمل منفي نشان نداده بلکه اظهاراحترام نموده به خون سردي وعطوفت همراي آنها رفتارمینمایند و به اندازهٔ (اُف) هم چیزي نمي گویند.

۵ - تصنیف صفات اختصاصي
: (Churacterization)

به ارزشها اجازه میدهد تا سلوك اوراکنترول نماید ارزشها را هماهنگ میسازد وازمجموعهٔ آن نوع فلسفهٔ زندگي را استنتاج مي کند (دخیل ساختن این ارزشها درفلسفهٔ کلي زندگي) .

۵- حال شاگردان اظهار احترام والدین را بالاي خود حتمي میدانند وهمیشه آن را درهمه حالات بجا میکنند وحقوق والدین را براي همیش جزُوظایف لازمي وفلسفهٔ زندگي خود میگردانند.

ج) سطوح اهداف حرکي رواني

The Levels of Phsy chomotor objectives

تعریف سطوح اهداف حرکي بامثال هاي آن ذیلاً توضیح میگردد :

سطوح	مثالها
۱- ادراك (Reception) : آگاهي ازعملي که بواسطهٔ حواس انجام میشود .	۱- درمورد کسب مهارت هاي بازي بسکتبال شاگردان درجریان کسب آگاهي عملیهٔ بسکتبال بتوانند راجع به بازي بسکتبال استعمال مواد ولوازم آن بشکل عملي معلومات بدهند یعني بگویند که این توپ است ، این بسکت و به این شکل پرتاب میشود .
۲- ثبات وآمادگي (Sat to becom ready) : ازدیدگاهاي جسمي، عاطفي وذهني آمادهٔ عمل میشود .	۲- شاگردان لباس بازي بسکتبال را بذوق خاص پوشیده وتوپ را دربغل گرفته غرض بازي عملاً به میدان میآیند.
۳- واکنش رهبري شده (Gūided respons) : تحت نظارت وبالا بیني انجام عمل مینماید وازطریق تقلید آزمایش وخطا تمرین میکند.	۳ - شاگردان تحت نظارت معلم سپورت یا شخص مسئول عملاً درمیدان ازاوتقلید میکنند، باداشتن غلطي براي رفع خطاي خود تمرین مینمایند.

٤- میکانیزم (ساختمان)
: Mechanism

عمل را بایك درجهٔ اعتماد ازروی عادت انجام میدهد وتدریجاً صاحب کفایت متزاید می شود.

٤ - اکنون شاگردان بدون کمك ورهنمائی دیگران باداشتن اعتماد به خود بصورت بهترتوپ را بطرف هدف پرتاپ مینمایند وآهسته آهسته مهارتهای شان دراجرای عمل خوبترمیشود.

٥- واکنش مغلق وپیچیدهٔ آشکارا
:(Complex overt Respons)

عمل را به شیوهٔ اتوماتیك بخودی بدون درنگ . بادرجهٔ اعلی مهارت انجام میدهد .

٥- اکنون به شکل عادی واتومات بدون کدام وقفه توپ را بطرف هدف میاندازد ودرین کارمهارت خاص را نشان میدهند اکثری توپ های وی به شکل تعجب آور دربسکت (حلقه) میافتد .

٦- تطابق وتوافق (Adaption) :

میتواند اجرای اعمال را هنوزهم خوبترساخته و باشرایط ووضعیت های خاص ودشوارمقابله نماید.

٦ - اکنون شاگردان ازهرنقطهٔ میدان خوبتربازی کرده میتوانند ودروضعیت های خاص مسابقه که حریف فعال درمقابل دارند ومقابله نیز شدیدمی باشد ،آنها قادراندتوپ را باوجودمشکلات وموانع زیاد به هدف برسانند.

٧- ابتکاریا تشکل (Origination):

نمونه های تازه وجدیدتحرکی رامی سازد (ابتکار مینماید) طوریکه بایك مشکل ووضعیت خاص موافق ومناسب باشد.

٧- حال شاگردان تیم دربازی بسکتبال کارهارابه شیوه های جدید اجرامیکنند که ابتکاری بوده و خویشتن رادرموقف های خاص وحالات هیجان آورمسابقه طوری نشان میدهند که میتوانند توپ را ازجاهای دور،کنج و کنارهای میدان به زرنگی مبتکرانهٔ خویش داخل حلقه و بسکیت پرتاب نمایند.

نوت : - دراهداف آموزشی وتربیوی یك هدف میتواند یك ، دو ویاهرسه کتگوری آن را شامل باشد امادرتشخیص جزءکتگوری شمرده میشود که بطرف ساحهٔ کتگوری مذکور میلان بیشتر داشته باشد . پس برای معلم ضروری است تا فعالیت های خود را درصنف طوری عیاروعملی سازد که باعث حصول همه جانبهٔ اهداف آموزشی درتمام ساحات شاملهٔ آن گردد . مثلاً :

(شاگردان بتوانند ارکان نماز را نام گرفته وعملاً درنماز آنها را بطور صحیح اجرا نموده وبه شوق قبول کنند که نمازوارکان آن فرض الله (ج) بوده ودیگران را نیز برای بجا آوردن آن ترغیب نمایند) .

هدفیکه درفوق ذکر گردیده درهرسه کتگوري (علمي ، عاطفي وحركي رواني) شامل میباشد براي اینکه معلم خوب وهدفمند بتواند بصورت بهتربه هدف خود برسد باید دربارهٔ راه هاي رسیدن به آن تدبیروسنجش مؤثرانه داشته باشد بناءً لازم است درین مورد به مطالعهٔ پلان درسي بپردازیم تاطرق بهتررسیدن به هدف را دریابیم .

بسم الله الرحمن الرحيم

اِنَّ رَبَّكُمُ اللّٰهُ الَّذِيْ خَلَقَ السَّمٰوٰاتِ وَ الْاَرْضَ فِيْ سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰي عَلَي الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْاَمْرَ ط

ترجمه : هرآينه پروردگارتان آن ذات است که آفريد آسمان ها و زمين را درمقدارشش روز بازمستولي شد برعرش تدبير ميکند کار را . (تدبير و انتظام تمام کارهاي مخلوق دردست قدرت اوست).

(پاره ۱۱ سورهٔ يونس آيه ۳)

فصل سوم

پلان درسي

انسان يك موجودهدفمند ، مبتكروفعال است که داراي عقل ، شعورو آگاهي ميباشد وبااين خصوصيات عالي انساني خود هميشه جوياي طرق وراه هاي بوده و ميباشد تابتواند به اهداف خود نايل گردد وبراي رسيدن به مقصد درمحدودهٔ ادراكات خويش تفكروتعقل نمايد ويك طرح ونقشهٔ خاص ترتيب كند تااين تدبير وسنجش به اوكمك كند كه مطابق آن بطورمنظم ومنسجم فعاليت نمايد و بالاخره درساحهٔ مورد نظربه موفقيت هاي چشم گيري دست يابد.

همين سنجش ، تدبير وتدوين يك طرح ونقشهٔ قبلي وذهني را براي اجراي يك كارورسيدن به يك هدف بنام پلان يادميكنند ومي بينيم هركشوريكه درسطح جهان براي رسيدن به مرامهاي سياسي ،اقتصادي ، عمراني، دفاعي ، فرهنگي ، تعليمي و تربيوي خويش ، نقشه و پلانهاي طرح شدهٔ قبلي داردباوج ترقي رسيده اند ولي برعكس كشورهائيكه پلانهاي منظم ندارند دچارتشتت ، پريشاني و عقب ماندگي گرديده و بالاخره روبه انحطاط ونابودي ميروند.

همچنين هرانسان خودمند وعاقليكه براي ادامهٔ زندگي مطلوب ودلخواه خويش برنامه يي دارد و دربرنامهٔ كارخود درست فكرميكند وصحيح مي انديشد بعد عملاً اقدام مينمايدتا به نتيجهٔ مطلوب برسد ولي برعكس اگربراي اجراي آن برنامه ازتدبير لازم و سنجش مناسب كارنميگيرد ازيك طرف ممكن بمقصد

وهدف خويش طور شايد وبايد نرسد وازجانب ديگرامكان دارد دچارمشكلات وپرابلم هاي زياد درجريان كارخود گردد.

پس چه خوب است كه مربي ومعلم هم براي انجام وظيفهٔ خود دربخش تعليم وتربيه كه عبارت از آموزش ، تدريس و تربيت اولاد وطن ميباشد ، پلان هاي منظم درسي وتربيوي داشته باشد.

بناً لازم است دراين فصل كتاب پلانهاي درسي را بنابرضرورت ومؤثربودن آن درجريان عمليهٔ آموزش و پرورش مورد مطالعه قراردهيم ونخست ازهمه به تعريف پلان مبادرت ورزيم .

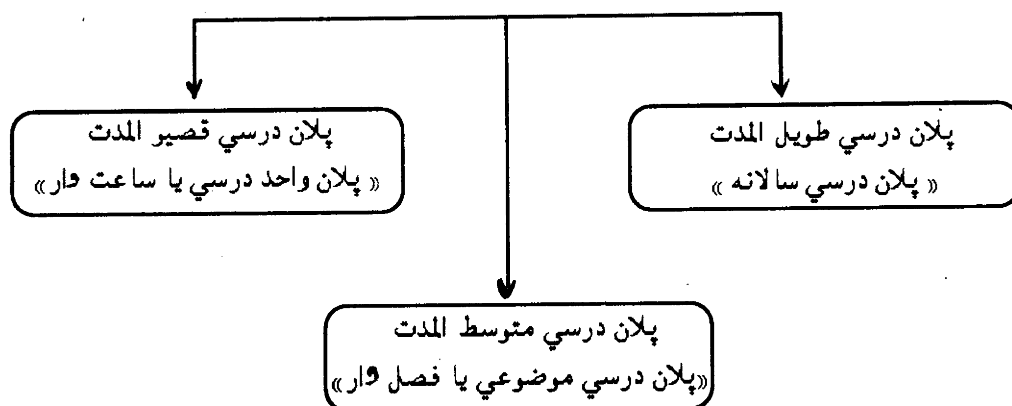
تعريف :-پلان كلمهٔ فرانسوي است كه درلغت تدبير، سنجش ، برنامه ، طرح ، نقشه ، انديشه ، خيال ،نقشه كشيدن و تصميم گيري را گويند .ودراصطلاح عام پلان عبارت ازطرح ويا نقشهٔ پيش بيني شدهٔ ذهني است كه براي انجام يك كار، فعاليت هاي آن را تنظيم مينمايد . يا بعبارهٔ ديگر طرح ونقشهٔ منظم ومنسجم فعاليت هاي هدفمند را پلان گويند .

چون انواع فعاليت هادرزندگي بشرزيادميباشد پس داشتن پلان درتمام فعاليت ها چه فردي باشد چه اجتماعي نهايت،مهم وضروري است واكثراً پلانهاي اموراجتماعي بشكل پلانهاي يك ساله ، پنج ساله و چند ساله طرح ميگردد .

همچنين انواع فعاليت ها درساحهٔ تعليم و تربيه نيزمتعدد ومتنوع ميباشد ، معلم كه مسؤل ورهنماي اين فعاليت ها بوده پس لازم است براي پيشبرد عمليهٔ آموزش و پرورش ازهمه اولتربراي تدريس خود پلان منظم داشته باشد تادراجراي وظايف خود ثابت قدم واستواربوده، ازتشتت ، بي ثباتي وپراگندگي درامان وموفق باشد وازتدريس خود نتيجهٔ مطلوب بدست آرد .

بصورت عموم پلان هاي درسي راازلحاظ وقت به سه نوع تقسيم نموده اند.

اقسام پلان درسي ازلحاظ وقت

که ذیلاً هریک ازپلان هاي متذکره را بصورت جداگانه تعریف وتحت مطالعه قرارمیدهیم .

الف) پلان درسي سالانه (پلان درسي عمومي) :

پلان درسي سالانه قبل ازشروع سال تعلیمي بادرنظرداشت ساعات درسي وحجم کتاب توسط معلم تهیه وترتیب میگردد که درآن تقسیم بندي همه امکانات مؤثردرتدریس ازقبیل سنجش ایام تعلیمي، تعطیل ، امتحانات وسایرفعالیت هاي خارج از صنف وسیر علمي نیزشامل میباشند.

تعریف :- پلان درسي سالانه عبارت ازطرح ونقشهٔ همان مفاهیم عمومي بوده که معلم درآن فعالیت هاي آیندهٔ خودرا درج ودرجریان سال تعلیمي مطابق آن جهت بسررسانیدن نصاب نعلیمي یك مضمون ازآن استفاده مینماید.

فواید ساختن پلان درسي سالانه :

۱- تقسیم نمودن موضوعات پروگرام درسي به تناسب وقت وساعات تعین شدهٔ آ ن .

۲- تنظیم وانسجام بخشیدن تدریس طویل المدت .

۳- پیش بین بودن براي تهیه نمودن مواددرسي ودریافت منابع دیگرآموزشي وممددرسي درجریان سال تعلیمي .

٤ - پیداکردن طرق مناسب ودریافت روش هاي خوب ومؤثرتدریس نظربه ارتباط موضوعات ومطالب درسي .

۵- واضح وروشن بودن طرزالعمل هاي مناسب درسي براي معلم درجریان سال .

٦- نگهداشت پروسهٔ منظم ومطمئن آموزش وپرورش که سبب تشویق شاگردان گردیده وازخستگي شان جلوگیري نماید.

۷- معلم راکمك منیماید که درجریان سال تعلیمي ازتشتت ، بي ثباتي و پراگندگي موضوعات درامان باشد.

۸- معلم رادرتطبیق مفودات و بسررساندن پروگرام درسي کمك میکندکه نصاب تعلیمي تکمیل شود.

۹- درقسمت برآورده شدن اهداف نصاب تعلیمي معلم وشاگردان رابوجه احسن کمك میکند .

۱۰- وبالاخره، ابتکارات وانکشافات بهتردرسیستم پلان گذاري براي آینده ایجادمینماید.

چون فواید ساختن پلان درسي سالانه قسم مختصروماده وارتوضیح شدحال نکات اساسي ومهمیکه درساختن پلان درسي سالانه مدنظرگرفته میشود هم تشریح میگردد.

نکات اساسي درساختن پلان درسي سالانه :

معلم باید درتهیه وترتیب پلان درسي سالانه (پلان درسي عمومي) براي تدریس خوب وبهتریك مضمون نکات ذیل رادرنظربگیرد.

۱- **بروج وایام سال تعلیمي** : - باید معلم برویت جنتري معلوم نماید که یك سال تعلیمي چند ماه وچند روزمیشود.

۲- **ایام تعطیل سال تعلیمي** : - که عبارت ازروزهاي جمعه ،ایام امتحان ، رخصتي بخاطر سردي یا گرمي هوا ، مریضي ورخصتي قانوني معلم میباشد.

۳- **ایام درسي سال تعلیمي** : - معلم بایددریافت نماید که ایام درسي سال تعلیمي چند روز وچند هفته میشود.

٤- **صنف،مضمون وصفحات کتاب** : - معلم درساختن پلان درسي سالانه صفحات مضمون راکه درصنف مربوط تدریس میکند درپلان سالانه مدنظربگیرد.

٥- **تقسیم اوقات هفته واردرسي** : - باساس تقسیم اوقات تعداد ساعات درسي مضمون راکه تدریس میکند درنظربگیرد.

٦- **حجم درس دریك ساعت درسي** : - معلم باید دریافت نماید که دریك ساعت درسي بکدام اندازه تدریس نماید.

۷- **مقررات تعلیمات نامه** :- بعضي ازمقرره هائیکه درساختن پلان درسي سالانه مراعات آن دخیل وضروري است قرارذیل مدنظر گرفته میشود :

الف : درمکاتب مناطق سردسیرشروع سال تعلیمي (۱٥)حوت وختم آن (۱٥) قوس میباشد.

ب : شروع امتحان چهارونیم ماههٔ دورهٔ ابتدائي درمدارس سردسیر (۱٥) سرطان بوده وبراي یك هفته یعني (٦) روز دوام میکند.

ج : بعد ازختم امتحان چهارونیم ماهه شاگردان نسبت گرماي تابستان مدت ده روزرخصت میباشند.

د : شروع امتحان سالانه صنف اول الي صنف سوم (۱٥) عقوب میباشد.

هـ : بعدازاخذامتحان سالانه معلمان دورهٔ ابتدائي درمدت هشت روز نتایج خود را تکمیل مینمایند.

و : امتحان سالانه صنف (٤) الي صنف (۱۲) ازاول قوس آغازگردیده الي (۱٥) قوس دوام میکند.

ز : معلمان دورهٔ اول ابتدائي (صنف اول الي صنف سوم) بامعلمان دورهٔ متوسطهوثانوي درامتحان سالانه بحیث ممیزوکمك کننده مؤظف میشوند.

آنها است کامیاب گردد تا درپیشرفت جامعه سهیم بوده ونیروي باشد بضمیمهٔ نیروهاي دیگر، تا جامعه را به منتهي ترقي وکمال برساند. ضرورت تربیت براي فودکمتر ازضرورت غذا براي جسم نیست ، همانطوریکه حفظ وبقای حیات انسان به غذا وخوراك بستگي دارد،همین قسم تربیت نیز ضامن نوع ازحیات وزندگي است وزندگي بارور وسالمي را براي انسان فراهم میسازد.

دورهٔ کودکي طولاني ترین وبهترین دورهٔ زندگاني بشراست ، عالي ترین فرصت براي بهوورساختن حیات وزندگي میباشد. طفل دراین دوره به پدرومادرخودمتکي است ودوران اتکاي او باپدرومادرطولاني است. لذا فرصت تربیت نیز طولاني خواهد بود. اگر ازاین فرصت بطورشایسته بهره برداري شودبهترین نتایج وثمرات تربیتي بدست خواهد آمد.

ازنظردین مقدس اسلام هدف اساسي تربیت عبارت از پرستش و بندگي خداوند(ج) واحد ولایزال است . چنانچه خداوند (ج) بزرگ ومتعال درکلام خویش ارشاد فرموده :

وَمَاخَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلاَّ لِيَعْبُدُوْنِ○

(پارهٔ ۲۷ سوره الذّٰريٰت . آیه ٥٦)

ترجمه : وخلق نکرده ام جن و انس را مگر براي عبادت .

پرستش خداوند (ج) معني حرکت کردن درمسیرتوحید ووحدانیت را دارد.

کسیکه به خداوند عالم ، عادل و مهربان تسلیم شود وبندگي وي را قبول کند انگیزه بهتروعالي انسانیت را دروجود خود حاکم گردانیده است .

هدف تربیت دراسلام میلان بجهت خوب و بهترزندگي درپرتوایمان ورضامندي خداوند (ج) میباشد.

تعلیم چیست ؟

تعلیم با مفهوم محدود آن عبارت از تلقین ،ایصال وانتقال معلومات به اذهان شاگردان میباشد . پس معلم دردایره وحوزهٔ وظیفهٔ خود عمل میکند، بدینگونه که شاگرددربرابر اوشنونده وجویندهٔ فعال میباشد وازگفته هاي اودریافت میکند.

تعلیم این نقش را بعهده دارد که فقط اذهان شاگردان را بامعلومات وکارآیي فکري مجهزسازد. ولي تجارب وآزمایش هاي زندگي بما آموختانده است : اموریکه شاگردان دربارهٔ آنها زیرسایهٔ کوششهاي شخصي کسب مهارت میکنند نسبت بآنچه ازرهگذر تلقین و تفهیم فراهم مي آورند بارزتروپایدارتر است . بهمین جهت قسمت عمدهٔ مساعي معلم درشرح وتلقین معلومات واجبارشاگردان بشنیدن آنها مصروف میگردد.

وظیفهٔ تعلیم درمجهز ساختن ذهن شاگردان بامعلومات ومعاریف مختلف محدود میباشد که غالباً این معلومات براي خود شاگردان روشن ومعلوم نیست .

ح : رخصتي زمستاني معلمان دورهٔ اول ابتدائي ازتاريخ (١٥) قوس شروع ميشود.

ط : مضمون رياضي صنف اول درهفته (٦) ساعت تدريس ميشود .

نوت :- پلان درسي سالانه هذا مطابق تعليمات نامهٔ مناطق سردسير ترتيب شده معلمان مناطق گرمسيرباید پلان درسي سالانهٔ خويش را نظربه تعليمات نامهٔ مربوطه‌ترتيب نمايند.

نكات فوق الذكرادرجدول ذيل مشاهده كرده بااستفاده ازآن بطور نمونه پلان درسي سالانه مضمون رياضي صنف اول را ترتيب مينمائيم .

سال	۱۳٦۹هـ ش

صنف	اول

نكات مهم واساسي راكه بايد درساختن پلان درسي سالانه درنظرگرفت

مضمون	حساب

شماره	بروج	ايام	ايام رخصتي: روزهاي رخصتي عمومي	ايام رخصتي: روزهاي جمعه	ايام رخصتي: روزهاي رخصتي ومريضي معلم	ايام رخصتي: روزهاي رخصتي گرمي	امتحان: روزهاي امتحان	امتحان: روزهاي ساختن نتايج	امتحان: كمك با معلمين صنوف ٤-۱۲	ايام درسي
۱	حوت	۱۵	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۱۳
۲	حمل	۳۱	۱	۵	٤	۰	۰	۰	۰	۲۱
۳	ثور	۳۱	٤	٤	۰	۰	۰	۰	۰	۲۳
٤	جوزا	۳۱	۰	٤	۱	۰	۰	۰	۰	۲٦
۵	سرطان	۳۱	۰	۵	۲	۰	٦	۰	۰	۱۸
٦	اسد	۳۱	۳	٤	۳	۹	۰	۰	۰	۱۲
۷	سنبله	۳۱	۰	۵	۲	۰	۰	۰	۰	۲٤
۸	ميزان	۳۰	۱	٤	۲	۰	۰	۰	۰	۲۳
۹	عقرب	۳۰	۰	٤	۲	۰	٦	۸	۰	۱۰
۱۰	قوس	۱۵	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۱۳	۰
مجموعه	۹ماه	۲۷٦	۹	۳۹	۱٦	۹	۱۲	۸	۱۳	۱۷۰

مجموعهٔ هفته ها	۱۷۰ ÷ ٦ = ۲۸ $\frac{۲}{٦}$ بيست وهشت هفته ودو روز
مجموعهٔ ساعات درسي	تعداد هفته ها ۲۸ × ٦ ساعت = ۱٦۸ ساعت + ۲ ساعت = ۱۷۰ ساعت
صفحات كتاب	۳٤
هرصفحهٔ كتاب درچندساعت درسي تدريس مي شود.	۱۷۰ ÷ ۳٤ = ۵

علامات
ايام رخصتي عمومي
ايام رخصتي ومريضي معلم
ايام امتحان
ايام ساختن نتايج
ايام كمك دروقت امتحان
ايام صكرى

معلم :

پلان عمومي درسي سالانه (مضمون) حساب صنف اول

سال ۱۳٦۹ هـ ش

ماه ها		حوت					حمل						ثور					جوزا					سرطان				
روز ها / هفته ها		۱	۲	۳	٤	٥	۱	۲	۳	٤.	٥	٦	۱	۲	۳	٤	٥	۱	۲	۳	٤	٥	۱	۲	۳	٤	٥
شنبه	تاریخ				۱۹	۲٦		٤	۱۱	۱۸	۲٥		۱	۸	۱٥	۲۲	۲۹		٥	۱۲	۱۹	۲٦	۲	۹	۱٦	۲۳	۳۰
	ساعات درسي				۱	۱		۱		۱	۱		۱	۱	۱	۱	۱		۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱	۱
یکشنبه	تاریخ				۲۰	۲۷		٥	۱۲	۱۹	۲٦		۲	۹	۱٦	۲۳	۳۰		٦	۱۳	۲۰	۲۷	۳	۱۰	۱۷	۲٤	۳۱
	ساعات درسي				۱	۱		۱	۱	۱	۱		۱	۱	۱		۱		۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱	۱
دوشنبه	تاریخ				۲۱	۲۸		٦	۱۳	۲۰	۲۷		۳	۱۰	۱۷	۲٤	۳۱		۷	۱٤	۲۱	۲۸	٤	۱۱	۱۸	۲٥	
	ساعات درسي				۱	۱		۱	۱	۱	۱		۱		۱	۱	۱		۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱	
سه شنبه	تاریخ			۱٥	۲۲	۲۹		۷	۱٤	۲۱	۲۸		٤	۱۱	۱۸	۲٥		۱	۸	۱٥	۲۲	۲۹	٥	۱۲	۱۹	۲٦	
	ساعات درسي			۱	۱	۱		۱	۱	۱	۱		۱	۱	۱	۱		۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱	
چهارشنبه	تاریخ			۱٦	۲۳		۱	۸	۱٥	۲۲	۲۹		٥	۱۲	۱۹	۲٦		۲	۹	۱٦	۲۳	۳۰	٦	۱۳	۲۰	۲۷	
	ساعات درسي			۱	۱			۱	۱		۱			۱	۱				۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱	
پنجشنبه	تاریخ			۱۷	۲٤		۲	۹	۱٦	۲۳	۳۰		٦	۱۳	۲۰	۲۷		۳	۱۰	۱۷	۲٤	۳۱	۷	۱٤	۲۱	۲۸	
	ساعات درسي			۱	۱		۱		۱		۱		۱	۱	۱	۱		۱	۱	۱	۱	۱	۱				
مجموعه				۳	٦	٤	۱	٥	٥	٤	٦		٥	٥	٦	٤	۳	۲	٦	٦	٦	٦	٦	٥		٥	۲
صفحات تدریس شدهٔ کتاب.		صفحات ۱، ۲وسوم کتاب تدریس شود.					صفحات ٤، ٥، ٦و۷ کتاب تدریس شود.						صفحات ۸، ۹، ۱۰و ۱۱ کتاب تدریس شود.					صفحات۱۲، ۱۳، ۱٤، ۱٥ و۱٦ کتاب تدریس شود.					صفحات ۱۷، ۱۸، ۱۹و۲۰کتاب تدریس شود.				

معلم :

پلان عمومي درسي (سالانه) مضمون حساب صنف اول

سال ١٣٦٩هـ ش

اسد

روز ها / هفته ها		١	٢	٣	٤	٥
شنبه	تاریخ		٦	١٣	٢٠	٢٧
	ساعات درسي			١	١	
یکشنبه	تاریخ		٧	١٤	٢١	٢٨
	ساعات درسي			١	١	١
دوشنبه	تاریخ	١	٨	١٥	٢٢	٢٩
	ساعات درسي			١	١	
سه شنبه	تاریخ	٢	٩	١٦	٢٣	٣٠
	ساعات درسي			١		١
چهارشنبه	تاریخ	٣	١٠	١٧	٢٤	٣١
	ساعات درسي				١	١
پنجشنبه	تاریخ	٤	١١	١٨	٢٥	
	ساعات درسي			١		
مجموعه				٥	٤	٣
صفحات تدریس شدهٔ کتاب .		صفحات ٢١و٢٢ کتاب تدریس شود .				

سنبله

روز ها / هفته ها		١	٢	٣	٤	٥	٦
شنبه	تاریخ		٣	١٠	١٧	٢٤	٣١
	ساعات درسي		١	١	١	١	١
یکشنبه	تاریخ		٤	١١	١٨	٢٥	
	ساعات درسي		١	١	١		
دوشنبه	تاریخ		٥	١٢	١٩	٢٦	
	ساعات درسي		١	١	١	١	
سه شنبه	تاریخ		٦	١٣	٢٠	٢٧	
	ساعات درسي		١	١	١	١	
چهارشنبه	تاریخ		٧	١٤	٢١	٢٨	
	ساعات درسي		١		١	١	
پنجشنبه	تاریخ	١	٨	١٥	٢٢	٢٩	
	ساعات درسي	١	١	١	١	١	
مجموعه		١	٦	٥	٦	٥	١
صفحات تدریس شدهٔ کتاب .		صفحات ٢٣، ٢٤، ٢٥، ٢٦،و٢٧ کتاب تدریس شود .					

میزان

روز ها / هفته ها		١	٢	٣	٤	٥
شنبه	تاریخ		٧	١٤	٢١	٢٨
	ساعات درسي		١	١	١	١
یکشنبه	تاریخ	١	٨	١٥	٢٢	٢٩
	ساعات درسي	١	١	١		
دوشنبه	تاریخ	٢	٩	١٦	٢٣	٣٠
	ساعات درسي	١	١	١	١	١
سه شنبه	تاریخ	٣	١٠	١٧	٢٤	
	ساعات درسي	١	١	١		
چهارشنبه	تاریخ	٤	١١	١٨	٢٥	
	ساعات درسي	١	١	١	١	
پنجشنبه	تاریخ	٥	١٢	١٩	٢٦	
	ساعات درسي	١	١	١	١	
مجموعه		٥	٦	٦	٤	٢
صفحات تدریس شدهٔ کتاب .		صفحات ٢٨، ٢٩، ٣٠، ٣١و ٣٢ کتاب تدریس شود .				

عقرب

روز ها / هفته ها		١	٢	٣	٤	٥
شنبه	تاریخ		٥	١٢	١٩	٢٦
	ساعات درسي			١		
یکشنبه	تاریخ		٦	١٣	٢٠	٢٧
	ساعات درسي		١	١		
دوشنبه	تاریخ		٧	١٤	٢١	٢٨
	ساعات درسي		١	١		
سه شنبه	تاریخ	١	٨	١٥	٢٢	٢٩
	ساعات درسي	١	١			
چهارشنبه	تاریخ	٢	٩	١٦	٢٣	٣٠
	ساعات درسي	١				
پنجشنبه	تاریخ	٣	١٠	١٧	٢٤	
	ساعات درسي	١	١			
مجموعه		٣	٤	٣		
صفحات تدریس شدهٔ کتاب .		صفحات ٣٣ و ٣٤ کتاب تدریس شود .				

قوس

روز ها / هفته ها		١	٢	٣	٤	٥
شنبه	تاریخ		٣	١٠		
	ساعات درسي					
یکشنبه	تاریخ		٤	١١		
	ساعات درسي					
دوشنبه	تاریخ		٥	١٢		
	ساعات درسي					
سه شنبه	تاریخ		٦	١٣		
	ساعات درسي					
چهارشنبه	تاریخ		٧	١٤		
	ساعات درسي					
پنجشنبه	تاریخ	١	٨	١٥		
	ساعات درسي					
مجموعه						
صفحات تدریس شدهٔ کتاب .						

نمونه هاي ديگري ازپلان هاي درسي سالانه (عمومي) !

جدول مشرح پلان درسي سالانهٔ راكه مطالعه نموديديك نمونهٔ نسبتاً مفصل وجامع ازمضمون حساب صنف اول بود ولي ترتيب وساختن آن مهارت خاص ، وقت زياد ودقت بيشتربكاردارد كه براي جريان تدريس درمدت يكسال تعليمي خيلي مفيد است. اما تجربه نشان داده كه معلمان حسب دلخواه خويش يانظر به سبك وسليقهٔ خاصيكه دارند پلانهاي متفرق ترتيب ميكنند بعضي ها پلان درسي مفصل و جامع ميسازند وبعضي ها پلان درسي مختصروكوتاه،بنابرهمين منظورلازم ديده شد تا چند نمونهٔ ديگري ازپلانهاي درسي را درمضامين متفاوت تهيه وترتيب داده مورد مطالعه قراردهيم تامعلمان هركدام،مناسب به ذوق خويش هريكي راكه خوش دارند انتخاب وترتيب كنند ودرجريان تدريس سال تعليمي ازآن استفاده نموده وطوريكه لازم است آنرا درتدريس خويش تطبيق نمايند.

خلص مطلب اينكه داشتن پلانهاي درسي چه طويل المدت باشد ياسالانه ،هفته وارباشد ياروزانه وياواحد درسي بهرصورتيكه آنرا استاد ميخواهد ترتيب كند مؤثربوده و حتمي است كه موجود بايد باشد چنانچه كمترمعلم خوب راخواهيد يافت كه پلان نداشته باشد اما مهم اين است كه چه قسم پلان دارد؟ مفصل يامختصر ، بهرترتيب چيزيكه علاوه ازهمه بسيارپرارزش وقابل ياد آوري ميباشد موضوع ابتكارات بهترومؤثرتوخود معلمان درساختن پلانهاي درسي است كه ميتوانند خود شان نمونه هاي كامل ، واضح وجامع را به ابتكارشخصي خويش طرح ، ديزاين وتطبيق نمايند ودرصورت داشتن نتايج مفيد و مثبت ، به ديگران نيز تقديم نمايند.

نمونه هاي ديگر پلانهاي درسي سالانه حسب گفتهٔ بالا قرارذيل است :

نمونهٔ (الف) :

مدرس :

پلان تقويمي (طويل المدت يا سالانه) مضمون (ساينس) صنف (پنجم) مدرسهٔ (امام ابوحنيفه «رح» سال تعليمي (١٣٦٦ هـ - ش

بروج		سنبله			ميزان					عقرب				
هفته ها / ايام تاريخ وساعات		٢	٣	٤	١	٢	٣	٤	٥	١	٢	٣	٤	٥
يكشنبه	تاريخ	١٥	٢٢	٢٩		٥	١٢	١٩	٢٦		٣	١٠	١٧	٢٤
	ساعات	١	١	١		١	١	١	١		(١)	١	١	١
سه شنبه	تاريخ	١٧	٢٤	٣١		٧	١٤	٢١	٢٨		٥	١٢	١٩	٢٦
	ساعات	١	١	١		١	١	١	١		١	١	١	١
مجموعه		٢	٢	٢		٢	٢	٢	٢		٢	٢	٢	٢

بروج		قوس					جدي					دلو				
هفته ها / ايام تاريخ وساعات		١	٢	٣	٤	٥	١	٢	٣	٤	٥	١	٢	٣	٤	٥
يكشنبه	تاريخ	١	٨	١٥	٢٢	٢٩		٦	١٣	٢٠	٢٧		از اول الي دهم دلو رخصتي عمومي ميباشد	١١	١٨	٢٥
	ساعات	١	١	١	١	١		١	١	*	*			١	١	(١)
سه شنبه	تاريخ	٣	١٠	١٧	٢٤		١	٨	١٥	٢٢	٢٩			١٣	٢٠	٢٧
	ساعات	١	١	١	١		١	١	*	*	*			١	١	١
مجموعه		٢	٢	٢	٢	١	١	٢	١					٢	٢	٢

بروج		حوت					حمل					ثور					مجموعهٔ ساعات
هفته ها / ايام تاريخ وساعات		١	٢	٣	٤	٥	١	٢	٣	٤	٥	١	٢	٣	٤	٥	
يكشنبه	تاريخ	٢	٩	١٦	٢٣	٣٠		٨	١٥	٢٢	٢٩		٥	١٢	١٩	٢٦	
	ساعات	١	١	١	١	١		١	١	١	١		١	١	١	١	٣٤
سه شنبه	تاريخ	٤	١١	١٨	٢٥		٣	١٠	١٧	٢٤	٣١		٧	١٤	٢١	٢٨	.
	ساعات	١	١	١	١		١	١	١	١	١		١	١	(١)	١	٣٣
مجموعه		٢	٢	٢	٢	١	١	٢	٢	٢	٢		٢	٢	٢	٢	٦٧

بروج	سنبله	ميزان	عقرب	قوس	جدي	دلو	حوت	حمل	ثور	مجموعهٔ ساعات
تعداد ساعات	٦	٨	٨	٩	٤	٦	٩	٩	٨	٦٧

مجموعهٔ ساعات درطول سال تعليمي	
يكشنبه	٣٤
سه شنبه	٣٣
مجموعه	٦٧

* : ايام امتحان ٤نيم ماهه رانشان ميدهد.

يادداشت : بادرنظرداشت پلان مطروحهٔ طويل المدت هذا تعداد ساعات درسي مضمون ساينس صنف پنجم دريك سال تعلمي مجموعاً (٦٧)ساعت درسي ازروي جنتري محاسبه گرديد كه بصورت تخميني (٣) ساعت درسي كه بعلامهٔ (١) نشاني شده است بطوراحتياطي درغياب خودم مدرس مضمون ويابعضي ازروزهاي رخصتي محسوب گرديده متباقي (٦٤) ساعت درسي آن نظربه كتاب مطبوعهٔ نصاب تعليمي كه مجموعاً داراي (٩٥) صفحه وشش فصل ميباشد مطابق نيازمندي هاي شاگردان طوري تقسيم گرديد كه درهرساعت درسي (١ر٤=٦٤ ÷ ٩٥) صفحه تدريس ميگردد ودرتطبيق آن به ياري خداوند (ج) ازهيچ نوع سعي خود داري نمي نمايم . **(والسلام عليكم)**

نمونهٔ (ب) :

پـلان درسي سالانه

مدرسه : ---------------

معلم : ---------------

صنف : ---------------

سال : ---------------

مضمون : ---------------

تعداد ساعات درسي :---------

شماره	موضوعات	تعداد ساعات درسي	تاريخ به اساس جنتري	سيرعلمي وكارهاي خارج ازصنف

باموا‌عات سلسله‌ٔ مراتب لازم است بعدازتوضیحات وتشریحات مربوط به پلان درسي سالانه ، پلان موضوعي یافصل واردرسي رانیز مورد بحث ومطالعه قراردهیم .

ب) پلان درسي موضوعي یافصل وار :

میدانیم که محتویات هرکتاب درسي باهم دیگر تسلسل وارتباط دارد وموضوعات مربوطهٔ که ازطرف معلم درجریان سال تعلیمي تدریس میشود باید قبل ازشروع سال تعلیمي بااستفاده از پلان درسي سالانهٔ تهیه شده براي هرفصل وباب کتاب ، پلان درسي موضوعي یافصل وارتوتیب نماید تاارتباط موضوعات کتاب برهم نخورد وهم معلم براي تدریس خوبتر آماده باشد. لذا گفته مي توانیم که درین نوع پلان جزئیات درنظر گرفته میشود. یعني پلان درسي سالانه بحساب فصول وموضوعات کتاب با درنظرداشت سنجش ساعات درسي به بخش هاي فصل واروموضوعي تجزیه مي گردد ومعلم را درتدریس مفاهیم ومطالب کتاب کمك کرده ونتیجهٔ آن مثبت ومؤثر میباشد زیرا تسلسل یك فصل بافصل دیگر وترتیب نمودن مفاهیم ومطالب وارتباط آنها به اساس محتویات هرفصل بخاطر توضیح خوب وبهتراصطلاحات ویاکلمات نوکه باید براي شاگردان پیش ازشروع فصل وموضوع درس جدید تشریح شود. وهم چنان ترتیب نمودن مواد درسي وعیارساختن بعضي تجارب ووسایل آموزشي براي تدریس موضوعات هرفصل درآن درج میگردد وهم سبب آمادگي قبلي براي بعضي فعالیت هاي ابتکاري دراطراف موضوعات درسي میشود. مثلاً،ازروي پلان درسي سالانهٔ ترتیب شدهٔ مضمون ریاضي صنف اول پلان درسي موضوعي یا فصل وارآنرا طوري نمونه درجداول ذیل ارائه میکنیم :

پلان درسي موضوعي يافصل وار فصل اول رياضي صنف اول

معلم		مضمون	رياضي
صنف	اول	سال	۱۳۶۹هـ ش

بروج	حوت																	
هفته ها	هفتهٔ سوم						هفتهٔ چهارم						هفتهٔ پنجم					
ايام	تاريخ	ساعات	فصل	صفحه	موضوع درسي	مواد درسي	تاريخ	ساعات	فصل	صفحه	موضوع درسي	مواد درسي	تاريخ	ساعات	فصل	صفحه	موضوع درسي	مواد درسي
شنبه							۱۹	۱	۱	۱	شماركردن از ۱تا ٤توسط اشكال	كتاب ، مواد محيطي تخته ،تباشير	۲٦	۱	۱	۲	شماركردن از ۱تا ۱۰	بردن شاگردان خارج صنف تخته - تباشير كتاب
يكشنبه							۲۰	۱	۱	۱	شماركردن از ۱تا ٥ توسط اشكال	رر	۲۷	۱	۱	۳	شماركردن از ۱تا ۲ توسط انگشتان	انگشتان،كتاب تخته ، تباشير
دوشنبه							۲۱	۱	۱	۲	شماركردن از ۱تا ٦ توسط اشكال	رر	۲۸	۱	۱	۳	شماركردن از ۱تا ٤توسط انگشتان	رر
سه شنبه	۱٥	۱			شناخت ومعرفت باشاگردان	حاضري	۲۲	۱	۱	۲	شماركردن از ۱تا ۷ توسط اشكال	رر	۲۹	۱	۱	۳	شماركردن از ۱تا ٦توسط انگشتان.	رر
چهارشنبه	۱٦	۱			داد ن كتاب هابراي شاگردان	كتاب‌ها	۲۳	۱	۱	۲	شماركردن از ۱تا ۸ توسط اشكال	رر						
پنجشنبه	۱۷	۱	۱	۱	تدريس صفرويك تو سط اشكال	كتاب، رسم‌ها	۲٤	۱	۱	۲	شماركردن از ۱-۹	رر						
مجموعهٔ ساعات درسي		۳						٦						٤				

پلان درسي موضوعي يافصل وار فصل اول رياضي صنف اول

معلم			مضمون	رياضي
صنف	اول		سال	١٣٦٩هـ ش

بروج	حمل																	
هفته ها	هفته اول						هفته دوم						هفته سوم					
ايام	تاریخ	ساعات	فصل	صفحه	موضوع درس	مواد درسي	تاریخ	ساعات	فصل	صفحه	موضوع درس	مواد درسي	تاریخ	ساعات	فصل	صفحه	موضوع درسي	مواد درسي
شنبه							٤	١	١	٤	شمارکردن از ١تا ٩ توسط انگشتان	تخته ،تباشیر ، کتاب ،انگشتان	١١	رخصتي معلم				
يکشنبه							٥	١	١	٤	شمارکردن از ١تا ١٠ توسط انگشتان	رر	١٢	١	١	٥	نوشتن عدد ٣ ازروي شکل	کتاب، تخته ، تباشیرومواد محیطي
دوشنبه							٦	١	١	٤	حل مشکلات عمومي	رر	١٣	١	١	٥	نوشتن عدد ٤ ازروي شکل	رر
سه شنبه							٧	١٠	١	٥	نوشتن عدد (١) ازروي اشکال	تخته ، تباشیر ، کتاب ، مواد محیطي	١٤	١	١	٥	نوشتن عدد ٥ ازروي شکل	رر
چهارشنبه	١	رخصتي عمومي					٨	١	١	٥	نوشتن عدد ٢ ازروي اشکال	رر	١٥	١	١	٥	حل مشکلات عمومي	رر
پنجشنبه	٢	١	١	٤	شمارکردن از ١تا ٨توسط انگشتان	انگشتان ، کلب ، تخته ، تباشیر	٩	رخصتي معلم					١٦	١	١	٦	نوشتن عدد ٩ ازروي شکل	رر
مجموعه		١						٥						٥				

اما تربیت عنایت واهتمام خود را به پیشبرد تمایلات فطري واستعداد هاي متنوع مُتربّي متوجه ساخته و به انسان آمادگي میبخشد، درحالیکه درمحیط ودایرهٔ تعلیم کشف ومناقشه وبررسي مساعي ازآن معلم است که بازده بحث و کاوشهاي علمي خود را به شاگردان تحمیل میکند. بعبارت دیگو : معلم درمسیرانجام وظیفهٔ تعلیم سعي میکند اذهان شاگردان را با معلومات ومعارف پرکند . اما مربي میکوشد که ازراه تربیت راه را براي استعداد وقواي انسان از درون او براي بحث وکاوش بازکند.

تعلیم با چنین مفهوم محدود خود یك عمل نارساوناتوان میباشد زیراتنها به یك ناحیهٔ انسان که عبارت ازذهن اواست اهتمام دارد ولي باید گفت که تعلیم صحیح عبارت ازکوششي است که معلم باید درزیرسایهٔ آن شوق وتمایل به علم و عمل واهتمام به آن دورادرنفوس شاگردان زنده وبیدارسازد.

حتيٰ تعلیم صحیح بهمان مفهوم فوق الذکریکي ازوسایل تربیت وجزء ازاجزا آن است .

اماهدف تعلیم بامفهوم محدودآن عبارت ازآشناکردن شاگرد به امورمحدود وتمرین ذهني درآنها است . تعلیم بصورتیکه هم اکنون متداول است صرفاً شاگرد را براي اشغال به حرفه ، فن ، قبولي و پیروزي درامتحان آماده میسازد. درحالیکه تربیت میخواهد انسان را به اصل وهدف زندگي انساني رهنمون گرداند ، صفات وتمایلات لطیفي رادرانسان به ثمررساند ، تادربه زیستي بادیگران درعین صلح و آرامش وبهره مند شدن ازیك زندگي سالم موفق وکامیاب گردد. بنابراین تربیت متوجه این هدف است که ازخود انسان ، انساني بسازد که ازانسانیت خود پیش از انکه بعنوان آلت وابزاري براي کسب معیشت باشد برخوردار شود.

ماميدانیم که کلمهٔ تعلیم ازعلم اشتقاق یافته است . علم نیز عبارت ازمعارف ذهني است واین معارف تا آنگاه که عملاً پیاده نشود نمیتواند دردي را دوا کند . علم درصورت درمان دردها است که باعمل هماهنگ گردد . ولي متأسفانه معارف که شاگردان موسسات علمي درجوامع امروزي کسب میکنند ازنظرعمل فاقد سازندگي است وغالباً اهتمام معلمان دراین جهت صرف میشود که شاگردان صرفاً به تکمیل مقررات وبرنامهٔ مدرسهٔ ولوبه هرکیفیت باشد آشنا گردند وسرانجام تمام نیروي شاگردرا فقط متوجه این میسازد که درامتحانات بهرصورتیکه باشد موفق شود.

تجربه ومطالعهٔ زندگاني شاگردان ، آنگاه که به اصطلاح فارغ التحصیل میشوند براي ما ثابت کرده است که موفقیت وپیروزي درامتحان ضامن توفیق عملي شاگردان نخواهد بود. چه بسیارشاگردانیکه علي الرغم موفقیت درامتحان به علت نقص تربیتي درمیدان عمل ناموفق وناکام اند.

علماي تعلیم وتربیت اسلامي بارها و بارها این حقیقت را گوشزد نموده اند و ضمن مروربربعضي کتب تربیتي اسلام این حقیقت تردید ناپذیر را ملاحظه خواهیم کرد.

لذا فریاد مربیان واقعي ودانشمندان تعلیم وتربیت اسلامي به تعلیمات عقلي محض سخت تاخته وامثال شهیدثاني ، ابن سینا ،خواجه طوسي ، فارابي،امام غزالي (رح) وسایردانشمندان جهان اسلام درارائه اهمیت موضوع تربیت ونقش آن درنگهباني و پاسداري از انسانیت ومعنویت وبالآخره بقاي بشریت کتابها

معلم			پلان درسي موضوعي یافصل وار فصل اول ریاضي صنف اول	مضمون	ریاضي
صنف	اول			سال	۱۳۶۹هـ ش

بروج	حمل												ثور					
هفته ها	هفته چهارم						هفته پنجم						هفته اول					
ایام	تاریخ	ساعات	فصل	صفحه	موضوع درس	مواد درسي	تاریخ	ساعات	فصل	صفحه	موضوع درس	مواد درسي	تاریخ	ساعات	فصل	صفحه	موضوع درس	مواد درسي
شنبه	۱۸	۱	۱	۶	نوشتان عدد ۷ ازروي شکل	کتاب، تخته، تباشیرومواد محیطي	۲۵	۱	۱	۷	ترتیب نوشتان اعداد ۱و۲	کتاب، تخته تباشیرمواد محیطي	۱	۱	۱	۸	تمرین حسابي شماره ۳و۴	کتاب، تخته ،تباشیر ومواد محیطي
یکشنبه	۱۹	۱	۱	۶	نوشتان عدد ۸ ازروي شکل	رر	۲۶	۱	۱	۷	رر ۳و۴	رر	۲	۱	۱	۸	تمرین هاي شماره ۵و۶	رر
دوشنبه	۲۰	۱	۱	۶	نوشتان اعداد ۹و۱۰ ازروي شکل	رر	۲۷	۱	۱	۷	رر ۵و۶	رر	۳	۱	۱	۸	تمرین شماره (۷)، جفت	رر
سه شنبه	۲۱	۱	۱	۶	حل مشکلات عمومي	رر	۲۸	۱	۱	۷	رر ۷و۸	رر	۴	۱	۱	۸	رر	رر
چهارشنبه	۲۲		رخصتي	معلم			۲۹	۱	۱	۷	رر ۹و۱۰	رر	۵		رخصتي عمومي			
پنجشنبه	۲۳		رخصتي	معلم			۳۰	۱	۱	۸	تمرین هاي شماره ۱و۲	رر	۶	۱	۱	۸	تمرین شماره (۷)، جفت.	کتاب، تخته ،تباشیرومواد محیطي
مجموعه		۴						۶						۵				

نمونه هاي ديگري ازپلان درسي موضوعي يا فصل وار:

چنانچه قبلاً نيزاشاره گرديد درحصهٔ تهيهٔ پلان نظريات ، ابتكارات وطرزالعمل هاي مختلف وگوناگون بين معلمان موجود بوده ، بعضي ها به يك طرزوعدهٔ به شكل ديگري عمل مينمايند مثلاً : معلمان وجود دارند كه به طوربسيارمفصل باذكرجزئيات پلان مي سازند وهم يك عدهٔ پلان هاي خود را بطور مختصر تهيه مينمايند ، كه اين امودرمورد پلان موضوعي يا فصل وارنيزصدق مينمايد.

بناً كوشش به عمل آمده تاماچند نمونهٔ مختلف ازپلانهاي موضوعي يا فصل وارداشته باشيم كه بااستفاده ازآن ها بتوانيم به نحو آسان وسهل پلان موضوعي يا فصل وارتهيه ،ترتيب ،طرح وديزاين نمائيم .

اينك درمضمون ساينس صنف پنجم كه داراي شش فصل است نمونهٔ ديگري ازپلان درسي موضوعي يا فصل وار تهيه گرديده،ازجمله فصل هاي آن تنها فصل دوم باتمام جزئيات مفصل ترتيب گرديده ، ميتوانيم بااستفاده ازآن به عين طريق فصل هاي ديگورانيز تكميل نمائيم .

نمونه۲: الف

پلان درسي موضوعي يا فصل وار

معلم ( ) مدرسهٔ (نعمانيه) مضمون (ساينس) صنف (۵) تاريخ (۲۵/ ۲/ ۶۹) حوت تعداد ساعات (۶۴)

شماره	فصل	عنوان	صفحه	ساعات	تاريخ	ميتود ها	مواد درسي	تجارب وفعاليت هاي خارج ازصنف
۱	اول	موجودات حيه و غير حيه ، ضرورت هاي موجودات حيه ، هوا ، غذا ، آب كلمات جديد ، تمرينات .	۱تا ۲۰	۱۷	۱۵سنبله الي ۱۰ عقرب	سوال وجواب ، نمايش كارگروپي و كارعملي	كتاب ، تخته و تباشير ، نمونه هاي مواد حيه وغير حيهٔ، چارت ها و غيره.	
۲	دوم	۱- مصرف مواد غذايي دروجود: مواد غذايي را اكه ميخوريم چه ميشود؟ دروجود مامواد غذائي براي مصرف چطور آماده مي شود؟ عمليهٔ هضم (ازشماره ۱-۴) تدريس ميشود.	۲۱-۲۲	۱	۶۹/۸/۱۲	سوال وجواب ، نمايش كارگروپي وكار عملي.	كتاب ، تخته ، تباشير ، چارت نمونه هاي مواد غذائي ومودل جهاز هاضمه .	
		۲- بقيهٔ عمليهٔ هضم : (ازشماره ۵- ختم درس وتشريح شكل جهازها ضمهٔ انسان)	۲۲-۲۳	۱	۶۹/۸/۱۷	سوال وجواب كارعملي ونمايش	كتاب ، تخته ، تباشير ، تخته پاك وچارت جهازهاضمه.	
		۳- ضرورت به هوا درزندگي : توليد انرژي دروجود، عمليهٔ تنفس ، اخذاكسيجن توسط بيني و دهن .	۲۴-۲۵	۱	۶۹/۸/۱۹	رر رر	كتاب ، تخته ، تخته پاك و چارت.	
		۴- بقيهٔ عمليهٔ تنفس ،تنفس هوا دربيني، قصبة الريه چيست ؟ شش ها وكيسه هاي هوائي .	۲۵-۲۶	۱	۶۹/۸/۲۴	رر رر	مواد فوق الذكر ومودل جهاز تنفس يا چارت.	

نمونهٔ : الف

پلان درسي موضوعي يا فصل وار

معلم (   ) مدرسهٔ (نعمانيه) مضمون (ساينس) صنف (٥) تاريخ (٢٥/ ٢/ ٦٩) تعداد ساعات (٦٤)

شماره	فصل	عنوان	صفحه	ساعات	تاريخ	ميتود ها	مواد درسي	تجارب وفعاليت هاي خارج ازصنف
		٥- بقيهٔ عمليهٔ تنفس : داخل شدن اكسيجن درخون واحتراق آن باموادغذائي وخارج شدن غازكاربن داي اكسايد وتوليد انرژي .	٢٦-٢٧	١	٢٦/ ٨/ ٦٩	سوال وجواب ، نمايش كارگروپي و كارعملي.	مواد فوق الذكر وآوردن جهاز تنفسي گوسفند درصورت امكان .	تجربهٔ عمليهٔ تنفس دربيرون صنف توسط جهاز تنفسي گوسفند
		٦ - خلاصه وتكرار موضوعات فصل : كلمات جديد ، مانند مري ، معده ، انرژي ، قصبة الريه .	٢٨	١	١/ ٩/ ٦٩	سوال وجواب ،مباحثه و مناقشه ونمايش	مودل ها ، چارت ها ، اوراق كاغذ سفيد ، قلم ، وتمام مواد كارشده فصل بدون شش گوسفند.	
		٧ - مسائل وتمرينات فصل :	٢٩-٣٠	١	٣/ ٩/ ٦٩	سوال وجواب ، كارگروپي نمايش .		
٣	سوم	ضرورت وجود به غذا : ويتامين هاي (اي ، بي ، بي ا ، بي ٢ بي٦ بي ١٢) كلمات جديد وتمرينات :	٣١-٤٣	٨	از ٨ قوس الي اول جدي	ميتود هاي مناسب مثل سوال وجواب ،نمايش كار عملي ، مسابقه ، گروپي وغيره .	مواد مناسب وكارآمد مثلاً:كتاب ، تخته، تخته پاك،تباشير ، چارتها ، كارتها و غيره.	
٤	چهارم	مكروب ها : اسهال ، زكام و ريزش ، تبركلوز، تداوي مرض تبركلوز ، باكترياهاي مفيد ،طرق انتشار امراض ، شبش ، تب راجعه ، مجادله عليه شبش ، مگس خانگي ، جلوگيري ازمگس . كلمات جديد ،تمرينات.	٤٥-٦٧	١٦	٦ جدي -٢٣حوت	روش هاي مناسب كه بيشترشاگردان فعال باشند.	مواد مناسب ومنتخب وكارآمد مثلاً:كتاب ، تخته ، تخته پاك ، تباشير ، قلم ، كاغذ ، كتابچه ، چارت ها ،كارتها ، تصاوير وغيره.	

نمونهٔ : الف

پلان درسي موضوعي يا فصل وار

معلم (   ) مدرسهٔ (نعمانيه) مضمون (ساينس) صنف (٥) تاريخ (٢٥/ ٢/ ٦٩) تعداد ساعات (٦٤)

شماره	فصل	عنوان	صفحه	ساعات	تاريخ	ميتود ها	مواد درسي	تجارب وفعاليت هاي خارج ازصنف
٥	پنجم	مشابهت مواد : اشغال جاي توسط ماده ،وزن ماده، مخلوط چيست ؟ محلول چيست ؟ كلمات جديد، تمرينات .	٦٩-٨٣	٨	٢٥حوت -٢٢حمل	سوال وجواب، نمايش ، كارعملي، كارگروپي ، مسابقه .	كتاب ، تخته و تخته پاك ، تباشير ، كارتها ، چارتها ، گيلاس ، بوتل ، نمك ، بوره ، آب وغيره.	تجربهٔ محلول و مخلوط
٦	ششم	خاك وريگ : سنگ چونه، مواد سوخت ، گازطبيعي ذغال سنگ ،سنگهاي آهني ، مواد نمكي ، كلمات جديد. تمرينات .	٨٤-٩٤	٨	٢٤حمل - ١٩ ثور	سوال وجواب،نمايش ، كارعملي ، مسابقه ، كارگروپي، سير عملي.	كتاب ، كتابچه ، قلم ، تخته ، تخته پاك ، تباشير ، كارتها ، چارتها ، نمونه سنگها ، خاك وريگ ذغال سنگ .	سيرعلمي درصورت امكان

نمونهٔ (ب)

پــلان موضوعي يا فصل وار

مـعلم : (   )   صنف : (   )

موضوع : (   )   تعداد ساعات : (   )

شماره	عناوين درس	دانش قبلي	مطالب جديد	وسائل آموزشي	ميتودها	كارهاي خارج ازصنف

نمونهٔ (ج)

جدول پلان موضوعي

شماره	موضوعات مضمون	ترتیب وتنظیم مفاهیم	وقت یا ساعات	تاریخ مطابق به تقسیم اوقات	مواد ووسایل درسي	آمادگي جهت فعالیت هاي ابتکاري دراطراف موضوع

پلان فصل وار

مضمون : ---------------

معلم : -------------

مدرسه : ---------------

سال : -------------

صنف : ---------------

تعدادساعات درسي :---------

شماره	موضوعات	تعداد ساعات درسي	تاريخ به اساس جنتري	فعاليت هاي خارج ازمدرسه
١				
٢				
٣				
٤				
٥				
٦				
٧				
٨				
٩				
١٠				
مجموعه				

بعدازمطالعهٔ چند نمونهٔ از پلان هاي درسي فصل واروموضوعي موجوده لازم است که پلان واحد درسي يا پلان ساعت واردرسي را نيز مورد مطالعه قرار دهيم . بسيار مهم وضروري است که معلم براي تدريس هرساعت درسي خويش پلان درسي ساعت وار يا واحد درسي داشته باشد وساختن اينگونه پلان به ملاحظه و رويت پلان درسي فصل واروموضوعي صورت ميگيرديعني اصلاً پلانهاي موضوعي به پلان هاي واحد درسي تجزيه ميگردد.

ج) پلان واحد درسي :

قبل از تعريف پلان واحد درسي لازم ديده شد تااين حقيقت توضيح شود که پلان درسي يکنوع مهارت خاص مسلکي و فردي يك معلم است وميتواند باداشتن اين مهارت از پلان درسي مطروحه بحيث يك عنصرمهم ومؤثرمحوري تدريس استفاده نمايد ودرنظرداشته باشد که پلان درسي خاصيت تبادل پذيردارد بنابرآن معلم ميتواند نوع بهتر آنرا طرح وايجاد نمايد وتوجه کند که مقاصد واهداف درسي، استفاده از طروق تدريس ،تکتيك هاي پرسشي ، تنظيم صنف ومواد درسي ، ارزيابي فعاليت هاي خود و شاگردان وهمه مسايل کليدي داخل پلان درسي را اساس کارخود قرارداده وقدمهاي اساسي رابراي پلان کردن تدريس خود مدنظرگرفته مراعات نمايد.

اينك مناسب خواهد بود به تعريف پلان واحد درسي پرداخته شود.

تعريف :- پلان واحد درسي يك راه سيستماتيك ومنظم است که ازطرف معلم تمام فعاليت هاي شاگردان ومدرس دريکساعت درسي براي اجرا وانجام آن سنجيده ميشود ويا بعبارهٔ ديگر پلان واحد درسي عبارت ازطرح ونقشهٔ منظم ذهني است که معلم درآن تمام فعاليتهاي درسي را که او وشاگردانش درهمان ساعت درسي اجراً ميکنند تدبيروسنجش کرده درج مينمايد. وهرپلان درسي داراي مراحل ذيل ميباشد.

مراحل يك پلان واحد درسي :

پلان درسي سه مرحله دارد که به ترتيب قرار ذيل بيان ميگردد:

I- مقدمه :

ترتيب وتنظيم صنف :

- سلام دادن :- به شاگردان سلام بدهد تاطريقهٔ مسنونه بجاو آنها سلام دادن را عادت وتقليد کنند.
- احوال پرسي : - تاازحال واحوال همه شاگردان معلم باخبر شده اگرکدام مشکل باشد قبل ازدرس رفع شود.

– حاضري گرفتن : – تعداد شاگردان حاضرمعلوم شود وازغائبين روزگذشته بازجوئي صورت بگيرد، اثرواهميت حاضري درتدريس وآموزش براي شاگردان توضيح شود .

– ديدن *نظافت* : – نظافت عمومي صنف وشاگردان مدنظر گرفته شود و درصورت لزوم توصيه هاي سودمند بدون تحقير كسي صورت گيرد زيرا نظافت جز ايمان بوده و امري است ازجملهٔ وجايب تربيتي مسلمانها كه ازنگاه صحت نيز مهم ومؤثر ميباشد .

– تنظيم شاگردان : – شاگردان ازلحاظ قدوقامت ، حس بينايي وشنوائي بجاهاي مناسب شانده شوند كه مانع ديدن تخته نگردند .

– ترتيب مواد و لوازم درسي : – مواد ولوازم درسي بطورمرتب ومنظم براي استفاده آماده گردد .

– ديدن كارخانگي : – درصورتيكه وظيفهٔ خانگي داده شده باشد ديده شود ودرموقع مناسب براي اصلاح جمع گردد واگر اصلاح ايجاب نميكرد صرف ملاحظهٔ آن كافي ميباشد .

– تحريك وتوليد انگيزه : – توسط سوال،لطيفه وحكايت كوتاه يا شعارها وترانه هاي اسلامي شاگردان تشويق وبراي درس تحريك گردند ، زيراكه درمورد تربيهٔ شان نيز مؤثر ميباشد .

– ارزيابي درس گذشته وارتباط آن بادرس جديد :

–دريافت عنوان درس جديد توسط شاگردان درصورتيكه [illegible] باشد .

II – جريان وفعاليت هاي درس جديد :

– باگفتن بسم الله الرحمن الرحيم معرفي عنوان درس جديد ونوشتن آن بالاي تختهٔ سياه .

– خواندن درس جديد ازروي كتاب توسط شاگردان درغيرآن توسط خود معلم .

– مطالعهٔ خاموشانهٔ كتاب توسط شاگردان ودرعين جريان بيرون نويس كردن كلمات ، لغات يا مفاهيم جديد مغلق ومشكل درس توسط معلم .

– ارائه ، انتقال وتوضيح مفاهيم جديد ومشكل درس .

– تطبيق ميتود واصول هاي منتخب ومناسب براي انجام فعاليت هاي شاگردان .

– استعمال مواد درسي مطابق به موضوع مربوطهٔ كه تهيه شده .

– تأكيد به نكات مهم ومطالب سودمند درس .

– چانس دادن به شاگردان تاموضوعات ومطالب مشكل درس را بپرسند .

نوشته اند و یا بخشي ازکتابهاي خود را به این مسئله اختصاص داده اند.

درپایان این گفتاربراي توضیح بیشترتفاوت مفهوم تربیت و تعلیم سخن از(ویلیام جمس)یاد میکنیم که قرنها پس از توجه دانشمندان اسلامي یاد آور میگردد او میگوید :

« تربیت عبارت از تنظیم قواي بشري است که حسن رفتاراورا درجنبه هاي مادي و معنوي زندگي ضمانت میکند . ولي تعلیم ، بامعارفي محدود میگردد که معلم آنرا به شاگردان القاً میکند لیکن معارف ومعلومات نمیتواند همیشه بعنوان یك عامل نیرومند ومئوثري براي عمل ورفتارباشد. آنگاه معلومات انسان میتواند سازنده و ثمربخش باشد که درزندگاني وطرزرفتاراو مورد استفاده قرار گیرد » .

بناً ازمجموع این مطالب نتیجه میگیریم که تربیت یعني رشداستعداد،قوا و مواهب الهي انسان ،تهذیب وجدان ،ایجاد عادات خوب و به ثمررساندن عواطف لطیف وسرانجام بمعني نایل ساختن انسان به کمالات درخوراودرجنبهٔ مادي و معنوي اهت درحالیکه تعلیم بامفهوم محدودآن به تنهایي نمیتواند بدین سان انسان رادرمسیرچنین اهداف عالیه قراردهد.

ولي متیواند علم توأم باعمل انسان را یاري دهد که دررسیدن بمقام خودي خود که انسان شدن است وانسانیت ، تجهیزکند وسرعت بخشد که این سفرازراه دین به دیارمطلوب آغازمیشود پس باید درقدم اول براي اطفال علوم دیني ومذهبي آموختانده شود. بخاطراینکه دین مقدس اسلام به تربیه ، تعلیم وتعلم ارزش زیادي داده است وانسانها رابه آموختان علم دعوت نموده است .

هدف دین مبارك اسلام وخواستهٔ مهم وعمدهٔ آن عالم وعامل بودن امت مسلمه است . آموزش علوم دیني بالاي مسلمین فرض است وخداوند(ج) بواسطهٔ علم ، مقام ودرجات انسانها را بلند میسازد. چنانچه درکلام مقدس خود فرموده است :

يَرْفَعِ اللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مِنْكُمْ وَالَّذِيْنَ اُوْتُوا الْعِلْمَ دَرَجٰتٍ

(پارهٔ ۲۸ سورهٔ المجادله - آیه ۱۱)

ترجمه : بلند میکند خداوند (ج) درجه ومرتبهٔ آنانرا که ایمان آورده اند ازشما و بمراتب بلند میکند درجهٔ آنانرا که علم براي شان داده شده است .

بناً اهداف ادیان سماوي خصوصاً دین مبین اسلام براي تعلیم وتربیت بشرتهذیب نفس ، تنظیم غرایزوتمایلات به مدارج عالي کمال ،رسانیدن عقل وروح بشراست ، یا بعبارهٔ دیگو هدف دین تربیهٔ افراد متدین است .متدین کسي است که معني دین وحقیقت آنرادرك کرده وتعلیمات دیني رهنمائي زندگي اش باشد.

شخص متدین وباتربیت به اعمال خودتوجه خاص داشته ودرکرداروگفتارازاو غلطي ، انحراف واشتباه سر نمیزند. چون او میداند که خداوند (ج) درقرآن عظیم الشان فرموده است :

III- بستن (جمع کردن) درس :

- خلاصه نمودن درس جدید .
- ارزیابي درس جدید :
- ارزیابي توسط سوالات .
- ارزیابي توسط اجراي کدام فعالیت (کارگروپي مسابقه وکارعملي) .
- ارزیابي توسط استعمال مواد درسي.
- ارزیابي توسط تکمیل مفاهیم ومطالب .
- دادن وظیفهٔ خانگي درصورت لزوم دید.

بعدازختم درس فعالیت هاي مهم ذیل نیز اجرا گردد :

- خانه پري ترقي تعلیم .
- جمع آوري مواد استعمال شدهٔ تدریس ازقبیل چارت ، کارت ...و غیره .
- پاك کردن تختهٔ سیاه وعیارنمودن آن براي درس دیگر.
- گاهیکه لازم باشد جهت انکشاف ذهني تربیوي و اخلاقي شاگردان توانه ها ، وجیزه ها ، لطیفه ها وقصه هاي کوتاه اسلامي گفته وخوانده شود.
- خداحافظي باشاگردان حین بیرون شدن ازصنف .
- یادداشت هاي مناسب براي تاکید ویاتغیرپلانهاي درسي آینده .
- کنترول وقت ازنگاه تهیهٔ پلان درسي وتطبیق مناسب آن .

نمونهٔ پلان درسي :

پلان درسي

معلم : ________	مضمون : ________
صنف : ________	موضوع : ________
مدرسه : ________	تاريخ : ________
اهداف : ________	

وقت	فعاليت هاي درسي / اسلوب	مواد
تقسيم نمودن مناسب وقت براي فعاليت ها .	I : مقدمه : الف : ترتيب وتنظيم صنف : ب : ارزيابي درس گذشته وارتباط آن بادرس جديد : II : جريان درس جديد : معرفي درس جديد ونوشتن عنوان بالاي تخته سياه : الف : فعاليتهاي معلم : ب : فعاليتهاي شاگردان : ج : روشهاي درسي : د : استعمال مواد درسي مطابق موضوع : III : بستن (جمع كردن) درس : - خلاصهٔ درس جديد : - ارزيابي درس جديد : - دادن وظيفهٔ خانگي :	تهيه نمودن مواد مناسب درسي به ارتباط موضوع .

ارزيابي :-

تبصره :-

فواید پلان درسي :

۱- محتویات ، مواد ومطالب موضوع درسي را به صورت درست براي توضیح خوبتر تنظیم میکند .

۲- در انتخاب روشهاي مناسب براي تدریس کمك مي نماید .

۳- براي سهیم ساختن زیاد شاگردان در فعالیتهاي درسي زمینه را مساعد میسازد .

٤- در تهیه وانتخاب مواد مناسب درسي معلم را وادار وکمك میکند .

٥- دراستعمال موادرسي بموقع مناسب معلم رایاري میدهد وازضیاع وقت جلوگیري بعمل میآید .

٦- معلم باداشتن پلان درسي ، درتدریس خود مطمئن وآرام میباشد وبراي شاگردان نیز مؤثر ومفید تمام میشود .

۷- داشتن پلان درسي معلم وشاگردان را کمك مینماید تا درس خودرا با علاقمندي وتوجه خاص تعقیب و دنبال نمایند .

۸- داشتن پلان درسي معلم را کمك مینماید تا زودتر به هدف برسد .

۹- بقسم متداوم پلان گذاري روزانهٔ درسي ، معلمان را قادر خواهد ساخت تا مشکلات و ضعف پروگرام نصاب درسي را پیدا نمایند ونظریات مفید خویش را درمورد حل ورفع آن ازروي همکاري بمراجع مربوطه پیشنهاد کنند .

۱۰- ساختن پلان هاي درسي بطور همیشگي بمعلمان مساعدت خواهد نمود تا ابتکارات مفید ومؤثري را در ساحهٔ تدریس بمیان آورند .

قدمهاي اساسي براي پلان کردن درس :

معلم قبل از ساختن پلان واحد درسي باید نکات ذیل را در نظر داشته باشد:

۱- هدف (مقصد یا مطلب) درس :

معلم باید بداند که در تدریس بکجا میروم؟ بسوي هدف یا طرف دیگر؟! اکثر معلمان پلان درسي را با یك جملهٔ مختصر وعام شروع میکنند که مطلب یا محتواي درس را شرح مینمایند . وباز موضوعات وعناوین خاص را لست نموده از روي آن مقاصد درسي خود را نوشته میکنند.

اما معلمان وشاگردان هر دو وقتي دررسیدن به هدف بیشتر مؤثر میباشند که اجراي هر آنچه راکه معلمان درآخر درس ازشاگردان توقع مینمایند عملاً انجام داده بتوانند .

۲- تشخیص سطح دانش یا موقف شاگردان :

اگر معلم با شاگردان قبلاً کار نکرده باشد لازم است سطح دانش آنها راتوسط امتحان غیر رسمي یعني ارزیابي معلوم کند ومعلم ورزیده ومجرب این کار راکردني است تا بداند که شاگردان بکدام سطح دانش قرار دارند وازکجا شروع نماید .

۳- تدبیر طرز العمل درسي وانتخاب روشها :

سنجش قبلي معلم را فرصت میدهد که روشها ،میتودها ومواد مناسب درسي را انتخاب نماید وسرحدموضوعات هرمضمون رابراي تدریس ساعتوار آن بادر نظرداشت پلانهاي فصل وار وسالانهٔ درسي مد نظر گرفته واصولهاي متنوع تدریس رادر معرفي ، تشریح واجراي فعالیتاي مربوط به درس بکار برد .

٤- ارزیابي :

براي اینکه معلوم شود معلم وشاگردان هردو به هدف درس رسیده اند یا نه ؟! لازم است هر نوع پلان درسي داراي تدابیر وتدارکات باشد که حدواندازهٔ نیل به اهداف ومقاصد راتوسط آن بررسي کرده بتواندواین بخش ارزیابي شامل بازرسي فعالیتها واجرآت شاگردان ،معلم،طرح ودیزاین پلان درسي نیزمیباشد .

تا حال پلان واحد درسي ، مراحل ، فواید وقدمهاي اساسي براي پلان کردن درس را مورد بحث ومطالعه قرار دادیم اکنون لازم است چند نمونه ئي از پلان هاي واحد درسي موضوعات مختلف رادر مضامین متنوع هم بغرض مطابقت مسایل مربوط به پلان مورد مطالعه قرار دهیم .

معلم :----------

صنف : __اول________

مدرسه :امام ابوحنیفه(رح)

پلان درسي

پروگرام تعلیم وتربیهٔ کمیتهٔ بین المللي نجات واقع هنگو

مضمون : __دري__________

موضوع : حروف (ا-ب-پ) الفبا

تاریخ : ۱۳۶۹/۶/۱۶هـ ش

اهداف :-شاگردان در اخیر درس بتوانند شکل حروف (ا.ب.پ) را نشان بدهند،نام آنها رابگیرند، آواز هر حرف را بگویند وخود حروف را بنویسند واین فعالیت ها را در ظرف پنج دقیقه ۹۰٪ اجراء نمایند.

وقت ۴۵ دقیقه	فعالیت هاي درسي / اسلوب	مواد
۱۰ دقیقه	I - مقدمه : - ترتیب وتنظم صنف : - که شامل سلام ، احترام ، احوال پرسي ، گوفتن حاضري ، دیدن نظافت ، منظم کودن شاگردان وترتیب مواد درسي میباشد اجراء گردد . - دیدن وظیفهٔ خانگي :- کتابهاي خود راپوش کرده اید ؟ نشان دهید ! قلم ،کتابچه وتختهٔ سلیت خودرا آورده اید ؟ ! بسیار خوب ، پیشروي خود بگذارید ! - ارزیابي درس گذشته وارتباط آن با درس جدید :- مواد ولوازم درسي ،گوفتن قلم ،شناخت صنف ، صحن مدرسه ، شاگردان و معلم به روش سوال وجواب مثلاً س : دراینجا چه میکنید ؟ ج : درس مي خوانیم . س:اینجا چه نام دارد ؟ ج : صنف. س : دردست من چه است ؟ ج : تخته پاك وتباشیر . س : ازآنها چه کارمیگریم؟ ج : به تخته پاك تخته را پاك میکنیم وتوسط تباشیر خط میکنیم . بهمین ترتیب کتاب ،کتابچه ، تختهٔ سلیت وقلم را بشاگردان نشان داده میپرسیم که چیست وآنها جواب میگویند ،بعداً سوال میکنیم که قلم چطور گوفته میشود؟ ...... پس شما به دست راست خود قلم تان را بگیرید وسرآنرا بازکنید ! حال در هوا آنرا حرکت بدهید ! بس کنید . براي ارتباط درس وپیدا کردن عنوان درس جدید چنین سوالات را میپرسیم : من به کدام زبان گپ میزنم ؟ ج : زبان دري. س : براي اینکه زبان دري را خوب یاد بگیریم وکتاب دري را خوب بخوانیم ،اول باید چه را بخوانیم ؟ ج : الفباء . پس درس امروز ما چیست ؟ ج : درس امروز ما الفباء زبان دري است .	کتاب - حاضري تختهٔ سیاه تخته پاك تباشیر تختهٔ سلیت قلم کتابچه کتاب

۳۰ دقیقه

II - جریان درس جدید :

عنوان درس جدید (حروف الفبا) را باگفتن بسم الله الرحمن الرحیم بالای تخته سیاه بخط جلی نوشته وچارت حروف الفبا را روي دیوار مقابل صنف نصب میکنیم .

کارت تصویري (فلش کارت) راکه نام آن بحروف الف (۱) شروع شده به شاگردان نشان داده میپرسیم :

س : این شکل چه نام دارد ؟

ج : اگرتصویراره باشد جواب : این شکل اره نام دارد . بالاي حرف الف (۱)فشارآورده ومي گوئیم (اَره) وچند باربالاي شاگردان تکرار مینمائیم .بعدکارت حرف الف (۱) رانشان داده یا بالاي حرف الف (۱) درچارت انگشت گذاشته میپرسیم : این شکل چه نام دارد ؟

ج : شاگردان جواب میدهند : این شکل (۱) نام دارد .درغیر آن خود جواب میدهیم . وبالاي تمام شاگردان تکرار میکنیم ، سپس بطورانفرادي میپرسیم تاخوب مطمئن شویم که شاگردان یاد گرفته اند ! بازمي پرسیم که این حرف (۱) چه قسم آوازدارد ؟ اگر شاگردان یادنداشتند ما آنرا براي شان تلفظ میکنیم که آواز حرف (۱) ، (اَ) است بالاي شاگردان آواز آنرا چند بار تکرار نموده وهم بشکل انفرادي از آنها میپرسیم .

اینك سوال میکنیم که حرف الف (۱) چطور نوشته میشود؟ درهمین جریان بطورغیر مستقیم بالاي حرف الف (۱) درچارت ازبالا بطرف پائین انگشت خود را حرکت میدهیم وروبه تخته درکنارصنف یکي دوباردرهوا حرف (۱) را مینوسیم ومیگویم: تمامي شما همراي من بکجا حرف الف (۱) را درهوا بنوسید ویگوئید که حرف الف ازطرف بالا بطرف پائین راست نوشته میشود ویکي دوبارًاین فعالیت راتکرار میکنیم. بعد روي خود را طرف شاگردان گردانیده میگویم که تمام تان حرف الف (۱) را درهوا بنوسید! اگر غلطي باشد اصلاح میکنیم بازبطور انفرادي درتختهٔ سیاه و هم بقسمْ مجموعي درتخته هاي سلیت بالاي شاگردان حرف الف (۱) را نوشته ودرصورت داشتن غلطي،خود و یا ذریعه شاگردان آنرا اصلاح میکنیم . بعدازاین حرف الف (۱) را خود ما درتختهٔ سیاه نوشته میکنیم تا شاگردان طرز نوشتن آنرا خوب دیده بتوانند .

دراین مرحله کتابها را بالاي شاگردان بازکرده هدایت میدهیم که حرف الف (۱) را درکتاب هاي تان پیداکنید وبالاي آن انگشت خود را بگذارید . خودما شاگردان را ملاحظه و مشاهده میکنیم که حرف الف (۱) راپیدا کرده اند یا خیر !

براي ارزیابي درس حرف الف (۱) چنین سوالات راازشاگردان میپرسیم :

کتاب
چارت
حروف
الفبا
کارت
هاي
حروف
(۱،ب
پ)
تخته
هاي
سلیت
وتباشیر

	س : این شکل چه نام دارد ؟ چطورتلفظ میشود ؟ چطور نوشته میشود ؟ شما بیائید آنوا درتخته بنویسید؟! شما بیائید آنوا درچارت نشان بدهید وغیره درزمنیه ازشاگردان جواب اخذ میداریم. بعداً حروف (ب) و (پ) را بهمین ترتیب [طبق طورزالعمل حرف (۱)] تدریس مینمائیم یعني شکل ، نام ، آواز و طورزنوشتن حروف (ب . پ) را تدریس مینمائیم .	چارت حروف الفبا
	III - بستن (جمع کردن) درس :	
۳دقیقه	- خلاصه درس :-شاگردان عزیز ! درس امروز ماوشما حروف (۱ ، ب ، پ)الفبا بود که شکل ، نام ، آواز وطورزنوشتن هریك آنها را آموختید .	
	- ارزیابي درس جدید :- چون ارزیابي هرحرف بعدازتدریس آن صورت گرفته ضورورت به تکرار آن نیست .	
۲دقیقه	- کارخانگي :- شاگردان عزیز! وقتیکه بخانه رفتید حروف (۱، ب ،پ) را درتخته هاي خود نوشته کنید وهمچنان نام ، آواز آنرا یاد داشته باشید که فردانوشتهٔ تخته هاي شما رامي بینم ونام و آواز آنها را ازشمانیز خواهم پرسید ! (و السلام) .	

ارزیابي :

تبصره :

معلم :----------	پلان درسي	مضمون :---دري----
صنف : اول	پروګرام تعلیم وتربیهٔ کمیتهٔ بین	موضوع : نیم حروف (ا، ب، پ) وترکیب شان
مدرسه :امام ابوحنیفه (رح)	المللي نجات واقع هنګو	تاریخ :---/۷/۱ ۱۳۶۹ هجري شمسي

اهداف : شاگردان دراخیر درس بتوانند نیم حروف (... ب ، پ) را بنویسند وآنها را بایکدیگر ترکیب نمایند و این فعالیت ها را ۹۰ فیصد اجرا کنند .

مواد	فعالیت هاي درسي / اسلوب	وقت ۴۵ دقیقه
کتاب حاضري تختهٔ سیاه تباشیر تخته هاي سلیت	**I – مقدمه :** *ترتیب وتنظیم صنف :* که شامل سلام دادن ، احوال پرسي ،گرفتن حاضري،دیدن نظافت ، تنظیم شاگردان درصنف وترتیب مواد درسي میباشد اجراګردد . – وظیفهٔ خانگي (آواز ونوشتن حروف س ، ش ، ص) : ازفردفرد شاگردان آواز حروف پرسیده میشود و کتابچه هاي شان غرض اصلاح جمع میشود . – ارزیابي درس ګذشته وارتباط آن بادرس جدید :ـنوشتن حروف (س، ش ، ص) درتخته هاي سلیت بطوردسته جمعي صورت میګیرد اګر کدام شاګرد آنرادرست نوشته کرده نتوانست توسط شاګردان یا معلم اصلاح میګردد . براي ارتباط درس ګذشته بادرس جدید ویافتن عنوان درس جدید معلم سوال میکند : شاګردان دردست من چیست ؟ ج : تباشیر ، معلم تباشیر را نیم کرده میپرسد : چه کردم ؟ ج : تباشیررا نیم کردي .پس دو پارچهٔ تباشیررا معلم باهم یکجا نموده میپرسد:حالا چه مي بینید ؟ ج : دونیمهٔ تباشیررا یکجا کردي.بسیارخوب! پس کي ګفته میتواندکه:حروف الفباهم نیم میشود ؟ ج : .... بلي بسیاري ازحروف الفبا نیم میشود . س : آیا حروف الفباي نیم شده با همدیګر یکجا میشوند ؟ ج : بلي . پس کسي ګفته میتواند که درس اموز ما چیست ؟	۱۰ دقیقه

ج : .... درس امروز ما نیم حروف الفبا وتوکیب (یکجا کردن) آنها با یکدیگو است .

۱۵ دقیقه

II - جریان درس جدید :

چارت حروف الفبا تخته هاي سليت تخته پاك تباشير

معلم عنوان درس (نیم حروف و ترکیب آنها بایکدیگر) را بالاي تخته سیاه تحریر ودرس را باگفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغازمیکند .

معلم به روش سوال وجواب بعدازنصب کردن چارت حروف الفبا این چنین سوالات میپرسد : شما حرف الف(۱) را درچارت نشان بدهید !،شما حرف الف (۱) را درتختهٔ سیاه بنوسید !،شما حرف الف (۱) را درتختهٔ سیاه پائین توازآن بنویسید و آنرا نیم کنید !،شما قسمت بالاي الف(۱) نیم شده را بنویسید!، آیا شکل حرف الف(۱) نیم دارد؟ ....

ج : حرف الف(۱) وبعضي حروف دیگرالفبا نیم ندارند که درآینده خوانده خواهد شد.

عین فعالیتهاي تختهٔ سیاه بطوردسته جمعي درتخته هاي سلیت بالاي شاگردان ذیلاً اجرا میشود : درتخته هاي سلیت خود حرف الف (۱) را بنویسید !، تخته هاي خود را بالا کنید که من ببینم !، اگر غلطي داشت باهمکاري شاگردان ورهنمائي معلم از نشان دادن ودیدن تخته هاي سلیت دیگر شاگردان اصلاح میگردد. دوباره حرف الف (۱) را پائین توازحرف الف (۱) نوشته شده درتخته هاي خود بنویسید و آنرا نیم کنید!، تخته ها را بالاکرد نشان دهید (روبروي طرف راست ، طرف چپ و پشت سر) اصلاح غلطي مثل پیشتر صورت میگیرد. حال قسمت بالائي الف (۱) نیم شده را درتخته هاي خود پائین توازآن بنویسید !، تخته ها را نشان دهید !

حالا معلم حرف الف (۱) رادرتختهٔ سیاه نوشته و آنرا نیم میکند (ا) و بازنصف بالائي آنرا نوشته (ا) به شاگردان میگوید که حرف الف (۱) نیم ندارد.

بهمین ترتیب حروف (ب، پ) مثل حرف الف (۱) نیم میشوند یعني :

ب پ

بـ پـ

بـ پـ

۱۵ دقیقه

معلم به روش سوال و جواب ازشاگردان میپرسد : شما بیائید حرف (۱) را درتختهٔ سیاه بنویسید !، شما بیائید حرف (ب) را دورتوازآن بنویسید!،شما بیائید حرف (۱) و (ب) را باهم نزدیك بنویسید (اب) کي میتواند این را بخواند (اَ ب).عین فعالیت ها بطوردسته جمعي توسط شاگردان درتخته هاي سلیت اجرا میگردد.

	شما بیائید نیم (ب) را بنویسید !،شما حوف الف (۱) رادورتوازآن بنویسید!، شما به حوف نیمه (ب) حوف (۱) رانزدیك بنویسید (ب ۱) ! شما لطفاً حوف نیمه (ب) را باحوف (۱) یکجا کنید ! (با).شما بیائید این را (با) بخوانید!شما بیائید(با) رادرتخته بنویسید!(با)را همرای (با) نزدیك بنویسید !(بابا) . شما این را بخوانید ! (بابا). شما (بابا) رامي شناسید ؟ براي کدام کس (بابا) گفته میشود ؟ عین طرزالعمل درتخته هاي سلیت توسط شاگردان اجرا میشود وچندمثال مانند (پا)،(بپ) ، - پب) ، (ابا) هم مانند مثال هاي (اب) و(بابا) که قبلاً کارشده بهمان ترتیب کارمیشوند .	تختهٔ سیاه تخته هاي سلیت تباشیر تخته پاك
	III- بستن (جمع کردن) درس :	
۳ دقیقه	خلاصهٔ درس :- شاگردان عزیز درس امروز ما وشما نیم حروف (....ب ، پ) وتوکیب آنها (اب ، ابا ، با،پا ، بابا ، بپ ، پب) بود . - ارزیابي درس جدید :- درجریان درس ارزیابي صورت گرفته ضرورت به تکوار نیست .	
۲ دقیقه	- کارخانگي :- نوشتن نیم حروف (ا ، ب ، پ) ویکجا کردن آنها وظیفهٔ خانگي شما است که درکتابچه هاي خود آنها را کارنمائید ! .(والسلام)	

ارزیابي :

تبصره :

فَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَّرَهٗ ۝ وَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَّرَهٗ ۝

(پاره ۳۰ سوره الزلزال - آيه هاي ۷-۸)

ترجمه : پس کسيکه کرده باشد بقدريك ذره نيکي ببيند آنرا وکسيکه کرده باشد بقدريك ذره بدي ببيند آنرا [يعني، پس کسيکه انجام دهد بقدر ذره اى خير (نيکى) آنرا مى بيند وکسيکه انجام دهد بقدر ذره اى شر (بدى) آنرا مى بيند.] .

ازبيانات وگفته هاي فوق چنين معلوم ميشود که نسل آينده درپرتو اسلام بايد طوري تربيت شوند که با پيروي ازدستورهاي ارزشمنددين مقدس اسلام سعادت ونيك بختي ايشانرا درتجلي اسلام خواستگارشوند.

فراموش نشودکه احترام به شخصيت طفل يکي ازاصول اساسي تربيت اسلامي بوده و مراعات کردن آن درپرورش وتربيهٔ طفل تأثيري بسزايي دارد.

براي اينکه علوم به اطفال وکودکان بطورخوب انتقال نمايد بايد يك مربي ومعلم بافن تربيت (Pedagogy) آشنائي کامل داشته تامعلومات خود رأ مطابق به سويهٔ طفل وکودك به ذهن آنها جاگزين سازد.

پيداگوژي يافن تربيت :

اساس اصطلاح پيداگوژي ازلسان قديم يوناني است که معني آن سوق وادارهٔ طفل بوده ومتدرجاً به حالت يك اصطلاح بين المللي درآمده است .منظورازپيداگوگوس(Pedagogs) که بمعني رهنمائي اطفال ميباشد.معلم نبوده بلکه به غلام وخدمتگاري اطلاق ميگرديدکه درخانوادهٔ آتني ها به محافظت ومراقبت اطفال سروکارداشته وهمچنان اوشانرا براه رفت وآمد بمکتب وجمنازيم رهنمائي ميکرد. بعدها رومن ها درحدود قرن اول قبل الميلاد يعني دردورهٔ آخرجمهوريت آن زمان کلمهٔ پيداگوگوس را از يوناني ها اقتباس کرده آنرادرعمل تدريس وتعليم اطفال بکاربرده، چنانچه ديده ميشودکه درتحت قيادت رومن ها ،پيداگوگوس به تعليم وتربيهٔ غلام بچه هاي دربار امپراطوريا اشخاص ثروتمند ونجباوغيره اشتغال داشته است .

امروزما ازمفهوم پيداگوژي مانند يونان وروم قديم معني خصوصي آنرا مدنظرنداريم بلکه مفاهيم ومطالبي را درنظرميگيريم که بوسيلهٔ آن نظريهٔ تعليم وتربيهٔ راجامهٔ عمل بپوشانيم. پس بدين مناسبت پيداگوژي ميکوشد تارابطه بين نظريات وعمل را قائم سازد پيداگوژي ازعلم روانشناسي فرق ميشود. زيرا روانشناسي عموماً به آموزش سروکاردارد و پيداگوژي به تدريس وفنون آن اشتغال دارد. اگر پيداگوژي را بالترتيب بافلسفهٔ تربيتي وروانشناسي تربيتي مقايسه کنيم ماهيئت پيداگوژي خوبتر واضح ميشود :

۱- فلسفهٔ تربيتي راجع به غايه وهدف حيات وتعليم وتربيه دلچسپي دارد.

۲- روانشناسي تربيتي اصلاً واساساً به اطفال وطرزپيش آمد آنها بحالات مختلفه که درمکتب و خارج به آن روبرو ميشوند دلچسپي دارد.

معلم :----------- پلان درسي مضمون :- دري

صنف : اول پروگرام تعليم وتربيه كميتهٔ بين موضوع : تجزیه، ترکیب و ساختن جملات

مدرسه :امام ابوحنيفه(رح) المللي نجات واقع هنگو تاريخ :۶۹/۹/۱۵ حوت

اهداف : شاگردان در اخيردرس كلمات جديد درس(ح ،حج)را تجزيه وتركيب كرده وخوانده بتوانند، كلمات نا مرتب را ، مرتب نمايند وجملات جديد از آنها بسازند و اين فعاليتها را ۸۰ ٪ اجرا نمايند.

مواد	فعاليت هاي درسي / اسلوب	وقت ۴۵ دقيقه
كتاب حاضري كتاب دري	I- مقدمه : ترتيب وتنظيم صنف كه شامل سلام دادن، احوال پرسي،گرفتن حاضري،ديدن نظافت تنظيم وترتيب نمودن شاگردان ومواد درسي بوده وعندالزوم اجرا ميگردد . - وظيفهٔ خانگي :- راجع به صفحهٔ۹۱ كتاب در بارهٔ حج از چند نفر شاگرد معلومات خواسته ميشود مثلاًحج بناي چندم اسـلام است ؟، حج كردن چيست ؟، بالاي كي فرض است ؟ .... وغيره . - ارزيابي درس گذشته :- قرائت درس(ح، حج)از روي كتاب توسط شاگردان پارچه ،پارچه يك يك خط وكُل درس . براي ارتباط درس گذشته وپيدا كردن عنوان درس جديد ازشاگردان پرسيده ميشود : شاگردان عزيز ! بعداز قرائت هر درس ، كلمات آنرا چه ميكرديم ؟ (تجزيه وتركيب) **س** : كدام كلمات درس را ؟ ج : كلمات جديدآنرا، بازچه ميكرديم ؟ كلمات نامرتب را ترتيب وجمله ميساختيم . بعداً چه ميكرديم ؟ از آن جملات ساخته شده ، جملات جديد ميساختيم . بسيار خوب ! درس ديروز ما قرائت(ح،حج)بود پس كي ميگويدكه حالا درهمين درس چه كار كنيم ؟ **ج** : تجزيهٔ كلمات جديد، تركيب آن ، ترتيب كردن كلمات نا مرتب وساختن جملات نو ازآن را بايدكار كنيم ،بنا برآن درس جديدما تجزيه وتركيب كلمات وساختن جملات از آن ميباشد .	۷ دقيقه
	II - جريان درس جديد : معلم با گفتن بسم الله الرحمٰن الرحيم عنوان درس جديد (تجزيه ، تركيب وساختن جملات درس) را بالاي تختهٔ سياه تحرير ميكند . متن درس كه كلمه ، كلمه در كارتها قبلاً	۲۳ دقيقه

نوشته شده به شاگرادن نشان داده پرسان میشود که شمانوشته این کارت[حج]را بخوانید !
چون کلمهٔ حج در سطر اول درس از جملهٔ کلمات جدید است چنین کارمیشود :

س : کلمهٔ حج ازکدام حروف ساخته شده ؟ شما بگوئید !؟ ج : از حروف ح ،ج بسیار خوب ، حال بگوئید که چه قسم (حـ) وچه قسم (ج)است ؟

ج : (حـ) نیمه و (ج) پوره . شاگردان عزیز ! تخته هاي سلیت تان را بگرید تمام تان نیم (حـ) وپوره (ج)را بنویسید ! تخته هاي خود را بالا کنید ! در صورت داشتن غلطي، غلطي شان بطریقه هاي چون کمك توسط یك شاگرد، دیدن تخته هاي که درست نوشته شده با کمك ورهنمائي معلم اصلاح میشود س : نیمه (حـ) وپوره (ج) را باهم یکجا بنویسید ! تخته هاي تان را بالا کنید! استاد بخاطر تشویق واصلاح نوشته شاگردان، یك تخته را که بسیار خوش خط نوشته شده باشد میگیرد وبه همه شاگردان صنف نشان میدهد، پس سوال میکند که چه خوانده میشود ؟

شما بگوئید ! یکنفر شاگرد میخواند [حج]بعد معلم کارت[حج]را دوباره نشان داده میپرسد شما هم همینطور نوشته کرده اید ؟ ج: بلي ، پس معلم کارت [حج] را درگیراي بالاي تخته یا تار آویزان میکند.

در همین سطر اول کلمهٔ [کردن] هم از جملهٔ کلمات جدید است مثل کلمهٔ حج که قبلاً کار شده کار میشود وکلمهٔ [فرض]که در درسهاي قبلي خوانده شده ودراین درس تکرار است چنین کار میشود. معلم کارت کلمهٔ فرض را به شاگردان نشان میدهد ومیگویدشما بخوانید! (فرض)، شاگردان تمام تان کلمهٔ فرض را درتخته هاي سلیت خودبنویسید ! تخته هاي خود را بالا کنید ! بسیار خوب !ومعلم کارت کلمهٔ (فرض) را درگیرایا تار بالاي تخته آویزان میکند . بهمین ترتیب کلمهٔ [است] که در سطر اول نیز کلمهٔ تکراري است،مثل کلمهٔ (فرض) که دربالاکار شده ،کار میشود ، وکلمات (حج ، کردن، فرض ، است) درگیرا ویا تار بقسم نا مرتب گذاشته میشود .

[است] ، [حج] [کردن] ، [فرض]

بعداً از شاگردان پرسیده میشود که شما بخوانید! آیا صحیح است ؟ نه ! پس شما صحیح آنرا گفته وترتیب کنید:

[حج] [کردن] [فرض] [است]

کلمات جدید سطر دوم[اسد]،[کاکاي] وکلمات تکراري آن[حج] و[میرود] ، کلمات جدید سطر سوم [پدر] ، [حامد] ، [حاجي] وکلمهٔ تکراري آن [است] میباشند که طرز العمل آن مثل فعالیتهاي کلمات سطر اول که درفوق شرح شد همانطورکار میشود اما در این مرحله از سه

گیرا یا تار

کارت هاي کلمات درس ح حج

تخته سیاه تخته پاك تباشیر

تخته هاي سلیت

جملهٔ مرتب شدهٔ درس مطابق متن کتاب که عبارت اند از :

حج کردن فرض است .

کاکاي اسد حج میرود.

پدر حامد حاجي است.

جملات جدید توسط شاگردان طور ذیل ساخته میشود :

کي میتواند از این جملات یك جملهٔ نو بسازد ؟ شما بگوئید !

(اسد حاجي است .) بسیار خوب ! بیائید آنرا درگیرا ترتیب کنید . شما جملهٔ دیگر بسازید ! (پدر اسد کاکاي حامد است..) بسیار خوب ! آنرا لطفاً درگیرا ترتیب دهید . شما یك جملهٔ دیگر بگوئید (حامد حج میرود.) بیائید ودرگیرا ترتیب نمائید .

کارت های درس ح،حج براي مسابقه

۲ دقیقه

III - بستن (جمع کردن) درس :

خلاصهٔ درس :- معلم درس را خلاصه میکند که درس امروز ما تجزیه،ترکیب،ساختن جمله و جملات جدید از آنها بود .

۱۲ دقیقه

- ارزیابي درس جدید : - به روش مسابقه صنف به دو گروپ الف ، ب تقسم میشود وبراي شاگردان شامل مسابقه کارتهائیکه درآن کلمات متن درس نوشته شده توزیع میگردد وهدایت داده میشود که شما کارت خود رابه نفر مقابل تان نشان بدهید وبگوئید آنرا بخواند ، باز بگوئید که از کدام حروف ساخته شده است !؟

بعد بپرسید یك جمله بگوئید که کلمهٔ خوانده شده درآن بیاید! پس معلم با کنترول جدي صنف وقناعت شاگردان هر فعالیت را یك نمره میدهد که مجموعاً سه نمره میشود ومسابقه بهمین قسم ادامه داشته ودر ختم نمرات جمع واعلان میگردد .

۱ دقیقه

- کارخانگي :- شاگردان عزیز شمادرخانه کلمات(حج ،حامد ،حاجي، کردن ،فرض) را تجزیه کنید وهر کلمه را سه مرتبه در کتابچه هاي تان بنویسید فردا باخود بیاورید .

(والسلام)

ارزیابي :

تبصره :

معلم :----------	پلان درسي	مضمون : درِي
صنف : پنجم	پروگرام تعليم وتربيه كميتهٔ بين المللي نجات واقع هنگو	موضوع : حكايت ص ٣٦ بخش اول درس لغات و قرائت
مدرسه : ابوحنيفه(رح)		تاريخ : ١٣٦٩/١/٤ ش

اهداف : شاگردان در اخير درس بتوانند حكايت صفحه(٣٦) را ازروي كتاب صحيح بخوانند ولغات مهم آنرا بطور درست در جملات مناسب استعمال نمايند .

وقت ٤٥ دقيقه	فعاليت هاي درسي / اسلوب	مواد
٥ دقيقه	**I - مقدمه :** ترتيب وتنظيم صنف : - سلام دادن ،احوال پرسي ، حاضري ،نظافت ،ترتيب قد برابري شاگردان ، مواد درسي وغيره فعاليتهاي مقدماتي كه لازم باشد اجرا گردد . - ديدن وظيفهٔ خانگي :- استعمال لغات جديد درس گذشته در جملات مناسب كار خانگي داده شده بود كه بغرض اصلاح كتابچه ها جمع و در ساعت فراغت ملاحظه واصلاح ميگردد بعد كتابچه هاي شاگردان دوباره داده ميشود . - ارزيابي درس گذشته :- « جنايت كمونست ها » به روش سوال وجواب ارزيابي ميگردد .مثلاً س :ماچرا مهاجر شده ايم ؟ ..... س : وطن ماچرا خراب شده ؟ ...... س : روسها چرا به افغانستان تجاوز كردند ؟ .... س : چطور برآمدند ؟س: چراماتا هنوز به وطن خود نرفته ايم ؟ .... س :چه وقت ميخواهيم برويم؟ .... - ارتباط وپيداكردن عنوان درس جديد :- همين سرگذشت هاي جهاد وهجرت را ماوشما بايد براي اولاد آيندهٔ وطن خود چه كنيم ؟ ج : بايد بگوئيم ،قصه كنيم ، نقل كنيم بسيار خوب ! قصه كنيم ! يا بعبارت ديگر «حكايت » كنيم چقدر خوب ! پس درس امروز ما چيست ؟ ج : درس امروز ما حكايت است .	حاضري تخته سياه تخته پاك تباشير كتاب دري كارت هاي كلمات جديد ولغات
١٥ دقيقه	**II - جريان درس جديد :** معلم با گفتن بسم الله الرحمن الرحيم عنوان درس جديد « حكايت » صفحه (٣٦) رابالاي تختهٔ سياه نوشته ميكند، بعد كلمات جديديكه دركارتها نوشته شده نشان داده وتوسط شاگردان خوانده ميشود مثلاً: [مستجاب الدعا] [حجاج بن يو سف] [بستان] [به] ، خواندن بن ، بِستان ، بِه وفرق شان بابُستان «بوستان» وبَه روشن شود .	

۲۰ دقیقه	خواندن کتاب : ۱- معلم یا کدام شاگردکتاب رامیخواند ،شاگردان صرف گوش میکنند . ۲- معلم یا کدام شاگرد کتاب را بار دوم میخواند ، شاگردان کتاب را مي بينند . ۳- معلم یا کدام شاگرد روان تر میخواند وشاگردان کتاب را مي بينند . بعد شاگردانرا میگوید خاموشانه مطالعه کنید وهر کس که مشکل داشت دست بالا کندوهم معلم در جریان پرسان شاگردان همان لغات را بالاي تختهٔ سیاه نوشته میکند ممکن لغات را مانند «پدید ، درویش ، بخواندش ، زبردست وغیره » شاگردان بپرسند . پس ازآن معلم با شاگردان کمك نموده لغات مذکور را با کلمات جدید که قبلاً کار شد معني وتوسط آنها در جملات مناسب استعمال وتحلیل میکند . ٤- شاگردان کتاب راقطعه ، قطعه میخوانند .	کتاب دري
۲ دقیقه	III - بستن (جمع کردن) درس : -خلاصه ونتیجهٔ بخش قرائت ولغات درس : - موضوع درس امروزما حکایت بود که مطلب ازآن ظلم حجاج بن یو سف وبیزاري ونفرت مردم ازاو ، براي ما خوب مایهٔ عبرت میباشد. باید ظلم نکنیم وباظالم سازش هم نداشته باشیم و مثل درویش سخن حق را بگوئیم چون «گپ حق گفتن نزد زمامدار ظالم بهترین جهاد است . » ولغات درس عبارت بود از (پدید = نمایان وآشکارا ، درویش = بیچاره وفقیر ، بخواندش = طلب کردش ،زبر دست = بالا دست وحاکم ،مستجاب الدعا = کسیکه دعایش قبول میشود ، بستان = بگیرو به = خوب.)	
۲ دقیقه	- ارزیابي :- فریدون شما دو خط درس را از روي کتاب بخوانید ! شما.... بخوانید : و شما..... بخوانید ! شریف جان ! شما زبر دست را درجمله استعمال کنید ؟ شما ، پدید..... ، شما ، به	
۱ دقیقه	وظیفهٔ خانگي :- شعرخوانده شدهٔ درس تانرا درکتابچه هاي تان بخط خوب بنویسید . (والسلام)	

ارزیابي :

تبصره :

معلم :---------- پلان درسي مضمون :- دري

صنف : پنجم پروگرام تعليم وتربيهٔ كميتهٔ بين موضوع : حكايت ص۳۶ بخش دوم (املاء)

مدرسه :امام ابوحنيفه(رح) المللي نجات واقع هنگو تاريخ :۵/۱۰/۱۳۶۹

اهداف :-شاگردان در اخيردرس بتوانند از لغات درس حكايت صفحهٔ(۳۶) يك مقالهٔ پنج سطري بطور انشاء بنويسند وكلمات مذكور را بطور املاءصحيح نوشته نمايند .

وقت ۴۵ دقيقه	فعاليت هاي درسي / اسلوب	مواد
۵ دقيقه	**I** - مقدمه : ترتيب وتنظيم صنف : سلام دادن، احوال پرسي ،حاضري ، نظافت تنظيم شاگردان وترتيب مواد درسي .... اجرا گردد . - ديدن وظيفهٔ خانگي :- وظيفهٔ خانگي نوشتن شعر درس (حكايت) بوده كتابچه هاي شاگردان ملاحظه ميشود . - ارزيابي درس گذشته :- كلمات ولغات درس روز گذشته (حكايت صفحهٔ ۳۶) را كه عبارت از : درويش ، مستجاب الدعا ، پديد ، بستان ، به ، وزبو دست اند.يك يك به شاگردان نشان ميدهيم كه بخوانند بعداز خواندن در تختهٔ سياه نوشته ميگردد واز شاگردان پرسيده ميشود كه پس از درس قرائت ولغت درمضمون دري چه كار ميكرديم ؟ ج : انشاء واملاء. بسيار خوب ! بخش لغات وقرائت (حكايت) صفحهٔ (۳۶) كار شده حالا كدام بخش مربوط به آنواكار كنيم ؟ ج : بخش انشاء واملاي درس گذشته .	كتاب حاضري تخته پاك تباشير كارتهاي كلمات ولغات تختهٔ سياه
۱۵ دقيقه	**II** - جريان درس جديد : باگفتن بسم الله الرحمن الرحيم عنوان درس جديد (انشاء واملاء) را بالاي تختهٔ سياه بخط جلي نوشته ميكنيم وميگوئيم شاگردان عزيز در اين بخش درس ، كلمات نوشته شدهٔ تخته را به روش وطريقه كار گروپي انشاء كار ميكنيم : انشاء :	

کارگروپي: شاگردان عزیز ! حالاشما گروپهاي «٥» نفري جور کنید !

شما گروپ(١)شما گروپ(٢)شما گروپ(٣)شما گوپ(٤) .... وهر گروپ سرگروپ خودرا تعین کنید ! سرگروپهاي هرگروپ ! قلم وکتابچه هاي تان را بگیرید متوجه باشید که هدایت کار چطور است ؟ ! :

قلم و کتابچه

هدایت : کلمات نوشته شدهٔ روي تخته (درویش ، مستجاب الدعا ، پدید ، پستان ، په ، زبردست) را مدنظرگرفته راجع به «ظلم ومردم آزاري» یك مقالهٔ پنج سطري طوري بنویسید که کلمات مذکور درآن استعمال شده باشند . اول تمام اعضاي هرگروپ باهم مشوره نمایید وقتیکه به نتیجه رسیدید، نتیجه را سرگروپهاي هرگروپ بنویسد! براي این کار (١٠) دقیقه وقت دارید!وقت تمام شد ! همه بجاهاي تان بنشنید و سرگروپها لطفاً پیشروي صنف بیایید سرگروپ ،گروپ اول شما مقالهٔ تان را بخوانید ! سرگروپ گروپ(٢)شما ، (٣) شما ، (٤) شما .... مقالهٔ تان رابخوانید. بسیارخوب . (اگرکدام مقالهٔ خوب بود آنرا براي آینده که بطور املاوکار میشود یادداشت میکنیم) .

٥ دقیقه

- ارزیابي انشاء : - وقتیکه سرگروپها مقالهٔ گروپ مربوطهٔ خود رامیخواندند نکات مهم مقالهٔ هرگروپ را روي تخته زیرنام همان گروپ یادداشت میکنیم وتوضیح آنها راازخود شاگردان میخواهیم که دراین جریان انشاء ارزیابي میگردد .

شاگردان عزیز ! یك مقاله یي را که شاگردان(صنف پنجم ج) راجع به ظلم ومردم آزاري نوشته اند، میخواهید آنرا بخوانیم ؟ اگرخوش تان آمد آنرا املاونیز کار کنیم ! بلي ! بسیارخوب ، ببینید ! دراین وقت مقاله یي (ظلم ومردم آزاري) راکه قبلاً درتخته یا چارت نوشته شده وچپه مانده،ایم راست میکنیم وتوسط شاگردان خاموشانه میخوانیم بعد توسط شاگردان آخرصنف به آواز بلند مقالهٔ مذکور را میخوانیم که خوب دیده میشود یا نه ؟ درآخر توسط یکنفر شاگرد روان ومکمل آنرا میخوانیم سپس میپرسیم که خوش تان آمدیا نه ؟....

بلي ! بسیارخوش ما آمد پس حاضرهستید که آنرا املاوکارکنیم ؟ بلي ، بسیار خوب !

املاء :

خودمعلم درآخر صنف رفته به شاگردان میگوید که : شما قلم وکتابچه هاي خود را گرفته وروي تانرا به طرف من بگردانید ! همه شاگردان روي خود را میگردانند دراین وقت ازروي تخته براي شاگردان املاء میگوید و آنها مینویسند :

١٠ دقیقه

۱۰ دقیقه	« ظلم و مردم آزاري » شریف قصه میکند که ظالمان زبردست رژیم کمونست کابل خانه هاي ده مارا ویران وبدل به خرابه کردند . یك مرددرویش ازبین مردم صداکرد : خدایا ! دادما ازاین ظالمان بستان ! وبراي ما چه ازاین به که دعاي ما راچون مستجاب الدعا هستي ، قبول فرمایي و مسلمانان را ازشرظالمان نجات بخشي ! وقتي نوشتن املاءخلاص شد، پیشروي صنف میرویم .و به شاگردان میگوییم روي تان را بطرف تخته بگردانید و نوشته خودرا باتخته تطبیق کنید . اگر غلطي داشتید زیرآن خط کشیده نمره بزنیدوبعددرآخراملاي تان شکل صحیح کلمات نمره زده را پنج ، پنج باربنویسید . درجریان تطبیق املاءبین شاگردان درصنف میگردیم وکارآنهارا کنترول ونظارت میکنیم . ارزیابي املاء:- به روش مسابقه همه شاگردان راکه(۳۰)نفراند به دوگروپ مساوي الف (۱۵ نفر) و ب (۱۵ نفر) تقسیم میکنیم بعد کلمهٔ مستجاب الدعا را املاءمیگویم وتمام شاگردان آنرا درتخته هاي خود مینویسند. معلم : گروپ (ب) تخته هاي خود را چپه نمائید ! گروپ الف) تخته هاي تانرا بالا کرده به من نشان دهید « معلم تعداد غلطي ها را براي خود معلوم میکند » باز میگوید تخته هاي تانرا به گروپ ب) نشان دهید ! ومیپرسد تماماً صحیح نوشته اند ؟ شاگردان گروپ (ب) میگوید : دونفر غلط کرده ! اگرواقعیت داشت معلم (۱۳) نمره به گروپ الف میدهد ودرتختهٔ سیاه زیرنام همان گروپ مینویسد.بعد گروپ (ب) را میگوید که تخته هاي خود را حالا بالاکرده به من نشان دهید . غلطي ها رانزد خود معلوم نموده میگوید تخته هاي تانرا به گروپ (الف) نشان دهید ! و از گروپ الف میپرسد که صحیح نوشته اند ؟ آنها میگویند فرضاً سه غلطي دارد اگر واقعیت داشت معلم درتخته سیاه زیرنام گروپ (ب) (۱۲) نمره مینویسد وبهمین ترتیب کلمات (زبردست ، پدید ، بستان ، به ، درویش) را کارمیکنند ونمره هاي هردو گروپ را دراخیر جمع ونتیجه را اعلان نموده گروپ که بسیارنمره گرفته آنها را تحسین وگروپیکه نسبت به گروپ دیگر کمترنمره گرفته انها را تشویق نموده میگوید شما هم بسیارخوب کارکردید ولي براي روز دیگر خوبترکوشش کنید که نمرهٔ بلند تر راگرفته بتوانید. **نوت** : اگر شاگردان تختهٔ سلیت نداشته باشند معلم میتواند تخته هاي سلیت یکي از صنوف دوره اول ابتدائي (اول ، دوم یا سوم) را آورده براي شاگردان قبل از درس توزیع کند تا این مسابقه قابل اجرا گردد. (والسلام)	قلم و کتابچه تختهٔ سیاه تخته هاي سلیت

ارزیابي :

تبصره :

معلم :----------　　　　پلان درسي　　　　مضمون :- .ساینس_ _ _

صنف : چهارم_ _ _ _ _ _ _　　　　پروگرام تعلیم وتربیهٔ کمیتهٔ بین　　　　موضوع :ساختمان نباتات

مدرسه :امام ابوحنیفه(رح)　　　　المللي نجات واقع هنگو　　　　تاریخ :۱/۳۳/۱۳۶۹هـش

اهداف :-شاگردان دراخیر درس بتوانند قسمت هاي عمدهٔ یك نبات را تشخیص وعملاً آنها را نشان بدهند ووظایف هریك را بیان بنمایند واین فعالیت ها را ۹۰ فیصد د ظرف ۵ دقیقه اجرا کنند.

وقت ۴۵ دقیقه	فعالیت هاي درسي / اسلوب	مواد
۵ دقیقه	**I** - مقدمه : **الف)** ترتیب وتنظیم صنف :- تقدیم نمودن سلام ، احوال پرسي ، اخذ حاضري ، دیدن نظافت . تنظیم شاگردان درصنف ، ترتیب نمودن مواد درسي، دیدن وظیفهٔ خانگي (رسم یك نبات که من براي تان گفته بودم میخواهم آنرا ببینم). **ب)** ارزیابي درس گذشته وارتباط آن بادرس جدید:- به روش سوال وجواب درس گذشته (ساختمان نبات) ارزیابي میشود مثلاً احمد جان! نبات چیست ؟ **ج** : نبات چیزي است که مي روید وسبز میشود . آصف جان ! یك نبات ازچند قسمت عمده تشکیل شده است ؟ هرقسمت آنرا نام ببرید! **ج** : یك نبات ازچهارقسمت تشکیل شده که عبارت اند ازریشه ، ساقه ، برگ و گل . **س** : گفته میتوانید که ریشه ، ساقه ، برگ و گل هرکدام چه وظیفه دارند ؟ بلي: .. معلم میپرسد شاگردان عزیز ! روز قبل ماوشما چه فیصله کرده بودیم ؟ شاگردان میگویند،وعده داده بودید که براي دیدن نباتات ومطالعهٔ ساختمان آنها به باغچهٔ مدرسه میرویم . بسیارخوب !	کتاب حاضري تختهٔ سیاه تخته پاك تباشیر ازباغچه مدرسه دراخیر سیر علمي کسمن یك یك نبات هرزه بعداز مشوره معلم توسط سرگروپ هاي هرگروپ وآوردن آن در صنف .
۲۵ دقیقه	**II**- جریان درس جدید : معلم به گفتن تسمیه عنوان درس جدید(دیدن ساختمان نباتات به روش سیرعلمي) را روي تخته نوشته و شاگردان را پیش از رفتن چنین هدایت میدهد : ۱- شماگروپهاي چهارنفري راتشکیل کنید! شما چهارنفرگروپ اول. شما چهارنفرگروپ دوم،شما چهارنفر گروپ سوم و سرگروپ،گروپ اول (احمد)،سرگروپ،گروپ دوم (محمود)،سرگروپ ،گروپ سوم(صابر،وسرگروپ، گروپ چهارم (جاوید) و....میباشند .	

دقیقه	فعالیت‌ها	
	۲ - هرکدام شما باید قلم وکتابچهٔ تان را غرض یادداشت گرفتن باخود داشته باشید ! ۳ - بته هاي مقبول وزینتي ، نباتات مثمرو میوه داررا ضرر نرسانید و نیز کشت و زراعت را غرض نگیرید ! ٤ - هرگروپ نباتات راکه موردمطالعه قرار میدهدبه مشورهٔ هم دربارهٔ آنها معلومات جمع آوري کرده یادداشت بگیرند ! ٥ - قسمت هاي عمدهٔ یك نبات را که قبلاً خوانده اید درهرنوع نباتیکه آنرا مي بینید خوب به دقت ملاحظه کنید ! ٦ - تفاوتهاي نباتاتیرا که شماآنها را مورد مطالعه قرارداده اید باخودیادداشت کنید ! ۷ - هرگروپ یك یك نبات راکه هرزه وبي فائده باشد و به کشیدن آن ضرري متوجه نباتات نشود ، بعد ازمشوره ازبیخ کشیده با خود درصنف بیاورید ! رفتن به سیر علمي : - بادرنظرداشت هدایات لازمهٔ فوق معلم شاگردان راازصنف بیرون کشیده و درساحهٔ باغچهٔ مدرسه گروپها رابه جاهاي معین تقسیم میکنند . وقتیکه گروپها درساحه کارمیکنند،معلم متوجه ومراقب آنها بوده و اعضاي گروپها را به کارهاي دسته جمعي متوجه ساخته و به سوالات آنان پاسخ میدهد و مشکل شان را حل میکند . درصورت پوره شدن وقت سیر علمي استاد همراي شاگردان دوباره بصنف مي آیند و معلم راجع به مشاهدات یادداشت شدهٔ شاگردان همراي شان بحث ومناقشه میکند که این مناقشه ارزیابي درس نیز میباشد.	درختم سیر علمي آوردن یك نبات توسط معلم درصنف
۱۰ دقیقه	**III** - بستن درس : ارزیابي درس جدید : معلم ، شاگردان راوقتیکه ازسیرعلمي به صنف آمد ند خوش آمدید گفته بعد به روش سوال و جواب،سوالات ذیل را ازشاگردان میپرسد وآنها جواب میدهند . س : درسیرعلمي چه معلومات حاصل کردید ؟ س : چه چیز ها خوش تان آمد ؟ س : بکجا رفته بودید ؟ س : چه قسم نباتات را دیدید ؟ س : آیا تماماً گل داشت ؟ س : نباتات راکه مشاهده ومطالعه کردید ازهمدیگر چه فرق داشتند ؟ س : سرگروپ گروپ (۱) شما بیائید یادداشت خود راکه درسیرعلمي گرفته اید بخوانید و بعد نبات راکه بامشورهٔ گروپ خود آورده اید نشان دهید که چند قسمت دارد صرف نام بگیرید ؟ س : سرگروپ گروپ دوم ، شما بیائید یادداشت مشاهداتي خود را بخوانید و سپس	

بادرنظرداشت فلسفهٔ تربیتي وروانشناسي تربیتي ، پیداگوژي یافن تربیت رابطه بین نظرو عمل را قائم نموده درتعلیم شاگردان مستقیماً حصه میگیرد .

باهمین مختصربواسطهٔ یك مثال رابطهٔ پیداگوژي ، فلسفهٔ تربیتي وروانشناسي تربیتي راواضح میسازیم .

فلسفهٔ تربیتي پیشنهادمینماید که انکشاف روحیهٔ همکاري بین شاگردان مطلوب ومرغوب است. روانشناسي تربیتي باید درتهیهٔ طرق ووسایلیکه همچو رویه وروحیه را ایجاد کرده بتواند ما رامجهزسازد .

پیداگوژي ازطرف دیگرباید درحصهٔ تطبیق طرق ووسایل روانشناسي تربیتي دررویکارآوردن رویهٔ مطلوب همت گمارد .

فراگیري این سه ساحه براي معلمان حتمي وضروري است زیرا فعالیت هایراکه معلمان بعهده دارند و به معضلات وپرابلم هاي که اوشان درجریان کارخویش مواجه میشوند هم متعدد وهم پیچیده است . مثلاً راجع به کلالت درخواندن چه باید کرد ؟ شاگردیکه ازمکتب گریزان است درموردآن چه باید کرد؟ شاگرداني راکه ازنگاه جسمي ، ذهني و اجتماعي نواقص دارند ، چطور تشخیص وکمك کرد ؟ چطور میتوان شاگوردرا مبتکر بارآورد ؟ چطور حس تشویق وترغیب را درموضوعات مختلف برانگیخت ؟ نتایج تربیتي را چطورارزیابي کرد ؟..

پس معلم مانند یك داکتراولاً باید این پرابلمها ومشکلات را تشخیص کند بعد مطابق آن درراه چاره جوئي آن اقدام کند.

بنابرآن دانش ومعلومات ، مهارت و تجربه درساحهٔ مضامین مربوط به معلمي براي معلمان شامل کاروآنعده کساني که درآینده میخواهند معلم شوند ضروري میباشد.

معلومات مشروحه راجع به تعلیم وتربیه خواننده را کمك میکند تابپرسد که علم چه فضلیت ومعلم ازدیدگاه اسلام چه مقام دارد !

	متن	وقت
	نبات انتخابي گروپ تانرا که باخود آورده اید درآن تنها ریشه را نشان داده و وظیفهٔ آنرا بگویید ؟ س : سرگروپ گروپ سوم ، شمابیاییداولاً نبات انتخابي گروپ تانراکه باخود آورده اید درآن تنها ساقه را نشان داده و وظیفهٔ آنرا بگویید ثانیاً یادداشت مشاهداتي خودرا بخوانید ؟ س : سرگروپ گروپ چهارم شما بیایید یادداشت خود را بخوانید دراخیر نبات راکه به مشورهٔ گروپ باخود آورده اید درآن برگ رانشان داده و بگویید چه وظیفه دارد ؟ س: سرگروپ گروپ پنجم ، شما بیایید یادداشت خود را بخوانید و نبات راکه باخود آورده اید درآن گل رانشان بدهید و نیز بگویید که ازگل نباتات درنتیجه چه بدست مي آید ؟ و .... وغیره .	۳ دقیقه
	خلاصهٔ درس :- معلم نبات راکه باخود آورده درآن هرقسمت نبات را نشان داده و وظایف هرقسمت را بیان میکند .	۲ دقیقه
	- وظیفهٔ خانگي : - شاگردان عزیزشماهرکدام درخانه یادداشت هاي سیرعلمي خود راکه دربارهٔ ساختمان نباتات و فرقهاي شان باهمدیگر نوشته اید پاك نویس کنید،فرداباخود بیاورید که من آنها را مي بینم ! (والسلام)	

ارزیابي :

تبصره :

معلم :----------- پلان درسي مضمون :تجويد شريف___

صنف : پنجم_______ پروگرام تعليم وتربيهٔ كميته بين موضوع : حروف ادغام (يرملون)

مدرسه :امام ابوحنيفه(رح) المللي نجات واقع هنگو تاريخ :۱۳۶۹/۱۲/۲ هـ ش

اهداف : شاگردان درآخيردرس بتوانند حروف ادغام (ادغام با غنه و بدون غنه) را نام بگيرند، غنه و خيشوم را تعريف نمايند و درمثال هايي ازقرانكريم كه درچارت نوشته شده تطبيق كنند.

وقت ۴۵ دقيقه	فعاليت هاي درسي / اسلوب	مواد
۵ دقيقه	I- مقدمه : نحمده ونصلي علي رسوله الكريم وعلي اله واصحابه اجمعين اما بعد فاعوذ بالله من الشيطن الرجيم ط بسم الله الرحمن الرحيم وقال الله تبارك وتعالي في القران المجيد : وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا (سورة المزمل پارة ۲۹) **ترجمه** : وواضح بخوان قرآن را به واضح خواندن (به تجويد) . ترتيب وتنظيم صنف :- كه سلام دادن ، احوال پرسي ، گرفتن حاضري ، ديدن نظافت تنظيم شاگردان وترتيب مواد درسي دراين بخش شامل ميباشند . ديدن وظيفهٔ خانگي :- درس گذشته (ادغام متقاربين) به روش سوال وجواب ارزيابي ميشود : س : شما ادغام متقاربين راتعريف كنيد ؟ ج : ادغام متقاربين ادغام راميگويند كه دوحرف قريب المخرج باهم پيوسته واقع شوند كه اول آن ساكن ودوم آن متحرك باشد. س : ادغام متقاربين را ذريعهٔ يك مثال واضح كنيد ! ج : قُلْ رَّبِّ س : شما بگوييد درمثال(قُلْ رَّبِّ)كدام حروف قريب المخرج اند ؟ ج : درمثال فوق حروف (ل) و(ر) قريب المخرج اند كه بايكديگر ادغام شده اند . س : شمايك مثال ديگر بگوييد ؟ ج : اَلَمْ نَخْلُقْكُمْ . س : چطورخوانده ميشود ؟ ج : (اَلَمْ نَخْلُقْكُمْ) . س : كدام حروف آن قريب المخرج ميباشند كه باهم ادغام شده اند ؟ ج : حروف (ق ، ك) قريب المخرج بوده كه باهم ادغام شده اند شاگردان عزيز !	تخته تخته پاك تباشير كتاب تجويد چارت

قسمت باقیماندهٔ درس ما که امروز خوانده میشود عبارت است ازحروف یرْمَلُوْن(حروف ادغام).

II- جریان درس جدید :

۳۵ دقیقه

معلم باگفتن تسمیه عنوان درس جدید (حروف ادغام) را بالاي تختهٔ سیاه نوشته میکند .بعد به شاگردان میگوید که صفحهٔ (۱۷) کتابهاي تجوید تانرا بازکرده ازخط آخرآن شروع تاختم صفحه (۱۸) خاموشانه مطالعه کنید !

پس ازمطالعهٔ خاموشانه معلم از شاگردان سوالات ذیل را میپرسد :

س : شما بگویید که حروف ادغام کدام ها اند ؟

ج : حروف ادغام عبارت از حروف (ي ، ر ، م ،ل،و ،ن) یعني یَرْمَلُوْن میباشد که مجموعاً شش حرف اند .

س : درکلمهٔ یرْمَلُوْن کدام حروف آن ، حروف ادغام با غنه میباشند ؟

ج : حروف (ي ، م ، ن ،و) یعني(یَمْنُوْ .)

س : درکلمهٔ یرملون کدام حروف آن حروف بدون غنه میباشند ؟

ج : حروف (ل ، ر) یعني(لَرْ) بدون غنه میباشند .

س : شما بگویید که غنه چه رامیگویند ؟

ج : غنه آوازیست که ازخیشوم خارج میشود .

س : پس ادغام بدون غنه چطور ادا میشود ؟

ج : آوازآن ازخیشوم خارج نمیشود .

س : شما بگویید که خیشوم چیست ؟

ج : خیشوم حصه آخربیني راگویند که مخرج غنه هم میباشد . بسیارخوب ! حالا چارت راکه به ارتباط یَرْمَلُوْن (حروف ادغام) بامثالهاي ازقرانکریم تهیه شده معلم مورد استفادهٔ شاگردان قرار میدهد :

چارت حروف ادغام (یرملون)

۱ - یمنو (حروف ادغام با غنه)		
حروف یمنو	مثالهایي تنوین	مثالهاي نون ساکن
ي	مَثَلاً یُضِلُّ	مَنْ یَّشَاءُ
م	فِيْ رَیْبٍ مِّمَّا	مِنْ مُّصِیبَة
ن	قَوْمًا نُّکِلُوْا	مِنْ نُّوْرٍ
و	سِنَةٌ وَّلَا نَوْمٌ	مِنْ وَّرَآءِ هِمْ
۲ - لر (حروف ادغام بي غنه)		
حروف لر	مثالهاي تنوین	مثالهاي نون ساکن
ل	رِزْقًا لَّکُمْ	وَلٰکِنْ لَّا یَعْلَمُوْنَ
ر	غَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ	مِنْ رَّبِّهِمْ

س : شما عنوان چارت را بخوانید !؟ ج : حروف ادغام (يَرْمَلُون) .

س : شما شمارهٔ اول چارت را بخوانید ؟ ج . يَمْنُو (حروف ادغام با غنه)

س : شما ستون اول چارت را بخوانید ؟ ج : حروف يَمْنُو (ي ،م ،ن و).

س : شما عنوان ستون دوم چارت را بخوانید !؟ ج : مثالهای تنوین .

س : حمید جان ! شما بیایید مثال اول آنرا بخوانید !؟ ج :(مَثَلاً يَّضِلُّ). بسیار خوب !

بگویید که در کلمهٔ اول تنوین بالای کدام حرف واقع است ؟

ج : بالای حرف (ل) آفرین ! س : بعدازتنوین کدام حرف آمده ؟

ج : حرف (ي) آمده س : (ي) ازجملهٔ کدام حروف اند ؟

ج : ازجملهٔ حروف يَمْنُو . س . هرگاه بعدازتنوین یکی ازحروف يَمْنُو بیاید چه قسم ادغام واقع میشود ؟ ج : ادغام با غنه شما متوجه باشید که چطورخوانده میشود ! معلم میخواند : (مَثَلاً يُّضِلُّ) بعدبالای شاگردان به یك آوازتکرار میکنند و هم بطور انفرادی بالای شان میخواند درصورت داشتن غلطی آنرا اصلاح میکند بهمین ترتیب تمام مثالهای ادغام با غنه و بي غنه که در چارت نوشته شده عموای شاگردان کارمیشو:

باید توضیح شود که درقرانکریم چهارکلمهٔ (دُنْيَا ، قِنْوَان ، بُنْيَان ، صِنْوَان) استثنایی اند که در آنها بعدازنون ساکن حروف يَمْنُو واقع شده،درکلمات مذکورادغام نمیشود بلکه نون ساکن اظهارمیگردد .

III - بستن (جمع کردن) درس :

۲ دقیقه

– خلاصهٔ درس ! – درس امروزما حروف ادغام (يَرْمَلُون) بود که اگربعد تنوین ونون ساکن حروف (ي، م ، ن ، و) یعنی يَمْنُو بیاید ادغام با غنه ادا میشود مثلاً:مِن نُّورٍ مَن يَّشَاءُ هرگاه بعدازنون ساکن یاتنوین یکی ازحروف (ل ، ر) یعنی(لَر)واقع شود ادغام بي عنه میشود مثلاً .

مِن رَّبِّهِمْ – هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ....

ارزیابی درس :

۲ دقیقه

۱ – حروف ادغام را نام بگیرید !؟

۲ – حروف ادغام با غنه را نام ببرید !؟

۳– حروف ادغام بي عنه کدام ها اند ؟

۱ دقیقه	٤- غنه را تعریف کنید ! ٥- خیشوم را تعریف کنید ! ٦- مثالي ازتنوین بگویید که درآن ادغام با غنه واقع شود! ٧ - یک مثال ازنون ساکن بگویید که درآن ادغام با غنه واقع شده باشد ! ٨- مثالي ازتنوین بگویید که درآن ادغام بي غنه واقع شود ! ٩ - یک مثال ازنون ساکن بگویید که درآن ادغام بي غنه واقع شده باشد! وظیفهٔ خانگي . - شاگردان عزیز ! درخانه درس امروز راخوب بخوانید ومثال هاي آنرا درقرآنکریم تلاوت نمایید،که فردا ازشما میپرسیم ! « والسلام »		

ارزیابي :

تبصره :

معلم :----------- پلان درسي مضمون :- دينيات------

صنف : اول-------- پروگرام تعليم وتربيهٔ كميتهٔ بين موضوع : تكبير تحريمه---

مدرسه : امام ابوحنيفه (رح) المللي نجات واقع هنگو تاريخ :۱۳۶۹/۲/۳ هـش

اهداف :- شاگردان دراخير درس بتوانند تكبيرتحريمه (اللّٰه اكبر) را ادا نمايند.

وهم بگويند كه تكبيرتحريمه يعني چه ؟ وترتيب اداكردن آنرا بيان،بعدعملاً بدون كدام غلطي آنرا انجام دهند.

وقت ۴۵ دقيقه	فعاليت هاي درسي / اسلوب	مواد
۵ دقيقه	**I - مقدمه :** ترتيب وتنظيم صنف : سلام دادن ، احوال پرسي ، گرفتن حاضري ،ديدن نظافت ، شاندن شاگردان بشكل نعل مانند (قبله) ،ترتيب موادددرسي ، وظيفهٔ خانگي (نيت دوركعت نمازفرض صبح) درجريان ارزيابي پرسيده ميشود. ارزيابي درس گذشته : - درارزيابي درس گذشته ، بدني يا آفتابه ، جاي نماز و مسجد يا شكل هركدام را بشاگردان نشان ميدهد و به ارتباط آنها بعضي سوالات پرسيده ميشود مثلاً بدني، آفتابه يا شكل هريك رانشان داده ميپرسد : س: اين چيست؟ج:بدني ، آفتابه يا شكل هاي آنها است . س : براي چه كارمي آيند ؟ ج : براي آب نوشيدن ، دست شستن ، وضو كردن ، بهمين ترتيب درمورد جاي نماز ، مسجد ، قبله و... سوالات پرسيده ميشود وشاگردان به نوبت جواب ميدهند بعدنيت دوركعت نمازفرض صبح از شاگردان پرسيده ميشود ممكن يكي از شاگردان بعدازنيت كردن بگويد ((اللّٰه اكبر) سپس معلم سوال ميكند كه بعدازنيت ، گفتن اللّٰه اكبر چه نام دارد؟ شايد شاگردي گفته بتواندتكبيرتحريمه،درغيرآن خود معلم ميگويدكه : تكبيرتحريمه ! حالامعلم ميپرسد كه درس امروز ما چيست ؟ ج : تكبير تحريمه !	كتاب حاضري تختهٔ سياه تباشير جاي نماز اشكال (آفتابه جاي نماز مسجد) كتاب تخته پاك
۳۵ دقيقه	**II - جريان درس جديد :** معلم باگفتن تسميه عنوان درس جديد ، تكبير تحريمه (اللّٰه اكبر) رابالاي تختهٔ سياه نوشته و آنرا چند باربغرض تاكيد بالاي شاگردان تكرار ميكند . تكبير تحريمه (اللّٰه اكبر) . تكبير تحريمه (اللّٰه اكبر)	

شاگردان عزیز ! حالا شما صفحهٔ ( ) کتاب هاي خود را بازکنید و ببینید که تکبیر تحریمه درکجا نوشته شده زیرآن انگشت تان را بمانید !، ازطرف معلم شاگردان نظارت میشود . بعد معلم پیشروي صنف ایستاده شده به شاگردان میگوید که همراي من تکرار کنید (اللّٰه اکبر) بازهم تکرا رکنید ! وچند بارتکرار میکنند.

بعدازاین معلم شاگردیرا میخواهد ومیگوید : احمد جان شما جاي نماز را گرفته وروبه قبله آنرا هموار کنید ! سپس خود معلم بالاي جاي نماز ایستاده شده و به شاگردان میگوید که خوب متوجه من باشید که چه میکنم ؟ و خود معلم تکبیر تحریمه (اللّٰه اکبر) را به روش رول پلي (اجراي نقش) عملاً اجرا میکند وچنین هدایت میدهد که ببینید من دستهاي خود را بکجا بالا میکنم ؟ و بچه قسم ؟ و کدام انگشت هارا به کجا مي مانم ؟ بازچه میگویم وبعدازآن دست هایم را بکجا میبرم و چه میکنم ؟ «دراین اثنا معلم هردودست خودرا طوري به گوشها بالا میکند که کف دستها روبه قبله وانگشتان بحالت عادي بوده ودوانگشت کلان را به نرمه گوشها چسپانیده اللّٰه اکبرمیگوید ودستها را پائین کرده به قسمي زیرناف بسته میکند که دست چپ پائین ودست راست بالاي آن چنین قرار میگیرد که سه انگشت وسطي دست راست پشت دست چپ و دو انگشت کلان وخورد به دوربنددست چپ حلقه شوند» اکنون معلم وشاگردان باهم یکجا تکبیر تحریمه را عملاً اجراُ میکنند.بعد معلم به روش سوال وجواب ازشاگردان میپرسد :

س : من دستهاي خودرابه کجا بالا کردم ؟ ج : به گوش هاي خود .

س : به کدام قسمت گوشها ؟ ج: به نرمهٔ گوش ها .

س : شما نرمي گوش هاي خودرانشان دهید . ج : ....

ازطرف معلم دیده میشود .س :کدام انگشت هاي هردودستم را بنرمهٔ گوشهایم بردم ؟

ج : انگشتان کلان دستهایت را .

س : شما هم انگشتهاي کلان هردودست تانرا نشان بدهید !.......

ازطرف معلم کنترول میشود. س : من دستهاي خودرا چطور گرفته بودم ؟

ج : بحالت عادي روبه قبله . س: وبعددستها رابه کجا برده وچه کردم ؟ ج : دستهایت را به گوشها برده و انگشتان کلان هردودست تان را به نرمه يي گوشهایت گذاشتي .

پس شما نیز همان کاررا اجراکنید ! .... س : بعدازگذاشتن انگشتان به نرمهٔ گوش ها چه گفتم ؟ ج :(اللّٰه اکبر) گفتید شما بگویید که بعدازان چه کردم وچطور؟ ج :........

حالاشما هم مثل من دستهارا به گوشها بوده انگشتان کلان دستهاي تان را به نرمه ئي گوشهاي خود بگذارید و الله اکبر بگوئید و دستها رابسته کنید! حالامعلم۲،نفر شاگرد را پیشروي صنف یا جاي مناسبیکه براي شاگردان دیدن آن ممکن باشد خواسته یکي تکبیر تحریمه را به روش اجراي نقش عملاً کارمیکندو دیگوي درصورت داشتن غلطي آنرا کمك واصلاح میکند اگر کمك واصلاح نتواند شاگرددیگررا میخواهد تا کمك کند بازشاگردي راکه مشکل داشت دوباره نوبت میدهد. بهمین ترتیب کارهاي عملي (اجراي نقش) توسط دو ، دونفربازسه ، سه نفر درمورد تکبیرتحریمه اجراً و اصلاح میگردد بالآخره صنف را به دو گروپ تقسیم نموده یکي تکبیر تحریمه را اجرا میکند و گروپ دیگر اصلاح میکند قسمیکه هرنفریك گروپ ، نفر مقابل گروپ دیگر را مشاهده وکمك مینماید وبعد گروپ مشاهد تکبیر تحریمه را عملاً اجراً کرده و گروپ مقابل آنها را کنترول واصلاح مینمایند . اگر مشکل حل نمیشد خود معلم کمك وهمکاري میکند .	
III - بستن درس : -خلاصۀ درس :- شاگردان عزیز ! درس امروز ماوشما تکبیرتحریمه بود که بنام هاي تکبیر اولي و تکبیر افتتاح نیز یاد میشود وآنرا ماوشما عملاً اجرا کردیم ویکبار دیگرهم آنرا من اجرا میکنم	۲ دقیقه
- ارزیابي درس :- گرچه ارزیابي عملي بشکل اجراي نقش درجریان درس صورت گرفته است بازهم دویا سه نفرشاگرد عملاً تکبیر تحریمه را اجرا میکنند .	۲ دقیقه
- وظیفۀ خانگي:- شاگردان عزیزشماهمراي پدران یا برادران خود هنگام نماز درمسجد بروید وببینید که نماز گذاران چگونه تکبیر تحریمه را اجراً میکنند فردا از شما پرسان میکنم . (والسلام)	۱ دقیقه

ارزیابي :

تبصره :

معلم :----------   پلان درسي   مضمون :-حساب--------

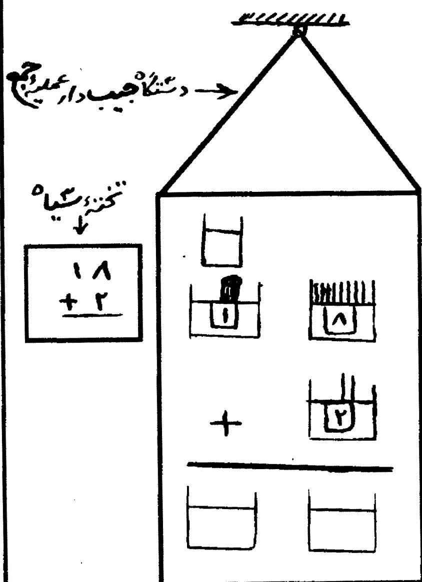
صنف :اول----------   پروگرام تعليم وتربيهٔ كميتهٔ بين   موضوع : جمع اعداد دورقمي با يك رقمي

مدرسه :امام ابوحنيفه (رح)   المللي نجات واقع هنگو   تاريخ :٥/ ١٠/ ١٣٦٩ هـ ش

اهداف : شاگردان دراخير درس بايد بتوانند ازجملهٔ(٥)سوال جمع اعداد دورقمي بايك رقمي كه حاصل داشته باشند (٤)سوال آنرا بصورت صحيح ودرست حل نمايند .

وقت ٤٥ دقيقه	فعاليت هاي درسي / اسلوب	مواد
٥ دقيقه	**I - مقدمه :** — ترتيب وتنظيم صنف : - سلام دادن ، احوال پرسي ،گرفتن حاضري ،ديدن نظافت ، تنظيم وترتيب شاگردان ومواد درسي ، ملاحظهٔ كارخانگي ،(جمع اعداد دورقمي بايك رقمي كه حاصل ندارد) مثل: ١٦ + ١ و ١٣ + ٥ — ارزيابي درس گذشته و ارتباط آن بادرس جديد : كارخانگي داده شده بعدازملاحظه شد توسط شاگردان عملاً بالاي تختهٔ سياه حل ميشود و غلطي هاي خود راازروي آن اصلاح ميكنند مثلاً : احمد جان شما بيابيد ونوشته كنيد ! ١٣ + ٥ زلمي جان شمابيابيد اين سوال را حل كنيد ! ١٣ + ٥ = ١٨ عبدالقدوس جان شما بگوئيد كه (١٣) ازجملهٔ اعداد چند رقمي است ؟ ج : دورقمي. صابرجان شما بگوييد كه(٥)ازجملهٔ اعداد چندرقمي است ؟ ج : يك رقمي.سوورجان شما بگوييد كه دراين سوال اعداد چندرقمي باچند رقمي جمع شده است ؟ ج : اعداد دورقمي بايك رقمي جمع شده است . بسيارخوب : شاگردان عزيزدرس امروزما هم جمع اعداد دورقمي بايك رقمي است كه حاصل دارد .	كتاب حاضري تختهٔ سياه تباشير تخته پاك دستگاه جيب دار كارت هاي اعداد قلم هاي پنسل ويا ..... كتاب حساب اوراق سوال كاركرو-پي
٣٠ دقيقه	**II - جريان درس جديد :** معلم با گفتن تسميه عنوان درس (جمع اعداد دورقمي بايك رقمي كه حاصل دارد) رابالاي تختهٔ سياه نوشته و دستگاه جيب دار مربوط به درس را به ديوار مقابل صنف آويزان ميكند.	

شاگردان عزیز ! شمابا این مواد درسي(دستگاه جیب دار) قبلاً آشنایي دارید که درعملیهٔ جمع چطور ازآن استفاده میکردیم ؟یکي ازشاگردان جواب میدهد که بلي ما ازبندل هاي ده دانه ئي وچند دانه ئي بدون بندل ، قلم ها ، چوبك ها و .... وکارت هاي اعداد کارمیگیریم . بسیارخوب سرورجان شما گفته

میتوانید که درقطي هاي طرف راست ازچند تاچند دانــه قلم و یا .... میتوانیم بگذاریم ؟

ج : ازصــفرتــا (۹) دانــه قــلم .

زلمي جان شمابگویید که درجیب هاي طرف چپ ازچند تاچند بندل قلم ویا... میتوانیم بمانیم ؟

ج : ازصــفر تــا ۹ بنــد ل قــلم .

حمید جان ! شما پیــشروي تـخته بیایید ونوشته کنید که : $\begin{array}{r}18\\+2\\\hline\end{array}$

بسیارخوب !

زموي جان شما بیایید وازسرمیز(۱۸) دانه قلم را گرفته ودرجیب هاي مربوطه بطور صحیح بمانید وبگوییدکه چه میکنید ؟

ج : (۸) دانه قلم ویك بندل آنرا میگیروم ، (۸) دانه قلم را درجیب اول و یك بندل قلم را که (۱۰) دانه قلم دارد ، درجیب دوم میگذارم که جمله (۱۸) دانه قلم میشوند .

احمد جان شما بیایید وکارت هاي عدد (۱۸) رابه جیب هاي که درآن قلم ها گذاشته شده بصورت صحیح بمانید !؟ جواب - کارت عدد(۸)را گرفته پیشروي جیب اول که درآن (۸) دانه قلم است و کارت عدد(۱)را پیشروي جیب دوم که داراي یك بندل قلم (۱۰دانهٔ) میباشد نصب میکنم .

شاگردان عزیز ! احمد جان صحیح کارکرد ؟

ج : بلي . بسیارخوب !

فضیلت علم و مقام معلم از دیدگاه اسلام

فضیلت علم :

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ خَلَقَ الْاِنْسَانَ وَعَلَّمَهُ الْبَيَانَ،وَ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰي رَسُوْلِ اللّٰهِ الْمُنَزَّلِ عَلَيْهِ عَلَّمَ الْاِنْسَانَ مَالَمْ يَعْلَمْ ط

آدم (ع) مخلوق عزیز ومکرم خدا جل جلاله درجملهٔ مخلوقات برگزیده شد تا خلیفهٔ الله [ج] درزمین باشد وتاج عزت خلافت برسرش گذاشته شد تاداورو دادرس عادل مردم باشد و به جوهرشرافت علم و گوهرکرامت آگاهي اماده شد. تا مسجود ملائك و فرشتگان مقرب الٰهي باشد و به تحفهٔ خاص خدائي نوازش شدتامظهرعلم ،حلم واخلاق حمیده درعالم باشد.مراد اینکه (وَعَلَّمَ اٰدَمَ الْاَسْمَاۤءَكُلَّهَا) (جزاول سورة البقره آیه (۳۱)

وآموخت براي آدم (ع) نامهاي تمام اشیا را .

این تاجگذاري بسلسلهٔ مراتب نبوت ازحضرت آدم علیه السلام شروع گردید وموافق به امورسالت ونبوت برسرهرسلسله سالاراین کاروان هدایت گذاشته شد تانوبت به قافله سالارشریعت حضرت محمد (ص) عالیترین ونخبه ترین برگزیده ختم مرتبت رسید، او بحیث رسول مقبول باشارهٔ وحي خاص (اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِيْنَكُمْ وَ اَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِيْ وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْاِسْلَامَ دِيْنًا) ط

(جز ٦ سورة المائده آیه ۳)

ترجمه :(امروزکامل ساختم براي تان دین شمارا وتمام نمودم برشمانعمت خودرا و پسندیدم براي تان دین اسلام را) .

مطمئن گردید که دین خداوند متعال تکمیل شد ونعمت خاص الله جل جلاله تمام ورضاي خداوند غفورورحیم به آن شد که اسلام دین کامل وعلم این دین نعمت متمم برتمام نعمت ها باشد وازین جاست که الله (ج) به پیغمبرش دراین دین کامل دستورو هدایت میدهد :

(اِقْرَاْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِيْ خَلَقَ۝ خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ۝ اِقْرَاْ وَرَبُّكَ الْاَكْرَمُ۝ الَّذِيْ عَلَّمَ بِالْقَلَمِ۝ عَلَّمَ الْاِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ) ۝ ط

ترجمه :(بخوان بنام پروردگارآفریدگارت که آفریدانسان را از پارچهٔ خون بسته وبخوان بنام پروردگارت که مکرم است ، آن ذاتیکه آموختاند بواسطه قلم ، آموزاند انسان را آن چه که نمیدانست .)

بسیاربجا است که ادعا شود ، آنچه مایهٔ افتخارکرامت آدمي درفطرت است پایهٔ امتیاز شرافت انساني درخلقت است همانا خواندن و آموختن علم یا کسب دانش و آگاهي و آموزاندن و انتقال آن توسط قلم است

فهرست مطالب بخش اول

شمارهٔ فصل	عناوین	صفحه

فهرست مطالب بخش اول

شمارهٔ فصل	عناوین	صفحه

فهرست مطالب بخش اول

فهرست مطالب بخش اول

فهرست مطالب بخش اول

شمارهٔ فصل	عناوین	صفحه

فهرست مطالب بخش اول

شمارهٔ فصل	عناوین	صفحه

پروگرام تعلیم و تربیهٔ هنگو

کمیتهٔ بین المللي نجات

آی، آر، سی

رهنماي تربیهٔ معلم

تهیه و ترتیب : هیئت تربیوي پروگرام تعلیم و تربیهٔ هنگو

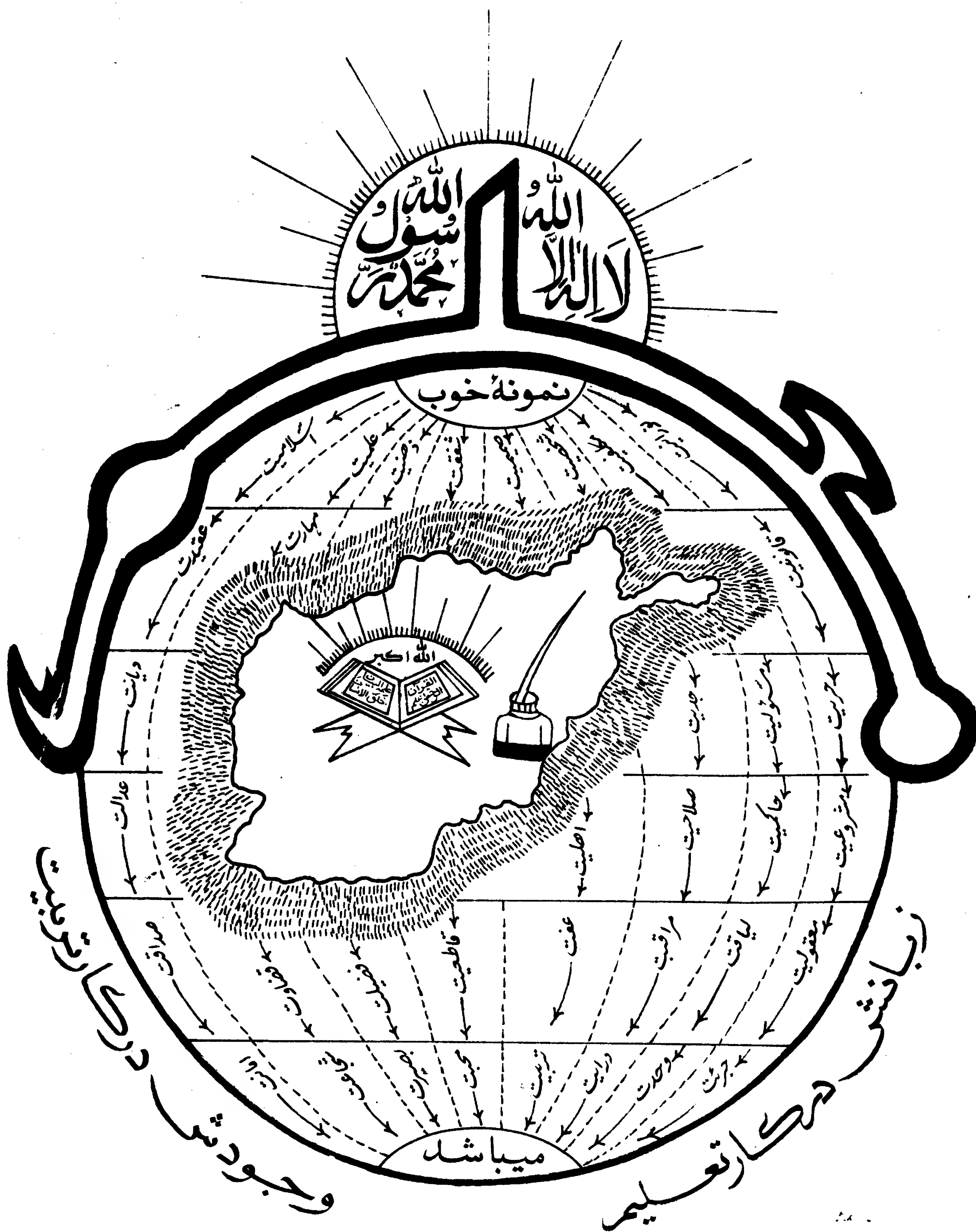
سنه: ۱۳۶۸ هـ ش

۱۹۹۰ م

فهرست مطالب بخش اول

فهرست مطالب بخش اول

فهرست مطالب بخش اول

لا اله الا الله
محمد رسول الله
نمونهٔ خوب
اسلامیت
علمیت
مهارت
عقیدت
دیانت
عدالت
صداقت
الله اکبر
جدیت
صلاحیت
حاکمیت
حریت
اهلیت
عفت
مراقبت
لیاقت
قاطعیت
محبت
وجاهت
جرئت
میباشد
زبانش درکار تعلیم
وجودش درکار تربیت

بسم الله الرحمن الرحيم

اَلْحَمْدُلِلّٰهِ الَّذِيْ اَبْدَعَ الْاَفْلَاكَ وَ الْاَرْضِيْنَ وَ الصَّلٰوةُ عَلٰي مَنْ كَانَ نَبِيًّا و اٰدَمُ بَيْنَ الْمَاۤءِ وَ الطِّيْنِ وَ عَلٰي اٰلِهٖ وَ اَصْحَابِهٖ اَجْمَعِيْنَ ط

مقدمه

استادان گرامي درشرايط كنوني چون وطن عزيزوملت مؤمن و مجاهد افغانستان ازاثرتجاوزناحق روسهاي وحشي وغلامان حلقه بگوش و ددمنش آنها روزگاربسی دشواررا سپري نموده و مينمايند. ملت مؤمن ومجاهد افغانستان به ياري خداوند(ج)توانست روس هاي وحشي بي تميز را درساحهٔ نظامي بانيروي ايمان و عقيده شكست بدهند، بناً ازاستادان گرامي مبارزومجاهد توقع ميرود همان طوريكه دريك دست سلاح گرفته اند،بدست ديگر قلم بردارند تا دشمنان ايدیالوژي اسلامي را درسنگرفرهنگي نيزازنگاه عقيده و فلسفهٔ نادرست شان به شكست ابدي مواجه سازند. و اين مجاهدت معنوي خويش را وجيبهٔ مداوم ديني خود بدانند.

كشورمادرين مدت تقريباً دوازده سال تجاوزاستعمار گران سوسيال امپرياليزم سرخ روس و مزدوران سرسپرده شان (خلقي ها و پرچمي هاي ملحد) بيش ازيك ونيم مليون هموطنان مسلمان مارا اعم ازعلماي ديني ، معلمان ، انجنيران ،داكتران ، اهل كسبه ، پيران ، جوانان ، مردان ، زنان و اطفال خوردسال را به شهادت رسانيده اند،ده ها هزارمسلمان متدين و خداپرست رامعلول ومحبوس گردانيده و ملت مسلمان افغانستان درطول ساليان متمادي انقلاب اسلامي تلفات بزرگ مالي وجاني را متحمل گرديده،اهل خبره و دانشمندان خصوصاً استادان جيد ديني ومعلمان متجوب را ازدست داده اند همچنان بيش ازپنج مليون مسلمان افغان را مجبوربه ترك خانه و كاشانهٔ آبائي شان كرده ورهسپارديارهجرت نموده اند.

براي جبران اين ضايعهٔ بزرگ استادان ومسئولين پروگرام تعليم وتربيهٔ هنگو حتي الو سع جهت تقويه وتوسعهٔ معلومات مزيد وبلندبودن سويهٔ علمي ، مسلكي وبالاخره تربيهٔ معلمان ورزيده به داير نمودن سيمنارها اقدام نموده و بادرنظرداشت اساسات عمدهٔ تعليم و تربيه واهداف معارف جهادي دروضع كنوني و كمبود معلمان مسلكي مدارس ومكاتب ازطريق تدريس رسيدگي به عمل آورده،ايشان را مطابق نيازمنديهاي موجوده به مسائل مسلكي وميتود يك تعليم و تربيه آشنا ساخته تادراصول تدريس شان تغيرات،مثمر و مثبت رونما گردد و معلمان مسلكي وورزيده را به جامعهٔ اسلامي خويش تقديم نمايند.

امیدواریم ! براي بسررسانیدن این امر خطیروبزرگ تعلم و تربیه،ماوکسانیکه وظیفهٔ مقدس وسنگین معلمی را عهده دارهستیم مسئولیت داریم که اطفال وجوانان زجردیدهٔ مسلمان افغانستان را مطابق به خواست و نیازمندي حالت موجوده جهادي تربیهٔ سالم نموده،وجیبهٔ خود را جهت کسب رضاي خداوند (ج) وخوشنودي حضرت محمد (ص) انجام دهیم .

بناً استادان وهیئت تربیوي این موسسه باوصف مصروفیت هاي دیگر ، به اثورزحمات وتلاش هاي همیشگي خویش طي تقریباً مدت دوسال درهمین دیارغربت وهجرت تاحال چندین سیمناروکورس هاي مسلکي وتربیوي را براي معلمان ومربیان معلم دائر نموده اند،علاوه ازآن غرض استفاده مزید معلمان واستاذان رسالهٔ را چاپ ونشر نموده اند .

همچنان براي معلمان ومربیان معلم مجموعهٔ دیگري ازموضوعات ومطالب مسلکي را دردوبخش ترتیب داده،بخش اول آن تربیه معلمان مسلکي که درآن مهارت هاي فني ومسلکي معلمي درهشت فصل تشریح وتوضیح گردیده ، وبخش دوم آن تربیهٔ تیچر ترینر (مربي معلم) میباشد که درآن فن ومهارت هاي تربیهٔ مربي معلم در(٤) فصل توضیح و بیان گردیده است؛براي انیکه تجارب واندوخته هاي علمي ومسلکي استادان این پروگرام بامعلمان محترم که درامرتعلیم وتربیه سروکار دارند شریك شده باشند امیدواریم ! معلمان مدارس وآنهائیکه وظیفهٔ تربیه معلم رابدوش دارند بااستفاده ازین مجموعه بتوانند وظایف خود را طوري موفقانه انجام دهند و مصدرخدمت شایان درراه تعلیم وتربیهٔ اسلامي براي اولاد مسلمان وطن گردند .

ومن اللّٰه التوفیق

پیشنهاد :

ازخوانندگان محترم آرزومندیم تادرمورد سهو واشتباهات علمي ، ادبي ، قلمي ومسلکي این مجموعه ما را جهت اصلاح آن یاري نموده،نظریات سالم وسازندهٔ خویش را ارسال فرمایند.

والسلام

(پروگرام تعلیم وتربیهٔ هنگو)

پروگرام تعلیم و تربیهٔ هنگو
کمیتهٔ بین المللي نجات
آی، آر، سی

رهنماي تربیهٔ معلم

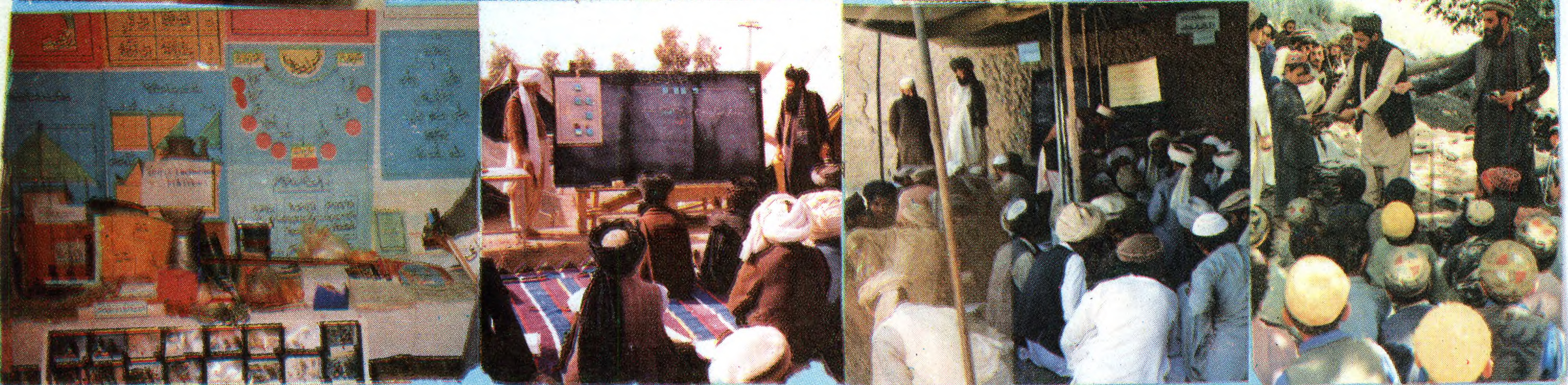
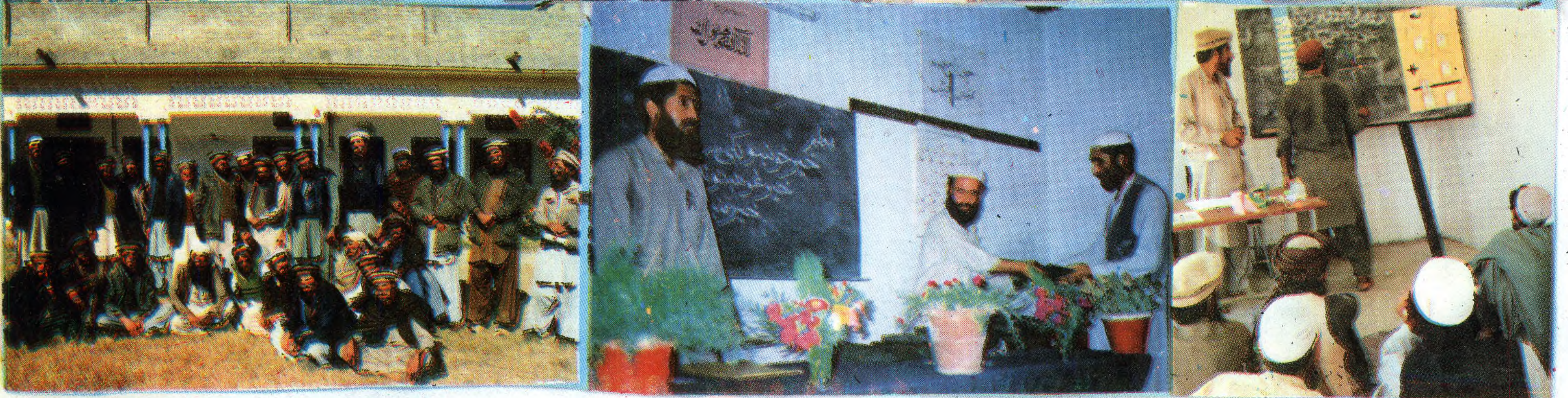
تهیه و ترتیب : هیئت تربیوي پروگرام تعلیم و تربیهٔ هنگو

سنه: ۱۳٦۸ هـ ش
۱۹۹۰ م

بسم الله الرحمن الرحيم
لا إله إلا الله محمد رسول الله
وقل جاء الحق وزهق الباطل
إعلاء كلمة الله
سبيل الله
في
الجهاد

بخش اول

رهنمای تربیهٔ معلم

سنه: ۱۳۶۸ هـ . ش
۱۹۹۰ م

تدقیق کننده گان :

قاري عبدالواسع ، گل حبیب ، محمد سمیع « نجیب »

عبدالهاشم ، شیرملوك « حق گوي »، محمد اسحق « حق جوي »

محمد قاسم « وهاج »، محمد قاسم و خواجه عبدالرحمن .

مهتمم

سیدمدثر

مسئول

محمد سمیع « نجیب »

تعداد طبع :

مطبعه :

اهداء :

حلقهٔ استادان پروگرام تعلیم و تربیهٔ هنگو وجمله کارمندان کمیتهٔ بین المللي نجات در بخش تعلیم وتربیه براي مهاجرین افغان - مناسب دیدند تا بهترین مایهٔ افتخار خدمت گزاري خویش (کتاب رهنماي تربیهٔ معلم) را که در اثر اهتمام شادروان شهید سید مدثر، آغاز شد و بنابر توجه خاص شان در زمان حیات وي براي چاپ آماده گردید، اینك به قسم تحفه تذکار و سپاسگزاري غرض خوشنودي روح مطهر او و جمله کاروان شهداي انقلاب اسلامي افغانستان اهداء میدارند.